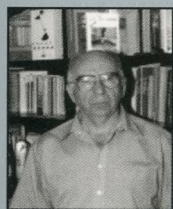
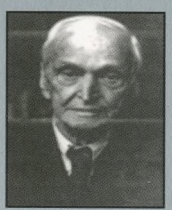
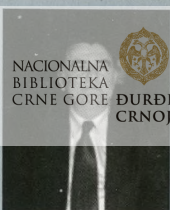
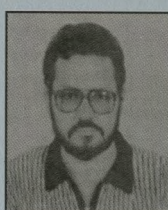
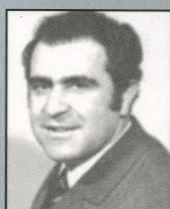

ДР ДУШАН Ј. МАРТИНОВИЋ

ПОРТРЕТИ

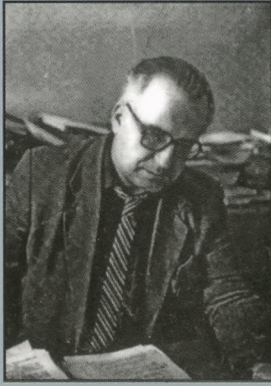
Х

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE
DURDE
CRNOJEVIĆ

Цетиње, 2009.

БИЉЕШКА О ПИСЦУ *Curriculum vitae*

ДР ДУШАН Ј. МАРТИНОВИЋ је рођен 1. марта 1933. у Бајицама, надамак Цетиња. Завршио је Цетињску гимназију и у њој матурирао јуна 1952. године. Дипломирао је јуна 1956. године на Природно-математичком факултету (група географија) у Београду. На истом факултету је магистрирао (1971) и докторирао (1974). Радио је као професор (од школ 1956/1957. до 1962/1963. године) и директор Цетињске гимназије (1963 - 1973); био је члан - професионалац Извршног одбора Скупштине општине Цетиње (1973 - 1976) и директор Централне народне библиотеке Републике Црне Горе "Ђурђе Црнојевић" на Цетињу, од 1. јуна 1976. до 27. јула 1991. године. Затим је професионално обављао дужност главног и одговорног уредника "Црногорске библиографије 1494-1994. година" у периоду 1991-2005. Пензионисан је 31. децембра 2002. Године. Научно-истраживачки рад и стручна дјелатност др Душана Ј. Мартиновића су разноврсни и опсежни. Осим географијом, веома успјешно се бавио проучавањем културне историје, историје просвјете и образовања, библиологијом, историјом библиотекарства, библиографијом, проблемима библиотекарске струке и информатике. Написао је око 50 монографских публикација (посебних књига), приредио шест, и написао преко 800 расправа, чланака и прилога у серијским публикацијама на српском и страним језицима (руском, пољском, чешком, македонском, њемачком, француском, енглеском). Био је главни уредник и десетине периодичних наслова, зборника научних радова и посебних издања, затим, приређивач око четрдесетак фототипских и посебних издања. Добитник је највиших научних и стручних звања (научни савјетник и библиотекар-савјетник) и бројних друштвених признања: Ордена рада са златним вијенцем (1971), 13. новембарске награде Цетиња (1992) и Националне 13. јулске награде (1994). Члан је Црногорске академије наука и умјетности. Године 1991. ушао је у енциклопедијску едицију *Who's Who in World*, међу 5.000 личности у свијету, затим у *Енциклопедију књиге* (Москва, 1999) и у *Outstanding people of the 20th century* (Cambridge, England, 2.000), међу 2.000 личности које су обиљежиле XX вијек. Године 2001. изабран је за савјетника-истраживача Board of advisors American biographical institute.

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE
ЂУРЂЕ
ЦРНОЈЕВИЋ

ЦЕНТРАЛНА НАРОДНА БИБЛИОТЕКА
ЦРНЕ ГОРЕ
”ЂУРЂЕ ЦРНОЈЕВИЋ”

Био-библиографије
Књига XIII

Уредник
Јелена Ђуровић

<p>CIP - Каталогизација у публикацији Централна народна библиотека Црне Горе, Цетиње</p> <p>016 : 929 (497 . 16)</p> <p>МАРТИНОВИЋ, Душан Ј. Портрети : [био - библиографски преглед] / Душан Ј. Мартиновић. - Цетиње : Централна народна библиотека Црне Горе „Ђурђе Црнојевић”, 1983 - <2009>. - Књ. <1-10> : фотогр. ; 24 cm.</p> <p>Досадашњи садржај: 10. - 2009 (Цетиње : ИВПЕ). - 469 стр.- (Био-библиографије / Централна народна библиотека Црне Горе „Ђурђе Црнојевић” ; књ. 13). - Тираж 500. - Предговор / Радивоје К. Шуковић: стр. 5 - 22. - Биљешке уз текст. - Додатак : стр. 413-424. - Регистри / саставила Марија Мартиновић.</p> <p>ISBN 978-86-7079-105-0 (књ.10)</p> <p>а) Књижевници - Црна Гора - Биобиблиографије б) Просвјетни радници - Црна Гора - Биобиблиографије ц) Културни радници - Црна Гора - Биобиблиографије д) Научни радници - Црна Гора - Биобиблиографије COBIS. CG-ID 2051586</p>
--

ДР ДУШАН Ј. МАРТИНОВИЋ

**ПОРТРЕТИ
X**

ЦЕТИЊЕ, 2009.

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE
ĐURĐE
CRNOJEVIĆ

ПРЕДГОВОР

Серија *Портрети академика Душана Мартиновића у десет књига*

Садржајну цјелину о *Портретима* чине и пет ауторових монографија.

У издању Централне народне библиотеке „Ђурђе Црнојевић” објављена је 1983. године прва књига серије *Портрети академика Душана Мартиновића*. Током двије деценије, крајем прошлог и почетком овога вијека, објављене су нове књиге те серије: 1987. – друга, 1990. – трећа, 1991. – четврта, 1995. – пета, 1997. – шеста, 2000. – седма, 2003. – осма, 2006. – девета. Десета књига припремљена је за штампу.

Садржајну цјелину о *Портретима* чине и седам монографија Душана Мартиновића: *Јован Павловић – живот и дјело* (коаутор др Радивоје Шуковић) – 1988, *Нико Симов Мартиновић – живот и дјело* (1995), *Дивизијар Митар Бошков Мартиновић* (1997), *Саво Матов Мартиновић* (1996), *Јован Стефановић – Баљевић* (или Шћепан Мали) – 2003, *Светозар Радоњић Рас* (2008) и *Зоран Ристовић* (2008).

Петнаест књига персоналних библиографија чине безмало трећину у респектабилном ауторском опусу Душана Мартиновића од 50 посебних издања.

У Централној народној библиотеци „Ђурђе Црнојевић”

упоредо са издавањем серије *Портрети* припремљено је 28 књига капиталног пројекта *Црногорска библиографија 1494-1994*, под руководством Душана Мартиновића. Тиме је означен висок успон персоналне и ретроспективне библиографије у Црној Гори.

На основу искуства и учешћа у припремању прве ретроспективне библиографије, овај аутор је приказао њен историјат у прилогу *Научно – истраживачки пројекат Црногорска библиографија 1494 -1994. и његово остваривање*, објављеном у *Гласнику Црногорске академије наука и умјетности (17/2006)*. Сада му се указала прилика да то исто учини и са серијом *Портрети*. И њеним остваривањем имао је додира и био је коаутор монографије о Јовану Павловићу, рецензент једне књиге, и аутор приказа прве књиге објављене у штампи. Као аутор појединих књига III тома *Црногорске библиографије 1494-1994*, Портрете је користио као библиографски извор.

Централно мјесто персоналне библиографије представљају *Портрети*, 15 књига Душана Мартиновића, који су настали током двије посљедње деценије XX и првих година овог вијека. Да би се тај стуб боље осмотрио, потребно је нешто рећи и о томе шта је у персоналној библиографији рађено прије њега и упоредо с њим. То је било потребно и као одговор на питање како се прва књига серије појавила са 22 портрета, од којих су 19 били већ објављени. С тим има везе и изјава Душана Мартиновића, у уводу прве књиге *Портрета*, да у слједећим књигама неће објављивати портрете које су приредили други аутори. А тих аутора било је све више.

О томе како се Душан Мартиновић, научни радник који је седамдесетих година прошлог вијека постигао запажене резултате у географији као матичној струци, окренуо персоналној библиографији свједоче и његове ријечи у уводу шесте књиге *Портрета*. Тамо је речено:

„Готово прије двије деценије, мало по мало, почели смо да сакупљамо чланке, расправе и друге научне и књижевне прилоге, приказе и биљешке већег броја аутора, чији су радови расути по серијским и публикацијама зборничког типа. Дакако, требало је идентификовати и библиографски описати оригинална и приређена издања. Но, то је био лакши посао”

Ово објашњење односи се на вријеме када је Душан

Мартиновић, 1976. године, постао директор Централне народне библиотеке „Ђурђе Црнојевић” и главни и одговорни уредник часописа *Библиографски вјесник*, који је раније излазио од 1961. до 1965. године.

Библиографски вјесник постао је средиште промовисања и развоја персоналне библиографије. У његовој рубрици *Библиографије* четрдесетак сарадника часописа објавило је више од стотину персоналних библиографија. У том сарадничком кругу по броју објављених био-библиографских текстова, истицали су се: Добрило Аранитовић, Раде Вуковић, Мирослав Лукетић, Новак Миљанић, Никола Рацковић.

Потпунији увид у допринос Душана Мартиновића персоналној библиографији може се остварити у прилогу мр Здравке Радуловић *Персонална библиографија у Црној Гори*, објављеном 1996. године у часопису *Сусрети библиографа '95*, у Инђији. Ауторка овог текста, библиограф по вокацији, приредила је библиографски опис 451 персоналне библиографије, објављене као посебно издање или као прилог у периодичним публикацијама, зборницима и књигама.

Уз имена заслужних библиографа Љубомира Дурковића-Јакшића, Ника С. Мартиновића, Рада Вуковића, Мирослава Лукећића, Марије Ацић, Новака Миљанића, посебно је наглашен огроман допринос који су персоналној библиографији у Црној Гори дали два библиографа Душан Мартиновић и Добрило Аранитовић. Они су такав третман заслужили не само по томе што предњаче по броју библиографских радова, већ и по томе што тај посао обављају одговорно и стручно, у складу са теоријским поставкама и стандардима библиографије. Уз осврт на квалитет библиографије и једног и другог аутора, Здравка Радуловић је закључила:

„Др Душан Мартиновић и Добрило Аранитовић као библиографи су у стању да истраже и систематизују огромну количину грађе, могу да служе као примјер индивидуалног библиографског истраживачког напора, љубави и ентузијазма”.

Оваква оцјена, саопштена 1996. године, потврђена је у десетогодишњем раду оба аутора послје те године. Душан Мартиновић је поред *Портрета* потписаном у библиографији Здравке Радуловић, припремио још петнаест текстова лексикографског и

енциклопедијског типа, о којима он у једном необјављеном тексту каже:

„Написао сам на десетине краћих библиографских портрета које сам објавио у разним мојим монографским публикацијама и разним поводима. На примјер, у мојој књизи *Портрети* налазе се кратке биографије уредника тог часописа, у монографији о Нику Симову обрадио сам неколико личности: његовог брата Божа, дједа попа Марка, чукундједа Шпира Митрова, првог туристичког водича у нас; у књизи о Митру Бошкову Мартиновићу објавио сам биографске податке о његова два брата – Петру и др Нику, затим о војводи цетињском Марку Драгову Мартиновићу, двоструком носиоцу Обилића медаље. И у мојим најновијим књигама: *Библиологији Црне Горе* („Н а у к а о к њ и г а м а”) и *Пјевачким друштвима* с посебним освртом на КУД „Његош”, дао сам кратке биографске описе о књижарима, штампарима, библиографијама, неким руководећим личностима КУД-а „Његош”. Тешко да би се подаци у многима од њих могли икада више могли пронаћи и регистровати.

У листовима (*Побједи, Просвјетном раду, Цетињском листу*) објавио сам бројне некрописе о личностима цетињског краја, и не само тога краја.

Такође, и у енциклопедијско-лексикографским издањима (*Лексикон Матице српске, Биоградски лексикон Матице српске, Енциклопедија Црне Горе. Том I*, који чека боља времена да угледа свјетло дана)“.

За аналитички приказ *Портрета*, у оквиру осврта на персоналну библиографију, примијењен је сљедећи план: *концепција, избор личности и библиографска обрада, одзив у стручној и научно јавној употреби, монографија садржајна, цјелина са Портретима, закључак*.

У освртима на књиге зборничког типа у серији *Портрети* често је истицано да су оне рођене по јединственој концепцији. Претходно припремљена и објављена концепција постојала је само за пројекат *Црногорска библиографија 1494-1994*. Концепт ове серије је, ипак, био препознатљив из садржине књига и из уводних текстова у њима. Зато је овдје потребно истаћи неке основне његове компоненте.

Већ у првој књизи испољено је ауторово опредјељење да у књигама зборничког типа буду заступљене личности заслужне за напредак просвјете, културе и науке у Црној Гори. Та тематика видљива је у свим књигама, с тим што је незнатно помјерена на историју.

Представљене су заслужне личности које су дале допринос основном задатку серије – Црногорци, извањци и странци.

У већини објављених књига заступљене су личности из дугог периода културне историје – од најстаријих времена до наших дана. Књиге у *Портретима* добиле су сва битна обиљежја научних издања. У њима су рецензенти научни радници: др Јован Бојовић и др Милорад Најдановић (у првој књизи), др Бранислав Ковачевић и др Јован Чађеновић (у другој), др Јован Бојовић и др Радоман Јовановић (у трећој), др Јован Вукмановић и др Радивоје Шуковић (у четвртој), др Бранислав Ковачевић и др Новак Јовановић (у петој), др Радоје Пајовић и др Божидар Шекуларец (у шестој), др Божина Ивановић и др Слободан Калезић (у седмој), др Новак Јовановић и др Чедомир Марковић (у осмој). У деветој књизи нијесу потписани рецензенти.

Међу потписницима уводних текстова, поред аутора су и Чедомир Драшковић, др Бранислав Ковачевић и др Слободан Калезић.

Уредник прве књиге је др Новак Јовановић, девете Јелена Ђуровић, а осталих Чедомир Драшковић.

Књиге у *Портретима* изузевши прву, снабђевене су и помоћном апаратуром. У њима су регистар аутора, предметни регистар и регистар периодике. У трећој и четвртој књизи су и регистри разријешених и неразријешених шифара, псеудонима и иницијала.

У приказима прве књиге *Портрета* постављано је и питање критеријума, на основу којих су одабране личности које су се у њој појавиле.

У приказу др Миомира Дашића, објављеном у пљеваљском часопису *Мостови* (Пљевља, 1984, бр. 38-39), исказана је дилема о томе да ли су „неки други културни радници и ствараоци из Црне Горе прије морали добити мјесто од појединца што су га заузели у овој књизи”.

Познати педагошки стваралац и библиолог Раде Вуковић, у приказу објављеном у *Просветном прегледу* (Београд, 1984, бр. 7), о томе је рекао:

„Без обзира што је све могло утицати и што утиче на избор личности о којима пише, а не и на неке друге, пожелети је да др Мартиновић настави овај за историју и науку врло користан рад, да у наредној односно у наредним књигама, пружи портрете и других личности из просвете, културе и науке, којих није мало, а које ако већ нијесу пале у заборав, оне су опстале недовољно познате и проучене”.

Овакво гледиште Рада Вуковића примијењено је у свим књигама *Портрета*. Све личности у њима су представљене као заслужне, али не подједнако.

За личности представљене у *Портретима* у штампи употребљавано је више атрибута. Оне су: *историјске, знамените, истакнуте, познате, заслужне*. Адекватан термин за све те личности је *заслужне*.

Атрибут *заслужне* (личности) употребљавао је и аутор већ од појаве прве књиге. У уводном тексту те наглашено је да се у њој налазе личности које су дале допринос култури и науци, али које *доприносом* „нијесу подједнако значајне”.

Душан Мартиновић је још конкретније саопштио своју намјеру у одабирању и представљању заслужних личности. У уводу треће књиге он је саопштио свој став овим ријечима:

„Стога смо, као и у претходним књигама (*Портрети I и II*) постављали себи задатак: да неке личности извучемо из анонимности, да са других скинемо вео заборава; са осталима да упознамо истраживаче, у првом реду историчаре културе”.

Овако постављени задатак он је потајно испунио. То потврђује и 159 имена која су овдје исписана из десет књига.

Портрети I. Библиографски преглед.

1. Ђурђе Црнојевић, 2. Штампар Макарије, 3. Јован Сундечић (1825-1900), 4. Ђуро Поповић (1845-1902), 5. Јосип Сладе (1828-1912), 6. Милутин - Мило Ковачевић (1871-1913), 7. Павле Аполонович Ровински (1831-1916), 9. Јован Поповић-Липовац (1856-1919), 10.

Лазо Ђ. Поповић (1872-1928), 11. Лазар Т. Перовић (1869-1928), 12. Андрија П. Јовићевић (1870-1929), 13. Ђорђе Ф. Лопичић (1910-1942), 14. Стојан Б. Божовић (1914-1944), 15. Јован-Јошо Ф. Иванишевић (1868-1944), 16. Михаило-Баћо Пајковић (1903-1970), 17. Милутин Стојовић (1901-1975), 18. Ристо Ј. Драгићевић (1901-1980), 19. Милан М. Вујачић (1899-1980), 20. Др Милан П. Гвозденовић (1899-1982), 21. Јован Л. Вукмановић, 22. Анте Луи.

Портрети II

1. Ђузепе Валентинели (1805-1914), 2. Јово Машановић (1857-1887), 3. Митар Ивелић (1865-1892), 4. Нићифор Дучић (1832-1903), 5. Петар-Шако Мартиновић (1868-1916), 6. Филип Радичевић (1839-1914), 7. Марко Драговић (1852-1918), 8. Фердинанд Велц (1864-1920), 9. Јован Рогановић (1870-1920), 10. Ђуро Шпадијер (1871-1953), 11. Глигорије Пејановић (1888-1960), 12. Владимир-Владо Мијушковић (1909-1963), 13. Др Перо Шоћ (1884-1966), 14. Саво Оровић (1888-1974), 15. Саво Л. Вукмановић, 16. Милија Станић, 17. Данило Лекић, 18. Урош К. Мартиновић.

Портрети III

1. Роберт Толингер (1859-1911), 2. Др Анто М. Гвозденовић (1854-1935), 3. Јозеф Бајза (1885-1938), 4. Томо Ораовац (1853-1939), 5. Илија П. Златичанин (1860-1941), 6. Душан Д. Вуксан (1881-1944), 7. Лука Јововић (1865-1944), 8. Саво П. Вулетић (1871-1945), 9. Мирко Мијушковић (1875-1948), 10. Милан Вукићевић (1897-1964), 11. Радосав Меденица (1897-1964), 12. Евгениј Љвович Немировски, 13. Јован Јовановић, 14. Петар Стојановић.

Портрети IV

1. Андрија Палташић-Которанин, 2. Лука Улцињанин, 3. Јован Павловић (1843-1892), 4. Др Клеант Теодоридес (1865-1895), 5. Радоје Рогановић-Црногорац (1852-1896), 6. Др Новица Ковачевић-Граовски (1861-1910), 7. Никола Рацковић (1872-1916), 8. Радомир Кривокапић-Орлински (1876-1938), 9. Мила Ј. Павловић (1860-1916), 10. Милена Огњеновић - Павловић (1869-1949), 11. Јелена Мартиновић - Поповић (1878-1949), 12. Радован Перовић-Тунгуз-Невесињски (1879-1914), 13. Др Јован Кујачић (1869-1968), 14. Др

Радосав-Јагош Вешовић (1891-1891), 15. Данило Перовић-Тунгуз (1888-1974), 16. Јагош Јовановић, 17. Новак Р. Миљанић, 18. Др Милорад Васовић.

Портрети V

1. Павле Аполонович Ровински (1831-1916), 2. Софија Петровна Мертваго (1854-1921), 3. Драгутин-Драгиша Милутиновић (1840-1900), 4. Максим М. Шобајић (1871-1917), 5. Бекица С. Шобајић (1852-1930), 6. Илија С. Шобајић (1876-1953), 7. Симо П. Шобајић (1878-1910), 8. Петар Шобајић (1891-1957), 9. Нико С. Мартиновић (1914-1975), 10. Вукоман Џаковић (1905-1991), 11. Јован Копривица (1912-1992), 12. Ратко Ђуровић.

Портрети VI

1. Симо Поповић (1846-1922), 2. Богдан Мемедовић-Дробњак (1849-1892), 3. Јован-Јово С. Мартиновић (1871-1922), 4. Јован (Јабуд) М. Врбица (1862-1912), 5. Др Петар С. Миљанић (1858-1897), 6. Митар Бошков Мартиновић (1870-1954), 7. Петар Милов Мартиновић (1881-1940), 8. Благота Радовић (1898-1951), 9. Василије-Васо Ј. Ивошевић (1922-1996), 10. Др Јован Р. Бојовић (1834-1995), 11. Др Радивоје К. Шуковић.

Портрети VII

1. Јован Стефановић-Баљевић (око 1720-1769), 2. Франо-Филип Јерговић (1860-1920), 3. Радомир Вешовић (1871-1938), 4. Љубомир Булатовић-Ибријски (1877-1942), 5. Др Нико П. Миљанић (1892-1957), 6. Блажо С. Врбица (1881-1959), 7. Павле П. Миљанић (1889-1978), 8. Петар Н. Мартиновић (1897-1984), 9. Мирко П. Гвозденовић (1912-1998), 10. Игњатије-Игњо Злоковић (1897-1997), 11. Јово Војинов Мартиновић (1934-1997), 12. Војислав С. Вулековић-Бољевић (1923-1998), 13. Олга Вујовић-Узелац, 14. Бајо Кривокапић.

Портрети VIII

1. Симеон Стефановић Пишчевић (1731-1797), 2. Тодор Мирковић (1790-1866), 3. Филип Марковић (1897-1950), 4. Јован Ђонових (1883-1963), 5. Никола Ђонових (1885-1974), 6. Марко

Кажих (1908-1988), 7. Предраг Ковачевић (1904-1989), 8. Момчило Лутовац (1825-1990), 9. Душан П. Гвозденовић (1917-1993), 10. Филип-Ацо С. Мартиновић (1928-1997), 11. Бранко М. Брновић (1931-1998), 12. Димитрије Ј. Машановић (1930-1998), 13. Васко И. Ивановић (1930-1999), 14. Никола Рацковић.

Портрети IX

1. Митар Бакић (1852-1903), 2. Др Радован Бакић, 3. Др Петар Драговић (1891-1941), 4. Др Владимир Јокановић (1936), 5. Васко Костић (1930), 6. Др Милица Костић, рођена Пејовић, 7. Др Чедомир Марковић (1937), 8. Михаило-Кокан П. Миљанић (1929), 9. Др Миленко Пасиновић (1937), 10. Др Крсто Р. Пижурница (1927), 11. Др Павле С. Радусиновић (1929), 12. Др Јован Чађеновић (1924).

Портрети X

Чланови Редакције – *Црногорска библиографија 1494-1994*.

1. Др Слободан Вукићевић, 2. Академик Божина Ивановић, 3. Др Новак Јовановић, 4. Сенка Латковић, 5. Др Бранислав Ковачевић, 6. Др Милица Костић, 7. Др Мирослав Лукетић, 8. Др Радивоје Шуковић.

Сарадници *Црногорске библиографије 1494-1994*: 1. Добрило Аранитовић, 2. Олга-Цана Вукмировић, 3. Др Бојка Ђукановић, 4. Др Весна Килибарда, 5. Др Фридрих Краузе, 6. Љиљана Липовина, 7. Весна Мартиновић-Бурзановић, 8. Милорад Миловић, 9. Елеонора Федоровна-Цветкова, 10. Мр Здравка Радуловић, 11. Видак Рајковић, 12. Др Зденка Рахункова, 13. Др Михела Рехакова, 14. Др Крунослав Спасић. Остали: 1. Др Павле Газивода, 2. Стеван Лукетић, 3. Марко Цар.

На тематику и садржину *Портрета* знатно је утицао научно-истраживачки рад који је остварио Душан Мартиновић као историчар културе и библиолог посљедњих деценија XX вијека. То се посебно односи на његова посебна издања: *Просвјета (1889-1891)*, *Био – библиографија (1979)*, *Црногорски уџбеници (1836-1981)*, *Историјски преглед са библиографијом (1981)*, *Црногорска библиографија. Историјски развој, Библиографи (1992)*, *Црна Гора у Гутемберговој галаксији, Историја црногорске штампе с краја XV вијека до краја самосталности црногорске државе 1916 године (1994)*, *Цетињска*

читаоница (1868-1940) – Градска библиотека „Његош” (1945-1998), 160 година Државне - Националне библиотеке Црне Горе 1838-1998. година (2000).

Као и у наведеним дјелима, тематика *Портрета* особито у првим књигама односи се на старију културну историју, од њених почетака до првих деценија XX вијека. Предмет ових књига су носиоци културног живота који су у њему оставили видљивог трага. Међу њима главно мјесто заузели су просвјетни радници. На то је од утицаја био не само њихов професионални рад, већ и стваралаштво у којему су се представили, не само као педагози већ и као књижевници, публицисти, етнографи, фолклористи. Њихово мјесто у првим књигама приказује и број био-библиографских потрета: у првој књизи 19 од 22, у другој 11 од 18, у трећој 11 од 14.

Душан Мартиновић је с особитим поштовањем приказивао ликове просвјетних радника у њиховим био-библиографским портретима. Представљао их је као припаднике плејаде свијетлих ликова, који су у својој средини стекли високи углед пожртвованим радом на подручју културно-просвјетног живота. Тежио је да нико из плејаде заслужних не буде запостављен или заборављен. Поред оних који су нашли мјеста у јубиларним издањима II 1970. и *Цетињској школи – Споменица о прослави прве државне школе у Црној Гори (1985)*, тежио је да се у првим књигама *Портрета* тај број знатније повећа. Када је одлучио да се број заступљених просвјетних радника у три књиге употпуни портретом школског надзорника Николе Рацковића, у уводу биографије тог просвјетног радника исписана су имена и оних који не би смјели остати без таквих признања. Тамо су: Бајо Брацановић, Љубомир Булатовић-Ибријски, Павле Чупић-Поповић, Томо К. Поповић, Михаило Стругар-Поповић, Никола Р. Минић, Филип М. Протић, Видак Отавић, Вукић Масловарић, Секуле Добричанин, Алекса Чукић, Богдан Лалевић, Младен Црногорчевић, Ст. Кујачић.

Од овдје наведених имена у сљедећим књигама нашао је мјеста само Љубомир Булатовић-Ибријски. Више мјеста у *Портретима* добили су просвјетни радници XX вијека. У једном издању ЦАНУ обрадио је личност Михаила Крцунова Стругара-Поповића. На заступљеност просвјетних радника из XIX и почетка XX вијека знатно је утицала и богата и разноврсна стваралачка дјелатност

већине њих. Као примјер за то могу послужити и библиографије Андрије П. Јовићевића и Јована-Јоша Иванишевића - Доњокрајског. Радови Андрије Јовићевића се налазе у неколико група:

етнологија, антропозеографија, историја, педагогија, књижевност, сакупљање народних умотворина. У библиографији Јована Иванишевића су: *историја школства, филологија, књижевност, сакупљање народних умотворина.*

Запажено мјесто у *Портретима* припало је професорима Више педагошке школе. И они су обављали пионирски посао у историји школства – припремали су прве наставнике основне школе са вишом школском спремом – у првој црногорској високошколској установи основаној прије шездесет година. У првој књизи нашли су се Михаило-Баћо Пајковић, Милутин Стојовић и Милан Вујачић, а у сљедећим: Саво Вукмановић, Милија Станић, Данило Лекић, Вукоман Џаковић, Душан Гвозденовић, Радивоје Шуковић.

У првим књигама *Портрета* налази се и неколико скица за биографију зачетника, оних што су обављали пионирске послове у појединим областима умјетничког живота и стваралаштва. Међу личностима старог ћириличког штампарства налази се до сада непознати Лука Улцињанин. Уз име овог штампара нема ни године рођења нити године смрти, нема ни података о његовој штампарији или о некој књизи штампаној у њој. Скица је припремљена на основу једног списка штампара из шеснаестог вијека, у коме је Душан Мартиновић први пронашао име Луке Улцињанина. То је предочио као подстрек за даља истраживања и могуће значајно откриће. У прилогу под насловом *Неколико података о женама пионирима позоришне и музичке умјетности у Црној Гори*, објављени су основни подаци о три жене, прве учеснице у културно-умјетничким представама и музичким концертима у црногорској пријестоници: Миле Павловић, Милене Огњеновић и Јелене Мартиновић. Иако о учитељу Петру (Перу) Мартиновићу раније ништа није писано, он је заузео мјесто међу заслужним као први аутор уџбеника геометрије за III и IV разред основне школе (коаутор Ђуро Шпадијер). Млади професор ликовног васпитања Јово Машановић, који је умро у тридесетој години живота, представљен је као претеча социјалистичке мисли у Црној Гори. Биографија Италијана Ђузепе Валентинелија урађена је без икаквих ранијих података на нашем језику, зато што је он аутор прве библиографије о Црној Гори.

У првим књигама серије *Портрети* приказани су просвјетни радници, који су своје заслуге стекли до почетка XX вијека, готово сви странци и извањци стари штампари. У новијим књигама серије дошло је до постепеног помјерања тематике на XX вијек. О том помјерању, у уводу седме књиге, проф. др Слободан Калезић каже „За разлику од раније или већину ранијих књига, седми том разликује се само у смислу тематског проширивања – Петар Мартиновић, Нико П. Миљанић, Игњатије Злоковић, Бајо Кривокапић, Јово В. Мартиновић, Војислав Вулековић- Бољевић, затим ствараоци из области технике – Павле П. Миљанић, Олга Вујовић-Узелац, затим доприносима интелектуалаца – практичара: Франо-Филип Јерговић, Мирко Гвозденовић, личностима из војне историје – генерали Блажо Врбица и Радомир Вешовић. Строго судећи, из књижевности се сусреће само име Љубомир Булатовић - Ибријски. Из XVIII вијека, а да се притом не даде сврстати ни у једну категорију, такође имамо једну личност – Јована Баљевића, доктора филозофије са њемачког универзитета, аустријског администратора”, и руског официра, личности о којој су постојале непотпуне представе.

Добар професионални избор личности, приказаних у седмој, карактеристичан је и за осму и девету књигу. Све више су у њима заступљене поједине научне дисциплине. У деветој књизи, на примјер, од 12 приказаних личности седам су доктори наука, др Радован Бакић, др Милица Костић, др Чедомир Марковић, др Миленко Пасиновић, др Крсто Пижурица, др Павле Ст. Радусиновић и др Јован Чађеновић. За допринос науци коју је дала серија *Портрета* може се као примјер узети и број научних дјела библиографски описаних у овој књизи. За имена седам поменутих научника везане су многе студије и безброј научних расправа. Слични примјери могли би се навести и из претходне књиге.

У овим књигама *Портрета* налазе се и ствараоци који су у вријеме њиховог појављивања били у животу. У деветој књизи од 12 заступљених личности 10 су живи ствараоци, чији их стваралачки опус сврстава их у ред оних који немају разлога да се плаше да ће временом пасти у заборав када, по неумитним законима природе, буду престали да пишу и да стварају нова дјела.

Животопис одабраних личности у серији *Портрети* представљен је у форми био-библиографија и биографија. Биографије се не односе на оне личности које се нијесу бавиле стваралаштвом

у облику писане ријечи и које немају мјеста у библиографији. Међу њима су истакнуте војне старјешине, дипломате, племенске старјешине и власници старих јужно-словенских штампарија.

У припремању биографија и библиографија препознатљив је истраживачки поступак. Ови текстови засновани су на добро одабраним и провјереним подацима. Живот личности приказан је у широком амбијенту, у којему се одвијао њихов рад и доживљавани успјеси. За личности без библиографске грађе коришћени су документи из породичног живота, архивска грађа и службени списи. У те прилоге унешене су биографије, и у изворном облику, илустрације о важнијим дешавањима у животу личности. То је значајно утицало на обим ових портрета. Неки од њих су у штампаним означавани и као монографије. Примјера ради, био-библиографски портрет дивизијара Митра Мартиновића заузима простор од 40 страница и има обиљежја монографије. Уз допуне, касније, он се појавио у посебном издању као монографија.

Портрети који претходе библиографијама су знатно сажетији. У њима је акценат стављан на стваралачку биографију. Уз већину њих навођени су само основни подаци из живота личности. Они не садрже осврт на породични живот и поријекло, нити податке о њиховој друштвено - политичкој активности. Све то уступило је мјесто успјесима које су ове личности постизале у професионалном раду и стваралаштву.

Биографије садрже и извјесне оцјене о стваралаштву појединих аутора, приказаних у библиографијама. У уводним текстовима првих књига, аутор је нагласио да такве оцјене и сам саопштава, али само тамо гдје је компетентан као научник – библиолог, историчар културе, географ. Писац студија о културно-умјетничком животу, он је био компетентан за готово цјелокупно стваралаштво. Такво своје мишљење често је и саопштавао, особито о ауторима из XIX и почетком XX вијека. Нека за то послужи неколико примјера. Библиографија Митра Ивљевића, првог аутора уџбеника географије, садржи и шири стручни осврт о тој школској књизи, о поступку њеног рецензирања и усвајања у Школској комисији деведесетих година XIX вијека. Поред високе оцјене о плодном стваралаштву Андрије Јовићевића, саопштене су и извјесне примједбе на његов рад. Уочени су и пропусти у библиографији Ђузепеа Валентинелија, аутора прве библиографије о Црној Гори.

Међутим, за област књижевности такве оцјене препуштене су историчарима књижевности. У биографији Јована Сундечића о томе је речено: „Његова библиографија има за циљ да историчарима књижевности помогне у вредновању Сундечићевог пјесничког стваралаштва”. У биографији Лабуда Врбице, преводиоца Хомерове *Илијаде* са грчког на наш језик, о квалитету тога превода аутор је навео мишљење научника Шимуна Шоње. Биографија Радоја Рогановића - Црногорца закључена је овим ријечима: „Иако Рогановићево пјесничко стваралаштво нема великих литерарних вриједности, као књижевна појава заслужује биографску обраду. У надлежности је историчара књижевности вредновање његовог књижевног дјела и одређивање мјеста које му припада у црногорској књижевности”.

И у приказивању академика Петра Н. Мартиновића, биолога свјетског гласа, Душан Мартиновић је унио оцјене компетентних научника.

Обрада библиографске грађе урађена је по савременим библиографским принципима. Приказана је и у три дијела: *Посебно издање, Расправе и чланци и књижевни радови у периодичним публикацијама, Литература о аутору*. Примијењен је хронолошки приступ у распореду грађе. Тамо гдје су прилози објављени у штампаним тематски разноврсним грађама је распоређена у посебне одјелке. Литература о аутору разврстана је азбучним редом приређивача појединих прилога.

Аутор је тежио што идеалнијем библиографском попису. У уводу прве књиге он о томе каже: „Давати су чак и многи ситни прилози и биљешке, који на први поглед за науку немају већи информативни значај. Па, ипак, важни су за успостављање цјеловитог суда о њиховим ауторима”. За постизање таквог циља био је неопходан мукотрпан посао. О томе свједоче и регистри периодике на крају свих издања. Они су показатељ мноштва публикација које је требало прегледати и из њих узети потребне прилоге. Примјера ради, регистар периодике у другој књизи има 420 коришћених серијских публикација. Слични подаци могли би се навести и о другим регистрима периодике, особито из првих издања *Портрета*.

Да би постигао жељени циљ, аутор се упустио и у разрјешавање недовољно индивидуализираних ауторских ознака – иницијала, псеудонима и вицара. Поједине библиографије рађене

су у сарадњи са потомцима њихових аутора, па се у њима налазе и необјављени прилози из њихове заоставштине. За неколико портрета навео је опсежне генеалогije, што је представљало посебно сложен и комплексан истраживачки и методолошки поступак. Душан Мартиновић је већ у првој књизи нагласио да, и поред мукотрпног рада у прикупљању података, није у потпуности успио. И то је био разлог да изврши допуне библиографија. У четвртој књизи уведен је *Додатак* као посебан дио библиографије. На простору од 49 страна пописани су, азбучним редом 433 прилога аутора. *Допуне* су затим извршене и у седмој, осмој и деветој књизи. У уводу девете књиге, речено је: „Са праксом праћења и објављивања у *Додатку* и даље ћемо наставити уколико буду излазили *Портрети*”.

Портрети су наишли на повољан одзив у стручној и научној јавности. О њима су писали: др Војислав Бојовић, Раде Вуковић, Драгица Војиновић, др Павле Газивода, др Миомир Дашић, др Здравко Делетић, Ратко Делетић, Чедомир Драшковић, др Новак Јовановић, др Слободан Калезић, др Борис Љвович Кандељ, др Бранислав Ковачевић, др Гаврило Ковијанић, мр Раде Кустудић, Марко Марковић, др Душан Михаиловић, др Евгениј Љвович Немировски, др Павле Радусиновић, Љубомир Рајнвајн, Никола Рацковић, Горан Секуловић, др Радивоје Шуковић. Највећи број прилога посвећен је појави нових књига у серији. Основна пажња посвећена је личностима које су у њима заступљене. Наглашаван је и ентузијазам Душана Мартиновића у обављању сложеног и тешког посла. Нека о томе као примјер послуже ријечи др Бранислава Ковачевића из увода пете књиге *Портрета*. Тамо је речено: „И када се не слажемо са Мартиновићевим оцјенама личности, догађаја и процеса, остајемо задивљени пред снагом његове стваралачке радозналости, заноса, амбициозности и прегалаштва”.

Међу приказима *Портрета* има и осврта на више њихових издања. За такве примјере могу послужити *Претпоследњи том пентологије* проф. др Душана Михаиловића, објављен у новосадском *Дневнику* 1992. године (30. септембар, стр. 16) и *Педагошки ствараоци у Црној Гори*, Марка Марковића, у београдском *Пролетном прегледу* 1991. године (бр. 7). Из аналитичког осврта на прве четири књиге, проф. др Душан Михаиловић је исказао увјерење да ће се таква издања појавити и другим центрима ондашње

Југославије. Тамо је речено: „Било би лепо да се у редакцији и уз помоћ библиолога др Душана Мартиновића хитно објаве сличне био-библиографске студије за све српске и јужнословенске крајеве и да се, до године јубилеја прве књиге штампане у нашим крајевима, бар по једна штампарија у Котору, Улцињу и другдје назову именима наших правих Гутембергових слједбеника, са жељом да се завршни дио пентологије, врских и узорних *Портрета* нађе што пре у рукама културних прегалаца, истраживача и читалаца”.

На основу библиографске грађе у прве три књиге *Портрета*, Марко Марковић је у прилогу *Педагошки ствараоци у Црној Гори* припремио интересантан текст за историчара школства.

У књизи *Зборник радова посвећен Душану Мартиновићу*, објављеној 2005. године у издању Црногорске академије наука и умјетности, налазе се три прилога о *Портретима*: „*Портрети др Душана Мартиновића и њихово мјесто у историографији* академика Зорана Лакића, *Др Душан Мартиновић о књижевним ствараоцима* Драгице Војиновић и *Просвјетно – педагошки рад др Душана Мартиновића*, проф. др Павла Газиводе. Ова три прилога свједочанство су о значају едиције у појединим научним дисциплинама: први – у историографији – у историји књижевности, трећи – у историји школства. Зоран Лакић је значај издања ове серије видио, у првом реду, у томе што она доприносе да се „персонализује наша историјска прошлост, која је дуго била депрофесионализована”. Драгица Војиновић је у библиографији осам књига препознала 30 књижевника и њихова имена навела слједећим редом: Јово Љепава, Јован Поповић-Липовац, Лазар Перовић, Андрија П. Јовићевић, Ђорђе Ф. Лопичић, Нићифор Дучић, Владимир Мијушковић, др Саво Вукмановић, Милија Станић, Томо П. Ораовац, Илија Златичанин, Лука Јововић, Саво П. Вулетић, Милан Вукићевић, Радосав Меденица, Јован Павловић, Радоје Рогановић-Црногорац, Радомир Кривокапић-Орлински, Максим М. Шобајић, Бекица С. Шобајић, Симо П. Шобајић, Нико С. Мартиновић, Вукоман Џаковић, Јован Копривица, Ратко Ђуровић, Симо Поповић, Јован (Јабуд) М. Врбица, др Радивоје К. Шуковић, Марко Кажих, Димитрије Ј. Машановић, Васко И. Ивановић. Павле Газиводе је у свом прилогу саопштио значајан податак за историју школства; навео је имена 82 заслужна просвјетна радника, близу 60% од укупног броја у девет књига.

Портрети су већ коришћени у стручним, научним, лексикографским и биографским издањима. У хрестоматији академика Слободана Калезића *Црногорска књижевност у књижевној критици*, налазе се портрети: *Ђурђе Црнојевић, Штампар Макарије, Јован Рогановић, Филип Радичевић, Јован Сундечић, Радоје Рогановић - Црногорац, Др Новица Ковачевић - Граовски, Љубомир Булатовић - Ибријски, Марко Драговић*. Ови животописи црногорских књижевника преузети су из серије *Портрети* Душана Мартиновића. У *Читанци* Миленка Ратковића за VII разред основне школе, издање Завода за уџбенике и наставна средства у Подгорици, налази се текст о Ђурђу и Макарију, преузет из *Портрета*. У енциклопедијско - лексикографским издањима: *Лексикон Матице српске и Енциклопедија Црне Горе. Том I*, налазе се текстови из серије *Портрети* Душана Мартиновића.

Садржајну цјелину с *Портретима* чине и пет монографија Душана Мартиновића: *Јован Павловић – живот и дјело* (коаутор др Радивоје Шуковић), *Нико Симов Мартиновић (1914-1975), Живот и дјело, Саво Матов Мартиновић, Живот и стваралаштво, Дивизијар Митар Бошков Мартиновић, др Јован Стефановић Баљевић* (или Шћепан Мали). Био-библиографије Јована Павловића, Ника Симова Мартиновића, Митра Мартиновића и Јована Стефановића – Баљевића објављене су и у *Портретима*. У новим дјелима живот и дјело ових знаменитих личности представљен је цјеловито, свеобухватно.

О монографијама Душана Мартиновића писали су и научници: академик Владо Стругар, академик Петар Влаховић, проф. др Јован Чађеновић и проф. др Душан Михаиловић. Иако су у овим текстовима монографије објективно и обухватно представљене, било је разлога да саопштимо њихове закључне ставове. Академик Владо Стругар објавио је у *Зборнику радова посвећеном Душану Мартиновићу прилог У част Митру Мартиновићу*. О студији Душана Мартиновића он каже: „Отуд из свега што је чини животописном, ова књига није унукова сјетна прича о доброме дједу него посве научна повијест о предводнику у сред војске и народа”. Академик Петар Влаховић објавио је 1996. године у *Гласнику Народне библиотеке у Подгорици прилог Живот и рад Ника Симова*, у којему је речено: „Др Душан Мартиновић студиозно показује да је Нико Симов био веома присутан у културно-научном животу Црне Горе, у којој

га је од ране младости интересовала народна стварност и живот народа”. У прилогу проф. др Јована Чађеновића *Пјевач чији живот испуњава прошли вијек*, осврт на књигу о Саву Матовом Мартиновићу, објављеном у *Библиографском вјеснику* 1998. године, стоји и: „Душан Мартиновић сложио је велики разубјени мозаик живота и рада ове громадне, динамичне и контроверзне личности из историје Црне Горе”. Прилог проф. др Душана Михаиловића *Претпоследњи том пентологије*, приказ четири књиге *Портрета*, објављен у новосадском *Дневнику* 1992. године, почиње овом оцјеном монографије *Јован Павловић – Живот и дјело*. „Ту недавно (1988) Матица српска је објавила изванредну Мартиновићеву књигу „Јован Павловић – живот и дјело”, заједно са др Радивојем Шуковићем, али наша критика није довољно скренула пажњу нашој јавности на ово исцрпно и узорно дјело”.

Библиолог Душан Мартиновић у *Портретима* је остварио прави однос између библиографије, као помоћне научне дисциплине и науке. Библиографије одабраних појединаца послужиле су као грађа за њихове научно оформљене портрете. И поред тога, те библиографије важне су и за друге научне дисциплине, особито за културну историју.

За крај овога прилога преузели смо оцјену о *Портретима*, коју је саопштио академик Владо Стругар на једном мјесту. Та оцјена гласи: „Три књиге *Портрета*, VII, VIII, IX, наставак су првих шест књига са истим насловом: садрже биографске огледе са библиографским – допунама о личностима историчара, етнолога, економиста, књижевника, народних просветитеља, дипломата, лекара, све истакнутих судионика чијим се радом и доприносима унапређивача и обликовача цјелокупне духовности Црне Горе – друштва, државе, народне отаџбине”.

Проф. др Радивоје К. Шуковић
Подгорица, децембар 2006.

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE

ĐURĐE
CRNOJEVIĆ

УВОД

У *Предговору* ПОРТРЕТА IX наговијестили смо основну концепцију ПОРТРЕТА X. Том приликом смо саопштили своју на-мјеру да у “јубиларним” портретима (X) желимо да био-библиограф-ски представимо чланове Редакције “Црногорске библиографије 1494-1994. године”, са којима смо као главни и одговорни уредник овог мултидисциплинарног и капиталног пројекта за науку и културу Црне Горе, разумије се, и од ширег значаја, успјешно сарађивали безмало двије и по деценије. У знак захвалности и признања за вишегодишњу сарадњу одлучили смо да десету књигу *Портрета* посветимо не само члановима Редакције, него и неким сарадницима на Пројекту, и неким заслужницима за нашу културу.

Неке библиографије смо урадили комплетно, а неке селектив-но уколико су већ код неког издавача цјеловито обрађене...

Ову своју намјеру саопштавали смо својевремено на неколико сједница Редакције. Већина чланова су такву идеју подржали, док неки нијесу били са њом “одушевљени”. Морамо признати да нам је њихово унеколико “противљење” било загонетно, иако смо и за то имали одређено објашњење!

Ипак, од те намјере нијесмо хтјели одустати и ево је сада реализујемо, иако је било прилично тешкоћа и дилема како је реализовати.

Једна од њих је била највећа: како поступити у случају гдје су био-библиографије већ цјеловито даде: на примјер у случају проф.

др Радивоја К. Шуковића и Милице Костић, научног савјетника и академика ЦАНУ, које смо свеобухватно обрадили у ПОРТРЕТИМА VI и IX, и њихове касније објављене радове, које смо послѣје њиховог објављивања, пратили и саопштавали у сљедећим књигама Портрета – у “Додатку”; или како поступити у случају када су се у међувремену појавиле опсежне биографије и комплетне библиографије неких чланова Редакције из пера других библиографа (на примјер Petar Krivokarić: *Dr Novak Jovanović. Bio-bibliografija*, Cetinje: CNB, 2003, 218 str. и Марија Ацић: *Божина М. Ивановић 1931-2002*. Споменица преминулим члановима ЦАНУ, св.35, Подгорица, 2004, 107 стр. др Мирослава Лукетића. Ићи на комплетне био-библиографске прегледе поменутих стваралаца значило би понављање, или у случају Јовановића и Марије Ацић недопустиво коришћење резултата туђег рада, што би био, заправо, плагијат. Стога смо одлучили да ове дилеме отклонимо на тај начин што ћемо за именоване дати кратке кроки биографије и из оквира библиографије само монографске публикације и евентуално библиографске јединице које нијесу унесене у већ објављене књиге био-библиографија.

Другу дилему како поступити са оним члановима Редакције који су показали одређено неслагање са обрадом, како је претходно речено (можда због мршаваог биланса њиховог стваралачког учинка!), ријешили смо тако што смо се обратили као и осталима, молбом да нам доставе одговарајуће био-библиографско градиво о себи, како бисмо могли остварити планирани задатак. У неколико случајева одзива није било! Аутору ове књиге најжалије је, пак, што није успио да да цјеловити портрет Божидара Тадића, дугогодишњег члана Редакције и неколико мандата предсједника Савјета Пројекта. Проф. др Миодрагу Перовићу, Марку Шпадијеру и Чедомиру Драшковићу обраћали смо се 31. марта и 11. јула, односно 7. августа 2006. године, али ни од њих одзива није било.

САРАДНИЦИ

Што се тиче бројних сарадника они су у већини изузетно савјесно, најчешће без надокнаде (страни библиографи: др Евгеније Љвович Немировски, Елеонора Федоровна Цветкова, др Зденка Рахункова и др Михела Рехакова, др Фридхилде Краузе) или за симболичне хонораре домаћи спољни сарадници (др Крунослав Спасић, Доброло Аранитовић, Никола Рацковић, др Весна Килибарда и др Бојка Ђукановић) – радили као за себе. О некима смо раније писали кратке био-библиографске скице: Е. Цветковој, др З. Рахунковој, др М. Рехаковој, Ф. Краузовој; Д. Аранитовићу и др. О Е. Љ. Немировском писали смо у више наврата у разним публикацијама (Портретима, разним часописима), па чак у Москви 1991. године објавили и посебну књигу: *Евгений Львович Немировский* (104 стр.).

Цијенећи сараднички труд и резултат неких спољних сарадника, нпр. Николе Рацковића, раније смо га у ПОРТРЕТИМА VIII исцрпно био-библиографски представили.

Неке сараднике, на жалост, не можемо уврстити у ову едицију ни у виду скраћене верзије, а камоли као исцрпне био-библиографске портрете. То је случај са Радисавом-Мићом Цајићем, библиотекарском савјетником из Народне библиотеке Србије у Београду, који нас је не само сарадњом изненадио, већ и дубоко разочарао. Са њим смо прије више од једне деценије договорили сарадњу, сачинили уговор (20. маја 1993, бр.05/1334 од 19. 08.1993) испуњавајући му постављене услове да му се мјесечно исплаћује пуна плата руководиоца Библиографског одјељења ЦНБ, иако смо били свјесни властите некоректности према свим осталим спољним сарадницима којима је исплаћивана половина личног дохотка. Овај изузетак смо учинили прије свега због тога што је Цајић узео да уради књ. I из IV тома: о томе што су други – црногорски аутори написали о Црногорцима и Црној Гори на српскохрватском, словеначком, македонском и језицима националних мањина у ех Југославији.

Рукописи књига четвртог тома завршавани су и књиге објављиване. Остала је празнина у нумерацији: IV-1. Годинама смо од Цајића добијали обећање да ће рукопис завршити и предати Редакцији на увид ради штампања. Кад смо (доста често) бивали у Београду, службено или приватно, навраћали смо до НБС, потражили би М. Цајића, пожуривали га, с времена на вријеме прегледали листиће које је исписивао за *Црногорску библиографију* и указивали му да извјесне ауторе није добро идентификовао, јер, руку на срце, није ни једноставно утврдити да ли је неки аутор Црногорац или Србин? Он је пролонгирао истраживање, иако смо га и писменим путем и усмено (телефонски!) веома често подсећали на његове обавезе. Судити се са њим значило би узалудан посао и губљење времена. На састанцима Редакције сам, приликом писања годишњих извјештаја и израде програма рада за наредну годину, понављао исту “причу”: Цајић је обећао (до тада и тада) да ће предати рукопис.

Свјесни смо да је и ова наша “писанија” промашена. Али, нека остане! И да се види каквих смо имали сарадника – оних који су писали “као за себе” и оних других. Па, ипак, само је био један сарадник типа Р. М.Цајића!

И Никола Рацковић нас је изненадио. Рукопис књиге III тома је благовремено предао заједно са предговором. Редакција га разматрала, и почели смо редакторске послове. Убрзо смо увидјели да треба доста интервенција, да због недостатка неопходних анотација треба трагати за одговарајућим књигама, да треба отклонити дио ефемерних библиографских јединица. Стога смо анагажовали Цајића из НБС да он обави дио послова умјесто нас и да по завршеној редактури уради регистре. Дали смо му 20.000 дин. Заједно смо радили у Београду неколико дана и када смо финализовали редактуру на рукопису упознали смо Рацковића, као аутора, са примједбама – он се увриједио, мени скренуо пажњу да сам га требао “узети у заштиту”, наљутио се на Цајића. Узалуд смо му говорили да смо као уредник имали право да ангажујемо друго лице. Он је упорно стајао на својим позицијама, подигао рукопис од дактилографа Милине Ерић уз објашњење да ће он сам урадити регистре. И, ето, тако је прошло неколико година, а рукопис је остао у компјутеру...Књига се није ни до данас појавила! Да ли ће икада, тешко је на то питање дати одговор? Мислимо да ова Рацковићева књига неће никада угледати свијетло дана.

*

Упоредо са порастом угледа едиције ПОРТРЕТА, књ. I до IX, расло је све више интересовање истакнутих личности научног и јавног живота Црне Горе да овом серијом буду обухваћени. Један од њих је и проф. Павле Газиводе, којем смо прије више година обећали да ћемо га био-библиографски обухватити и уврстити у ову издавачку едицију Централне народне библиотеке. Ево, то обећање сада извршавамо.

ПОРТРЕТИ I-VIII, по правилу, су обрађивали истакнуте личности које су у ближој или даљој прошлости напустили овоземаљски живот, а њихово стваралаштво није било библиографски представљено.

Књига IX, која се 2006. године појавила из штампе, обрађује десетак живих истакнутих личности културног и научног живота Црне Горе о којима, такође, нијесу написане библиографије.

У овој књизи, као што смо истакли, планирали смо да обрадимо чланове Редакције и сараднике на пројекту *“Црногорска библиографија 1494-1994. година”*. Неке планиране личности за био-библиографску обраду у овој књизи, разним поводима су добиле комплетне био-библиографије. Стога смо прибјегли селективном представљању њихових био-библиографија. Такав је случај и с проф. П. Газиводом. Аутор је сам првобитно 2001. године урадио своју скраћену библиографију, а потом је Петар Кривокапић написао Газиводину био-библиографију, која је изашла у тиражу од 300 примјерака у издању Штампарије а.д. Цетиње (2004, 101 стр.).

Библиографија проф. Газиводе по П.Кривокапићу износи 11 монографских публикација (књига и приручника) и 359 расправа, чланака и прилога у серијским публикацијама и публикацијама зборничког типа, и 90 библиографских јединица литературе о њему. О Газиводи и његовом стваралаштву је, дакле, прилично писано. Приказ његове био-библиографије доносила је *Побједа* (децембар, 2004).

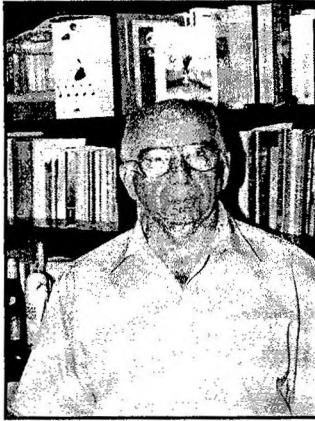
Уз то, др Саша Милић је приказао Газиводину књигу *“Друштвене промјене и доживотно образовање”* (Педагогија, Београд, 2003).

Ми ћемо овом библиографијом обухватити посебна издања и извршити избор библиографских јединица објављених у серијским публикацијама и зборницима и уврстити и оне библиографске јединице, које је аутор написао након објављивања његове био-библиографије.

Проф. др П. Газиводу, скулптора Стевана Лукетића и књижевника Марка Цара сврстали смо на крају књиге у рубрику **“ОСТАЛИ”**.

I

ЧЛАНОВИ РЕДАКЦИЈЕ

Проф. др СЛОБОДАН ВУКИЋЕВИЋ

I Био-библиографија

I БИОГРАФИЈА

Слободан Вукићевић, професор Универзитета Црне Горе, по вокацији социолог, рођен је 1940. године у Церову код Никшића у учитељској породици. У мјесту рођења завршио је основну школу. Гимназију је завршио у Никшићу школске 1958/59. године. Дипломирао је групу социологија на Филозофском факултету у Београду. Постдипломске студије из социологије завршио је у Сарајеву 1975. године на Факултету политичких наука (магистрирао је на тему “Структура друштвене моћи и интергрупни конфликти у радној организацији”), гдје је и докторирао двије године доцније на тему “Самоуправљање и групни извори моћи технобирографије и радника”, стекавши степен доктора социолошких наука.

По завршетку факултета и одслужењу војног рока, радио је као социолог, шеф психо-социолошке и кадровске службе у Железари “Борис Кидрич” у Никшићу, бавећи се социолошким истраживањима индустријског рада.

Године 1967. изабран је за хонорарног предавача на Педагошкој академији у Никшићу, а потом на Наставничком факултету.

У истом мјесту заснива стални радни однос и почиње универзитетску каријеру. Прошао је поступно кроз сва наставна звања. Прво је изабран за доцента, потом за ванредног, па за редовног професора у којем се звању сада налази.

Као универзитетски професор држи наставу *Опште социологије* I и II на Филозофском у Никшићу, Природно-математичком и Техничком факултету, као и *Социологију медицине* на Медицинском факултету у Подгорици.

Три пута је кандидован за ванредног члана Црногорске академије наука и умјетности (ЦАНУ). Предлагачи, који су га кандидовали, дали су високе оцјену о њему као социологу, али чланови ЦАНУ тешко се одлучују на попуњавање својих редова новим члановима. Вукићевић је аутор или коаутор 19 монографских публикација, двије скрипте и 146 радова, студија, чланака и прилога објављених у серијским публикацијама и научним зборницима. Био је учесник на бројним научним скуповима социолошким и мултидисциплинарним, организатор више домаћих научних скупова. Један је од оснивача студија филозофије и социологије на Филозофском факултету у Никшићу. Предавач је и шеф на постдипломским студијама на Филозофском факултету у Никшићу и ментор за израду магистарских и докторских дисертација. Перманентно ради на развоју филозофских и социолошких дисциплина факултета Универзитета Црне Горе. Био је главни уредник никшићког часописа *Споне* и један од утемељивача *Луче*, првог часописа за филозофију и социологију Црне Горе у Никшићу. Био је и члан више редакцијских колегија: *Социологије, Универзитета данас, Црногорске библиографије 1494-1994. година, Социолошке енциклопедије Југославије*, у издању “Просвете”.

Уз то, био је члан научног савета Конзорцијума института друштвених наука Југославије и непрекидно је ангажован у раду више органа републичког и југословенског удружења за социологију, а био је и предсједник ове савезне асоцијације.

Члан је Одбора за филозофију и социологију ЦАНУ од његовог оснивања и делегат Универзитета Црне Горе у Црногорској академији наука и умјетности.

Проф. др Слободан Вукићевић је вишегодишњи шеф Катедре за социологију и предсједник Одсека за филозофију и социологију на Филозофском факултету у Никшићу. Био је декан Наставничког факултета у два мандата, као и проректор за наставу Универзитета Црне Горе. Био је и предсједник за међународну сарадњу Универзитета. У Заједници универзитета Југославије био је члан више комисија и предсједник Комисије за наставна питања. Члан је савјета за развој Републике Црне Горе и члан Просвјетног савјета Црне Горе. Више пута је боравио у иностранству на универзитетима и научно-истраживачким институтима (Русија, Њемачка).

Добитник је награде “Осамнаести септембар” за књигу “*Структура друштвене моћи у радној организацији*”, Захвалнице Југословенског удружења за социологију рада и за њен развој у Југославији, Ордена рада са златним вијенцем.

Проф. Вукићевић је изабран за Човјека године 1989. и тим поводом додијелена му је Златна медаља и уврштен је у едицију петсто утицајних лидера свијета од стране америчког Библиографског института.

II БИБЛИОГРАФИЈА

II - 1 Монографске публикације

1. *САМОУПРАВЉАЊЕ И ГРУПНИ ИЗВОРИ МОЋИ ТЕХНОБИРОКРАТИЈЕ И РАДНИКА*. Докторска дисертација.- Сарајево: Факултет политичких наука, 1977, 303 стр.; 29 цм.

Ментор: проф.др Илија Станојчић.-Документациони материјал: стр.299.-Литература: стр.300-303.

2. *ОПШТА СОЦИОЛОГИЈА*.- Никшић: Филозофски факултет, 1979, 200 стр.; 24 цм.

3. *СТРУКТУРА ДРУШТВЕНЕ МОЋИ У РАДНОЈ ОРГАНИЗАЦИЈИ*. *Социолошка студија* - Никшић: Центар за марксистичко образовање “Никола Ковачевић” 1980 (Требиње: Штамп. Требиње), 207 стр.; 20 цм. Ментор: проф. др Јосип Жупанов.-

Документациони материјал: стр.287.- Литература: стр.288-289.- Прилог за психолошку службу: стр.1-10.Тираж 2500.

4. *ТЕОРИЈА И ПРАКСА САМОУПРАВЉАЊА. Социолошки аспект.*- Београд: “Привредни преглед”, 1980 (Београд, “Привредни преглед”), 171 стр.; 24 цм. Предговор: Илија Станојчић. Тираж 2500.

5. *МАРКСИЗАМ И СОЦИОЛОГИЈА.*- Београд: Графос, 1984 (Рума: “Пролетер”), 360 стр.; 24. цм.

Коаутори: Спасоје Бјелица и Арсен Веденов-Сенко.

Биљешке: стр.355-358.-Библиографија: стр.359-360.

6. *ХУМАНИЗАЦИЈА ОДНОСА МЕЂУ ПОЛОВИМА И УГРАЂИВАЊЕ ОДГОВАРАЈУЋИХ САДРЖАЈА У ПРОГРАМЕ ОБРАЗОВАЊА / коаутор Раде Делибашић.*-Никшић: Наставнички факултет, Универзитет “Вељко Влаховић”, 1984 (Суботица: Бирографија), 412 стр.; 24 цм.Предговор: стр.9-10.- Прилози: стр.343-380.Тираж 1000.

7. *TEACHING PROGRAMMES AND EDUCATION FOR HUMANE RELATIONS BETWEEN THE SEXES RESPONSIBLE PARENTHOOD IN SCHOLS OF MONTENEGRO.*-Titograd-Nikšić: “Veljko Vlahović” university, Teacher training college 1984, 640 str.; 24 cm.

Коаутор.

8. *САМОУПРАВЉАЊЕ И ПРОШИРЕНА РЕПРОДУКЦИЈА. Социолошка студија.*-Никшић: Центар за Марксистичко образовање “Никола Ковачевић”, 1986 (Тузла: Универзал), 134 стр.; 20 цм.

Едиција: Самоуправљање, књ.VI.

Тираж 1500.

9. *СОЦИОЛОГИЈА И САМОУПРАВЉАЊЕ.*-Никшић: НИО “Универзитетска ријеч”, 1988 (Кикинда: Графика), 175 стр.; 24 цм.

Тираж 1000.

10. *СОЦИОЛОГИЈА РАДА.*-Никшић: Филозофски факултет, 1991, 221 стр.; 30 цм.

Скрипта.

12. *НОМОПРИВАТУС. Osnove sociološke teorije svojine.*- Београд: “Нauчна knjiga”; Nikšić: NIP “Univerzitetska riječ”, 1990 (Ваќки Petrovac: Kultura), 175 str.; 24 cm.

Tiraž 1.000.- Rezime: 169-170.-Selektivna bibliografija: str.170-173.-Indeks pojmova: str.173.-Index imena: str.174.-Bibliografski podaci o objavljenim radovima: str.175.

13. *СВОЈИНА, ПРЕДУЗЕТНИШТВО, ТРАНЗИЦИЈА*.-Никшић: Институт за филозофију Филозофског факултета – Никшић, 1995, 320 стр.; 24 цм.

14. *РАД КАО СУДБИНА*.-Ниш: Машински факултет, 1995 (Ниш: “Пеликан принт”), 420 стр.; 30 цм.Слободан Вукићевић / стр.282-301.Коаутори: Драгољуб Б.Ђорђевић и Богдан Ђуровић.

Зборник објављен поводом пензионисања проф. др Љубише Крстића и 35.годишњице Машинског факултета у Нишу.

15.*ИДЕАЛ И СУДБИНА ЕКОМЕНАЦМЕНТА: емпиријско истраживање*.-Никшић: Служба заштите животне средине Општине Никшић, 1996 (Никшић: “Коле”), 171 стр.; илустрације Вељка Вујановића; 24 цм. Тираж 1000.-У прилогу: Савјетовање “Идеал и стварност екоменацмента”, Никшић, 1996.

16. *МИТ О НАУЦИ И ОБРАЗОВАЊУ* .- Никшић Институт за филозофију и социологију Филозофског факултета,1998 (Цетиње: Шт. “Обод”), 185 стр.; 20 цм. Тираж 500.- Библиографија: стр.186.

17. *СИМУЛИРАЊЕ ПРОМЈЕНЕ: трансформација социјализма*.-Подгорица: Универзитет Црне Горе; Цетиње: Обод, 1998 (Цетиње: Шт.”Обод”), 185 стр.; 24 цм.Тираж 500.- Библиографија: стр.185.

18. *СОЦИОЛОГИЈА МЕДИЦИНЕ*.-Подгорица: Универзитет Црне Горе; Цетиње: Обод 2001 (Цетиње: Шт. “Обод”), 194 стр.; 24 цм. Коаутор Јелена Радуловић.Библиографија: стр.192-194.

19. *ЦРНА ГОРА НА ПРЕЛАЗУ МИЛЕНИЈУМА*.-Цетиње: Централна народна библиотека Републике Црне Горе “Ђурђе Црнојевић”, 2003 (Ужице:График), 331 стр.; 21 цм.

II-2 Студије, расправе и огледи

20. *Социолошка анализа изостајања с посла*.- Београд: Филозофски факултет,1964, 76 стр. Дипломски рад.

21. *Социолошко истраживање стабилности високостручног кадра у једном предузећу*. - Годишњак Педагошке академије Никшић,1969, стр.53-69.

22. *Социјални аспекти стабилности високошколског кадра у једном предузећу*. - Институт за научноистраживачку документацију Београд, 1970, стр.477- 490.Зборник радова. Књига I.

23. *Однос стручноруководеће екипе и самоуправљање.*-Титоград, 1970.

24. *Марксистичко и функционалистичко одређење човјекове личности.*-Споменица Педагошке академије Никшић, 1972, стр.69-75.

25. *Структура друштвене моћи и интергрупни конфликти у радној организацији,* Сарајево, Факултет политичких наука 1975, 303 стр. Магистарски рад.

26. *Друштвено груписање и структура друштвене моћи у југословенском друштву.*- Зборник радова Педагошке академије Никшић, 1973, стр.15-23.

27. *Марксизам као научна теорија и револуционарна идеологија.*- Споне, Никшић, 1975, бр. стр.

28. *Самоуправни социјализам рађа нови тип друштвене моћи.*-Споне, Никшић, бр.17/18, стр.147-157.

29. *Неки аспекти социјалне сигурности радника.* - Социјална политика. 1976, бр. 6, стр.1-9.

30. *Неки аспекти социјалне сигурности инвалидизираних радника у Жељезари Никшић.*- Социјална политика, Београд, 1976, бр.6, стр.28-32.

31. *Неки аспекти сигурности инвалидизираних радника у Жељезари Никшић.*- Југословенска конференција за социјални рад, Скопје 1976, стр.188-195.

32. *Авангарда није елита.*- Универзитетска ријеч, Титоград, 1976, бр.16 (октобар), стр.5.

33. *Шта је показало једно истраживање расподјеле дохотка и радничке свијести.* - Пракса, Титоград, 1977, бр.3, стр. 66-76.

34. *Социјалистичка мисао.*-Путеви, Никшић, 1977, бр. 6, стр.66-75.

35. *Неке тенденције структурирања друштвене моћи у радној организацији и њихов утицај на трансформацију самоуправљача.*- У: Југословенско удружење за социологију (15. савјетовање), Сарајево, 1977, стр.

36. *Друштвено груписање и структура друштвене моћи у југословенском друштву.* - Зборник радова Педагошке академије Никшић, 1978, стр.

37. *Подјела рада или самоуправно удруживање рада.*- Овдје, Титоград, 1978, бр.106, стр.24.

38. *Друштвени карактер дохотка и технобирокупатски монопол.*- Споне, Никшић, 1978, бр.22/23, стр.105-117.

39. *Теоријско-методолошка актуелност Енгелсове расправе о социјализму у "Анти-Дирингу".*- Зборник радова Наставничког факултета, Никшић, 1978-1980, стр.43-51.

40. *"Анти-Диринг" данас.*-Овдје, Титоград, 1979, бр.123/124 (август-септембар), стр.9-10.

41. *Радничка класа – основни субјект социјалистичког самоуправљања.*- Зборник Марксизам, самоуправљање, образовање. Центар за марксистичко образовање, Никшић, 1979, стр.105-125.

42. *Теоријско-методолошка актуелност Енгелсове расправе у "Анти-Дирингу".*-Споне, Никшић, 1981, бр.13 (март), стр.49-54.

43. *Предмет и задаци социологије рада.*-Београд, Научни скуп социолога, 1981, стр.

44. *Теоријско-методолошка актуелност поимања бића радничке класе у дјелу Вељка Влаховића.*-Пракса, Титоград, 1982, бр.,стр.

45. *Самоуправно и споразум рада нови тип друштвене моћи.*- Пракса, Титоград, 1983, бр.6, стр.157-170.

46. *Структура друштвене моћи и утицај синдиката у радној организацији.*-У: Теорија и пракса синдиката у социјалистичком самоуправном друштву, Београд: Радничка штампа, 1983, стр.450-467. Приказ положаја синдиката у политичком систему социјалистичког самоуправљања.

47. *Равноправност жене – морално питање социјализма.*- Светозареви сусрети, Светозарево, 1983, стр.

48. *Класне и социјалне разлике у самоуправном социјализму.*- Пракса, Титоград, 1983, бр.6, стр.157-170.

49. *Филозофско-социолошке науке у Црној Гори.*-Луча, Никшић, 1984.бр.1, стр.7-17.

50. *Остваривање уставног положаја радничке класе и класни приступ у програму стабилизације.*-У: Асоцијација клубова самоуправљача Југославије.Зборник радова, Скопје, 1984, стр.1-18.

51. *Релативна самосталност универзитета и друштвене промјене.*-Универзитет данас, Београд, 1984, бр.3/4 и у Зборнику ЦАНУ, Титоград, 1985.

52. *Друштвена својина и грађанин* .- Зборник: Друштвена својина и њене противречности.Београд, Издавачки центар "Комунист", 1984.

53. *Технобироократија*.-Зборник радова професора и сарадника Наставничког факултета, Никшић, 1984, бр.7/8, стр.83-101.

54. *Критички универзитет – најрационалнији универзитет*.- Васпитање и образовање, Титоград, 1984, бр.3 (јул), стр.68-73.

55. *Социолошки аспект мотивације на раду*.- Путеви, Никшић, 1984, стр.

56. *Ефикасност студија на Универзитету "Вељко Влаховић"*.- Васпитање и образовање, Титоград, 1985, бр.6, стр.39-55.

57. *Друштвена својина и грађанин*.- Зборник : Заштита друштвене својине. Никшић, Центар за марксистичко образовање, 1985, стр.55-65.

58. *Класе и класни приступ у програму стабилизације*.- Зборник радова, Скопје, 1984.

59. *Научна основа јединства образовног система у Југославији*.-Васпитање и образовање, Титоград, 1986, бр.2, стр.

60. *Научна основа јединства образовног система у Југославији*.- Луча, Никшић, 1986, бр.2(јануар), стр.123-134.

61. *О класној суштини идејно-политичког дјеловања СК*.- Савез комуниста у великим градовима, Загреб, Београд, Сарајево: Центар за идејно-теоријски рад комитета Савеза Комуниста Хрватске, 1986, стр.285-287.

62. *Проширена репродукција и структура друштвене моћи у радној организацији*.-Београд, Издавачки центар "Комунист", 1986.

63. *Реалност самоуправног концепта*.- Београд, Издавачки центар "Комунист", 1986.

64. *Хиљаду и сто година словенске писмености*.- Зборник професора и сарадника Наставничког факултета Никшић, 1986, бр. 9,стр.11-21.

65. *Правни аспекти усклађивања политике уписа на универзитетима Југославије*.- Васпитање и образовање, Титоград, 1986, бр.3, стр.3-8.

66. *Социолошки аспект хуманизације и улога универзитета*.- Васпитање и образовање, Титоград, 1987, бр.6, стр.3-13.

67. *Уставне промјене и друштвене промјене*.-Овдје, Титоград, 1987, бр.230/231, стр.28-29.

68. *Уставне промјене и јединство у образовању.*-Васпитање и образовање, Титоград, 1988, бр.2, стр.60-66.

69. *Својина као социолошка категорија.*- Социологија, Београд, 1988, бр.4, стр.683-696.

70. *Аутономија без доминације – основе реформе СКЈ.*- Социјализам, Београд, 1989, бр.1, стр.70-78.

71. *Социологија радне организације.*- Луча, Никшић, 1989, бр.1, стр.21-31.

72. *Плурализам својине и политички плурализам.*- Марксистичка мисао, Београд, 1989, бр.6, стр.118-122.

73. *Друштвена својина и криза.*- Зборник Правног факултета, Титоград, 1989, стр.

74. *О појму својине.*- Луча, Никшић, 1989, бр.1/2 (мај), стр.270.

75. *Реформа политичког система.*- Марксистичка мисао, Београд, 1989, бр.6, стр.118-122.

76. *Дијалектика субјекта и предмета својине и својински плурализам.*-Луча, Никшић, 1990,бр.1/2, стр.19-26.

77. *Научно дјело Милосава Бабовића.*-Зборник: Научно дјело Милосава Бабовића, Титоград, Културно-просвјетна заједница, 1991, стр.9-11.

78. *“Curculus vitiosus” komandno - kontrolnog sistema organizacije rada i politički determinizam.*- Sociologija, Beograd, 1991, br.1, str.135-147.

79. *Однос социологије рада и андрагогије.*- Институт за педагогију и андрагогију Филозофског факултета Београд, 1991, стр. 59-69.

80. *Наука не може бити вриједносно неутрална.*- Никшићке новине, Никшић, 1. фебруар 1991.

81. *Криза глобалне организације друштва.*-Зборник радова Републичког савјета за развој, Титоград, 1992, стр.221-227.

82. *Осврт на неке проблеме научне политике у Црној Гори.*- Зборник радова Републичког фонда за развој, Подгорица, 1992, стр.73-79.

83. *Свијест без структуре.*-Споне, Никшић, 1992, бр.1/2, стр.38-49.

84. *Друштвени контекст трансформације својине и нови положај радника* .- Савез самосталних синдиката Црне Горе, Подгорица, 1993, стр.

85. *Зашто и чему научни скуп о управљању предузећем у условима трансформације својине*.-Луча, Никшић, 1993, бр.1/2, стр.4-5.

86. *Социолошки поглед на некохерентност програма својинске и управљачке трансформације*.- Луча, Никшић, 1993, бр.1/2, стр.33-40.

87. *Школа између власти и слободе*.- Директор школе, Београд, 1994, бр.314, стр.

88. *Учитељ са факултетском дипломом*.-Просвјетни рад, Подгорица, 1993, бр.3, стр.

89. *Манихејство и наука*.- Зборник: Историјска наука и настава историје у савременим условима, Подгорица, ЦАНУ, 1994, стр.141-163. Зборник са научног скупа одржаног 20.и 21. октобра 1993. године.

90. *Школа између власти и слободе*.-Мостови, Пљевља, 1994, бр.132, стр.72-75.

91. *Манихејство и наука*.-Социолошки преглед, Београд,1994, бр.3, стр.321-327.

92. *Жрвањ времена*.-Побједа, Подгорица, 8.12. 1994.

93. *Немоћ због велике моћи*.-Борба, Београд, 15.12.1994.

94. *Квалитет мјера универзитета*.-Индекс, Никшић, 1994, бр. стр.

95. *Систем и слом*.-Луча, Никшић, 1994, бр.3, стр.

96. *Научна релевантност и друштвена актуелност социолошког истраживања својине и предузетништва у прелазном периоду*.-Луча, Никшић, 1995, бр.1/2, стр.5-26.

97. *Компаративно социолошко истраживање својине и предузетништва у прелазном периоду (Југославија, Црна Гора,Русија, Њемачка)*.-Луча, Никшић, 1995, бр.1/2, стр.2.

98. *Рад као конституенс својине*.-Гласник Одјељења друштвених наука, ЦАНУ, 995, бр.8, стр.121-147.

99. *Преиститивање мита у науци и историји*.-Историјски записи, Подгорица 1995, бр.2, стр.58-74.

100. *Актуелност сравнителног истраживања сопствености и предпринимателства в переходни период општества.*- Вестник Московског универзитета, Москва, 1996, бр.1, стр.67.

101. *Друштво у раскораку* - Побједа, Подгорица, 24. април 1995.

102. *Компаративно истраживање маркетинга у процесу транзиције.*-Социолошки преглед, Београд, 1995, бр.4 (октобар-децембар), стр.507-518.

103. *Рад као својина.*-Зборник: Рад као судбина, Ниш, Машински факултет, ЈУНИОР,1995, стр.

104. *Маркетинг као полуга.*-Побједа, Подгорица, 25. јул 1995.

105. *Предузетништво се заснива на креативности.*-Pro Arte u svijet biznisa, Никшић, 1995, стр.

106. *Демократија у Југословенској федерацији између принципа и циљева.*-Зборник радова: Демократичност поретка у Савезној Републици Југославији, ЦАНУ, Подгорица, 1996, стр.91-103.Зборник радова са научног скупа, одржаног 6.10.1995. године.

107. *Проблеми дефинисања циља трансформације (друштвене промјене) социјалистичког друштва.*- Југословенско друштво крајем 90-тих, Београд, Социолошко друштво, 1996, стр.95-105.

108. *Проблематизација појма предузећа, рада као својине и предузетништва.*- Гласник Одјелења друштвених наука, ЦАНУ, 1996, бр.10, стр.183-187.Предавање на научној трибини ЦАНУ, одржано 24.1. 1996. год.

109. *Нова етапа у развоју социологије рада: спој логичког и историјског.*-У: Социологија рада / Н.И.Дајхлов, А.И.Кравченко, В.В.Шчебрина.-Никшић: Институт за филозофију и социологију, 1997.Предговор / стр.V-XXXII.

110. *Афирмација етнокултурног и државног идентитета.*- Библиографски вјесник, Цетиње, 1998, бр.2/3, стр.195-196. Поводом три књиге “Црногорске библиографије 1494-1994. године”, 1997.

111. *Психологија мирног протеста.*-Побједа, Подгорица, 1998, бр.стр.

112. *Суверенитет данас* -Луца, Никшић, 1998, бр.1/2 (мај), стр.205-211.

113. *Сјећање на професора Војина Милића*.-Луча, Никшић, 1998, бр.1/2 (мај), стр.300-304.

114. *Етничко и грађанско у савременој држави (посебан осврт на Југославију)*.-Југославија на размеђу епоха, Подгорица, ЦАНУ, 1999, стр.215-241.

115. *Прогрес у контексту социолошког значења времена*.-Социологија, Београд,2000, бр. бр.1, стр.55-67.

116. *Прогрес у контексту социолошког значења времена*.-Гласник Одјељења друштвених наука ЦАНУ, 2000, бр.13, стр.185-198.

117. *Актуелност научне комуникације социологије са филозофијом и историјом*.- Институт за филозофију и социологију Филозофског факултета.Зборник: Комуникација социологије са филозофијом и историјом, Никшић, 2000, стр.7-9.

118. *Футуролошка социологија у сарадњи са филозофијом и социологијом*.- Институт за филозофију и социологију.Зборник радова: Комуникација социологије са филозофијом и историјом, Никшић, 2000, стр.46-51.

119. *Прогрес у контексту социолошког значења времена*.-У: Социјалистички аспекти прогреса и културе.-Никшић, Институт за филозофију и социологију Филозофског факултета, 2001, стр.16-24.

120. *Социолошки аспекти прогреса и културе*.- Никшић: Јасен, 2001.Зборник радова: Социолошки аспекти прогреса и културе, стр.3-5.

121. *Слободе нема без знања*.-У: Милутин Мићуновић, Школе у Пјешивцима 1866-2001, Цетиње, Шт."Обод", 2001, стр.7-8.Уводно излагање поводом јубилеја школе у Пјешивцима.

122. *Let s go, you go, let us all go for a walk 96/97 citizens and students' protest, Budapest 2000.*

123. *Морална и еколошка култура*.- Заштита на раду, Подгорица, 2000, бр.2/3, стр.109-110.

124. *Корупција свијести у постсоцијализму*.-Институт друштвених наука, Београд. Зборник радова: Систем и корупција, 2000, стр.267-277.

125. *Свјетски простор и друштвени хабитус Србије и Црне Горе*.- Институт друштвених наука, Београд, 2001, стр.115-125.

126. *Транзиција, својина, власништво*.-Институт друштвених наука, Београд, Зборник: Транзиција и институције, 2002, стр.123-139.

127. *Поредак и слобода са становишта нормативне чињенице*. - Искуства, Београд, 2001, бр.9/10, стр.35-47.

128. *Етничко и грађанско у савременој држави*.-Институт за социологију – Филозофски факултет, Ниш, 2000, стр.233-257.

129. *Социолошко одређење радног мјеста*.-Социологија, Београд, 2000, бр.3, стр.397-407.

130. *Усавршавање наставника на релацији мотивисаности и радног понашања*.- Васпитање и образовање, Подгорица, 2000, бр.4, стр.97-105.

131. *Социолошки реализам светости и личност*.-Зборник: Учење, организација и деловање верских заједница и покрета, Ниш, ЈУНИОР V, 2001, стр.88-96.

132. *Социолошки реализам светости и личност*.- Зборник: Личност. Филозофски факултет, Никшић, 2001, стр.124-135.

133. *Неопходност интрарелигијског дијалога као вида помирења у Југоисточној Европи*.-Београдска отворена школа, Београд, 2001, стр.122-128.

134. *Социолошко установљење “нормативне чињенице”*.- Социологија, Београд, 2002, бр 4, стр.315-327.

135. *Црна Гора у визури есенцијалне и егзистенцијалне детерминисаности на прелазу миленијума*.-Зборник научних радова: Вријеме и прогрес, ЦАНУ, 2003, стр.27-45.

136. *Онтологија власти*.-Социолошки преглед, Београд, 2003, бр.3/4, стр.357- 363.

137. *Вријеме и прогрес у Црној Гори - дугорочни пројекат ЦАНУ и Универзитета Црне Горе*. - Зборник научних радова: Вријеме и прогрес – Црна Гора на размеђу миленијума, ЦАНУ,Подгорица, 2003, стр.433-488.

138. *Религијско у модерној нацији*.-ISKOMET, Maribor, 2002.

139. *The Religious Element in Modern Nation*.-ISKOMET, Maribor, 2002.

140. *Етничко и вјерско као грађанско*.-Зборник: Vere manjina i manjinske vere, Niš, JUNIOR VII, 2001, стр.130-136.

141. *Социологија туризма у функцији образовања туристичких кадрова и развоја туризма.*-Васпитање и образовање, Подгорица, 2003, бр.1, стр.77-104.

142. *Социолошко установљење “нормативне чињенице”.*-Гласник Одјелјења друштвених наука, ЦАНУ, Подгорица, 2003, бр.15, стр.103-117.

143. *Слобода, сиромаштво, политика.*-Зборник: Политика и слободе.Институт друштвених наука, Београд,2003, стр.141-153.

144. *Његошев “први друштвени поредак” у Црној Гори.*-Зборник радова: Династија Петровић Његош, ЦАНУ, књ.II, 2002, стр.267-289.

145. *Социологическое определение рабочего места.*-Вестник Московского университета, Москва, сер.18, стр.151-164.

146. *Propertu and ownership are not the same.*-Луџа, Nikšić, 2003, br.1, str. 134-171.

147. *Екологија и менаџмент: разарање природе отвара врата агресивности.*- Шуме, Београд, 2004, бр.78/79, стр.30-32.

148. *Слобода и Нови поредак у Француској и Америчкој револуцији и постсоцијализму СРЈ-СЦГ.*-Зборник: Култура и развој. Институт друштвених наука, Београд, 2004, стр.218-233.

149. *Актуелност релације својина-власништво у процесу трансформације у Црној Гори.*-Зборник: Транзициони процеси – домети, ограничења и перспективе, Подгорица, ЦАНУ, 2004, стр.

150. *Сељаков рад између традиције и модерности, у ствари, село између традиције и модерности.*-Зборник: Село у Црној Гори, ЦАНУ,Подгорица 2004, стр.63-90.

151. *Ратко Ђукановић: Андрагошке основе образовања одраслих .*-Подгорица: Центар за стручно образовање Републике Црне Горе; Никшић: Филозофски факултет, 2004.Предговор / стр.11-15.

152. *Филозофске претпоставке социолошког значења рода.*-Зборник: Филозофија и рад, Хрватско филозофско друштво Загреб, 2004, стр.

153. *Друштвени поредак и демографски развој.*-Зборник радова: Демографска кретања и популациони проблеми у Црној Гори, ЦАНУ, Подгорица, 2004, стр.

154. *Property and ownership arew not the same.*- Институт за филозофски иследованија при БАН, Филозофски алтернативи, Philosophical alternatives, Софија, 2004, бр.3, стр.

155. *Мултикултурализам у Црној Гори као основа културне политике.*-Институт за социологију, Филозофски факултет, Ниш, 2004, стр.33-53.

III Извори и литература о проф. др С. ВУКИЋЕВИЋУ

1. BOŽOVIĆ, Ratko R.:*REFERAT za izbor prof dr Slobodana Vukićevića za vanrednog člana Crnogorske akademije nauka i umjetnosti* (10 kompjuterskih str.)

2. BOŽOVIĆ, Ratko-ĐUKANOVIĆ, Bojka-ŠKULETIĆ, Sreten: *RECENZIJA za naučno i prosvjetno djelo prof. dr Slobodana Vukićevića u cilju dobijanja Državne nagrade O K T O I H* (5 kompj.str.)

3. ГАМС, Андрија: Луча, Никшић,1990, бр.1/2, стр.

4. ŽUPANOV, Josip: *REFERAT za izbor prof. dr Slobodana Vukićevića za vanrednog člana Crnogorske akademije nauka i umjetnosti* (8 kompj. str.)

5. VUJOVIĆ, Sreten: *REFERAT za izbor prof. dr Slobodana Vukićevića za vanrednog člana Crnogorske akademije nauka i umjetnosti* (5 kompj. str.)

6. VUJOVIĆ, Sreten: *REFERAT za izbor prof.dr Slobodana Vukićevića za vanrednog člana Crnogorske akademije nauka i umjetnosti* (5 kompj. str.+7 стр.библиографија – mart 2006.)

7. LAZIĆ, Mladen: *REFERAT za izbor prof. dr Slobodana Vukićevića za vanrednog člana crnogorske akademije nauka i umjetnosti* (6 kompj.str.)

8. MAKSIMOVIĆ, Ivan: *REFERAT (Predlog) za vanrednog člana CANU (predlagač: Filozofski fakultet u Nikšiću* (3 kompj.str.)

9. RACKOVIĆ, Nikola : *Vukićević Slobodan.- Prilozi za leksikon crnogorske kulture.- Cetinje, 1987, str.216.*

10. STANOVČIĆ, Vojislav: *IZVJEŠTAJ / REFERAT o dr Slobodanu Vukićeviću, redovnom profesoru Filozofskog fakulteta u Nikšiću, kandidatu za vanrednog člana CANU.-Crnogorskoj akademiji nauka i umjetnosti.Predsjednik CANU.Odjeljenje društvenih nauka CANU* (3 kompj. str.)

11. СТОЈОВИЋ, Милан – БАЋОВИЋ, Чедомир : *Вукићевић Слободан*.-Књиге и писци Никшића 1898-1998 -Никшић, 1998, стр.39-40.

12. ТОДОРОВИЋ, Александар: ? Луча, Никшић, 1989, бр.1/2, стр.270.

13. ŠUŠNJIĆ, Đuro: *Referat za izbor prof. dr Slobodana Vukićevića za vanrednog člana SANU (13 kompj.str. – marta 2006)*.

14. ШУШЊИЋ, Ђуро: *Слободан Вукићевић, МИТ О НАУЦИ И ОБРАЗОВАЊУ, "Обод", Цетиње 1998.*- Зборник Матице српске за друштвене науке, Нови Сад, 1999, бр.106/107, стр.256-258.

АКАДЕМИК БОЖИНА М. ИВАНОВИЋ

(1932-2002)

I Биографија

Поводом смрти академика Божине М. Ивановића ЦАНУ је издала *Споменицу* у којој се налази његова Био-библиографија, коју је урадила Марија Ацић. У Библиографији су регистроване 233 библиографске јединице, од којих су 13 монографских публикација из природних наука, антропологије и историје школства. Библиографија о преминулом академику садржи 63 бфј. У *Споменици* су штампани и девет посмртних говора: са испраћаја на Чепурцима (академик Милојица Јаћимовић), са сахране на гробљу у Дољанима (Радун Мићковић), на комеморативној сједници Владе Републике Црне Горе (Драган Кујовић), на комеморативној сједници Матице црногорске (Марко Шпадијер, Бранко Бањевић, проф. др Вукић Пулевић) и на комеморативној сједници ЦАНУ и Универзитета Црне Горе (академик Милинко Шарановић, академик Петар Влаховић и академик Гордан Караман).

Божина М. Ивановић је рођен 31. децембра 1931. у Подгорици (у Маслинама). Основну школу, нижу и вишу гимназију завршио је у Подгорици (Титограду, 1950). Вишу педагошку школу (група: биологија и хемија) завршио је на Цетињу (1952), а Природно-математички одсек (група: биологија) Филозофског факултета у Сарајеву (1958). Докторирао је на Природно-математичком факултету у Сарајеву (1964) на тему “*Ekologija Alburnus albidus alborelle*” (Fillipi), а потом је стекао докторат из физичке антропологије на Карловом универзитету у Прагу (1974).

За дописног члана Друштва за науку и умјетност (касније Црногорске академије наука и умјетности) изабран је 1973, а за редовног 1985. године. У једном мандату (1981-1983) био је генерални секретар ЦАНУ.

Од 1996. године члан је Бјелоруске академије еколошке антропологије.

Службену каријеру је започео у осморазредној школи у Титограду (1951-1955). Био је, затим, професор и директор Средње техничке школе у Титограду (1958-1961). Од 1961. до 1966. године био је кустос и конзерватор у Републичком заводу за заштиту природе Црне Горе и у Природњачкој збирци у Титограду. Неко вријеме је радио као научни радник у Биолошком институту у Београду, а затим управник Биолошке станице до њеног прерастања (1967) у Биолошки завод, када је постављен за директора. Године 1974. именован је за члана Извршног вијећа СР Црне Горе и републичког секретара (министра) за образовање, културу и науку. Осам година доцније, 1982, изабран је за генералног директора Радио-телевизије Титоград и на тој дужности остао четири године. За члана Предсједништва СР Црне Горе биран је 1986. године, а у мају 1988. изабран је за предсједника Предсједништва СРЦГ и на тој функцији остао до дезинтеграције Југославије.

Радио је неко вријеме у Институту за антрополошка истраживања у Загребу, па затим у Институту за биолошка и медицинска истраживања у Титограду. Од 1992. редовни је професор *антропологије и еволуције* на Природно-математичком факултету у Подгорици.

Божина Ивановић је имао више научних усавршавања у иностранству: Москва и Делтаград (1969), Варшава-Институт

за екологију човјека (1971), Карлов универзитет у Прагу (1972) и Smitsonian Institution у Вашингтону (1973).

Био је активно укључен у низ научно-истраживачких пројеката – југословенских и међудржавних, некимa био руководилац: на примјер, “Антрополошке карактеристике дјеце и омладине Југославије”; истраживања Скадарског језера (САД-Југославија), из којих је настала монографија “*The Biota and limnology of Lake Skadar.*”

Поред функције генералног секретара ЦАНУ, имао је и друге значајне научне дужности у СФР Југославији: члан Предсједништва Савјета академија наука и уметности СФРЈ; члан Савјета академија и умјетности СФРЈ и предсједник Одбора за међуакадемијску сарадњу; предсједник Савеза самоуправних интересних заједница наука Југославије; предсједник Скупштине СИЗ-а за научне дјелатности Црне Горе. Члан неколико редакција и савјета научних часописа и пројеката, између осталог члан Редакције “Црногорске библиографије 1494-1994”; редактор више зборника и монографија ЦАНУ; предсједник Биолошког друштва Црне Горе, оснивач и предсједник Антрополошког друштва Црне Горе, члан Управног одбора Антрополошког друштва Југославије, први предсједник Матице црногорске, итд. Био је члан или руководилац низа југословенских делегација на међународним конференцијама: шеф југословенске делегације на Међународној конференцији о националној документацији у Паризу (1974); члан делегације на Међународној конференцији за програм ОУН о природној средини (Најроби, 1977); шеф југословенске делегације на Међународној конференцији о образовању у Женеви (1977); члан Организационог одбора Свјетског конгреса антрополога и етнолога (Загреб, 1988) и др.

За неуморни рад и вишеструки допринос науци и култури добио је бројна признања: Награду ослобођења Титограда (1970), Плакету “Smitsonian Institution - Washington” (1973), републичку награду “Октоих” (1983), националну – Тринаестојулску награду (1986). Носилац је Ордена заслуга за народ са сребрним зрацима (1974) и Ордена Републике са сребрним зрацима (1980).

Академик Божина Миланов Ивановић умро је послје краће болести 10. октобра 2002. године у Подгорици.

II Монографске публикације

1. DINAMIKA FIZIČKOG RAZVOJA UČENIKA TITOGRADA. -Titograd: Biološki zavod, Institut za biološka istraživanja, 1970 (Titograd: Grafički zavod).-113 str.: ilustr.; 24 cm. Bibliografija: str.105-112. Indeks autora. Rezimei na ruskom i engleskom jeziku.

2. SLATKOVODNE RIBE JUGOSLAVIJE / Tihomir Vuković, Božina Ivanović.- Sarajevo: Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine, 1971 (Trebinje: Svjetlost).- 265 str.: ilustr.; 24 cm.ja / str.255-265.

3. ICHTHYOFAUNA OF SKADAR LAKE.-Titograd: Institution for biological and medical research in Montenegro, Biological station, 1973 ([S.l.:s.n.])/ 146 str.: ilustr.; 25 cm References: str.2412/1246.- Index.

4. ШКОЛЕ И ОБРАЗОВАЊЕ У ЦРНОЈ ГОРИ ЈУЧЕ И ДАНАС. - Цетиње: “Обод” [1983] (Београд: Просвета).- 246 стр.: илустр.; 24 цм. Библиографија: стр.211-220. Резиме на руском и енглеском. - Индекс имена.

5. ОНТОГЕНЕТСКИ РАЗВОЈ И АНТРОПОЛОШКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ОМЛАДИНЕ ЦРНЕ ГОРЕ.-Титоград: ЦАНУ,1985 (Београд: Просвета).-222 стр.,20 стр.табл.: илустр.; 24 цм. Библиографија: стр.163-175.Регистар

6. DURMITORCI: antropo-ekološke osobine.-Nikšić: Univerzitetska riječ, 1987 (Subotica: Birografika).-191 str.: ilustr.; 24 Bibliografija: str.179-188.Registar

7. ANTROPOLOŠKI PRAKTIKUM / Rifat Hadžiselimović, Božina Ivanović...[et.al].-Beograd, Novi Sad: Antropološko društvo Jugoslavije, 1989 (Nova Gradiška: “Mirko Gembarovski”).- 45 str.: ilustr.24 cm Bibliografija: 43-44.

8. MORFOLOŠKE OSOBINE JUGOSLOVENSKIH NARODA.-Beograd: Odeljenje za etnologiju Filozofskog fakulteta u Beogradu, 1990 (Beograd: Stručna knjiga).- 162 str.: 23 cm.- (Etnoantropološki problemi.Monografije; knj.11 i Posebna izdanja Antropološkog društva Jugoslavije, knj.11)

9. DINASTI PETROVIĆ-NJEGOŠ: antropološko-kulturološki okvir.-Podgorica: Citadela, 1992 (Cetiње: Obod).-229 str.:илустр.; 27 cm. Index autora: str.208-210.-Lit.: str.210-215. Prilozi: str.219-229.

10. АНТРОПОМОРФОЛОШКЕ ОСОБИНЕ ПЕТРА ДРУГОГ ПЕТРОВИЋА ЊЕГОША.- Подгорица: ЦАНУ,1994 (Подгорица:”Побједа”). - 188 стр.: илустр.; 24 цм, Библиографија: стр.159-161. - Прилози: стр.164-176.Summary.Регистар.

11. ANTROPOLOGIJA I ANTROPOMORFOLOGIJA.- Podgorica: Unirex,1996 (Podgorica:”Pobjeda”).-2 74 str.: ilustr.; 24 cm Osnovni rječnik: str.256-264.- Alfabetски spisak skraćenica antropoloških tačaka (simbola): str.265-267.- Index autora: srtr.268-269.-Lit.: str.270-274.

12. ĆIPUR – cetinjska nekropola i skeletna populacija.-Podgorica: Univerzitet Crne Gore, 1998 (Cetinje: “Obod”).- 260 str.: ilustr.; 24 cm Prilozi: str. 220-257.- Bibliografija: str.211-2317.

13. NJEGOŠ [antropološki atlas].- Podgorica: Univerzitet Crne Gore, 2002 (Beograd: Publikum).-126 str.: ilustr.; 24 x 21 cm Bibliografija uz poglavlja.-Registar.

*

Осим 63 бфј о Б. Ивановићу, које су евидентиране у *Споменици*, рецимо и то да је св.38 *Glasnika Antropološkog društva Jugoslavije* објављена у спомен академику Божини Ивановићу (Београд, 2003) и у њој ове библиографске јединице:

1. [P.Vlahović]: In memoriam *Božina Ivanović (1931-2002)*.- Glasnik Antropološkog društva Jugoslavije, sv.38, Beograd,2003, str.9-10.

2. *Oproštaj Petra Vlahovića na sahrani Božine Ivanovića u ime ADJ*.-Glasnik Antropološkog društva Jugoslavije, sv.38, Beograd, 2003, str.11-12.

3. P.Vlahović: *U spomen akademiku Božini Miljanovom Ivanoviću*.-Glasnik Antropološkog društva Jugoslavije, sv.38, Beograd, 2003, str.13-17.

4. [P.Vlahović:] In memoriam *Bozhina Ivanovic (1931-2002)*.- Glasnik Antropološkog društva Jugoslavije, sv.38, Beograd, 2003, str. 19- 20

5. Petar Vlahović:*Antropološke i etnološke odlike Crne Gore*.- Glasnik Antropološkog društva Jugoslavije, sv.38, Beograd, 2003, str.21-27. Summary. S osvrtnom na studije Božine Ivanovića iz domena antropološkog i etnološkog proučavanja Crne Gore.

Др НОВАК ЈОВАНОВИЋ

(Језер, Ђеклићи, 1937- 2007)

Био-библиографију др Новака Јовановића, некадашњег замјеника директора ЦНБ, издала је у едицији “Био-библиографије” национална библиотека Црне Горе, аутора Петра Кривокапића. Библиографија садржи 2051 библиографску јединицу, не рачунајући библиографију о Јовановићу која износи 193 бфј. Очигледно аутор Кривокапић је врло минуциозно истраживао библиографску грађу, ексцерпирајући јединице гдје се др Јовановић и узгред помиње. Отуда и необично велики биланс укупних јединица (2.244 бфј).

Др Новак Јовановић, по вокацији историчар, познат је културно-просвјетној и спортској јавности Црне Горе. Рођен је 14. јануара 1937. у Језеру Ђеклићком. Основну школу је завршио у родном мјесту и у Ловћенцу, гдје је његова породица 1946. године била колонизирана. Гимназију је завршио у Котору и на Цетињу. По завршетку гимназијске матуре, усљед дефицитарности просвјетног кадра, запослио се као хонорарни наставник у Основној школи на Бати Цуцкој. Након године рада у школи, уписао је Вишу педагошку школу (група: историја и географија) на Цетињу. Послије двије школ.

године дипломирао је и добио награду године. Једну школску годину радио је у Вилусима, затим је постављен за директора основне школе на Кућиштима (Ћеклићи), гдје је на дужности остао 5 и по година. По конкурсима је дошао у Цетињску гимназију за секретара и ту дужност обављао до краја 1972. године, када је прешао да ради у Општински синдикат Цетиња.

У Централну народну библиотеку СР Црне Горе “Ђурђе Црнојевић” на Цетињу стигао је 1. октобра 1976., гдје је до 1. октобра 1979. био руководилац Општег одјељења, а затим је биран за замјеника директора ове установе. На тој се функцији налазио до 15. јануара 1983. године.

Из радног односа је завршио Филозофски факултет у Приштини и на истом последије дипломске студије (тема: “Културне прилике у Црној Гори 1878-1916”, 1981). На матичном факултету је 1987. године одбранио и докторску дисертацију на тему: “КПЈ-СКЈ: народна власт у Црној Гори (1945-1963)”.

Почетком 1983. године је почео његов професионални друштвено-политички рад; изабран је за извршног секретара Општинског комитета Савеза комуниста на Цетињу. Са те функције, Предсједништво Централног комитета СК Црне Горе га је поставило за главног и одговорног уредника листа *Комунист* – издање за СР Црну Гору.¹ Журналистички стаж др Новака Јовановића је врло дуг. Више од 20 година је био дописник *Политике експрес* (Београд), затим *Танјуга*, неко вријеме и београдске *Политике*, *Ослобођења* и *Вечерњих новина* (Сарајево).

Др Н. Јовановић је био активни сарадник *Библиографског вјесника* и члан Редакције “Црногорске библиографије 1494-1994. године.”

Сарађивао је и у приштинским новинама – *Рилиндији* и *Јединству*, и у разним зборницима, часописима и ревијама: *Туризам*, *Завичај*, *Сусрети*, *Одмор*, *Физичка култура*, *Повијест спорта*, *Бока*. Сарађивао је и у просвјетно-педагошкој периодици: *Просвјетном*

¹ Након тзв. АБ револуције, “Комунист” је укинут, његова Редакција трансформисана у Предузеће за новинско-издавачку и производно-прометну дјелатност “Press – комерс”. Покренута је ускоро Ревизија МП-15 (МП = мала привреда – излазила 15-дневно). др Јовановић уређивао годину дана, а потом је пензионисан (1991).

раду, *Настави и васпитању* и у неким сарајавским (*Просвјетни лист*) и новосадским периодичним публикацијама (*Мисао* и *Педагошка стварност*).

Као новинар-уредник провео је 13 година: четири главни и одговорни уредник *Комуниста*, годину *Ревije МП-15* и осам хонорарно *Цетињског листа*.

Неке текстове је потписивао пседонимима: Спасоје Марковић (отац му се звао Спасоје Марков Јовановић) и Н. Мирковић.

Др Новак Јовановић је волонтерски ангажован у спорту преко 35 година. Од љета 1968. ангажован је као функционер и спортски новинар. Био је први предсједник Општинског фудбалског савеза Цетиња. Године 1986. изабран је за предсједника Фискултурног савеза Црне Горе и на тој функцији био двије године (1986-1988). На исту функцију је два пута поново биран (1993-1997; 1997-2001). Од 1987. до 1993. године био је члан Предсједништва Фискултурног савеза Југославије, као и од 1993. до 2001.

Из историје спорта и физичке културе др Новак Јовановић је, несумњиво, најплоднији писац у Црној Гори.

Његов биограф Петар Кривокапић биљежи 26 монографских публикација, од којих пет-шест путописног и библиографског карактера. Ми ћемо навести 22 Јовановићеве монографске публикације (четири му се налазе у рукопису – магистарска и докторска радња, скрипта из “Историје библиотекарства Црне Горе” за библиотекарске испите, у коауторству са Бранком Брновићем и “Записи из Ловћенца”).

Др Новак Јовановић је добитник бројних признања и одликовања: Ордена Републике са бронзаним вијенцем, Заслужни спортски радник Црне Горе за 1996. годину, Заслужни фудбалски радник Црне Горе за 1998, Дипломе за истраживачки рад у области спорта “Антон Мазреку” у Албанији (први добитник ове дипломе из иностранства)

Јовановић је послје дуге и тешке болијести умро 17. јуна 2007. у Подгорици и наредног дана сахрањен на Новом гробљу на Цетињу поред трагично преминулог јединца Сретена...

II БИБЛИОГРАФИЈА

1. *ФУДБАЛ НА ЦЕТИЊУ* : 1913-1983 - Цетиње: Обод – Титоград: Републички СИЗ физичке културе, 1985 (Београд: Култура).- 80 стр.;
2. *ФУДБАЛ У ЦРНОЈ ГОРИ до 1941. године* . - Титоград: Републички СИЗ физичке културе, 1989 (Титоград: Побједа).- 178 стр.
3. *ФУДБАЛСКА ТАКМИЧЕЊА У ЦРНОЈ ГОРИ: 1925 –1985* -. Цетиње: аутор,1991.- 110 стр.
4. *ГОДИШЊАК ФУДБАЛСКОГ САВЕЗА ЦРНЕ ГОРЕ*, I: за 1991/92 / Н.Јовановић, Душко Бјелица.- Подгорица: Фудбалски савез Црне Горе; Цетиње: ЈАС-промет, 1993 (Цетиње: Обод).-168 стр.
5. *ГОДИШЊАК ФУДБАЛСКОГ САВЕЗА ЦРНЕ ГОРЕ*, II: за 1992/93 / Н.Јовановић, Д.Бјелица.- Подгорица: Фудбалски савез Црне Горе; Цетиње: ЈАС-промет,1993 (Подгорица: Југрафич).-144 стр.
6. *ЈОВАНОВИЋИ ИЗ ЈЕЗЕРА ЏЕКЛИЋКОГ* . - Cetinje: JAS-promet, 1994 (Cetinje: Grafos).- 109 str.
7. *SPORT U CRNOJ GORI DO 1914. GODINE*. - Cetinje: Izdavački centar Cetinje; JAS promet, 1994 (Beograd: Vojna štamparija).- 144 str.
8. *FUDBALSKI SAVEZ CRNE GORE: 1931-1991*. -Podgorica: Fudbalski savez Crne Gore; Cetinje: JAS – promet, 1995 (Podgorica: Pobjeda).- 244 str.
9. *ZVJEZDE MONTENEGRA*. - Podgorica: Fudbalski savez Crne Gore; Cetinje: JAS – promet, 1995 (Podgorica: Југрафич).- 48 str.
10. *GODIŠNJAK FUDBALSKOG SAVEZA CRNE GORE*, IV: за 1994/95 / Petar Krivokapić, Novak Jovanović, Duško Bjelica.- Podgorica: Fudbalski savez Crne Gore, 1996 (Nikšić: Meding).- 130 str.
11. *GODIŠNJAK FUDBALSKOG SAVEZA CRNE GORE*, V: за 1995/96 / Petar Krivokapić, Novak Jovanović, Duško Bjelica.- Podgorica: Fudbalski savez Crne Gore, 1996 (Nikšić: Meding).- 162 str.

12. *MOGREN – Budva: 1920-1995* / Novak Jovanović, Savo Gregović. - Budva: Fudbalski klub "Mogren"; Cetinje: JAS – promet, 1996 (Beograd: Čigoja štampa).- 148 str.
13. *GODIŠNJAK FUDBALSKOG SAVEZA CRNE GORE, VI: za 1996/97* / Petar Krivokapić, Novak Jovanović, Duško Bjelica.- Podgorica: Fudbalski savez Crne Gore,1997 (Nikšić:Meding). - 155 str.
14. *FUDBALSKI SAVEZ CRNE GORE: spomenica o proslavi 1931-1996* /Novak Jovanović, Duško Bjelica.-Podgorica: Fudbalski savez Crne Gore; Cetinje: JAS-promet, 1997 (Nikšić: Meding).- 81 str.
15. *БИБЛИОГРАФИЈА "Просвјетног рада": 1967-1997 / Петар Кривокapiћ,Новак Јовановић.*- Подгорица, Просвјетни рад, Министарство просвјете и науке Црне Горе, 1998 (Подгорица: Побједа).-832 стр.
16. *GODIŠNJAK FUDBALSKOG SAVEZA CRNE GORE, VII: za 1997/98* /Novak Jovanović, Petar Krivokapić, Duško Bjelica.-Podgorica: Fudbalski savez Crne Gore,1998 (Nikšić:Meding).-161 str.
17. *FUDBALSKE SUDIJE CRNE GORE* / Novak Jovanović, Petar Krivokapić.-Pdgorica: Fudbalski savez Crne Gore, 1998 (Užice : Rujno).-204 str.
18. *GODIŠNJAK FUDBALSKOG SAVEZA CRNE GORE, VIII: za 1998/99* /Novak Jovanović, Petar Krivokapić, Duško Bjelica.- Podgorica: Fudbalski savez Crne Gore, 1999 (Nikšić: Meding).-143 str.
19. *FUDBALSKI KLUB "Lovćen": 1913-1998* /Novak Jovanović, Petar Krivokapić.-Podgorica: Ministarstvo sporta u Vladi Crne Gore; Montenegro fudbal, 2000 (Podgorica: Pobjeda).- 295 str.
20. *OSAM PUTA U ZEMLJI ORLOVA: biljške iz Albanije.* - Podgorica: Montenegro fudbal; Cetinje: autor,2001 (Cetinje: IVPE).- 91 str.
21. *CRNOGORCI U ARGENTINI =Montenegrinos en Argentina.*- Podgorica: Montenegro fudbal,2001 (Podgorica: 3M Makarije).- 160 str.
22. *NA ČETIRI KONTINENTA: bilješke sa putovanja.* - Cetinje, 2002.- 351 list.

Проф.др БРАНИСЛАВ КОВАЧЕВИЋ

(1933 - 2009)

I Биографија

Члан Редакције “Црногорске библиографије 1494-1994”, професор Универзитета Црне Горе, по образовању и вокацији историчар, познати је научни и културни радник Црне Горе. Рођен је 7. децембра 1933. године у Подгорици. Основну школу и гимназију је завршио у родном мјесту. Студирао је историју на Филозофском факултету у Сарајеву и завршио је 1959. године. Магистрирао је 1977. године на Филозофском факултету у Приштини, успјешно одбранивши магистарску тезу “*Црногорац и Глас Црногорца о Албанцима*” (1871-1922). На истом факултету је 1984. године одбранио докторски рад на тему “Комунистичка партија Црне Горе 1945-1952. године”.

Послије завршетка студија, кратко вријеме је радио као професор историје у средњој школи. Потом је више од десет година био директор Грађевинске техничке школе у Титограду и,

наравно, наставник историје и још неких других сродних наставних предмета: *Латинског језика, Основи државног и друштвеног уређења Југославије, Економике СФРЈ, Политичке економије*. Године 1977. прелази са службом у оновремени Секретаријат за образовање, културу и науку, гдје је, између осталог, обављао дужност помоћника (1977-1982) и замјеника (1982-1986) републичког секретара за образовање, културу и науку и секретара Педагошког савјета Црне Горе. У звање вишег научног сарадника изабран је 1987. године, а 1991. у звање научног савјетника Историјског института Црне Горе.

Универзитетску каријеру започео је октобра 1986. године; од 1987. као ванредни, а од 1993. године као редовни професор на Филозофском факултету у Никшићу. Предавао је предмет *Историја јужнословенских држава у средњем вијеку са методиком наставе историје* на Одсеку за историју и географију на Филозофском факултету у Никшићу и био шеф Катедре. Био је професор по позиву на последиједипломским студијама на Филозофском факултету у Приштини.

За редовног професора историје јужнословенских народа у средњем вијеку, на Филозофском факултету у Никшићу, изабран је 1993. године на основу рецензије коју су писали познати историчари: проф. др Бранко Петрановић, проф. др Зоран Лакић и проф. др Жарко Шћепановић. У Реферату су након селективне био-библиографије, анализирали сваку Ковачевићеву књигу понаособ, дајући тако пресјек његовог цјелокупног стваралаштва. Пошто су еминентни историчари официјелно рекли своју ријеч и дали оцјену о свакој Ковачевићевој књизи појединачно, навешћемо најкарактеристичније фрагменте рецензије за назначене књиге. Рецензенти су на почетку свог реферата дали уопштenu оцјену која гласи:

“Из библиографије његових радова се види широк дијапазон њеног аутора како по хронологији, тако исто и по тематици. То је и разумљиво, јер се др Б. Ковачевић бави средњим вијеком као универзитетски професор и савременом историјом као научноистраживачки радник”.

Па ипак, они су апострофирали неколико тематских цјелина: историју спорта, актуелна питања васпитања и образовања, историја КПЈ-СКЈ, послеријатни државни и друштвени развитак Црне Горе и Југославије и посебно сукоб са Информбироом 1948. год. Нека

од наведених питања коментарисали су преко посебних издања др Бранислава Ковачевића. Апострофирали су, међутим, да је он, међу првима код нас, критички сагледао вриједности емигрантске литературе и, у ствари, наше историографије настале изван Југославије у периоду послје 1945. године. Путем “конкретних примјера показао је да ова литература садржи она запажања којих нема у домицилној југословенској историографији. И да се управо због тога комплетира, ма колико су судови историјских процеса једне и др. били међусобно супротстављени”.

Рецензенти су истакли да је тежиште научноистраживачког рада др Б. Ковачевића послјератни развитак у хронолошком смислу и историја КПЈ-СКЈ, у тематском погледу, будући да је тој теми посветио три своје књиге: *Комунистичка партија Црне Горе 1945-1952* (1986. 1988); *Први Оснивачки конгрес Комунистичке Партије Црне Горе. Документи* (1988) и *Други конгрес СК Црне Горе. Стенографске биљешке* (1990).

У најобимнијем и најсложенијем раду Б. Ковачевића о *Комунистичкој партији Црне Горе 1945-1952. године*, које је доживјело два издања (1986. и 1988) “апострофиране су сљедеће тематски оформљене цјелине: године обнове, оснивачки конгрес КП Црне Горе, сукоб са Информбироом и први кораци самоуправљања као политичког система – супротно тзв. реалсоцијализму. Међу књигама је установљено узрочно посљедична веза, па се приказују као дјело једног јединственог процеса, који се обављао на читавом југословенском простору, у читавом југословенском друштву. КП Црне Горе је третирана као дио јединствене југословенске партијске организације, коју карактеришу извјесне специфичности у појединим фазама послјератног друштвеног развитка.

Отежавајућа околност је била да Б. Ковачевић не само да није имао претходно урађених монографских радова и синтетичких студија, већ су изостали и најобичнији хронолошки прегледи. Такво стање историографије усмјеравало га је да у приступу пође од фундаменталне реконструкције и хронологије. Па ипак, Б. Ковачевић не пише само догађајну историју и не прави само просту реконструкцију сложених процеса који су се дешавали у периоду послјератног развитка. У смислу филозофије историје, он тражи цјелину друштвених односа у којима дјелује КПЈ. Настоји да

објашњава бројне историјске теме јединственог процеса динамичког развитка. У том настојању, методом анализе и синтезе долази до закључка о улози КПЈ у процесима који имају и ширу димензију, како са становишта односа у међународном радничком покрету, тако и са становишта међудржавних односа. Процеси истраживања су дати комплементарно, уз акценат на специфичности. Успјешно је превазилазио тешкоће које се огледају у сазнању да се ови процеси лакше мултидисциплинарно истражују и да не постоје неопходни мемоарски фондови, што је надограђивао интервјуима са актерима ових догађаја - закључују рецензенти о његовој докторској дисертацији.

Полазећи од сазнања да је без објашњења положаја и улоге КПЈ немогуће схватити суштину политичког система и друштвених процеса, др Б. Ковачевић та питања ситуира у истој равни са кључним питањима друштвено-политичког система. Отворени друштвени процеси имају и своје противнике, о чему говори број искључених из Партије (7.000 чланова), али и бројне приврженике о чему говори масовност КПЈ (21.981 члан) и других политичких организација, као што су Народни фронт, АФЖ, Омладина, синдикат. Дио који се односи на оснивање КП Црне Горе садржи бројне податке, даје изанализиране одговоре на постављена питања, али и отвара нека питања од ширег значаја за сагледавање потребе оснивања националних компартија у нашој земљи. На сличан начин оцјењујемо и дио у коме се анализира и сукоб са СССР-ом 1948. године.

Анализе и закључивања др Б. Ковачевића заснивају се на богатој архивској и емпиријској грађи. За дјелове књиге, гдје није био задовољан расположивом грађом, користио је сјећања, чиме је обогатио фактографију и олакшао поимање неких процеса.

Управо због таквог методолошког приступа сачинио је књигу која је права ризница података. Она је истовремено поуздан тумач укупног сагледавања дјеловања КПЈ-СКЈ и осталих друштвено-политичких организација у објашњењу практичне и теоријске трансформације југословенског друштва у првим годинама послије Другог свјетског рата.”

Рецензенти истичу и неке недостатке и пропусте у овој књизи и указују на њих. Они, с тим у вези, кажу: “Запазили смо, међутим, и неке пропусте који не умањују општу позитивну оцјену.

Сматрамо да је неке теме требало посматрати у ширем временском раздобљу од периода 1945-1952., који је означен у књизи. У другим случајевима таква посматрања нијесу била неопходна. Запазили смо и непропорционалност тематских цјелина, која су, вјероватно, узрокована расположивошћу архивске грађе. Нека питања нијесу елаборирана у довољној мјери, што се одразило на непотпуност оцјена. У тзв. ‘неизбјежне пропусте’ ,најзад, истичемо да су лепршави стил и прецизна реченица – некад оптерећени политичким жаргоном и терминологијом архивских докумената. Ова књига др Б. Ковачевића наишла је на сличну позитивну оцјену код научне критике, па је 1988. год. дошло до њеног другог издања, што је најбоља потврда изречене оцјене да представља запажено остварење историографије у послеријатном развоју Црне Горе и Југославије“ – закључују рецензенти...

У овај шири тематски блок научног интересовања др Б. Ковачевића спада књига *Први оснивачки конгрес КП Црне Горе, стенографске биљешке*, коју је објавио у коауторству са архивистом Славком Станишићем и књига *Други конгрес СК Црне Горе, стенографске биљешке*, коју је припремио са архивистима Славком Станишићем и мр Милом Бакићем.

У вези прве књиге, рецензенти наглашавају да је познато да је архивска грађа за послеријатни период несређена, због чега је отежан посао сваког приређивача, јер често морају да трагају за документацијом чак и изван архивских институција. Но, и поред тога, може се рећи да су се сви релевантни документи нашли у Ковачевићевим књигама, што је њихова велика вриједност. И једна и друга књига докумената су архивистички припремљене по савременим нормама модерне архивистике - наглашавају Ковачевићеве рецензенти.

“Вриједност прикупљене и стручно обрађене грађе је изузетна за проучавање не само комунистичког покрета у Црној Гори и Југославији, већ и за сагледавање осталих друштвених услова у којима је он дјеловао.

Уз обје књиге иду опширни уводи који су, у ствари, синтетички текстови и праве студије, у којима се анализирају многа питања везана за најновију историју Црне Горе и Југославије. У њима се дају и критичке оцјене неких историографских питања. Примјера

ради, наводимо питање уједињења Црне Горе и Србије 1918. год. и уопште питање стварања нове заједничке државе југословенских народа. У неким документима и историографским радовима овај чин се назива анексијом Црне Горе или простим укидањем црногорске државе. Ова теза је оспорена уз аргументацију да је југословенска идеја у Црној Гори деценијама била присутна и свестрано његована. Уједињење Црне Горе и Србије, као и стварање Југославије 1918. године, урађено је на начин који је у оно вријеме био могућ.

Занимљиво је и виђење црногорског националног питања кроз политику КПЈ од њеног оснивања на црногорским просторима. Најзад, оснивање КП Црне Горе 1948. год. је сагледано у контексту националних компартија у Југославији. Критичком промишљању су подвргнута сва ова али и друга питања, која у архивској грађи имају запажен третман”.

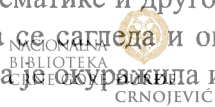
И о другој књизи грађе - *Други конгрес Савеза комуниста Црне Горе, Стенографске биљешке*, рецензенти биљеже да је “такође веома занимљива са становишта тумачења друштвених процеса у првим годинама након ослобођења 1945. год. Поменућемо само два питања – кажу они: колективизација на селу, тзв. сељачке задруге, и борба против тзв. информбироваца, којих је у Црној Гори било процентуално највише од свих у другим републикама Југославије. Ствари се почињу називати правим именом, па се ове појаве квалификују као својеврстан терор револуције, односно побједничке партије. Анализа структуре КПЈ и посебно њеног руководства показује да се партија и руководство посебно затварају, а то значи одвајају се од народа и бирократизују. У сваком случају ова грађа тек чека научне истраживаче који ће се њоме користити у даљем проучавању бројних питања, које су отворили сложени процеси послеријатног развитка.”

Рецензенти Ковачевићевих књига истичу да посебну вриједност има његова књига *Црвена мрља*, коју је издала “Побједа” –Титоград 1990. год. у опсегу од 512 страница. И за ову књигу Б. Ковачевић има коаутора (Р. Растодера). “Ријеч је о сакупљеним и за штампу припремљеним аутентичним исказима свједока са Голог отока, о њиховом страдању након сукобу са ИБ 1948. год. и зато веома драгоцени. Након дужег путања они су проговорили и испричали своја виђења, до којих се долазило само упорним истраживачким

радом, а често и окураживањем ових људи да се исповиједи. Тако се и добила и друга страна приче, она мрачнија страна о Голом отоку, како би се сагледао и систем у цјелини. Посебно ћемо апострофирати уводни текст који је крцат не само фактографским подацима, који као такви улазе у историографију, већ и студиозним анализама система који је довео до Голог отока – веле рецензенти, и наглашавају да тај дио књиге припада искључиво др Бранку Ковачевићу. Додају: Хитлер је измислио гасне коморе познате као “фабрике смрти” у којима је уморено на милионе људи. Стаљин је стријељао или послао у Сибир на милионе својих политичких противника. Тито је казне за политичке кривце, тзв. ИБ-овце ‘хуманизирао’ у смислу што је на Голом отоку отпочео убијање човјека у човјеку. Трибунал састављен од затвореника осуђује на линч, кога изводе затвореници над осуђеним сапутником. Било је случајева да отац кажњеник постаје целат сину кажњенику или обратно. А ако су добили слободу са њом је ишао и задатак да потказују тајној полицији – познанике, пријатеље, родбину. Чак и ону најближу. Лов на људе био је, дакле, њихов основни задатак. Један од ових мученика оставио је за историју овакав запис: „Дајући нашим преваспитачима упутства о томе како са нама треба поступати, први човјек Планете је, кажу, рекао и оно што би као новина могло ући у све политичке уџбенике: Ви те лопуже на мермеру немојте тући; нека сами себи ваде очи. Ви само њима дајте задатке и посматрајте са стране тако да сјутра нико не може рећи... Ваше ће руке бити чисте. Тако је било“.

У књизи је отворена димензија страдања и уништења читавих породица. Жене су присиљаване да се одричу својих мужава, дјеца родитеља, а родитељи своје дјеце. Вршен је притисак да се људи одричу својих другова и пријатеља. Једном ријечју, како је записао др Б. Ковачевић - ‘било је то вријеме - када је тешко било човјеку да стане иза ријечи, а ако је и стао – брзо се покајао.’ Са садашње дистанце – то много лакше изгледа. У ствари, требало је охрабрити људе да проговоре, да се истином огласе своме времену и своме потомству.

Рецензенти констатују да Ковачевићева “књига, наравно, има и пропуста, почев од систематике и другог, но који су безначајни са становишта доприноса да се сагледа и она друга страна сукоба са СССР-ом од 1948. год. Она је окуражила и подстакла многе да кажу

своју истину о Голом отоку. Тако ми данас имамо и богату грађу и бројан фонд књига о овом питању.

Књига “*ЋИЛАС - херој антихерој*” искази за историју доживјела је два издања: прво издање је штампано 1991 (296 стр.); друго – проширено издање, Подгорица: “Побједа”, 2006 (548 стр.).

По мишљењу еминентних рецензента: “Разноврсност истраживачког дара др Б. Ковачевић показао је у књизи *Ћилас – херој-антихерој*, која је по први пут овако сачињена. Из ње се види потпуна научна зрелост истраживача, његове стваралачке могућности и изузетна критичност према историјским процесима, њеним истакнутим актерима, али и према историографији.”

Посебно истичу да “у мноштву Ћиласових књига, или књига о њему, ова књига заузима посебно мјесто и има изузетну вриједност, зато ћемо се њоме детаљније позабавити –наглашавају рецензенти. Б. Ковачевић је структурирао на начин који јасно означава оно што је сваки од двојице њених актера – допринио да књига буде таква каква јесте.”

О Миловану Ћиласу је казано да је он “изузетна личност, пуна неочекиваних обрта. Доживљава брзи успон у комунистичком покрету земље и постаје једна од маркантних руководећих личности. На врхунцу свога успона, али и спознаје, он учава да развој друштва кога је и сам креирао – нема перспективу без ширих грађанских слобода и демократије. Од креатора политике, Ћилас постаје њен најоштрији критичар. На тај начин Ћилас обиљежава двије епохе нашег развоја: епоху револуције и њен успон и епоху њеног разводњавања и велике кризе. Милован Ћилас је врхунски интелектуалац и писац многих књига. У њима је рекао много тога о обје епохе и о себи у њима. Та контроверза живота видљива је и у његовим књигама, јер је у питању контроверзна личност, коју Дедијер можда и оштро оцјењује на начин да је ‘тешко наћи таквог (писца) који је толико самозаљубљив као Ћилас.’

Дуго је на јавној сцени – домаћој и међународној. Ма колико да је много писао, иза тако изузетне личности као што је Ћилас, увијек остаје недореченог и недописаног. За тим ненаписаним текстовима трагао је др Б. Ковачевић. У методологији којом се руководио, прво је морао добро да ишчита и проучи све до сада написане текстове Милована Ћиласа, затим да састанови историје и историографије

утврди празnine и контроверзе у Ђиласовом казивању и да, преко до сада непостављених питања, сачини још једну књигу о Миловану Ђиласу или са Милованом Ђиласом' – о њему самоме, о времену чији је он свједок, али највише о сложеним питањима која, без обзира на поплаву сваковрсне литературе, још увијек немају потпуни и прави одговор.

Упорност истраживача и дар списатеља, доброг познаваоца свих процеса који се на југословенској сцени одвијају пуних сто година, др Б. Ковачевић испољио је кроз конципирање 230 питања постављених Миловану Ђиласу, која са његовим одговорима чине основу ове интересантне књиге. Та питања покривају хронолошки велико вријеме и тематски разнородну област. Она не понављају већ знано у Ђиласовим и другим текстовима, већ иду између знаног и познатог, па га стога надопуњавају. Један дио постављених питања ослања се на приложена документа, од којих се многа први пут објављују. Она помажу М. Ђиласу да се лакше сналази на пучини бурног времена и згуснутих догађаја.

Са ширег историографског становишта М. Ђилас је добио шансу да, преко постављених питања, још једном критички преиспита сложене процесе у којима је био својеврсни кормилар, али и своје већ изнесене ставове о бројним питањима која су постала прворазредна друштвена и историографска дилема. Није лако одговорити на питање колико је тако пружену шансу искористио М. Ђилас. Међутим, нема дилеме у оцјени да је М. Ђилас велики визионар, који се као такав назире у скривеним одговорима на постављена му питања. Управо таквог га види др Б. Ковачевић, који је уводним текстом ове књиге невеликог обима али изузетног значаја, есејистички оцртао лик, дјело и вријеме М. Ђиласа, које је и наше вријеме са свим присутним дилемама и проблемима. Књига др Б. Ковачевића је нова књига о М. Ђиласу, али и сасвим нова књига у нашој историографији – по ауторовом приступу, одабраној методологији и најзад по њеном садржају. Други тематски блокови везани су догађајним нитима, преко личности која је у центру збивања, али и преко аутора књиге који из питања у питање ради на њеној цјеловитости. Књига *Ђилас – херој-антихерој* зрачи великом интелектуалном снагом, пробојношћу идеја, разумијевањем овога уздрманог свијета и невјероватном дубином промицања у више слојеву слоју коју живимо или је за нама.

Због свега реченог, ова књига представља велико освјежење у нашој историографији, прије свега по својој иновацији и начину обраде великог истраживачког градива.

Рецензенти су се занимали и рукописима др Б. Ковачевића, припремљеним за објављивање. Истакли су да се у штампи налази његова нова књига - *Од Везировог до Зиданог моста* – драма црногорског четништва у завршној фази рата. Наглашавају да је “Ријеч о сасвим новој тематици што говори да је др Б.Ковачевић инвентиван истраживач који трага за новим темама и новим стваралачким изазовима. “Констатују да је ова тема “ дуго била истраживачки прескакана и архивски непокривена”, те да је др Б. Ковачевић “прве наговјештаје нашао у тзв. емигрантској литератури, која је до скоро била под строгим контролом и политичким (полицијским) надзором. Прикупљену документацију др Б. Ковачевић је употпунио сјећањима учесника овога ‘марша смрти’. На крају, рецензенти апострофирају: “Уз основно питање репресивне политике побједника према побијеђеним, др Б. Ковачевић отвара и нека друга питања рата 1941-1945. год. о којима су, иначе, у историографији супротстављена мишљења. Ријеч је о глобалном односу снага на југословенском ратишту, о међусобним односима снага контрареволуције и посебно о односима на релацији Дража Михаиловић - Павле Ђуришић, односно црногорски четници и сепаратистички вођа др Секула Дрљевић.”

Напосљетку, рецензенти покрећу и друга питања: однос научног и публицистичког код овог аутора у конкретном случају, али и закључују “да је др Б. Ковачевић учинио први корак у елаборацији једне до сада праве табу теме,” која ће “изазвати научну знатижељу и подстаћи друге истраживаче на објективније сагледавање и оцјењивање историографских догађаја, личности и процеса.”

Ево, напокон, да кажемо по ријеч-двјије о осталим књигама проф. др Б. Ковачевића, које су остале ван видног поља рецензената за његово највише звање у просвјетној струци, јер нијесу у вријеме писања њихове рецензије биле објављене. Ту је, прије свега, књига Владете Цвијовића и Бранислава Ковачевића “Управљање просвјетом у Црној Гори”, која међу монографијама историје просвјете заузима истакнуто мјесто. Дуго је ова књига својом садржином недостајала у црногорској историографији. Научно засновна, попунила је ова

књига осјетну празнину у историји црногорске просвјете. Органи и личности, који су руководили просвјетом у Црној Гори дотицани су у постојећој литератури и изворима коју аутори ревностно дају на крају књиге. Књига је историографски свеобухватна. Почиње органима државне управе у просвјети у Књажевни - Краљевини Црној Гори. Прво је освијетљен рад школских комисија и Просвјетног савјета; затим је обрађено управљање и надзор у Краљевини Југославији (1918-1941) и у Социјалистичкој Југославији (1945-1990). Аутори су дали драгоцену фактографију која се односи на биографије 14 министара - заступника у независној црногорској држави до 1916. године и 16 биографских скица министара послје Другог свјетског рата, шест министара културе и спорта и секретара Секретаријата савјета за просвјету и културу. Такође су обрадили пет замјеника републичких секретара и предсједника Републичког комитета за просвјету и културу. Значи, представили су јавности преко 40 јавних личности (функционера), о којима се недовољно писало и тиме дали значајан допринос црногорској биографици. Морамо истаћи корисност табеларног приказа имена предсједника просвјетних (педагошких) савјета Црне Горе од најстаријих до савремених времена, школских надзорника, руководилаца (директора, декана, ректора, проректора) завода, виших школа, факултета, универзитета, научних асоцијација и институција.

Савезничко бомбардовање Црне Горе 1943-1944. године доста дуго није било предмет научне обраде наших историчара, јер је званична политика настојала да се та тема одлаже да се не би замјерила побједницима - савезницима са Запада. Црногорска историографија није показивала интересовање за ову проблематику све до појаве књиге др Б. Ковачивића. Било је, додуше, новинских написа у листовима, али то није било довољно. Све до појаве Ковачевићеве књиге документација о овоме питању остала је "запретана". Овај вриједни историчар је, међутим, објавио значајан дио докумената, који представљају мозаик различитих субјеката, виђења и тенденција о савезничком бомбардовању, прије свега Подгорице и низа других црногорских градова од октобра 1943. до краја децембра 1944. године. Савезници су бомбардовали окупиране црногорске градове, мислећи да ће тако најбоље угрозити њемачког окупатора у Црној Гори. Међутим, у тој рачуници су се жестоко

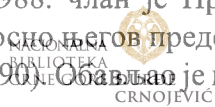
преварили. Окупаторска војска се није налазила у градовима. Угрозили су недужне цивиле – грађане Црне Горе. Губици окупатора били су незнатни – око стотину и нешто више његових сарадника – поглавито четника.

Аутор је трагао за аутентичном архивском документацијом. Највише је пронашао и објавио партизанске грађе – 141 докуменат, четничке – 43, англо-америчке – 47, емигрантске – 27, грађе совјетске провинијенције – 3 документа и италијанске – 1 документ. Користио је објављену и необјављену грађу, као и вјеродостојна казивања (свједочења) преживјелих суграђана, која је селективно и критички објелоданио. Жртве савезничког бомбардовања евидентирани су према мјесту погибије. Поименично их је евидентирао у виду списка: Бар - 5, Бијело Поље - 155 погинулих и 65 рањених, Будва - 6, Даниловград - 25, Никшић - 176 погинулих и 209 рањених, Подгорица - 459, Пљевља - 20, Улцињ - 30. Од бомбардовања је, дакле, погинуло око 2.000 лица. Најтрагичније посљедице су доживјели градови: Подгорица, Никшић, Улцињ, Бијело Поље и Пљевља. Материјална разарања била су огромна. Аутор је указао само дијелимично на материјалне штете, мада је свјестан да није могао дати комплетну слику тих штета, а исто тако ни дефинитиван број погинулих и рањених.

Виједност ове књиге повећава богата фотодокументација. Дао је преко сто фотографија, које увелико повећавају прави утисак о бомбардовању, трагичном страдању и разарању црногорских градова. Фотографије одиста комплетирају утисак о размјерама и посљедицама бомбардовања. Добро каже једна кинеска изрека да је боља једна успјела фотографија, него стотину ријечи.

Од 1994. др Бранислав Ковачевић је директор Историјског института Црне Горе, на којој се дужности налазио два мандата - све до пензионисања. Пензионисан је 2001. године (упоредо је вршио дужност директора Института и био у настави).

Др Б. Ковачевић је био врло активни друштвено-политички радник. Волонтерски је обављао низ високих функција: од 1987-1989. године функцију предсједника Општинске конференције ССРН Титограда. Од 1. маја 1988. члан је Предсједништва републичке конференције ССРН, односно његов предсједник са једногодишњим мандатом (до фебруара 1990). Обављао је више истакнутих стручних

и спортских функција у Титограду, републици и федерацији. Био је члан и предсједник Друштва историчара Црне Горе; Савеза друштва историчара Југославије; Заједнице средњих и стручних школа Црне Горе; Педагошког савјета Црне Горе; Друштвеног савјета СО Титоград; Савеза организација за физичку културу Црне Горе; Извршног одбора и Скупштине СИЗ-а Титограда; Одбора за награду АВНОЈ-а у Црној Гори; Фонда за културу и физичку културу Титограда; Скупштине РТВ Титограда; члан Предсједништва СОФКЕ Југославије; Олимпијског комитета Југославије; Савезне конференције ССРН Југославије; члан пододбора Централног вијећа синдиката радника друштвене дјелатности Југославије; Комисије за историју спорта и физичке културе Југославије, итд. Затим, Програмског савјета листа “Побједе”, Издавачког савјета и редакције часописа “Физичка култура”, Редакције ревије “Овдје”, Редакције ЈИЧ-а (Југословенског историјског часописа), Издавачког савјета Републичког фонда за унапређивање, васпитање и образовање, Међународне редакције за издавање уџбеничке серије “Моја домовина СФРЈ”. Сем ових, био је члан Савјета Научног вијећа Историјског института Црне Горе; Савјета Правног факултета у Титограду; Савјета Наставничког вијећа у Никшићу; Савјета Централне народне библиотеке Црне Горе “Ђурђе Црнојевић” и Републичког завода за заштиту споменика Црне Горе на Цетињу; Музеја народа и народности Југославије у Београду; Скупштине Универзитета у Титограду; Вукове задужбине у Београду; Међународног одбора за међународну културно-просвјетну и научну сарадњу; Одбора за језик, књижевност, историју и фолклор; Савјета дома ученика и студената у Титограду. Био је предсједник Фудбалског савеза Црне Горе и потпредсједник Фудбалског савеза Југославије, делегат Фудбалског савеза Југославије на Конгресу ФИФЕ у Паризу 1972. године, делегат на фудбалским утакмицама Прве и Друге савезне лиге и Балканског купа; предсједник СОФКЕ Црне Горе; предсједник комисије за полагање стручних испита наставника и професора историје основне и средње школе; предсједник Комисије за нострификацију свједочанстава издатих у иностранству; предсједник Комисије Министарства културе за давање сагласности за изградњу и подизање споменика и спомен обиљежја; предсједник

Савјета Филозофског факултета у Никшићу; предсједник Скупштине Фочанске олимпијаде и члан међурепубличко-покрајинске комисије за међународну културно-техничку сарадњу.

Уз то, био је члан разних жирија (за додјелу републичке награде “Октоих”; награде ослобођење Титограда. Био је члан Сената Универзитета Црне Горе.

Члан је Одбора за историју ЦАНУ и члан ДАНУ.

Био је члан Редакције *Историјских записа* у три мандата, главни и одговорни уредник свих посебних издања Историјског института Црне Горе у периоду када је био директор, од којих неколико капиталних, на примјер: *УЈЕДИЊЕЊЕ ЦРНЕ ГОРЕ И БОКЕ* – у два тома и *ЦРНОГОРСКИ ЗАКОНИЦИ 1796-1916* – у пет томова (за ову едицију Институт је 1998. године добио на Међународном сајму књига у Београду *Награду за издавачки подухват године*), затим едиције *Monumenta Montenegrina* и 10 томова.

Сем стручне и научне критике, др Бранислав-Бато Ковачевић је добијао и висока признања за свој просвјетно-педагошки и креативни научни рад и стваралачки учинак.

Носилац је ових награда и одликовања:

- Републичке награде “Октоих” (1977) – највишег признања у васпитно-образовној струци у Црној Гори;

- Ордена рада са златним вијенцем (1984);

- Награде ослобођења Титограда тј. Подгорице (1986).

Такође је добитник неколико десетина диплома, признања, захвалница и плакета - локалног републичког савезног и међународног значаја;

- Заслужни фудбалски радник Црне Горе;

- Заслужни фудбалски радник Југославије;

- Заслужни спортски радник Црне Горе.

II Библиографија

Проф. Бранислав Ковачевић је написао и објавио петнаестак књига и на десетине научних расправа и прилога у периодичним публикацијама и зборницима. Као директор Историјског института Црне Горе, показао се као изврстан организатор научног рада. Организовао је више запажених научних скупова и округлих столова. Поменућемо само најважније:

- *БИТКА ЗА ЦРНУ ГОРУ (поводом 200-годишњице побједа у Мартинићима и Крусима 1796. године);*

- *МЕЂУНАРОДНО ПРИЗНАЊЕ ЦРНЕ ГОРЕ (поводом 120 година међународног признања Црне Горе и 140 година битке на Граховцу);*

- *ЦРНА ГОРА У ПРВОМ СВЈЕТСКОМ РАТУ;*

- *ЦРНА ГОРА У СРЕДЊЕМ ВИЈЕКУ;*

- *ПАРЛАМЕНТАРИЗАМ У ЦРНОЈ ГОРИ;*

- *ИСТОРИЧАР И САВРЕМЕРНА ЕПОХА.*

У суорганизацији са другим научним институцијама и ЦАНУ, Институт је одржао такође неколико научних скупова:

- *МОЈКОВАЧКЕ ОПЕРАЦИЈЕ 1916. ГОДИНЕ;*

- *ДРУГИ СВЈЕТСКИ РАТ;*

- *50 ГОДИНА ИНФОРМБИРОА;*

- *80 ГОДИНА СТВАРАЊА ЈУГОСЛОВЕНСКЕ ДРЖАВЕ;*

Монографска издања

1. *КОМУНИСТИЧКА ПАРТИЈА ЦРНЕ ГОРЕ 1945 - 1952.*

- Никшић, 1986. Прво издање, 525 стр.

2. *КОМУНИСТИЧКА ПАРТИЈА ЦРНЕ ГОРЕ 1945 - 1952.*

- Титоград, 1988. Друго издање, стр.525.

3. *ОСНИВАЧКИ КОНГРЕС КОМУНИСТИЧКЕ ПАРТИЈЕ ЦРНЕ ГОРЕ 1948. Збирка докумената.*-Титоград: Историјски институт Црне Горе,1988, 573 стр.Коаутор Славко Станишић.

4. *ДРУГИ КОНГРЕС САВЕЗА КОМУНИСТА ЦРНЕ ГОРЕ.*-Титоград: Историјски институт, 1990 (*стенографске биљешке*), 201 стр.Коаутори: Славко Станишић и Миле Бакић:

5. *ЦРВЕНА МРЉА.*-Титоград:"Побједа" 1990, 512 стр. У коауторству са Рифатом Раходером.

6. *ЋИЛАС ХЕРОЈ-АНТИХЕРОЈ.Искази за историју.*-Титоград:"Побједа"- Републички центар за културно-умјетничку дјелатност, 1991, 296 стр.

7. *ОД ВЕЗИРОВОГ ДО ЗИДАНОГ МОСТА. Трагична судбина црногорских четника у завршној фази рата 1944-1945.*-Београд, 1993, 240 стр.

8. *УПРАВЉАЊЕ ПРОСВЈЕТОМ У ЦРНОЈ ГОРИ 1882-1996. Министарства и министри (1882-1996)*-Подгорица: Културно-просвјетна заједница, 1996, 301 стр. Коаутор Владета Цвијовић

9. *САВЕЗНИЧКО БОМБАРДОВАЊЕ ЦРНЕ ГОРЕ 1943 - 1944.*-Подгорица; Побједа, 2003, 757 стр.

10. *СТРАДАЊЕ ЦРНОГОРСКИХ ЧЕТНИКА 1944-1945.*-Подгорица: Графо Црна Гора, 2005, 696 стр.

11. *ДРЖАВНИ САВЈЕТ КЊАЖЕВИНЕ /КРАЉЕВИНЕ/ ЦРНЕ ГОРЕ 1879-1915. Документа.*-Цетиње: Државни архив Црне Горе, 2001, 784 стр. Коаутор Живко Андријашевић.

12. *ДРОБЊАЧКЕ ДАВИЈЕ И ПРЕСУДЕ (1872-1902).*-Подгорица: Графо Црна 2005, 562 стр. Коаутор Маријан-Машо Миљић.

13. *ЋИЛАС – херој-антихерој.*Искази за историју. Друго проширено издање.-Подгорица: “Побједа”, 2006, 548 стр.

Припремио за штампу

1. *ФРАГМЕНТИ ИЗ ЦРНОГОРСКЕ ПРОШЛОСТИ(40 ауторских табака припремљених за штампу).*

2. *ЦРНОГОРСКИ ГУВЕРНАДУРИ 1717-1832. Зборник радова и докумената. Опсег рукописа 450 страница*

3. *АРХИВА ГРУБАНА ЦЕРОВИЋА. Обим рукописа 350 стр.*

4. *Томица Никчевић: Из државно-правне историје Црне Горе. Сабрани, приређени “расути” радови по научним часописима и необјављени текстови. Обим: 340 стр.*

5. *Јегор КовалеВСКИ: Црна Гора и словенске земље.*

6. *ЗНАЧАЈНЕ ЛИЧНОСТИ ПРОСВЈЕТЕ И КУЛТУРЕ ЦРНЕ ГОРЕ 1896-1996*

Приређена издања

Проф. Ковачевић је сам или у заједници с другима приредио за штампу више издања, за које је написао одговарајуће предговоре и напомене. То су:

1. *Подгорица и Андрија Лаиновић*;
2. Др Андрија Лаиновић, *Побједа на Граховцу*;
3. Алис Нолет, *Црна Гора*;
4. Пјер Кокел, *Историја Црне Горе и Босне*;
5. Др Томица Никчевић, *Политичке странке у Црној Гори у процесу стварања државе у 19. вијеку*;
6. *Врхбрзнички хронограф* (љетопис) из 1650. године (оригинал се налази у Прагу);
7. Арса Пајевић: *Успомене из Црне Горе и Херцеговине. Војеванье за народно ослобођење 1876 (са 32 слике)*. Нови Сад, 1891. Репринт издање Никшић 1999, 458 стр. Приредио са Ж. Андријашевићем.
8. Илија Златичанин: *Хроника*, Подгорица, 1999, 347 стр.
9. Милош Живковић: *Пад Црне Горе*, Подгорица, 2000, 230 стр. Приредио са Владетом Цвијовићем.
10. Новица Радовић: *Црна Гора на савезничкој голготи*, Подгорица, 2000, 140 стр. Са Владетом Цвијовићем.
11. М. Попович: *По Црној Гори. Утисци са путовања и скице. Москва 1903*. Никшић, 2001, 94 стр. Са В. Цвијовићем.
12. Др Јожеф Бајза: *Црногорско питање*. Подгорица, 2001, 80 стр. Билингвално на италијанском језику и превод на наш језик. Приредио са Марјаном - Машом Миљићем.
13. *Црна Гора и Црногорци у "Новој Европи"*, Подгорица, 2005, 654 стр. Са М. Миљићем.

*

Као што се из наслова наведених монографских публикација (оригиналних, приређених издања) види, у питању је широки спектар интересовања како по хронологији, тако и по тематици. То је и логично, будући да се проф. Ковачевић као научник

– бави савременом историјом, посебно периодом послје Другог свјетског рата и поратним раздобљем. Уз то, као универзитетски професор бави се средњим вијеком. Из његове библиографије слиједи такав закључак, узимајући у обзир широки дијапазон научно-истраживачког опуса, обзнањеног у разним стручним и научним часописима дилем ех Југославије. Он је, заправо, своје стручне и научне радове објављивао у: *Историјским записима* (Титоград, тј. Подгорица), *Југословенском историјском часопису* (Београд), *Архивским записима* (Цетиње), *Библиографском вјеснику* (Цетиње), *Пракси* (Титоград), *Васпитању и образовању* (Титоград), ревији *Овдје* (Титоград), *Физичкој култури* (Титоград), *Настави историје, Косово* (Приштина), *Кохи* (Титоград), *Стварању* (Подгорица), *Алманаху* (Подгорица), *Матици црногорској* (Цетиње), *Doslea* (Подгорица), *Гласнику* (Подгорица) и др.

Објавио је више стручних текстова, приказа, осврта, фељтона у дневној и периодичној штампи: *Oslobođenju* (Сарајево), *Грађевинару* (Титоград), *Нашој жени* (Титоград), *Политици* (Београд), *Побједи* (Титоград/Подгорица), *Цетињском листу*, *Титоградској трибини*, *Полису* (Подгорица), *Просвјетном раду*, *Билтену Савеза бораца Црне Горе* (Подгорица), *Црногорском књижевном листу* (Подгорица), *Комунисту* (Титоград), *Vijestima* (Подгорица).

Др Ковачевић је објавио преко 200 научних расправа и стручних радова.

Др Б. Ковачевић је био веома ангажован око популаризације историјске науке у Црној Гори. Организовао је бројне домаће и међународне научне скупове на којима је учествовао са запаженим рефератима. Изузетно је активан у представљању нових књига из историјске науке на разним трибинама у Подгорици, широм Црне Горе и Србије...

Др МИЛИЦА КОСТИЋ,

научни савјетник и члан ЦАНУ

(Дуги До, Његуши, 1940 -)

У прошлим ПОРТРЕТИМА објављена је исцрпна биобиблиографија академика Милице Костић, са подацима о прецима и потомству, са кратким прегледом шире и уже породице. Овдје доносимо најзначајније биографске податке и селективну библиографију (само монографска издања!).

I Биографска скица

Др Милица Костић је рођена 14.марта 1940. године у Његуши-ма. Дипломирала је на Економском факултету Београдског универзитета (1963). На истом факултету завршила је послједипломске студије на курсу *Привредни развој* и стекла титулу магистра наука, одбранивши тезу *Расподјела националног дохотка и њен утицај на развој југословенске привреде*. Пет година доцније, 1981, докторира-ла је на тему *Систем и политика расподјеле националног дохотка у Југославији послје реформе са посебним освртом на Црну Гору*.

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURĐE
CRNOJEVIĆ

У циљу продубљивања знања из своје струке, више пута је боравила у иностранству. Током 1974. године завршила је специјалистичку обуку код Р.А. Menagment Centra у Лондону. Студијски боравак у Институту мировој економији Академији наук СССР-а имала је 1986. године.

Још у току школовања, као одличан средњошколац и студент, добијала је разна признања – награде и похвале школа и факултета. Када је засновала радни однос, због плодносног рада у друштвеној сфери и научном истраживању, добила је низ награда и похвала: Републичког завода за школство, Гарнизона ЈНА у Титограду, Економског факултета у Београду, Плакету Централног комитета Савеза омладине Црне Горе, Плакету конференције жена Црне Горе и др.

Радну каријеру је започела као наставник Трговачке школе у Титограду. Била је затим секретар Општинског комитета Народне омладине у Титограду, шеф Одсјека за рад и радне односе и замјеник начелника за привреду Скупштине општине Титоград. Од 1965. године ради на Економском факултету, у Институту за друштвено-економска истраживања у Титограду, гдје је прошла избор у сва научна звања. У звање научног савјетника изабрана је 1988. године. Имала је менторски – научноистраживачки рад са студентима на редовним и послиједипломским студијама.

Др Милица Костић је током рада на Институту остварила изванредне резултате у научноистраживачком раду. Радила је на макро-пројектима Конзорцијума економских института СФР Југославије. Била је члан научних вијећа – Р/П пројеката (Економски институт - Београд, Економски институт - Zagreb, Међународни центар и Jugoslovenski centar за самоуправљање “Edvard Kardelj” – Ljubljana, Економски институт - Sarajevo, Економски институт – Скопље) Као врсног и савјесног сарадника бирали су је у редакцијске колегијуме више часописа у Црној Гори и Југославији: *Пракса, Продуктивност, Развој, Faitis et tendances, Development, Годишњак Економског факултета у Титограду, Зборник Правног факултета у Титограду, Економист, Економска политика* и др. Уз то, била је члан низа уређивачких одбора бројних издања – публикација, као

на примјер: ИДЕИ, Заједнице за научне дјелатности Црне Горе, Друштва економиста Подгорице, вишетомне едиције “Црногорска библиографија 1494-1994. година”. Била је номинована за експерта ОУН из Југославије за област популационе политике и породице.

Друштвено-политичка активност и рад др Милице Костић у струковним и научним асоцијацијама Црне Горе и Југославије су врло запажени, несебични и за дивљење. Била је члан СКЈ од 1967; председник Школског комитета НО; секретар Општинског комитета НО Титоград; члан Секретаријата Општинског комитета Савеза комуниста Титограда; Општинског вијећа Савеза синдиката, Општинског одбора ССРН; Предсједништва Републичког вијећа Савеза синдиката; Централног вијећа Савеза синдиката Југославије; Факултетског и Универзитетског комитета Савеза студената; Конференције за друштвену активност жена Црне Горе и Југославије; Републичке конференције Социјалистичког савеза и Савезне делегације ССРН (два сазива); Одбора за израду Платформе за VI конгрес СК Црне Горе; Одбора за израду Кодекса самоуправљача Југославије; Управног одбора Фонда за научноистраживачки рад и издавачку дјелатност Предсједништва Централног комитета СКЈ; вјештак Основног суда у Титограду; судија поротник Врховног суда Црне Горе; члан Жирија за додјелу Децембарске, Првомајске и Тринаестојулске награде Црне Горе; члан и шеф неколико републичких и југословенских делегација на конгресима у иностранству; делегат на више конгреса (Савеза омладине, Савеза синдиката, Савеза комуниста). У другом делегатском сазиву била је делегат (посланик) Универзитета у Вијећу удруженог рада Скупштине СРЦГ и председник Одбора за друштвено-економске односе и политички систем. У трећем сазиву била је делегат Универзитета у Вијећу удруженог рада Скупштине општине Подгорица, делегат Економског факултета – Института за друштвено-економска истраживања у Скупштини СИЗ-а за научне дјелатности СРЦГ и председник Извршног одбора, делегат у Савјету заједница за научни рад Југославије, члан Координационог тијела СИВ-а за припрему Свјетске конференције Декаде ОУН за жене, члан Предсједништва ССРН Југославије.

Поред наведеног, била је члан Предсједништва и уредник *Билтена друштва економиста Подгорице*; члан Предсједништва Друштва економиста Црне Горе; члан Предсједништва Савеза економиста Југославије; делегат у Координационом одбору за унапређивање рада и пословања, за образовање, науку и информатику Привредне коморе Црне Горе; члан Комисије за међународну сарадњу Конференције жена Југославије; предсједник Комисије за научно-технолошки развој и унапређење рада и пословања; члан Научног вијећа југословенских Р/П макро-пројеката (Привредни систем СФРЈ; Предузећа у друштвеном власништву у земљама у развоју; Научне основе друштвено-економског развоја Југославије; Развој научне инфраструктуре, Политика развоја заједничких потреба и друштвене инфраструктуре) и др.

У научноистраживачком раду усмјерена је на истраживања из домена привредног развоја и економске политике тематских цјелина: *расподјела, структура привреде, друштвене дјелатности, непроизводна потрошња*. Учествовала је са својим саопштењима на многобројним научним скуповима у земљи и на неким конгресима у иностранству (Багдад –1981, Берлин – 1983).

Др Милица Костић је као научни посленик веома плодна, о чему најбоље свједочи њен опус од безмало 500 библиографских јединица. Аутор је 12 књига (у четири је коаутор), 18 монографских публикација, 119 чланака, 80 реферата, од којих седам на међународним конференцијама, 173 студија и пројеката (аутор или коаутор). Поред тога, аутор је бројних енциклопедијских одредница, есеја, експертских оцјена, рецензија, приказа, итд.

У склопу свог професионалног рада обављала је значајне функције на Економском факултету (предсједник Савјета), у ИДЕИ (члан и предсједник Научног вијећа), у СИЗ-у за научне дјелатности Црне Горе (предсједник Извршног одбора), у Савјету заједница за научни рад Југославије, у струковним организацијама и асоцијацијама Црне Горе и Југославије. Била је члан Предсједништва Научног друштва економиста Југославије, члан Савеза економиста Југославије, члан Предсједништва економиста Црне Горе. Секретар је Одбора ЦАНУ за економске науке и уредник за три области *Енциклопедије Црне Горе*.

До 1990. године била је врло ангажовани друштвено-политички радник. Обављала је високе друштвено-политичке функције у републици и федерацији. Добитник је више високих признања и одликовања за прилежни друштвени и научно-истраживачки рад: Награде ослобођења Титограда (1977), Тринаестојулске награде (1986) и Ордена рада са златним вијенцем (1986), Признање економиста Југославије (2002).

Наведени подаци о научном ангажману др Милице Костић, резултати њеног научноистраживачког рада и научна репутација коју има препоручили су је да буде бирана за ванредног члана ЦАНУ (12. децембра 2003). Члан је Академије економских наука Србије и Црне Горе.

Научни радови др Милице Костић су високо вредновани од стране мјеродавне стручне и научне критике. О њеним књигама прилично је писано (око 50 рецензија). Заступљена је у више књига – споменица и лексикографских едиција (два издања *Економског факултета, монографији ИДЕИ, Ко је Ко у Црној Гори* – три издања, *Ко је ко у економској науци и бизнису Србије и Црне Горе, Чудесна моћ жене, Женска мапа Црне Горе*, итд.)

I Монографска дјела

1. *ПОТЕНЦИЈАЛИ УСПОНА ЦРНЕ ГОРЕ* / [предговор Божидар Глушчевић] / [Милица Костић један од аутора].- Титоград : Институт за друштвено-економска истраживања, 1970 (Цетиње : Обод).- 414 стр.- 24 цм. Тираж 1000.- (Пл.).

2. *РАСПОДЈЕЛА НАЦИОНАЛНОГ ДОХОТКА И ЊЕН УТИЦАЈ НА РАЗВОЈ ЈУГОСЛОВЕНСКЕ ПРИВРЕДЕ* / Милица Костић ; [предговор Божидар Глушчевић].- Титоград : Економски факултет - Институт за друштвено-економска истраживања, 1976 (Титоград : Побједа).- 229 стр. : илустр. ; 24 цм.- (Посебна издања / Институт за друштвено-економска истраживања). Тираж 500.- (Пл.). Библиографија: стр. 183-188. Резиме Summary. Anex. (Пл.).

3. *ПРОЈЕКЦИЈА ДУГОРОЧНОГ РАЗВОЈА СР ЦРНЕ ГОРЕ ДО 2000* / [уредник Божидар Глушчевић ; [Милица Костић један од аутора].- Титоград : Економски факултет - Институт за друштвено-економска истраживања, 1982, прво, 1983. друго издање ([Титоград : Штампарија ИДЕИ]).- 211 стр.; 24 цм.- (Едиција: Студије развоја). Тираж 500.- Прилози: стр. 192.- (Брош.).

4. *СИСТЕМ И ПОЛИТИКА РАСПОДЈЕЛЕ ПОСЛИЈЕ РЕ-ФОРМЕ*: Систем и политика расподјеле националног дохотка у Југославији послвије реформе, с посебним освртом на Црну Гору / Милица Костић ; [предговор Душан Чобелић].- Титоград : Економски факултет - Институт за друштвено-економска истраживања, Цетиње : Обод, 1983 (Београд : Просвета).- 301 стр.; 24 цм.- (Посебна издања).Тираж 1000.- Summary: System and policy of distribution after the reform; Резюме: Система и политика расподеления после реформы.- Библиографија: стр. 287-294.- (Пл.)

5. *ПРОМЈЕНЕ У РАЗВОЈУ ДРУШТВЕНИХ ДЈЕЛАТНОСТИ* / Милица Костић.- Титоград : Економски факултет - Институт за друштвено-економска истраживања : Побједа ; Цетиње : Обод; Никшић : Универзитетска ријеч, 1988 (Београд : Просвета).- 358 стр. : илустр., табеле ; 24 цм.- (Посебна издања).Тираж 1000.- Предговор / Божидар Тадић : стр. 5-6.- Summary, Резюме.- Скраћенице: стр. 341.- Библиографија: стр. 343-351 и уз текст.- Регистар.- (Пл.).

6. *ОСНОВНА ОБИЉЕЖЈА НЕПРОИЗВОДНЕ ПОТРОШЊЕ У ЦРНОЈ ГОРИ* / Милица Костић.- Подгорица : Економски факултет - Институт за друштвено-економска истраживања, 1990 [Титоград : Штампарија ИДЕИ].- 300 стр.; 28 цм.- (Посебна издања).100.- Библиографија : стр. 285-300.

7. *ДУГОРОЧНЕ ТЕНДЕНЦИЈЕ У РАЗВОЈУ ЦРНЕ ГОРЕ И ЈУГОСЛАВИЈЕ* / Милица Костић; [предговор Драгутин Марсенић].- Подгорица : Економски факултет - Институт за друштвено-економска истраживања; Београд : Стручна књига, 1992 (Београд : Стручна књига).- 263 стр.: граф. прикази; 24 цм.- (Посебна издања) Тираж 1000.- Библиографија: стр. 247-252.- Summary, Резюме.- Регистар.- (Брош.).

8. *РАЗВОЈ ЦРНЕ ГОРЕ ДО 2000. ГОДИНЕ* / (Колектив аутора ; Редакциони одбор: Милица Костић, Борислав Ускоковић, Ново Вујошевић. - Подгорица : Економски факултет - Институт

за друштвено-економска истраживања, 1996 (Подгорица : Побједа).- 211 стр.; [11] стр. с табелама; 24 цм.- (Едиција: Посебна издања / Економски факултет; Институт за друштвено-економска истраживања). Тираж 300. (Брош.).

9. *ЦРНА ГОРА НА ПРАГУ XXI ВИЈЕКА* / [аутори Милица Костић ... / [(и др.)].- Подгорица:Економски факултет - Институт за друштвено-економска истраживања: Републички секретаријат за развој, 1996 (Цетиње : Штампарија Обод).- 40 стр.; 23 цм Тираж 300. (Брош.).

10. *НЕПРОИЗВОДНА ПОТРОШЊА И ПРОМЈЕНЕ У ПРИВРЕДНОМ СИСТЕМУ ЈУГОСЛАВИЈЕ И ЦРНЕ ГОРЕ* / Милица Костић.- Подгорица: Универзитет Црне Горе: Економски факултет, 1999 (Цетиње : Штампарија Обод).- 398 стр. табеле ; 24 цм.- (Посебна издања) Тираж 500.- Библиографија: стр. 356-380.- Summary: Nonproductive consumption and changes in the economic system; Резюме : Непроизводственное потребление в изменения и хозяйственной системе.- Регистар.

11. *ПРОБЛЕМИ ОСТАРЈЕЛОГ СТАНОВНИШТВА ЦРНЕ ГОРЕ* / Милица Костић један од аутора. - Подгорица : Геронтолошко друштво Црне Горе и Економски факултет - Институт за друштвено-економска истраживања, 2001 (Котор : Завод...)- 232 стр.; 24 цм Тираж 350. (Брош.).

12. *МОНОГРАФИЈА ИНСТИТУТА ЗА ДРУШТВЕНО - ЕКОНОМСКА ИСТРАЖИВАЊА - ИДЕИ 1965-2000:35* / Милица Костић ; [преводиоци Славица Перовић енглески, Дельфуза Кузњецова - руски].- Подгорица : Економски факултет - Институт за друштвено-економска истраживања, 2001 (Цетиње : Обод).- 214 стр.; 23 цм. На стр. 3: Institut Socio-Economic Research - ISER.- На стр. 5: Институт општествено-економских истраживања. – ИДЕИ .- Текст упоредо на срп. и енгл. језику.- Тираж 500.- Селективан избор најзначајнијих колективних радова Института; A selection of the most important collective works of the Institute: стр. 157-164.- Документација; Dokumentations: стр. 167-200.- Резиме; Summary; Резюме.Тираж 500. (Пл.).

13. *ЦРНА ГОРА : Овита монографија* / Издавачки одбор Бранко Радојичић... (ет. ал.) [Милица Костић један од аутора]. -

Београд : Народна књига - Алфа, 2003 (Београд: Алфа).- 376 стр.; илустр.; 29 цм.- (Библиотека Монографије / [Народна књига -Алфа]) Тираж 1000. (Пл.).

14. Допринос др Душана Мартиновића развоју науке и библиографске дјелатности друштвених, посебно економских наука.-У: Зборник радова посвећен Душану Мартиновићу. Подгорица: ЦАНУ, 2005, стр.41-52.

15. *Привредни развој и демографске промјене у Црној Гори.*- У: Демографска кретања и популациони проблеми у Црној Гори. Радови са научног скупа, Подгорица, 1. и 2. децембар 2004.-Научни скупови, књ. 74. Одјељење друштвених наука, књ. 29.-Подгорица, 2005, стр. 47-68. Summary.

16. *Економска политика Црне Горе пред новим изазовима.*- У: Reforme i ekonomska politika u dokumentima i praksi Crne Gore, Podgorica: CANU, Naučni skupovi, knj.79, Odjeljenje društvenih nauka, knj. 31, Radovi sa okruglog stola, Podgorica, 14. decembar 2005, str.[21]-35. Summary.

Сенка Латковић (1935-)

Сенка Латковић, библиотекар-савјетник и вишегодишњи руководилац Библиографског одјељења ЦНБ (1977-1991) рођена је на Цетињу 1935. године, у породици Илије Стругара, поштанског чиновника, и Јелене Ражнатовић, домаћице.

Основну школу и гимназију је завршила у родном граду. Филозофски факултет (Група јужнословенска књижевност) је завршила у Београду 1958. године. Као професор средње школе предавала је своју струку у Средње медицинској школи “Др Станко Мартиновић” на Цетињу све до 1. септембра 1977. године, када је прешла на рад у Централну народну библиотеку Црне Горе.

Библиографско одјељење је конституисано 1980. године у циљу израде црногорске ретроспективне и текуће библиографије, дакако, и других библиографија, те да помаже развоју научноистраживачког рада ЦНБ и других научних институција у Црној Гори. Први руководилац овог одјељења била је, до одласка у пензију (1. септембра 1991), Сенка Латковић.

Сенка Латковић је поред редовних дужности руководиоца овог одјељења ЦНБ, написала сама или у коауторству, осам књига текуће и ретроспективне библиографије Црне Горе, и то:

- *Библиографија црногорске књиге за 1980. годину*.-Цетиње, 1983, 116 стр.; Коаутор **Видак Рајковић**.

- *Црногорска библиографија за 1981. годину*.-Цетиње,1983, 191 стр.;Коаутори Невенка Мартиновић и Видак Рајковић.
- *Црногорска библиографија. Монографске публикације 1982. године*.-Цетиње, 1984, 95 стр.;Коаутор Невенка Мартиновић.
- *Црногорска библиографија. Монографске публикације 1983*.-Цетиње,1985, [104] стр.;Коаутор Љиљана Војиновић.- *Црногорска библиографија. Монографске публикације1984*.-Цетиње, 1987, 173 стр; Коаутори:Невенка Мартиновић, Љиљана Војиновић и Весна Мартиновић:
- *Медицински записи 1952-1976. Библиографија*.-Цетиње, 1981, 103.стр.
- ЦРНОГОРСКА БИБЛИОГРАФИЈА.Том I, књ.5. *Монографске публикације 1945-1965*.-Цетиње, 1994, 422 стр.; 29 цм;
- ЦРНОГОРСКА БИБЛИОГРАФИЈА.Том I, књ.6. *Монографске публикације 1966-1975*.- Цетиње, 1996, 490 стр.;29 цм; Коаутор мр Здравка Радуловић.

Сем књига из пројекта “Црногорска библиографија 1494-1994”, објавила је пет-шест језгровитих приказа у *Библиографском вјеснику* и *Цетињском листу*, које наводимо.

Уз то, урадила је за библиографски испит *Bibliografiju Medicinskih zapisa, Cetinje, 1981, 103 str.*

- *Прилози српској библиографији 18. века. Издавач: Народна библиотека” ДрЂорђе Натошевић” Инђија 1983*.-Библиографски вјесник, Цетиње,1984, бр.1, стр. 186-187;

- *Др Љубица Ђорђевић:Библиографија Српског књижевног гласника,Београд, Народна библиотека Србије,1982*.-Библиографски вјесник, 1982, бр.3, стр.190-191;

- *Црногорска академија наука и умјетности: 1973-1982*. Титоград, ЦАНУ, 1983, 325 стр.; илустр.; 29 цм.-Библиографски вјесник, Цетиње, 1983, бр.3, стр.283-284;

- *Др Никола Златаров*.- Цетињски лист, 1981, бр.117, 25.децем бар, стр.2; Уз осамдесетогодишњицу рођења.

- *Др Бранко Зоговић*.-Цетињски лист, 1981, бр.134, 10.септембар,стр.2.Поводом седамдесетогодишњице рођења.

Др Мирослав Лукетић

(Будва, 1927 -)

Познати црногорски библиограф Мирослав Лукетић, виши научни сарадник и библиотекар-савјетник, културни и јавни радник, рођен је 3. августа 1927. године у Будви у породици трговца Луке Лукетића и супруге му Драгице, рођене Вуковић. Лукетићи су из Паштровића: Лука Лукетић из Светог Стефана, а мајка Драгица Вуковић из Петровца на мору.

Мирослав Лукетић је основну школу завршио у родном мјесту (1937) и грађанску школу (1941). Учесник је Народноослободилачке борбе од 1944. године. Ратом прекинуто средњошколско образовање наставио је 1945. године у СССР-у, гдје је завршио војну академију (1948) и постао капетан Совјетске армије. По повратку из СССР-а, дипломирао је на Филозофском факултету (група за историју) у Београду (1959). Одбранио је докторску дисертацију “Чехословачка у црногорској штампи” на Карловом универзитету у Прагу (1971). Као виши библиотекар и виши научни сарадник радио је у Централној народној библиотеци Црне Горе “Ђурђе Црнојевић” на Цетињу (1959-1972), гдје је обављао дужност руководиоца Научно-методског одјељења и помоћника директора

Говори руски, служи се чешким, италијанским и енглеским језиком. Имао је више студијских боравака у иностранству ради стручног усавршавања (Чехословачка, СССР, Њемачка, Енглеска).

Др М. Лукетић је вишегодишњи члан редакције *Библиографског вјесника*, гласила Централне народне библиотеке Црне Горе “Ђурђе Црнојевић” и Редакције “Црногорске библиографије 1494-1994. године”, до 1990. године. Касније је иступио из Редакције, јер му се “идеолошка опција” неких чланова није “свиђала” (тада је Редакција на предлог главног и одговорног уредника кооптирала директора ЦНБ Чедомира Драшковича умјесто др Мира Лукетића!).

Од 1972. године живи и ради у Будви. У периоду од 1972-1976. године, био је директор Културног центра у Будви, а потом директор Историјског архива Будве, главни и одговорни уредник ИПЈ “Медитеран” у Будви. Сада је у пензији.

Др М. Лукетић је, као активни културни и јавни радник, библиотечки и архивски посленик, биран у разним комисијама, радним и извршним тијелима библиотечких и архивских асоцијација (Удружења библиотекара Црне Горе и Друштва архивских радника Црне Горе), самоуправних интересних заједница (1974-1978. године био је делегат СИЗ-а за научне дјелатности Црне Горе, затим, од 1964. до 1968. Републичке самоуправне заједнице за културу Црне Горе. Био је члан Извршног одбора РСИЗА за културу у периоду 1964-1968). Од 1972. године члан је Савезне комисије Система научно-технолошких информација (СНТИ), а од 1974. члан Југословенског комитета за УНИСИСТ. Био је предсједник Комисије за јединствени информациони систем у архивима СФРЈ (од 1979), потпредсједник и члан Извршног одбора Удружења библиотекара Црне Горе (1860-1972), затим члан Извршног одбора Савеза библиотекара СФР Југославије (1960-1972). Иницијатор је оснивања Удружења самоуких сликара и вајара Црне Горе, међународних ликовних сусрета, Умјетничке галерије у Будви, пословнице “Будва-концерт”, фолклорног ансамбла “Кањош”, отварања нове модерне библиотеке и међународног фестивала “Игре југа”.

Био је руководилац пројекта: “Развој научно-информационог система у СР Црној Гори”. Аутор је идејног пројекта “Црногорска библиографија 1494-1945. година”.

Бави се проучавањем библиографије, библиотекарства, информатике, културне историје и туризмологије. Из тих научних дисциплина написао је преко 100 стручних и научних радова, од чега је сам или у коауторству, објавио петнаестак књига и брошура, међу којим девет библиографског карактера.

Приредио је за штампу пет-шест капиталних књига, међу којима ћемо поменути “Ко је ко у Црној Гори”, у коауторству са Велибором Золаком. Изашла су три издања.

За свој стручни и научни рад др Миро Лукетић је добио више друштвених одликовања и признања: Орден заслуга за народ 3. степена, диплому Савеза библиотекара Југославије, Награду ослобођења Будве, јубиларну повељу Удружења библиотекара Црне Горе.

Библиографија

Био-библиографију др Мирослава Лукетића прије двије деценије урадио је Никола Рацковић, лексикограф и библиограф из Београда². Тада смо, као главни и одговорни уредник *Библиографског вјесника*, Рацковићу дали идеју да изради Лукетићеву био-библиографију. И он је то ревносно учинио. Обрадио је Лукетићеву биографију и библиографију. Библиографија садржи 84 библиографске јединице, од којих су 11 посебно објављена дјела. Ту је и литература (12 бфј). Библиограф Милорад Миловић, руководилац Библиографског одјељења Централне народне библиотеке, одазвао се захтјеву др Мира Лукетића и сачинио његову комплетну библиографију, коју је Лукетић планирао да објави у току 2006. године у контексту неких његових других радова као посебну књигу.

Лукетић је објавио четрдесетак посебних издања, рачунајући поновљена и на иностране језике преведена издања.

С обзиром на такво стање ствари, ми нећемо, разумије се, преузимати ништа из Рацковићеве и Миловићеве био-библиографије

² Никола Рацковић: Др Мирослав Лукетић.-Библиографски вјесник, Цетиње,1983, бр.2, стр.[73]-79.

односно биографије, изузев монографске публикације, цијенећи да тако конципирана селективна библиографија др Мирослава Лукетића одговара концепцији ПОРТРЕТА X.

Посебна издања

БУДВА, Св. Стефан, Петровац / Мирослав Лукетић ; [фотоси Славко Вукчевић ; ликовна опрема Стеван Лукетић] . – Будва : Туристички савез ; Цетиње : Обод, 1966 (Цетиње : Обод) . – 288 стр. : илустр. ; 20 цм . – (Библиотека Монографије мјеста и историјских споменика) Библиографија: стр. 271-284.

ПЕТАР II Петровић Његош : библиографија : 1963-1966 / Мирослав Лукетић, Олга Вукмировић . – Цетиње : Централна народна библиотека Црне Горе „Ђурђе Црнојевић” : Обод, 1968 (Цетиње : Обод) . – 103 стр. ; 24 цм Издао поводом стопедесетогодишњице рођења П. П. Његоша -> прелим. стр. – Предговор / М. Л.: стр. 3-5 . – Регистри.

ПРОСВЈЕТА и образовање у Црној Гори / [уредник Мирослав Лукетић] . – Цетиње : Централна народна библиотека Црне Горе „Ђурђе Црнојевић” ; Титоград : Редакција „Просвјетног рада”, 1969 (Цетиње : Обод) . – 396 стр. ; 24 цм Садржи и : „Просвјетни рад” : библиографија : 1949-1969 / Олга Вукмировић, Загорка Ђуровић, Василије Јововић, Мирослав Лукетић : стр. 23-391 . – Развој образовања у Црној Гори (1945-1968) / Радивоје Шуковић: стр. 5-36 . – Регистри.

БУДВА, Свети Стефан, Петровац / м / текст Мирослав Лукетић, Богољуб Рађеновић . – Загреб : Туристкомерц, 1973 (Загреб : Жељезничка тискара) . – 71 стр. : илустр., геогр. карте ; 16 цм . – (Библиотека Мале туристичке монографије ; бр. 6)

ИЗДАВАЧКО-штампарска дјелатност у Црној Гори : 1965-1975 / Мирослав Лукетић, Олга-Цана Вукмировић . – Цетиње : Централна народна библиотека Црне Горе „Ђурђе Црнојевић”, 1977 (Цетиње : Обод) . – 188 стр. : илустр. Тираж 1000 . – Регистар.

ЦРНОГОРСКИ књижевни часописи : 1871-1891 : библиографија / Мирослав Лукетић . – Цетиње : Централна народна библиотека СР Црне Горе „Ђурђе Црнојевић”, 1978 (Цетиње : Обод) . – 189 стр. : илустр. ; 24 цм . – (Библиографије црногорске периодике ; књ. 3) Тираж 1000 . – Предговор : стр. 3-34 . – Регистри . – Уредници : стр. 179-189.

БИБЛИОГРАФИЈА „Луче” : 1895-1900, „Књижевног листа” : 1901-1902, „Дана” : 1911-1912 / Соња Лединек Мунда, Мирослав Лукетић ; [предговор Радивоје Шуковић] . – Цетиње : Централна народна библиотека СР Црне Горе „Ђурђе Црнојевић”, 1979 (Цетиње : Обод) . – 184 стр. : илустр. ; 24 цм . – (Библиографије црногорске периодике ; књ. 4). Тираж 500 . – Предговор : стр. 3-36 . – Регистри.

БУДВА, Свети Стефан, Петровац / текст Мирослав Лукетић, Богољуб Рађеновић ; сниматељи Милан Бабић, Сулејман Балић, Илијас Бешић, Мато Новаковић, Ђорђе Поповић, Антун Тасовац] . – 2. измијењено изд. – Загреб : Туристкомерц, 1980 (Загреб : Туристкомерц) . – 70 стр. : илустр. у бојама ; 16 цм . – (Библиотека Мале туристичке монографије ; бр. 6) Податак о ауторима преузет са стр. 3 . – Регистар.

ЦРНОГОРСКА библиографија научних и стручних радова : 1970-1979 / Мирослав Лукетић, Марија Ацић . – Титоград : Самоуправна интересна заједница за научне дјелатности СР Црне Горе, 1982 (Загреб : Национална и свеучилишна библиотека) . – XIV, 199 стр. ; 29 цм Тираж 500 . – Предговор : стр. VII-XIV . – Регистри.

ДУРМИТОР : грађа за библиографију. I / Мирослав Лукетић, Бранка Ковачевић, Бранка Маровић . – Жабљак : Заједница Националног парка „Дурмитор”, 1984 (Цетиње : Обод) . – 158 стр. ; 25 цм Тираж 500 . – Предговор : стр. 5-8 . – Регистри.

БУДВА, Свети Стефан, Петровац / м / [текст Мирослав Лукетић, Богољуб Рађеновић ; сниматељи Милан Бабић, Сулејман Балић, Илијас Бешић, Мато Новаковић, Ђорђе Поповић, Антун

Тасовац] . – 3. измијењено и допуњено изд . – Загреб : Туристкомерц, 1985 (Загреб : Туристкомерц) . – 75 стр., [1] пресав. лист са геогр. цртежима и планом града у бојама, 60 илустр. у бојама ; 16 цм . – (Библиотека Мале туристичке монографије ; бр. 6) Тираж 2000 . – Хрпт. ств. насл. : Југославија.

ЦРНОГОРСКА библиографија 1494-1994. Том 2, књ. 1 : Серијске публикације : 1835-1984 / Мирослав Лукетић, Олга-Цана Вукмировић ; [главни и одговорни уредник Душан Мартиновић] . – Цетиње : Централна народна библиотека СР Црне Горе „Ђурђе Црнојевић”, 1985 (Пожаревац : Просвета) . – 157 стр. : илустр. ; 29 цм Тираж 3000 . – Предговор : стр. 5-22 . – Регистри.

НАУЧНО-информативни систем у СР Црној Гори : обрађени подаци анкете / аутори Мирослав Лукетић, Момир Ђуровић, Ацић Марија . – Титоград : Самоуправна интересна заједница за научне дјелатности СР Црне Горе, 1986 ([б.м. : б.и.] . – 83 листа : табеле ; 31 цм. Само за интерну употребу . – Биљешке уз текст.

БУДВА, Свети Стефан, Петровац / [текст Мирослав Лукетић, Богољуб Рађеновић ; фотографије Милан Бабић, Илијас Бешић, Мато Новаковић, Ђорђе Поповић, Антун Тасовац] . – 4. измијењено и допуњено изд . – Загреб : Туристкомерц, 1987 (Загреб : Туристкомерц) . – 72 стр., [1] илистр. са земљоп. мапама : 60 илустр. у бојама ; 16 цм . – (Библиотека Мале туристичке монографије ; бр. 6) Хрпт. ств. насл. : Југославија.

БИО-библиографија Ст. М. Љубише : прилози. – Титоград : Црногорска академија наука и умјетности ; Никшић : Универзитетска ријеч ; Будва : Историјски архив, 1988 (Тузла : Графичар) . – 204 стр. : илустр. (факс.) ; 24 цм . – (Сабрана дјела Ст. М. Љубише ; књ. 5) Тираж 2000 . – Хронологија живота и рада Стефана Митрова Љубише : стр. 9-27 . – Регистри.

КАЗИВАЊЕ о прошлости. – Будва : Историјски архив, 1988 (Титоград : Побједа) . – 215 стр. : илустр. ; 24 цм Тираж 600 . – Библиографија уз текст

БУДВА, Св. Стефан, Петровац / м / [текст Мирослав Лукетић, Богољуб Рађеновић ; фотографије Милан Бабић, Сулејман Балић, Илијас Бешић, Мато Новаковић, Ђорђе Поповић, Антун Тасовац] . – 5. измијењено и допуњено изд. – Загреб : Туристкомерц, 1990 (Загреб : Туристкомерц) . – 72 стр., [1] пресав. лист са геогр. картама у бојама : 61 илустр. у боји ; 16 цм . – (Библиотека Мале туристичке монографије ; бр. 6). Хрпт. ств. насл. : Југославија . – Имена аутора на стр. 2.

КО је ко у Црној Гори / [аутори пројекта Мирослав Лукетић, Велибор Золак] . – 1. изд . – Будва : Золак & Золак : Архе, 1993 (Подгорица : Југрафик) . – 304 стр. ; 24 цм . – (Едиција Ко је Ко) Увод / Мирослав Лукетић, Велибор Золак : стр. 9-16.

НИКО С. Мартиновић : 1914-1975 / [библиографију припремили Мирослав Лукетић, Марија Ацић ; уредио Мијат Шуковић] . – Подгорица : Црногорска академија наука и умјетности, 1994 (Подгорица : Побједа) . – 79 стр. : фотографија Н. С. Мартиновића ; 24 цм . – (Споменица преминулим члановима Академије / ЦАНУ ; св. 1) „Споменица Нико С. Мартиновић” -> колофон . – Тираж 200.

ТУРИЗАМ у Будви : 1918-1941. – Будва : аутор, 1997 (Ужице : Рујно) . – 330 стр. : илустр. ; 30 цм . – (Библиотека Анали Будве) Тираж 1000 . – Регистар.

КО је ко у Црној Гори / [аутори пројекта Мирослав Лукетић, Велибор Золак] . – 2. изд . – Будва „Золак и Золак” : Архе, 1999 (Ужице : Рујно) . – 333 стр. ; 25 цм . – (Едиција Ко је Ко) Критеријуми за избор личности : стр. 6-7 . – Регистар.

ПОМЕНИК Паштровића. I . – Петровац : Банкада - Збор Паштровића, 2000 (Ужице : Рујно) . – 181 стр. : илустр. ; 30 цм . – (Библиотека Свјedoци минулих времена) Према Предговору, ово је 1. изд. из едиције Свјedoци минулих времена . - Тираж 500 . – Паштровске привилегије : стр. 186, 187 . – Регистар.

ЗАПИСИ из Русије : [из породичног албума] : 1945-1957.
– Будва : М. Лукетић, 2002 (Ужице : Графичар) . – 204 стр. : илустр.
; 21 x 25 цм. Тираж 150 нумерисаних примјерака

КО је ко у Црној Гори / [аутори пројекта Мирослав Лукетић, Велибор Золак] . – 3. јубиларно изд . – Будва : АМС Communications : Adriatic Management & Media Consulting, 2004 (Ужице : Графичар) . – 334 стр. ; 24 цм . – (Едиција Ко је Ко у Црној Гори) Регистар.

ЧЕСИ у музичком животу Црне Горе / . – Будва : М. Лукетић, 2005 (Цетиње : ИВПЕ) . – 125 стр. : илустр. ; 30 цм Тираж 200 . – Биљешка : стр. 112 . – Биљешка о М. Лукетићу : стр. [126] . – Резиме ; Resumé : Česi v hudebnim životě Černé Hory / prevela Ditta Pfefferova . – Регистар.

BUDVA, Sveti Stefan, Petrovac / m / Text Miroslav Luketić, Bogoljub Rađenović ; Photographen Milan Babić, Sulejman Balić, Ilijas Bešić, Mato Novaković, Đorđe Popović, Antun Tasovac ; Übersetzer Josip Rittig] . – Zagreb : Turistkomerc, 1973 (Zagreb : Turistkomerc) . – 71 str. : geogr. karte ; 16 cm . – (Bibliothek Kleine Monographien ; Nr. 6)

BUDVA, Sveti Stefan, Petrovac / m / text Miroslav Luketić, Bogoljub Rađenović ; translator Nikolina Jovanović ; photographs Milan Babić, Ilijas Bešić, Đorđe Popović, Antun Tasovac . – 2. revised. ed . – Zagreb : Turistkomerc, 1980 (Zagreb : Turistkomerc) . – 69 str., [1] presav. list : ilustr. u boji ; 16 cm . – (An edition to the series : Pocket guide for tourists ; no. 6). Tiraž 3000 .

BUDVA, Sveti Stefan, Petrovac / m / Text Miroslav Luketić, Bogoljub Rađenović ; Übersetzer Josip Rittig ; Photographien Milan Babić, Sulejman Balić, Ilijas Bešić, Đorđe Popović, Antun Tasovac . – 2. neu bearbeitete Aufl . – Zagreb : Turistkomerc, 1980 (Zagreb : Turistkomerc) . – 70 str., [1] presav. list. u bojama ; 16 cm . – (Bibliothek Kleine touristische Monographien ; no 6). Tiraž 3000 .

BUDVA, Sveti Stefan, Petrovac / m / [text Miroslav Luketić, Bogoljub Rađenović ; translator Nikolina Jovanović ; photographs Milan Babić, Sulejman Balić, Ilijas Bešić, Mato Novaković, Đorđe Popović, Antun Tasovac] . – 3rd. revised ed . – Zagreb : Turistkomerc, 1985 (Zagreb : Turistkomerc) . – 74 str., [1] presav. list sa geogr. crtežima i planom grada u bojama : 60 ilustr. u bojama ; 16 cm . – (An addition to the series Pocket guides for tourists ; no. 6)

Tiraž 3000 . – Hrpt. stv. nasl. : Jougoslavia.

BUDVA, Sveti Stefan, Petrovac / m / [Text Miroslav Luketić, Bogoljub Rađenović ; Übersetzer Josip Rittig ; Photographien Milan Babić, Sulejman Balić, Ilijas Bešić, Mato Novaković, Đorđe Popović, Antun Tasovac] . – 3. neu nearbeitete Aufl . – Zagreb : Turistkomerc, 1985 (Zagreb : Turistkomerc) . – 76 str., [1] presav. list sa geogr. crtežima i planom grada : 60 ilustr. u bojama ; 16 cm . – (Bibliothek Kleine touristische Monographien ; no. 6)

Tiraž 3000 . – Hrpt. stv. nasl. – Jugoslawien.

BUDVA, Sveti Stefan, Petrovac / m / [text Miroslav Luketić, Bogoljub Rađenović ; translator Nikolina Jovanović ; photographs Milan Babić, Sulejman Balić Ilijas Bešić, Mato Novaković, Đorđe Popović, Antun Tasovac] . – [4th. revised ed.] . – Zagreb : Turistkomerc, 1986 (Zagreb : Turistkomerc) . – 74 str., [1] presav. list s planom grada i geogr. kartom : 60 ilustr. u bojama ; 16 cm . – (An addition to the series. Pocket guide for tourists ; no. 6)

Tiraž 3000 . – Hrpt. stv. nasl. – Yougoslavia.

BUDVA, Sveti Stefan, Petrovac / m / [Text Miroslav Luketić, Bogoljub Rađenović ; Übersetzer Josip Rittig ; photographen Milan Babić, Sulejman Balić, Ilijas Bešić, Mato Novaković, Đorđe Popović, Antun Tasovac] . – [4. neu bearbeitete Aufl.] . – Zagreb : Turistkomerc, 1986 (Zagreb : Turistkomerc) . – 76 str., [1] presav. list s planom grada i geogr. kartom u bojama : 60 ilustr. u bojama ; 16 cm . – (Bibliothek Kleine touristische Monographien ; nr. 6) Hrpt. stv. nasl. : Jugoslawien.

BUDVA, Sveti Stefan, Petrovac / m / [Text Miroslav Luketić, Bogoljub Rađenović ; Übersetzer Josip Rittig ; Photographen Milan

Babić, Sulejman Balić, Ilijas Bešić, Mato Novaković, Đorđe Popović, Antun Tasovac]. – [5. neu bearbeitete Aufl.] . – Zagreb : Turistkomerc, 1987 (Zagreb : Turistkomerc) . – 77 str., [1] presav. list sa zemljop. planovima u bojama ; 16 cm . – (Bibliothek Kleine touristische Monographien ; nr. 6)

BUDVA, Sveti Stefan, Petrovac / m / [Text Miroslav Luketić, Bogoljub Rađenović ; Übersetzer Josip Rittig ; photographen Milan Babić, Sulejman Balić, Ilijas Bešić, Mato Novaković, Đorđe Popović, Antun Tasovac] . – [6. neu bearbeitete Aufl.] . – Zagreb : Turistkomerc, 1989 (Zagreb : Turistkomerc) . – 77 str., [1] presav. list sa geogr. crtežom i planom Budve u bojama : 61 ilustr. u bojama ; 16 cm . – (Bibliothek Kleine touristische Monographien ; nr. 6) Tiraž 2000 . – Imena autora na str. 2 . – Hrpt. stv. nasl. : Jugoslawen.

BUDVA, Sveti Stefan, Petrovac / m / [texte Miroslav Luketić, Bogoljub Rađenović ; traduction Branka Fabečić-Horvatić ; photographies Milan Babić, Sulejman Balić, Ilijas Bešić, Mato Novaković, Đorđe Popović, Antun Tasovac] . – Zagreb : Turistkomerc, 1989 (Zagreb : Turistkomerc) . – 75 str., [1] presav. list s geogr. crtežom i planom Budve u bojama ; 16 cm . – (Bibliotheque petites monographies touristiques ; no. 6) Tiraž 2000 . – Imena autora na str. 2 . - Hrpt. stv. nasl. : Jougoslavie.

BUDVA, Bečići, Sv. Stefan, Petrovac / [bearbeitung] Ilija Živanović ; mitarbeiter Miroslav Luketić, Gojko Mitrović, Bogoljub Ljubo Rađenović, Jelena Živanović ; Übersetzer ins Deutsche Mladen Šipek ; Photographie Ilija Živanović] . – Budva : Der Fremdenverkerverband der Gemeinde, 1990 (Zagreb : Naša djeca) . – 95 str. : ilustr. u boji ; 20 cm Registrar.

BUDVA, Bečići, Sv. Stefan, Petrovac / [a curadi] Ilija Živanović ; collaborators Miroslav Luketić, Gojko Mitrović, Bogoljub Ljubo Rađenović, Jelena Živanović ; traduzione italiana di Mario Kinel ; fotografie di Ilija Živanović] . – Budva : Unione turistica del comune di Budva, 1990 (Zagreb : Naša djeca) . – 95 str. : ilustr. u boji ; 20 cm Registrar.

BUDVA, Bečići, Sv. Stefan, Petrovac / [prepared by] Ilija Živanović ; collaborators Miroslav Luketić, Gojko Mitrović, Bogoljub Ljubo Rađenović, Jelena Živanović ; English translation Nikolina Jovanović ; photographs Ilija Živanović] . – Budva : Tourist alliance of the commune of Budva, 1990 (Zagreb : Naša djeca) . – 95 str. : ilustr. u boji ; 20 cm. Registar.

BUDVA, Sveti Stefan, Petrovac / [text Miroslav Luketić, Bogoljub Rađenović ; translator Nikolina Jovanović ; photographs Milan Babić, Sulejman Balić, Ilijas Bešić, Mato Novaković, Đorđe Popović, Antun Tasovac] . – 5th ed . – Zagreb : Turistkomerc, 1990 (Zagreb : Turistkomerc) . – 73 str., [1] presav. list sa geogr. kartama u bojama : 61 ilustr. u bojama ; 16 cm . – (Pocket guide for tourists ; no. 6) Tiraž 3000 . – Imena autora na str. 2 . – Hrpt. stv. nasl. : Yougoslavia.

ПРИКАЗИ КЊИГА ДР М. ЛУКЕТИЋА

ДРАШКОВИЋ, Чедомир: *Др Мирослав Лукетић: Црногорски књижевни часописи 1871-1891, Цетиње, 1978.* - Цетињски лист, 1978, бр. 67,25. 12, стр. 9. Потпис: Ч.Д.

Исти: *Лукетић др Мирослав : Црногорски књижевни часописи 1871-1891 : библиографија, Цетиње, Централна народна библиотека СР ЦГ „Ђ. Црнојевић”, 1978.* - Библиографски вјесник, 1979, бр.2, стр. 207-209.

Исти: *Соња Лединек-Мунда, др Мирослав Лукетић : Библиографија Луче (1895-1900), Књижевног листа (1901-1902), Дана (1911-1912), Цетиње, 1979.* - Библиографски вјесник, 1979, бр. 3 , стр. 199-200.

НАСЛОВНИЦА
BIBLIOTEKA
CRNE GORE
ĐURĐE
CRNOJEVIĆ

ВОЈИНОВИЋ, Драгица: Црногорска библиографија научних и стручних радова 1970-1979. Аутори др Мирослав Лукетић и Марија Аџић, Издавач : СИЗ за научне дјелатности СР ЦГ, Титоград, 1982.- Библиографски вјесник . – 1983, бр. 2 , стр. 239-240.

ДРАШКОВИЋ, Чедомир: Поуздан информатор. Лукетић др Мирослав – Марија Аџић : Црногорска библиографија научних и стручних радова 1970-1979, Титоград, 1982. г. Просвјетни рад . – 1983, бр. 7,1. 04, стр. 9

ВОЈИНОВИЋ, Драгица: Др Мирослав Лукетић, Олга-Цана Вукмировић : Црногорска библиографија. Том II – књ. 1. Цетиње, 1985, стр. 185.- Библиографски вјесник, 1985,бр. 14, бр. 3, стр. 355-357.

ДРАШКОВИЋ, Чедомир: Лукетић др Мирослав : Дурмитор, грађа за библиографију. I, Жабљак, 1984.- Библиографски вјесник, 1985, бр. 2, стр. 317-318.

ЗЛОКОВИЋ, Игњатије: Др Мирослав Лукетић : Казивање о прошлости.- Годишњак Поморског музеја у Котору,1987-1988, бр.35/36, стр. 181-183.

ШУКОВИЋ, Радивоје: Мирослав Лукетић : Казивање о прошлости, Историјски архив Будва, 1988.- Библиографски вјесник,1989, бр. 1-2-3, стр. 267-268.

ВУКИЋЕВИЋ, Ј: Чеси су кумовали : занимљива књига о развоју туризма у Будви.- Вијести,Подгорица,1988, бр. 14, 17. 02, стр. 4. Приказ књиге „Туризам у Будви 1918-1941” аутора М. Лукетића.

ЈЕЛУШИЋ, Божена: Од Будве до Венеције : (Крсто Ивановић : Дrame и писма ; приредили Милош Милошевић и Мирослав Лукетић ; едиција Књижевност Црне Горе од XII до XIX вијека ; издавач Обод, Цетиње, 1996, године).-Приморске новине,Будва, 1988, бр. 422, 29. 01, стр. 7

ЈЕЛУШИЋ, Мато: *Живот удахнут фактографији* : др Мирослав Лукетић : Туризам у Будви 1918-1941, издавач аутор, Будва, 1997.- Приморске новине, Будва, 1998, бр. 425, 30. 04, стр. 12.

ЛАЛИЋ, Милутин: *Богата и плодна баштина. Др Мирослав Лукетић : Туризам у Будви 1918-1941, издавач аутор, 1997. године.-* Приморске новине, Будва, 1998, бр. 425, 30. 04, стр. 12.

ЈЕЛУШИЋ, Божена: *Путеви помирења? Мирослав Лукетић : „Записи из Русије”, издавач Мирослав Лукетић, Будва, 2002.-* Побједа, Подгорица, 2003, бр. 13311, 4. 01, стр. 34.

ВУКАНОВИЋ, Слободан: *Вријеме комунистичких нада. (Мирослав Лукетић : „Записи из Русије”, издање аутора, Будва, 2002).-* Просвјетни рад, Подгорица, 2004, бр. 5-6, 12. 03, стр. 20.

ГРЕГОВИЋ, Саво: *Везе са Чесима : нова књига др Мирослава Лукетића.-* Новости, Београд, 27. 07, стр. 16. Приказ књиге : „Чеси у музичком животу Црне Горе”.

ВУКАНОВИЋ, С: *Слика националне културе. (Др Мирослав Лукетић : „Чеси у музичком животу Црне Горе”, издавач аутор, Будва, 2005).-* Просвјетни рад Подгорица, 2006, бр. 2, стр. 23.

Проф. др БОЖИДАР ТАДИЋ

(1931-2003)

Др Божидар Тадић, професор Универзитета Црне Горе, по вокацији социолог, вишегодишњи црногорски државник, заслужна је личност црногорске науке, политике и културе. Рођен је селу Смријечну, у Пиви 1931. године, а умро 11. октобра 2003. године.

Завршио је Гимназију у Никшићу, Вишу педагошку школу на Цетињу и Факултет политичких наука у Сарајеву. Магистрирао је у Београду, са тезом о теорији конвергенције грађанског свијета и социјализма седамдесетих година 19. вијека. Докторирао је на Филозофском факултету Свеучилишта у Загребу 1976. године. Његова докторска дисертација публикована је 1984. године под насловом “Приближавају се капитализам и социјализам”. Иако писана у јеку хладног рата, била је посвећена приближавању два раздвојена свијета – Запада и Истока.

Тадић је говорио руски, француски и енглески језик.

Радну каријеру је започео као наставник. Првобитно је радио на Горанском, у Пиви. Убрзо је изабран за секретара Општинског комитета Плужина. Од 1966. године живио је у Титограду, гдје је био савјетник у Централном комитету Савеза комуниста Црне Горе.

Потом је изабран 1978. године за члана Предсједништва Савеза самосталних синдиката Југославије у Београду, са које се функције вратио 1982. године у Титоград. Био је на функцији потпредсједника Извршног вијећа и предсједника Републичке комисије за вјерска питања. За потпредсједника Скупштине Републике Црне Горе биран је 1986. године и на тој дужности остао до извођења антибиروقратске револуције, када је 1990. године пошао у пензију.

Божидар Тадић је дуго времена везан за наставу на универзитету. Као потпредсједник Скупштине послје АБ револуције, врло је коректно радио на конституисању скупштинских тијела, да би био шиканиран на Универзитету. “Фундаментални православци” на никшићком Филозофском факултету, уз аминовање младог државног руководства Црне Горе, спријечили су наставак његовог рада на универзитету, упркос чињеници да је више од двије деценије изводио наставу на неколико катедри у Титограду и Никшићу и да је важио, дакако, и данас важи, за једног од утемељивача црногорске социолошке мисли. Неколико година касније ангажован је на Филозофском факултету у Никшићу, гдје је до пензионисања предавао општу и политичку социологију.

Током политичке и универзитетске каријере, Божидар Тадић је написао и обзнанио у серијским публикацијама више расправа, студија и чланака из социологије и политичких наука. Уз то, писао је есеје и приче. Аутор је седам књига: *Приближавају ли се социјализам и капитализам* (Београд: Економика, 1984), *Мистерија игре* (Никшић: Универзитетска ријеч, 1985), *Есеј о слободи и други есеји* (Никшић: Универзитетска ријеч, 1989), *Социологија политике* (Подгорица: Универзитет Црне Горе, 1996), *Основи социологије* (Подгорица: Универзитет Црне Горе, 1999), *Етничке заједнице и међуетнички сукоби* (Подгорица: ЦИД, 1999), *Смријечно село у Пиви* (Цетиње: Обод, 2004).

Постхумно су Удружење Пивљана Подгорице и Тадићеви пријатељи објавили књигу о његовом родном селу Смријечну, у којој је аутор до детаља аргументовано и акрибично описао тзв. “лијеве грешке”, у којима су ликвидирани његови рођаци прваци партизанског покрета Тадија, Радоје и Раде Тадић, као и низ других догађања у Пиви у току Другог свјетског рата.

Посљедње године живота и стваралачког рада проф. Божидар Тадић је посветио родном мјесту. Написао је веома интересанту монографију о родном Смријечну, чије су најзанимљивије дјелове као фелтон пренијеле подгоричке новине "Vijesti", у 24 наставка, од од 6. до 30. децембра 2004. године.

ПИБСКО СЕЛО СМРИЈЕЧНО.-Подгорица, 2004;

Smriječno u vihoru Drugog svjetskog rata.-Vijesti, Podgorica, VIII/2004, br.2404, 6.XII, str.;br.2405, 7.XII, str.;br.2406, 8.XII, str.; br.2407,9.XII, str.; br.2408,10.XII, str.; br.2409,11.XII,str.;br.2410, 12.XII, str.;br.2411, 13.XII, str.;br.2412, 14.XII, str.;br.2413, 15.XII, str.;br.2414,16.XII, str.; br.2415,17.XII, str.;br.2416, 18.XII, str.;br.2417,19.XII, str.; br.2418, 20.XII, str.;br.2419, 21.XII, str.;br.2420, 22.XII, str.;br.2421, 23.XII, str.;br.2422, 24.XII, str.; br.2423,25.XII, str.;br.2424, 26.XII, str.21; br.2425, 27.XII, str.23;br. 2426, 28.XII, str.17; br.2427,29.XII, str.17; br.2428, 30.XII, str.27.

Проф. др РАДИВОЈЕ Костин ШУКОВИЋ

(Горњи Казанци, Никшић, 1928 -)

О проф. др Радивоју Шуковићу, као истакнутом сараднику и члану Редакције “ЦРНОГОРСКЕ БИБЛИОГРАФИЈЕ 1494-1994”, написали смо опсежну био-библиографију у *Портретима VI* (Цетиње, 1997, стр.280-[306]), а доцније у неколико бројева *Портрета* евидентирали његове накнадно објављене радове (уп.: *Портрете VII, VIII, IX*).

Сада, ево, у духу конципираног програма десете књиге, доносимо неке његове занимљиве биографске податке, скраћену верзију његове библиографије, библиографију његових посебних (монографских) издања, као и расправе и чланке које је у међувремену објавио, а које нијесу ушле у претходне његове библиографске списе.

Прије свега, навешћемо неке биографске податке које нијесмо навели у претходној биографији. У часопису *Голија*, бр. 3/2006, објављен је интересантан интервју главног и одговорног уредника др Драга Перовића са Шуковићем, под насловом “Живот посвећен књизи и школи”. Неке податке ћемо навести, јер они представљају

значајну допуну о поријеклу породице именованог, о његовом дјетињству и младости на селу. То ће бити превасходно прва два питања из цитираног интервјуа.

На питање: **Откуд породица Шуковић у Голији?**- проф. Шуковић је дао овај одговор:

“Међу 47 братстава у Голији, Шуковићи спадају међу млађа. Потичу од Вујачића са Грахова. Њихов родоначелник Шуко дошао је са Грахова у првој половини 19. вијека (око 1820) код свог стрица Перише, који се раније населио на имању једног турског бега и ту му обављао одређене послове. Од Перише су Перишићи, а од Шука Шуковићи. Разграничењем Црне Горе и Аустро-Угарске, почетком 80-тих година 19. вијека, село Казанци пресјекла је граница на два дијела, па су Шуковићи остали да живе у два села – у Доњим Казанцима пет породица, а у Горњим Казанцима три. Поријекло Шуковића никада није довођено у домен легенде. Поп Ристо Шуковић из Дубровника своје текстове објављене почетком 20. в. у сарајевској *Босанској вили*, потписивао је двојним презименом: Ристо Шуковић-Вујачић. Никољдан је крсна слава Шуковића, Вујачића и Перишића”.

На питање **које му се слике из дјетињства најчешће враћају?** - проф. Шуковић је одговорио: “Рано дјетињство провео сам у горњоказаначкој породичној задрузи која је тада имала 14 чланова. Сложна породица спадала је међу имућније у селу. Њено материјално стање знатније је побољшано послје повратка мог оца Косте из Америке, у којој је провео 18 година. Од његове уштеђевине знатно је проширено породично имање, а изграђена је прије мог рођења нова кућа. У току мог четворогодишњег школовања два догађаја учинала су моје срећно дјетињство тужним. Од уједа змије остао сам без шаке на лијевој руци. Моја мајка Стана умрла је у 35 години живота и оставила шесторо сирочади, међу којима сам ја био најстарији.

Послије свега тога испољавао сам потиштеност и у породици и у школи. Отац је био забринут за моју будућност, с обзиром на то да сам био инвалид. Једини излаз видио је у наставку школовања у некој средњој школи. Никшићка гимназија је од ондашње беспутне Голије била удаљена “за љепши дан од јутра до мрака”. Послије завршене Никшићке гимназије поступно је Радивоје завршавао високе школе (на Цетињу и у Београду).

И два службена документа употпуњавају слику о његовом животу и раду. Из њих се види зашто је Шуковић са приличним закашњењем докторирао, које су му биле сметње на томе путу. Види се, затим, какво је његово иницијално стваралаштво.

Прво ћемо навести Реферат Комисије Филозофског факултета у Новом Саду о подобности теме за докторску дисертацију Р. Шуковића, будући да је то једини прилог о његовом стручном и научном раду до 1978. године. Тим прилогом обухваћени су сви његови важнији радови и приказани прегледно и обухватно. Стога ћемо их овдје дати у цјелости. Чинимо то у увјерењу да ће корисно послужити и као извор за неки будући приказ његовог стваралаштва.

У реферату је речено да је Шуковић и прије пријављивања теме за докторску дисертацију “прикупљао грађу о међуратној социјалној литератури”. Ријеч је заправо о његовом раду на докторској дисертацији, започетом 1962. године на тему која је прихваћена на Катедри за српски језик и књижевност Филозофског факултета у Београду. Као услов за израду докторске дисертације тада није била магистратура за професоре књижевности у звању предавач више школе и професор више школе, па је прихваћена и његова молба да обрађује међуратну социјалну литературу. На Цетињу је тада имао све услове за стваралачки рад. Проучавао је ту тематику и интензивно прикупљао грађу за њену обраду све до укидања Више педагошке школе 1963. године. О томе је Шуковић обавијестио проф. Димитрија Вученова, шефа Катедре за српскохрватски језик и књижевност. Разговор с Вученовом био је озбиљан подстицај за наставак истраживања. Међутим, за таква истраживања Шуковић касније није имао услова.

Послије укидања ВПШ радио је осам година у Републичком секретаријату за образовање, културу и науку у својству помоћника републичког секретара. Обављајући тешке и сложене послове у републичком државном органу, често и без коришћења годишњег одмора, далеко од библиотека и архива, његов рад на дисертацији морао је бити знатно успорен, боље рећи, замрзнут.

У то вријеме одбрањене су двије докторске тезе о социјалној литератури - једна у Београду, друга у Новом Саду. И тиме је учињен крај Шуковићевом истраживању социјалне литературе.

Послије свега тога, није Шуковић размишљао о пријављивању нове теме за докторску дисертацију, све до једног случајног сусрета са колегама са Филозофског факултета у Новом Саду Драгољубом Петровићем и Матом Пижурцом. Они су га убиједили да ће његова тема за дисертацију бити одобрена и без магистратуре, на основу дотадашњих научних радова. Тако је Шуковићев захтјев за тезу о којој се ради у реферату, поднесен 1978. године, у педесетој години живота.

Из прикупљене грађе за тезу о социјалној литератури припремио је и објавио неколико часописних прилога. У његовој књизи *Из историје књижевности и књижевног језика* објављени су: *Књижевни часописи у Црној Гори између два свјетска рата*, *Књижевно-теоријски прилози у "Записима" (1927-1933)*, *Међуратне књижевне публикације у Подгорици*; *Књижевна полемика коју је обуставила цензура*.

*

У поднеску Вијећу Филозофског факултета тројице професора који предлажу да се Радивоју Шуковићу прихвати предложена тема за докторску тезу, иако није имао магистратуру, децидно је наведено његово кретање у служби – често премјештање “по потреби службе”, тако да ћемо тај докуменат навести ad litteram.

“ВЕЋУ ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА Н О В И С А Д

На својој седници од 16. марта 1978. године Веће нас је именovalo да поднесемо извештај са оценом о подобности теме за израду докторске дисертације

РАДИВОЈА ШУКОВИЋА поднасловом *Књижевна периодика у Црној Гори у 19. и почетком 20. вијека*.

Радивоје Шуковић је рођен 1928. године у Казанцима (општина Никшић). Основну школу је завршио у Казанцима, гимназију у Никшићу (1947). Већу педагошку школу на Цетињу

(1949) и, као ванредни студент, Филозофски факултет у Београду (1952). Своју каријеру је започео као новинар у листу “Побједа” (1949-1950). Решењем Министарства просвјете Црне Горе добио је, 1951. године, службу у Пљеваљској гимназији, а крајем 1952, одмах после завршених студија, у Учитељској школи у Иванграду. Када је крајем 1953. године донесена одлука о укидању Учитељске школе у Иванграду, премештен је на Цетиње за уредника тада поново покренутог листа *Просвјетни рад* (1954-1955), где је поред уредничких, обављао и дужности професора српскохрватског језика и југословенске књижевности у Цетињској гимназији. Две школске године провео је као професор књижевности и руског језика у гимназији у Бијелом Пољу (1956-1957), а затим као професор из истих предмета у Вишој гимназији и Учитељској школи у Никшићу (1957-1958). Током 1959. године постављен је за директора Завода за просвјетно-педагошку службу у Никшићу, а следеће године, 1960, био је премештен на Цетиње, за предавача Више педагошке школе (1960-1962). Једну школску годину, затим, провео је као професор Педагошке академије у Никшићу (1963), да би следеће године био изабран за помоћника републичког секретара за образовање, културу и науку у Титограду (1964-1972). Године 1972. био је постављен за руководиоца новооснованог Одељења за издавање уџбеника при Републичком заводу за унапређивање школства у Титограду, где се и сада налази. Упоредо са овом дужношћу, од 1975. године обавља и послове одговорног уредника часописа за педагошку теорију и праксу *Васпитање и образовање* (Титоград), који издаје Републички завод за унапређивање школства у сарадњи са Републичком самоуправном заједницом образовања. Током живота – поред неколико новчаних награда Министарства просвете Црне Горе, Цетиња и Извршног већа Скупштине СР Црне Горе – доживио је и ту част да буде одликован Орденом рада 3. степена (1959) и Орденом рада са златним венцем (1972). Републичку награду “Октоих”, која се додељује за изузетне резултате у области васпитања и образовања, добио је 1970. године. Члан је Савеза комуниста Југославије од 1948. године. Говори руски и служи се, пасивно, француским језиком.

Радивоје Шуковић објавио је, досад, више од педесет стручних и научних прилога. Поред низа критичких огледа и приказа о делима савремених писаца (Станислава Винавера, Десанке Максимовић,

Добрице Ћосића, Владимира Мијушковића, Михаила Ражнатовића, Јунуса Међедовића, Мирка Вујачића, Љубомира Цвијетића и др.), огледао се и у есејистичком жанру, нарочито у ранијем периоду свога стварања: *Један свијетли лик у дјелу Марка Миљанова (1951)*, *Мемоари војводе Анте Даковића (1957)*, *Књижевно дјело Ива Војновића (1958)*, *Књижевно и животно дјело Горана Ковачића (1963)*. Посебну пажњу кандидат је обраћао темама и личностима из културне повеснице црногорског народа, публикујући, у низу студија и такве као што су *Научна оцјена црногорског културног насљеђа* (рад пред изласком из штампе), “Срска граматика” Дим. Милаковића (Зборник за језик и књижевност, Титоград, 1972, књ.1, стр.109-116), *Буквар Димитрија Милаковића и Вуков буквар* (Васпитање и образовање, Титоград, 1976, бр.1, стр.179-187), *Стогодишњица Цетињске читаонице* (Стварање, Титоград, 1969, св.2, стр.285-294), *О ауторству Мемоара Николе Првог* (рад још нештампан), *Прве расправе о црногорским уибеницима матерњег језика и њихов значај за историју књижевног језика и литературе* (Зборник радова поводом 140-годишњице Његошеве школе из 1834. године, Цетиње, 1976, 233-247).

У тражењу погодне теме за израду докторске дисертације, Радивоје Шуковић прикупљао је, првобитно, грађу “о међуратној социјалној литератури”, а затим је за један синтетички рад “о Цетињу као књижевном средишту у 19. вијеку”. Спознајући, међутим, колико је друга од ове две теме пространа пре свега у својој чињеничкој фактури, он се, претходно, одлучио да сузи тему и напише монографију о књижевној периодици у Црној Гори у раздобљу од 1835. до 1914. године, која је претежно излазила на Цетињу, с којом би и започео комплексна истраживања о књижевном и културном животу овога града у 19. столећу. С тим у вези, као пресудну чињеницу, морамо назначити да се кандидат и пре него што се одлучио да званично пријави свој рад упустио у сложена истраживања у овоме правцу и да је, у међувремену, припремио за штампу или већ и публиковао низ драгоцених радова о појединим релевантним појавама из развитка књижевне периодике: *Црна Гора 19-20. столећа: “Грлица”-најстарија црногорска публикација литерарног смјера* (Стварање, Титоград, 1963, св.9-10, стр. 272-282), *О алманаху “Грлица”, њеним сарадницима и уреднику* (Библио-

графски вјесник, Цетиње, 1976, св.1-2, стр.7-53), *Годишњак "Орлић"* у књижевном животу Црне Горе друге половине прошлога вијека (Библиографски вјесник, Цетиње, 1977, св.1, стр.5-38), *Програм првог црногорског књижевног листа* (Зборник професора и сарадника Педагошке академије, Никшић, 1973, књ.4, стр. 25-34), *Фототипско издање "Црногорке"*- првог црногорског књижевног листа (у штампи), *"Грлица"* – трећи календар у историји црногорске периодике (у штампи), *Псеудоними и шифре сарадника књижевног часописа "Луча" 1895-1900* (у штампи), *Књижевни часописи у Црној Гори између два рата* (Књижевност и језик, Београд, 1972, св. 2-3, стр.86-100), *Књижевно-историјски прилози у "Записима" 1927-1933* (у штампи), *Запажања о часописима "Стварање" и "Сусрети" у 1961. години* (текст приремљен на захтев Комисије за идејни рад ЦК СК Црне Горе). У штампи су, осим тога, и три опсежна тома под насловом "Библиографија црногорских књижевних часописа", који ће бити од непроцењиве вредности у даљем испитивању црногорске културне баштине (у првом од назначена три тома обухваћене су *Црногорка* Сима Поповића, *Црногорка* Јована Павловића, *Зета* и *Нова Зета*, у другом тому *Луча*, *Књижевни лист* и *Дан*, док је у завршном, трећем тому, прикупљена библиографска грађа из "црногорских алманаха и календара књижевно-научног смјера и годишњег часописа *Српски магазин*").

Свим овим радовима, нарочито опсежном "Библиографијом црногорских књижевних часописа", Радивоје Шукловић исказује несвакидашњу озбиљност с којом је замислио израду своје докторске дисертације. У образложењу теме кандидат је, на првом месту, истакао поразно сазнање колико се о часописима, листовима и календарима, који су у назначеном периоду (1835-1914) излазили на територији Црне Горе, досад није знало у књижевно-критичкој историографији: "Зато би и студија о црногорској периодици (...) представљала *п р в у м о н о г р а ф и ј у* о једном научно необрађеном питању из наше књижевне историје; уз то, треба додати да су у књижевно-историјским студијама, енциклопедијама и књижевним лексиконима поједини листови сасвим изостављени, а други су приказани непотпуно, са мноштвом нетачних података, што је готово и сасвим разумљиво ако се зна да су поједине књижевне публикације данас библиотечки раритети". Монографија би, по замисли аутора, морала

бити састављена најмање “од четири или пет цјелина”. Уводно поглавље било би посвећено књижевно-историјским питањима од значаја за конституисање типологије културног и књижевног живота Црне Горе у периоду од 1835. до 1914. године, с посебним освртом на развитак књижевне, научне и тзв. забавне периодике у овом раздобљу. У следећим поглављима, формом критичких огледа и монографских студија, били би обухваћени сви значајнији књижевни часописи, алманаси, календари и годишњаца, “који су излазили на територији данашње Црне Горе”, међу којима, с највећом пажњом биће проучени: *Грлица* (1835-1839), *Орлић* (1865-1870,1885), *Црногорац* (1871-1873), *Црногорка* (1871), *Глас Црногорца* (1873-1914), *Црногорка* (1884-1885), *Зета* (1885), *Нова Зета* (1889-1891), *Грлица* (1889-1893,1896-1897), *Луча* (1895-1900), *Невесинје* (1898-1899), *Оногошт* (1899-1900), *Књижевни лист* (1901-1902), *Захумље* (1907-1908), *Зета* (1908-1914), *Бока* (1908-1914), *Цетињски вјесник* (1908-1914) и *Дан* (1911-1912).

Интенцију властитог истраживачког поступка Радивоје Шуковић је разјаснио, у образложењу теме, следећим пасусом: “У студији о црногорској периодици желио бих, упоредо са радовима ове врсте, да прикажем програмску усмјереност књижевних листова и часописа и да дам књижевно-историјски профил сваке књижевне публикације. Такав рад захтијева да се књижевна периодика у Црној Гори прикаже у склопу са периодиком у ондашњим развијенијим књижевним центрима наше земље, да се објасне утицаји који су на њену програмску оријентацију вршили часописи српскохрватског језичког подручја, па и руска периодика на крају прошлога вијека. Од особитог значаја је приказивање односа између црногорских, војвођанских и далматинских књижевних публикација, поред осталог и зато што су истакнути писци “извањци” уређивали и цетињске књижевне часописе (Јован Сундечић, Симо Поповић, Јован Павловић, Лаза Костић). Таква оријентација, увјерени смо, може помоћи да се прикажу битна својства књижевне периодике од значаја за књижевну и културну историју у Црној Гори, а и шире. Опредјељујући се за овакав рад, у досадашњим истраживањима прегледао сам и све часописе српскохрватског језичког подручја, поред осталог и зато што су у њима сачувани значајни подаци о црногорској периодици.

Рад о црногорској периодци, дијелом већ у рукопису, имао би одјељке о културним и књижевним околностима у којима су излазили црногорски књижевни алманаси и годишњаци као претече књижевних листова; о национално-романтичарском смјеру првог црногорског листа; о основним програмским карактеристикама часописа 80-тих и 90-их година, са приказом њихових особености; затим о периоду у коме Црна Гора нема својих књижевних листова и када црногорски писци сарађују у часописима изван Црне Горе; на крају о часопису *Дан* као вјеснику нових, савременијих књижевних опредјељења и о годишњацима и алманасима у периоду после покретања првог књижевног листа.”

Наведено образложење, прецизно и јасно у свим елементима своје презентације, Радивоје Шуковић допунио је, накнадно, још ширим приказом о могућим приступима теми коју је изабрао за докторску дисертацију. У том другом документу, који је назвао “радним концептом” будуће студије, аутор је покушао да разјасни генетичке проблеме формирања црногорских периодичних листова, часописа, календара и алманаха, у назначеном периоду, у најужој вези с буђењем национално-романтичарског књижевног опредјељења, појавом реалистичког правца у књижевности и првих модернијих струјања из западноевропске културе. Проучавање ових гласила, међутим, незамисливо би било изван структура и дотад наглашене епске књижевне традиције, ширења “пјесничког култа о Црној Гори и романтичарског косовског мита на тму из колијевке, чистог српства’ (...), из које је никло снажно стабло владарске лозе”, те “вјеровање у појаву новог Хомера у Црној Гори”. Посебно ће бити образложен “негативан став према западноевропској култури и књижевности, и према ‘војиславизму’ у поезији, као и подржавање славенофилских погледа на уметност и књижевност и, с тим у вези, отвореност према старијој руској књижевности из периди сентиментализма и романтизма.” Уз студиј укрштавања традиционалних схватања литературе према првим весницима модернијих струјања, која продиру из развијенијих центара, анализом “фолклоризма” на страницама готово свих ових листова и часописа нужно ће се допринијети новом, дубљем и свестранијем приступу вредновања овога, специфичног културолошког феномена Црне Горе, као што ће, у другом правцу, бити неопходно подвргнути

прецизним научним критеријумима преиспитивања и све друге релевантне жанровске проблеме конституисања ове “часописне” литературе, уз документовано утврђивање основних одлика поезије, прозе, књижевне критике и прилога из књижевне историје, насталим у условима које су ови листови и часописи могли понудити.

Уз све обзире, који се нужно морају имати према научној монографији која још није написана, већ се о њој просуђује на основу уопштеног документа у виду образложења саме теме, потписницима овога реферата недвосмислено је јасно да је Радивоје Шуковић с крајњом критичношћу уочио не само значај проблема с којим се суочио, него и могућности његовог целовитог сагледавања и, верујемо, успешног обрађивања. Довољно је, с тим у вези, нагласити да предложена тема никад још није била изложена строгим захтевима књижевно-критичке историографије, мада се у небројеном низу других, сличних или различитих, налази у самом врху приоритетних и неодложних послова, који незаобилазно стоје, нерешени, пред нашим садашњим и будућим посленицима културе и науке.

Како је Радивоје Шуковић својим не малим бројем публикованих радова из ове и других научних области испунио услове прописане Законом о високом школству о одредбама Статута Филозофског факултета и како је, с друге стране, пријављена тема одиста захвалан предмет за самостално научно истраживање, рекли бисмо, чак, једна од пресуднијих из повеснице Црне Горе у 19. столећу, част нам је предложити Већу Филозофског факултета да кандидату одобри рад под насловом:

“КЊИЖЕВНА ПЕРИОДИКА У ЦРНОЈ ГОРИ У 19. И ПОЧЕТКОМ 20 ВИЈЕКА.”

Истовремено предлажемо да се др Боривоје Маринковић изабере за ментора у изради ове докторске дисертације.

Нови Сад, 26. април 1978.

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

1. Др Драгиша Живковић, ред. проф.
2. Др Боривоје Маринковић, ред. проф.
3. Др Радомир Ивановић, ванр. проф. “

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURDE
CRNOJEVIĆ

Радивоје Шуковић је, упоредо са наставно-педагошким радом, од бр.1/1975 до бр.3/1977, био одговорни уредник часописа за педагошку теорију и праксу *Васпитање и образовање* (Титоград). Био је главни уредник бр.4-5/1977 *Годишњака Бјелопољске гимназије*; дакако, низа издања Републичког завода за унапређивање школства као руководиоца Одјељења за издавање уџбеничке литературе. Био је члан прве Редакције *Просвјетног рада*, листа просвјетних и научних радника Црне Горе (Цетиње, 1954-1956); као и члан више редакцијских колегија повремених посебних издања; члан је Редакције “Црногорске библиографије 1494-1994. године” за све томовете.

Докторирао је априла 1985. одбранивши на Новосадском универзитету тему: “Књижевна периодика у Црној Гори током XIX и XX вијека – књижевно-историјска монографија”

Формирао је узорну породицу. Са супругом Љубицом, професором, има троје дјете: сина и двије кћерке са завршеним факултетима.

Пензионисан је 1989. године. Ни као пензионер није се одрекао писања, већ је интензивно сарађивао у серијским публикацијама, писао и објављивао монографске публикације.

Сем новчаних награда које смо раније спомињали, проф. Шуковић је добитник низа других признања и одликовања: Ордена рада III степена (1959), Ордена заслуга за народ са сребрним зрацима (1986), Ордена рада са златним вијенцем (1972), Плакете Завода за уџбенике и наставна средства Србије, Плакете “55. годишњице *Просвјетног рада*” (2003) и др.

Стваралачки опус проф.др Радивоја Шуковића је врло богат и разноврстан. Објављене радове потписивао је пуним именом и презименом и иницијалима: Р., Р.Ш.,Ш. и R.Šić. Биланс његових библиографских јединица превазилази цифру 330, од чега 15 монографских публикација: два уџбеника – читанке за VII и VIII разред основних школа, заједно са Петром С. Пешутом, које су имале и друго издање, пет књига из едиције “Црногорске библиографије 1494-1994” (три у коаторству са др Д.Ј.Мартиновићем), шест оригиналних и седам приређених издања - лектире за VI разред основне школе. О њему смо евидентирали око 130 библиографских јединица од разних аутора, са искључиво позитивним вредновањем и валоризацијом.

II Монографске публикације

1. *ЧИТАНКА ЗА VII РАЗРЕД ОСНОВНЕ ШКОЛЕ*. -Цетиње: Обод, 1961, 303 стр.Коаутор Петар С.Пешут.
2. *ЧИТАНКА ЗА VIII РАЗРЕД ОСНОВНЕ ШКОЛЕ*. -Цетиње: Обод, 1961, 310 стр. Коаутор Петар С.Пешут.
3. *ЧИТАНКА ЗА VII РАЗРЕД ОСНОВНЕ ШКОЛЕ*. Друго издање. Цетиње: Обод, 1962, 1962,274+[6] стр. Коаутор Петар С.Пешут.
4. *ЧИТАНКА ЗА VIII РАЗРЕД ОСНОВНЕ ШКОЛЕ*. Друго издање.Цетиње: Обод, 1962,274+[6] стр. Коаутор Петар С.Пешут.
5. *ЦРНОГОРСКИ АЛМАНАСИ И КАЛЕНДАРИ (1835-1914)*.-Књижевно-историјска обрада са библиографијом.- Цетиње: Централна народна библиотека СР Црне Горе “Ђурђе Црнојевић”, 1980 (Цетиње: Обод).-248 стр.
6. *КЊИЖЕВНА ПЕРИОДИКА У ЦРНОЈ ГОРИ(1835-1914)*.Књижевно-историјска монографија.-Титоград: Завод за унапређивање школства Црне Горе,1986, 384 стр.
7. *ЈОВАН ПАВЛОВИЋ: Живот и дјело*.-Нови Сад: Матица српска, 1988 (Београд: Просвета), 247. У коауторству са др Душаном Мартиновићем.
8. *ЦРНОГОРСКА БИБЛИОГРАФИЈА*.Том III, књ.1. Расправе,чланци и књижевни радови у серијским публикацијама 1845-1885.-Цетиње: ЦНБ, 1992, 204 стр.
9. *ЦРНОГОРСКА БИБЛИОГРАФИЈА*.Том III, књ.2. Расправе, чланци и књижевни радови у серијским публикацијама 1886-1905.-Цетиње: ЦНБ, 1993, 516 стр.Коаутор др Душан Ј.Мартиниовић.
10. *ПРОСЛАВА ЧЕТИРИСТОГОДИШЊИЦЕ ЦРНОЈЕВИЋА ШТАМПАРИЈЕ (1893)*.Утицај на културни живот у Црној Гори.-Цетиње: ЦНБ,1994,74 стр.
11. *ЦРНОГОРСКА БИБЛИОГРАФИЈА*. Том III, књ.7.Расправе, чланци и књижевни прилози у серијским публикацијама 1945-1950.-Цетиње:ЦНБ, 1996, 478 стр. Коаутор др Душан Ј.Мартиниовић.
12. *ЦРНОГОРСКА БИБЛИОГРАФИЈА*.Том III, књ.8.Расправе, чланци и књижевни прилози у серијским публикацијама 1951-1955.-Цетиње: ЦНБ, 1997, 476 стр.Коаутор др Душан Ј.Мартиниовић.

13. *ИЗ ИСТОРИЈЕ КЊИЖЕВНОСТИ И КЊИЖЕВНОГ ЈЕЗИКА*. - Подгорица: Завод за уџбенике и наставна средства, 2001, 306 стр.

14. *ЦРНОГОРСКА БИБЛИОГРАФИЈА*. Том III, књ.14. Расправе, чланци и књижевни радови у серијским публикацијама 1979-1981.-Цетиње: ЦНБ, 2002, 726 стр.

15. *ОБРАЗОВАЊЕ НАСТАВНИКА У ЦРНОЈ ГОРИ (1947-1977).Више педагошке школе (1947-1963);Педагошке академије (1963-1977).*-Никшић: Филозофски факултет, 2003 (Цетиње:Обод).- 247 стр.

II-1 Приређена издања

1. Добрица Ћосић: *Далеко је сунце* / Приредио и биљешку о писцу и дјелу написао Радивоје Шуковић; (илустровани: Драгољуб Брајовић и Велибор Радоњић).-Титоград: Републички завод за унапређивање школства, 1977.Школска лектира за VIII разред основне школе.

2. Добрица Ћосић: *Далеко је сунце*. Друго издање / Приредио, биљешку о писцу и дјелу написао Радивоје Шуковић; (илустровани: Драгољуб Брајовић и Велибор Радоњић).- Титоград:Републички завод за унапређивање школства,1980.Школска лектира за VIII разред основне школе.

3. Иван Горан Ковачић: *Јама* /Приредио и биљешку о писцу и дјелу написао Радивоје Шуковић; (илустровани: Драгољуб Брајовић и Велибор Радоњић).-Титоград: Републички завод за унапређивање школства, 1977.Школска лектира за VIII разред основне школе.

4. Иван Горан Ковачић: *Јама*. Друго издање / Приредио и биљешку о писцу и дјелу написао Радивоје Шуковић; (илустратори: Драгољуб Брајовић и Велибор Радоњић).-Титоград: Републички завод за издавање уџбеника, 1980.Школска лектира за VIII разред осовне школе.

5. *Поеме НОБ-а* Школска лектира за VIII разред основне школе. Друго издање.Титоград: Републички завод за издавање уџбеника, 1991.

6. *Стварање и вредновање уџбеника (1973-1983)*. - Уз десету годишњицу издавања уџбеника и уџбеничке литературе у Републичком заводу за унапређивање школства. - Титоград: Републички завод за издавање уџбеника, 1984.

7. *Школски прописи СР Црне Горе*. У сарадњи са Јеком Ђулафић и Драгишом Рашовићем припремио и предговор написао Радивоје Шуковић, помоћник републичког секретара за образовање, културу и науку. - Титоград: Републички завод за унапређивање школства, 1969.

II – 2 Расправе, чланци и прилози у периодици

1. Светозар Кујовић: *Развој школства у Доњој Морачи. Сто педесет година Оновне школе у Манастиру Морачи*. - Васпитање и образовање, Подгорица, 2005, бр1, стр.335-339.

2. *Ангажовање иностраних сарадника на пројекту Црногорска библиографија 1494- 1994*. - Зборник традова посвећен Душану Мартиновићу, Црногорска академија наука и умјетности, Подгорица, 2005, стр.203-208.

3. *Научно-истраживачки пројекат "Црногорска библиографија 1494-1994" и његово остваривање*. - Гласник Друштвених наука ЦАНУ, Подгорица, 2005, бр.17, стр.231-272.

4. Евгениј Љвович Немировски: *Монографија о Црнојевића штампарии на руском језику*. - Почети штампарства код Јужних Словена, 2005. - Васпитање и образовање, Подгорица, 2006, бр.3, стр. 323-333.

5. *Прва историја библиологије у Црној Гори*. Душан Мартиновић: *НАУКА О КЊИЗИ У ЦРНОЈ ГОРИ*, 2006. - Историјски записи, Подгорица, 2006, бр..1/4, стр.

6. *Пет антологија Момира Секулића*. - Одзиви, Бијело Поље, 2006, бр.129, стр.100-109.

7. *Пет антологија Момира Секулића*. - У: То су збори, то су гласи. Књига међусобног *Новјерева* / приредио Момир Секулић, Подгорица, 2006, стр.241-247.

8. *Биобиблиографија Момира Секулића*.-Библиографски вјесник, Цетиње, 2006, бр. стр.

9. *Црна Гора љубав моја.Из аутобиографије Е.Љ.Немировског о сарадњи са ЦНБ на Цетињу*.-Гласник Народне библиотеке Србије, Београд, 2006, бр.,стр.

10. *Фјодоровска итвива посвећена Евгенију Љвовичу Немировском*, Москва, 2006.-Матица српска, Нови Сад

11. *Студија о певачким друштвима у Црној Гори с посебним освртом на КУД “Његош”- Цетиње, аутора др Душана Мартиновића*. - Васпитање и образовање, Подгорица, 2007, бр.1, стр. *Серија “Портрети” академика Душана Ј. Мартиновића*.- Библиолошки гласник, Подгорица, 2006,

13. *Предговор.-У: ПОРТРЕТИ X Серија портрета академика Душана Мартиновића*.

...јрдј...

Енциклопедијске одреднице припремљене за Енциклопедију Црне Горе, Том 1:

Агросазнање, Адвокат, Адриатико, Архивски записи, Алманаси, Арс, Библиографски вјесник, Бока, Бока-зборник радова Херцег-Нови, Бока Которска (1882-1883), Брезнички записи, Буквар Стефана Паштровића из 1597, Буквар из Његошеве штампарије (1836), Ваљци (1933-1934), Васпитање и образовање, Вукчевић Јован – Јозо (1909-1942), Вукчевић Михаило (12873-1945), Глас фармацеута, Гласник Народне библиотеке “Радосав Љумовић” у Подгорици, Гласник Народног универзитета Боке Которске (1834-1940), Гласник Етнографског музеја на Цетињу (1961-1964), Годишњаци средњих школа, Годишњи извјештаји средњих школа, Годишњак Педагошке академије у Никшићу, Горановић Максим (1909-1990), Граматика из 1838. године, Графички завод, Грлица (1835-1839), Грлица (1889-1893, 1895-1807), Дан (1911-1912), Данас (1953), Doclea, Државни календар књажевине тј краљевине Црне Горе (1907-19124, 1918-1920), Завод за уџбенике и наставна средства, Записи – часопис за књижевност и науку, Захумље (1908-1909),

Зборник Више поморске школе у Котору, Зборник Факултета за поморство у Котору, Зборник радова професора и сарадника Наставничког (Филозофског) факултета у Никшићу, Зборник за језик и књижевност, Зборник Которске секције Друштва историчара Црне Горе, Зборници, Звучна ревија, Зетски гласник (1931-1941), Зета (1908-1914), Зета (1885), Издавачка дјелатност, инкунабуле...

ИЗВОРИ И ЛИТЕРАТУРА

1. ЈОВОВИЋ, Радоје: *Стевовић Саво: Зрела научна истина* (Радивоје Шуковић: Из књижевности и књижевног језика, Подгорица, 2001.-Просвјетни рад, Подгорица, 2001, бр.18, стр.23.
2. ЈОВОВИЋ, Радоје: *Извод из рецензије.*-У: Читанке за основну школу у Црној Гори (1870-2000). СТВАРАЊЕ, ВРЕДНОВАЊЕ И УПОТРЕБА, 2006, стр.
3. ПЕРОВИЋ, Драго: *Професор Радивоје Шуковић – живот посвећен школи и књизи.*-У: Голија- часопис, 2006, бр.3, стр.56-59.
4. ПИЖУРИЦА, Крсто: *Радивоје Шуковић о књижевности.*-У: Слободан Калезић, Црногорска књижевност у књижевној критици IX, стр.
5. СТЕВОВИЋ, Саво: *Извод из рецензије.*-У: Радивоје Шуковић, Читанке за основну школу у Црној Гори (1870-2000), 2006, стр.
6. МАРТИНОВИЋ, Душан: *Др Радивоје Шуковић.*-У : ПОРТРЕТИ IX, Цетиње, 2006, стр-382-385.
7. МАРТИНОВИЋ, Душан: *Пјевачка друштва Црне Горе с посебним освртом на КУД “Његош”-Цетиње.*-Подгорица, 2006, стр.61,92,93.
8. Радивоје Шуковић.- У:Крсто Лековић, Библиографија Завода за уџбенике и наставна средства, Подгорица, 2001, стр.139-141.

II

САРАДНИЦИ

ДОБРИЛО АРАНИТОВИЋ

(Мале Крће, Пљевља, 1946-)

БИОГРАФИЈА

Добрило Аранитовић, библиотекар-савјетник, преводилац и један од најплоднијих библиографа у Срба и Црногораца, је рођен у Малим Крћама код Пљеваља, граничном селу са Србијом, 2. октобра 1946. године као тринаесто дијете у породици. Отац Урош (1888-1963), са својим оцем Данилом и браћом Симеуном и Петром, учесник је Првог свјетског рата, борац митраљеског одјељења Бољанићког батаљона Пљеваљске бригаде, носилац Златне медаље Обилића за храброст; мајка Фима (1901-1974), рођена Даниловић. Братство Аранитовића води поријекло од Аранита Бојовића из Зминице у Шаранцима, које се сеобама и бјезанијама од 18. вијека наовамо расуло до Вуковара и Будима, под овим или презименом Ранитовићи. (Ријетко старије лично име *Аранит* етимолошки је

везано за грчки облик у значењу *чист*, тј. човјек чиста образа, и у нашој ономастичкој литератури се може пратити од 1660. године). Братство Даниловића, огранак братства Јакшића, у првој половини 19. вијека доселило се, преко Љубишње, из Јунча - Дола код Жабљака у село Сречање под планину Ковач код Пљеваља и проширило по околним селима.

Четири разреда основне школе (1953-1957) завршио је у селу Готовуши, преостала четири (1957-1961) на оближњем Срдановом Гробу као ђак-пјешак, пјешачећи свакодневно по петнаестак километара. Гимназију друштвено-језичког смјера (1961-1965) завршио је у Пљевљима као ученик генерације. Као секретар Омладинске радне бригаде „Миле Перуничих“ учествовао је на изградњи дионице ауто-пута Осипаоница - Београд (Колари, 1963), а као предсједник бригадне конференције Омладинске радне бригаде „Иван Милутиновић“, учествовао је на изградњи дионице Јадранске магистрале Бијело Поље - Колашин (Сјерогоште, 1964) и оба пута проглашен за ударника. Као активан члан подмлатка Црвеног крста учествовао је на конгресу ове хумане организације у Београду (1963). Студије филозофије (смјер етичко-естетички) завршио је на Филозофском факултету у Београду 28. јуна 1971. године с одличним успјехом (просјек оцјена у току студија 9,20, просјек оцјена на дипломском испиту 9). Прве двије године студија издржавао се од новца који је са братом Владом зарадио као надничар-косац од јуна до августа 1965. године у Врточ-Пољу код Горње Буковице и селу Стругу код Боана, а 1966. и 1967. године као берач кукуруза и ричинуса у селу Војвода Степа код Нове Црње у Банату. Друге двије године био је стипендиста Београдског универзитета. Стручни професорски испит полагао на истом факултету од 8. до 12. априла 1974. године и положио са оцјеном „одличан уз похвалу“. Војни рок је служио у гарнизону Крижевци (Хрватска) од новембра 1971. до октобра 1972. године гдје је, као најбољи војник у пуку, од обичног војника унапријеђен у чин водника.

Као професор филозофске групе предмета радио је у гимназијама: Крушевац - одељење у Варварину (септембар 1969 – октобар 1971), Српска Црња (октобар 1971 – новембар 1972), Шабац (децембар 1972 – март 1975), и на Педагошкој академији у Шапцу (хонорарно, 1979). Од марта 1975. године до данас ради

као библиотекар у Народној библиотеци “Жика Поповић” у Шапцу. Од 12. новембра 1992. године има звање библиотекар-саветник.

Добрило Аранитовић се бави филозофијом, етнологијом, преводилаштвом с руског језика, библиографским и лексикографским радом, сакупљањем народних умотворина, књижевном историјом, књижевном критиком и публицистиком и приређивањем дјела других аутора. Објавио је око 950 библиографских јединица из поменутих области, а о његовим радовима објављено је око 420 чланака, приказа, осврта и биљешки. Од 25. септембра 1980. до 30. новембра 1999. године на Трећем програму Радио-Београда емитовано је (најчешће у више наставака) 115 његових превода с руског језика из филозофије, социологије, друштвене теорије и књижевности. Од 1980. до 2006. године у листу *Пљеваљске новине* објавио је 124 чланка различите садржине о историјским и културним дешавањима и личностима ужег завичаја. За *Лексикон писца Југославије* (Матица српска, Нови Сад) до сада је сачинио преко 200 одредница о ауторима махом из Црне Горе и Србије. С рефератима и саопштењима учествовао је на преко 25 научних скупова (Пријепоље, Пљевља, Београд, Никшић, Ниш, Цетиње, Шавник, Нова Варош, Шабац, Инђија, Нови Сад, Острог-Подгорица).

Сарађивао је у сљедећим часописима и листовима: *Стварање*, Титоград – Подгорица (1965, 1979, 1981-1983, 1985-1987, 2001), *Видици*, Београд (1967), *Front*, Београд (1972), *Narodna armija*, Београд (1972), *Глас Подриња*, Шабац (1973, 1988, 1990, 1992, 1993, 1998-2000, 2002-2006), *Student*, Београд (1974), *Књижевност и језик*, Београд (1974, 1977), *Венац*, Горњи Милановац (1975, 1979-1982), *Просветни преглед*, Београд (1978, 1979, 1981, 1984, 1985), *Brazde*, Бијељина (1978), *Мостови*, Пљевља (1978-1989, 1992, 1999, 2000, 2003), *Провинција*, Шабац (1978, 1979, 1981, 1987-1989), *Гласник Етнографског института САНУ*, Београд (1978-1980), *Зборник Матице српске за књижевност и језик*, Нови Сад (1978), *Симпозијум «Сеоски дани Сретена Вукосављевића»*, Пријепоље (1978, 1979, 1994, 2003), *Народно стваралаштво folklor*, Београд (1979, 1984), *Гласник Етнографског музеја у Београду* (1979, 1996), *Историјски записи*, Титоград (1979, 1989, 1994-1997), *Пљеваљске новине*, (1980-2006), *Savremena književnost*, Нови Сад (1981-1985, 1987, 1989), *Psihologija*, Београд (1981), *Созвучје*, Бијело Поље (1981, 1983),

Pogledi, Сплит (1981), *Ideje*, Београд (1982, 1985-1987), *Годишњак Међуопштинског историјског архива*, Шабац (1981), *Летопис Матице српске*, Нови Сад (1982, 1991-1998, 2000, 2002-2005), *Theoria*, Београд (1982, 1983, 1986), *Dijalektika*, Београд (1982, 1984, 1986), *Phenomenology information Bulletin*, Belmont (1982), *Овдје*, Титоград (1984-1986, 1989, 1993-1995), *Studia Leibniziana*, Hannover (1984), *Balkanica*, Београд (1985-1986), *Библиографски вјесник*, Цетиње (1985-2005), *Златарске новости*, Нова Варош (1985, 1991, 1995, 1999), *Gledišta*, Београд (1985, 1986, 1988, 1990), *Kant-Studien*, Berlin (1985), *Соа небеска*, Жабљак (1985, 1986), *Завичај*, Београд (1986), *Медикус*, Шабац (1986), *Књижевна kritika*, Београд (1986), *Повеља*, Краљево (1988), *Sociološki pregled*, Београд (1988), *Марксистичка мисао*, Београд (1989), *Dijalog*, Сарајево (1989-1991), *Брезнички записи*, Пљевља (1990-2002), *Васпитање и образовање*, Титоград-Подгорица (1990, 1994), *Treći program Radio-Beograda* (1990, 1993, 1996), *Историјски часопис*, Београд (1990), *Nissa*, Ниш (1991, 1992), *Сусрети библиографа у спомен на др Георгија Михаиловића*, Инђија (1991-1993, 2003-2005), *Задужбина*, Београд (1992, 1993, 1995, 1999, 2000, 2003), *Градина*, Ниш (1992, 1994-1999), *Зборник Матице српске за сценске уметности*, Нови Сад (1992), *Седмица*, Шабац (1992), *Шабачка седмица* (1992, 1993), *Полимље*, Пријепоље (1993), *Слобода*, Иванград – Беране (1993, 1995, 1996, 1988), *Дневник*, Нови Сад (1993, 1994), *Теме*, Ниш (1993), *Међај*, Ужице (1994), *Расковник*, Београд (1994, 1998), *Политика*, Београд (1995, 2006), *Савиндан*, Пријепоље (1995, 1997-2006), *Шабачка ревија* (1994, 1996), *Пољопривредне новине*, Шабац (1995), *Српски књижевни гласник*, трећа серија, Београд (1995), *Зборник Матице српске за историју*, Нови Сад (1997), *Јединство*, Приштина (1997), *Српска вила*, Бијељина (1997, 2000), *Милешевски записи*, Пријепоље (1997), *Ревиија Колубара*, Ваљево (1997, 1998, 2000), *Крагујевачко читалиште*, Крагујевац (1998, 2002, 2003, 2005, 2006), *Чивија*, Шабац (1998), *Православље*, Београд (1998), *Борба*, Београд (1999), *Годишњак Народне библиотеке «Радосав Љумовић»*, Подгорица (1999, 2001), *Милешевац*, Пријепоље (2001-2003, 2005, 2006), *Museum*, Шабац (2001, 2002, 2005), *Испод дуге*, Шабац (2002, 2003), *Јавне библиотеке*, УБ (2005), *Православна вера и живот*, Крушевац (2001, 2006), *Савремена библиотека Крушевац* (2002), *Подрински*

телеграф, Шабац (2002), *Republika*, Београд (2003), *Књижевни лист*, Београд (2003, 2005, 2006), *Свилеува* (годишњак) (2003, 2004, 2006), *Гласник Завичајног музеја*, Пљевља (2003, 2005), *Квартал*, Панчево (2003), *Глас библиотеке*, Чачак (2003), *Панчевачко читалиште*, Панчево (2004), *Danas*, Београд (2005), *Времекази*, Андријевица (2005, 2006), *Народна стварност*, Шабац (2006), *Источник*, Београд (2006).

Био је секретар и оперативни уредник часописа *Провинција* (гласило Међурејубличке заједнице „Сава“ са сједиштем у Шиду – 1986-1989). У то вријеме је уредио неколико тематских бројева посвећених: Јовану Цвијићу, Вуку Караџићу, Васи Пелагићу, 150-годишњици Шабачке гимназије и 70-годишњици формирања Југославије. Један је од покретача и члан редакције часописа *Брезнички записи*, Пљевља (1990-2004). У часопису *Времекази*, Андријевица, последње двије године уређује тематски дио „Васојевићко гумно“. Као уредник издавачке дјелатности Народне библиотеке „Жика Поповић“ у Шапцу, покренуо је неколико едиција и потписао око двадесетак издања. Приредио је два тематска броја часописа *Градина* (Ниш) посвећена Борису Пастернаку (1998) и Михаилу Булгакову (1999). Рецензент је двадесетак књига других аутора.

Сачинио је и објавио преко 100 персоналних библиографија наших књижевника, научника и филозофа. Наводимо их хронолошким редом објављивања: **Вука Павићевића, Сретена Вукосављевића, Чедомира Брашанца, Исака Самоковлије, Петра Влаховића, Радосава Меденице, Жака Конфина, Ђамила Сијарића, Чеда Вуковића, Душана Костића, Станислава Винавера, Блажа Шћепановића, Душана Грбовића, Милорада Панића-Сурепа, Јанка Ђоновича, Богдана Шешића, Риста Ратковића, Радована Зоговића, Михаила Лалића, Загорке Мићић, Божура Хајдуковића, Миодрага Цекића, Божидара Кнежевића, Лазара Комарчића, Мила Бошковића, Лазе К. Лазаревића, Александра Леса Ивановића, Стефана Митровића, Љубомира Цвијетића, Владимира Јовичића, Љубомира Дурковића-Јакшића, Бошка Пушоњића, Трифуна Ђукића, Танасија Пејатовића, Батрића Марјановића, Радоја Мирковића, Бранка Станковића, Павла Јевтића, Васе Пелагића, Душана Баранина, Миомира Дашића,**

Библиографију посебних издања о Његошу, Уроша Ружичића, Марка Цемовића, Витомира Србљановића, Марка С. Поповића - Родољуба, Светозара Томића, Јована Бојовића, Новице Ракочевића, Драгољуба Јовановића, Светозара Р. Раичевића, Властимира Ерчића, Новице Шаулића, Митра Влаховића, Петра Комненића, Миодрага С. Лалевића, Илије Лалевића, Милосава Лутовца, Машана Булатовића, Ђузе Радовића, Мираша Кићовића, Добрице Ерића, Радована Лалића, Милана Дамњановића, Радомира Губеринића, Милоја Петровића, Милана Јевтића, Илије Јелића, Радоње Вешовића, Гојка Ружичића, Марка Ж. Ракочевића, Окице Глушчевића, Димитрија Јевтовића Полимца, Димитрија П. Ђуровића, Драгише Боричића, Андрије Лубурића, Јова Тошковића, Александра Мартиновића, Луке Вукмановића, Мићуна Шилка, Душана Ђуровића, Вукомана Шалипуровића, Бранка Поповића, Јанка Туфегџића, Томаша Катанића, Милана М. Вуковића- Црновршанина, Милоша Видаковића, Никанора Ружичића, Драгутина Драга Ђупића, Јеле Спиридоновић - Савић, Мирка Барјактаровића, Миливоја Васиљевића, Луке И. Лазаревића, Марка Цара, Ксеније Атанасијевић, Зорана Ђинђића, Андрије Б. К. Стојковића, Павла Чубровића, Тадије Поповића, Борисава Цуверовића, Владимира Станимировића, Милоша Московљевића, Ивана Шајковића, Драгана М. Јеремића, Миладина Животића, Светозара Стојановића. Опширна био-библиографија Милована Ђиласа (преко 5.100 јединица), коју је овај библиограф сачинио, чека свог издавача.

Сачинио је и преко 40 библиографија о рецепцији стваралаштва неких страних филозофа и књижевника у нашем духовном простору: Ђерђа Лукача, Ериха Фрома, Карла Корша, Ернста Блоха, Макса Хоркхајмера, Херберта Маркузеа, Анри Лефевра, Теодора Адорна, Карела Косика, Адама Шафа, Баруха Спинозе, Мориса Мерло-Понтија, Марека Фрицханда, Жан-Пол Сартра, Антонија Грамшија, Лешека Колаковског, Франца Кафке, Готфрида Вилхелма Лајбница, Мартина Хајдегера, Макса Шелера, Анрија Лефевра, Едмунда Хусерла, Еугена Финка, Лудвига Лангребеа, Романа Ингардена, Пола Рикера, Јиргена Хабермаса, Имануела Канта, Фридриха Ничеа, Серена Киркегора, Артура Шопенхауера, Дејвида Хјума, Томаса Хобса,

Лудвига Витгенштајна, Георга Фридриха Хегела, Бориса Вишеславцева, Николаја Берђајева, Лава Шестова, Албера Камија, Михаила Булгакова, Бориса Пастернака. Сачинио је али није још објавио и библиографије Рене Декарта, Бертранда Расела, Анри Бергсона, Јохана Готлиба Фихтеа, Јозефа Вилхелма Шелинга, Карла Јасперса, Валтера Бењамина, Дени Дидроа, Волтера, Шарла Монтескијеа и Цона Дјуија.

Од Аранитовићевих тематских библиографија, које у одјељку *Селективна библиографија* нијесу наведене као посебна издања, треба поменути (хронолошким редом): **Прилог библиографији радова о крвној освети** (1980), **Југословенска критика стаљинизма** (1984), **Морални пробери у савременом југословенском друштву** (1985), **Bibliography of Phenomenology in Yugoslavia** (1989), **Економска криза у Југославији** (1989), **Претпоставке и могућности политичког плурализма у Југославији** (1989), **Рецепција постмодерне у Југославији** (1990), **Вук Караџић и дробњачко - ускочки крај** (1991), **Православна религија и православна црква у нашим лаичким периодичним публикацијама** (1991), **Библиографија радова о Пљеваљској гимназији** (1991. и 2001), **Социологија медицине** (1993), **Библиографија написа објављених о КУД «Абрашевић» Шабац** (1995), **Библиографија радова о Боју на Мишару** (1996). У припреми су му библиографија часописа *Мисао* (1919-1937) са преко 5.000 библиографских јединица, *Рецепција руске философије на српском језичком простору од првих почетака до данас*, **Библиографија радова о филозофском и богословском аспекту Његошевог дјела**, **Библиографија радова о методици наставе философије**, **Библиографија радова о карактерологији и менталитету Срба**, **Библиографија радова о филозофском и етичком аспекту наших народних умотворина**, **Библиографија радова о Милошу Обилићу**, **Библиографија радова о жртви и жртвовању, лапоту, канибализму, наставак библиографије радова о обичајном праву у нас и друге**. По мишљењу овог библиографа, његова два животна подухвата (**Библиографија српске философије** и **Библиографија радова о Његошу**) су у поодмаклој фази.

У часопису *Библиографски вјесник* у оквиру теме „Црна Гора и црногорски аутори периодичности“ (1985-2005) обрадио је преко 100 часописа и листова **у овом редом: Искра, Нова искра,**

Гласник Југословенског професорског друштва, Књижевни север, Венац, Јужни преглед, Гласник Историјског друштва у Новом Саду, Живот и рад, Гласник Етнографског института САНУ, Гласник Етнографског музеја у Београду, Зборник Етнографског института САНУ, Zbornik za narodni život i običaje Južnih Slavena, Гласник Скопског научног друштва, Прилози за књижевност, историју и фолклор, Narodna starina, Преглед географске литературе о Балканском полуострву, Гласник Српског географског друштва, Југословенски историјски часопис, Историјски часопис, Историјски гласник, Караџић, Расковник, Годишњица Николе Чупића, Отаџбина, Српске илустроване новине, Коло, Srđ, Нови живот, Млада Босна, Stožer, Наш језик, Анали за правне и друштвене науке, Зора (Мостар), Зора (Беч-Праг), Mladost (Загреб), Студент, Глобус, Земља и људи, Зборник заштите споменика културе, Наша искра, Књижевна Крајина, Naša stvarnost, Уметност и критика, Југославија – СССР, Младост (Београд), Brazda (Сарајево), Бразда (Београд), Етнологијски преглед, Народно стваралаштво fокlor, Народна просвета, Народна одбрана, Прилози проучавању народне поезије, Покрет, Књижевник (Загреб), Naše planine, Кроз планине, Зборници конгреса фолклориста Југославије, Savremenik, Delo, Советское славяноведение, Илустрована ратна хроника, Нови српски век, Балкански рат у слици и речи, Дом и школа, Сељачка борба, Старинар, Полиција, Правосуђе, ХХ век, Воља, Нова Југославија, Јавност, Агрномски гласник, Правна мисао, Аграрна мисао, Нова мисао, Бранич, Архив Министарства пољопривреде, Словенско братство, Хришћански живот, Богословље, Светосавље, Православље, Хришћанска мисао, Хришћанско дело, Будућност (часопис и календар), Вардар (календар), Вардар (лист), Библиотекар, Bibliotekarstvo, Књижничар, Летопис Матице српске, Зборник за арбанашку старину, језик и етнологију, Универзитетски весник, Дуга, Село, Гласник Српске православне патријаршије, Гајрет (часопис и календар), Етнологија, Учитељски подмладак, Књижевност, Jadranska straža, Алманах Јадранске страже, Јужна Србија, Братство (Београд).

Добрило Аранитовић је члан Удружења књижевних преводилаца Србије (1990), члан сарадник (1978), а затим стални члан Матице српске (1999), члан Одбора за лексикографију и библиографију Матице српске (1990), сарадник Балканолошког

института Српске академије наука и уметности (1985), Института за филозофију Филозофског факултета у Београду (1980), члан Редакције српске ретроспективне библиографије књига 1867-1994 (2002). Активан је у друштвима и удружењима (Задужбинско друштво Први српски устанак, Мишар, Српско-арменско друштво, Београд, Друштво српско-руског пријатељства, Шабац; један је од оснивача и први председник Шабачког еколошког покрета, глумца-аматер Шабачког народног позоришта, народни гуслар).

Добрило Аранитовић је добитник више награда и признања: прве награде за прозу Централног комитета Народне омладине Црне Горе (1965) (награђена приповијетка „За ждраловима“, објављена је у часопису *Стварање*, (2/1965), прве награде за причу „Авдо“ (*Видици*, 1967), Међурепубличких игара (Пљевља, 1967); на конкурсима Савеза удружења јеврејских општина Југославије добитник је двије прве награде за научни рад (Хуманистички смисао Марксовог „Прилога јеврејском питању“; „Библиографија радова Станислава Винавера (1891-1981)“), три друге награде за научни рад („Библиографија радова Исака Самоковлије“; „Библиографија књижевних радова Жака Конфина“; „Спиноза у Југославији“) и три откупне награде („Верска и етничка дистанца према Јеврејима у народној песми *Часни крсти*; „Кафка у Југославији“; „Сигмунд Фројд у Југославији (1912-1989)“); добитник је награде „Вукоман Шалипуровић“ Самоуправних заједница културе Пријепоље и Прибој (1988) за научни допринос проучавању Старе Рашке (за књигу *Библиографија радова о пјеваљском крају*); награде за издавачки подухват године на 35. међународном сајму књига у Београду (за приређивање књиге Симе Милутиновића Сарајлије: *Пјеванија црногорска и херцеговачка*, 1990); награде из фонда „Јован Максимовић“ (1996) за прозни превод (дјело Ивана Иљина *Пут духовне обнове*); награде „Стојан Новаковић“ за библиографју (за књигу *Подрински часописи 1920-1970*, 1998); награде „Милорад Панић Суреп“ за библиотекарство (2001). Добитник је сребрњака Вукове задужбине из Београда (1999) и Јубиларне повеље Друштва библиотекара Црне Горе (2003).

СЕЛЕКТИВНА БИБЛИОГРАФИЈА

Посебна издања

а) Монографије. Лексикони

1. **Академик проф. др Урош С. Ружичић. Поводом стогодишњице рођења (1891-1966)** - Пљевља, Међурејубличка заједница, 1992; стр. 82; 8⁰ Посебно издање часописа *Мостови*, 122-123/1992. Едиција Претходници

2. **Подриње у устанцима 1804-1815. Енциклопедија.** Поговор [«Енциклопедија устаничког Подриња»] <написао> др Миодраг Матицки. - Шабац, Заслон, 2004; стр. 558; 8⁰

б) Библиографије

3. **Библиографија часописа Венац 1972-1982.** Предговор [„Реч о Венцу“] <написао> проф.др Тоде Чолак. – Горњи Милановац, Дечје новине, 1982; стр. 112; 4⁰

4. **Мостови [Пљевља]. Библиографија 1969-1979.** – Мостови, Пљевља, Година XII, бр 56; стр. 115 + /1/; 8⁰

5. **Bibliografija časopisa “Gledišta” 1960-1985.** Predgovor [“Dvadeset pet godina Gledišta (1960-1984)"] Redakcija <“Gledišta”>. – *Gledišta*, Beograd, Godina XXVI/1985, br. 1-2, str. 310; 8⁰

6. **Грађа за библиографију радова о обичајном праву југословенских народа 1843-1985.** Предговор <написао> Ђурица Крстић. – Belgrade, Academie serbe des sciences et des arts. Institut des etudes balcaniques (*Balkanica XVI-XVII*), 1985-1986, str. 385-527 + /1/; 8⁰

7. *Bibliografija časopisa Dijalektika 1966-1985.* – *Dijalektika*, Beograd, XXI/1986, br. 1-2, str. 119 + /1/: 8⁰

8. *Библиографија радова о пљеваљском крају.* – Пљевља, Пљеваљске новине, 1998; стр. 197 + /11/; 8⁰

9. *Bibliografija "Sociološkog pregleda" 1938-1998.* – *Sociološki pregled*, Beograd, Vol. XXII, 1988, br. 4, str. 114; 8⁰

10. *Библиографија "Мостова" 53/1980-106/1988.* – *Мостови*, Пљевља, Година XXI, 1989, бр. 111, стр. 68; 8⁰

*У истом броју часописа објављена и *Био-библиографија проф. др Миомира Дашића*. Поводом 35-годишњице научног рада, стр. 69-118, коју је сачинио исти аутор.

11. *Hegel u Jugoslaviji 1863-1990. Bibliografija prevoda Hegelovih dela na jezicima jugoslovenskih naroda sa bibliografijom radova o Hegelu.* Predgovor <napisao> Miodrag Cekić. – Beograd, Hegelovo društvo, 1991; str. 159 + /1/; 8⁰

12. *Библиографија о Васојевићима.* Предговор [„Запис над библиографијом о Васојевићима“] <написао> Душан Костић. – Београд, Завичајно удружење Васојевића, Београд, 1992; стр. 540 + /2/; 8⁰

13. *Споменица Историјског института Црне Горе 1948-1992.* – Подгорица, Историјски институт Црне Горе, 1992; стр. 304; 8⁰

*Добрило Аранитовић аутор библиографских прилога у *Споменици* стр. 87-296.

14. *Вуко Павићевић 1914-1978.* – Подгорица, Црногорска академија наука и умјетности, 1994, стр. 64; 8⁰ Споменица преминулим члановима Академије, св. 4.

*Добрило Аранитовић аутор прилога „Библиографија Вука Павићевића 1934-1984“, стр. 13-53

15. *Радован Зоговић 1907-1986*. – Подгорица, Црногорска академија наука и умјетности, 1994; стр. 148; 8⁰ Споменица преминулим члановима Академије, св. 8.

*Добрило Аранитовић аутор прилога „Библиографија Радована Зоговића (1925-1993)“, стр. 13-139.

16. *Ђуза Радовић 1906-1989*. – Подгорица, Црногорска академија наука и умјетности, 1994; стр. 65 + /1/; 8⁰

Споменица преминулим члановима Академије, св. 11.

*Добрило Аранитовић аутор прилога „Библиографија Ђузе Радовића“, стр. 13-49.

17. *Јанко Ђоновић 1909-1991*. – Подгорица, Црногорска академија наука и умјетности, 1994; стр. 99 + /1/; 8⁰ Споменица преминулим члановима Академије, св. 16.

*Добрило Аранитовић аутор прилога „Библиографија Јанка Ђоновића (1925-1991)“, стр. 15-78.

18. *Подрински часописи 1920-1970. Библиографија*. Подрински весник * Ново доба * Venturaementes * Глас цркве * Књижевни полет * Звезда * Подриње * Уствари. Поговор [„Похвала Добрилу Аранитовићу (за његов драгоцен библиографски рад“) <написао> Гојко Тешић. Извод из рецензије [Ратко Марковић]. – Шабац, Народна библиотека „Жика Поповић“, 1997; стр. 326 + /2/; 8⁰ Библиотека Подринска периодика, књ. 2.

19. *Библиотекарство у Шапцу и Подрињу 1847-1997. Библиографија*. Поговор [„Ретка и драгоцен књига. Добрило Аранитовић: Библиотекарство у Шапцу и Подрињу 1847-1991. Библиографија“ написали Миодраг Живанов и Борјанка Трајковић]. – Шабац, Народна библиотека „Жика Поповић“, 1997; стр. 372; 8⁰ Библиотека Библиографије, књ. 1.

20. *Задужбина 1/1988-40/1997. Библиографија листа Вукове задужбине*. Предговор [„Реч уз Библиографију листа Задужбина“] <написао> Дејан Медаковић. Београд, Вукова задужбина, 1998; стр. 151 + /1/; 8⁰

21. *Југословенски историјски часопис. Библиографија 1935-1997.* Предговор [„Ризница историографских података за историју Југославије“] <написао> Миомир Дашић. – Београд, Савез историчара Југославије, 1999; стр. 505; 8⁰ Посебна издања, књ. 2.

22. *Душан Костић 1917-1997.* – Подгорица, Црногорска академија наука и умјетности, 1999; стр. 195; 8⁰ Споменица преминулим члановима Академије, св. 29.

*Добрило Аранитовић аутор прилога „Био-библиографија Душана Костића“, стр. 11-159.

23. *Михаило Лалић 1914-1992.* – Подгорица, Црногорска академија наука и умјетности, 2000; стр. 212; 8⁰ Споменица преминулим члановима Академије, св. 25.

*Добрило Аранитовић аутор прилога „Био-библиографија Михаила Лалића“, стр. 11-203.

24. *Црногорска библиографија. Том III-књ. 6. Расправе, чланци и књижевни радови у серијским публикацијама 1936-1944.* – Цетиње, Централна народна библиотека Црне Горе «Ђурђе Црнојевић», 2000; стр. X, 776; 4⁰

25. *Драгутин Драго Ћупић. Био-библиографија.* Поводом 70-годишњице живота. – Београд, Интерпрес, 2003; стр. 98; 8⁰Библиотека Посебна издања.

26. *Андрија Б. К. Стојковић. Био-библиографија.* – Чачак, Градска библиотека „Владислав Петковић Дис“, 2006; стр. 288; 8⁰Едиција Завичајна библиографија; 12.

27. *Библиографија часописа Учитељски подмладак 1926-1935.* – Ужице, 2006.[У штампи]

28. *Био-библиографија академика Миомира Дашића.* – Црногорска академија наука и умјетности, Подгорица, 2006. [У штампи]

в) Преводи

29. Nikolaj Ivanovič Lapin: *Mladi Marks*. Preveo s ruskog Dobrilo Aranitović. – Beograd, NIRO „Mladost”, 1984; str. 194 + /2/; 8° Biblioteka Velika edicija Ideja.

30. Борис Николајевич Путилов: *Јуначки еп Црногораца*. Превео с руског Добрило Аранитовић. – Титоград, НИО „Универзитетска ријеч” - НИО „Побједа”, 1985; стр. 231 + /2/; 8° Библиотека Преводи

31. Boris Nikolajevič Putilov: *Istraživanje folklor*. Izbor i prevod Dobrilo Aranitović. – Poseban otisak časopisa *Treći program Radio-Beograda*, 1990, br. 86-87, str. 338-388.

*Sadržaj: Savremeni problemi istorijske poetike foklora u svetlu istorijsko-tipološke teorije. – Problemi tipologije etnografskih veza folklor. – O strukturi predmetnog sveta u biljinama i junačkim pesmama. – Ep i obred. - Pozni junački ep na Balkanu: problemi tipologije i istorije. – Epcki svet i epski jezik.

32. Ашот Овакимјан: *Срби и Армени. Културне и књижевне везе од краја XVIII до почетка XX века*. Превео с руског рукописа Добрило Аранитовић. – Београд, Српско - Арменско друштво, 1993; стр. 250 + /2/; 8°

33. *O Gogolju*. Prveo s ruskog Dobrilo Aranitović. – Beograd, Poseban otisak iz časopisa *Treći program Radio-Beograda*, br. 96-99, 1993; str. 221-310; 8°

*Sadržaj: *Mihail Bahtin*: Rable i Gogolj. (Umetnost govora i narodna smehovna kultura). – *Jurij Vladimirovič Man*: Realno i fantastično. – *Jurij Mihailovič Lotman*: Umetnički prostor u Gogoljevoj prozi.

34. Константин Мочуљски: *Гогољев духовни пут*. Превео с руског Добрило Аранитовић. Београд, Логос – Ортодос, 1995; стр. 168; 8°

35. ***Hrišćanstvo i ekologija***. Preveo s ruskog Dobrilo Aranitović. – Beograd, Poseban otisak iz časopisa *Treći program Radio-Brograda*, 1996, br. 107-108, str. 325-350.

*Sadržaj: *N. K. Gavrušin*: Hrišćanstvo i ekologija. – *V. P. Gajdenko*: Priroda u religioznom doživljaju sveta. – *L. I. Vasiljenko*: Ekološka etika: od naturalizma ka filozofskom pesimizmu. – *V. I. Kurašov*: Ekologija i eshatologija. (Sudbina ljudskog opstanka s religijske i naučne tačke gledanja).

36. Борис Петрович Вишеславцев: ***Етика преображеног ероса. Проблеми Закона и Благодати. Срце у хришћанској и индијској мистици***. Превео с руског Добрило Аранитовић. – Београд, Логос, 1996; стр. 218 + /3/; 8⁰ Библиотека Руски боготражитељи.

37. ***Rusko-nemački dijalog: Nasilje u posttotalitarnim društvima***. Preveo s ruskog Dobrilo Aranitović. – Beograd, Poseban otisak iz časopisa *Treći program Radio-Beograda*, br. 105-106, 1996, str. 137-188.

*Sadržaj: *V. D. Gubin*: Ruska kultura i fenomen nasilja. – *A. A. Gusejnov*: Moralna demagogija kao forma apologije nasilja. – *K. Šlegel*: Novi poredak i nasilje. – *L. J. Gozman*.

Psihologija prelaza. – *J. Šerer*: Reinterpretacija prošlosti. – *N. I. Cimbaev*: Ruski fenomen „liberalne birokratije”. – *V. K. Kantor*: Nasilje kao provokacija civilizacijskih osujećenja u Rusiji.

38. ***Судбина света с религијске и научне тачке гледишта***. Превео с руског Добрило Аранитовић. – Шабац, Православна књижара Бели Анђео, 1997; стр. 52; 8⁰ Библиотека Православна филозофија. Свеска 1.

*Садржај: *В. И. Курашов*: Екологија и есхатологија. (Судбина људског опстанка с религијске и научне тачке гледишта). – *В. П. Гајденко*: Природа у религиозном доживљају света. – *П. К. Гаерјушин*: Хришћанство и екологија.

39. М. Маркиш: *Дванаест питања о екуменизму*. Превео с руског Добрило Аранитовић. – Шабац, Бели Анђео, 1997; стр. 34; 12^оБиблиотека Богословска мисао, свеска 2.

40. Николај Берђајев: *Трагедија и свакодневица*. Достојевски, Толстој, Розанов, Бели, Ибзен, Уисманс, Леонтијев, Шестов, Шпенглер. Превели с руског Добрило Аранитовић, Небојша Ковачевић, Владимир Меденица. – Београд, Логос, 1997; стр. 204; 8^о Библиотека Руски боготражитељи.

*Добрило Аранитовић превео прилоге: Откровење о човеку у стваралаштву Достојевског (5-30); Лав Толстој (31-36); Стари и Нови завет у религиозној свести Лава Толстоја (37-74).

41. Јевгениј Љвович Немировски: *Прва и друга штампарија Манастира Милешева*. С руског превео Добрило Аранитовић. Предговор [“Милешевске штампарије у проучавању Евгенија Љ. Немировског“] <написао> др Душан Ј. Мартиновић. – Пријепоље, Музеј у Пријепољу, 1997; стр. 65 + /1/; 8^о

42. Протојереј Александар Мењ: *Смрт и бесмртност*. Превео с руског Добрило Аранитовић. – Шабац, Бели Анђео, 1997; стр. 75; 12^о

43. [*Борис Леонидович Пастернак*]. Приредио и превео с руског Добрило Аранитовић. – Тематски блок часописа *Градина*, Ниш, 1998, бр. 3, стр. 5-118.

*Добрило Аранитовић превео прилоге: *Борис Пастернак*: О предмету психологије (5-16); *Т. И. Меркулова*: О „егзистенцијалности“ уметничке перцепције Бориса Пастернака (17-24); *И. М. Дубровина*: С вером у светску хармонију (26-31); *Александар Олегович Бољшев*: У шта је пуцао Доктор Живаго (33-39); *Г. М. Леснаја*: Традиције Александра Блока у Пастернаковом роману „Доктор Живаго“ (40-48).

44. Иван Иљин: *Пут духовне обнове*. Превео с руског Добрило Аранитовић. – Београд, Логос – Ант, 1996; стр. 196; 8^о Библиотека Руски боготражитељи (посебно издање).

45. Александар Мењ: *Извори религије*. Предео с руског Добрило Аранитовић. – Београд, Zepfer Book World, 1999; стр. 182; 8⁰ Библиотека Руски боготражитељи. VI коло, књ. 34.

46. *Михаил Булгаков*. Изабрао, приредио и превео Добрило Аранитовић. – *Градина*, Ниш, 1999, бр. 7-8-9-10, стр. 130; 8⁰

*Садржај: *Сергеј Васиљевич Никољски*: Предање о новим Адамима. Из историје антиутопија XX века. – *Б. В. Соколов*: Прилог питању извора романа „Мајстор и Маргарита“ Михаила Булгакова. – *Л. А. Левина*: Морални мисао кантовских мотива у филозофском роману „Мајстор и Маргарита“ Михаила Булгакова. – *Павел Абрахам*: Павле Флоренски и Михаил Булгаков. – *Александар Шиндел*: Пета димензија. – *А. Корабљов*: Тајновито делање у роману „Мајстор и Маргарита“ Михаила Булгакова. – *В. П. Маслов*: Скривени лајтмотив романа „Мајстор и Маргарита“ Михаила Булгакова. – *Дмитриј Сергејевич Лихачов*: Књижевни деда Остапа Бендера.

47. Тома М. Бацетић: *Стара Србија. Прошлост, садашњост, народни живот и обичаји*. Превод, речник и регистри Добрило Аранитовић. Предговор [„Повратак из заборава. Стара Србија Томе М. Бацетића“] <написао> Милић Ф. Петровић. Поговор [„Између путописа и документарне прозе. Путовање Томе М. Бацетића у Стару Србију“] <написао> мр Станиша Војиновић. – Београд, Историјски музеј Србије, 2001; стр. 297; 8⁰

48. Николај Берђајев: *Ја и свет објекта. Дух и реалност*. Предео с руског Добрило Аранитовић. – Београд, Бримо, 2002; стр. 278 + /6/; 8⁰ Библиотека Логос. Изабрана дела Николаја Берђајева. Том VI.

49. Николај Берђајев: *Човек и машина. Изабрани есеји и чланци*. Изабрао Владимир Меденица. – Београд, Бримо, 2002; стр. 530 + /6/; 8⁰

*Добрило Аранитовић превео прилоге: Откровење о човеку у стваралаштву Достојевског (121-144); Стари и Нови завет у религиозној свести Лава Толстоја (145-164); Лав Толстој (165-170); О фанатизму, ортодоксији и истини (427-435); О духовној буржоазности (436-447).

50. Борис Петрович Вишеславцев: *Срце у хришћанској и индијској мистици*. Предео с руског Добрило Аранитовић. – Београд, Бримо, 2002; стр. 62 + /2/; 12⁰ Библиотека Реч.

51. Борис Петрович Вишеславцев: *Криза индустријске културе. Марксизам. Неосоцијализам. Неолиберализам*. Предео, регистар имена и библиографија [„Вишеславцев код нас“] Добрило Аранитовић. Предговор [„Борис Петрович Вишеславцев“] <написао> Сергеј Александрович Левицки. - Подгорица, ЦИД, 2002; стр. 349; 8⁰ Библиотека Софиа.

52. Елени Апостолос Стерјопулу: *Поетика лирског циклуса. На материјалу руске поезије с краја XIX и почетком XX века*. С руског рукописа предео Добрило Аранитовић. – Београд, Народна књига / Алфа, 2003; стр. 151; 8⁰ Библиотека Појмовник, 46.

53. Јуриј Миајловић Lotman: *Култура и експлозија*. S руског предео Dobrilo Aranitović. – Београд, Народна књига – Алфа, 2004; стр. 247; 8⁰ Библиотека Појмовник, 61.

54. Лав Шестов: *На терасијама Јова. (Путовање по душама)*. Предео с руског, регистар имена и библиографију [„Шестов код нас“] сачинио Добрило Аранитовић. – Београд, Бримо – Логос, 2006; стр. 414; 8⁰ Логос. Библиотека Изабрана дела Лава Шестова, књ. IV.

55. Борис Вишеславцев: *Етика преображеног Ероса. Проблем Закона и Благодати*. [Друго издање]. Предео с руског Добрило Аранитовић. – Београд, Логос, 2006; стр. 180; 8⁰ Библиотека Руски боготражитељи.

56. Павле Аполонович Ровински (1831-1916) у свом и нашем времену. Зборник радова. Предео Добрило Аранитовић. Предговор написао др Душан Ј.Мартиновић. – Подгорица, Црногорска академија наука и умјетности, 2006.(У штампи.)

57. *Феноменологија руске душе*. Зборник радова о руском националном карактеру и менталитету. Изабрао и приредио Добрило

Аранитовић. Превели: Добрило Аранитовић, Људмила Јоксимовић, Небојша Ковачевић и Вања Станишић. Предговор написао Бојан Јовановић. – Нови Сад, Стилос, 2006. (У штампи.)

58. *Савремено библиотекарство. Избор чланака и расправа руских аутора.* Изабрао и превео Добрило Аранитовић. Предговор др Александра Вранеш. – Инђија, 2006. (У штампи.)

г) *Приређена издања*

59. *Ерлангенски рукопис. Зборник старих српскохрватских народних песама.* Популарно издање. Приредили Радосав Меденица и Добрило Аранитовић. Предговор [„Ерлангенски рукопис и његове песме“] <написао> Радосав Меденица. – Никшић, НИРО Универзитетска ријеч, 1987; стр. 426; 8⁰ Библиотека Калиопа.

60. Сима Милутоновић Сарајлија: *Пјеванија црногорска и херцеговачка.* Приредио Добрило Аранитовић. Предговор [„Уз друго издање Пјеваније црногорске и херцеговачке“] <написао> Новак Килибарда. – Никшић, Универзитетска ријеч, 1990; стр. 1202; 8⁰ Библиотека Калиопа.

61. Ристо Ратковић: *Проза.* Приредио, биљешке написао и рјечник саставио Добрило Аранитовић. Предговор [„Поетика прозе Риста Ратковића“] <написао> Радомир Ивановић. – Никшић, Универзитетска ријеч, 1991; стр. 461; 8⁰ Ристо Ратковић: Изабрана дјела. Књига трећа.

62. Ристо Ратковић: *Есејистика и критика.* Приредио, биљешке, рјечник и регистар сачинио Добрило Аранитовић. Предговор [„Сијермина деца“ (Есејистика и критика Риста Ратковића)] <написао> Радомир Ивановић. – Никшић, Универзитетска ријеч, 1991; стр. 736; 8⁰ Ристо Ратковић: Изабрана дјела. Књига четврта.

63. Јован В. Јовановић: *Огледи и прикази*. Приредио, белешке написао и речник сачинио Добрило Аранитовић. – Шабац, Виша школа за образовање васпитача у Шапцу, 1995; стр. 161 + 1/1; 8⁰Библиотека Огледи, књ. 1.

64. *Подринска учитељска библиотека 1926-1931. Библиографија. Зборник радова*. [Приредио Добрило Аранитовић]. – Шабац, Народна библиотека „Жика Поповић“, Шабац, 1996; стр. 160; 8⁰ Библиотека Подринска периодика. Књ. 1.

65. *Читалиште шабачко 1847-1848. Документи и грађа*. Приредио и поговор [„Напомена приређивача“] <написао> Добрило Аранитовић. – Шабац, Народна библиотека „Жика Поповић“, 1997; стр. 90; 8⁰ Библиотека Фототипска издања, књ. 5.

66. Драгиша Н. Боричић: *Испод Комова. Сабрани књижевни радови*. Приредио, регистре, рјечник и напомене сачинио Добрило Аранитовић. Предговор [„Повратак Драгише Боричића“] <написао> Матија Бећковић. – Беране, „Бордид“, Подгорица – Братство Боричића, 1997; стр. 561; 8⁰

67. *Мишар 1806-2006. Читанка Мишарског боја*. Одабрао и приредио Добрило Аранитовић. – Шабац, Задужбинско друштво „Први српски устанак“, Мишар, 2006; стр. 50; 4⁰

68. Григорије Божовић: *Кроз некадању Тронеђу. Репортаже из „Политике“ о пљеваљском крају из 1932. године*. Приредио, предговор [„Пљевља – љубав и коб Григорија Божовића“] написао, речник и напомене сачинио Добрило Аранитовић. – Ужице, Графичар, 2006; 8⁰ [У штампи].

69. Јевстатије Караматијевић: *Кроз Стари Влах. Чланци и записи*. Приредио, предговор [„Јевстатије Караматијевић – истраживач Старог Влаха“] написао, речник и напомене сачинио Добрило Аранитовић. – Ужице, Графичар, 2006; 8⁰ [У штампи].

70. *Рукописни лист Тинар 1893-1895*. Приредили Добрило Аранитовић и Радоман Ристо Манојловић. Поговор [„Рукописни лист *Тинар* драгоцену културну тековину плевалског краја“] написао, регистар и напомене сачинио Добрило Аранитовић. – Плевља, Завичајни музеј. [Припремљено за штампу].

Прилози у посебним издањима и зборницима радова

а) Чланци и расправе

1. Сретен Вукосављевић о положају жене у патријархалном друштву. – [У зборнику]: *Симпозијум «Сеоски дани Сретена Вукосављевића»*, VII, Пријепоље, 1979, стр. 71-78. Штампано и као посебан отисак.

2. Mara Samardžić – sakupljač narodnih pjesama – [U zborniku]: *Etnološke beleške iz novovaroškog kraja*, Beograd, Mladi istraživači Srbije, 1985, str. 161-172.

3. „Međer nije ni snu vjerovati“. Pregršt lirskih narodnih pjesma iz Nove Varoši. Sakupila učiteljica Zorka Brkić. – [U zborniku]: *Etnološke beleške iz novovaroškog kraja*. Beograd, Mladi istraživači Srbije, 1985, str. 173-175.

4. Прерано одложено књижевно перо. – [У књизи]: *Академик проф. др Урош С. Ружичић (1891-1966)*. Плевља, посебно издање часописа „Мостови“, 1992, бр. 122-123, стр. 37-41.

5. На маргинама Милутиновићеве „Пјеваније“. – [У зборнику]: *Сима Милутиновић Сарајлија*. Књижевно дело и културноисторијска улога. Београд, Институт за књижевност и уметност – Вукова задужбика, 1993, стр. 221-233. Summary Штампано и као посебан отисак.

6. Црнојевића штампарија у књижевном и историографском дјелу Симе Милутиновића Сарајлије. – [У зборнику]: *Зборник радова професора и сарадника Филозофског факултета*. Број 12. Живот и дјело Симе Милутиновића Сарајлије. Никшић, 1992, стр. 197-203. Summary. Штампано и као посебан отисак.

7. Три прилога за биографију Божидара Кнежевића. – [У]: *Ваљевац*. Велики народни календар за просту 1994. годину. Ваљево, Агенција „Ваљевац”, 1994, стр. 129-142.

8. Светосавска традиција у пљеваљском крају. – [У]: *Зборник радова са Научног скупа „Сеоски дани Сретена Вукосављевића“*, XVI, одржаног 23, 24. и 25. септембра 1994. године у Дому револуције у Пријепољу, Пријепоље, 1994, стр. 117-129. Штампано и као посебан отисак.

9. Уводна ријеч на Округлом столу поводом двадесетогодишњице Симпозијума „Сеоски дани Сретена Вукосављевића“ у Пријепољу. – [У]: *Симпозијум „Сеоски дани Сретена Вукосављевића“*, XV, Пријепоље, 1993, стр. 237-239. Штампано и као посебан отисак.

10. Милорад Јокнић: *У огледалу времена*. – Пљеваљске новине, Пљевља, 1995.

*Добрило Аранитовић заступљен прилозима: Марко С.-Поповић Родољуб (103- 104); Пљеваљски крај на страницама „Политике“ прије пола вијека (105-108); Муслимански сељак четовођа будућег српског краља (108-109); Један мало познати опис Пљеваља из 1912. године (111-112); Како је име Димитрија Крезовића обишло свијет (118-119); „Наша искра“, први часопис који је излазио у Пљевљима (120-121); Јован М. Ћирковић знаменита фигура из нашег краја (124-125).

11. Пред лирско-епским песничким чином. – [Поговор у књизи]: *Крстивоје Илић : Мишарске елегije*. Београд, Рад, 1995, стр. 49-56.

12. Рад Кола српских сестара у Пљевљима. – [У књизи]: *О Пљевљима и Пљевљаџима у Београду*. Приредили Војкан Т. Бојовић и Саша М. Старчевић, Београд, 1995, стр. 58-61.

13. Живот нашега народа под Турцима у предвечерје балканског рата у радовима првих санџачких књижевника. – [У зборнику]: *Области Старе Рашке крајем XIX и почетком XX века*. (Зборник радова са научног скупа поводом осамдесетогодишњице ослобођења милешевског краја од турске власти). Пријепоље, Установа за културу и образовање „Дом револуције“, 1994, стр. 253-266. Штампано и као посебан отисак.

14. Средње Полимље и Потарје у путописној прози Григорија Божовића. – [У зборнику]: *Милешевски записи*, 2, Пријепоље, 1997, стр. 301-208. Штампано и као посебан отисак.

15. Мишарски бој у поезији. – [У зборнику]: *Бој на Мишару 190 година касније*. Шабац, Народни музеј, 1997, стр. 199-212. Штампано и као посебан отисак.

16. У предворју подринског Парнаса. - [У књизи]: Крстивоје Илић: *Сабор бесмртника*, Шабац, Народна библиотека „Жика Поповић“, 1999, стр. 75-85.

17. „Пљеваљски дневник“ Васе Стајића. – [У]: *Гласник Завичајног музеја*, Пљевља, књ. 3, 2003, стр. 87-101.

18. Академик Душан Ј. Мартиновић. – [У]: *Сусрети библиографа у спомен на др Георгија Михаиловића*. (Зборник радова са научног скупа одржаног 15. новембра 2002. године). Инђија, Народна библиотека «Др Ђорђе Натопшевић», 2003, стр. 11-14.

19. Наша библиографија и наша „утуљена баштина“. – [У зборнику]: *Сусрети библиографа у спомен на др Георгија Михаиловића*. (Зборник радова са научног скупа одржаног 15. новембра 2002. године). Инђија, Народна библиотека „Др Ђорђе Натопшевић“, 2003, стр. 99-102.

20. Ваљевске гусле Петра Перуновића Перуна. – [У]: *Колубара*. Велики народни календар за преступну 2004. годину. Књига 14. Ваљево, 2004, стр. 242.

21. Тома Бацетић о друштвено-политичким и културним приликама у Старом Влаху средином XIX века. – [У зборнику]: *Стари Влах у простору и времену*. (Зборник радова са научног скупа одржаног у Новој Вароши 29, 30. и 31. октобра 1998). Нова Варош, Скупштина општине Нова Варош – Завичајно удружење Нововарошана у Београду, Београд, 2003, стр. 113-117.

22. *Sveća dogoreva na pragu*. – [Predgovor u knjizi]: *Šabac i Jevreji u susretu*. Priredio Miloš Jevtić. Beograd, Beogradska knjiga, 2003, str. 7-12.

23. Романескна синтеза о устаничкој Мачви. Никола Девура: Змај од Ноћаја. (Војвода Стојан Чупић). Роман, Шабац, Графопапир, 2004, стр. 432. – [У зборнику]: *Museum*, Шабац, 2004, 5, стр. 383-387.

24. „Боговој“ Симе Милутиновића Сарајлије. Поема о храбрости деце. – [У]: *Колубара*. Велики народни календар за просту 2005. годину, 15. књига, Ваљево, Издавачко предузеће „Колубара”, 2005, стр. 204-205.

25. Устанички бојеви у Рашкој области у „Србијанки“ Симе Милутиновића Сарајлије. – [У]: *Научни скуп „Први српски устанак и Рашка област“*. Зборник радова са научног скупа одржаног у Новој Вароши 26. и 27. јуна 2004. године, Пријеполје, Милешевски културни клуб „Свети Сава“, 2004, стр. 151-159.

26. Животна свакодневица према Протоколу шабачког магистрата 1808-1812. – [У]: *Научни скуп „Први српски устанак у књигама 1804-1813“*. Зборник радова, Београд, Народна библиотека Србије, 2004, стр. 199-209.

27. Прота Јевстатије Караматијевић – истраживач Старог Влаха. – [У]: *Симпозијум „Свети Сава и Сретена Вукосављевића“*.

Зборник радова са XXI научног скупа „Сеоски дани Сретена Вукосављевића“ одржаног 27, 28. и 29. јуна 2003. године у Дому револуције Пријепоље. Пријепоље, Установа за културу и образовање Дом револуције Пријепоље, 2005, стр. 165-172. Штампано и као посебан отисак

28. Рушење Сокола и Ужица. Један песнички одзив. – [У]: *Колубара*. Велики народни календар за просту 2006. годину. 16. књига, Ваљево, 2006, стр. 194-198.

29. Пред лирско-епским песничким чином. – [Поговор у књизи]: Крстивоје Илић: *Мишарске елегије*. Четврто, свечано издање. Шабац, Заслон, 2006, стр. 51-56.

30. Мишарски бој у поезији. (Одломак). – [У]: *Мишар 1806-2006*. Читанка Мишарског боја. Одабрао и приредио Добрило Аранитовић. Шабац, Задужбинско друштво Први српски устанак, Мишар, 2006, стр. 18-21.

31. Мишарски бој – вечни тренутак српске историје. Изговорено пред спомеником Карађорђу и мишарским јунацима 17. 8. 2002. године. – [У]: *Мишар 1806-2006*. Читанка Мишарског боја. Одабрао и приредио Добрило Аранитовић, Шабац, Задужбинско друштво Први српски устанак, Мишар, 2006, стр. 41-42.

32. Одједи Првог и Другог српског устанка у књизи „Стара Србија“ Томе Бацетића. – [У]: *Милешевски записи*, Пријепоље, 2006.

33. Поезија и историозофија о Првом српском устанку. (Доситеј–Вишњић–Сарајлија–Његош).. – [У]: *Први српски устанак 1804-1813. године у Црној Гори и Херцеговини и хришћанска Европа*. Зборник радова са научног скупа одржаног 8, 9. и 10. октобра 2004. године у Манастиру Острогу и Подгорици. (У штампи).

34. Библиографија српске филозофије. – [У зборнику]: *Српска библиографија данас*. Нови Сад, 2006. (У штампи).

35. Једна непозната рукописна песмарица из пријепољског краја. – [У]: *Симпозијум „Сеоски дани Сретена Вукосављевића“*, XXIII, Пријепоље, 2006. (У штампи).

36. Српска књига и српско писмо пред изазовима трећег мленијума. (У светлу мудрих опомена Стојана Новаковића). – [У]: *Сусрети библиографа у спомен на др Георгија Михаиловића*, Инђија, XIV, (2004), Народна библиотека „Ђорђе Натошевић“, 2006, стр. 157-160.

б) Библиографије

37. Библиографија радова Сретена Вукосављевића и радова о Сретену Вукосављевићу. – [У]: *Симпозијум «Сеоски дани Сретена Вукосављевића»*, VI, Пријепоље, 1978, стр. 209-237.

38. Библиографија Чедомира Брашанца. – [У књизи]: Чедомир Брашанац: *Поздрав Сизифу*. Есеји. Горњи Милановац, Културни центар, 1979, стр. 225-258.

39. Bibliografija radova Maxa Horkheimera objavljenih u Jugoslaviji. – [U knjizi]: Max Horkheimer: *Kritička teorija*, II. Zagreb, Stvarnost, 1982, str. 325-330.

40. *Sartr u Jugoslaviji*. Bibliografija prevoda dela i odlomaka iz dela Žan-Pol Sartra na jezicima naroda Jugoslavije sa literaturom o Sartrovom delu. – [U knjizi]: Žan-Pol Sartr: *Kritika dijalektičkog uma*, II. Beograd, Nolit, 1983, str. 341-370. Izabrana dela Žan-Pol Sartra, knj. 12.

41. Библиографија Сретена Вукосављевића. – [У књизи]: Сретен Вукосављевић: *Историја сељачког друштва, III. Социологија сељачких радова*. Посебна издања САНУ, књ. DXLVIII. Одељење друштвених наука. Књига 89. Београд, 1983, стр. 575-596.

42. Bibliografija radova prof. dr Miodraga Cekića. – [U]: *Zbornik radova Filozofskog fakulteta Univerziteta u Nišu*, knj. 8, Niš, 1983, str. 287-323. Štampano i kao poseban oisak

43. Bibliografija Božidara Kneževića. – [U knjizi]: Miodrag Cekić: *Filozofija istorije Božidara Kneževića*. Beograd, Univerzitetska biblioteka »Svetozar Marković«, 1984, str. 103-122.

44. *Kafka u Jugoslaviji*. Bibliografija prevoda dela i odlomaka iz dela Franca Kafke na jezicima naroda i narodnosti Jugoslavije sa literaturom o Kafkinom delu. – [U]: Franc Kafka: *Prepiska*, Beograd, Nolit, 1984, str. 504-547. Sabrana dela Franca Kafke. Knj. VII.

45. Литература о књижевном дјелу Михаила Лалића. – [У књизи]: *Критичари о Михаилу Лалићу*. Приредио Војислав Минић. Београд, Нолит, 1984, стр. 283-340. Коаутор др Бранко Поповић.

46. Heidegger u Jugoslaviji (1937-1984). Bibliografija prevoda djela i članaka Martina Heideggera u Jugoslaviji sa literaturom o njegovom djelu. – [U]: Martin Heidegger: *Bitak i vrijeme*. Zagreb, Naprijed, 1984, str. CXXXV-CLVIII i 507-510.

47. Bibliografija Laze K. Lazarevića. - [U]: *Sabrana dela Laze K. Lazarevića*, knj. 3. Priredio dr Vladimir Jovičić. Šabac, Glas Podrinja, 1985, str. 239-374. Коаутор Živko Marković, Stručna redakcija dr Vladimир Erčić.

48. Библиографија Лазара Комарчића (1839-1909). – [У зборнику]: *Лазар Комарчић у свом и нашем времену*. Зборник радова са научног скупа одржаног 22. маја 1985. г. у Прибоју, Прибој на Лиму, 1986, стр. 83-111. Библиотека Лимске вечери поезије.

49. Библиографија радова Владимира Јовичића. – [У књизи]: Владимир Јовичић: *На текућој траци*. Београд, Нова књига, 1986, стр. 461-503.

50. Bibliografija radova o književnom djelu Ćamila Sijarića. - [U zborniku]: *Kritičari o djelu Ćamila Sijarića*. Posebna izdanja ANUBiH, knj. LXVIII. Odjeljenje za književnost i umjetnost, knjiga 8. Sarajevo, 1986, str. 337-357.

51. Библиографија Танасија Пејатовића. – [У књизи]: Танасије Пејатовић: *Средње Полимље и Потарје*. Антропогеографска истраживања, Пљевља, 1986, стр. 139-142.

52. Одабрана библиографија радова о Ерлангенском рукопису. - [У]: *Ерлангенски рукопис старих српскохрватских народних песама*. Популарно издање. Приредили Радосав Меденица и Добрило Аранитовић. Никшић, НИРО „Универзитетска ријеч“, 1987, стр. 415-420.

53. Библиографија радова о стваралаштву Бранка Станковића (1936-1988). – [У књизи]: Радован Миразовић: *Бранко Станковић сликар градова Европе и Америке*. Шабац, 1988, стр. 95-102.

54. Šopenhauer u Jugoslaviji (1870-1987). Bibliografija prevoda Šopenhauerovih dela u Jugoslaviji i dela o njemu. - [U zborniku]: *Filozofija pesimizma*. Artur Šopenhauer danas. Vrnjačka Banja, 1988, str. 389-417. Коаутор Мiodrag Секић.

55. Библиографија Павла Јевтића. – [У књизи]: Павле Јевтић: *Карма и реинкарнација у индијској филозофији*. Превео Бранислав Ковачевић. Нови Сад, Књижевна заједница Новог Сада, 1988, стр. 109-120.

56. Dejvid Hjum u Jugoslaviji (1904-1988). Bibliografija prevoda dela i članaka Dejvida Hjuma u Jugoslaviji sa literaturom o Hjumovom djelu. - [U knjizi]: David Hume: *Istraživanja o ljudskom razumu*, Zagreb, Naprijed, 1988, str. 225-233.

57. Bibliography of Phenomenology in Yugoslavia. Compiled by Dobrilo Aranitović. Revised by Miodrag Cekić. – [In]: *Analecta Husserliana*. The Yearbook of Phenomenological Research. Volume XXVII, Edited by Anna-Teresa Tymieniecka. Kluwer Academic Publishers. Dodrecht/Boston/London, 1989, pp. 715-826. Штампано и као посебан отисак.

58. Био-библиографија Риста Ратковића. - [У књизи]: Радомир Ивановић: *Поетика Риста Ратковића*. Никшић, Универзитетска ријеч, 1990, стр. 197-256.

59. Одабрана библиографија радова о „Пјеванији“ и Милутиновићевом сакупљачком раду уопште. – [У књизи]: Сима Милутиновић Сарајлија: *Пјеванија црногорска и херцеговачка*. Приредио Добрило Аранитовић. Никшић, НИРО Универзитетска ријеч, 1990, стр. 1160-1181.

60. Био-библиографија Душана Костића. - [У зборнику]: *Књижевна дјело Душана Костића*. Зборник радова. Титоград Црногорска академија наука и умјетности, 1990, стр. 250-302. ЦАНУ. Зборник радова. Књига 4. Штампано и као посебан отисак.

61. Вук Караџић и дробњачко-ускочки крај. (Прилог библиографији). – [У]: *Дурмиторски зборник 1*. На извору Вукова језика, Титоград, 1991, стр. 367-383.

62. Библиографија радова Трифуна Ђукића (1908-1990). – [У књизи]: Јован Чађеновић: *Трифун Ђукић*. Живот и рад, Нови Сад, Цветник, 1991, стр. 173-213.

63. Библиографија посебних издања о Његошу 1851-1990. – [У књизи]: Радомир Ивановић: *Његошев поетски говор*. Нови Сад, Цветник, 1991, стр. 281-344.

64. Православна религија и православна црква у нашим лаичким периодичним публикацијама (1970-1991). (Одабрана библиографија). – [У зборнику]: *Православље између неба и земље*. Ниш, Градина, 1991, стр. 242-254.

65. *Huserl u Jugoslaviji*. Bibliografija prevoda dela Edmunda Huserla na jezicima jugoslovenskih naroda sa bibliografijom radova o Huserlu. – [У књизи]: Edmund Huserl: *Kriza evropskih nauka*. Gornji Milanovac, Dečje novine, 1991, str. 553-562.

66. Bibliografija radova o književnom djelu Ćamila Sijarića. - [У књизи]: Ćamil Sijarić: *Poezija*. Priredio Marko Vešović. Sarajevo, Veselin Masleša, 1991, str. 152-208. *Izabrana djela Ćamila Sijarića*, knj. 10. Koautor: Radmila Buzaljković.

67. Библиографија радова Марка П. Цемовића. Поводом педесетогодишњице смрти (1941-1991). – [У књизи]: Марко П. Цемовић: *Васојевићи*. Историјска истраживања. Београд, Издавачки савјет Завичајног удружења Васојевића, 1992, стр. 423-430.

68. Био-библиографија Витомира Вита Србљановића. – [У књизи]: *Витомир Вито Србљановић*. Пљевља, Умјетничка галерија „Витомир Србљановић”, 1992, стр. 37-44.

69. Bibliografija dela Vladimira Jovičića. (Zaključno sa 1990). - [У књизи]: Vladimir Jovičić: *Priče o smrti*. Beograd, Narodna knjiga, 1991, str. 247-283. Sabrana dela Vladimira Jovičića.

70. Био-библиографија др Властимира Ерчића. – [У]: *Зборник Матице српске за сценске уметности и музику*, 10-11, Нови Сад, 1992, стр. 245-253.

71. Библиографија Петра Комненића. – [У књизи]: *Петар Комненић*. Живот и дјело. Београд, Стручна књига, 1994, стр. 287-297.

72. Библиографија радова штампаних у зборницима са Симпозијума „Сеоски дани Сретена Вукосављевића“ I-XIV. Поводом двадесетогодишњице одржавања (1973-1993). - [У зборнику]: *Симпозијум „Сеоски дани Сретена Вукосављевића“*, XV, Пријепоље, издање Дома револуције, 1993, стр. 241-273. Штампано и као посебан отисак.

73. *Николај Берђајев код Југословена*. Библиографија превода дела, расправа, одломака из дела са литературом о Николају Берђајеву. Поводом 120-годишњице рођења филозофовог (1874-1994). – [У књизи]: Николај Берђајев: *Егзистенцијална дијалектика божанског и људског*. Београд, Логос – Ортодос, 1995, стр. 174-184.

74. Библиографија написа објављених о КУД „Абрашевић“ у листу *Глас Подриња* 1944-1995. – [У књизи]: Томислав Јеротић: *Светлости позорнице*. КУД „Абрашевић“, Шабац, 1995-1995. Шабац, КУД „Абрашевић“, 1995, стр. 85-125.

75. Библиографија Добрице Ерића. - [У књизи]: Добрица Ерић: *Распета земља. Сузе за будуће песме*. Београд, Драганић – Горњи Милановац, Дечје новине, 1995, стр.223-248. Дела Добрице Ерића у 20 књига. Коло 2. Књ. 20.

76. Библиографија радова Радомира П. Губеринића. – [У књизи]: Радомир П. Губеринић: *Легенде*. Бијело Поље, Либертас, 1996, стр. 59-85.

77. Библиографија часописа „Подринска учитељска библиотека” (1926-1931). – [У књизи]: *Часопис Подринска учитељска библиотека 1926-1931*. Библиографија. Зборник радова. Шабац, Народна библиотека „Жика Поповић” - Виша школа за образовање васпитача, 1996, стр. 5-62.

78. Био-библиографија Милана Дамњановића. - [У зборнику]: *Ка филозофији уметности*. У спомен Милану Дамњановићу. Београд, Универзитет уметности у Београду, Естетичко друштво Србије, 1996, стр. 7-68.

79. Албер Ками код Југословена (1951-1994). (Библиографија). – [У књизи]: Морван Лебок: *Ками*. Нови Сад, Матица српска, 1997, стр. 203-254.

80. Прилог библиографији радова о боју на Мишару. – [У зборнику]: *Бој на Мишару*. 190 година касније. Шабац, Народни музеј, 1997, стр. 245-260. Штампано и као посебан отисак.

81. Библиографија посебних издања о Његошу (1851-1997). - [У књизи]: Радомир В. Ивановић: *Његошева психологија и филозофија стварања*. Нови Сад, Градска библиотека, 1997, стр. 153-169.

82. Библиографија интервјуа и изјава Михаила Лалића (1954-1993). – [У књизи]: Михаило Лалић: *Пипави посао списатељски*. Разговори о књигама између 1962. и 1984. године. Подгорица, Културно-просвјетна заједница, 1997, стр. 253-267.

83. Библиографија Радоње Вешовића (1946-1997). - [У зборнику]: *Књижевно дјело Радоње Вешовића*. Зборник радова. Црногорска академија наука и умјетности. Зборници радова. Књига 9. Подгорица, 1998, стр. 179-219. Штампано и као посебан отисак.

84. Књижевно дјело Радована Зоговића на страним језицима. Библиографија. – [У зборнику]: *Радован Зоговић – живот и стваралаштво*. Радови са научног скупа, Подгорица, 29. и 30. мај 1997. Црногорска академија наука и умјетности. Научни скупови. Књига 51. Одјељење умјетности. Књига 16. Подгорица, 1998, стр. 231-256. Штампано и као посебан отисак.

85. Прилог културном летопису Шапца. Библиографија прилога из књижевности, културно-просветних и уметничких активности објављених у листу „Подрински весник“ (1933.1935). – [У зборнику]: *Museum*. Годишњак Народног музеја у Шапцу, 2, Шабац, 2001, стр. 257-282. Штампано и као посебан отисак.

86. Био-библиографија Мићуна Шилка. – [У књизи]: Мићун Шилка: *Осми Влашић*. (Избор и новије пјесме). Нови Сад, Прометеј, 2001, стр. 193-209.

87. Библиографија радова о Пљеваљској гимназији. - [У споменици]: *Пљеваљска гимназија 1901-2001*. Споменица. Пљевља, Гимназија „Танасије Пејатовић”, 2001, стр. 437-508.

88. Био-библиографија Душана Ђуровића. – [У зборнику]: *Књижевно дјело Душана Ђуровића*. Радови са научног скупа, Подгорица, 21. и 22. децембра 2000. год. – Подгорица, Црногорска академија наука и умјетности, Научни скупови, књ. 57. Одјељење умјетности, књ. 20, 2001, стр. 227-270. Штампано и као посебан отисак.

89. Борис Вишеславцев код нас. Библиографија. – [У књизи]: Борис Вишеславцев: *Криза индустријске културе*. Превео Доброило Аранитовић. Подгорица, 2002, стр. 243-244. Библиотека Софиа.

90. Био-библиографија Бранка Поповића. - [У књизи]: Бранко Поповић: *Тумачења*. Изабрани есеји. Подгорица, Црногорска академија наука и умјетности. Посебни радови. Књига 14, 2002, стр. 241-289.

91. Био-библиографија Јанка Д. Туфегџића (1907-1944). – [У зборнику]: *Museum*. Годишњак Народног музеја у Шапцу, 3, Шабац, 2002, стр. 293-317. Штампано и као посебан отисак.

92. Био-библиографија Јеле Спиридоновић-Савић. Поводом 110-годишњице рођења (1890-2000). - [У зборнику]: *Сусрети библиографа у спомен на др Георгија Михаиловића*. (Зборник радова са научног састанка одржаног 15. новембра 2002. године). Инђија, Народна библиотека „Др Ђорђе Натшевић“, 2003, стр. 103-115.

93. Био-библиографија Никанора Ружичића. – [У зборнику]: *Свилеува*. Годишњак 1, Свилеува, 2003, стр. 39-52.

94. Био-библиографија Миливоја Васиљевића. – [У зборнику]: *Museum*. Шабац, 2004, 5, стр. 393-406.

95. Био-библиографија Луке И. Лазаревића. - [У зборнику]: *Свилеува*. Годишњак, 2, Свилеува, 2004, стр. 175-188.

96. Библиографија посебних издања о Његошу (1851-2002). – [У књизи]: Радомир В. Ивановић: *Његошева поетика и естетика*. Нови Сад, Змај, 2002, стр. 370-395.

97. Селективна био-библиографија Марка Цара (1859-1951). Поводом педесетогодишњице смрти. – [У зборнику]: *Књижевно дјело Марка Цара*. Зборник радова. Српско културно-просвјетно друштво „Просвјета“, Културни центар „Јадран-арт“, Херцег Нови – Пераст, 2005, стр. 171-185.

98. Био-библиографија Риста Ратковића. Поводом стогодишњице рођења (1903-2003). – [У зборнику]: *Књижевно дјело Риста Ратковића*. (Пола вијека од пишчеве смрти). Црногорска академија наука и умјетности. Научни скупови, књига 76. Одјељење умјетности, књига 24. Подгорица, 2005, стр. 167-226.

99. Жан-Пол Сартр код Југословена (1939-2004). Jean-Paul Sartre en Yougoslavie (1929-2004). Библиографија. Bibliographie. Поводом стогодишњице рођења. A l'occasion du centenaire de la naissance. - [У зборнику]: *Жан-Пол Сартр у свом и нашем времену. Jean-Paul Sartre en son temps et aujourd'hui*. Београд, Филолошки факултет, 2006, стр. 181-242. Штампано и као посебан отисак.

100. Библиографија Ксеније Атанасијевић. – [У књизи]: Ксенија Атанасијевић: *Српски мислиоци*. Приредио и поговор написао Илија Марић. Београд, Плато, 2006, стр. 325-416.

101. Bibliografija Zorana Đinđića. - [U zborniku]: *Zoran Đinđić: Etika odgovornosti*. Zbornik radova. Uredila i uvod napisala dr Latinka Perović. Beograd, Helsinški odbor za ljudska prava u Srbiji, 2006, str. 379-419. Biblioteka Svedočanstva. Br. 25.

102. Лав Шестов код нас. Библиографија. - [У књизи]: Лав Шестов: *На терезијама Јова*. (Путовање по душама). Превео с руског Добрило Аранитовић. Београд, Бримо – Логос, 2006, стр. 399-405.

103. Био-библиографија Владимира Станимировића (1881-1956). Поводом педесетогодишњице смрти. – [У зборнику]: *Сусрети библиографа у спомен на др Георгија Михаиловића*, Инђија, XV (2006), Народна библиотека „Ђорђе Натошевић“, (У штампи).

в) Преводи

104. Л. Е. Шапошњиков: Учење о саборности у схватањима раних словенофила. Превео с руског језика Добрило Аранитовић. – [У зборнику]: *Православље између неба и земље*. Ниш, Градина, 1991, стр, стр, 127-136.

105. Ашот А. Овакимјан: Српски дипломатски извори о покољу Јермена у Цариграду августа 1896. године. (Превео с руског рукописа Добрило Аранитовић). – [У]: *Свеске Матице српске*, 21, 1992, стр. 25-32.

106. Павле Аполонович Ровински: У Врачевићу 1868. (Успомене са путовања по Србији). Избор, превод и уводна белешка: Добрило Аранитовић. - [У зборнику]: *Село*. Колубара. Подгорина. Тамнава. Качер. – Ваљево, Агенција „Ваљевац“, 1993, стр. 149-170.

107. Павле Аполонович Ровински: Српска библиографија за новију књижевност 1741-1867. Сачинио Стојан Новаковић, у Београду, Изд. „Српског ученог друштва“ 1969, XXIV, 1664 с. Превео Добрило Аранитовић. – [У зборнику]: *Сусрети библиографа '91 и '93*. Инђија, Народна библиотека „Др Ђорђе Натошевић», 1995, стр. 16-23.

108. Павле Аполонович Ровински: *Српска Морава*. Успомене са путовања по Србији 1868. године. (Одломак). Превео са руског Добрило Аранитовић. – [У]: *Србија*. Српски народ, српска земља, српска духовност у делима страних аутора. Песме и поеме, приповетке, романи, драме, путописи, беседе, дневници, мемоари, есеји, писма, записи. Одабрали и приредили Ратомир Дамјановић, Ново Томић, Сања Томић. Београд, Итака, 1996, стр.363-365.

109. Александар Мењ: Преоваплоћење и окултизам. (Превео с руског Добрило Аранитовић). - [У књизи]: Зоран Милошевић: *Окултизам из православне перспективе*. Шабац, Бели анђео, 1997, стр. 35-57.

110. В. И. Курашов: Млади и (не)култура. Превео Добрило Аранитовић. – [У књизи]: Зоран Милошевић: *Отац и дете*. Шабац, Бели анђео, 1998, стр. 91-97.

111. Иван Александрович Иљин: О отаџбини. Превео Добрило Аранитовић. – [У књизи]: Зоран Милошевић: *Отац и дете*. Шабац, Бели анђео, 1998, стр. 103-117.

112. Ашот Овакимјан. Арменске колоније у српским земљама. Са рукописа на руском језику превео Добрило Аранитовић. – [У]: *Зборник Матице српске за историју*, Нови Сад, 55, 1997, стр. 49-74.

113. Тома М. Бацетић: Од Бачеваца до Београда 1858. године. Путничке забелешке. Превео Добрило Аранитовић. – [У]: *Колубара*. Велики народни календар за просту 1999. годину. Ваљево, Издавачко предузеће Колубара, 1999, стр. 179-182.

114. Лесја Васиљевна Солоњенко: Читање библиотекарa у контексту особености “женског” читања. Превео Добрило Аранитовић. – [У зборнику]: *Школско библиотекарство данас*. Са Округлог стола одржаног 15. јануара 2001. године у Подгорици. Подгорица, Просвјетни рад, 2001, стр. 152-156.

115. О. Б. Скородумова: Виртуална личност и слобода. Прилог проблема социокултурних извора схватања слободе на интернету. Превео с руског Добрило Аранитовић. – [У зборнику]: *Сусрети библиографа у спомен на др Герогија Михаиловића*. Инђија XIV (2004), Народна библиотека „Ђорђе Натoшевић“, Инђија, 2005, стр. 277-293.

116. Слава Григорјевна Матлина: Појмовни апарат савременог библиотекарства. (Социокултурни аспекти). Превео с руског Добрило Аранитовић. – [У зборнику]: *Сусрети библиографа у спомен на др Георгија Михаиловића*, Инђија, XV (2006), Народна библиотека «Ђорђе Натoшевић», Инђија. (У штампи).

Рад на лексикографији

1. *Писана реч професора и ученика Шабачке гимназије*. – Именик. Шабац, Народна библиотека „Жика Поповић“, 1987.

*Добрило Аранитовић обрадио преко 50 личности на слово «П» и сачинио Регистар књиге.

2. *Leksikon pisaca Jugoslavije*, III, K-Lj, Novi Sad, Matica srpska, 1987.

*Dobriло Aranitović sачинио обраде pisaca: Kalpačina Isak V. (35) i Leković Milisav B. (632).

3. *Leksikon pisaca Jugoslavije*, IV, M-Nj, Novi Sad, Matica srpska, 1997.

*Dobriilo Aranitović sačinio obrade pisaca: Marinković Tomislav D. (121) i Marković Milenko J. (147).

4. *Биографски лексикон ваљевског краја*. Д-Ђ. Књига 1, свеска 5. Ваљево, 1998.

*Добрило Аранитовић сачинио обраду: Дачић Милан (294)

5. *Биографски лексикон ваљевског краја*. Ј-К. Књига 2, свеска 8, Ваљево, 2000.

*Добрило Аранитовић сачинио обраду: Кнежевић Божидар (215-217).

6. *Leksikon pisaca Jugoslavije*, V, O-P. Novi Sad, Matica srpska, [u pripremi]

*Dobriilo Aranitović sačinio obrade pisaca: Obradović Vukić, Obradović Stojan, Odavić Petar J., Okanović Stevan, Opačić-Lekić Vukosava, Opačić-Ćanica Stanko (dopuna), Orbović Marija, Ostojić Dragoljub, Ostojić Đoko, Ostojić Đorđije, Ostojić Miloš, Ostojić Radivoje, Otašević Vukman, Panić Danica, Panić-Surep Milorad, Pandžo Šukrija, Paunić Dragoljub, Pavićević Vuko, Pavićević Slavko, Pavlović Dragomir Z., Pavlović Jeremija, Pavlović Kosta St., Pavlović Ljubomir R., Pavlović Marko, Pavlović Milika, Pažanin Ante, Parežanin Ratko, Pejatović Risto, Pejatović Tanasije, Pejović Danilo, Pejović Milivoje, Pejović Milenko, Penjin Dragiša, Perović Latinka, Perović Miloš, Perović Radoslav, Perunović Petar, Perunović Stanko, Pešić Zvonko, Petković Vlastimir, Petranović Bogoljub Teofilo, Petranović Božidar, Petranović Gerasim, Petronijević Branislav, Petranović Stevo, Petrić-Bašović Ljubinka, Petrić Mirko, Petrović Bratislav-Tika, Petrović Gajo, Petrović Dragoljub, Petrović Jovan, Petrović Mihailo – Mika Alas, Petrović Milan M., Petrović Milić-Rajom, Petrović Miloje, Petrović Nadežda, Petrović Nenad V., Petrović Radoslav M., Petrović Rastislav, Petrović Svetisav A., Pivljanin Ranko, Pijade David, Pijade Moša, Pirjevec Dušan, Pižurica Krsto, Plaović Radomir Raša, Poderegin-Bajić Milka, Podrugović (Gavrilović) Tešan, Polimac Jevtović Dimitrije, Popović Branko, Popović Vladimir B., Popović Vojislav M., Popović Vuk, Popović Gavriilo, Popović Dušan V.,

Popović Živorad-Žika, Popović Zlatica, Popović Justin, Popović Marko S. Rodoljub, Popović Predrag-Dragan, Popović Sava, Popović Slobodan, Popović Tadija, Potparić Čedomir, Prvulović Živojin R., Prica Ognjen, Prodanović Radimir, Prohić Kasim, Prokić Lazar D., Protić Kosta S., Protić Ljubomir M., Protić Paun, Prstojević Novica, Purić Božidar, Pušonjić Boško.

7. *Leksikon pisaca Jugoslavije*, tom VI-VII, R-Ž, Novi Sad, Matica srpska [u pripremi]

*Dobroilo Aranitović sačinio obrade pisaca: Radenković Đorđe, Radovanović Janko, Radovanović Marinko, Radović Đuza, Radosavljević Pavle – Paja, Radosavljević Stevan-Bdin, Radošević Branko, Radulović Filip, Raičević Svetozar R., Rajić Dragoljub, Rajić Milan M., Rajić Negovan Lj., Rajković Milisav M., Rakić Vićentije V., Rakočević Marko Ž., Rakočević Tomislav, Ranitović, Goran, Ratković Risto, Ribar Veljko, Ristić Mihailo Hristifor, Ristić Svetomir, Ristić Toma St., Rmuš Petar, Rosić Dragiša, Rukavina Jovan, Ružičić Gojko, Ružičić Marko, Ružičić Nikanor, Ružičić Uroš, Savić Ljubomir M., Savković Dušan, Sadagić Izet, Samardžić Marija-Mara, Samardžić Stevan, Samokovlija Isak, Sijarić Ćamil, Simić Borisav-Bora, Simić Dragan, Simonović Budimnir Budo, Sjekloća Branko, Skarić Savo-Zembilj, Slankamenac Prvoš, Srbljanović Vitomir, Sretenović Mihailo, Stanimirović Vladimir, Stanišić Vaso, Stanković Mile, Starčević Milica Mila, Stevović Savo, Stepančić Živorad, Stefanović Mila, Stojković Andrija B., Tmuša Vladislav Veselinović, Tomašević Dušan-Ćirko, Tomić Svetozar B., Toroman Milinko, Tošković Jovo, Tufegdžić Dragutin, Tufegdžić Janko, Šalipurović Vukoman, Šaulić Novica, Šević Milan, Šešić Bogdan, Šiljak Mihailo (Milan) S., Šiljak Mićun, Šljivić Mihailo, Šljivić Čedomir, Šćepanović Blažo, Šujić Milovan, Vanlić Milorad, Vasiljević Alimpije, Veković Divna, Velimirović Miloš, Vidaković Miloš, Vlahović Mihailo-Mićo, Vlahović Mitar, Vlahović Petar, Vojinović Mileta, Vojinović Strahinja, Vojinović Filip, Vraneš Mirko, Vujadinović Radovan, Vučinić Slobodan, Vujić Vladimir, Vujić Mihailo V., Vukanović Tatomir, Vukmanović Luka, Vuković Gavro, Vuković Kaja-Kaćuna, Vuković-Crnovršanin Milan, Vuksanović Miliwoje, Vulević Miloš, Zejak Branko, Zeković Radosav, Zuković Radoman, Žegarac Petar R., Živojinović Slobodan, Žugić Nešo Z.

Литература о радовима Добрила Аранитовића

(Избор)

1. В[лаховић], П[етар]: Уз библиографију С. Вукосављевића. – [У зборнику]: *Симпозијум „Сеоски дани Сретена Вукосављевића“*, VI, Пријепоље, 1978, стр. 238.

2. Таутовић, Радојица. Присутност у времену. Поглед на једно годиште часописа „Мостови“ 1978. год. – *Мостови*, Пљевља, 11/1979, бр.50, стр.91-97.

*Аутор позитивно оцењује прилоге Добрила Аранитовића: «Фром о мисији Сигмунда Фројда» и „Подухват који охрабрује“ објављене у бр. 46/1978. овог часописа.

3. Д[рашковић], Ч[едомир]: Аранитовић Добрило: Мостови 1969-1979. Библиографија, Пљевља, 1980. – *Библиографски вјесник*, 10/1981, бр.2, стр.309.

4. Јовановић, Н[овак]: Добрило Аранитовић: Библиографија Душана Костића, „Стварање“, Титоград, 1981, број 11. – *Библиографски вјесник*, 11/1982, бр.3, стр.83-184.

5. Fulanović, Branka: Lapin Ivanovič Nikolaj: Mladi Marks. Izdavač, Mladost, Beograd, 1984, str. 194. – *Naše teme*, 28/1984, br.6, str.1069.

*Prikaz knjige u prevodu Dobrila Aranitovića.

6. Perović, Milenko Al.: Riječ recenzenta. – *Savremenost*, 14/1984, br. 120-121(10-11),str. 195.

*Uvodna riječ za bibliografiju „Jugoslovenska kritika staljinizma“ Dobrila Aranitovića koju je časopis objavio u dva nastavka.

7. Bojić, Nikola: *Pisac nije zaboravljen*. Časopis „Mostovi“, koji izdaje Međurepublička zajednica za kulturno-prosvjetnu djelatnost iz Pljevalja, objavio je prvi put kompletnu bibliografiju književnih radova Isaka Samokovlije. – *Oslobođenje*, 42/1985, br.13142 (22. 1), str.8.

*Autor bibliografije Dobrilo Aranitović.

8. Glavaš, Sanda: N. I. Lapin: *Mladi Marks*, Mladost, Beograd, 1984. – *Naše teme*, 28/1984, br.10, str.2142-2143.

*Prikaz knjige u prevodu Dobrila Aranitovića.

9. Krcić, Šefket: Nikolaj Ivanovič Lapin: „Mladi Marks“, Mladost, Beograd, 1984. – *Luča*, 1/1984, br.2, str.262.

*Prikaz knjige u prevodu Dobrila Aranitovića.

10. Лончар, Драгомир: Четврт века излажења часописа „Гледишта“: Библиографија „Гледишта“ 1960-1984. (Година XXVI, 1985, бр. 1/2, стр. 310. Сачинио Добрило Аранитовић). – *Библиографски вјесник*, 14/1985, бр.3, стр.349-350.

11. Perović, Milenko Al.: Riječ recenzenta. – *Savremenost*, 15/1985, br.3/4(125-126), str.175.

*Uvodna riječ za bibliografiju „Moralni problem u savremenom jugoslovenskom društvu“ Dobrila Aranitovića.

12. Крњевић, Катица: Непознати претеча Вука Караџића. „Ерлангенски рукопис“, зборник старих српскохрватских народних песама, популарно издање, приредили Радосав Меденица и Добрило Аранитовић, „Универзитетска ријеч“, Никшић, 1987.- *Политика*, 84 /1987, (12. децембар), стр.13; Књижевност - уметност - наука, IX, стр.430.

13. Крстић, Ђурица: Предговор. - [У]: Добрило Аранитовић: Грађа за библиографију радова о обичајном праву југословенских народа 1843-1985. *Balkanica*, Београд, XVI-XVII, 1985-1986, стр. 385.

14. Ajdačić, Dejan: Nakon šest decenija. „Erlangenski rukopis“, priredili Radosav Medenica i Dobrilo Aranitović, „Univerzitetska riječ“ - Nikšić, 1987 – *Borba*, 70/1988, br.96 (6. april), str.8.

15. Бојовић, Драгослав: Добрило Аранитовић: Грађа за библиографију радова о обичајном праву југословенских народа 1843-1985. Балканолошки институт САНУ, *Balkanica XVI/XVII*, Београд, 1986. – *Библиографски вјеник*, 17/1988, бр.2, стр.352-353.

16. В[ојиновић], Ж[ивана]: Прилог библиографији обичајног права. – *Глас Подриња*, 44/1988, бр.2146 (7. јун), стр.8.

17. Зечевић, М[илорад]: Изашла из штампе Библиографија радова о пљеваљском крају аутора Добрила Аранитовића. Драгоцјена услуга проучавању прошлости Пљеваља. (Издавач: НИРО „Пљеваљске новине“, штампа Просвета, Београд). – *Пљеваљске новине*, 29/1988, бр.731 (1. април), стр.6.

18. Зечевић, М[илорад]: Ерлангенски рукопис у новом руху. (Издавач: „Универзитетска ријеч“, приређивачи: Добрило Аранитовић и Радосав Меденица). – *Пљеваљске новине*, 29/1988, бр.732 (10. април), стр.5.

19. Јокнић, М[илорад]: Нова књига Добрила Аранитовића. Драгоцјен прилог библиографији обичајног права. – *Пљеваљске новине*, 29/1988, бр.726 (10. фебруар), стр.5.

20. Килибарда, Новак: Предвуковска народна поезија. (*Ерлангенски рукопис*, приредили Радосав Меденица и Добрило Аранитовић, „Универзитетска ријеч“, Никшић, 1987). – *НИН*, 38/1988, бр.1943 (27. март), стр.39.

21. Lončar, Dragomir: Zavičajna literatura – odgonetka prošlosti. (Dobrilo Aranitović: „Bibliografija radova o pljevaljskom kraju“, Pljevlja, NIRO „Pljevaljske novine“ 1988, str. 198+/10/ ilustracija, 25 cm). – *Mostovi*, 20/1988, бр.105, стр.97-96

22. Мартиновић, Д[ушан] Ј.: Добрило Аранитовић: Библиографија радова о пљеваљском крају. НИРО «Пљеваљске новине», Пљевља, 1988, стр. 197. – *Библиографски вјесник*, 17/1988, бр.3, стр. 316-317.

23. Мулагановић, М.: Уручене награде „Вукоман Шалипуровић“. *Потцењена библиографија*. Ниједна санџачка општина нема право да нема: библиотеку, архив, завичајни музеј, галерију и завичајну библиографију, која је предуслов израде завичајне монографије, нагласио је Добрило Аранитовић, аутор награђеног рада „Библиографија радова о пљеваљском крају“. – *Златарске новости*, 9/1988, бр.195 (29.новембар), стр.7.

24. Цмиљановић, М[илан] Р.: У Прибоју уручене овогодишње награде „Вукоман Шалипуровић“. *Вредан прилог културној баштини*. Награде уручене мр Саиту Качапору за књигу „Школство у Новом Пазару између два светска рата“ и Добрилу Аранитовићу за „Библиографију радова о пљеваљском крају“. – *Глас Полимља*. 10/1988, бр.490-491 (24. новембар), стр.10.

25. Чађеновић, Јован: Библиографија као биографија. – *Библиографски вјесник*, 17/1988, бр.3, стр.320-323.

*Осврт на „Библиографију Трифуна Ђукића“ коју је сачинио Добрило Аранитовић објављену у часопису *Стварање* бр. 6/1987.

26. Цуверовић, Радисав: Значајан датум. У издању НИРО „Пљеваљске новине“ почетком марта ове године штампана је „Библиографија радова о пљеваљском крају“ аутора Добрила Аранитовића. – *Просвјетни рад*, 1988, бр.7 (1. април), стр.8.

27. Цекић, Миодраг: Феноменолошка мисао у Југославији. – *Политика*, 86/1989, бр.27259 (26. август), стр.14.

*Са посебним освртом на „Библиографију феноменологије у Југославији“ Добрила Аранитовића објављену у зборнику *Analecta Husseriana*, XXVII, Boston, 1988.

28. Божовић, Гојко: У издању „Универзитетске ријечи“ *Пјеванија црногорска и херцеговачка*. Ово познато дјело Симе Милутиновића Сарајлије припремио је наш земљак Добрило Аранитовић. – *Пљеваљске новине*, 31/1990, бр.815 (15. новембар), стр.4.

29. Јокнић, Милорад: Драгоцјен дар завичају. (Добрило Аранитовић: Библиографија радова о пљеваљском крају, издавач: НИРО „Пљеваљске новине“, 1988, штампа „Просвета“, Београд). – *Брезнички записи*, 1/1990, бр.1, стр.120-121.

30. Ј[оксимовић], М[илорад]: Био-библиографија др Миомира Дашића (Добрило Аранитовић: Био-библиографија проф. др Миомира Дашића – поводом 35-годишњице стручно-научног рада, МРЗ Пљевља, 1989). – *Слобода*, Беране, 29/1990, бр.655 (16. март), стр.7.

31. Ђурковић, Живко: Реафирмација Његошевог учитеља. (Сима Милутиновић Сарајлија: *Пјеванија црногорска и херцеговачка*, Универзитетска ријеч, Никшић, 1990). - *Овдје*, 22/1990, бр.262/263, децембар, стр.22.

32. Килибарда, Новак: Уз друго издање „Пјеваније црногорске и херцеговачке“. –[Предговор књизи]: Сима Милутиновић Сарајлија: *Пјеванија црногорска и херцеговачка*. Приредио Добрило Аранитовић, Никшић, Универзитетска ријеч, 1990, стр. 5-11.

33. Косановић, Ј.: Књиге по којима ће се памтити Сајам. – *Ослобођење*, 47/1990, (28. октобар), стр.7.

*О књигама проглашеним за издавачки подухват године међу којима је и *Пјеванија црногорска и херцеговачка* Симе Милутиновића Сарајлије коју је приредио Добрило Аранитовић.

34 .Марковић, Ратко: Књижевно дјело Душана Костића. Добрило Аранитовић: *Био-библиографија Душана Костића*, Титоград, 1990. – *Библиотекар*, 42/1990-91, бр.1/2, стр.104.

35. Муњић, С[тана]: Са Добрилом Аранитовићем о послу да омили дуго кућену књигу. *Одмршена Пјеванија Симе Сарајлије*. Награду за капитални издавачки подухват године, на 35. сајму књига, добила књига „Пјеванија црногорска и херцеговачка“ Симе Милутиновића Сарајлије коју је приредио професор Добрило Аранитовић, библиотекар из Шапца. – *Глас Подриња*, 46/1990, бр.2270 (13. децембар), стр.18.

36. Petrović, Gajo: Heidegger i jugoslovenska filozofija prakse. - [U knjizi]: Gajo Petrović: *U potrazi za slobodom*. Povijesno-filozofski ogleđi, Zagreb, 1990, str. 156-160.

*Sa posebnim osvrtom na bibliografski prolog Dobrila Aranitovića Heidegger u Jugoslaviji objavljen u Hajdegerovoj knjizi *Bitak i vrijeme*, Zagreb, 1985.

37. Чађеновић, Јован: Ново издање Пјеваније. Сима Милутиновић: Пјеванија црногорска и херцеговачка, „Универзитетска ријеч“, Никшић, приредио Добрило Аранитовић. – *Побједа*, 46/1990, бр.8986 (8. децембар), стр.12.

38. Чађеновић, Јован: Из дубине времена. – *Стварање*, 45/1990, бр.11/12, стр.1198-1204.

*Приказ *Пјеваније црногорске и херцеговачке* Симе Милутиновића Сарајлије у издању никшићке Универзитетске ријечи. Приредио Добрило Аранитовић.

39. Barišić, Pavao: Dobrilo Aranitović: *Hegel u Jugoslaviji 1863-1990*. Bibliografija prevoda Hegelovih dela na jezicima jugoslovenskih naroda sa bibliografijom radova o Hegelu. Hegelovo društvo, Beograd, 1991. – *Filozofska istraživanja*, 11/1991, 1(40), 281.

40. Војиновић, Станиша: Хегел у Југославији 1863-1990. Хегелово друштво, Београд, 1991, 159 стр. – *Библиографски вјесник*, 20/1991, бр.2/3, стр.170-171.

41. Јокнић, М[илорад]: *Изашла из штампе библиографија Хегелових дјела на језицима југословенских народа аутора Добрила*

Аранитовића. Увид у југословенску филозофску мисао инспирисану Хегелом. – *Пљеваљске новине*, 32/1991, бр.832 (10. јун), стр.4.

42. Лалић, Милан: Друго издање „Пјеваније“ тек после 157 година. *Скривени Његош*. – *Вечерње новости*, 39/1991 (4. фебруар), стр.20.

43. Марић, Милун: Подухвати. *Песник и ратник*. Сима Милутиновић Сарајлија: „Пјеванија црногорска и херцеговачка“, „Универзитетска ријеч“, Никшић, 1990. – *Дневник*, 50/1991, бр.15888 (21. јануар), стр.13.

44. Лончар, Драгомир: Социолошка мисао у времену. (Добрило Аранитовић: Библиографија „Социолошког прегледа“ 1938-1988, „Социолошки преглед“, бр. 4/1988. године). – *Библиографски вјесник*, 20/1991, бр.1, стр.181-182.

45. Рацковић, Никола: Феноменологија у Југославији. Библиографски рад Добрила Аранитовића. – *Библиографски вјесник*, 20/1991, бр.2/3, стр.169-170.

46. Тороман, Милинко: Ускрснуће „пјевајућег народа“. Сима Милутиновић Сарајлија: Пјеванија црногорска и херцеговачка, Универзитетска ријеч, Никшић, 1990. Приредио Добрило Аранитовић. – *Просветни преглед*, 46/1991, бр.1765(12)(16. април), стр.11.

47. Sekić, Miodrag: Predgovor. – [U knjizi]: Dobrilo Aranitović: *Hegel u Jugoslaviji 1863-1990*. Београд, Hegelovo društvo, 1991, str. 5-6.

48. Цекић, Миодраг: Библиографије. Хегел у Југославији. 1863-1990. Аутор: Добрило Аранитовић, издавач: Хегелово друштво, Београд, 1990. – *Политика*, 88/1991, бр.27905 (15. јун), стр.18. *Култура – уметност – наука*, XXI, бр. 177.

49. Гагрица, Јован: Како нас је походио Хегел. Добрило Аранитовић: Хегел у Југославији 1863-1990, Хегелово друштво, Београд, 19991. – *Летопис Матице српске*, 168/1992, бр.449/6, стр.1094-1095.

50. Јокнић, Милорад: Још један вриједан прилог Добрила Аранитовића изучавању завичајне прошлости. Монографија о академику Урошу Ружичићу. – *Плеваљске новине*, 33/1992, бр.851 (1. фебруар), стр.5.

51. Костић, Душан: Запис над библиографијом о Васојевићима. – [Предговор књизи]: Добрило Аранитовић: *Библиографија о Васојевићима* од помена до 1945. године. Београд, Завичајно удружење Васојевића, 1992, стр.11-12.

52. Мартиновић, Душан: Добрило Аранитовић. – [У књизи]: Душан Мартиновић: *Црногорска библиографија. Историјски развој. Библиографи.* Цетиње, Централна народна библиотека Републике Црне Горе „Бурђе Црнојевић“, 1992, стр. 159-161.

53. Racković, Nikola: Mi i Hegel. Dobrilo Aranitović: „Hegel u Jugoslaviji 1863-1990“,Hegelovo društvo, Beograd, 1991. – *Vorba*, 70/1992, 58 (27. februar), 15-16.

54. В[ојиновић], Ж[ивана]: Везе Срба и Армена. „Срби и Армени“, Ашот Овакимјан, издавач Српско-арменско друштво, Београд, 1993. – *Глас Подриња*, 50/1993, бр. 2405 (29. јул), стр.8.

*Приказ књиге у преводу Добрила Аранитовића.

55. Дашић, Миомир: Богато духовно наслеђе. (Добрило Аранитовић: Библиографија о Васојевићима, издавач: Завичајно удружење Васојевића, Београд, 1992; стр. 540). – *Слобода*, Беране, 32/1993, бр.719 (3. март), стр.6.

56. Ераковић, Драган: Кључеви краљевства књига. Разговор с Добрилом Аранитовићем, једним од значајних југословенских библиографа, о историји, шабачком заборау, Марксу, 1968, ерозији морала... – *Глас Подриња*, 50/1993, бр.2387 (25. март), стр.6.

57. Ивић, Павле: Нека за овом књигом дођу многе друге. (Реч на представљању „Библиографије о Васојевићима“ Добрила Аранитовића 23. фебруара 1993. године у Београду). – *Задужбина*, 6/1993, бр.21, март, стр.3.

58. Ј[окнић], М[илорад]: Нова књига Добрила Аранитовића: Библиографија о Васојевићима. – *Пљеваљске новине*, 33/1993, бр.800 (24. фебруар), стр.2.

59. Лончар, Драгомир: Педијатар свјетског гласа. (Добрило Аранитовић: Академик проф. др Урош С. Ружичић: поводом стогодишњице рођења (1891-1991), библиотека Претходници, Пљевља, Међурепубличка заједница, 1992, стр. 82, посебна издања часописа Мостови, 122-123/1992). – *Библиографски вјесник*, 22/1993, бр.2/3, стр.185-186.

60. [Лукетић, Мирослав]: Аранитовић, Добрило, виши библиотекар. - [У]: *Ко је ко у Црној Гори*. Будва, Золак и Золак, 1993, стр. 23.

61. Рајковић, Видак: Добрило Аранитовић: Библиографија о Васојевићима. Београд, Завичајно удружење Васојевића, 1992. – *Библиографски вјесник*, 22/1993, бр.1, стр.193-196.

62. Racković, Nikola: Рецепција Hegela u Jugoslaviji. Dobriilo Aranitović: Hegel u Jugoslaviji 1863-1990. – Beograd, Hegelovo društvo (1991). – *Mostovi*, 25/1993, стр.126-127, 124.

63. Трифуновић, Ђорђије. О једној регионалној библиографији. (Добрило Аранитовић: „Библиографија о Васојевићима“. Издавач: Завичајно удружење Васојевића, Београд, 1992, стр. 540). – *Просвјетни рад*, 1993, бр.10 (1. октобар), стр.12.

64. Делетић, Р[атко]: Сусрети: Добрило Аранитовић, библиотекар. *У служби науке*. – *Побједа*, 51/1994, бр.10320 (31. август), стр.10.

65. Јокнић, Милорад: Аранитовић Добрило. – [У књизи]: Милорад Јокнић: *Искре Пљеваљске гимназије*, Пљевља, 1994, стр. 9-10.

66. Мартиновић, Душан Ј.: Ријеч на промоцији „Библиографије о Васојевићима“ (Подгорица, 10. фебруара 1993). – *Библиографски вјесник*, 22/1994, бр.2/3, стр.175.

67. Чађеновић, Јован: Ново издање Милутиновићеве *Пјеваније црногорске и херцеговачке*. Универзитетска ријеч, Никшић, 1990. Приредио Добрило Аранитовић. – [У књизи]: Јован Чађеновић: *Побједници времена*. Огледи и критике, Нови Сад, Цветник – Подгорица, Културно-просвјетна заједница Подгорице, 1994, стр. 7-14.

68. Вулевић, М[илош]: Библиографски портрет Радована Зоговића. (Добрило Аранитовић: „Био-библиографија Радована Зоговића“, издавач: Црногорска академија наука и умјетности, „Споменица преминулим члановима Академије, св. 8“, Подгорица, 1994). – *Слобода*, Беране, 24/1995, бр.783 (17. мај), стр.5.

69. Вулевић, Милош: Библиографија Милисаву Лутовца. (Добрило Аранитовић: *Милисав В. Лутовац (1901-1988)*). 1. Биографија, 2. Библиографија. – Библиографски вјесник, Цетиње, 1995, бр. 1). – *Слобода*, Беране, 34/1995, бр.791 (1. новембар), стр.6.

70. Дашић, Миомир: Свједочење о великом духовном наслеђу. Добрило Аранитовић: Библиографија о Васојевићима, издавач: Завичајно удружење Васојевића, Београд, 1993, стр. 540. Библиографских јединица 5.715. – *Историјски записи*, 67/1994, бр.3/4, стр.183-186.

71. Јокнић, М[илорад]: У издању Црногорске академија наука и умјетности. Четири библиографије Добрила Аранитовића. – *Пљевалске новине*, 34/1995, бр.922 (14. април), стр.5.

* О библиографијама Вука Павићевића, Јанка Ђоновића, Бузе Радовића и Радована Зоговића.

72. Лончар, Драгомир: Културне и књижевне везе Армена и Срба. (Ашот Овакимјан: Срби и Армени, превео Добрило Аранитовић, Београд, Српско-арменско друштво, 1993; стр. 252). – *Шабачка ревија*, 2/1995, бр.8, јануар, стр.27.

73. Поповић, Р[адован]: Био-библиографија Радована Зоговића. – *Политика*, 92/1995, бр.20286 (3. мај), стр.16.

74. Рацковић, Никола: Споменнице преминулим члановима Црногорске академије наука и умјетности. – *Библиографски вјесник*, 24/1995, бр.2/3, стр.205-210.

75. Ј [окнић], М[илорад]: Још једсан значајан рад Добрила Аранитовића. Поуздан настављач Стојана Новаковића. – *Пљеваљске новине*, 36/1996, бр.953 (2. август), стр.4.

*О зборнику радова *Подринска учитељска библиотека 1926-1931*, Шабац, 1996.

76. Марковић, Марко: Подринска учитељска библиотека 1926-1931. Библиографија – Зборник радова. Издавачи: Народна библиотека „Жика Поповић“ и Виша школа за образовање васпитача – Шабац, 1996. – *Библиографски вјесник*, 25/1996, бр. 3, стр.167-168.

77. Мартиновић, Душан: Завичајна библиографија у Црној Гори. – У: *Сусрети библиографа 95*, Инђија, 1996, стр. 109-112.

*На стр. 109-111. аутор пише и о раду Добрила Аранитовића на завичајним библиографијама Пљеваља и Васојевића.

78. Радуловић, Здравка: Персонална библиографија у Црној Гори. – [У]: *Сусрети библиографа '95*, Инђија, 1996, стр. 21-25.

*О раду Добрила Аранитовића на персоналним библиографијама на стр. 24. У библиографском попису персоналних библиографија наведено 75 персоналних библиографија овог аутора.

79. Андрић, Љубисав: Моћ документа. *Читалиште шабачко 1847-1848*. Документи и грађа. Приредио Добрило Аранитовић; издање Народне библиотеке у Шапцу, 1997. – *Борба*, 75/1997, бр.310 (6. новембар), стр.11.Свет књиге, стр. 1.

80. Анђелковић, Мирјана: Добрило Аранитовић: Подрински часописи (1920-1970), библиографија. Шабац, Народна библиотека „Жика Поповић“, 1997. – *Мозаик*, информативно гласило Градске библиотеке у Новом Саду, 2/1997, бр.1/12 (јул-август), стр.5-6.

81. Војиновић, Ж[ивана]: Приручник за проучавање часописа. „Подрински часописи 1920-1970“, Добрило Аранитовић, Народна библиотека „Жика Поповић“, Шабац, 1997. – *Глас Подриња*, 53 / 1997, бр.2606 (10. јул), стр. 4.

82. Војиновић, Станиша: Значајна библиографија Добрило Аранитовић: Подрински часописи 1920-1970. Библиографија. Народна библиотека „Жика Поповић“, Шабац, 1997, 326 стр. – *Задужбина*, 10/1997, бр.39, септембар, стр.12.

83. Живанов, Миодраг – Трајковић, Бројанка: *Ретка и драгоценна књига*. Добрило Аранитовић: Библиотекарство у Шапцу и Подрињу 1847-1997. Библиографија. – [У књизи]: Добрило Аранитовић: *Библиотекарство у Шапцу и Подрињу 1847-1997. Библиографија*. Шабац, Народна библиотека „Жика Поповић“, 1997, стр. 370.

84. Ј [окнић], М[илорад]: Представљени портрети Стевана Самарцића и Добрила Аранитовића. *Прочелна имена у галерији завичајне баштине*. – *Пљеваљске новине*, 37/1997, бр.963 (1. јануар), стр.5.

85. Јокнић, М[илорад]: Из библиографске и преводилачке активности Добрила Аранитовића. Био-библиографија проф. др Милоја Петровића. – *Пљеваљске новине*, 37/1997, бр.970 (15. април), стр.5.

86. Ј [окнић], М[илорад]: Нова књига Добрила Аранитовића: Подрински часописи 1920-1970. – *Пљеваљске новине*, 37/1997, бр.975 (2. јул), стр.5.

87. Јокнић, Милорад: Портрет Добрила Аранитовића. – *Брезнички записи*, 1997, бр.7/8, стр.140-144.

*Ријеч на трибини Народне библиотеке „Стеван Самарцић“ у Пљевљима 20. децембра 1996. год.

88. Милошевић, З[оран]: *Чувари информација*. Добрило Аранитовић: Подрински часописи 1920-1970, Библиографија. Издавач: Народна библиотека „Жика Поповић“, Шабац, 1997. – *Политика*, 94/1997, бр. 30099 (9. август), стр.26.

89. Радуловић, Здравка: Персонална библиографија у Црној Гори. (Допуне). – *Библиографски вјесник*, 26/1997, бр.3, стр.25-32.

*На стр. 26-28. обухваћено 36 нових персоналних библиографија Добрила Аранитовића које је ауторка изоставила у прилогу објављеном у *Сусретима библиографу* 95, Инђија, 1996.

90. Рацковић, Никола: *Поуздано и прегледно*. Добрило Аранитовић: Подрински часописи 1920-1970. Библиографија, изд. Народна библиотека „Жика Поповић“, Шабац, 1997. – *Борба*, 75 / 1997, 282 (9. октобар), стр.9.Свет књиге, стр. 4.

91. Рацковић, Никола: Судбина света: с религијске и научне тачке гледишта / приредио Зоран Милошевић; превео Добрило Аранитовић. – Шабац, Православна књижара Бели анђео 1997(Ваљево: „Градис“) – 52 стр. (Библиотека Православна философија, св. 1). – *Библиографски вјесник*, 26/1997, бр.3, стр. 254.

92. Тешић, Гојко: Похвала Добрилу Аранитовићу (за његов драгоцен библиографски рад). – [Поговор у књизи]: Добрило Аранитовић: *Подрински часописи 1920-1970*. Шабац, Народна библиотека „Жика Поповић“, 1997, стр. 325-326

93. Бубања, Војислав: Есеј о бесмртности. Протојереј Александар Мењ: „Смрт и Бесмртност“ (превод Добрила Аранитовића), „Бели анђео“, Шабац, 1997. – *Борба*, 76/1998, 183 (2. јул); Свет књиге, стр. 3.

94. Бубања, Војислав: *Повратак из заборава*. Драгиша Н. Боричић: „Испод Комова“; Сабрани књижевни радови; приредио Добрило Аранитовић, „Бордид“ Беране, 1997. – *Борба*, 76/1998, 232 (20. август); Свет књиге, стр. 4.

95. Вукотић, Бојана: Триптих уз век и по Шабачког читалишта (Читалиште шабачко: 1847-1848, документи и грађа, приредио Добрило Аранитовић; Добрило Аранитовић: Библиотекарство у Шапцу и Подрињу 1847-1997 (библиографија); Добрило Аранитовић: Подрински часописи 1920-1970. Библиографија). – *Библиографски вјесник*, 27/1998, бр.2/3, стр.223-226.

96. Вулевић, М[илош]: *Природа као инспирација*. Драгиша Боричић: „Испод Комова – сабрани књижевни радови“, издавач: „Бордид“ - Подгорица и Братство Боричића – Беране, за штампу приредио Добрило Аранитовић, предговор написао академик Матија Бећковић, Беране, 1997. године. – *Јединство*, Приштина, 54/1998, бр.222 (13. август), стр.9.

97. Грубор, Александра: „Градина“ посвећена Пастернаку. – *Књижевне новине*, 51/1998, бр.981 (1. октобар), стр.4.

*Број припремио, текстове о Пастернаку прево и библиографију „Пастернак у Југославији“ сачино Добрило Аранитовић.

98. Делетић, Ратко: Између историје и анегдоте. Драгиша Боричић: „Испод Комова“ (сабрани књижевни радови), Беране, 1997. – *Тренд*, Подгорица, 4/1998, бр.29 (15. фебруар), стр.39.

99. Ђерковић, Р[аде]: Из библиотеке „Жика Поповић“. Два значајна признања Добрилу Аранитовићу. – *Глас Подриња*, 54/1998, бр.2678 (3. 12), стр.6.

*Сребрњак с Вуковим ликом Вукове задужбине из Београда и награда „Стојан Новаковић“ Друштва библиотекара Србије за 1998. годину.

100. Ј. М.: Награде из фонда „Др Јован Максимовић“. Најбољи преводи руске прозе. – *Политика*, 95/1998, бр.30618 (22. јануар), стр.22.

*Међу награђенима Добрило Аранитовић за превод књиге Ивана Иљина *Пут духовне обнове*, Логос, Београд, 1998.

101. Јокнић, М[илош]: *Трудом Добрила Аранитовића. Повратак Драгише Боричића*. Драгиша Боричић: *Испод Комова*,

приредио Добрило Аранитовић, издавач „Бордид“, Подгорица и братство Боричића – Беране. – *Пљеваљске новине*, 37/1998, бр.988 (16. јануар), стр.5.

102. Јокнић, М[илорад]: Из преводилачког рада Добрила Аранитовића. *Пут духовне обнове*. – *Пљеваљске новине*, 37/1998, бр.996 (15. мај), стр.6.*О књизи Ивана Иљина у издању „Логоса“, Београд.

103. Јокнић, М[илорад]: Добрилу Аранитовићу награда „Стојан Новаковић“. – *Пљеваљске новине*, 37/1998, бр. 1003 (30. децембар), стр.9.

104. Крстић, Небојша: Хришћанска философија. *Нова тканина духовног бића*. Иван Иљин: „Пут духовне обнове“, превео Добрило Аранитовић; издавач „Логос“, Београд. – *Политика*, 95/1998, бр.30478 (29. август), стр.40. Култура – уметност – наука, XLII, 20, стр. 8.

105. Лончар, Драгомир: Регионално библиотекарство. Добрило Аранитовић: *Библиотекарство у Шату и Подрињу: Библиографија*. Шабац: Народна библиотека „Жика Поповић“, 1997, стр. 372. – *Библиографски вјесник*, 27/1998, бр.1, стр.220-221.

106. Лончар, Драгомир: Добрило Аранитовић: *Подрински часописи 1920-1970: Библиографија*, Шабац: Народна библиотека „Жика Поповић“, 1997, стр. 330; 29 цм. – *Библиографски вјесник*, 27/1998, бр.2, стр.221-222.

107. М. Ј. М.: Награда „Стојан Новаковић“. Нови власник Добрило Аранитовић. – *Политика*, 95/1998, бр.30582 (14. децембар), стр. 22.

108. Медаковић, Дејан: Реч уз библиографију листа „Задужбина“. – [У књизи]: Добрило Аранитовић: *Задужбина 1/1998-40/1997. Библиографија листа Вукове задужбине*, Београд, Вукова задужбина, 1998, стр. 7.

109. Милошевић, Зоран: Хришћанска философија. *О неизразивости духа*. Протојереј Александар Мењ: „Смрт и бесмртност“, издавач: Православна књижара „Бели Анђео“, Шабац, 1997. С руског прево Добрило Аранитовић. – *Политика*, 95/1998, бр.30291 (21. фебруар), стр.24. – *Култура – уметност – наука*, XLI, стр.45.

110. Радосављевић, Ј[ован]: Истраживачи у култури. *Библиограф, преводилац, публициста*. Библиографски рад Добрила Аранитовића чини више од 200 тематских и персоналних библиографија, што је само део његовог истраживачког рада у култури. – *Политика*, 95/1998, бр.30412 (24. јун), стр.21.

111. Рацковић, Никола: Аранитовић Добрило: Читалиште шабачко: 1847-1848: документи и грађа. – *Библиографски вјесник*, 27/1998, бр.1, стр.239.

112. Рацковић, Никола: Смрт и бесмртност: протојереј Александар Мењ. Превео Добрило Аранитовић. Шабац, Бели анђео, 1997. – *Библиографски вјесник*, 27/1998, бр.2/3, стр.237.

113. Стефановић, Д[имитрије]: Поводом Дана библиотекара Србије. Добрилу Аранитовићу – „Стојан Новаковић“. – *Борба*, 76 / 1998, бр.355 (21. децембар), стр.7.

114. Цмиљановић, Милан Р.: Промоција књиге „Испод Комова“ аутора Драгише Боричића у Беранама и Пријеполу. Споменик постојанији од бронзе и мермера. – *Савиндан*, 1998, бр. 8, стр.21.

*Књигу приредио Добрило Аранитовић.

115. Vasić, Miroljub: Dobrilo Aranitović: Jugoslovenski istorijski časopis, Bibliografija 1935-1997, Savez istoričara Jugoslavije, Beograd, 1999, 504. – *Jugoslovenski istorijski časopis*, 32/1999, бр.1/2, стр. 293-294.

116. Дашић, Миомир: Ризница историографских података за историју Југославије. – [Предговор књизи]: Добрило Аранитовић: *Југословенски историјски часопис*. Библиографија 1935-1997. Београд, Савез историчара Југославије, 1999, стр. 5-22.

117. Вуксановић, Миро: Признање библиографском послу. Уз овогодишњу награду „Стојан Новаковић“. – *Вести*, гласило Библиотеке Матице српске», 8/1999, бр.27 (јануар), стр. 17.

118. Јокнић, М[илорад]: Библиографски подухват Добрила Аранитовића. Библиографија Југословенског историјског часописа. – *Пљеваљске новине*, 38/1999, бр.1016 (16. јул), стр.7.

119. Марковић, Радивоје: Преводи. Пут духовне обнове. Уз дело Ивана Иљина. Превео Добрило Аранитовић; изд. Логос, Београд, 1998. – *Борба*, 77/1999, бр.175 (24. јун); Свет књиге, стр. 2-3.

120. Мартиновић, Душан Ј.: Добрило Аранитовић – добитник награде „Стојан Новаковић“ за 1998. годину. – *Годишњак Народне библиотеке Србије*, Београд, бр.1, 1999, стр. 417-419.

121. Муњић, Стана: Нове књиге. Ризница историографских података. Добрило Аранитовић: Југословенски историјски часопис: библиографија 1935-1997, Савез историчара Југославије, Београд, 1999. – *Глас Подриња*, 55/1999, бр.2719 (16. септембар), стр.7.

122. Стефановић, Димитрије: Библиограф Добрило Аранитовић добитник награде „Стојан Новаковић“. – *Војска*, Београд, 1999, (4. март), стр.34-35.

123. Вулевић, Милош: Приступ тишинама виситорским. Био-библиографија академика Душана Костића. Приредио Добрило Аранитовић: „Душан Костић 1918-1997“, ЦАНУ, Подгорица, 1999. – *Дан*, Подгорица, 2000, бр.474 (16. мај), стр.10.

124. Девура, Никола: Две хиљаде година хришћанства. *Живот и вера*. (Александар Мењ: „Извори религије“, Цептер, превод с руског: проф. Добрило Аранитовић). – *Глас Подриња*, 56/2000, бр.2739 (10. фебруар), стр.

125. Јокнић, М[илорад]: Изашла из штампе шеста књига трећег тома Црногорске библиографије. Библиографски рекорд Добрила Аранитовића. – *Пљеваљске новине*, 41/2000, бр.1049 (1. децембар), стр.7.

126. Пејчић, Н.: Градина. – *Дневник*, 58/2000, бр.19161 (7. јун), стр.18.

*Приказ тематског броја часописа 7-10/1999. посвећеног Михаилу Булгакову који је припремио Добрило Аранитовић.

127. Поповић, Р[адован]: Библиографија Михаила Лалића. – *Политика*, 97/2000, 31282 (25. новембар), 20. Култура – уметност – наука, XLIV, бр. 33, стр. 4.

128. Рацковић, Никола: Добрило Аранитовић: Задужбина (1998-1997). Библиографија. – Београд, Вукова задужбина 1998. – *Библиографски вјесник*, 29/2000, бр.1, стр.249-250.

129. Војиновић, Живана: Награде и признања. *Круна изузетног рада*. Награда „Милорад Панић Суреп“ за 2001. годину додељена Добрилу Аранитовићу, библиотекару из Шапца. – *Глас Подриња*, 57/2001, бр.2831 (29. новембар), стр.6.

130. Девура, Никола: Сумња и вера. Иван Иљин: „Пут духовне обнове“, превод са руског Добрило Аранитовић, изд. „Логос – Арт“, Београд, 1999. – *Борба*, 79/2001, бр.4 (4. јануар), стр.5; *Свет књиге*, стр. 1.

131. Ђерковић, Раде: Награда у правим рукама. – *Подрински телеграф*, 1/2001, бр.9 (6. децембар), стр.14.

*Поводом награде „Милорад Панић Суреп“ Добрилу Аранитовићу.

132. Поповић, Р[адован]: „Стара Србија“ - прошлост, садашњост, народни живот и обичаји. – *Политика*, 98/2001, бр. 31361 (19. фебруар), стр.16.

*О књизи Томе М. Баџетића у издању Историјског музеја Србије. Предео, рјечник и напомене о књизи Добрило Аранитовић.

133. Гагричић, Д[рагољуб]: Историјски музеј Србије објавио књигу „Стара Србија“ Томе Бацетића. Јад и чемер Старог Влаха. После 125 година, књигу је с руског превео Добрило Аранитовић. – *Златарске новости*, Нова Варош, 21/2001, бр.425 (27. април), стр. 9.

134. Јокнић, Милорад: Аранитовић Добрило. – [У]: *Пљеваљска гимназија 1901-2001*. Споменица. Пљеваља, 2001, стр. 300-301.

135. Добрило Аранитовић. – [У књизи]: *Истакнуте личности из Црне Горе у Србији*. Београд, Југословенски покрет Црногораца, 2002, стр. 69-70.

136. Шуковић, Радивоје: Добрило Аранитовић: Црногорска библиографија, том III, књ. 6: Расправе, чланци и књижевни радови у серијским публикацијама: 1936-1994, Цетиње, 2000. – *Библиографски вјесник*, 30/2001, бр.1/2/3, стр.198-200.

137. Петровић, Милић Ф.: Повратак из заборав. (Ријеч на промоцији књиге Томе Бацетића, превод Добрила Аранитовића, Београд – 2001). – *Брезнички записи*, 2002, бр.15, стр.186-192.

138. Терзић, Славенко: Драгоцјено свједочанство прошлости. Тома М. Бацетић, Стара Србија – прошлост, садашњост, народни живот и обичаји, Београд, 2001. године, Историјски музеј Србије. (Ријеч на представљању књиге). – *Брезнички записи*, 2002, бр.15, стр.193-195.

139. Девура, Никола. Обрачун с марксизмом. Борис Више-славцев: „Криза индустријске културе“. Превео Добрило Аранитовић, ЦИД, Подгорица, 2002. – *Борба*, 32/2003, бр.135 (15. мај), Свет књиге, стр.2.

140. Ј [окнић], М[илорад]: Из библиографске дјелатности Добрила Аранитовића. Библиографија радова др Драга Ћупића. – *Пљеваљске новине*, 43/2003, бр.1118 (1. новембар), стр.8.

*Библиографију је као посебно издање објавио „Интерпрес“ из Београда.

141. Муњић, Стана: Признања. Повеља шабачком библиотекару. – *Глас Подриња*, 59/2003, бр.2925 (16. октобар), стр.12.

*Добрило Аранитовић добитник Јубиларне повеље Друштва библиотекара Црне Горе.

142. Јокнић, М[илорад]: Трудом филозофа и преводиоца Добрила Аранитовића. – *Пљеваљске новине*, 45/2004, бр.1131 (15. мај), стр.9.

*Поводом превода књиге *Култура и експлозија* Ј. М. Лоткамна у издању Народне књиге из Београда.

143. Девура, Никола: Дуго чекана енциклопедија. (Добрило Аранитовић: *Подриње у устанцима 1804-1815*. Енциклопедија, Заслон, Шабац, 20005). – *Глас Подриња*, 61/2005, бр.3023 (8. септембар), стр.11.

144. Јокнић, М[илорад]: Нова књига Добрила Аранитовића. Значајан прилог историјској науци. Добрило Аранитовић: *Подриње у устанцима 1804-1815*, ИКП “Заслон“, Шабац. – *Пљеваљске новине*, 46/2005, бр.1160 (1. август), стр.9.

145. Матицки, Миодраг: Енциклопедија устаничког Подриња. – [Поговор у књизи]: Добрило Аранитовић: *Подриње у устанцима 1804-1815*. Шабац, Заслон, 2005, стр. 555-556.

146. Ранковић, Здравко: *Подриње у устанцима 1804-1815*. Вансеријска књига Добрила Аранитовића. – *Колубара*, Ваљево, 12/2005, бр.139, новембар, стр.49.

147. Вејновић, С[лавко]: Заветно слободарство. – *Задужбина*, 17/2006, бр.76, септембар, стр.14.

*О *Читанци Мишарског боја* коју је, у издању Задужбинског друштва Први српски устанак Мишар, изабрао и приредио Добрило Аранитовић, Шабац, 2006.

148. Матицки, Миодраг: Енциклопедија устаничког Подриња. Добрило Аранитовић: *Подриње у устанцима 1804-1815*. Заслон, Шабац, 2005. – *1804 (Аранитовић)*, 2/2006, бр.3, стр.45-46.

149. Недељковић, Миле: Енциклопедија о прегнућу у српским устанцима на подринском подручју. *Издање достојно двестагодишњице. Добрило Аранитовић: Подриње у устанцима 1804-1815.* Енциклопедија, „Заслон“, Шабац, 20005. – *Задужбина*, 18/2006, бр.74 (март), стр.12.

ОЛГА – ЦАНА ВУКМИРОВИЋ

(1923-1980)

Рођена у породици Касом на Цетињу и школована у мјесту рођења, пуних двадесет пет године своје радне биографије посветила је библиотекарству и библиографији. У почетку је радила као књижничар у Савјету за просвјету и културу Црне Горе и кратко вријеме у Историјском институту Црне Горе, да би се потом доквалификовала и стекла звање вишег књижничара у Централној народној библиотеци “Ђурђе Црнојевић” на Цетињу. Као савјесног и трудољубивог библиотечног радника, надлежне власти за просвјету и културу СО Цетиње поставиле су је за директора Градске библиотеке и читаонице “Његош” на Цетињу. На тој је дужности показала велику умјешност, ентузијазам и изванредну организациону способност руководиоца ове познате културне институције, чији су књижни фондови обогаћени и сређени, а рад установе унапријеђен новим облицима културно-просвјетног дјеловања са читалачком публиком у вријеме њеног управниковања. Посебно је успјешно организовала форме рада с најмлађом популацијом и о тим искуствима је информисала библиотечку и културну јавност уопште.

Уз обављање свакодневних радних обавеза у установи и дому, Олга-Цана Вукмировић је стизала да се бави библиографијом. Као аутор или коаутор написала је више персоналних библиографија и текућих библиографија периодичних публикација. Године 1963. објавила је “Библиографију алманаха у Црној Гори између два свјетска рата” (Библиографски вјесник, 1963, бр.1/2/3, стр.145-187). Ова њена библиографија садржи 572 библиографске јединице из алманаха: *Јужњак*, *Срж*, *Црногорац*, *Нови дани*, *Наша искра*, *Илустровани званични алманах Зетске бановине* и *На крчидби*.

Када су се крајем шесте деценије Национална библиотека Црне Горе и Редакција “Просвјетног рада” договориле о изради библиографије овог органа просвјетних и културних радника Црне Горе, Олга-Цана Вукмировић је била у групи библиотечких радника који су успјешно обавили овај посао. Књига се појавила под насловом *Просвјета и образовање у Црној Гори* (Цетиње, 1969, 396 стр.). Године 1974. објавила је “Прилог библиографији књига, чланака и студија за 1973. годину” из историје Црне Горе, његошологије, етнографије, ликовних умјетности и музеологије, (Гласник Цетињских музеја, 1974, књ. XI, стр.167-228), са 671 библиографском јединицом. Двије године доцније, 1976, објавила је “Библиографију штампарско-издавачке дјелатности у Црној Гори 1965-1975. године (Библиографски вјесник, 1976, бр.3, стр.43-188), која садржи 1.398 библиографских јединица распоређених по систему Универзалне децималне класификације, уз одговарајући број регистара (ауторски, преводилаца и предметни-именски регистар).

Наредне, 1977. године у издању Централне народне библиотеке Црне Горе “Ђурђе Црнојевић” објављена јој је књига “Издавачко-штампарска дјелатност у Црној Гори 1965-1975”, са дужим предговором др Мирослава Лукетића. Заједно са др М. Лукетићем израдила је “Библиографију Петра II Петровића Његоша 1963-1966 (издање ЦНБ-Цетиње, 1968, 103 стр.), коју чине 1.067 библиографских јединица и одговарајући научни апарат.

Коаутор је Библиографије часописа “Стварање” (1946-1976), са Маријом Ацић, која се појавила у двоброју 11-12 за 1976. годину у истом часопису. Библиографија садржи 6.020 бфј класификованих по УДК систему.

Заједно са Ксенијом Грујичић урадила је *Био-блиографију Сретена Асановића* (Библиографски вјесник, 1977, бр.1, стр.135-144), а у броју 1-2 за 1978. истог часописа објављен јој је рад “Библиографија штампарско-издавачке дјелатности у Црној Гори 1979. године (стр.21-74), са 261 бфј.

Када је Централна народна библиотека Црне Горе отпочела 1978. године рад на мултидисциплинарном пројекту “Црногорска библиографија 1494-1994. година”, на основу прецизно конципираног и детаљно разрађеног научноистраживачког пројекта, у вриједној и педантној Олги - Цани Вукмировић, тадашњој управници Градске библиотеке “Његош”, нашла је правог сарадника. Она је ангажована на изради II тома ове вишетомене едиције. Заједно са др Миром Лукетићем извршила је неопходна истраживања, систематизовала библиографску грађу и припремила рукопис библиографије црногорске периодике 1835-1984. године, који се на свијет појавио после њене смрти, као прва књига Другог тома под насловом “ЦРНОГОРСКА БИБЛИОГРАФИЈА. Том II, књ. 1. *Серијске публикације 1835-1984*”, Цетиње, 1985, 158 стр.; 29 цм.³

Олга-Цана Вукмировић је умрла у напону стваралачког живота 23. априла 1980. године, са навршених 57 година.

³ Др Душан Ј.Мартинковић: Олга-Цана Вукмировић (1923-1980).- Црногорска библиографија.Историјски развој.Библиографи.-Цетиње, 1992, стр.124-125.

Проф. др БОЈКА БУКАНОВИЋ

(Врбас, 1953-)

Бојка Ђукановић, историчар књижевности и англиста, професор Филозофског факултета у Никшићу, рођена је 1953. у Врбасу. Основну и средњу школу је завршила у Никшићу, а Филолошки факултет (група за енглески језик и књижевност) у Београду. На истом факултету је завршила постдипломске студије и одбранила магистарску тезу из области књижевних наука и докторску дисертацију са темом РЕЦЕПЦИЈА ЕНГЛЕСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ У ЦРНОЈ ГОРИ ОД ПОЧЕТКА ДО 1980. ГОДИНЕ. Предавала је енглески језик у Гимназији у Никшићу од 1970. до 1975. године. Од 1976. године професор је енглеске књижевности на Филозофском факултету у Никшићу. Била је продекан овог факултета, а сада је декан и потпредседник ССН Никшић.

NACIONALNA
CRNE GORE ĐURĐE
CRNOJEVIĆ

Објавила је неколико књига: *Дојс Кери*:

Сјећање на Боботе - превела и предговор написала (Никшић: “Универзитетска ријеч”, 1988, 1980);

Енглеска књижевност у црногорској периодици од почетка до 1989; Виљем Дентон: Црна Гора – њен народ и његова историја (приредила и превела), Подгорица: ЦИД, 1996.⁴

Урадила је и једну књигу у едицији ЦРНОГОРСКА БИБЛИОГРАФИЈА. Том IV – књ.5. *Библиографија о Црној Гори на енглеском језику 1593-1993*. Цетиње, 1993, 141 стр.

⁴ Милан Стојовић-Чедомир Бадовић: *Књиге и писци Никшића 1898-1998*. Никшић, 1998, стр.60.

Проф. др ВЕСНА КИЛИБАРДА
(Никшић, 1954 -)

Весна Гојкова Килибарда, професор Универзитета Црне Горе, министар културе у Влади Црне Горе, преводилац с италијанског језика и библиограф, рођена је 15. децембра 1954. године у Никшићу. Основну школу и гимназију је завршила у Никшићу, а Филолошки факултет и постдипломске студије у Београду. Магистрирала је 1983. године на тему “Руска књижевност у црногорској књижевној периодици до 1941”. Докторирала је на Филозофском факултету Загребачког свеучилишта (са темом “Италијанска књижевност о Црној Гори до 1918. године”).

Професор је на Филозофском факултету у Никшићу (романиста).

Радила је као уредник страног програма на Телевизији Титоград, затим је била лектор за српскохрватски језик на Универзитету “La Sapienza” у Риму, а од 2003. године је професор Одсека за италијански језик и књижевност на Филозофском факултету у Никшићу.

Члан је међународних удружења проучавалаца италијанског језика и књижевности: ALSLLI, ADI, SILFI, AIFI и др.

Аутор је пет књига и више научних радова из домена компаративних истраживања италијанско-црногорских културних и књижевних веза. Огледала се и у раду на библиографији. Написала је једну драгоцену књигу из оквира екстериорике: “Црногорске библиографије 1494-1994.година”:

- ЦРНОГОРСКА БИБЛИОГРАФИЈА.Том IV, књ.4. *Библиографија о Црној Гори на италијанском језику 1532-1941. године.*- Цетиње,1993, 101 стр.;29 цм

Као што се из наслова књиге види, прва библиографска јединица о Црној Гори на италијанском језику датира из далеке 1532. године, што ће рећи само 36 година по престанку рада Црнојевића штампарије. Италијани су, заправо, први почели пописивање библиографске грађе о Црној Гори; њихови библиографи су и први библиографи о Црној Гори (Giuseppe Valentinelli, Cesare Tondini de Quarenghi, Annibale Tenneroni).

Др Весна Килибарда је користила те прве библиографије о Црној Гори и истражила читав период до 1941. године. Као плод овог истраживања, настала је библиографија о Црној Гори на италијанском језику, непроцењиве вриједности, која садржи преко 1.000 библиографских јединица.⁵ Надамо се да ће она истражити и период после 1941. године и објавити га у корист наше науке и културе.

Сем тога, Килибарда је објавила и неколико врло корисних расправа, чланака и био-библиографија о италијанској књижевности и о библиографима који су писали о Црној Гори:

- *Библиографија италијанске књижевности у Црној Гори до 1918.године.* - Библиографски вјесник, Цетиње, 1992, бр.1/2, стр.53-63;

- *Библиографија руске књижевности у Црној Гори до 1918. године.* - Библиографски вјесник, Цетиње, 1992, бр.3, стр.133-164;

⁵ Др Милош Милошевић: Др Весна Килибарда, “Библиографија о Црној Гори на италијанском језику 1532-1941.година и њен научни значај”. – Библиографски вјесник,Цетиње,1995,бр.2/3, стр.119-121.

- *Уз саопштење о библиографији Црне Горе Ђезара Тондинија де Кваренги на међународном конгресу библиографа у Паризу 1888. године.*-Библиографски вјесник, Цетиње, 1993, бр.2/3, стр.93-94;

- *Уз библиографију о Црној Гори на италијанском језику (1532-1941).*- Библиографски вјесник, Цетиње,1995, бр.2/3,стр.127-131;

- *Bibliografija prevoda djela Petra II Petrovića Njegoša na italijanski jezik.*-Библиографски вјесник, Цетиње, 1997, бр.3, стр.5-8;

- *Bibliografija prevoda pjesničkog djela Nikole I Petrovića na italijanski jezik.*-Библиографски вјесник, Цетиње,1998, бр.2/3, стр. 5-8.

Др ФРИДХИЛДЕ КРАУЗЕ

(Сероцки, Пољска, 1928 -)

Фридхилде Краузе (Friedhilde Krause), професор Универзитета у Берлину и ех директор бивше Државне библиотеке Источне Њемачке у Берлину, по професионалној оријентацији слависта, рођена је 18. августа 1928. године у породици евангелијског пастора Фридриха Карола Јоната у Сероцки (Пољска). У Гниезну је завршила основну школу и гимназију (1935-1944). Јануара 1945. године била је принуђена да напусти са породицом домовину, коју су окупирали Њемци. Преселила се у Витшок, сјеверно од Берлина, гдје је 1947. године положила испит зрелости. Од 1947. до 1951. године студирала је славистику на Хумболтовом универзитету (Humboldt – Universität). Послије дипломирања, од 1951. до 1953. године била је аспирант и научни асистент код проф. др Едмунде Шневајс на Институту славистике Хумболтовог универзитета. Након тога, неко вријеме (1953-1957) радила је као референт-специјалиста за славистику

у Државном секретаријату за више образовање Источне Њемачке. Затим је три пуне деценије радила у Државној библиотеци (Deutsche Statsbibliothek) у Берлину (1958 -1988), обављајући разне дужности (1958 -1988. референт за славистичка питања; 1969-1977: замјеник генералног директора и од 1977-1988. генерални директор). Са дужности генералног директора је пензионисана 1988. године.

Ф.Краузе је 1970. докторирала на Филозофском факултету у Берлину на тему “Словенске везе Краљевске библиотеке у Берлину и формирање њеног славистичког фонда од оснивања до 1871”. Дисертација јој је штампана у Лајпцигу 1976. године. Године 1981. добила је звање професора библиотекарства Хумболтовог универзитета и стекла право да држи универзитетску наставу.

Ф.Краузе је врло плодан слависта.Објавила је преко 300 научних радова. Тематика њеног научног интересовања односи се преваходно на историју њемачке славистике, њемачко-словенске културне везе, историјат њемачке Државне библиотеке, историју књиге и библиотека уопште. Од 1963. године бави се изучавањем Вука Стефановића Караџића, о којему је објавила неколико запажених расправа и чланака и његовим везама с Јаковом Гримом и другим Њемцима. Год. 1980. објавила је у Лајпцигу, у издању “Реклама”, “Српске народне пјесме, сабране и издане од Вука Ст. Караџића”. Написала је и дужу предговорну студију за дјелове једне критичке збирке, које је превела са српског језика.

Фридхилде Краузе је написала читав низ самосталних библиографија, међу којима треба навести “Библиографију часописа *Славистика*” (Берлин, 1968), монографију “Њемачко - бугарске културне везе” (Берлин, 1970) и у коауторству с Ингрид Кунке “Полска умјетничка литературу у њемачким преводима 1900-1971” (Берлин,1975).

Међутим, за историју црногорске библиографије посебан значај има њена књига:

ЦРНА ГОРА.. *Литература на њемачком језику. Библиографија.* - Цетиње, 1988, 103 стр. = MONTENEGRO.Literatur in deutscher Sprache. Bibliographie Nachtrag bearbeitet von Friedhilde Krause.-Cetinje, 1988, S.103.

Овај важан библиографски рад проф. др Ф.Краузе прво се појавио у *Библиографском гласнику*, број 2/1988, а затим и као

сепаратно издање у тиражу од 500 примјерака. Она је бесплатно урадила рукопис ове књиге, и без хонорара по објављивању. То је плод њеног вишегодишњег истраживања за потребе пројекта “Црногорска библиографија 1494-1994” на основу Договора о сарадњи између њемачке Државне библиотеке и Централне библиотеке Црне Горе за период 1988-1990. године, који смо потписали 9. новембра 1987. године у Берлину. Њена библиографија о Црној Гори на њемачком језику обухвата временски распон од 1775. до 1985. године. Садржи 972 библиографске јединице, међу којима доминирају бфј књига које су се појавиле прије свега у Њемачкој, Аустрији и Швајцарској. Заступљено је 590 аутора.

Ауторка је, без претензија на цјеловитост библиографске дескрипције, наслове преузимала из каталога, библиографија и приручника (у попису назначених публикација навела је 41 библиографију и приручник!). Другим ријечима, највећи дио литературе наведене у *Библиографији* Ф. Краузе није успјела да обради по принципу *de visu*.

Библиографска грађа је сређена систематски у оквиру десет области: *Земља и људи, Природа, Клима, Привреда, Историја, Држава и право, Војска, Култура и образовање, Језик и литература и Умјетност*. У зависности од обиља библиографског материјала и броја јединица у склопу главних области уведене су подгрупе. Унутар група библиографска грађа је сређена абecedним редом по ауторима, односно по насловима анонимних писаца.

Библиографијом нијесу обухваћене белетристика и народна поезија која је у вези са Црном Гором. Регистровала је 276 наслова периодике, иако јој није пошло за руком да систематски прегледа ове врсте публикација. Поред наведених библиографских извора, податке о периодичним публикацијама црпла је из Dietrichove “Bibliographie der deutschen zeitchriften literatur” (“Библиографије њемачке часописне литературе”).

Публикације са њемачког језичког подручја о Црној Гори, проф.Ф. Краузе је унијела у свој преглед из библиографија и друге приручне литературе, поглавито онда када је из наслова одговарајуће публикације могла, *a priori*, закључити да се ради о Црној Гори. С друге стране, многе празнине могла је да “затвори” захваљујући прегледима библиографске у радовима проф. Миљана

Мојашевића (“Културно посредничка улога часописа ‘Das Ausland’ између Њемаца и Југословена, 1828-1893”.-Зборник Филозофског факултета у Београду, 3/1955, стр.498-517); Зорана Константиновића (“Deutsche Reipebescheimbugen über Serbien and Montenegro” = “Њемачки путописи о Србији и Црној Гори”, Минхен, 1960, стр. 213-229) и Mechthilda Goczewskog “Der Balkan in deutschen und österreichischen Reise – und Erlebnisberichten 1912-1918.Wiesbaden (“Балкан у њемачким и аустријским извјештајима о путовањима и доживљајима 1912-1918”, Висбаден, 1928, стр.171- 283).

Иако библиографија Ф. Краузе о Црној Гори на њемачком језику није рађена по виђењу, који је принцип не само препоручљив у библиографском раду, већ и обавезан са становишта савременог библиографског истраживања и обраде, она представља данас најопсежнији драгоцјени преглед – “информатор” њемачке литературе о Црној Гори и Црногорцима. У *Предговору* своје књиге, опсега 40 штампаних страница, проф. др Фридхилде Краузе је расвијетлила историју писања о Црној Гори у литератури на њемачком језичком подручју. Ова Библиографија треба да да подстицај за даље истраживачке подухвате о Црној Гори на њемачком говорном подручју и на другим германским језицима у циљу израде екстериорике о Црној Гори. И у томе је њен значај веома велики.⁶

⁶ Др Душан Ј. Маргиновић: Фридхилде Краузе. - Црногорска библиографија. Историјски развој. Библиографи. - Цетиње, 1992, стр.135-137.

ЉИЉАНА ЛИПОВИНА

(Цетиње, 1969 -)

Љиљана Липовина, библиограф, рођена је на Цетињу 20. априла 1969. године. Основну школу и гимназију је завршила у родном граду. Филозофски факултет (одсјек за свјетску књижевност и библиотекарство) завршила је у Сарајеву. У Библиографском одјељењу Централне народне библиотеке “Ђурђе Црнојевић” ради од 7. децембра 1992. године. Ахгажована је на пројекту “Црногорска библиографија 1494-1994”, у оквиру којег је објавила двије књиге:

- *Црногорска библиографија. Том III, књ.11. Расправе, чланци и књижевни радови у серијским публикацијама 1966-1978.*
- Цетиње, 1998, 908 стр.; 29 цм, и

- *Црногорска библиографија. Том III, књ.13. Расправе, чланци и књижевни радови у серијским публикацијама 1976-1978.* -
Цетиње, 2001, 754 стр.;29 цм.

- *Библиографија муслиманског народа у Црној Гори.-Погорица, 2004, VI, 291 стр.; 29 стр.*

Сем тога, објавила је у *Библиографском вјеснику* неколико био-библиографија.

ВЕСНА В.

МАРТИНОВИЋ-БУРЗАНОВИЋ

(Цетиње, 1960-)

Весна Вељкова Мартиновић, удата Бурзановић, рођена је 12. јануара 1960. на Цетињу. У родном граду је завшила основну школу и гимназију (1978). Дипломирала је на Филозофском факултету (група за етнологију) у Београду 1984. године. Радила је од 1986. у ЦНБ, у Библиографском одјељењу, као библиограф. Од 1992. године ради у специјалној библиотеци "Центра за науку" Клиничног центра у Подгорици. Написала је више текућих и ретроспективних библиографија.

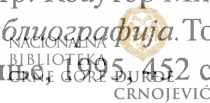
- *Црногорска библиографија. Монографске публикације за 1984.*-Цетиње, 1987, 173 стр. Коаутори: Сенка Латковић, Невенка Мартиновић и Љиљана Војиновић.

- *Црногорска библиографија. Монографске публикације 1985.*-Цетиње, 1987, 128 стр. У коауторству са Сенком Латковић.

- *Црногорска библиографија. Монографске публикације 1986.*-Цетиње, 1988, 140 стр.

- *Црногорска библиографија. Монографске публикације 1987.*-Цетиње, 1989, 154 стр. Коаутор Милорад Миловић.

- *Црногорска библиографија. Том I, књ.9. Монографске публикације 1986-1989.*-Цетиње, 1995, 452 стр.

МИЛОРАД МИЛОВИЋ

(Бањани, 1959 -)

Милорад Миловић, виши библиотекар, библиограф, рођен је у Бањанима (општина Никшић) 31. марта 1959. године. Завршио је Филозофски факултет (група историја) у Новом Саду. Од 1984. ради у Централној библиотеци Црне Горе прво као библиотекар, а од 1987. године као библиограф, радећи на црногорској текућој и ретроспективној библиографији. Објавио је више књига:

- ЦРНОГОРСКА БИБЛИОГРАФИЈА. Том I, књ. 7. *Монографске публикације 1976-1980*. - Цетиње, 1993, 412 стр.; 39 цм;

- ЦРНОГОРСКА БИБЛИОГРАФИЈА. Том I, књ. 8. *Монографске публикације 1981-1985*. - Цетиње, 1996, 488 стр.; 29 цм;

- ЦРНОГОРСКА БИБЛИОГРАФИЈА. Том I, књ. 10. *Монографске публикације 1990-1994*. - Цетиње, 1998, 486 стр.; 29 цм;

- ЦРНОГОРСКА БИБЛИОГРАФИЈА. Том III, књ.10. *Расправе, чланци и књижевни радови у серијским публикацијама 1961-1965.* - Цетиње, 2003, 828 стр.; 29 цм; Коаутор Видак Рајковић.

- *Црногорска библиографија. Монографске публикације 1987.* - Цетиње, 1989, 154 стр.; У коауторству са Весном Мартиновић.

- *Био-библиографија проф.др Јевта Радуловића.* - Библиографски вјесник, Цетиње, 1997, бр.1/2, стр.147-158; Коаутор др Ђуро Батрићевић.

- *Литература о књижевном стваралаштву књаза - краља Николе Првог Петровића Његоша.* - У: Др Радомир Ивановић: Дар и надахнуће Николе I Петровића Његоша, Подгорица, 1997, стр.249 - 298;

- *Регистар разријешених иницијала, шифара и псеудонима; Регистар аутора и преводилаца; Предметни регистар / коаутор мр Здравка Радуловић.* - У: др Душан Ј.Мартиновић – др Радивоје К.Шуковић: ЦРНОГОРСКА БИБЛИОГРАФИЈА ,том III, књ. 7.*Расправе, чланци и књижевни радови у серијским публикацијама 1945- 1950.* - Цетиње, 1990, стр.427-469;

- *Регистар аутора и преводилаца; Регистар разријешених иницијала, шифара и псеудонима; Предметни регистар / коаутор Љиљана Липовина.* - У: др Радивоје Шуковић - др Душан Ј. Мартиновић: ЦРНОГОРСКА БИБЛИОГРАФИЈА, том III, књ.8. *Расправе, чланци и књижевни радови у серијским публикацијама 1951-1955.* - Цетиње, 1997, стр.409-445;

- *Библиографија “Библиографског вјесника” (1987-1999).* - Библиографски вјесник, Цетиње, 2000, бр.1, стр-5-120;

- *БИБЛИОГРАФИЈА О ИЗВОРИМА ЗА ИСТОРИЈУ ЦРНЕ ГОРЕ.* - Подгорица, 2000, 683 стр.

- *БИБЛИОГРАФИЈА О ПАШТРОВИЋИМА*. - Петровац / М – Свети Стефан, 2001, 820 стр.; 29 цм;⁷
- *ЦРМНИЦА*: Том I :библиографија, Вирпазар, 2003, 900 стр.⁸

⁷ Др Душан Ј. Мартиновић: Милорад Т.Миловић, Библиографија о Паштровићима,Петровац / М, Свети Стефан, 2001, 820 стр.- Историјски записи, Подгорица, 2001, бр.1/2, стр.313-316.

⁸ Здравка Радуловић: Библиографија Црмнице.- Панчевачко читалиште, бр.4, мај 2004, стр.58.

**Проф. др ЕВГЕНИЈЕ ЉВОВИЧ
НЕМИРОВСКИ**

(1925 -)

Почетком 2005. године навршила се осамдесетогодишњица познатог руског слависте и библиолога, несумњиво најбољег живог познаваоца ћириличке књиге – Евгенија Љвовича Немировског, који је задужио руску и свјетску науку, а научним истраживањима и објављивањем резултата својих проучавања – и црногорску и српску науку, превасходно библиографију као ужу дисциплину библиологије, дакако и библиологију шире узето. Том приликом смо укратко подсјетили на *curriculum vitae* овог истакнутог научника, потенцирајући његов допринос јужнословенској библиографији и науци о књизи уопште.

Е. Љ. Немировски, московски универзитетски професор, дописни члан Руске академије природних наука и Црногорске академије наука и умјетности, рођен је 21. априла 1925. године у граду Зиновјевску (данас Кировград у Украјини). Завршио је Московски полиграфски институт, на којему је упоредо студирао и завршио два факултета: редакторско-издавачки и механичко-машински. Рано се код њега појавило интересовање за историју руског и словенског ћириличног штампарског умијећа. Радио је 25 година у Институту полиграфског машинства у Москви, на пројекту „Историја руске полиграфске технике“.

При томе, све своје слободно вријеме посвећивао је истраживању историје књиге и повијести словенског ћириличног штампарства.

Посебно га је интересовао велики руски просветитељ Иван Фјодоров, који је 1564. године издао прву прецизно датирану руску штампану књигу *Апостол*. (Поводом 400. годишњице тог знаменитог догађаја у историји Русије, који је прослављен 1964, Немировски је припремио опсежну монографију *Појава штампарства у Москви. Иван Фјодоров*. Исте године одбранио је кандидатску дисертацију *Извори и историографија руског првоштампарства*. Руско штампарство је била и остала стална научна прекупација Евгенија Љвовича, све до дана данашњег. Тој теми посветио је низ својих радова: *Почетак штампарства у Украјини. Иван Фјодоров (1974)*, *Иван Фјодоров у Бјелорусији (1979)*, *Острошка азбука Ивана Фјодорова (1983)*, *Иван Фјодоров (1985)*. Сем ових монографских публикација, истој теми је посветио бројне библиографске прегледе, научно - умјетничке популарне публикације, многе чланке у часописима, зборницима и ревијама.

Друга фаза библиолошких истраживања и научне библиографије Немировског, везана је за изучавање Швајполта Фиола, који је 1491. године основао у Кракову прву ћириличку штампарију у свијету. Том научном питању посветио је своју докторску тезу, коју је одбранио 1971. године на Институту славистике и балканистике Академије наука СССР-а. Исте године резултате тих истраживања објавио је у књизи *Почетак словенског штампарства*.

Године 1973. Е.Љ.Немировски је позван у Државну библиотеку СССР-а „В.И.Лењин“, гдје је пуну деценију био руководилац Одјелјења ријетких књига. На том врло одговорном мјесту покренуо је више важних научних иницијатива, између којих, прије свега, треба поменути капитални пројекат *СВОДНИ КАТАЛОГ СТАРОШТАМПАНИХ ЋИРИЛИЧКИХ И ГЛАГОЉИЧКИХ ИЗДАЊА*. Концепција Каталога састојала се у томе да се наведу и понаособ опишу не само тзв. идеални примјерци староштампане књиге, него и сви сачувани егземплари и њихови фрагменти. Био је то, без сумње, велики подухват, из којег је, поред осталог, проистекло и више изузетно значајних књига овог научника. На том принципу, он

је саставио и издао 1979. године *Опис издања Швајцарске Фиола*, као и још неколико радова: *Издања Франциска Скорине. Сводни каталог и опис (1988)* и друге, из домена издавачко-штампарске дјелатности Јужних Словена.

Научни опус и стваралачко интересовање руског слависте и инкунабулисте, књигољупца, библиографа и библиофила су веома широког спектра - и огромни по опсегу. Написао је и објавио преко 100 монографских дјела (књига и брошура) и неколико хиљада расправа, чланака и прилога које је обзнанио у руским, украјинским, бјелоруским, пољским, чешким, јужнословенским и западноевропским периодичним публикацијама. Из његовог грандиозног стваралачког дјела поменућемо само књиге и главније студије, које се односе на црногорско штампарство.

Прије тога, ваља подсјетити да је о Е.Љ.Немировском и његовом изузетно богатом стваралачком опусу писало више од 300 научника и публициста у руским и јужнословенским периодичним публикацијама. Међу бројним биографима и рецензентима његовог стваралаштва поменућемо Лазара Чурчића, који је у више наврата, и међу првима, указивао на трајне научне прилоге Немировског⁹ и подсјетио нашу научну јавност поводом његове 60. годишњице.¹⁰ Аутор ових редова, поводом 65-годишњице Немировског написао је 1990. године његову исцрпну био-библиографију и саставио литературу о писцу,¹¹ затим, пет година доцније, подсјетио културну и научну јавност на научникову 70 - годишњицу и 50 - годишњицу његовог стваралаштва. Мартиновић је, уз то, сачинио више рецензија на његове драгоцене књиге, у којима је третирао црногорску

⁹ Чурчић: Трајни прилози проучавању првог руског и украјинског штампара Ивана Фјодорова.-Библиотекар, 1976, бр.5, стр.682-683; исти: Две нове књиге о Ивану Фјодорову Јевгенија Љвовича Немировског.-Библиографски вјесник, 1985, бр.1, стр.335-338; исти:

¹⁰ Л.Чурчић: Јевгениј Љвович Немировски. Поводом 60-годишњице.- Библиографски вјесник, 1985, бр.3, стр.281-284.

¹¹ Др Душан Ј.Мартиновић: Евгеније Љвович Немировски.-У: ПОРТРЕТИ III, Цетиње, 1990, стр.291-368; ВИСТЕЖЕВГЕНИЙ ЛЬВОВИЧ НЕМИРОВСКИЙ, Москва, Отдел оперативной полиграфии НПО ВКГ, 1991, 104

штампарску вјештину¹² и штампарско - издавачку продукцију, а недавно је извршио и допуну његове богате библиографије.¹³

Знајући за рад професора Немировског на *Сводном каталогу староштампаних ћириличких и глагољичких књига*, средином октобра 1986. године смо се са њим упознали у Москви. Тада смо, као директор националне библиотеке Црне Горе – Централне народне библиотеке “Ђурђе Црнојевић” на Цетињу, боравили у СССР са задатком да договоримо сарадњу са ондашњом библиотеком “М.С.Шчедрина” у Лењинграду на мултидисциплинарном пројекту „Црногорска библиографија 1494-1994. година“. Овај пројекат смо припремали у сусрет обиљежавања пола миленијума штампане књиге у Црној Гори (1494-1994). На темељу одговарајућих државних аката о сарадњи између СССР и СФРЈ потписали смо Споразум о сарадњи са руководиоцима Шчедринове државне библиотеке В.Н.Зајцевим и Л.А.Шиловим (данас Национална библиотека Русије). Они су окупили екипу најбољих библиографа – врских стручњака под руководством Елеоноре Федоровне ЦВЕТКОВЕ (В.В.Антонова, Л.Ф.Капралова, Д.Г.Корољева, А.Ј.Лapidуса, Т.Н.Семјонова, В.Д.Чурсина и С.П.Шарова), који су од јесени 1986. до прољећа 1992. године написали капиталну књигу *Библиографију о Црној Гори на руском језику 1722-1989* Том IV, књ.2 (Цетиње, 1992, 288 стр.), са око 5.000 библиографских јединица. Те јесени смо упознали у Москви познатог стручњака за стару штампану књигу Евгенија Љвовича Немировског. Казали смо му да нам је познато да ради на *Сводном каталогу староштампаних ћириличких књига* и замолили га да

¹² Др Душан Ј.Мартинковић:Евгениј Љвович Немировски, ПОЧЕЦИ ШТАМПАРСТВА У ЦРНОЈ ГОРИ (1492-1496).-Библиографски вјесник,XXV/1996,бр.3,стр.135-142; Evgenij L.Nemirov-skij:Gesamtkatalog der fruhdrukke in kyrillischer schrift. Band I .Inkunabeln, Verlag Valentin Koerner, Baden-Baden,1996,298 str.+21 tabl.-Библиографски вјесник,XXV/1996,бр.3,стр.151-155; Evgenij L.Nemirovskij:Gesamtkatalog der fruhdrukke in kyrillischer schrif . Band II. Die Druckereien des Makarije der Walachei und von Giorgio Rusconi in Venedig. Verlag Valentin Koerner,Baden-Baden,1997,S 204+146 ilustr.-Библиографски вјесник, XXVI/1997, бр.3, стр.183-188; Evgenij L.Nemirovskij:Gesamtkatalog der fruhdrukke in kyrillischer schrift.Band III .Die Prager Druckerei von Francisk Skorina,Verlag Valentin Koerner, Baden-Baden,1998,S 405.-Библиографски вјесник, XXVII/1998,бр.2/3,стр.196-199

¹³ Др Душан Ј.Мартинковић: ПОРБРЕЊИ VII, Цетиње, 2000, стр.267-289.

се ангажује на пројекту “Црногорска библиографија 1494-1994”. Свесрдно је прихватио наш позив за сарадњу. Неколико пута је долазио у Црну Гору ради истраживања.

У издању националне библиотеке Црне Горе објављене су његове четири посебне и за нашу националну науку и културу драгоцјене књиге, које имају трајну вриједност: *Октоих првогласник Ђурђа Црнојевића из 1494. године*, анекс студију уз фототипско издање првијенца Црнојевића штампарије (Цетиње, 1987, стр.98 стр.); *Црногорску библиографију, том I – књ.1: Издања Ђурђа Црнојевића 1494-1496* (Цетиње, 1989, 222 стр.); *Црногорску библиографију, том I – књ.2: Издања Божидара и Вићенца Вуковића, Стефана Мариновића, Јакова од Камене Реке, Јеролима Загуровића, Јакова Крајкова, Ђованиа Антониа Рампацета, Марка и Бартоломеа Гинамиа 1519-1638* (Цетиње, 1993, 222 стр. + 9 стр.с таблама) и свеобухватну монографију *Почеци штампарства у Црној Гори (1492-1496)*, штампану на Цетињу поводом пола миленијума штампане књиге у Црној Гори.

Сем наведених књига на српскохрватском језику, објавио је шест књига на њемачком језику: *прва* је о Црнојевића издањима и другим словенским ћириличким инкунабулама у оквиру едиције «Bibliotheca Bibliographica Aureliana» у Baden-Badenu,¹⁴ *друга* књига, штампана упоредо на њемачком и руском, о мниху Макарију,¹⁵ који је послјије Цетиња наставио своју штампарску продукцију у Румунији, у Трговишту; у тој књизи су подробно описана румунска издања 1508-1512. године. Немировски је у оквиру назначене едиције њемачког издавача објавио још четири књиге, од којих је једна (III) о Франциску Скорини,¹⁶ а двије о Божидару Вуковићу Подгоричанину и Божидару

¹⁴ Др Душан Ј.Мартиновић: Evgenij L.Nemirovskij:Gesamtkatalog der frühdrucke in kyrillischer schrift. Band Inkunabeln, Verlag Valentin Koerner, Baden-Baden, 1996, 298 str.+21 tabl.-Библиографски вјесник, Цетиње, XXV/1996, бр.3, стр.151-155;

¹⁵ Др Душан Ј.Мартиновић: Evgenij L.Nemirovskij:Gesamtkatalog der frühdrucke in kyrillischer schrift. Band III .Die Prager Druckerei von Francisk Skorina, Verlag Valentin Koerner, Baden-Baden, 1998, S 405.-Библиографски вјесник, Цетиње, XX-VII/1998, бр.2/3, стр.196-199.

¹⁶ Др Душан Ј. Мартиновић: Evgenij L.Nemirovskij:Gesamtkatalog der frühdrucke in kyrillischer schrift. Band III .Die Prager Druckerei von Francisk Skorina, Verlag Valentin Koerner, Baden-Baden, 1998, S 405.-Библиографски вјесник, Цетиње, XX-VII/1998, бр.2/3, стр. 196-199.

Љубавићу из Горажда. Шесту (VI) књигу је, заправо, посветио штампарској и књижевној дјелатности Божићара Вуковића.¹⁷

Све ове књиге, о којима је компетентна научна критика код нас и у свијету већ изрекла високе научне оцјене, као и многобројне студије и чланци које је овај неуморни научни посленик објелоданио у разним руским периодичним публикацијама и другој периодици на страним језицима, дакако, и на српском језику, дале су изузетан допринос афирмацији и популаризацији црногорског писаног културног наслеђа у свијету, на које се с разлогом поносимо.

*

У Тому I, књ. 1 *Црногорске библиографије* овај врсни зналац словенске инкунабулистике је, према стандардима за израду опште библиографије и сводног каталога ћириличких издања усвојеним у Државној библиотеци у Москви, археографски обрадио у науци познатих, сачуваних или временом несталих 108 примјерака *Октоиха првогласника* из 1493/94.године, 34 примјерка и фрагмента *Псалтира с посљедовањем* из 1495, осам одломака *Октоиха петогласника* из 1494. и седам одломака *Молитвеника (Требника)* из 1495/96.године. Тиме је обезбиједио висок степен истражености цетињских инкунабула и увелико помјерио научну спознају о сачуваним примјерцима староштампаних књига Црнојевића типографије и њиховим књигохранилиштима. И након објављивања ове своје књиге, аутор је наставио истраживања црногорске најстарије штампане књиге, нашавши још неколико егземплара. У 2. књизи. I тома *Црногорске библиографије* Немировски је описао 28 палеотипа венецијанске провенијенције, која су се појавила у временском распону између 1519. и 1638. године и, при томе, пошло му је за руком да утврди потпуност свих сачуваних примјерака, што није био нимало лак истраживачки задатак.

¹⁷ Др Душан Мартиновић: *Gesamtkatalog der frühdrucke in kyrillischer schrift, Band VI, Die zweite Druckerei von Božidar Vuković in Venedig.* Verlag Valentin Koerner. Baden- Baden, 2003, 514 Seiten.-Словенски гласник, Подгорица, 2004, бр.1/4, стр.; Душица Грбић: *Шести том Сводног каталога староштампаних књига Ј. Љ. Немировског.* Evgenij L. Nemirovskij: *Gesamtkatalog der Frühdrucke in kyrillischer Schrift, Band VI, Die zweite Druckerei von Božidar Vuković in Venedig,* Verlag Valentin Koerner, Baden-Baden, 2003.-Годишњак Библиотеке Матице српске, за 2003, Нови Сад, 2004, стр.153-159.

Сем наведених библиографија, Е.Љ.Немировски је написао и двије опсежне научне монографије, које смо већ поменули (*Октоих првогласник Ђурђа Црнојевића из 1494.* и *Почеци штампарства у Црној Гори 1492-1496*).

* *

Када смо 1987. године приредили фототипско издање *Октоиха првогласника Ђурђа Црнојевића из 1493/94. године*, ангажовали смо Е.Љ.Немировског да напише уз ову фототипију анекс-студију, коју смо објавили као самосталну књигу. Ово његово прво невелико дјело изузетно је значајно за нашу културну историју, јер оно освјетљава социјално-политичке прилике и културну климу у којој започиње „печатање“ књига крајем XV вијека на Цетињу. У Предговору ове темељито и синтетички писане студије, налазимо објашњење наше потребе за попуњавањем литургијских књига, будући да су „цркви празни светих книг грех ради наших разхиштенијем и раздранијем агаранских чед“. Свијест о очувању вјерског и националног идентитета кроз књигу постаје оружје у борби противу османских завојевача. Надамо се да није претјерано рећи да је ова студија, до тада једна од најбољих, ако не и најбоља о најстаријој јужнословенској књизи. О њој је било више мериторних приказа, од којих наводима само један.¹⁸

Књига Е.Љ.Немировског *Почеци штампарства у Црној Гори (1492-1496)* (Цетиње, 1996, 530 стр.) представља свеобухватну монографију о првој ћириличној штампарији на словенском југу, која је радила на Цетињу свега три-четири године, између 1492. и 1496. године. Она је резултат вишегодишњих ауторових истраживања извора које нуди библиографија и у историографији познатијих публикованих радова. Ова волуминозна књига, енциклопедијског формата и карактера, богато илустрована и луксузно опремљена, представља вишеслојну монографију, научно засновану. О њеној

¹⁸ Радмила Ковачевић: Евгениј Љвович Немировски, ОКТОИХ ПРВОГЛАСНИК ЂУРЂА ЦРНОЈЕВИЋА ИЗ 1494, Централна народна библиотека СР Црне Горе «Ђурђе Црнојевић» (суиздавач Sankarjeva založba Ljubljana). Посебно издање, књ.6, Цетиње 1988, Библиографски вјесник, Цетиње, XVII/1988, бр.2, стр.351-352.

научној утемељености говори и научни апарат који сачињавају, поред осталог, 1.040 фуснота испод текста, релевантна литература и библиографски извори, неколико регистара и резимеи на руском и енглеском језику. Књига је структурирана у четири поглавља: 1. *Извори и историографија*, 2. *Исходишта црногорског штампарства*, 3. *Почеци штампарства код Словена* и 4. *Прва црногорска штампарија и њена издања*, која су међусобно каузално и функционално повезана, тако да њезина монографска композитност представља кохерентну цјелину. Није на одмет рећи и то да је она на 41. међународном Сајму књига у Београду добила двије награде: награду за издавачки подухват године и награду „Макарије“ за графичко - умјетнички дизајн.¹⁹

* *
*

Ради што потпунијег информисања о овом, за националну науку и културу Црногораца, веома значајном библиологу и библиографу, треба истаћи да је он, поред наведених књига, објавио више студија, расправа и чланака о српској и црногорској књизи и штампарској дјелатности у руској и напосе у јужнословенској периодици, и то: у *Археографским прилозима* (Београд), *Библиотекару* (Београд), *Библиографском вјеснику* (Цетиње), *Историјским записима* (Титоград, Подгорица), *Зборницима Матице српске* (Нови Сад) итд. Умјесто њиховог појединачног коментара, дајемо њихов библиографски попис:

1. *Југословенске ћириличке инкунабуле у библиотекама Совјетског Савеза*. – Библиотекар, Београд, 1967, бр.5/6, 265-272.

2. *Славјанские инкунабулы и палеотипы кирилловског шрифта в книгохранилищах Советског Союза*. – Советское славяноведение, Москва, 1968, № 1, 11-25.

3. *К юбилею черногорского книгопечатания*. – Советская библиография, Москва, 1986, № 2, стр. 86-89.

19 Др Душан Ј.Мартинковић: Велика синтеза.- Побједа, 1996, бр.11191, 8. новембра, стр.10; исти: Евгениј Љвович Немировски, Почеци штампарства у Црној Гори (1492-1496).- Библиографски вјесник, Цетиње, 1996, бр.3, стр.135-141.

BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURĐE
CRNOJEVIĆ

4. *Хронологија издања Ђурђа Црнојевића*. – Библиографски вјесник, Цетиње, 1986, бр.3, стр.157-162.

5. *Допуна Маринковићеве «Библиографије» о нашем ћириличком штампарству, штампаријама и књигама XV, XVI и XVII столећа*. – Књ.І.,Мних Макарије од Чрније Гори“. Цетиње, 1988. – Библиографски вјесник, Цетиње, 1988, бр. 3, стр.219-226.

6. *Октоих првогласник из 1494. године Ђурђа Црнојевића*. – Библиографски вјесник, Цетиње, 1988, бр.1, стр. 5-11.

7. *Октоих пятигласник Макарија*. – Полиграфиа, 1988, № 10,стр. 37-38.

8. *Божидар Вукович: Празничная минея*. – Полиграфиа, 1989, № 8,стр. 45-46.

9. *Руско саопштење из XVIII в. О издању Вићенца Вуковића*. – Библиографски вјесник, Цетиње, 1989, XVIII, бр. 1/2/3; стр. 245-246.

10. *Берлински примјерак Октоиха првогласника 1494. године (Допуна тома I „Црногорске библиографије“)*. – Библиографски вјесник, Цетиње, 1991, бр.2/3, стр. 151-152.

11. *Је ли постојао Октоих штампан на Ободу 1492. године*. – Овдје, Титоград,1991, бр.275, стр. 43-44.

12. *Названия песнопений в Октоихе првогласнике 1494 года*. – Археографски прилози, Београд, 1991, Т. 13, стр. 278-292.

13. *Начало славянскогo кнiгопечатенiя кирилловским шрифтом. (К500-летию)*. – Књига. Исследования и материалы, Санкт-Петербург,1991, 63, стр. 52-71.

14. *500 лет славянскогo кнiгопечатенiя*. – Книжное обозрение, Москва,1991, № 21, 24, 25 стр. 14.

15. *500 лет славянскому книгопечатению кирилловским шрифтом.* – Памятные книжные даты 1991, Москва, 1991, стр. 232-235.

16. *Запажања о јужнословенским староштампаним књигама.* – Библиографски вјесник, Цетиње, 1992, бр. ½, стр. 77-81.

17. *Южнославянские кирилловские издания в Одесской государственной научной библиотеке имени М. Горького.* – Археографски прилози, Београд, 1992, Т. 14, стр. 7-14.

18. *Библиография иконабуловедения.* – Библиография, Москва, 1993, № 1, стр. 140-142.

19. *Да ли је постојало штампано Четворојеванђеље из штампарије Црнојевића.* – Историјски записи, Подгорица, 1993, бр. ¼, стр. 7-15.

20. *Книга о черногорской библиографии. (Рец. На књ. Д. Мартиновић: Црногорска библиографија. Историјски развој. Библиографи, Цетиње, 1992.* – Библиография, Москва, 1993, № 3, стр. 143-144.

21. *Напомене о јужнословенским књигама, II. (Допуне тому I, црногорске библиографије).* – Библиографски вјесник, Цетиње, 1993, бр. 1, стр. 127-132.

22. *Неизвестный вариант Сборника (Праздничной Миней) 1583 года.* – Зборник Матице српске за славистику, Нови Сад, 1993, Т. 43, стр. 175-176.

23. *Оксфордский экземпляр венецианского щфиче свете диеве Марие 1512.* – Slovo, Časopis Staroslovenskog zavoda u Zagrebu 1991-1993. Zagreb, 1993, sv.41-43, str.241-248.

24. *Начало южнославянского книгопечатания кирилловским шрифтом. (К 500-летию юбилею).* – Книга. Исследования и материалы, Санкт-Петербург, 1994, № 68, стр. 173-196.

25. 500-летие южнославянского книгопечатения и как его отмечают в Черногории. – Книжное обозрение, Москва, 1994, № 5, 4.2, стр. 7.

26. Marinković B.: *Bibliografija o našem ćirilickom štamparstvu, štamparijama i knjigama 15, 16. i 17. stoleća. Cetinje 1988-1989.* – Zeitschrift für Slawistik. Berlin, 1994, Bd. 4, str. 632-635.

27. Россия и Черногория: библиографическое подтверждение вековой дружбы. – Библиография, Москва, 1994, № 1, стр. 134-136.

28. Сводный каталог изданий Джурдже Црноевича. – У: Црнојевића штампарија и старо штампарство, Подгорица, 1994, стр. 23-31. Резиме.

29. Венецијанска типографија Јакова из Каменог Реки. – Книга. Истраживања и материјали, Санкт-Петербург, 1995, Сб. 70, стр. 105-129.

30. Да ли је постојао Апостол који је штампао Макарије у Влашкој 1512. године. – Библиографски вјесник, Цетиње, 1995, бр. 1, стр. 141-142.

31. Душица Грбић, Ксенија Минчић-Обрадовић, Катица Шкорић: *Ћирилицом штампане књиге 15-17 века Библиотеке Матице српске. Нови Сад, 1994.* – Solanus. International journal for russian and European bibliographic, library and publishing studies, London, 1995, Vol. 9, p. 79-82.

32. Южнославянские кирилловские издания в Центральной научной библиотеке Академии наук Украины в Киеве (материалы для Сводного каталога южнославянских изданий кирилловского шрифта). – Археографски прилози, Београд, 1995, Т. 17, стр. 99-111.

33. *Počeci južnoslovenskog ćirilickog štamparstva (povodom 500 godina).* – Zbornik povodom 500. obljetnice crnogorskog štamparstva. Cetinje, 1995, str. 79-89.

34. *Первые славянские. Сводный каталог старопечатанных книг кирилловского шрифта.* – Книжное обозрение, 1996, № 39, 1.10, стр.23.

35. *Типографские особенности и шрифт изданий Джурдже Црноевича.* – Пет вјекова Октоиха – прве штампане ћириличке књиге на словенском југу. Подгорица, 1996, стр. 33-47. Резиме.

36. *Molitvenik (Trebnik) Đurđa Crnojevića.* – Pola milenijuma Crnojevića štamparije. – Zbornik radova, Zagreb, 1996, str. 31-41.

37. *Словенске старе штампане ћириличке књиге у цетињским библиотекама. (Грађа за збирни каталог старих ћириличких књига које се налазе у Црној Гори).* – Библиографски вјесник, Цетиње, 1997, бр. 3, стр. 105-111.

38. *Душан Мартинович.* - Книжное обозрение, Москва, 1998, № 14, 7.4, стр. 1.

39. *Мартиновић Д. Црна Гора у Гутенберговој галаксији: историја црногорског штампарства од краја XV-ог вијека до 1916. г. Подгорица: Црногорска Академија наука и умјетности, 1994, 218 стр. 1000 экз.* – Книга.Исследования и материалы, Санкт-Петербург, 1998, стр. 282-283.

40. *Заметки о южнославянским старопечатным изданиям.* – Зборник Матице српске за славистику, Нови Сад, 1998, бр. 54/55, стр. 195-201.

41. *Gesamtkatalog der fruhdrucke in kyrillischer schrift.* Band I .Inkunabeln, Verlag Valentin Koerner, Baden-Baden, 1996, 298 S.+21 tabl.

42. *Gesamtkatalog der fruhdrucke in kyrillischer schrift.* Band II. Die Druckereien des Makarije der Walachei und von Giorgio Rucconi in Venedig. Verlag Valentin Koerner, Baden-Baden, 1997, S. 204+146 ilustr.

43. *Gesamtkatalog der frühdrucke in kyrilischer schrift, Band IV, Die Druckerei von Božidar Gorazdanin in Gorazde und Venedig. Die erste Druckerei von Božidar Vuklović in Venedig. Verlag Valentin Koerner .Baden-Baden, 2001, S.481.*

44. *Gesamtkatalog der frühdrucke in kyrillischer schrift, Band VI, Die zweite Druckerei von Božidar Vuković in Venedig. Verlag Valentin Koerner. Baden-Baden, 2003, 514 Seiten.*

*

Евгеније Љвович Немировски рођен је прије осамдесет година (1915). Поводом осамдесетогодишњице познатог научника – слависте, инкунабулисте и библиолога (библиографа) свјетског гласа, у његовој отаџбини Русији (Москви) достојно је прослављен овај јубилеј. У Москви је почетком априла 2005. организован научни скуп, а затим објављен и зборник радова њему у част - *Федоровская чтения*.

Сусрети библиографа су објавили 2002. године подужи текст др Душана Ј.Мартиновића у којему је расвијетљен допринос проф. др Е.Љ.Немировског проучавању јужнословенских староштампаних књига.

И раније је у Црној Гори, поводом појединих годишњица, писано о овом врском научнику који је задужио црногорску културу и науку и стога је 1986. године изабран за иностраног члана Црногорске академије наука и умјетности.

Мр ЗДРАВКА РАДУЛОВИЋ

(Невесиње, 1951 -)

Здравка Радуловић, библиотекар и библиограф, рођена је у Невесињу 31. јануара 1951. Основну и средњу школу је завршила у родном мјесту. Студирала је на Филозофском факултету у Сарајеву (група Општа књижевност и библиотекарство) и стекла диплому “дипломираног библиотекара и дипломираног компаративисте”. Магистрирала је на Филозофском факултету у Сарајеву, на којему је радила као асистент до априла 1992.године.

У Централној народној библиотеци Црне Горе засновала је радни однос 17. септембра 1992. Била је руководилац Библиографског одјељења ЦНБ, од 26. маја 1993. до одласка на нову дужност у Београд, почетком априла 1997. године.

Год.1993. од Универзитета Црне Горе добила је звање вишег истраживача, а 1997. у Народној библиотеци Србије звање библиотекара-савјетника. У НБС ради на пословима редактора предметног *каталога Српске библиографије*. Држала је предавања и вјежбе на предметима Каталогизација и библиографија на Универзитету Републике Српске на Палама, са звањем вишег асистента. Објавила је самостално или у коауторству 80 библиографских јединица.

Аутор је или коаутор сљедећих књига:

- ЦРНОГОРСКА БИБЛИОГРАФИЈА. Том I, књ. 6. *Монографске публикације 1966-1975.* - Цетиње, 1996, 490 стр.; 29 цм;

- ЦРНОГОРСКА БИБЛИОГРАФИЈА. Том III, књ. 12. *Расправе, чланци и књижевни радови у серијским публикацијама 1971-1975.* - Цетиње, 2003, 901 стр.; 29 цм.

У коауторству са Лидијом Калуђеровић:

- АУТОРСКИ РЕГИСТАР.-У: *Црногорска библиографија. Монографске публикације 1945-1965. Том I, књ. 5.* - Цетиње, 1995, стр. 363-384;

- АУТОРСКИ РЕГИСТАР.-У: *Црногорска библиографија. Монографске публикације 1966-1975. Том I, књ. 6.* - Цетиње, 1996, стр. 423-451;

- ПРЕДМЕТНИ РЕГИСТАР.-У: *Црногорска библиографија. Монографске публикације 1945-1965. Том I, књ. 5.* - Цетиње, 1995, стр. 385-400;

- ПРЕДМЕТНИ РЕГИСТАР.-У: *Црногорска библиографија. Монографске публикације 1966-1975. Том I, књ. 6.* - Цетиње, 1986, стр. 435-468;

- ПРЕДМЕТНИ РЕГИСТАР.-У: *Црногорска библиографија. Расправе, чланци и књижевни радови у серијским публикацијама 1941-1945. Том III, књ. 7.* - Цетиње, 1996, стр. 443-476;

- РЕГИСТАР ШТАМПАРИЈА.-У: *Црногорска библиографија. Монографске публикације 1945-1965. Том I, књ. 5.* - Цетиње, 1995, стр. 401-406;

- РЕГИСТАР ШТАМПАРИЈА.-У: *Црногорска библиографија. Монографске публикације 1966-1975. Том I, књ. 6.* - Цетиње, 1996, стр. 481-486;

- РЕГИСТАР ИЗДАВАЧА.-У:Црногорска библиографија. Монографске публикације 1945-1965.Том I, књ.5.-Цетиње, 1995, стр.407-416;

- РЕГИСТАР ИЗДАВАЧА.-У: Црногорска библиографија. Монографске публикације1966-1975.Том I, књ.6.-Цетиње, 1996, стр.469-479.

*

Ево и пописа њених значајнијих радова који се односе на Црну Гору:

- *Персонална библиографија у Црној Гори - Сусрети библиографа*,1995, Инђија: Народна Библиотека “Др Ђорђе Натопшевић”.-Инђија, 1996, стр.21-83;

- *Црногорска библиографија (Том I, књ.5)*.-Библиографски вјесник, Цетиње,1986, бр.1/2, стр.178-180;Аутор Сенка Латковић.

- *Персонална библиографија у Црној Гори (допуна)*.- Библиографски вјесник, 1997, бр.2, стр. 25-31;

- *Свједочанства прошлости: Видак Рајковић, Никола Рауковић, Црногорска библиографија (Том III, књ.5)*.-Побједа, Подгорица, 1997, 20.XI, стр.10;

- *Библиографски рад у Црној Гори*.-Гласник Народне библиотеке Србије, Београд, 1999, бр.1, стр.73-88;

- *Нове књиге академика Душана Ј.Мартиновића*.-Гласник Народне библиотеке Србије, Београд, 2002, бр.1, стр.385-388.

Приказ историје Државне библиотеке Црне Горе (1838-1998);

- “Библиографски вјесник”. *Часопис Друштва библиотекара Црне Горе и Централне народне библиотеке Црне Горе*.

- Гласник Народне библиотеке Србије, Београд,2004, бр.1, стр.147-156.

ВИДАК Б. РАЈКОВИЋ

(1935- 2001)

Видак Бошков Рајковић, библиограф, публициста и преводац, рођен је 2. августа 1935. године у Брезојевици код Плава. Основну школу је завршио у родном селу (1948), нижу гимназију у Плаву (1952), а вишу реалну у Иванграду (1956). Дипломирао је романистику на скопском Филозофском факултету крајем 1960. године. У периоду 1970-1973. ванредно је студирао славистику (руски и пољски језик) на Филолошком факултету у Београду. Предавао је у Осмогодишњој школи у Плаву француски језик (1962), у Пећкој гимназији француски и латински – од 1963/64. до 1965/66. школ. године, а затим у два наврата у Цетињској гимназији (1966/67. до 1969/70. и 1973/74. до 1975/76). Школске 1977/78. и 1978/79. год. радио је као средњошколски професор у Паризу, гдје је предавао српскохрватски језик дјечи југословенских радника у тамошњој дијаспори. Од 1979. до пензионисања 1997. године радио је у Централној народној библиотеци Црне Горе на Цетињу као библиограф. Ангажован је на пројекту “ЦРНОГОРСКА БИБЛИОГРАФИЈА 1494-1994. ГОДИНА”

Четири његове књиге, које садрже око 20.000 библиографских јединица, конципиране стручно и урађене са истинским истраживачким прегалаштвом, свједоче о његовој истрајности у раду и истраживачкој одговорности.²⁰ Као редактор његових књига, сматрали смо да не треба провјеравати оно што је он урадио.

Припремајући библиографију монографских публикација за раздобље од првих издања Његошеве штампарије (1834-1839) до краја Другог свјетског рата (1944), он је обишао све значајније библиотеке у СФР Југославији (у Београду, Загребу, Сарајеву, Новом Саду, Задру...) и у Црној Гори, истражио њихове књижне фондове, пописао и библиографски описао монографске дјела црногорских аутора. Његово дјело су и двије књиге које садрже библиографију расправа, чланака и књижевних радова у серијским публикацијама за период 1906-1918. и 1930-1935. године (у коауторству са Н. Рацковићем). Прије одласка у пензију, започео је истраживања за период 1961-1965. године²¹ (довршио библиограф Милорад Миловић). Све његове књиге представљају значајан допринос библиографском раду у Црној Гори. Навешћемо његове библиографије:²²

- ЦРНОГОРСКА БИБЛИОГРАФИЈА. Том I, књ.3. *Монографске публикације 1834-1918.*-Цетиње, 1989, 269 стр.; 29 цм.

- ЦРНОГОРСКА БИБЛИОГРАФИЈА.. Том I, књ.4. *Монографске публикације 1919-1944.*-Цетиње, 1990, 298 стр.; 29 цм.

- ЦРНОГОРСКА БИБЛИОГРАФИЈА. Том III, књ.3. *Расправе, чланци и књижевни радови у серијским публикацијама 1906-1918.*-Цетиње, 1993, 3121 стр.; 29 цм.

²⁰ Драгица Војиновић: In memoriam Видак Рајковић 1935-2001.- Библиографски вјесник, Цетиње, 2001, бр.1/2/3, стр.248.

²¹ Ibidem.

²² Уп.: Др Душан Ј.Мартинковић, *Видак Рајковић.*-Црногорска библиографија.Историјски развој библиографије.- Цетиње, 1992, стр.147-149; исти: *Видак Рајковић.*- Побједа, 2001, 15. фебруар, стр.2 In memoriam..

- ЦРНОГОРСКА БИБЛИОГРАФИЈА. Том III, књ. 5. *Расправе, чланци и књижевни радови у серијским публикацијама 1930-1935.*- Цетиње, 1996, 544 стр.; 29 цм.

- ЦРНОГОРСКА БИБЛИОГРАФИЈА. Том III, књ. 10. *Расправе, чланци и књижевни радови у серијским публикацијама 1961-1965.*- Цетиње, 2003, 837 стр.; 29 цм. Коаутор Милорад Миловић.

*

Видак Рајковић је у *Библиографском вјеснику* написао више приказа на библиографске књиге, расправе и чланке, увијек с критичким оцјенама. У истом часопису, објавио је више превода са страних језика (руског и француског) низ чланака и студија, а као посебна издања запажени су његови преводи А. Солжењицина (*Архипелаг Гулаг 1918-1956, књ. I-III*, Београд, 1988), А. Башмакова (*Преко Црне Горе у земљу Гега*, Подгорица, 1996), Фернанда Бродела (*Медитеран и медитерански свијет у доба Филипа Другог*, Подгорица-Београд, 2001. књ. I-II, у коауторству).

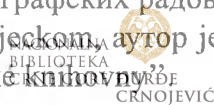

Др ЗДЕНКА РАХУНКОВА

(Праг, 1951 -)

Др Зденка Рахункова (Zdenka Računková), руководилац (директор) Slovanske knihovny (Словенске библиотеке) Народне библиотеке Чехословачке у Прагу, доктор филозофије, истакнути је чешки библиограф. Рођена је 24. новембра 1951. у граду на Влтави, гдје је завршила студије библиотекарства и научних информација на Карловом универзитету (1970-1975). Докторску дисертацију на тему: “Socialčističké nakladatelství Odeon a jeho místo i české knižní kultuře” (“Социјалистичко издавачко предузеће ‘Одеон’ и његово мјесто у чешкој култури књиге”) одбранила је на матичном факултету у Прагу. Од 1975. до 1996. године радила је у Библиотеци Позоришног института у Прагу, а потом у Словенској библиотеци Националне библиотеке (Клементинум), у одјељењу стручних славистичких служби и информација. Сада је директор ове познате библиотечке институције.

Рахункова је врло плодан и савјестан библиограф. Објавила је више запажених библиографских радова. Заједно са Ph Dr Michélom Řehákovom i T. Podhájeckom аутор је “Bibliografie encyclopedií a slovníků z fondu Slovenské knihovny”

Са М.Рехаковом припремила је за штампу ЦРНОГОРСКУ БИБЛИОГРАФИЈУ 1494-1994. Том IV, књ.3, св.1 и св.2: *Црна Гора у чешкој штампи 1801-1991. године.*

Ове двије волуминозне свеске представљају најопсежније библиографије екстериорике о Црној Гори. Садрже 18.479 библиографских јединица. Овако опсежно библиографско дјело резултирало је након вишегодишњег систематског претраживања богате чешке периодике, на основу Протокола о сарадњи између Државне библиотеке Чехословачке (Státní knihovně) и Националне библиотеке Црне Горе, који смо потписали у Прагу 8. новембра 1987. године. Благодарети тадашњем генералном директору дипл.инж. Карелу Козелеку, са пуно разумијевања је прихваћена наша иницијатива да Словенска библиотека, као специјализована библиотечка институција за словенску литературу при Националној библиотеци Чехословачке, узме обавезу да, у сусрет предстојећем поламиленијумском јубилеју ћириличке штампане књиге у Црној Гори (1994), истражи библиографску грађу о Црној Гори и чешко-црногорским културним односима на чешком језику од најстаријих до најновијих времена. Био је то акт не само добре воље, већ и потврда братске словенске узајамности и солидарности. Директор Козелек је одредио најбоље и највредније специјалисте за библиографију да, у току радног времена, истражују све што је на чешком језику написано о Црној Гори. Тако смо, попут сарадње са Шчедриновом библиотеком у Лењинграду, и у Прагу имали максимално разумијевање за наш пројекат “Црногорска библиографија 1494-1994”. И у Лењинграду и у Прагу су екипе најеминентнијих библиографа радиле годинама бесплатно, као за себе, и написале капитална дјела до 1992.године, која смо штампали у оквиру вишетомне серије.

Ауторке „Чешке библиографије о Црној Гори“ су претражиле око 600 серијских публикација на чешком језику, које су дуже или краће излазиле од почетка 19. вијека до наших дана, од чега је око 480 часописа, 70 наслова новина и 50 календара.²³

²³ Др Душан Ј.Мартинковић, Dr Zdeňka Rachůnkova.-Црногорска библиографија.Историјски развој.Библиотека Црне Горе, Цетиње, 1992, стр.153-154.

Др МИХАЕЛА РЕХАКОВА

(Праг, 1951 -)

Др филозофије М'. Рехакова (Michaela Řeháková), руководећи стручни радник специјалист у Словенској библиотеци (Slovanskoj knihovny) Státní knihovné у Прагу, прилежно је радила са др З. Рахунковом на потпројекту “Црногорска библиографија 1494-1994” и урадила *Библиографију на чешком језику о Црној Гори 1801-1991. године.*

Рођена је у Прагу 21. октобра 1951. године. Завршила је студије библиотекарства и научних информација на Филозофском факултету Карловог универзитета (1970-1975). Докторат је одбранила 1977. године на тему: “Stenářské zájmy dělníků” (“Интересовање читалаца радника”). Од 1975. године ради у Одјељењу стручних славистичких служби и информација у Словенској библиотеци при Националној библиотеци (Narodna knihovna) у Прагу.

И Рехакова је истакнути чешки библиограф, с више објављених библиографских дјела.

Заједно са др З. Рахунковом, написала је двотомну библиографију о Црној Гори на чешком језику. То веома опсежно дјело садржи библиографску грађу за раздобље од готово два вијека. Свеска 1 садржи 11.440, а св. 2 садржи 7.039 библиографских јединица. На крају 2. свеске налази се Абецедни регистар аутора и Предметни именски регистар за обје свеске. Овом библиографијом су обухваћене монографске публикације о Црној Гори на чешком језику, поглавља из књига и брошура, прилози из зборника радова, чланци и књижевни радови из листова, коментари уз слике, као и саме репродукције и фотографије.

Као што смо истакли, *Црна Гора у чешкој штампи (1801-1991)* садржи 18.479 библиографских јединица, што представља импресиван број. Све су публикације обрађене по виђењу, са књигом у руци, из фондова прашких библиотека – Словенске и Народне библиотеке, Библиотеке Чехословачке академије наука и Страховске библиотеке Споменика националне писмености, као и Државне научне библиотеке у Оломоуцу. Из наведених књижних фондова претражено је, као што је већ речено, око 600 наслова периодичних публикација од почека 19. стољећа до најновијег времена. Библиографски материјал је класификован у оквиру 26 група и осам подгрупа. Грађа је сврставана по сродности материје, а не по УДК систему. У библиографском запису примјењивана је библиографска норма важећа у тадашњој Чехословачкој. Уз библиографске јединице налазе се и упутне анотације.

Библиографија о Црној Гори на чешком језику представља, несумњиво, допринос првог реда чешко - црногорским интелектуалним везама и, свакако, јединствен споменик њиховим двовјековним пријатељским односима. Стога, њеним ауторима и институцији која их је ангажовала на овом, за културу и науку црногорску важном послу, припада значајно мјесто у историји црногорске библиографије, и, дабоме, црногорске културе и науке уопште.²⁴

²⁴ Др Душан Ј.Мартинковић, Ph.Dr Michaela Řeháková.-Црногорска библиографија.Историјски развој библиографије.- Цетиње, 1992, стр.155-156.

КРУНОСЛАВ Ј. СПАСИЋ

(Призрен, 1924 -)

Др Крунослав Ј. Спасић,²⁵ његошолог и библиограф, рођен је 4. јануара 1924. у Призрену. Завршио је Филолошки факултет у Београду (француски језик и књижевност); на Сорбони, у Паризу, одбранио је докторску дисертацију на тему о Његошу: “PIERRE II PETROVIĆ-Njegoš et la Français” (Париз, 1972), која је преведена и објављена на српском језику готово након двије деценије (*Његош и Французи*, Зајечар, 1988, 736 + 12 стр.).

Библиографски рад др К. Спасића под насловом: “ФРАНЦУСКА БИБЛИОГРАФИЈА О ЦРНОЈ ГОРИ 1800 - 1939”, са сигнатурама дјела у најпознатијим библиотекама Париза и резимеом најзначајнијих радова *Bibliographie Francaise sur le Monténégro (1800-1939) avec l'indication des recensées dans les plus importantes*

²⁵ Др Душан Ј.Мартинковић: Др Крунослав Ј.Спасић.-Црногорска библиографија.Историјски развој.Библиографи.-Цетиње, 1992, стр.140-142; исти: 80 година од рођења др Крунослава Спасића.-Сусрети библиографа, Инђија, 2005, стр.

bibliothèques de Paris et le résumé des principaux travaux, у ствари је Спасићева друга докторска теза коју је писао у Паризу и одбранио на Сорбони као допунски дио за државни докторат. Рукопис овог његовог доктората објавила је Централна библиотека Црне Горе “Ђурђе Црнојевић” као 10. књигу у едицији “Посебна издања” (Цетиње 1988, 338 стр.).

Спасићева библиографија садржи 3.203 библиографске јединице. Омеђена је периодом: 1800-1939. године, па самим тим није потпуна (и после 1939. године писано је о Црној Гори на француском језику). Француска библиографија о Црној Гори је подијељена на два дијела: 1. Књиге и брошуре и 2. Периодична издања и зборници (*collectivités*), са око 1.460, односно 1.730 библиографских јединица, без прилога из дневне штампе (осим изузетно).

Иако ова библиографија има одређених недоследности у погледу методологије научне и стручне обраде, прије свега опсега и критеријума одабира библиографске грађе, биљежења анотација (аутор је текстове анотација понекад давао на француском и српском језику упоредо) – представља драгоцену библиографију о Црној Гори – и значајан допринос француско-црногорским духовним везама, још један мост пријатељства француског и црногорског народа.

На неке недоследности, као уредник књиге, указали смо у њеном *Предговору*. О овој библиографији постоји неколико објављених критичких рецензија, међу којима треба поменути оне из пера библиографа Видака Рајковића,²⁶ и књижевника и књижевног критичара Божидара Ковачевића.²⁷

Упркос свим недостацима, библиографија др К. Спасића представља незаобилазан извор библиографских информација на француском језику о Црној Гори. Иначе, Французи су, како је то аутор у *Уводу (Introduction)* истакао, “међу словенским народима највише писали о Црногорцима и Црној Гори”.

²⁶ В. Рајковић: Крунослав Ј. Спасић, Француска библиографија о Црној Гори 1880-1939 (Цетиње

²⁷ Б. Ковачевић: Заслужно висока признања.- Политика, Београд, 13. децембар 1974.

ЕЛЕОНОРА ФЈОДОРОВНА ЦВЕТКОВА

(Лењинград, 1937 -)

Елеонора Фјодоровна Цветкова, библиотекар и главни библиограф у Информационо-библиографском одјељењу доскорашње Државне народне (публичне) библиотеке “Салтиков Шчедрин” у Лењинграду (данас Национална руска библиотека у Санкт-Петербургу), рођена је 1937. године у граду на Неви. Завршила је Филозофски факултет (руски језик и књижевност) Лењинградског универзитета. Послије дипломирања 1961. године, почела је да ради као библиотекар у Државној јавној библиотеци. Захваљујући трудољубивом и савјесном професионалном раду, Цветкова је 1968. године унапријеђена, добивши звање главног библиографа у поменутом одјељењу што је, у условима велике конкуренције библиотекара (у овој гигантској националној библиотеци, која посједује 30 милиона јединица књижног фонда и има 1.500 запослених, од којих око 100 са научним звањем), било значајно признање за њене дотадашње успјешне резултате постигнуте у струци.

На новој дужности, велики дио свога радног времена и радних задатака Елеонора Цветкова је обављала на библиографском

информисању и опслуживању читалаца, на припремању библиографских картотека литературе о појединим актуелним проблемима књижевности, умјетности и педагогике. Већина ових библиографских пописа ушла је у годишњаке које је издавала Шчедринова библиотека под насловом: “Сборники библиографических работ в помощь областным библиотекам” (“Зборници библиографских радова намијењени обласним библиотекама”). Узела је, затим, учешћа у састављању једног од томова библиографске едиције “Русские советские писатели. Поэты” (“Руски совјетски писци. Пјесници.”), у организацији издавачке куће “Книга”. Приликом јубилеја 175 годишњице Државне јавне библиотеке “С.Шчедрин” (1989), приређена је библиографија у три тома ове древне руске националке. Као једном од састављача тома који освјетљава живот и рад Библиотеке у периоду 1806-1917. године, Цветковој су повјерени редакцијски послови, које је она савјесно обавила.

По обиму и сложености библиографских истраживања, највећи подухват Елеоноре Фјодоровне представља вишегодишњи рад на “Черногорски”. Наиме, 1986. године, као резултат традиционално добре сарадње Националне библиотеке Црне Горе и Националне библиотеке Русије, обострано је прихваћен и потписан документ о међусобној сарадњи. Њиме су, између осталог, дефинисане обавезе оновремене Шчедринове библиотеке да ради на библиографији екстериорике – ретроспективне и текуће библиографије о Црној Гори и Црногорцима на руском језику од успостављања првих политичко-дипломатских веза почетком 18. вијека до наших дана. Тај опсежни, комплексни и поливалентан посао руководство Шчедринове библиотеке повјерило је управо Елеонори Фјодоровној Цветковој. Она је разрадила идејни потпројекат “Црногорске библиографије 1494-1994. година” и са стручним тимом у саставу: В.В.Антонов, Л.Ф.Капралов, Д.Г.Королев, А.Д.Лапидус, Т.Н.Семјонова, В.Д.Чурсин и С.П.Шарова – прионула и уронила у непресушне “воде” руске и совјетске периодике. На темељу јасно конципираног плана, којим је предвиђена селективна библиографска обрада – избор одговарајућих периодичних публикација у њиховом готово тровјековном излажењу, селекција преузетог библиографског материјала, с анотираним библиографским јединицама, обављена је веома успјешно.

Екипа врских стручњака ентузијаста, на челу са Е. Ф. Цветковом, прегледала је монографске публикације (књиге и брошуре, музику, географске карте и др.), 178 наслова часописа и осталих периодичних публикација за раздобље 1722. до 1989. године, претражила и централне руске листове за период 1853-1916 (до Октобарске револуције 1917) и регистровала 5.032 библиографске јединице. Библиографске јединице су класификовали у 12 група и 35 подгрупа из, такође, свих научних дисциплина. Уз библиографију је сачињен и именски регистар.

Значај ове библиографије за изучавање историје црногорско-руских односа је вишеструк. Она садржи насушне библиографске информације, такође, о свим важнијим питањима црногорске историје – политичке, дипломатске, културне, економске, итд. Без ње се у будуће неће моћи темељито изучавати ниједно важније питање из ових области. Библиографија ће, без сумње, бити од велике помоћи истраживачима свих профила, посебно с аспекта рационализације и економичности неопходног времена за прву истраживачку фазу, дакако, и за многа синтетичка истраживања ...

Од успостављања првих официјелних контаката између Русије и Црне Горе 3. марта 1711. године, протекла је била само једна деценија, када се у преводу нашег земљака Саве Владиславића, Херцеговца, појавио текст Дубровчанина Мавра Орбинија, у којему има и информација о Црној Гори (*Книга историография початия имене, славы и разширения народа славянског... С. Петербургъ, 1722*). Од тада ће руски и други страни писци и путописци, журналисти и публицисти, ријечју списатељи разних нивоа и могућности, објективно или пристрасно, али готово увијек благонаклоно писати о Црној Гори и њеним житељима – о свим компонентама њиховог живота и рада. Има и прилично преведених црногорских аутора. Из тог огромног миљеа библиографског материјала, селективном методом издвојене су најважније библиографске јединице и уз њих дате инструктивне анотације. Тиме је увелико повећана употребна вриједност овог капиталног библиографског дјела, које представља својеврстан споменик тровјековног традиционалног пријатељства два народа и још један мост њиховог повезивања.

III

ОСТАЛИ

Проф. др ПАВЛЕ ГАЗИВОДА

(1939-2007)

I Биографија

Др Павле Газивода је рођен 4. јуна 1939. на обали питорескног Скадарског језера, у Додошима, питомом мјесташцу Ријечке нахије (општина Цетиње). Додоши, по свом географско-геоморфолошком изгледу подсећају на Свети Стефан, на Будванској ривијери. Вјерујемо да ће једног дана и ово занимљиво и живописно мјесто добити пуну афирмацију и валоризацију у црногорском туризму. Газивода је био опчињен својим родним мјестом, тамо обновио родитељску кућу и често одлазио на одмор и рекреацију.

Др Павле Газивода је завршио основну школу у родном мјесту, поламатуру у Ријечи Црнојевића и Учитељску школу у Никшићу (1959). Филозофски факултет (група: педагогија) завршио је 1966. године у Београду. На матичном факултету је завршио постдипломске студије (1976) и одбранио докторску дисертацију (1979). Након завршетка студија, враћа се у варош испод Обода. Радио је као учитељ у Основној школи “Боро Вукмировић” у Ријечи Црнојевића. Био је, затим, секретар и председник Општинског комитета Савеза

омладине Цетиња, професионалац у Републичкој Конференцији ССО Црне Горе, Републичком заводу за унапређивање школства, директор Економске школе “Мирко Вешовић” у Титограду, директор Центра за друштвено-економско образовање у Титограду, директор Међуопштинског завода за унапређивање школства на Цетињу, директор Образовног центра на Цетињу.

Био је ђак, професор и директор познате Цетињске гимназије.

Школске 1969/70. и 1970/71. године био је професор психологије у Гимназији “Ђорђе Лопичић” на Цетињу. Кратко вријеме је држао наставу педагогије и психологије у Средњој музичкој школи у Титограду, а затим школске 1971/72. године у Гимназији “Слободан Шкеровић” у Титограду. Његове организационе способности долазиле су до пуног изражаја гдје год је радио. И као медијска личност био је веома маркантан и оригиналан. Добро је познавао започете реформе у школском систему Црне Горе и био њихов истакнути протагониста.

Био је редовни професор Универзитета Црне Горе на Филозофском факултету у Никшићу, Факултета ликовних умјетности на Цетињу, Факултета позоришне умјетности и Музичке академије на Цетињу. Пензионисан је 31. децембра 2005. године. Трагично је, прерано и неочекивано завршио свој стваралачки живот послје краће болести. У тренутку појачане психичке кризе, извршио је самоубиство 4. априла 2007. Величанствено је испраћен на Чепурцима од грађана главног града Црне Горе на вјечно боравиште у родним Додошима. Земни остаци су му сахрањени поред родитеља и предака 6. априла, у присуству великог броја грађана Црне Горе, који су га искрено ожалили. Његова смрт представља огромни губитак за породицу и братство Газивода, за Цетиње и читаву Црну Гору. Био је снажна просвјетно - педагошка личност, и веома јака медијска личност.

Године 1971/1972. обављао је дужност главног и одговорног уредника ревије “Кораци”, гласила Републичке конференције Социјалистичког савеза омладине Црне Горе.

Биран је за помоћника министра просвјете и науке у Влади Црне Горе 1991. године, и ту дужност обављао два мандата.

Десет година је био председник Савеза педагошких друштава Југославије.

Био је члан Скупштине Универзитета Црне Горе и члан матичних комисија за учитељски студиј и студиј глуме на Цетињу.

У два мандата је био члан Савјета Народног музеја Црне Горе.

Био је члан Одбора за прославу 120 година Цетињске гимназије, Матице црногорске; Одбора за филозофију и социологију Црногорске академије наука и умјетности и предсједник њеног Одбора за педагогију и психологију.

У два мандата је био предсједник Комисије за полагање професорских испита и члан жирија за републичку награду “Октоих”. Био је предсједник жирија за награду ослобођења Титограда и жирија за додјелљивање награде ослобођења Цетиња. Два пута је био одборник Скупштине општине Титоград.

Обављао је дужност предсједника Феријалног савеза Црне Горе.

Заступљен је у “Педагошкој хрестоматији Југославије”.

Био је рецензент пет књига, уредник и аутор три приручника и члан експертског тима “Основна школа будућности”, уредник три уџбеника и бројних монографија, главни уредник угледног часописа “Васпитање и образовање”. Такође је био члан редакција часописа “Педагогија” (Београд) и “Иновације у настави”.

Обављао је дужност предсједника Управног одбора ЈТР “Коло” (Никшић).

Добитник је Ордена рада са златним вијенцем, Награде ослобођења Цетиња (“Тринаестоновембарске награде”) и Награде ослобођења Никшића (Награда “19. децембар”), престижне републичке награде “Октоих”, Златне плакете Феријалног савеза Југославије.

Боравио је у 21 држави свијета (Европа, Азија, Африка, Америка) као члан државних делегација и стручни експерт, с посебним интересовањем за школске системе и реформе образовања. Дуже или краће је боравио у Будимпешти, Сегедину, Братислави, Прагу, Карловим Варима, Москви, Фрунзеу, Еривану, Тбилисију, Софији, Пловдиву, Бечу, Минхену, Франкфурту, Солуну, Атину, Паризу, Штокхолму, Упсали, Ескалтуни, Копенхагену, Варшави, Риму, Барију, Риминију, Лагосу, Абуци, Њујорку, Вашингтону, Скадру, Истамбулу, Пекингу.

Стваралачки опус проф. др Павла Газиводе из просвјетно-педагошке струке је врло разноврстан. Његов стваралачки замах трајао је безмало пет деценија. Прве радове је објавио 1963. године у цетињским “Јасикама”- листу Градске библиотеке “Његош” и “Просвјетном раду” – органу просвјетних, научних и културних радника Црне Горе из Титограда (данас Подгорица).

II Библиографија

Проф. др Павле Газивода био је плодан просвјетно-педагошки писац. За живота су му објављене двије библиографије. Прва библиографија је објављена 2001. године у издању цетињског “Обода”. Аутор ове скраћене верзије његове био-библиографије је сам Газивода. Три године доцније, Петар Кривокапић, библиограф Централне библиотеке Републике Црне Горе “Ђурђе Црнојевић”, објавио је његову много опсежнију био-библиографију, која садржи поред монографских публикација до тада објављених (11) и 359 библиографских јединица из периодичне штампе, као и 90 библиографских јединица разних аутора, који су писали о њему и његовом дјелу.²⁸

Библиографија проф. др Павла Газиводе коју ми доносимо садржи 12 књига (монографских публикација) и 130 студија, расправа, чланака и прилога у серијским (периодичним публикацијама), које дајемо селективно до 2004. године, а од те године интегрално, обухватајући и оне бфј које се налазе у штампани.

II - 1

Монографске публикације (књиге и приручници)

1. **МАРКСИСТИЧКО И ДРУШТВЕНО-ПОЛИТИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ НАСТАВНИКА: прилози са семинара за усавршавање наставника.**-Титоград: Републички завод за унапређивање школства, 1975 (Цетиње: Обод).- 149 стр.; 234 цм. Литература стр.149. Наставно-педагошка библиотека, св.1.

²⁸ О Газиводи и његовом стваралаштву релативно је доста писано. Његов био-библиограф Петар Кривокапић објавио је 90 бфј. Ми ћемо додати још двије које он није обухватио: Побојна, децембар

2. СЛОБОДНО ВРИЈЕМЕ: *удес или шанса*.-Титоград, Омладински покрет, 1978 (Титоград: Побједа).- 127 стр.; илустр.; 23 цм. Тираж 1500.-Библиографија 123-125.-Био-библиографија на клапни. Брош.

3. ПОДСЈЕТНИК НАСТАВНИКА ЗА НАСТАВУ.-Никшић: Унирекс, 1994/1995 (Параћин: “Вук Караџић”).- [384] стр.; табеле; 24 цм. Коаутор Мићо Булатовић. Библиотека “Приручници”.Тираж 10.000.

4. РАЗВОЈ ПЕДАГОШКЕ СЛУЖБЕ У ЦРНОЈ ГОРИ.-Београд: Учитељски факултет, 1996, 98 стр.

5. ШКОЛСКИ СИСТЕМ У ЦРНОЈ ГОРИ: *стратегија (структура, регулатива)*.- Београд: Учитељски факултет,1996, 96 стр.,3 пресав. листа са шемама; 24 цм.

6. ПУТОПИСИ .-Подгорица, тј.Цетиње: Штампарија Обод, 1999 (Цетиње: Шт.Обод).-168 стр.; илустр.; 21 цм.Тираж 500.Биљешка о аутору / стр.167-168.

7. ПРЕЛАЗНО ДОБА.-Подгорица тј. Цетиње: Штампарија Обод, 2000 (Цетиње: Шт. Обод).-357 стр.; 24 цм.

8. БИБЛИОГРАФИЈА РАДОВА.-Цетиње [s.n.], 2001 (s.l.:s.n).- 25 листа: 24 цм.

9. РАСКРШЋА ОБРАЗОВАЊА .-Подгорица тј. Цетиње: Штампарија Обод, 2001 (Цетиње: Шт.Обод).-158 стр.; слика аутора; 24 цм. Тираж 500.-Биљешка о писцу / стр.156.-Библиографија: стр.153-155.

10. ПОДСЈЕТНИК НАСТАВНИКА ЗА НАСТАВУ.-Никшић: Унирекс 2003/2004, (Параћин: “Вук Караџић”).- [384] стр.табле; 24 цм. Коаутор Мићо Булатовић. Друго издање.Тираж 10.000.

11. ДРУШТВЕНЕ ПРОМЈЕНЕ И ДОЖИВОТНО ОБРАЗОВАЊЕ.- Подгорица: Завод за уџбенике и наставна средства, 2004 (Цетиње: Шт.Обод).-319 стр.;слика аутора; 24 цм.Тираж 500.- Биљешка о аутору: стр.317-319.Библиографија на крају сваког поглавља.

12. ОБРАЗОВНЕ ВИБРАЦИЈЕ.-Подгорица: Завод за уџбенике и наставна средства, 2006, 364 стр.; 24 цм.Тираж 500.-Биљешка о аутору: стр.361-363.Библиографија уз све радове.

Рецензије: проф.др Ненад Вуковић / стр.[353]-355²⁹ и проф. др Синиша Јелушић / стр.[356]-359.

II-2

Расправе, чланци и прилози у периодичним публикацијама и зборницима

(Селективни избор)

1. *Пионирско позориште "Рајко Беговић" [на Цетињу].*-Наша грлица, Цетиње,1963, бр.6,1.1, стр.10.

2. *Више повјерења.*-Младост,1967, бр.573, 5.X, стр.4.Умладе.

3. *Наставникова личност као фактор васпитања.*-Побједа,Титоград, 1967, бр.2649, 10.IX, стр.8.

4. *Естетска култура и личност ученика.*- Просвјетни рад, Титоград, 1967, бр.15/16, 1. и 15. X, стр.10.

5. *Милан Јањушевић: "Дидактика".*-Просвјетни рад, Титоград,1967, бр.20, 15.XII, стр.4.

6. *Психолошки основ доброг учења.*-Просвјетни рад, Титоград, 1968, бр.1/2, 1.и 15.1, стр.5.

²⁹ Уп.: Ненад Вуковић, "Образовне вибрације професора Павла Газиводе".- Побједа, Подгорица, 2006, бр.14577, 8. јулска култура, стр. XI.

7. *Значај и улога ученичких заједница у савременој школи.*- Годишњак Цетињске гимназије, 1969, бр.1, стр.87-91.

8. *Неки проблеми радничке омладине у Црној Гори.*-Пракса, Титоград, 1970, бр.2/3, стр.72-77.

9. *Како учити?*-Кораци, Титоград, 1971, бр.2 (март), стр.16.

10. *Прве су пушке биле најстрашније.*- Кораци, Титоград, 1971, бр.4 (мај), стр.4-5.

11. *Владимир Роловић.*- Кораци, Титоград, 1971, бр.4 (мај), стр.7. Некролог.

12. *Црногорски универзитет потреба.*- Кораци, Титоград, 1971, бр.6/7 (август-септембар), стр.3.

13. *Јубилеј Пљеваљске гимназије.*- Кораци, Титоград, 1971, бр.9 (новембар), стр.18.Поводом 70-годишњице.

14. *Универзитет Ломоносов – храм науке.*- Просвјетни рад, Титоград, 1971, бр. 11/12, 1. и 15.VI, стр.11.

15. *Пол А. Лангран: “Увод у перманентно образовање”.*- Просвјетни рад, Титоград, 1971, бр.19, 1.XII, стр.11.

16. *Буквари у Црној Гори.*- У: Вриједности савременог уџбеника 1.-Ужице: Учитељски факултет, 1972, стр.48-54.

17. *Нова школска изненађења.*- Кораци, Титоград, 1972, бр.17 (август-септембар), стр.3. Нови наставни програми у средњим школама у Црној Гори.

18. *Милан Баковљев: “Теоријске основе програмиране наставе”, Дуга, Београд 1972. године.*- Просвјетни рад, Титоград, 1972, бр.9/10, 1. и 15.V, стр.10.

19. *Документарни филм стагнира.*- Кораџи, Титоград, 1973, бр.25 (април), стр.21. Утисци са 20. фестивала југословенског документарног филма.

20. *Усвојен нови наставни план за основне школе у Црној Гори.*- Настава и васпитање, Београд, 1973, бр.22(8), стр.373-375.

21. *Тврдокорност бирократије.*- Овдје, Титоград, 1973, бр. 49, стр.4.

22. *Технократија.*- Овдје, Титоград, 1973, бр.55 (децембар), стр.4.

23. *Реформа високог школства.*- Побједа, Титоград, 1973, бр.3163, 14.1, Вријеме, бр.112, стр.2. О реформи бугарског високог школства.

24. *Усавршавање наставника на слијепом колосјеку.*- Побједа, Титоград, 1973, бр.3236, 27.IX, стр.10. Проблеми образовања.

25. *Апстрактно школско образовање деградира науку.*- Просвјетни рад, Титоград, 1973, бр.3, 1.11, стр.5.

26. *Друштвена улога и одговорност позива наставника.*- Билтен Републичког завода за унапређивање школства, 1974, бр.2, стр.97-105.

27. *Компаративна анализа о коришћењу слободног времена васпитно-запуштене дјеце и омладине у Титограду и ученика Цетињске гимназије Љбранка Иличковић, Новак Стојановић и Павле Газиводе.*- Педагогија, Београд, 1974, бр.1/2, стр.199-205.

28. *Др Душан Чалић: "Марксизам и самоуправљање", Загреб, "Глобус" 1974. године. Васпитање и образовање, Титоград, 1975, бр.1, стр.141-143.*

29. *Мирко Божићевић: "Технологија савремене наставе". Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1974. г.-* Васпитање и образовање, Титоград, 1975, бр.2, стр.174-176.

30. *Округли сто "Педагогије" о јединственом васпитном дјеловању на младе.-*Васпитање и образовање, Титоград, 1975, бр. 5/6, стр.230-233.

31. *Марксово учење слободе човјека.-* Настава и васпитање, Београд, 1975, бр.1, стр.62-74.

32. *Поводом Закона о усмјереном образовању.-* Универзитетска ријеч, Подгорица, 1975, бр.2, стр.5.

33. *Образовање у Шведској.-* Васпитање и образовање, Титоград, 1976, бр.1, стр.189-196.

34. *Др Душан М. Савићевић: "Повратно образовање и удружени рад".*Београдски издавачки графички завод, 1975.- Васпитање и образовање, Титоград, 1976, бр.2, стр.165-167.

35. *Утицај слободног времена на интелектуални развитак средњошколаца у Црној Гори. -* Васпитање и образовање, Титоград, 1976, бр.6, стр.31-54.

36. *Уредникова сјећања. -* Омладински покрет, Титоград, 1976, бр.12, стр.2.

37. *Револуционарне традиције уче хуманизму.-* У: Патриотизам и револуционарне традиције: зборник радова са скупа одржаног у Београду од 11. до 13. децембра 1975.на тему "Његовање југословенског патриотизма и револуционарних традиција.", стр.87-91.

38. *Слободно вријеме или опасност. -* Побједа, Титоград, 1976, бр.3957, 29.XI, стр.11.П.Газивода одбранио магистарски рад у Сарајеву "Утицај слободног времена на интелектуални развитак средњошколаца у Црној Гори".

39. *Утицај слободног времена на интелектуални развитак средњошколаца.*- Педагогија, Београд, 1977, бр.3/4, стр.873-879. Саопштење на Четвртом конгресу педагога Југославије, Будва 19-21.октобра 1977. год.

40. *Масовне комуникације и перманентно образовање.*- Побједа, Титоград, 1977, бр. 4037, 26.И, стр.9.

41. *Хоби као увод у стваралаштво.* - Побједа, Титоград, 1977, бр.4310, 10.ХИ, стр.12. О феномену слободног времена.

42. *Удес или шанса.*- Младост,1978, бр.1084, 3.ИИ, стр13.Интервју Велизара Брајовића са Газиводом добитником републичке награде “Октоих”.С наговјештајем да ускоро из штампе излази његова књига “Слободно вријеме – удес или шанса”.

43. *Реформа школства трајан задатак.*- Рад, Београд, 1980, бр.33, 8.ВИИ, стр.10.

44. *Др Тома Ђорђевић: “Теорија информација - теорија масовних комуникација”.*Партизанска књига, Љубљана, ООУР Издавачко - публицистичка делатност, Београд, 1980.- Васпитање и образовање, Титоград,1981, бр.1, стр.124-125.

45. *Мозаик природне љепоте.* - Просвјетни рад, Титоград, 1981, бр.11, 1.ВИ, стр.9. Запис са Скадарског језера

46. *Моћ и ограничења савременог образовања.*- Марксистичке теме, 1982, бр.2, стр.181-191.

47. *Професионална оријентација – сложен и трајан друштвено - педагошки задатак.* - Савременост, 1983, бр.108/109 (октобар-децембар), стр.101-108.

48. *Образовање и популациона политика у Црној Гори.*- Пракса, Титоград,1984, бр.4, стр.189-193.

49. *Осавремењавање педагошко - инструктивног рада.*- Васпитање и образовање, Титоград, 1985, бр.2, стр.103-108.

50. *Аудиовизуелна педагогоја неизбежна.*- Просвјетни рад, Титоград, 1985, бр.18, 15.XI, стр.7.

51. *Вијек и по црногорског школства.*- Титоградска трибина, 1985, бр.1211, 23.I, стр.3.Основна школа “Његош” на Цетињу прославила велики јубилеј.

52. *Јединство и заједништво у образовању.*- У: Нова просвета, Београд, 1986.

53. *Оцјењивање и напредовање ученика.*- У: Педагогија и педагошки радници у реформи васпитања и образовања, књ.2.Београд: Савез педагошких друштава Југославије, 1986, стр.310-315. Коаутор Љиљана Чабрило.

54. *Раде Вуковић: “Напредни учитељски покрет у Црној Гори између два свјетска рата (1918-1941).*- Педагошка стварност, Нови Сад, 1986, бр.7213, бр.7, стр.580-583.

55. *Ставови наставника и ученика у оцјењивању.*- Васпитање и образовање, Титоград, 1987, бр.1, стр.55-62.

56. *Благе оцјене.*- Просветни преглед, Београд, 1987, бр.1600, 16.I, Просветна пракса, бр.49, стр.4.Коаутор Љиљана Чабрило.Оцјењивање ученика.

57. *Перо Шимлеша.*- Васпитање и образовање, Титоград, 1988, бр.5/6, стр.139-142.Некролог.

58. *Tri decenije rada Međupštinskog zavoda za unapređivanje vaspitanja i obrazovanja na Cetinju.*- Zbornik za povijest školstva i prosvjete, Ljubljana 1988, br.21, str.105-110.

59. *Nastavnik i inovacije u savremenoj kriznoj situaciji.*- Inovacije u nastavi, 1988, br.3, str.173-176.

60. *Едуколошки приступ перманентном образовању* .- Педагогија, Београд,1988, бр.4 (октобар-децембар), стр.95-97.Са представљања “Изабраних дела” Драгомира Филиповића, Београд 13. новембра 1988. год.

61. *Наставници и компјутери*.- Побједа, Титоград, 1988, бр. 8040, 23.IV, стр.11.

62. *Три реформе могу остварити само нови људи*.- Политика, Београд, 1988, бр.2969, 2.XI, стр.17. Како зауставити национализам на нашим просторима?.- У сусрет промјенама цјелокупног друштва. - Траже се нови способни људи који нијесу оптерећени национализмом.- Видљиве последице разбијања југословенског система образовања.- Економска криза угрожава људске слободе и достојанство.- Коментар.

63. *Образовна функција медијске поруке*. - Пракса, Титоград, 1988, бр.2, стр.143-150.

64. *Конкретизовати циљеве васпитања и образовања*.- Просвјетни рад, Титоград,1988, бр.5, 1.III, стр.5.

65. *Перманентно образовање и масовне комуникације*.- Арс, Цетиње, 1989, бр.3/4, стр.32-48.

66. *Упутства за наставно-педагошки (ревизорски) рад у “Просвјети” и “Учитељском листу”*.-Васпитање и образовање.Титоград, 1989, бр.6, стр.128-140.Саопштење на научном скупу: “Сто година просвјетно - педагошке периодике у Црној Гори”, Цетиње, Цетиње, 1989.

67. *Осврт на педагошки оглед “Домаће његовање и васпитање” Андрије П. Јовићевића*.- У: Зборник радова поводом педесетогодишњице смрти Андрије П. Јовићевића, Цетиње, 1989, стр.151-162.

68. *Информација као педагошки ресурс и улога наставника у њеном коришћењу*.- У: *Иновација у настави*, 1989, бр.3, стр.187-189.

69. *Положај ученика у савременој настави.* - Просвјетни рад, Титоград, 1989, бр.11, 1.VI, стр.5.

70. *Др Душан Ј.Мартиновић, др Радивоје Шуковић: "Јован Павловић. Живот и дјело".*- Издавачи: Матица српска, Нови Сад, и ЦНБ "Ђурђе Црнојевић".-Библиографски вјесник, Цетиње, 1990, бр.1/2, стр.186-189.

71. *Нове школске парадигме.*- Просвјетни рад, Титоград, 1990, бр.11, 1., стр.1.Поводом Седмог конгреса педагога Југославије, одржаног у Новом Саду од 10-12. маја 1990. године.

72. *Радован Јаблан (1933-1990).*- Просвјетни рад, Титоград, 1990, бр.18/19, 15.XI, и 1.XII, стр.7.Некролог.

73. *Геометријски појмови у дјечјем вртићу и првом разреду основне школе.*- Васпитање и образовање, Титоград,1991, бр.2, стр. 66-80.

74. *Свјетовна школа и религија – примирје науке и религије – да ли или не?*- Васпитање и образовање, Подгорица,1992, бр.2, стр.37-40. Саопштење на расправи: Увођење вјерске наставе у основне и средње школе.Титоград, 19. фебруара 1992. године.

75. *Педагогија не смије оклијевати.*- Директор школе, Београд,1992, бр.2.

76. *Сложеност образовне кризе.*- У: Зборник Републичког савјета за развој, 1992, бр.2/3, стр.89-90.

77. *Нови путеви образовања у Црној Гори.*- У: Иновације у настави, 1992, бр.4.

78. *Развијање еколошке свјести.*- Просвјетни рад, Подгорица, 1993, бр.1, 15.III, стр.8.

79. *Тешкоће јесу, али нијесу несавладиве.*- Просвјетни рад, Подгорица, 1993, бр.2, 1.IV, стр.2. Интервју. (Рубрика “Наш гост”.)

80. *У темељу васпитања је рад.*- Просвјетни рад, Подгорица, 1993, бр.12, 11.XI, стр.1.

81. *Уводна ријеч.*- Васпитање и образовање, Подгорица, 1994, бр.5/6, стр.5-6. Са “округлог стола” Модернизација наставног процеса и нове образовне технологије, Цетиње, 1. новембар 1994. године.

82. *Педагошке и методичке иновације у настави историје.*- У: Историјска наука и настава историје у савременим условима. Радови са научног скупа, Подгорица, 20. и 21. октобра 1993.-Подгорица: ЦАНУ, 1994, стр.291-296.

83. *Сви образовни системи свијета су у кризи.* - Просвјетни рад, Подгорица, 1994, бр.15/16, 15.XI, стр.6.

84. *Излагање проф. др Павла Газиводе, помоћника министра просвјете и науке.*- У: Споменица Учитељске школе у Беранама: поводом 40 година матуре генерација 1952/53. и 1953/54. године и 45 година од оснивања школе.- Беране, 1994, стр. 36-37.

85. *Уџбеници без догматике и идеологије.*- Борба, Београд, 1995, бр.282, 9.X, стр.9. Интервју Љубо Мудреша.

86. *Проф. др Божо Влаховић - проф. др Драгутин Франковић: “Педагошка хрестоматија”, Београд, “Стручна књига”, 1995. год.*- Васпитање и образовање, Подгорица, 1995, бр.4, стр.92-104.

87. *Куда иде црногорско школство.*- Директор школе, Београд, 1995, бр.1. Интервју Милан Ратковић.

88. *Васпитање и друштвене промене.*- У: Педагошка хрестоматија: за студије опште педагогије на учитељским и другим наставничким факултетима. - Београд: Агена: “Стручна књига”, 1995, стр.326-330.

89. *Образовање у ери чипа: Др Петар Мандић, “Индивидуална комплексност и образовање”, Научна књига, Београд, 1995. - Побједа, Подгорица, 1995, бр.10740, 20.XI, стр.10.*

90. *Часне и племените дужности учитеља. - Просвјетни рад, Подгорица, 1995, бр.19/20, 19.XII, стр.12. Поводом представљања књиге Марка Марковића “Учитељска удружења у Црној Гори: 1897 - 1914”.*

91. *Континуитет С[авеза] п[едагошких] д[руштава] Југославије. - У: Зборник VIII конгреса Савеза педагошких друштава Југославије, Београд, 1996, стр.5-8.*

92. *Традиционално је иновативно ако може издржати пробе савремености. - У: Иновације и традиција у образовању – Заједница учитељских факултета Србије, Руска академија образовања Москва.- Београд: Заједница учитељских факултета Србије, 1996, стр. 129-136.*

93. *Натошевићев буквар у Црној Гори. - Просвјетни рад, Подгорица, 1996, бр.3/4, 15.III, стр.8. Утицај Ђорђа Натошевића на просвјетне прилике у Црој Гори.*

94. *Неопходност промена у основном образовању. - У: Наша основна школа будућности / приредили Младен Вилотијевић и Босиљка Ђорђевић. Београд: Заједница учитељских факултета Србије, 1998, стр.8-20. Коаутор Младен Вилотијевић*

95. *Образовање и стручно усавршавање наставника. - У: Наша основна школа будућности / приредили Младен Вилотијевић и Босиљка Ђорђевић.- Београд: Заједница учитељских факултета. 1998, стр.238-254. Коаутор Младен Вилотијевић.*

96. *Путовања – сусрети и импресије. - Побједа, Подгорица, 1999, бр.11968 –11980.Фелтон у 11 наставака.*

97. *Експериментална настава на јесен. - Побједа, Подгорица, 1998, бр.11617, 17.IV, стр.11-12. Текст припремио Д.Цвијовић.*

98. *Школа за нови вијек*. - Побједа, Подгорица, 1998, бр. 11704, 15.VII, стр.5.Разговор водио Велизар Шофранац.

99. *ДИДАКТИКА*, др Младена Вилотијевића, Нучна књига, Учитељски факултет, Београд, 1995. године. - Васпитање и образовање, Подгорица, 2000, бр.2, стр.195-199.

100. *Ставови и препоруке 9. конгреса Савеза педагошких друштава Југославије*. - Васпитање и образовање, Подгорица, 2000, бр.3, стр.200-207.

101. *Спој традиције и мита*. - Мост, 2000, бр.4 (април), стр. 34. Поводом изложбе слика Љубомира Борозана.

102. *Поздравна ријеч на отварању 9. конгреса Савеза педагошких друштава Југославије*. - Педагогија, Београд, 2000, бр.3/4 (јул - децембар), стр.15-16.

103. *Забуне су наивне, заблуде су опасне*. - Просвјетни рад, Подгорица, 2000, бр.3/4,15. III, стр.16. У коауторству с Радованом Дамјановићем.

104. *Уводна ријеч на промоцији Зборника 9. конгреса Савеза педагошких друштава Југославије "Образовање на размеђи вјекова"*. - Васпитање и образовање, Подгорица, 2001, бр.2, стр. 176-179.

105. *Пљеваљска гимназија (1901-2001). Панграф, Београд, 2001. године*. - Васпитање и образовање, Подгорица, 2001, бр.4, стр. 188-190.

106. *Пасош за усјешан живот*. - Побједа, Подгорица, 2001, бр.12622, 4.II, стр.9. Реформе образовања у Црној Гори – шанса и изазов.

107. *Школазанови вијек*. - Побједа, Подгорица, 2001, бр.12649, 3.III, стр.32. О часопису *Васпитање и образовање*. Интервју Оливера Угрин.

108. *Традиција црногорске периодике*. - Просвјетни рад, Подгорица, 2001, бр.15/16, 14.XI, стр.6. Интервју Биљана Савелић.

109. *Мултикултуралност и квалитет образовања*. - Воспитање и образовање, Подгорица, 2002, бр.1, стр.11-17.

110. *Монографија – 37 година постојања Завода [за васпитање и образовање дјеце и омладине у Подгорици]. САРС, Подгорица 2002,130 стр.-* Воспитање и образовање, Подгорица, 2002, бр.2, стр.171-173.

111. *Просвјетитељска мисија Божидара Вуковића Подгоричанина*. - Воспитање и образовање, Подгорица, 2002, бр.4, стр.150-156.

112. *Момир Ђуровић. Скица за портрет*.- Воспитање и образовање, Подгорица, 2003, бр.3, стр.17-21. Разговор П.Газиводе са предсједником ЦАНУ.

113. *Школски систем у Црној Гори*.- Побједа, Подгорица, 2003, бр.13443-13460.Фелтон у 18 наставака.

114. *Педагошке функције масовних комуникација*. - Побједа, Подгорица, 2003, бр.13625-13642.Фелтон у 17 наставака.

115. *Просвјета и наука*. - Град Подгорица, Подгорица, 2003, стр.166-174.

116. *Education and Science*. - Podgorica: Municipality, 2003, str. 94-98.

117. *Блиско је све што је вриједно. Ненад Вуковић: “Шведска не далеко”*.Штампарија Обод Цетиње, 2003.- Воспитање и образовање, Подгорица, 2004, бр.220-222.

118. *Цетињу с љубављу приложи младих литерата основних школа Црној Гори*].-Цетиње, Друштво пријатеља и поштовалаца

Цертиња, 2004.-Васпитање и образовање, Подгорица, 2004, бр.3, стр.203-206. Ријеч са представљања књиге у Владином дому, на Цетињу 22. маја 2004. год.

119. *Друштвене промјене и доживотно образовање.- Побједа, Подгорица, 2004, бр.13847-13868. Фељтон у 22 наставка.*

120. *Свједок и тумач црногорских духовности.- Просвјетни рад, Подгорица, 2004,бр.1/2, стр.2.Просвјетни рад.*

121. *Промјене у васпитно-образовном систему Црне Горе-уводна ријеч на “округлом столу”.- Васпитање и образовање, Подгорица, 2003, бр. 4.*

122. *Урбеници историје за основну и средње школе Завода за урбенике и наставна средства, Подгорица. - Васпитање и образовање, Подгорица, 2005, бр.1, стр.169-173. У коауторству са Биљаном Мирановић.*

123. *Развојни пут часописа “Васпитање и образовање” 1975-2005. године. - Васпитање и образовање, Подгорица, 2005, бр. 2, стр.252-255.*

124. *Драгољуб - Драго Бољевић: “Саво Вулетих-живот и рад”. Културно-просвјетна заједница,Подгорица, 2004.- Васпитање и образовање, Подгорица, 2005, бр.3, стр.283-286.*

125. *125 година Цетињске гимназије (тезе за израду монографије, или њен могући садржај).- Васпитање и образовање, Подгорица, 2005, бр.4, стр.266-272. У коауторству с др Душаном Мартиновићем.*

126. *Саво Лекић: “Развој просвјете и школства у Барској општини” Обод, Цетиње, 2005. - Васпитање и образовање, Подгорица, 2005, бр.4, стр.316-320.*

127. *Просвјетно - педагошки рад Др Душана Мартиновића.* - Зборник радова посвећен Душану Мартиновићу, ЦАНУ, Подгорица, 2005, стр.209-214.

128. *Друштвене промјене и доживотно образовање.* - Гласник Одјељења друштвених наука ЦАНУ, бр.18, Подгорица, 2006. године, стр.(у штампи).Бесједа на трибини ЦАНУ 24.јануара 2005. године.

129. *Актуелни проблеми образовања одраслих .-* Актуелни проблеми образовања одраслих, ЦАНУ, Подгорица 2007.Зборник саопштења са Округлог стола у ЦАНУ, одржаног 20. јуна 2006. године (у штампи).

130. *Едукативна функција медија.*- Образовање и медији. Зборник радова са научног скупа одржаног у ЦАНУ 21.децембра 2006. године (у штампи).

Академски вајар

СТЕВАН ЛУКЕТИЋ
(1925-2002)

Лукетићи су старо паштровско братство које припада племену Митровићи и слава им је Митровдан. Помињу се у *паштровским исправама од XVI вијека*. Међу првим Паштровићима су се из Врбе населили у Свети Стефан. Посједовали су неколико кућа у граду и прилично земље око њега.³⁰

Стеван Лукетић, припада плејади црногорских великана ликовне умјетности. По вокацији је вајар – угледни представник југословенске модерне скулптуре. Хрвати га, иако имају више великих умјетника-вајара: Ивана Мештровића, Тома Росандића, Петра Палавичинија, Вању Радауша, Антуна Аугустинчића, Франа

³⁰ М...Лукетић: *Поменик Паштровића I*, Петровац, 2000, стр.161.

Кршинића, Косту Ангели Радованија, Душана Цамоњу и друге, сматрају великаном хрватског кипарства. Заступљен је у публикацији “125 vrhunskih djela hrvatske umjetnosti”.

Потиче из угледне паштровске трговачке породице. И по оцу Луки Лукетићу, рођеном у Светом Стефану, и по мајци Драгици, рођеној Вуковић у Петровцу на Мору, је чистокрвни Паштровић, што је с поносом истицао и са емотивним набојем писао о својим родитељима.

I Биографија

Рођен је у Будви 8. новембра 1925. године у имућној породици. У мјесту рођења је стекао основно образовање. Средњу школу – Гимназију је започео у Котору. Као шеснаестогодишњак, због напредне оријентације, обрео се као скојевац у италијанском затвору. Три године је био утамничен. Прво је био у кућном притвору у Будви, а потом у логору у Бару, прије конфинирања у Италију. Капитулација Италије, 8. септембра 1943, затекла га је у једном кампу у Барију. Када је дошао брод “Бакар”, пријавио се у партизанску војску. У партизанској униформи и с енглеском машинком искрцао се у мјесту Вела Лука, на Корчули. Ступио је у редове народноослободилачке војске. Био је, дакле, активни судионик народне социјалистичке револуције 1941-1945. године. Борио се на Хвару и Вису, затим у Босни, учествујући у борбеним редовима легендарне Прве пролетерске бригаде и с њом прешао пут од Дрвара – преко Санцака – у Србију. Учествовао је у одбрани Дрвара и у бици за Београд. Непосредно прије пробоја Сремског фронта, рањен је у ногу (код Товарника), која му је остала краћа за пар сантиметара.

Стеван Лукетић је од 1945-1950. године био официр ЈНА у зони “Б” Слободне Територије Трста. На властити захтјев је демобилисан у чину капетана I класе. Након тога је, у периоду 1950-1955. године студирао вајарство на Академији ликовних уметности

у Загребу, у класи Франа Кршинића. Дипломирао је 1955.године. Иако је био преокупиран студијама архитектуре – био опсједнут конструкцијом мостова, на предлог Вељка Булајића, који је био “начелник за образовање официра”, покушао је и уписао се на одсјек вајарство – на пријемном испиту био је први од педесетак пријављених кандидата. У једном интервјуу каже: “Тешко је било послити је официрског релативно угодног живота, у тек ослобођеној земљи, прећи на студентску чорбу од кисјеле репе са 25 година.” Имао је релативно малу стипендију. Као студент повремено је радио физичке послове: истоваривао дрва и угаљ на загребачком колодвору...

Када је у његову класу дошао познати вајар Војин Бакић, Лукетић се с њим спријатељио и од њега много научио. Кршинић је у њему пробудио лирску изражајност, а Бакић истраживачки дух и потпуно ослобођење од конвенционалног односа према скулптури. Осам година је као студент, и доцније, радио у Бакићевој радионици. Код Лукетића се рано јавила прекупација за рад са металом. Стога је читаву једну годину боравио код извјесног ковача у Јаски, у околини Загреба, гдје је изучио заваривачки занат. Положио је испит за вариоца и дуго радио у једној ливници.

Године 1964. одлази у Словенију. У жељезари Равне на Коршкем за кратко вријеме изводи стотинак скулптура. Тамо се упознаје с новим материјалом – нерђајућим челиком. Напушта дотадашњу енформелистичку поетику.

Највећу дионицу стваралачког живота Лукетић је провео у Загребу, гдје је претежно радио у металу – од отпада, временом одбаченог, истрошеног, зубом времена нагриженог. Привлачили су га разни хладњаци аутомобила, тзв “килери” рађени од метала и од њих је креирао велике форме у свом атељеу. Ликовни критичари ту фазу умјетничког стваралаштва означавају као најексперименталнију, која кореспондира са тзв. “јунк” скулптуром на свјетској умјетничкој сцени. Имао је огромну радну енергију и велико искуство, и урадио много скулптура, које је излагао на самосталним и селективним презентативним колективним изложбама код нас и широм свијета. Имао је 34 самосталне и преко 150 колективних изложби. Сем скулптура које је радио претежно у металу (око 600), излагао је слике, цртеже и графике.

Студијски је боравио у Пољској, Француској и Италији. Говорио је италијански језик. Године 1987. постао је редовни професор Културолошког факултета на Цетињу.

Његови рани радови су заокупљени “сумарним третирањем волумена и развијањем посебног односа свијетла и сјене са шупљикавим плохама заобљених форми” – на примјер, скулптуре: из циклуса *Нарикаче* (1955), *Ратник* (1959), *Шкољка* (1961). Потом је годинама заокупљен скулптурама изведеним од кованог гвожђа и гвоздених плоча (скулптуре из циклуса “Бункери”, “Продора изнутра”).

Прву изложбу Имао је у првој половини маја 1960. године.

Самостално је излагао у Будви, Цетињу, Титограду, Никшићу, Подгорици, Светом Стефану, Петровцу / М, Даниловграду, Загребу, Љубљани, Мурској Сobotи, Ријечи, Пули, Сплиту, Дубровнику, Осијеку, Борову, Сарајеву, Београду, Скопљу, Поречу, Суботици, Карловцу, Запрешићу. И у иностранству: у Лозани, Базелу, Паризу, Риму, Фиренци, Барију, Палерму, Бергаму, Удинама, Трсту, Болоњи, Милану, Минхену, Прагу, Брну, Лондону, Портланду, Амстердаму, Бриселу, Бечу, Грацу, Каиру, Александрији, Њу Делхију, Токију, Вашингтону, Њујорку, Монтреалу, Денверу, Ванкуверу, Милвокију, Рио де Жанеиру и другдје.

Умјетничка дјела Стевана Лукетића налазе се у многим галеријама и збиркама бивше СФР Југославије и дијелом свијета. Аутор је 17 изведених дјела. Добитник је многих награда у Југославији и ван ње. Тринаестојулску награду је добио 1973. године.

Био је веома цијењен у свакој средини гдје је боравио и стварао. Од 1955. године живио је и радио као слободни умјетник у Загребу. Године 1979. биран је за првог пресједника Друштва ликовних умјетника Хрватске у Загребу, а 1982. за првог предсједника Савеза ликовних умјетника Хрватске.

Стеван Лукетић је био трајно везан за завичајну Будву и Црну Гору. Сваке године је по неколико мјесеци проводио радећи у свом атељеу на Светом Стефану.

До краја живота понашао се као велики хуманиста и досљедни антифашиста.

Аутор је више споменика и спомен-обилежја, које је радио по наруџбини, или добијао на јавним конкурсима. Неке споменике су му, на жалост, у току ~~потоњег~~ ~~безумног~~ рата разрушили сулуди људи варварског соја и направили...
BIBLIOTEKA
DURDE
CRNOJEVIĆ

Најпознатији споменици Лукетићеви везани за тематику НОБ-а су:

- Споменик “Козарачкој дјечи” на загребачком Мирогоју, који је по позиву бесплатно радио 1967. године. (На гробљу Мирогоју нађено је 276 костура дјеце са Козаре.);

- Споменик тифусарима на Петровој гори (1962);

- Споменик жртвама масовног злочина у Кукуњевцу, код Пакраца, посвећеном 780 жртава усташког покоља, претежно Срба и нешто Словенаца, у посљедњем рату савњен је са земљом. Била је то спомен - костурница од нерђајућег челика, висока 12 м (на Споменик су ставили “бомбе високе температуре”, тако да се Споменик, иначе, урађен од метала читав истопио!);

- Рељеф на Витићевој згради бившег Централног комитета СК Хрватске, тзв. “коцкице” на зиду Рељеф монументалних размјера (12,5 x 6,5 м). Аутор га је радио двије године; употријебио је 6.000 кг челика (елементи су дизани крановима!);

- Велики рељеф на школи у Бучју (пакрачком подручју), гдје је формирана 12. Пролетерска славонска бригада, такође је уништен у сулудом рату деведесетих година 20. вијека;

- Радио је Споменик у Лепоглави и Ђуру Ђаковићу у Сарајеву; затим, споменике палим Брајићима (1963) и палим Поборима (Будванска општина). Урадио је бисту Ђурђа Црнојевића (1980. год. у холу Централне библиотеке Црне Горе “Ђурђе Црнојевић” на Цетињу) и спомен-бисте народних хероја Вукице Митровић и Ника Анђуса на Светом Стефану, затим револуционару Иву Маринковићу, професору, спомен - погрсе испред школе у Загребу која носи његово име (априла 1976);

- За Споменик Ловћенском партизанском одреду на Цетињу добио је другу награду.

Компетентна ликовна критика о Лукетићу је изрицала преваходно позитивне оцјене, махом у суперлативу. Навешћемо неколико кратких извода таквих стручних судова ликовних критичара и историчатра умјетности:

Božo BEK, *istoričar umjetnosti Zagreb:*

“Stevan Luketić koristi se izključivo željezom. I tim novim materijalom stvara svoj osebujan svijet, sastavljen od čistih ili perforiranih

ploha i ranjavih šiljaka. U sukobu tih dvaju elemenata, on je pronašao svoj ritam kompozicija i pružio nam mogućnost doživljavanja za jednog neočekivanog vida ne tako davno proživljenog vremena.”

“Do određenog prijeloma u njegovu stvaranju dolazi 1964, s boravkom u Ravnima, na poziv željezare, radi tri mjeseca na Koroškem, u ambijentu tvornice, pod neuobičajenim uslovima. U toj sredini otkriva mogućnosti oblikovanja vezane uz upotrebu poliranog čelika i novu tehnologiju. S oduševljenjem ih prihvaća i grozničavo radi. Tako nastaje začuđujuće velik broj skulptura koje, potkraj godine, i izlaže u zagrebačkoj Galeriji suvremene umjetnosti. Premda te skulpture poprimaju novo značenje po oblicima i strukturi, kontinuitet nije bio prekinut. Izbrazdane površine, namjerno ostavljeni tragovi vara, kontrasti između sječivnih bridova u odnosu na glatko obrađenu materiju čelika, podsjećaju na još ranije razdoblje. Ono što ukazuje na buduće tokove jest primjetno sve jače naglašavanje poliranih blokova. I ako se može govoriti o početku drugog razdoblja u Luketićevom opusu, tada bismo ga morali tražiti upravo ovdje. Privlačna draž strukturalne površine od sada će postupno ustupati mjesto čistoj formi, precizno obrađenoj. Težište problema biti će sve više usmjereno na sam volumen. U početku razveden, razlomljen, s vanjskim i unutarnjim prostorom, kasnije komponiran od pravokutnih ploha i konkavno - konveksnim diskova, dok se konačno, u najrecentnijim djelima, potpuno ne zatvori i postane samo oblik, oblik odmjeran u proporcijama i prepušten igri svjetla i sjene. Ako su danas Luketićeve skulpture oslobođene svake asocijativnosti, dobile su jednu novu vrijednost. Svojom jednostavnošću i jasnoćom izazivaju u nama osjećaje monumentalnosti i potrebu njihova rasta po vertikali.”³¹

Josip DEPOLO, likovni kritičar Zagreb:

“Njegovih osam skulptura u željezu, svojim izmeničnim ritmom statičnih ploha i grafički oživljenih šipki, djeluju svojom jasnom arhitektonikom poput kakve Bachove fuge. Taj dramski sukob između neprobojnih, otpornih i čvrstih ploha – stijena i agresivnih oštih vertikala i horizontala nedvosmisleno odaje organsko podrijetlo te strukture kiparovu Crnu Goru koja je geografski i historijski u njoj oživljena. Ali to ‘nacionalno’ u Luketićevoj strukturi nema elemenata folkloru, već je izrečeno tečnim jezikom savremenog kiparstva.”

³¹ Božo Bek (Izvod iz Predgovora Katalogu izložbe M.L.Zagreb, 1960. i 1974).

“Već je kod svog prvog nastupa 1960. god.u salonu ULUH pokazao Stevan Luketić rijetku dosljednost i upravo asketski odnos prema oslobođenoj formi. Bilo je, međutim, odmah jasno da taj prekid s konvencijama nije uslijedio iz modernog hira i konjunkturističkih motiva, jer djela iz te faze svjedoče da je Luketić zadržao duh tradicije, da je nije neprijateljski odbacio, već ju je nastojao potvrditi u novoj formi, osvježiti je novim idejama. Ako jedno umjetničko djelo nužno odražava duh vremena i ambijent iz kojeg je izniklo, onda smo u Luketićevim djelima, u tim oklopima, bunkerima, šiljcima, agresivnim elementima mogli prepoznati onaj duh otpora njegove Crne Gore, onaj prisni, familijarni odnos prema ‘svijetlom oružju’.

Slijedeće tri godine, čije rezultate imamo vidjeti u Studentskom centru, Luketić je pasionirano razrađivao te svoje forme s bitnim elementima agresivno-defanzivno i postepeno se približavao prema tzv. ‘novoj realnosti’. U svoju skulpturu počeo je uključivati sve češće mašinske elemente i udaljavati se od nekih lirskih reminiscencija iz svog djetinjstva. Tako je već *Skulptura II* (1963) naglašena, oda radu, jednostavna i zanosna poema radnim akcijama. Njegove ranije forme sve se više pročišćavaju, zatvaraju u jasne i kompaktne volumene i danas i svojom tematikom Luketić nastoji odraziti napore svoje okoline i angažirati svoju skulpturu.”³²

Vera HORVAT - Pintarić, likovni kritičar, redovni profesor Sveučilišta u Zagrebu:

“U svojim ranijim skulpturama iz 1959. i 1960. god. Stevan Luketić konstruira pločama metala i oblikuje figure *Ratnika* kojih je ‘prirodni’ anatomski sastav zamijenjen novom metalnom skulpturom u kojoj se otkriva ‘figura’ čovjeka čija je slika uvjetovana iskustvom mlade generacije, za koju su ratna zapamćenja bila integralnija nego pouke akademija. Nakon rata, Stevan Luketić, vojnik revolucije, uči u ‘ateljerima’ jugoslavenskih željezara. Izrazito razvijenog senzibiliteta za materiju metala, upoznao je vrijednost gotovih industrijskih materijala pa će tako čelični obruči ili čelične cijevi postati sastavni dio njegovih oblikovanih sredstava. Koristeći se fleksibilnošću materije varenog metala, u svojim posljednjim skulpturama, Luketić oblikuje plastiku u

³² Josip Depolo (Iz kritike objavljen u zagrebačkom *Vjesniku*, 19.V 1960).

kojoj se sažimaju slike slobodne, biomorfne i organske prirode. Novi se sadržaji ostvaruju u složenim strukturama (*Tokovi, Skulptura XX*): volumen je u njima izgrađen mekim i oprostorenim listovima metala, čiji rubovi stvaraju labirintične nervature na površinama, u kojima se očituje karakter ličnog ‘rukopisa’ neposrednog, gestualna akcija kipareva i njezino značenje.”³³

Elena CVETKOVA, likovni kritičar Zagreb:

“Luketić je prodro među naše istaknute kipare upornošću i dosljednošću: prihvaćajući se željeza (tog novog, a već toliko iskompromitiranog kiparskog materijala), uporno i samostalno je tragao za njegovim smislom, a da je uvijek išao pravom uzlaznom stazom. Danas je to već dovršeni likovni izraz sa značajkama koje mogu imponirati autoru: originalnost, vješto baratanje materijalom i snaga dočaravanja oblikovanih formi.

I ova izložba kao i prethodne, pokazuje da Luketića ne zadovoljava montaža oblika. Oslobodivši se naracije i banalnih motiva, nije ugušio u sebi ljudske dramske sukobe. Možda mu je u tome pomogla vezanost za rodni kraj – Crnu Goru, za njeno kamenje i more koje ne dozvoljava prepuštanje uhodanim ritmovima. Zadržavajući dakle najvredniji element ‘tradicionalne’ skulpture, emotivnu težinu, Luketić je počeo ‘mali rat’ s nepodatnim čelikom i aparatom za zavarivanje. Ovaj put možemo zabilježiti jednu njegovu pobjedu: materijal bez obzira na različit tretman, sugerira snažne doživljaje. Iz metala izbija epska pjesma, širok zahvat koji govori samo o značajnom, u doživljaju. Sukobljavajući plohe s varom u igri čistih ritmova, Luketić je nadmašio igru i na vrlo određen način dao prijedlog shvaćanjima moderne skulpture.”³⁴

Juraj BALDANI, likovni kritičar Zagreb:

“...Drugi odnos skulptura prema materijalu sastoji se u njegovu sukobu s ravnom pločom metala. Glatkoću kovine napada snaga vatre i nemir čovjeka. Ostvaruje se nova ljepota: nervatura metala, crvotočina kovine, fosili epohe – čudna abeceda jezika koji ne treba čitati jer govori zvukom, jer se razumije okom... U čvrstoći metala, snazi plamena, punoći imaginacije i senzibilnosti osjećaja – leži tajna skulptora Stevana Luketića.

³³ Vera Horvat-Pintarić (Iz kritike u *1. Telegram*, 24.V 1963).

³⁴ Eleonora Cvetkova (Iz kritike u *Večernji list*,

Ona je nerazdvojiva s autorom – jednostavna u formi i jasna u sadržaju – ostavlja dojam prisnosti poznanstva koje se brzo ne zaboravlja.”³⁵

Vladimir MALEKOVIĆ, likovni kritičar Zagreb:

“Ako ste pred vratima galerije zaboravili da je skulptura samo opis ili reminiscencija nekog ili nečeg, a ohrabрили u sebi zatajeni nagon da uživате u savršeno izvedenom obliku, onda ćete ta istа vrata otvoriti zadovoljni što ste prisustvovali jedinstvenoj svečanosti – sto tako jedinstvenih formi koje su proizvedene s vrlo iskrenim namjerama: da se čelik pročисти, ugladi ulašti da bi čovjek povjerovao da je uzet iz riznice dragocjenosti...”

Humanistički pristup Luketićeve skulpture, dakle, i njezin socijalni smisao trebalo bi možda potražiti u samoj umjetnikovoj namjeri, u strasnom traženju jednostavnosti mukotrpnom ‘oživljavanju materije’, u brizi za kompoziciju, za njezinu statičku ravnotežu i prostornu otpornost...”³⁶

Милан МАРОВИЋ, историчар умјетности Цетиње:

“Стеван Лукетић је умјетник који се укључио у савремене ликовне токове, а то укључивање значило је не само његово захватање у ново вријеме, нове односе и вриједности, ритам форме и динамику техничког развоја, него и подизање средине из које потиче на ниво квалитетно нових интересовања. Он је, без сумње, наш највећи домет и продор изузетно умјетничког хтијења, израстао и формирао властити ликовни израз...”

Везе које постоје са поднебљем из којег је поникао нијесу дословне и читљиве, али је њихово дубље препознавање у трајању црногорских планина и њихових маса у једноставним површинама – зидовима Будве, и отсјајима на морској површини, уочљиво на његовим скулптурама, као мисао, жеља, постојање.”³⁷

Олга ПЕРОВИЋ, ликовни критичар Подгорица:

“Радећи маслину умјетник је дошао до робустних, атрактивних форми јер је несентименталним резovima обликовао масу као стијену кроз чије се шупљине провлачи свјетлост и стварају се необични контрасти свијетло-тамног, а камен у дрвету, неусиљено исполиран

³⁵ Jurij Baldani (Iz radio-emisije Tel. Zgb, "Panorama" 296).

³⁶ Vl. Maleković (Iz kritike, *Kričnik*, Zgb, 6.1 1973).

³⁷ M. Marović (Iz *Predgovora* Katalogu Cetinje 1973)

и обојене површине почињу да живе, рефлектујући асоцијативно зрачење...”³⁸

Огњен РАДУЛОВИЋ, ликовни критичар Београд:

“Прошле су године и један од великана савремене црногорске скулптуре – Стево Лукетић напoкoн излаже у Будви. Ту су скулптуре у дрвету и слике на папиру настале током посљедња два лџета у његовом атељеу на Светом Стефану.

Јасно је и одмах уочљиво, инспиративно извориште ових дјела – то је умјетников завичај. Приморски пејсаж је транспонован на равну површину лакоћом својеврсном старим мајсторима који су неким чудом добили модеран сензибилитет. Подсликана и плакатски наднесена боја медитеранског сутона досљедно упућује даље од предмета - ка чврсто организованим и, већ чувеним, Лукетићевим бојеним металним рељефима. Али, овдје је боја заузела цијелу површину и само је у њеној измјени могуће препознати форму и све могуће асоцијације коју она пружа. Исто тако, та боја и таква форма пружа обиље могућности сасвим особеног поступка, сведеним ликовним језиком надграђеног лијепог залива.

У њему, у заливу Будве умјетник је потражио природни материјал и нашао оно што га је ту одувијек чекало, нешто чега се он нигдје друго није хтио дохватити. То је коријен маслине и камени облутак. Мајстор метала и један од највећих наших мага претворбе нечег безвриједног и, као таквог, одбаченог, у умјетнички драгоцјено и скупoцјено – Лукетић је, на самосвојан начин, успио да сасушеном коријену маслине с неколико облутака да онај облик и оне боје које га чине животнијим и значајнијим него што су његовој природној функцији или, чак, више него на симболичној равни. Свјетлост и тама, боја, површина – све је ритмовано другачије него што је у природи, а опет је блиско њој и познато и разумљиво исто колико су разумљиве најбитније вриједности укупне логике Лукетићевог ликовног језика.

Као квантни скок, ово је почетак нечег новог и непознатог у чијој је основи нешто старо, одавно потврђено.”³⁹

³⁸ Olga Perović: *Maslina i kamen*. - Monitor, Podgorica, 11. oktobar 1996, str. 51.

³⁹ Огњен Радуловић: *Ново на основи старог*. - Приморске новине, Будва, 29. октобар 1996.

Zvonko MAKOVIĆ, historičar umjetnosti i profesor Zagrebačkog sveučilišta:

“Daleko od toga da se za Luketićevu umjetnost može reći da nije dovoljno poznata. Ona je i poznata i cijenjena, no čini mi se kako je kroz enformelističku vizuru dobila i novo značenje i novu valorizaciju. Luketić se šezdesetih godina ‘na krajnje odlučan način oslobodio svake estetske natruhe i počeo razmišljati u novim kategorijama. On je, kao rijetko tko, pozornost usmjerio isključivo na afirmaciju sirove materije, svoj plastički jezik podredio toj materiji i jedino u njoj pronalazio potpuno nove plastičke vrijednosti. U izboru materije Luketić je posezao za odbačenim, istrošenim, od vremena i upotrebe sasvim nagriženim predmetima. Na taj način se približio onome pojmu koji kritika naziva ”junk skulpture”⁴⁰, što će reći skulpture od otpada. Gledajući kroz prizmu egzistencijalizma s jedne strane, a estetike ružnog s druge, ova su djela dobila auru iznimne aktualnosti.

Jedan istaknuti hrvatski likovni kritičar povodom retrospektivne izložbe S. Luketića u Zagrebu 2000. godine kazao je: “Od Stevana Luketića se mogla i očekivati ovako sjajna izložba.” i u zaključku osvrta: ‘Ovaj opus zrcali jednu od ponajboljih dionica suvremene hrvatske kiparske umjetnosti, a ime ovog umjetnika skoro postaje sinonimom najviših vrijednosti hrvatske moderne skulpture u cjelini.’⁴¹

Evo i reminiscencije kritičara M. Baričević, S. Luketiću u čast:

... “bio je naprosto čovjek i kipar u kojim se objema imenicama čuva povijest i sudbina stvaratelj i umjetnosti ovih naših prostora. Zato je i njegova retrospektiva reprezentativan zbir za očitavanje djela i prilika javnosti za upoznavanje čovjeka”⁴²

На вијест о Лукетићевом одласку са животне сцене, његов добар кум и пријатељ, и врстан умјетник Едо Муртић заплакао је и рекао: “Умро ми је најбољи пријатељ, Стеван Лукетић, човјек каквих

⁴⁰ Zvonko Maković: [*O S. Luketiću, majstoru skulptura od otpada*].- Nacional ,Zagreb,9/4/2000, str.72.

⁴¹ Ive Šimat Banov: *Kako se kalio čelik*.-Nedjeljni vjesnik,Zagreb,5.svibnja 2000, str.20.

⁴² Marina Baričević: *Reprezentativan zbir za upoznavanje čovjeka*.- Mediteran,28.travnja 2002, br.367, str.7

је мало а скулптор *par excellence*. То је баш као да изгубите дио самога себе, толико смо се година познавали, цијенили, у много чему били истомишљеници. Волио сам тог човјека и јако ми је тешко.”⁴³

На његовој великој ретроспективној изложби 1955-2002, приређеној постхумно – новембра 2003. у Дворцу Петровића на Крушевцу, публика је била у прилици да види 137 радова овог великана. У надахнуто писаном предговору луксузног каталога, приређивач Драган Радовановић, између осталог, пише:

“Контуре Лукетићеве личности ванредног истраживачког духа, подржаног сталним немиром широког интересовања и виталношћу идеја[...] и, коначно, неумитним завршетком животног и стваралачког круга, подариће многим историчарима умјетности нове изазове у тумачењу његовог раскошног опуса. Припадао је групацији скулптора која је узнијела ову умјетност на висок, европски пиједестал тада актуелних истраживачких стратегија; групацији која је свој израз повјерила скоро искључиво металу као материјалу и, ма колико то био парадоксалан склоп за њега као модернисту – припадаће оном кругу умјетника који неће скривати естетске намјере, нити страст трагања за складом у често конфликтном говору елемената модерне скулптуре.”⁴⁴

II САМОСТАЛНЕ ИЗЛОЖБЕ

Стеван Лукетић је имао 34 самосталне и преко 150 колективних изложби:

- 1957: Titograd
- 1959: Zagreb, Budva, Titograd
- 1963: Zagreb, Galerija studentskog centra;
- 1964: Zagreb, Galerija suvremene umjetnosti;
- 1967: Ljubljana, Mala galerija;

⁴³ Večernji list, Zagreb, 4.X 2002, str. 16.

⁴⁴ Dragan Radovanović: Stevan Luketić-retrospektiva 1955-2002.-Katalog, Podgorica, novembar 2003, str.6.

- Zagreb, Galerija studentskog centra;
- 1973: Цетиње, “Плави дворца”;
Будва, Модерна галерија;
Титоград, Модерна галерија;
- 1978: Zagreb, Salon galerija Karas;
Zaprešić, Galerija karbon (izložba crteža);
Zagreb, Izložbeni salon Doma JNA;
- 1980: Zagreb, Galerija Nova;
- 1983: Zagreb, Izložbeni salon Doma JNA;
- 1985: Zagreb, Galerija suvremene umjetnosti;
Будва, Модерна галерија;
Титоград, Модерна галерија;
Свети Стефан, Галерија “Св. Стефан” (цртежи);
Београд, Галерија Дома ЈНА;
- 1986: Zagreb, Salon galerija Karas;
Sarajevo, Galerija Novi hram;
- 1987: Karlovac, Zorin dom;
- 1988: Zagreb, Klinička bolnica – Zagreb;
- 1989: Zagreb, Galerija “Forum”;
- 1991: Будва, Модерна галерија, Спомен дом;
- 1996: Будва, Atelje Pavlović;
Подгорица, Галерија “Мост”;
Петровац/М, Галерија “Црвена комуна”;
- 1997: Будва, “Santa Marija”;
Никшић, Дворац краља Николе;
- 1998: Zagreb, Galerija Grubić;
Poreč, Mala galerija;
- 2002: Zagreb, Dom HDLU;
- 2003: Будва, Модерна галерија;
Будва, “Град театар”;
Подгорица, Дворац Петровића.

III КОЛЕКТИВНЕ ИЗЛОЖБЕ:

1957. Zagreb: XIV *izložba* **СУВРЕМ-а;**

- Титоград: *Лукетић-Маскарели-Рибникар*;
1958. Zagreb, Umjetnički paviljon: *Izložba u čast 15 godina bitke na Sutjesci*;
Zagreb, Umjetnički paviljon: *Izložba povodom proslave Dana Republike*
1959. Zagreb, Salon ULUH-a: *Vahorić-Luketić*;
Zagreb, Gradska galerija suvremene umjetnosti: *Pet godina otkupa*;
- Borovo, Титоград, Будва: *Јосиповић-Лукетић*;
Zagreb, Salon ULUH-a: *Izložba mladih*;
1960. Zagreb: *Izložba ULUH-a*;
Zagreb: *Slikarstvo i skulptura '61*;
Rijeka, Galerija likovnih umjetnosti, Salon '61: *biennale*;
Zagreb, Umjetnički paviljon: *20 godina narodne revolucije*;
- Београд, Дом ЈНА: *НОБ у дјелима ликовних уметника Југославије*;
Београд, Дом ЈНА: *60 година сликарства и вајарства у Хрватској*;
- Vukovar: *NOB u likovnim djelima umjetnika*;
Losanne: *La peinture et la sculpture Yugoslaves contemporaines*;
- Rim, Palazzo delle esposizioni: *L'Art Laue contemporanea in Yugoslavia*;
- Zagreb, Galerija studentskog centra: *Nova jugoslovenska skulptura*;
- 1961/62. Paris, Musee National d'Art Moderne: *L'Art contemporanea in Yugoslavia*;
1963. Rijeka, Moderna galerija: *biennale*;
Faenza, *V biennale Yugoslavia di pittuara e scultura*;
Zagreb, Umjetnički paviljon: *Izložba u čast 20 godina II zasijedanja AVNOJ-a*;
- Титоград: *Фило Филиповић - Стево Лукетић*;

1964. Ravne na Koroškem, Forma viva: *IV međunarodni simpozij kiparstva*;
Palermo, Galleria della mostra del banco di Sicilia: *L'Arte Jugoslava contemporanea*;
1965. Milano, II senobio di Milano: *Il piccolo argento*;
Alexandria, Musée des Beaux-Arts: *6 ème biennale D'Alexandrie*;
1966. Ljubljana, Mestna galerija: *Džamonja-Luketić-Murtić-Prica-Ružić*;
Washington, The Corcoran Gallery of Art;
Fresno, California, Fresno Arts Center;
Portland, The Portland Museum of Art;
Malwaukee, The Malwaukee Art Center: *Contemporary Trends, the Younger Generation*;
Denver, Texas;
Палић, Суботица, Уметничка колонија: *V ликовни сусрети*;
Poreč: *VI annale*;
Zagreb, Galerija studentskog centra: *Izložba*;
Bochum, Städtische Kunst Galerie: *Profile vi Jugoslawsche Kunst heute*;
Zagreb, Moderna galerija: *I zagrebački salon*;
New York, Museum of Modern Art: *Art in Yugoslavia, Contemporary Trends*;
Paris: *21ème salon des réalités nouvelles*;
1967. Београд, Музеј савремене уметности: *Савремена хрватска умјетност*;
Zagreb, Galerija studentskog centra: *Kripton '67*;
Београд, Београдски сајам: *III тријенале ликовних уметности*;
Титоград, Умјетнички павиљон.: *Фило Филиповић – С.Лукемић*;
Trst, Museo Circo Rëvoltella, Palazzo Constani: *Artisti Jugoslavi*;

Палић, Суботица, Уметничка колонија: *VII ликовни сусрети*;

1968. Цетиње, “Плави дворцац”: *IV ликовни салон “13. новембар”*;

1969. Motovun, Likovna galerija Motovun;
Zagreb, Galerij “Forum”: *Osnivači Galerije “Forum”*;
Bologna: *Arte Figurativa Zagrabese di Oggi*;
Prag, Narodna galerija;
Brno, Moravska galerija: *Součacné Jugoslávské Sochasti*;

1970. Zagreb, Moderna galerija JAZU: *V zagrebački salon*;
Београд, Музеј савремене уметности: *IV београдски тријенале југословенске ликовне уметности*;
Цетиње, Умјетничка галерија Црне Горе: *Савремена црногорска ликовна умјетност*;

1971. Paris, Grand Palais: *L’art en Yugoslavie – de le préhistoire à nos jours*;

New Delhi, Lalit Kala Akademi: *II triennale – India*;
Zagreb, Moderna galerija: *VI zagrebački salon*;

1972. Rim, Palazzo della esposizioni: *Arte contemporanea Montenegrina*;

1973. Zagreb, Umjetnički paviljon: *VIII zagrebački salon*;
Murska Sobota, Rasztavnio paviljon Franca Novaka: *I jugoslovenski biennale male plastike*;
Даниловград, Умјетничка колонија;

1974. Zagreb, Galerija Karas: *Likovne teme danas*;
Zagreb, Umjetnički paviljon: *IX zagrebački salon*;
Dubrovnik, Umjetnička galerija: *Kretanja u savremenoj jugoslovenskoj umjetnosti*;

1975. Città di Lecco, *Que bien resiste*;
Banja Luka, *Salon Doma JNA: VII jesenji internacionalni salon likovnih umjetnosti*;
SALON
CRNE GORE ĐURĐE
CRNOJEVIĆ

Zagreb, Gliptoteka JAZU: *Umjetnici stvaraju u slobodnom gradu*;

Beč, Akademie Der Bilden Kunste: *Aspekte gegenwartige Kunstaus Jugoslawien*;

1976. Zagreb, Galerija, Karas: *II postav recentne hrvatske likovne umjetnosti*;

1977. Zagreb, Galerija Karas: *Hrvatsko kiparstvo od 1955. do 1975*;

Murska Sobota, Paviljon arh. Novaka: *III biennale male plastike*;

Београд, Павиљон Цвијета Зузорић: *III бијенале мале пластике*;

Софија: *Савремена скулптура у Југославији*;

Bukurešt, Sala de expoziti de la teatrul national: *Sculptura Jugoslava Contemporana*;

Budimpešta, Szepmuveszeti museum : *Savremena skulptura u Jugoslaviji*;

Zagreb, HDLU, Galerija Karas: *Izložba crteža i skica*;

Rijeka, Moderna galerija: *Međunarodna izložba crteža*;

Zagreb, Galerija ULRICH: *Mala plastika*;

Zagreb, Gliptoteka JAZU: *Lik žene u skulpturi*;

1979. Murska Sobota, Rasztavni paviljon Franca Novaka: *IV biennale male plastike*;

Ljubljana, Mestna galerija: *Izložba HDLU-a*

Титоград: *Изложба стваралаца учесника НОБ-а из Црне Горе*;

Zagreb, Galerija Karas, HDLU: *Kritičari odabiraju*;

Sarajevo, Umjetnički paviljon "Collegium artisticum": *Izložba Saveza hrvatskih društava likovnih umjetnika*;

Zagreb, Kabinet grafike JAZU: *VII zagrebačka izložba jugoslovenskog crteža*;

Zagreb, Umjetnički paviljon: *13. zagrebački salon*;

Primošten, OŠ Primošten, Muzej grada Šibenika: *Izložba "More, ljudi, obala"*;

Murska Sobota, Rasztavni paviljon Franca Novaka: *IV jugoslovenski biennale male plastike*;

Šibenik, Muzej grada Šibenika: *Izložba slika, grafika, skulptura i keramike*;

Титоград, Музеј и галерије Титограда: *Децембарска изложба*;

Ljubljana, Mestna galerija: *Listovi HDLU, DSLU*;

Zagreb, Galerija Karas: *Listovi HDLU, DSLU*;

Zagreb, Skupština grada Zagreba: *Dotršćina* (konkursni radovi);

1981. Москва, Исторический музей: *Дани црногорске културе од древних времена до данас*;

Zagreb, Galerija ULRICH, *Lijevana skulptura u bronzi*;

Zagreb, Umjetnički paviljon, Modena galerija: *Zagrebački salon*;

Zagreb, Moderna galerija, *Apstraktne tendencije u Hrvatskoj 1951-1961*;

Murska Sobota, Galerija Murska Sobota: *V jugoslovenski biennale male plastike*,

Београд, Галерија Београд: *НОБ у делима ликовних уметника Југославије*;

Панчево, Галерија центра за културу Олга Петров: *I панчевачка изложба југословенске скулптуре*;

Ingolstadt, Kulturamt der Stadt Ingolstadt *Jugoslawische klein Plastik*;

Цетиње, Владин дом: *Ликовни салон 13. новембар*;

Zagreb, Izložbeni salon Doma JNA: *NOB u djelima likovnih umjetnika Jugoslavije*;

Zagreb, Klub ratnih vojnih invalida i boraca NOR-a: *Izložba kipara učesnika NOR-a*;

1982. Zagreb, Koncertna dvorana Vatroslava Lisinskog: *Revolucionarna misao u skulpturi u čast IX Kongresa SKH*;

Milano, Nuova Art Gallery: *Cinque Artisti di Zagabria*;

Цетиње, Владин дом: *Ликовни салон 13. новембар*;

Como Galleria Pantina Arte: *Cinque Artisti di Zagabria*;

Osijek, Memorial Ivo Kserdić: *Triennale male plastike*;

Sarajevo, Umjetnički paviljon "Collegium Artisticum":
Savremena jugoslovenska likovna umjetnost 1978-1983;

1984. Skoplje, Centar za kulturu i informacije;
Dubrovnik, Umjetnička galerija: *Savremena jugoslovenska likovna umjetnost 1978-1983;*

Zagreb, Galerija Karas: *Izložba Saveza društava likovnih umjetnika Hrvatske;*

Primošten, Muzej grada Šibenika: *Izložba "More, ljudi, obala";*

Zagreb, Umjetnički paviljon: *19. zagrebački salon;*

1985. Herceg-Novi, Galerija "Josip Bepo Benković": *18. hercegnovski salon;*

Murska Sobota, Kulturni centar, Rasztavni paviljon Franca Novaka: *VII jugoslovenski biennale male plastike;*

Ljubljana, Cankarjev dom;

Piran, Obalne galerije: *Jugoslovenski biennale male plastike;*

Zagreb, Gliptoteka JAZU: *II triennale hrvatskog kiparstva;*

Zagreb, Tiflološki muzej Jugoslavije, Taktila 85;

1986. Zagreb, HDLU, Galerija Karas: *Skulptura kao iskustvo prostora;*

Будва, Модерна галерија: *Ликовни умјетници Будве;*

Pula, Izložbeni salon: *Umjetnici sportu mladih;*

Tuzla, Galerija jugoslovenskog portreta,

Muzej rudarstva BiH: *8. Izložba 40 godina Saveza udruženja likovnih umjetnika Jugoslavije;*

Primošten, OŠ Primošten, Muzej grada Šibenika: *Izložba "More, ljudi, obala";*

Цетиње, Национална галерија: *XX јубиларна изложба југословенске ликовне умјетности 13. новембар;*

Banja Luka, Umjetnička galerija: *XII jesenji salon "Materijal kao izazov";*

Plitvice, Spomen dom, Galerija "Nikola Tesla";

Zagreb, Galerija Karas: *Papir kao površina i materijal likovnog izraza;*

- Београд, Умјетнички павиљон “Цвијета Зузорић”:
Уметност која се мења и тече;
 Лjubljana, Likovno razstavišče “Rihard Jaskopič”: 10 +
 10;
- Zagreb, Galerija Karas: 10+10;
 Sarajevo, Olimpijski centar Skenderija “Collegium Artisticum”: *Jugoslovenska dokumenta* ‘87;
 Скопље, Центар за културу и информације: *Izložba saveza HDLU;*
- Цетиње, Умјетнички музеј СР Црне Горе: XXI изложба *Цетињског салона југословенске ликовне умјетности “13. новембар”;*
1987. Zagreb, Gliptoteka JAZU: *Treće triennale hrvatskog kiparstva;*
 Панчево, Мала галерија: 4. *панчевачка изложба југословенске скулптуре;*
1989. Панчево, Савремена галерија: 5. *панчевачка изложба југословенске скулптуре;*
1990. Zagreb, HDLUZ – Galerija Karas: *Suvremeno i fenomen prvobitnosti;*
 Цетиње, Умјетнички музеј Црне Горе: XIV изложба *Цетињског салон југословенске ликовне умјетности “13. новембар”;*
 Poreč: *XXI annale*, Istarska Sabornica: *Umjetnost i ekologija;*
1991. Zagreb, Muzej “Mimara”: *Donacijska izložba za Dubrovnik;*
 Zagreb, Gliptoteka HAZU: *IV triennale hrvatskog kiparstva;*
 Zagreb, Muzejski prostor;
1994. Poreč, Istarska sabornica: *34. annale: Prerađena materija;*
 Zagreb, HDLU: *34. annale: Prerađena materija;*

Zagreb, Gliptoteka HAZU: *V triennale hrvatskog kiparstva*;

Zagreb, Muzej "Mimara": *Pisanica s razlogom*;

1996. Zagreb, Dom hrvatskih likovnih umjetnika: *125 vrhunskih djela hrvatske umjetnosti*;

1997. Подгорица, Арт галерија : *Рецентна црногорска скулптура*;

1999. Будва, Модерна галерија: *Завичајни ствараоци*;

2001. Zagreb, Dom hrvatskih likovnih umjetnika: *Izložba odjeci enformela*;

2003. Zagreb, Gliptoteka HAZU: *VIII triennale hrvatskog kiparstva*.

IV НАГРАДЕ:

1962. Награда за споменик "Побједа народа Славоније";
1967. Награда за споменик "Ловћенском одреду" Цетиње;
1983. "Сомо"- Анверс (Белгија);
1983. Награда за плакету Скупштине СФРЈ;
1970. Награда "Ликовни салон" Цетиње;
1971. Награда за споменик "Петрова гора";
1972. Награда за споменик Ђуру Ђаковићу Сарајево;
Откупна награда за споменик Владимиру Надзору Загреб;
Годишња награда града Будве;
1973. Републичка награда СР Црне Горе "13. јули";
1974. Награда за знак и плакету града Будве;
Награда СУБНОР-а Југославије "4. јул";

1977. Награда за знак Црногорске академије наука и умјетности Подгорица (ex Титоград);
1978. Награда за спомен-подручје “Dotrščina”, Загреб;
1987. Откупна награда “Ликовни салон” Цетиње;
- Откупна награда за споменик Јосипу Брозу Титу, Загреб;
1988. Откупна награда за споменик Јосипу Брозу Титу, Нови Сад;
1989. Награда за скулптуру “Treći triennale hrvatskog kiparstva”, Загреб.

V КОНКУРСИ И ИЗВЕДЕНА ДЈЕЛА

Стеван Лукетић је учествовао на безмало стотинак конкурса (натјечаја) у земљи и иностранству. Многа његова рјешења су оцијењена веома успјелим и слиједиле су престижне награде. Реализованих (изведених) дјела има осамдесетак. На жалост у току посљедњег рата, који је улиједио последице распада СФР Југославије, уништено је доста његових споменика у Хрватској, посвећених палим борцима и жртвама фашистичког терора 1941-1945. године. Штавише, неколико његових споменика уништено је и у његовој родној Будви, што од ендогених сила (априлског земљотреса 1979), што од неразума његових земљака...

1. BUDVA “PALIM BRAJICIMA” 1941-1945.selo Brajići Spomenik, reljef: kamen-bronza dimenzije:1.7 m x 2.3 m 1960. Realizovano

2. BUDVA Skulptura “Ljubavnici”. Kamen. Hotelski kompleks “Slovenska plaža” dimenzije 1.7 m x 0.7 m. Realizovano, 1960. (uništeno poslije zemljotresa 1979).

3. TITOVA KORENICA Rješenje Spomen obilježje “Borje vrelo” ’35. Udarна NO divizija. 1981.

4. KRAGUJEVAC Spomen - obilježje Čudin klanac. 1980.
5. BOROVO Skulptura na bazenu kombinata "Borovo" aluminijum. 1960. Realizovano
6. KAMENSKO Jugoslovenski anonimni natječaj - projekt "Spomenik pobjedi revolucije naroda Slavonije, Kamensko. III nagrada (I nije dodijeljena) Dipl. ing. Andrija Mutnjaković.1961.
7. PETROVA GORA Jugoslovenski anonimni natječaj Idejno-likovno rješenje spomen grobnice i grobova partizanske bolnice Petrova gora. Izvor kod česme na Žutom putu; Grob dr Šleyinger; Česma u Muljavi dr Jure Kaštelan, pjesnik, tekstovi. I nagrada.1961.Izvedeno
8. SVETI STEFAN Anonimni natječaj "Spomenik palim Paštrovićima 1941-1945. u NOB" Varijanta A.B.C. 1961. Poništen natječaj
9. KRAGUJEVAC 1962. Jugoslovenski anonimni natječaj. Natječaj za spomen-grobnicu "Streljanim đacima"Prijedlog tlocrtne situacije. /land art/
10. RAVNENA KOROŠKEM 1964 III kiparsko bijenale skulptura na slobodnom prostoru ispred željezare "Boris Kidrič"
11. MANTOVA Italija 1964. Concorso nazionale per il monumento alla resistenza,Mantova.Giancarlo Marchese, arh. V. Vigano, sigg. Mario Giace, Stefano Lucketic, Gino Salatino Mantova giustizia et liberta
12. JADOVNO 1964. Jugoslovenski anonimni komkrs. Spomen memorijal Idejno likovno rješenje: "Spomenik žrtvama "Jadovno", spomeničko područje Šaranovajama i Jama u Grginom brdu. Jamu simbolizuje vodoravno položena cijev - položena kamene nosače. Rostfrajne ploče, ogledala reflektuju pejzaž i kretanje u prostoru /život - smrt/.
13. SVETI STEFAN Biste narodnih heroja Vukice Mitrović i Nika Anđusa, realizovano 25. maja 1975.Povodom 30 godina pobjede nad fašizmom. Postolja i portret glava u bronzi, dim.1,2 m x 40 cm. Park ispred ulaza u grad - hotel Sv. Stefan. Realizovano

14. BUČJE 1968. Idejno-likovno rješenje Spomen znaka, nehrđajući čelik, dimenzije 2,20 x 2,20 m Desni dio fasade Osnovne škole (spomen škola) "XII slavonska proleterska brigada", Bučje. Idejno rješenje pejzažno-parkovnog uređenja Spomen škole Bučje (saradnik D. Kiš). Realizovano

15. ZAGREB, 1966. Mirogoj Spomen grobnica "Kozaračke djece", žrtve fašističkog terora na Kozari. Skulptura, nerđajući čelik. izvedeno

16. CETINJE 1967 Jugoslovenski anonimni natječaj (šifra 13741). Idejno-likovno rješenje za spomenik "Lovčenskom partizanskom odred. Nerđajući čelik. Bazen od prokroma s urezanim tekstom. Voda i metal dvostruko zrcaljenje /land-art/. Dipl.ing.arh Vojtich Delfin

17. ZAGREB 1969. "Jugobanka", Jurišićeva 20. Reljef, metalpleksiglas, varijanta I, Reljef, lim, tučen, varijanta II Plošna skulptura, rost-fraj, III varijanta

18. ZAGREB 1968-1969. "Kockica", dipl.ing.arh. Ivo Vitić, zgrada CK Šetalište C. Marxa bb. Reljef u kongresnoj dvorani, švedski nerđajući čelik.

19. MAKARSKA 1969. Reljef, metalni lim, patinirani: "Bitka neretljanina..." Hotel.

20. UVALA SKOT iznad Novog Vinodolskog Reljef, nerđajući čelik. Hotel.

21. STRESZA, Italija 1970. Villa WESSEL, Stresa park, bazen Skulptura, prohrom. Realizovano

22. ZAGREB 1970. Jugoslovenski anonimni natječaj. Idejno rješenje Spomenik-skulptura Vladimiru Nazoru Perivoj Tuškanac. Liveni aluminijum, nagrada dr. Jure Kaštelan, pjesnik

23. OMIŠ 1971. Jugoslovenski anonimni konkurs. Idejno likovno rješenje natječaja za “Spomenik palim borcima 1941-1945”, glavni trg. Urbanističko rješenje glavnog trga gdje se sugerira boja kao rješenje u prostoru.

24. PIVA /Doli/ 1971. Jugoslovenski anonimni konkurs. Likovno-idejni projekat za spomen-kosturnicu u Dolima, Piva. Urbanističko-pejzažno rješenje amfiteatra.

25. PETROVA GORA 1971. II Jugoslovenski anonimni natječaj. Spomenik skulptura. Beton obučen u nerđajući čelik Dipl.ing.arh Ivo Vitić II nagrada.

26. ZAGREB 1971. Skulptura – Fontana IV ispred “Vodoprivrede”, ul. Proleterskih brigada.

27. DUBROVNIK 1972. Hotel “Palas” Idejno-likovno rješenje podne površine sale za naučne skupove SVJETLOM /električna rasvjeta u podu/.

28. POBORI BUDVA 1972. Spomen-grobnica, spomenik poginulim borcima iz sela Pobora 1941-1945. Reljef-skulptura, prostorno rješenje “guvna”.

29. SARAJEVO 1971-1972. Jugoslovenski anonimni konkurs. Skulptura - Fontana metalcu revolucionaru Đuru Đakoviću. Arhitektonsko-urbanističko rješenje trga na Miljacki, potok Koševo. I nagrada

30. AMSTERDAM, Holandija 1973. Likovno-idejna rješenja rasvjetnih tijela Firma RAAK, Holandija

31. DANILOVGRAD 1973. Skulptorska likovna kolonija. Skulptura u kamenju (danilovgradski kamen).

32. BUDVA 1972. /1977/ Skulptura Fontana “Sunce”. rostfraj, visoko poliran, dim 2,60 x 1,70 Realizovano (uništeno)

33. KUKUNJEVCI (kod Pakraca) 1974. Skulptura, rostfraj, oblikovni elem. svjetlo Spomenik palim borcima i žrtvama fašizma. Nagrada: Saveza boraca Jugoslavije iz oblasti likovnog stvaralaštva, "4. jul" 1975. Realizovano (uništeno)

34. ZAGREB 1974. "KOOPEXPORT", projektantski biro "Os-nova", Adžijina 9. Reljef u tučenom metalnom limu. Realizovano

35. ZAGREB 1974. Jugoslovenski anonimni konkurs. Spomenik Augustinu Cesarcu, bronza.

36. BUČJE 1974. Prijedlog za izradu spomenika palim borcima NOB. Idejno-likovno rješenje. Nerealizovano.

37. PAKRAC Reljef, tema trgovina za robnu kuću "Razvitak" ili "Budućnost". Metalni lim, tučen, bojen, dim 4 m x 5,5 m. Realizovano

38. STARI SLATNIK 1975-1976. Skulptura, dim. 4m x 4m, oslikani nerđajući čelik, lim. Spomenik palim borcima i žrtvama fašističkog terora u selu Stari Slatnik. Realizovano

39. ZAGREB 1975. Metalna ukrasna ograda "Zagrebački velesajam", između upravne zgrade i austrijskog paviljona, jug. Realizovano

40. ADAŠEVCI kod ŠIDA 1975. Jugoslovenski anonimni konkurs. Idejni projekt Spomenika palim borcima NOV Jugoslavije. S R E M S K I F R O N T

41. ZAGREB 1975. Svjetleći stub skulptura /reklamni stub/ , "Zagrebački velesajam", avenija V: Holjevca ispred kongresne dvorane. Realizovano

42. ZARGE B 1975. Idejno-likovno rješenje /5/ Fontana unutar prostora Zagrebačkog velesajma. Prijedlog.

43. BRAJIĆI BUDVA Spomen-grobnica borcima u NOB sela Brajića. I. l. rješenje trga, guvna realizacija 1975-1978.

44. BRUSNIK 1976. Idejno likovni prijedlog “Spomen-grobnica palim borcima”.

45. ZAGREB 1976. Bista narodnog heroja Iva Marinkovića Škola “Ivo Marinković”, Rapska cesta. Idejno rješenje postolja i postave biste na fasadu škole. Realizovano

46. PETROVA GORA 1976. Jugoslovenski anonimni natječaj. Pozivni natječaj: tri nagrađena autora iz natječaja III put 1971.godine. Dipl.ing.arh N.Rak.

47. BUDVA 1976. Urbanističko idejno-likovno rješenje “Spomenika poginulim borcima s područja Maina i Starog grada” Budve.

48. MAKLJA 1976. Jugoslovenski anonimni konkurs Urbanističko likovno rješenje spomeničke zone. “Spomenik simbol”.

49. MAKARSKA 1975. Skulptura - Fontana, nerđajući čelik. Trg P. Kačića Miošića, Fontana s muzičkom kulisom, Realizirano, (uništeno)

50. Selo BRAJIĆI BUDVA 1978. Skulptura – spomenik “Guvno”, kamen, bronza. Urbanističko rješenje / loža, “guvno”, pjaceta, hortikultura, cisterna/.

51. BUDVA 1976. Anonimni natječaj. Idejno - likovno rješenje Amblema Budve. I nagrada. Realizovano

52. ZAGREB 1976. Skulptura, šalata. SRC, Prijedlog “Zagrebačke značke SUBNOR-a SR Hrvatske.

53. ZAGREB 1976. Značke SUBNOR - A SR Hrvatske “Putovima Revolucije”.

54. TITOGRAD 1976. Natječaj anonimni za Amblem Crnogorske akademije nauka i umjetnosti. Nagrada. Realizovano

55. TITOGRAĐ 1977. Anonimni natječaj Univerziteta "Veljko Vlahović" Za Rektorski lanac, zlato i srebro, nagrada. Realizovano

56. ZAGREB 1977. Idejno-likovno rješenje metalnog reljefa za izlog Privredne banke na trgu Petra Preradovića.

57. PUHARIĆI/Makarska/ 1977.Jugoslovenski anonimni natječaj.Idejno-likovno rješenje Spomenika NOV-u.

58. KUMROVEC 1979/80. Idejno - likovno rješenje znaka-značke/privjeska/"Spomen parka Kumrovec".

59. GRADINA 1979. Jugoslovenski anonimni konkurs.Spomen područje Donja Gradina, Spomen memorijal i Spomen-grobnica. SPOMENIK (zadani prostor-teren u cjelini, u svim odnosima mora biti spomenik) /land art/. Republički anonimni natječaj.

60. ZAGREB 1978. Jugoslovenski anonimni konkurs.Dotršćina, Maksimirska šuma. Idejno-likovno rješenje Spomenika i Spomen-područja II nagrada /prva nije dodijeljena). Realizovano

61. OSIJEK 1978. Anonimni natječaj za reljef. Osnovna škola "XII proleterska", Opatijska b.b. Reljef "Botrbeni put XII proleterske", tučeni metalni lim, tučen i bojen, dim.2 m x 4 m. Realizovano

62. CETINJE 1980.Centralna narodna biblioteka bista "Đurđe Crnojević", bronza, dim.1,20 x 70 cm. Realizovano

63. VINKOVCI 1980. Prijedlog, idejno-likovno rješenje Spomen-kosturnica palim borcima i aktivistima u Parku /centar Vinkovaca/.

64. BUDVA 1975 Bista narodnom heroju Marko Stanišiću. U parku ispred Starog grada. Realizovano

65. SVETI STEFAN 1980. Idejno-likovno rješenje zidnih ploha u prostoru "Mlini", grad-hotel

66. ZAGREB 1980. Idejno - likovno rješenje Značke “ 7. ofanzi-
va “. Realizovano

67. LEPOGLAVA 1981. “Spomen-groblje”, spomeničko, urbanisti-
čko rješenje Spomenik poginulim logorašima od fašističkog terora.
Bronza. Realizovano .

68. ZAGREB 1980. Dotrščina, Spomenik, bronza, dim. 5,5 m x
4 m. Revolucionarima i rodoljubima poginulim na području Zagreba od
19.III 1919. do 9.IV 1941. Realizovano

69. BUDVA 1983. Skulptura, bronza, dim. 1 m x 1 m. Restoran na
otvorenom hotel”Avala”.

70. DANILOVGRAD 1983. Projekat Grobnice Braća Petrovići.

71. Selo BRAJIĆI BUDVA 1982. Spomen - grobnica, idejno-
likovno rješenje.

72. BUDVA 1985. Skulptura, bronza, dim. 2,40 x1 m. Trg
čempresa, “Slovenska plaža”, hotelsko naselje. Realizovano

73. ZAGREB “Zagrebački salon”. Prijedlog, Skulptura u parku
Ribnjak.

74. ZAGREB Urbanističko - likovno rješenje spomeničko
obilježje književniku dr Miroslavu Krleži Trg Maršala Tita.

75. BAR 1985. Jugoslovenski konkurs za idejno rješenje na
Spomen Dom biblioteke i Arhiva, Topolica I, ul. M. Tita.

76. KRALJEV VRH 1986. Spomen-obilježje poginulim borcima
NOB-a i žrtvama fašističkog terora. Beton, bronza. Realizovano

77. ZAGREB 1986-1988. Komjuterski centar. Prečko, Skulptura,
nerđajući čelik - bronza. Realizovano

78. ZAGREB 1987-1987. Šalata, prijedlog, skulptura za univerzitet SRC.

79. ZAGREB 1989. Jugoslovenski anonimni konkurs. Spomenik maršalu Josipu Brozu TITU. Otkup Rostfraj-bronza. Urbanističko-likovno rješenje trga koloristički vitraille Edo Murtić.

80. NOVI SAD Jugoslovenski anonimni konkurs. Spomenik Josipu Brozu TITU. Otkup

81. WARSSAWA Skulptura, visoko polirani rostfraj i barene te mesingane šipke. Neboder, velika dvorana avio-kompanija.

82. ZAGREB 1989 Jugoslavenski pozivni i opći javni anonimni natječaj likovno rješenje Vrela Manduševac, Trg Republike

83. ZAGREB Jugoslovenski anonimni natječaj. Urbanističko idejno rješenje "TRG REPUBLIKE"

84. BUČJE Spomen soba, metal volovska koža, 2,5m x 8m realizovano Osnovna spomen škola "XII slavonske proleterske brigade".

85. ZAGREB 1990. Prijedlog "Energopetrol" Sarajevo EPITURS - Idejno rješenje vizualnog identiteta firme.

86. ZAGREB Skulptorsko urbanističko rješenje prostora SNB anonimni natječaj "Marko Marulić."

87. LAUSANE Anonimni natječaj za skulpturu u olimpijskom CH parku. olimp. igre Kamen, bronza, portret košarkaša Dražena Petrovića.

88. BUDVA Prijedlog rješenja Trga sportske dvorane u Budvi.

89. NIKŠIĆ Internacionalni anonimni natječaj Jugoslavija. 2000. Urbanističko - hortikulturno idejno rješenje Trga slobode. Spomenik Kralju Nikoli Petroviću.

90. TITOGRAĐ 2001. Jugoslovenski anonimni konkurs. Idejno skulpturalno rješenje spomenika Marku Miljanovu.

91. VARŠAVA Skulptura u centru Avio-kompanija. (4,5 m).

92. RTV Zagreb školski program scenografija, režiser Višnja Lasta.

93. 1968. Ignacy Jan Paderewski.

94. 1962,63,64,65. Dan dječje radosti.

96. 1996. Zlatne stijene - Pula - hotel – reljef. Vis Uvala hotel reljef Skulptura “Skakač” Budva.

97. 1996. Prijedlog za olimpijski bazen. Bronza dim. 2,5 m.

98. 1996. Nadgrobni spomenik porodici Hećimović, Mirogoj, Zagreb

*

* *

Стеван Лукетић се бавио просвјетно-педагошким радом. Био је професор на Конзерваторском одсјеку Културолошког факултета на Цетињу (1987/1988), затим на Факултету ликовне умјетности као један од његових оснивача у граду под Ловћеном.

Послије дезинтеграције СФРЈ, за вријеме ратних збивања и догађања након 1990. године, С. Лукетић је преживљавао мучне дане у Загребу. У једном интервјуу он каже:

“Осјећао сам се лоше. Био сам страховито депримиран[...] Никада нијесам био национално оптерећен[...] Када је дошао онај дивљалук, када је почело пропагирање мржње, био сам затечен и запрепашћен.

Нико ме директно, физички, није малтретирао, али је коришћена једна врло рафинирана метода по којој се још живе ауторе третира тако као да су мртви, као да их нема: немате посла, немате приступа медијима, не можете на изложбе, немате новца итд [...]. Повукао сам се у свој атеље и по седам-осам мјесеци не бих излазио вани.”⁴⁵

⁴⁵ Hrvatska ljevica, Zagreb, 1991, стр. 200

Лукетићева запостављеност у главном граду Хрватске била је потоње декаде 20. стољећа. Да би са породицом преживио, излагао је по свијету малу пластику коју је продавао и од ње живио...

Умро је изненада 1. октобра 2002. у Загребу, а кремација је обављена четира дана касније на загребачком гробљу Мирогоју. Полагање урне са пепелом његових земних остатака обављено је 2. новембра 2002. у породичној гробници на гробљу испред манастира Прасквице, изнад Светог Стефана.

БИБЛИОГРАФСКИ ПОДАЦИ О СТЕВАНУ ЛУКЕТИЋУ

За израду Лукетићеве библиографије драгоцјено су нам послужили два албума исјечака из штампе, које је он обезбиједио преко *press klippinga* и на други начин. Неке библиографске јединице немају све елементе записа, али смо их унијели у попис, вјерујући да се могу идентификовати приликом коришћења. Иако је овај библиографски попис о Лукетићу опсежан, вјероватно, није свеобухватан, јер се о великом скулптору много писало у земљи и иностранству. Регистроване јединице пружају, међутим, готово цјеловиту слику о стваралаштву овог умјетника. И госпођа Елеонора Лукетић, супруга умјетникова, заслужна је за цјеловитост ове библиографије – марљиво је сређивала новинске исјечке и сама правила пописе који су нам умногоме помогли да комплетирамо библиографију

1. Ватрослав МИМИЦА: Изложба кипарско - сликарске групе Дома армије у Загребу. - *Народна армија*, Београд, јун 1949.

2. М.Р.:Изложба сликарско - вајарских радова oficira amatera.- *Народна армија*, Београд, 1949.

3. [Vatroslav MIMICA]: III IZLOŽBA kiparsko - slikarskih radova Doma JNA u Zagrebu. - *Ilustrovani vojni vjesnik*, Zagreb, 1949.

4. Војо БЕК: PREDGOVOR Католугу изложбе Luketić – Bahorić, Zagreb, 1960.

5. ANONIM: U Salonu ULUH u Zagrebu izložba skulpture Bahorić-Luketić.-*Vjesnik*, Zagreb, 9. V 1960.

6. J.DEPOLO:Puna afirmacija.Uz prvu izložbu kipara Belizara Bahorića i Stevana Luketića u zagrebačkom salonu ULUHA.-*Vjesnik*, Zagreb, 19.V 1960.

7. D-a: Za radnog čovjeka.-*Borovo*,Borovo,oktobar 1960.godine. Zagrebački umjetnici priredili u Borovu uspjelu izložbu likovnih radova.

8. R.PUTAR: [Belizar Boharić i Stevan Luketić].-*Čovjek i prostor*,1960.

9. L.: Mario Maskal – Milico Rilnik...-*Vjesnik*, Zagreb,9. V 1960.

10. ANONIM: Izložba Bahorić – Luketić.- *Vjesnik*,Zagreb,19.V 1960.U Salonu ULUHA u Zagrebu.

11. Radoslav PUTAR: Belizar Bahorić – Stevan Luketić.-*Borovo*, Borovo, 9.V 1960. U Salonu ULUHA u Zagrebu.

12. R.K.: Zagrebački umjetnici priredili u Borovu uspjelu izložbu likovnih i vajarских radova (sic!).-*Borovo*, Borovo, 5. VI 1960. Vera Jos – Stevan Luketić u Čitaonici tvornice “Borovo”.

13 Đorđe JANJATOVIĆ: “Vertikale ratuju – lirski pasaži za Stevana”.- *Borovo*, Borovo,2.X 1960.

14. D-a: Novo u našem gradu za radnog čovjeka. - *Front*, Zagreb, I 1960.Povodom otkrivanja spomenika “Skakač” na basenu kombinata “Borovo”.

15. ANONIM: Sećanja u željezu. - *Vjesnik*, Zagreb, 8.I 1961.

16. Michael RAGON: En Yugoslavie l’art officiel est aussi l’art vivant. Musee d’Art Modern Paris.47 Artistes Yugoslaves au Musee d’Art,Paris, France.- In brošura *Kamensko (1961)*.

17. J.DEPOLO:Kiparske koncepcije na terenu pobjeda.- *Vjesnik*,Zagreb, 8.I 1961.godine.

18. ANONIM: Sjećanja u željezu. - *Front*,Beograd, januar 1961. godine.

19. Andro - Vid MIHIČIĆ: Slikarstvo - skulptura '61. U povodu zagrebačke retrospektivne izložbe. - *Telegram*, Zagreb, juni 1961. godine. Stevana Luketića

20. Zvonimir BANJAJ: Pobjedi jedne revolucije. - *Telegram*, Zagreb, VI 1961.Natječaj "Kamensko" - uz projekat "Spomenik pobjedi Revolucije naroda Slavonije".

21. Žarko DOMJAN: Nova jugoslavenska skulptura. - *Večernji list*, Zagreb, 21.XI (ili VI) 1961.

22. C.: Izložba ULUH - a u povodu Dana Republike.- *Večernji list*, Zagreb, 4.V 1963. Umjetnički paviljon u Zagrebu.

23. Elena CVETKOVA: Stevan Luketić – dovršen izraz koji imponira autoru.- *Telegram*, Zagreb, 24.V 1963.Povodom vajarove izložbe u Galeriji Studentskog centra u Zagrebu.

24. Radoslav PUTAR: Sreva Luketić. - *Čovjek i prostor*, Zagreb, VII 1963. Povodom uizložbe u Galeriji Studentskog centra.

25. ANDRIJA: Spomenik naše Revolucije.-*Naši razgledi*,Ljubljana, 7.IX 1963. O Spomeniku pobjedi Narodne revolucije u Kamenskom.

26. Boris KELEMAN:Bez smelih prodora.Drugi trijenale jugoslavenskih likovnih umetnosti, Beograd.-*Vjesnik*, Zagreb,27.IX 1963.

27. Josip DEPOLO: Tri izložbe.-*Vjesnik*, Zagreb,23.XII 1963. I o Luketićevoj izložbi (Studentski centar u Zagrebu).

28. Josip DEPOLO: Skulptura na izložbi ULUH-a.-*Delo*, Ljubljana, 28.IV 1964.I o S.Luketiću na izložbi povodom 20.godišnjice AVNOJ-a.

29. ANONIM: Forma viva 1964. Ravne na Koroške. - *Delo*, Ljubljana, 26. VI 1964.

30. Š.K.: Tretji kiparski materijal. Mednarodni simpozij kiparjev "Forma viva", Ravne na Koroškem. - *Delo*, Ljubljana, 16. VIII 1964.

31. Slavko JUG: Forma viva - tokrat v željezo. Ravenska železnara, Ravne na Koroškem. - *Delo*, Ljubljana, 23. VIII 1964.

32. M.S.K. - R.N.K.: "Forma viva". - *Borba*, Zagreb, 12. VIII 1964.

33. D.PETROVIĆ: Atelje i galerija pod vedrim nebom. - *Razlog*, Zagreb, br. 9, 9. X 1964.

34. Dubravko HORVAT: Galerija Razloga – Stevan Luketić. *Gazzetta di Mantova*, pagina 5, Mantova, 19. XII 1964.

35. ANONIM: Da lunedì una Mosta dei bozzetti per il monumento alla Resistenze. Casa dei Mantegna, Mantova, I. - *La Mosta dei bozzetti il monumento alla Resistenza*. - *Vjesnik*, Zagreb 1. II 1964.

36. Vladimir MALEKOVIĆ: Spomenik opatijskog jubileja. - *Večernji list*, Zagreb, 27. VIII 1964. Izložbeni paviljon Moderne galerije – Rijeka.

37. Vera HORVAT - Pintarić: Savremena jugoslavenska umjetnost. - *Побједа*, Титоград, 13. IX 1964. Изложба Б. Филиповића - Фила и С. Лукетића у Титограду.

38. Изложба Филиповића и Лукетића у Умјетничком павиљону у Титограду. - *Политика*, Београд, 15. IX 1964.

39. Elena CVETKOVA: Revijaska postava. Gradska galerija suvremene umjetnosti, "Akvizicije II", Zagreb. - *Gazzetta di Mantova*, Mantova, 13. XII 1964.

40. La cronache mantovane, Italia "Successo del concorso nazionale per il monumento alla Resistenza". - *Razlog*, Zagreb, br.5, VI 1964.

41. Juraj BALDANI. - *Večernji list*, Zagreb, 6.I 1965.

42. Elena CVETKOVA: Prilog mjernoj skulpturi. - *Telegram*, Zagreb, 7. I 1965. O izložbi Stevana Luketića u Gradskoj galeriji suvremene umjetnosti u Zagrebu.

43. Marijan JAGARINAC: Tri samostalna nastupa. - *Vjesnik*, Zagreb, 27.I 1965. Stevan Luketić – Gradska galerija suvremene umjetnosti u Zagrebu.

44. Josip DEPOLO: Istraživački nemir. - *Novi list*, Rijeka, 21.VII 1965. Stevan Luketić – Gradska galerija suvremene umjetnosti u Zagrebu.

45. ANONIM: Izložba hrvatskih umjetnika u Ljubljani. - *Novi list*, Rijeka, 29.X 1965. Gradska galerija u Ljubljani.

46. TOLER: Likovni umjetnici na tribini. - *Vjesnik*, Zagreb, V 1965. Opatija, Moderna galerija.

47. Dubravko HORVATIĆ: Zagrebački salon. Korisno ali necjelovito. - *Borba*, Beograd, 4.V 1965.

48. M.B.M.: Plameno Luketićevo dleto, Zagreb, Štuttgart, Rim, Budva. - *Telegram*, Zagreb, 14.V 1965.

49. Dubravko HORVATIĆ: Povodom dodjele nagrade grada Zagreba. - *Telegram*, Zagreb, 14.VI 1965.

50. Dubravko HORVATIĆ: Slikarstvo, kiparstvo i grafika. - *Večernji list*, Zagreb, 30.IV 1965. Povodom izložbi u "Zagrebačkom salonu" i "Umjetničkom paviljonu".

51. Newsweek, New York, I 1966. USA, "Art" YORICK Blumefeld, "Slavs without Marx", "The exhibition of Contemporary Yugoslav

painting and sculpture”, Corcoran Galery”, Washington, USA, “the Art Gallery” 1966. USA..Revija, mjesečnik *Washington post*, Washington.,USA.

52. Leery F.ARONSA:Umjetnici u Jugoslavji žive u atmosferi i eksperimenata...-Evening Star, 1966, Houdson, Begnamin Forgey.-*Washington post*, Washington. Intervju.

53. H.W.WILLIAMS, director “Corcoran galery”,USA. - *Borba*, Beograd, 8.I 1966. O izložbi jugoslovenske umjetnosti u Vašingtonu.

54. ANONIM:Razstava jugoslavenskih likovnih umetnikov iu ZDA. *Ljubljanski dnevnik*, Ljubljana, 8.I 1966.

55. M.B.:Атмосфера слободе и експеримената. - *Политика*, Београд, 30.јануар1966. Интервју, преведен с енглеског.

56. ANONIM: Šest sosedov in njihovi liki, Mestna galerija, Ljubljana. - *Delo*, Ljubljana, 19.VII 1966.O izložbi zagrebačkih umjetnika.

57. ANONIM: Grupa hrvatskih umjetnika izlaže u Ljubljani.-*Večernji list*, Zagreb, 20.VII 1966.

58. ANONIM: Izložba hrvatskih umjetnika u Ljubljani. - *Borba*, Zagreb, 21.VII 1966.

59. ANONIM: Zagrebački umetniki v Mestni galeria,Ljubljana. - *Vesnik*, Zagreb, 22.VII 1966.

60. ANONIM: Zagrebačka srednja generacija u Ljubljani.-*Večer*, Maribor, 27.VII 1966.

61. Miroslav RADOJČIĆ: Izložba trinaestorice umetnika. - *Delo*, Ljubljana, 29.VII 1966. U Vašingtonu.

62. ANONIM: Središnjost. - *Delo*, Ljubljana, VIII 1967.O izložbi zagrebačkih umjetnika.

63. J.MESESNEL: Svet svetlobe in dinamike. Stevan Luketić, Mala galerija Ljubljana. - *Ljubljanski dnevnik*, Ljubljana, 9.VIII 1966.

64. A.BASSAN: Luketićevo jeklo. - *Delo*, Ljubljana, 8.VIII 1966.

65. ANONIM: Stevan Luketić izlaže u Maloj galeriji u Ljubljani.- *Telegram*, Zagreb,br.384, 8.IX 1966.

66. T.H.:Stevo Luketić u Ljubljani. Mala galerija. - *Borba*, Zagreb,12.VII 1966.

67. Dragoslav ĐORĐEVIĆ: Mladi u uzletu.III Jugoslavenski trienale likovnih umetnosti, Beograd. - *Vjesnik*, Zagreb, IX 1966.

68. Ž.V.: Spomen – skulptura kozaračkoj djeci, Mirogoj, Zagreb. - *Borba*, Zagreb, 26.IX 1966.

69. ANONIM: Otkriven Spomenik paloj kozaračkoj djeci, Mirogoj, Zagreb. - *Vjesnik*, Zagreb,27.IX 1966.

70. ANONIM: Spomen skulptura kozaračkoj djeci, Mirogoj, Zagreb. - *Borba*,Zagreb, 27.XI 1966.

71. B.H.: Spomenik djeci sa Kozare, Mirogoj, Zagreb. - *Telegram*, Zagreb, 16.XII 1966.

72. ANONIM: Zagrebački kipar Stevo Luketić sudjelovao je na 21.salonu...- *Tribina socijalističkog saveza radnog naroda Hrvatske*, Zagreb, II-III 1966. U: Sallon Realites Nouvelles.La salle de Balsac, Paris.

73. Dubravko HORVATIĆ: Borac umjetnik – borcu narodu. - *Telegram*, Zagreb, br.349, 6.I 1966. O spomen - skulpturi S.Luketića kozaračkoj djeci, na groblju Mirogoj u Zagrebu.

74. T.H.: Spomenik kozaračkj djeci. - *Novi list*, Rijeka, 10.VIII 1966. O Luketićevoj Spomen skulpturi kozaračkoj djeci na Mirogoju Zagreb.

75. Vladimir MALEKOVIĆ: Pogled na drugu obalu. - *Vjesnik*, Zagreb, 19.VII 1966. O "VI Annale" Poreč, 1966.

76. Vladimir MALEKOVIĆ: Zdrave ideje – slabašan porod.- *Borba*, Zagreb, 27.VII 1966. Povodom V likovnog salona na Paliću, Subotica.

77. АНОНИМ: Продајна изложба у Галерији Студентског центра.- *Београдска недјеља*, 21.VII 1966. У Загребу.

78. АНОНИМ: У Порећу отворен VI Annale. - *Vjesnik*, Zagreb, 30.VIII 1966.

79. D .P. : «Predviđeno 25 izložbi». - *Novi list*, Rijeka, 24.XII 1966. Moderna galerija, Rijeka

80. (C): Izložba ULUH-a povodom Dana revolucije. - *Večernji list*, Zagreb, 21.XI 1962.

81. R.PUTAR: Stevo Luketić...- *Čovjek i prostor*, Zagreb, 1962.

82. Zvonimir BANJAJ: Pobjedi jedne revolucije, Zagreb, 1962, 3-13 str. P.o.

83. Kamil BURGER: Predgovor Katalogu izložbe u Studentskom centru, 1963. godine.

84. A.BASSIN: Reški Salon 63. - *Naši razgledi*, Ljubljana, 7. IX 1963.

85. Vera Horvat - PINTARIĆ: Uz izložbu Stevana Luketića, Zagreb, Studentski centar. - *Telegram*, Zagreb, 24.V 1963.

86. J.DEPOLO: Skulptura na izložbi ULUH-a. - *Vjesnik*, Zagreb, 3.XII 1963.

87. Антон ЗАДРИМА: Скулптура ће доћи до пуне афирмације . - *Побједа*, Титоград, септембар 1963. Потпис: А.З.

88. E.CVETKOVA: Stevan Luketić: Dovršeni izraz koji imponira autoru. - *Večernji list*, Zagreb, IV 1963.

89. J.DEPOLO: Tri izložbe. - *Vjesnik*, Zagreb, 27.IX 1963.

90. Борис КЕЛИМАН: Други тријенале ликовних уметности. Без смелих продора. - *Политика*, Београд, 13. септембра 1964.

91. ANONIM: Novice. - *Delo*, Ljubljana, 28. aprila 1964.

92. Slavko JUG: Forma viva – tokrat v železu. - *Delo*, Ljubljana, 16.VIII 1964.

93. Š.K.: Tretji kiparski material. - *Delo*, Ljubljana, 26.VI 1964.

94. Š.K.: Nove oblike v železu. - *Delo*, Ljubljana, 23.VIII 1964.

95. Dubravko HORVATIĆ: Galerija “Razloga” - Stevan Luketić. - *Razlog*, Zagreb, 1964, br.9, 9.X.

96. ANONIM: Da lunedì una Mostra dei bozzetti per il monumento alla Resistenza. - *Gazzetta di Montova* – 19.XII 1964, p.5

97. Đ.PETROVIĆ: Atelje i galerija pod vedrim nebom. - *Borba*, Beograd, 12.VIII 1964.

98. V.M.: Bogat program likovnih manifestacija. - *Vjesnik*, Zagreb, 1.II 1964.

99. M.L.K.: Spomenik opatijskog jubileja. - *Novi list*, Rijeka, 4 VII 1964.

100 Eleonora CVETKOVA.: Revijaska postava. - *Večernji list*, Zagreb, 27.VIII 1964. Potpis: E.C.

101. ANONIM: Successo del concorso nazionale per il monumento alla Resistenza. - *Gazzetta di Montova*, 13.XII 1964.

102. Бошко ПУШОЊИЋ: Изложба Лукетића и Филиповића у Титограду. - *Политика*, Београд, 15.септембра 1964. Потпис: Б.П.

103. АНОНИМ: Необичне форме. Изложба Бранка Филиповића и Стевана Лукетића. - *Побједа*, Титоград, септембар 1964.

104. Цвјетко ЛАИНОВИЋ: Заједничко у схватању умјетничког дјела. *Титоградска трибина*, септембар 1964, стр.6. Поводом изложбе Филиповић - Лукетић у Умјетничком павиљону у Титограду.

105. АНОНИМ: Stevan Luketić. - *Telegram*, Zagreb, 25.XII 1964.

106. Dubravko HORVATIĆ: Predgovor Katalogu izložbe S.L.u Gradske galeriji u Zagrebu decembar 1964 - januar 1965.

107. Juraj BALLDANI: Stevan Luketić. - *Televizija Zagreb*, emisija "Panorama" 13. I 1965. u 22 h.

108. Juraj BALDANI: O Stevanu Luketiću. - *Radio Zagreb*, II program 5. I 1965, od 17,30-17,45 h.

109. Eleonora CVETKOVA: Prilog modernoj skulpturi. - *Večernji list*, Zagreb, 6.I 1965.godine.Stevana Luketića.

111. Marijan JAGARINAC: Tri samostalna nastupa. - *Telegram*, Zagreb, 7. I 1965.

112. J.DEPOLO: Istraživački nemir. - *Vjesnik*, Zagreb, 27.I 1965.

113. АНОНИМ: Izložba hrvatskih umjetnika u Ljubljani. - *Novi list*, Rijeka, 21.VII 1965.

114. АНОНИМ: I likovni umjetnici na tribini. - *Novi list*, Rijeka, 30. i 31.X 1965.

115. Dubravko HORVATIĆ: Zagrebački salon. Korisno, ali ne-cjelovito

116. М.Б.М.: Пламено Лукетићево длето. - *Борба*, Београд, 4.маја 1965.

117. Dubravko HORVATIĆ: O nagradi grada Zagreba. - *Telegram*, Zagreb, 14.V 1965

118. Dubravko HORVATIĆ: Slikarstvo, kiparstvo, grafika. - *Telegram*, Zagreb, 4.VI 1965.

119. E.CVETKOVA: Umjetnici u tvorničkoj hali. - *Večernji list*, Zagreb, 30.IV, 1,2,3.V 1965.

120. Newsweek: Slavs Without Marx - *Newsweek*, New York, januar 1966.

121. ANONIM: Izložba suvreme jugoslovenske umjetnosti u Americi. - Zagreb, 1966, br.306, 11.III.

122. ANONIM: Otkriće svoje vrste. - *Novi list*, Rijeka, 8.I 1966. O pisanju američke štampe povodom prve izložbe jugoslovenskih likovnih umjetnika u Wasingtonu.

123. Зоран КРЖИШНИК: Споменик уметничке слободе. *Београдска недеља*, 24. VII 1966. "Њусвик" о југосл. сликарству и скулптури.

124. ТАНЈУГ: Изложба југословенске уметности у Вашингтону. - *Борба*, Београд, бр.8166, 8.I 1966.

125. ANONIM: Razstava jugoslavenskih likovnih umetnikov v ZDA. - *Delo*, Ljubljana, 8.I 1966.

126. Мирослав РАДОЈЧИЋ: Изложба тринаесторице уметника. *Политика*, Београд, 30.јануар 1966. У Вашингтону.

127. М.В.: Atmosfera slobode i eksperimenta. - *Vjesnik*, Zagreb, 18.III 1966, br.296. Амерички критичари о југосл.изложби у Вашингтону.

128. ANONIM: Zagrebački umetnici v mestni galeriji. - *Delo*, Ljubljana, 19.VII 1966.

129. АНОНИМ:Група хрватских уметника излаже у Љубља-ни. - *Борба*, Београд,21. VII 1966. Међу њима и С.Лукетић.

130. ANONIM: Izložba hrvatskih umjetnika u Ljubljani. - *Večernji list*, Zagreb, 22.VII 1966.

131. ANONIM: Zagrebačka "srednja generacija" u Ljubljani.- *Večernji list*, Zagreb, 28.VII 1966.

132. ANONIM: U Poreču otvoren VI annale. - *Novi list*,Rijeka, 10.VIII 19

133. J.MESSESNEL: Šest sosedov i njihovi liki. - *Delo*, Ljublja-
na, 29.VII 1966. Među njima i S.Luketić.

134. V.MALEKOVIC: Pogled na drugu obalu. - *Vjesnik*, Zagreb, 30.VIII 1966. Osvrt na VI porečki annale.

135. V.MALEKOVIC: Zdrave ideje – slabašni porod.-*Vjesnik*, Zagreb, 19.VII 1966.Povodom Petog likovnog susreta na Paliću.

136. ANONIM: Prodajna izložba u Galeriji Studentskog centra.- *Borba*, Zagreb, 27.VII 1966.

137. Ž.V.: Otkriven spomenik kozaračkoj djeci. - *Vjesnik*, Zagreb, 27.XI 1966, str.6. Autor Stevan Luketić.

138. Ž.V.: Spomenik kozaračkoj djeci u Zagrebu. - *Vjesnik*, Zag-
reb, XII 1966. Autor Stevan Luketić.

139. B.H.: Spomenik djeci sa Kozare. - *Borba*, Beograd, 26.XI 1966.

140. ANONIM: Otkriven spomenik paloj kozaračkoj djeci.- *Borba*, Beograd, 27.XI 1966. Autor S. Luketić.

141. ANONIM: [Sudjelovanje S.Luketića na međunarodnim izložbama]. - *Telegram*, Zagreb, 16.XII 1966.

142. D.P. Predviđeno 25 izložbi.- *Novi list*, Rijeka, 24.XII 1966.

143. (th): Spomenik kozaračkoj djeci. *Telegram*, Zagreb, br.349, 6.I 1967. Autor Stevan Luketić.

144. Мирослав РАДОЈЧИЋ: Наш кутак у “Авенији галерија”. *Политика*, Београд, 16.IV 1967.У САД.

145. ANONIM: Sredi realnosti.Likovno pismo iz Ljubljane.- *Večer*, Maribor, 26.VIII 1967.

146. Vlado GOTOVAC: Predgovor Katalogu S.L. ljubljanske izložbe.VIII 1967.”Mala galerija”.

147. J.MESSESNEL: Svet svetlobe in dinamike. - *Delo*, Ljubljana, 11.VIII 1967. O izložbi S.Luketića u “Maloj galeriji” u Ljubljani.

148. ANONIM: Zagrebački gost v Mali galeriji. - *Delo*, Ljubljana, 8.VIII 1967.Stevan Luketić.

149. A.BASSIN: Luketićevo jeklo.- *Ljubljanski dnevnik*, 9.VIII 1967.

150. ANONIM: Mladi u uzletu.Treći trijenale likovnih umjetnosti u Beogradu.-*Borba*, Beograd, 12.VII 1967.

151. (Dubravko HORVATIĆ):Borac umjetnik – borcu narodu, str.58.

152. (th): Kipovi i crteži. - *Telegram*, Zagreb, 22.XII 1967 (br.399). Stevan Luketić.

153. Драгослав ЂОРЂЕВИЋ: Зауостављени тренутак историје. - *Борба*, Београд, 23.IV 1967. Наднаслов: „Савремена хрватска уметност – послератни период”. Музеј савремене уметности Београд.

154. Z. Z. : Zagrebački umjetnici izlažu u Italiji. - *Borba*, Zagreb, 8.VI 1967. „, Internacionalni studio “, Mačerata, Italija.

155. Muhamed KARAMEHMEDOVIĆ: Antologija savremenog .- *Oslobođenje*, Sarajevo, 11. VI 1967. „, “Savremena hrvatska umjetnost “, Umjetnička galerija, Sarajevo.

156. Vlad.MALEKOVIĆ: Ideja bogatija od stvarnosti.- *Vjesnik*, Zagreb, 15.VIII 1968. Nadnaslov: „,VII likovni susreti“, Subotica.

157. Zoran KRŽINIK: Št Vid na Gluini:“Profil 68“. - *Delo*, Ljubljana, 13.IX 1968.

158. АНОНИМ: Стеван Лукетић.Галерија студентског центра, Загреб. - *Политика*, Београд, 1.IV 1967. Наднаслов: „,Уметност у свету “.

159. Vladimir MALEKOVIĆ: Mistika materijala. - *Vjesnik*, Zagreb, 6. I 1968. Nadnaslov: „, Likovna umjetnost “.

160. Josip ŠKUNCA: Druga sezona Galerije “Forum”. - *Побједа*, Титоград, 19. I 1969. О новој поставци Галерије “Форум” у Загребу.

161. Олга Перовић: Стеван Лукетић. - *Побједа*, Титоград, 19.I 1969. Потпис: О.П.

162. Милан МАРОВИЋ: Савремена црногорска умјетност на изложби у Риму. - *Овдје*, Титоград, 1970,

163. АНОНИМ: „,PROFILI VI – jugoslavenska umjetnost danas“, „,Stadtiche Kunstgalerie“ Bodhum, SR Njemačka. - *Telegram*, Zagreb,16.XII 1969.

164. Т.В.: Moderno iskustvo i tradicija.Suvremeno jugoslaven-
sko kiparstvo, Belvedere, Prag, «Moravska galerija», Brno 1969.- *Побједа*, Титоград, 19.I 1969.

165. O. P.: Stevan Luketić. Crnogorski slikari i kipari. - *Večernji list*, Zagreb, 15.VII 1969.

166. J. P.: Otvorena galerija „ Forum“, Zagreb, 1969.-*Večernji list*, Zagreb,15.VII 1969.

167. С.Остојић: Нова ликовна галерија. - *Политика*, Београд, 17. IX 1969.

168. ANONIM :Zagreb je konačno dobio svoju galeriju ‘Forum’.- *Borba*, Beograd,17.VII 1969.

169. Zoran KRŽIŠNIK: Spomen umetničke slobode. - *Delo*, Ljubljana, 24.VI 1969.

170. T. HRUŠKOVEC:Galerija Forum. Novost u likovnom životu Zagreba. - *Telegram*, Zagreb, 1.VIII 1969.

171. ANONIM: Zagreb: razstava v Galeriji “Forum”. - *Delo*, Ljubljana, 24.VII 1969.

172. ANONIM : Razstava v Galeriji “Forum”.- *Овдје*, Титоград, 3.И 1970.

173. Milan MAROVIĆ - Coko: Savremena crnogorska umjetnost na Izložbi u Rimu, Muzej narodne umjetnosti, Pallazo Espozione, Rim, Italia - *Vjesnik*, Zagreb,30.IX 1970.

174. J.ŠKUNCA: Druga sezona Galerije “Forum”. - *Vjesnik*, Zagreb, 30.IX 1970.

175. АНОНИМ: Стеван Лукетић: Моја најдража скулптура – рељеф. - *Побједа*, Титоград, 29.јул 1971.

176. Олга ПЕРОВИЋ: Црногорски сикари и вајари. - *Побједа*, Титоград, 29.јануар 1971. *Политика*: Осврт. И о С.Лукетићу.

177. АНОНИМ:Споменици треба да дочарају младим генерацијама вриједност Револуције. - *Приморске новине*, Будва,15. децембар 1972.

177а. Милан МАРОВИЋ: Савремена црногорска умјетност у Риму. - Овдје, Титоград, 1972, бр.37, стр.34.

178. Слободан ВУКОВИЋ: Стеван Лукетић, Рељеф. Моја најдража скулптура: Рељеф у згради ЦК, арх. Иве Витића - шеталиште К. Маркса, Загреб.- *Приморске новине*, Будва, 15. XII 1972.

179. Željka ĆORAK: Natrag u Salon! - *Vjesnik*, Zagreb, 9.VII 1973.

180. Бранко ЈОКИЋ: Четири галерије – као једна. - *Борба*, Београд, 26.септембар 1973.

181. ANONIM: [Više reprodukcija fotografija Luketićevih spomenika]. - U: vodiču "Putovima Revolucije", Zagreb, 1973.

182. М.В.В.: Изложба скулптура Стевана Лукетића на Цетињу. - *Просвјетни рад*, Титоград, 1.октобар 1973.

183. С.К.:Коријени и јарболи. - *Побједа*, Титоград,4. јул 1974. Интервју са С.Лукетићем.

184. Исто.-*Политика експрес*, Београд,24.августа 1974.

185. Бошко БОГЕТИЋ: Да стваралачки поступак не би био чаролија.- *Политика*, Београд, 5.септембар 1974. Интервју са С.Лукетићем.

186. АНОНИМ:Отворен атеље Стевана Лукетића [у Будви].- *Политика експрес*, Београд, 24.VIII 1974.

187. А.ПАЈИЋ: Будва пробила лед.-*Политика експрес*, Београд, 23.септембар 1974.

188. Саво ГРЕГОВИЋ: Будва: без прве награде. - *Вечерње новости*, Београд, 15.новембар 1974. Потпис: (С.Г.) За амблем Будве.

189. С.БОЉЕВИЋ: Трагање за изгубљеном сликом. - *Побједа*, Титоград, 6.септембар 1974.

190. АНОНИМ: С.Лукетићу уручена награда СУБНОР-а “4. јул” за Споменик код Пакраца у Славонији. - *Побједа*, Титоград, 4. јул 1974.

191. АНОНИМ: Skulptor slobodne forme. - *4. jul*, Beograd, 23. VII 1974. O dobitniku “Četvrtojulske nagrade” za 1974. godinu.

192. АНОНИМ: Челик из ризнице драгоцености. - *Приморске новине*, Будва, 25. децембар 1974.

193. S.M.: Prodajna izložba.Moderna galerija Rijeka. - *Vjesnik Zagreb*,4.XII 1974.

194. P.RADNJIĆ: Budva u znaku Ljubiše. - *Večernji list*, Zagreb, 28. I. 1975. I o izložbi crteža S.Luketića sa motivima iz Ljubišinih djela.

195. АНОНИМ : У Загребу отворена галерија “Forum“.- *Вечерње новости*, Београд, 15.XI 1974.

196. АНОНИМ: Vajar Stevan Luketić će raditi u Željezari?.- *Никшићке новине*, 10.januar 1975. Preuzeto iz lista željezare „Boris Kidrič“ „Naše riječi“.

197. Srećko LJUBLJANOVIĆ: Stevan Luketić: Stvaranje je trka na životnu prugu. – *Vjesnik*, Zagreb, 21.II 1975. *Intervju*.

198. V.B.: I to je put za dom. - *Vjesnik u srijedu*, Zagreb, 13.IV. 1975.Aukcija umjetničkih radova: Dom “Solidarnost” – Galerija “Forum”.

199. Ж.Ж.: Игра облика и свијетла. - *Приморске новине*, Будва, 10. август 1975.

200. АНОНИМ: Колијевка нових снага. - *Политика*, Београд, 19. август 1975.

201. А.: Otvorena galerija u Svetom Stefanu. - *Vjesnik, Zagreb*, 17. IX 1975. Колективна изложба Културног центра Будва.

202. АНОНИМ: Darovi. - *Vjesnik, Zagreb*, 1975; *Večernji list, Zagreb*, 16. XI 1976. Predsjedniku Josipu Brozu Titu pokloni radova S. Luketića, prilikom posjete zagrebačkom Velesajmu.

203. Станко ПАПОВИЋ: Споменици дочаравају љепоту Револуције. - *Приморске новине*, Будва, 10.август 1975. Потпис:С.П. Изјава С.Лукетића.

204. АНОНИМ : Колијевке нових снага. - *Приморске новине*, Будва, 1975, бр. 57, 10.мај. И о споменицима С.Лукетића на подручју Будве.

205. АНОНИМ: Otvorena galerija u Svetom Stefanu.-*Политика*, Београд, 19.VIII 1975.

206. Vladimir MALEKOVIĆ: Susret umjetnosti i znanosti.- *Vjesnik, Zagreb*,16. i 17.XI 1975.

207. Ž.Ž.: Igra oblika i svjetla.- *Vjesnik, Zagreb*, 13. travnja 1976.

208. (B.Š.S.): U spomen Ivi Marinkoviću .- *Vjesnik,Zagreb*, 27. IV. 1976 Foto vijest.

209. B. KLEMENČIĆ: Spomen poprsje Ivi Marinkoviću. - *Večernji list, Zagreb*,27.IV 1976. Osnovna škola "Ivo Marinković" u Zagrebu.

210. O.R.:Izložba 'Titoni Velesajam'.-*Vjesnik, Zagreb*, 28.IX 1977. Povjerena S.Luketiću.

211. Slobodan BOŠKOVIĆ: Stevan Luketić, kipar: Revolucionarno u umjetnosti .- 4. jul, Beograd, 6. I 1976. Potpis: S.B.

212. Б.Г.: Ланац симбола. - *Побједа*, Титоград, 31.марта 1977. Израда ректорског ланца Универзитета у Црној Гори повјерена С. Лукетићу.

213. B.G.:Lanac simbola.Susret s umjetnikom : Rektorski lanac, Univerzitet "Veljko Vlahović".-*Slobodna Dalmacija*, Split, 2.IX 1977. Sa S.Luketićem.

214. М.В.: Južna željezna ograda Zagrebačkog velesajma. - *Приморске новине*, Будва, 10. јануар 1978.

215. O.R.: Izložba "Tito i Velesajam" .*Polet*, Zagreb,27.II 1978.

216. ANONIM: Žena u skulpturi - *Večernji list*, Zagreb,8.III 1978. U Gliptoteci u Zagrebu.

217. ANONIM: Zagreb i likovna kultura. - *Vjesnik*, Zagreb, 10.III 1978.

218. Stanko PAPOVIĆ: Pet godina rada Moderne galerije Budva. - *Glas Slavonije*, Osijek, 13.V 1978.

219. ANONIM: Stevan Luketić – predsjednik HDLU Zagreba.- *Newspaper cutting*. Studio Zagreb,1.VII 1978.

220. ANONIM: Zagreb i likovna kultura. - *Vjesnik*, Zagreb,2. XII 1978.

221. Vesna KLAJIĆ: Dječje crtarije na praznim zidovima. - *Polet* 55, Zagreb, 27.II 1978.

222. Vesna KLAJIĆ: Dječje crtarije na praznim zidovima. - *Večernji list*, Zagreb, 1.III 1978. S.Luketić Salon Galerije "Karas"- Zagreb.

223. Vladimir MALEKOVIĆ: Crtež kao pretekst skulpturi.- *Vjesnik*, Zagreb, 1.ožujka 1978. Povodom izložbe Luketićeve u Galeriji "Karas" u Zagrebu.

224. Eleonora CVETKOVA: Predložak skulpturi. - *Vjesnik (?)*, *Večernji list*, Zagreb, 1.III 1978. Povodom izložbe crteža S.Luketića u Zagrebu.

225. Josip ŠKUNCA: Eto, kakvi su onda bili kapetani. - *Vjesnik*, Zagreb, 12.ožujak 1978.

226. S.Pa.: Dotrščina – spomen-područje svih Zagrepčana. - *Večernji list*, Zagreb, 17.III 1978.

227. Antoaneta PASINOVIĆ: Još tužniji gaj u gaju. - *Vjesnik*, Zagreb, 11.travnja 1978, str.13.

228. Zdravko ZIMA: Ljepota u metalu. - *Večernji list*, *Vjesnik*, Zagreb, 17.III. 1978. Интервју са С.Лукетићем.

229. (M.B.): Postaje raritetom. - *Večernji list*, Zagreb, 30.V 1978.

230. Zdenko RUS: Razgovor sa Stevanom Luketićem, S.Jančićem i R.Petrićem. - *Večernji list*, Zagreb, 30. V 1978.

231. Станко ПАПОВИЋ: Пет година рада Модерне галерије. - *Приморске новине*, Будва, 10. јануар 1978.

232. A.RADE: Jedan autor na jednom natječaju. - *Večernji list*, Zagreb, 13.V 1978. Natječaj: reljef "Borbeni put XII proleterske slavonske brigade."

233. M.Ja.: U povodu Dana JNA: Predstave i izložbe. - *Večernji list*, Zagreb, 22.XII 1978.

234. Vladimir MALEKOVIĆ: Jasna predodžba o plastičnom ritmu. - *Večernji list*, Zagreb, 6/7. I. 1979, str.9. Povodom izložbe skulptura i crteža S.Luketića u Likovnom salonu Doma JNA.

235. Stjepan BEK: Jedinствен vizualni punkt. - *Delo*, Ljubljana, 2.III 1979. Intervju sa S.Luketićem.

236. Zrinka JURČIĆ: Jedna druga apstrakcija. - *Oko*, Zagreb, 11 - 25. siječnja 1979. Uz izložbu S.Luketića u Domu JNA u Zagrebu.

237. Eleonora CVETKOVA: Kipar, vatra, čelik.- *Oko*, Zagreb, 11-25.I 1979. Intervju.

238. Zdravko ZIMA: Skulpture Stevana Luketića u salonu Doma JNA .- *Oslobođenje*, Sarajevo,3.I 1979.

239. M.J: S.Luketić - predsjednik HDLU Zagreba. - *Vjesnik*, Zagreb, 15.siječnja 1979.

240. Josip ŠKUNCA: Stvaraoci i kritičari. - *Vjesnik*, Zagreb, 26. III 1979.

241. D.G.: L'art yougoslavi au-delà des "naïfs". - Jusku'au 26. mars.Musée d'Art ancien rue de la Régence 3.

242. Rada VNUK: Hvala za slobodu. - *Večernji list*, Zagreb, 2. IV 1979. O Spomen području Dotršćina, Zagreb.

243. Ratko ALEKS: Neka likovni stvaraoci malo izađu iz ateljea.- *Vjesnik*, Zagreb, 15. nov.1979. Rasprava o likovnom životu Zagreba.

244. Ana LENDVAJ: Stevan Luketić: Njeguimo nove uvjete. - *Večernji list*, Zagreb, 2.juni 1979. Anketa:Situacija i perspektiva kulturne akcije u OOR-ima i mjesnim zajednicama.

245. Ana LENDVAJ: Stevan Luketić "Njeguimo nove uvjete".- *Četvrti jul*, Beograd,31.VII 1979.

246. Zrinka JURČIĆ: AIAP ili umijemo li se poslužiti iskustvima. - *Oko*, Zagreb, 15-29.studenoga 1979, str.18. Pored ostalih, S.Luketić govori o međunarodnom kongresu profesionalnih umjetnika u Štutgartu.

247. Meta Gabršek - PROSENC: Likovni zapiski IV jugoslavenski bienale male plastike v Murski Soboti. - *Oko*, Zagreb, 15-29. XI 1979.

248. Božo MAŠANOVIĆ: Naša umetnost v Belgiji. - *Naši razgledi*, Ljubljana, 16. X 1979.

249. Josip DEPOLO: Prikaz izložbe Stevana Luketića. - *Vjesnik*, Zagreb 15.XI 1979.

250. Josip ŠKUNCA: Nismo tako ekskluzivni. - *Vjesnik*, Zagreb, 27. svibnja 1980, str.13.

251. ANONIM: Velegradska ornamentika: ulaz Zagrebačkog vesesajma, rad kipara Stevana Luketića. - *Vjesnik*, Zagreb, 10. kolovoza 1980, str.8.

252. ANONIM: Đurđe Crnojević, Centralna narodna biblioteka, Cetinje. - *Vjesnik*, Zagreb, 10.VII 1980. Bistu Đ.Crnojevića uradio S.Luketić.

253. АНОНИМ: Бисте у Библиотеци на Цетињу. - *Јединство*, Приштина, 26.април 1980. Бисту Ђурђа Црнојевића урадио је С.Лукећић.

254. АНОНИМ: Бисте у Библиотеци у Цетињу. - *Ослобођење*, Сарајево, 26.IV 1980.

255. Лидија ЈАБЛАН: Стеван Лукетић – односи облика и празнине. - *Побједа*, Титоград, 23. август 1980.

256. Лидија ЈАБЛАН: Стеван Лукетић – према чистим облицима. - *Побједа*, Титоград, 30. август 1980.

257. Vladimir MALEKOVIC: Traganje za smislom. - *Vjesnik*, Zagreb, 10. lipnja 1980, str.1

258. Mirjana Sačer BOBANAC: Kipar, željezo i vatra. - *Vjesnik*, Zagreb, 14.X 1980.

259. Josip ŠKUNCA: Izložba koliko dana u godini. - *Vjesnik*, Zagreb, 14. listopada 1980, str.11. Anketa: Umjetnik i društvo. Stevan Luketić: Stručna udruženja isključena iz odluke.

260. ANONIM: Zagebačko kovano željezo. - *Vjesnik*, Zagreb, 16. studenoga 1980, str.3. Radovi S.Luketića.

261. Josip ŠKUNCA: Čija su briga javni prostori? - *Vjesnik*, Zagreb, 21.XI 1980.

262. Josip ŠKUNCA: Luketićeava avangardna pozicija. - *Vjesnik*, Zagreb, 3.XII 1980.

263. Juraj BALDANI: Stevan Luketić – izložba skulptura u galeriji “Nova” u Zagrebu. - *Studio*, Zagreb, br.870, od 6. XII 1980. do 12. XII 1980.

264. (I.K.): Spomen - groblje u Lepoglavi. - *Vjesnik*, Zagreb, 1-3.IX 1980.

265. Zvonko MAKOVIĆ: *Predgovor* za Katalog izložbe S.Luketića. Galerija “Nova”, Zagreb 1980.

266. ANONIM: Spomen - groblje. - *Slobodna Dalmacija*, Split, 20.II 1981. U Lepoglavi se priprema izgradnja prema projektu S. Luketića.

267. I. KNEŽEVIĆ: Sjećanje na poginule rodoljube. - *Varaždinske vijesti*, 9. VII 1981. Povodom predstojećih memorijalnih svečanosti u Lepoglavi.

268. ANONIM: Zagrebačke izložbe. - *Oko*, Zagreb, 5.III 1981. Stevan Luketić (Galerija “Nova”).

269. Č.ŠOŠTARIĆ: Spomenik lepoglavskim žrtvama. - *Večernji list*, Zagreb, 13.VII 1981, str.6. Rad Stevana Luketića.

270. Radovan STIPETIĆ: Zagrebački umjetnici izlažu u Mila_nu. - *Vjesnik*, Zagreb,3.VI 1982.

271. Vladimir MALEKOVIĆ: *Vjesnik*, Zagreb, 7.IV 1982.

272. Savo GREGOVIĆ: Ne samo obaveza. - *Borba*, Zagreb,2. XII 1982. Intervju sa S.Luketićem.

273. С[аво] ГРЕГОВИЋ: Дужност ратника. - *Новости*, Београд,10. август 1982.Разговор са С.Лукетићем.

274. Д[раган] НОВАКОВИЋ: Споменик као умјетнички израз. - *Приморске новине*, Будва, 25.август 1982. Разговор са С. Лукетићем.

275. D. NOVAKOVIĆ: Spomenik kao umjetnički izraz. - *Borba*, Zagreb, 2.XII 1982.

276. Tonko MAROEVIĆ: Dobrodošla informacija. Grupa zagrebačkih likovnih umjetnika izlaže u Comu.Italija. - *Vjesnik*, Zagreb,3.lipnja 1983.

277. Luigi CAVADINI: Artisti di Zagabria. - *L'Ordine Mercoledì*, 29 giugno 1983.

278. M[ario] R[ADICE]: Cinque artisti Slavi alla "Pantha arte". - *La Provincia*, 1 luglio 1983.

279. Ratomir SOFTA: Galerija u Bojniku stvarnost. - *Arena*, br. 1199, 14.XII 1983.

280. Zdenko RUS: *Predgovor za Katalog Stevan Luketić*, Spomenička plastika Dom JNA, Zagreb 1983.

281. Gustavo BONORA: Umjetnici iz Zagreba u Milanu / prevela Zlatka Ružić. - *Život umjetnosti*, 36 Zagreb, 1983, str.19-21.

282. Josip ŠKUNCA: Dinamični pomaci. - *Oko*, Zagreb, 23.VI 1983. Povodom Luketićeve izložbe "Spomenička plastika" u Domu JNA u Zagrebu.

283. АНОНИМ: Стеван Лукетић ЛС XXXI '84 (са Херцеговског лик.салона). - *Побједа*, Титоград, 4.март 1984.

284. Josip DEPOLO: Kroz zagrebačke galerije. - *Večernji list*, Zagreb, 7.VII 1983. O izložbi S.Luketić: Spomenička plastika (Salon Doma JNA u Zagrebu).

285. К.Р.: Spomen skulptura za Dotrščinu. - *Večernji list*, Zagreb, 18.srpnja 1984, str.7.

286. Milan SOKOLOVIĆ: Čudo u Campu – Galerija "Campo", Anvers, Belgija. - *Večernji list*, Zagreb, 18.VII 1984. Povodom izložbe zagrebačkih umjetnika u Anversu.

287. D. HAVRANEK: U spoen revolucionarima. - *Vjesnik*, Zagreb, 18.VII 1984. O Luketićevoj spomen - skulpturi u Dotrščini, Maksimir, Zagreb.

288. J. ILIĆ: Umjetnost iz odbačenog. - *Večernji list*, Zagreb, 18. I 1985.

289. Josip ŠKUNCA: Otпад kao skulptura. - *Večernji list*, Zagreb, 18.I 1985. O izložbi S.L. u Galeriji suvremene umjet. u Zagrebu.

290. К.Р.: Spomen skulptura za Dotrščinu. - *Vjesnik*, Zagreb, 25.I 1985.Rad Stevana Luketića.

291. АНОНИМ: Функција [одбаченог] предмета у умјетности. - *Побједа*, Титоград, 2. март 1985.

292. К.: Stevan Luketić – Monografska izložba. - *Oko*, Zagreb, 14 - 28.III 1985.

293. Josip ŠKUNCA: Otpad kao skulptura. - *Večernji list*, Zagreb, 25. siječnja 1985.

294. Богдан МУСОВИЋ: Без наслијеђених оптерећења.- *Побједа*, Титоград, 4. март 1985. 18. Херцеговски зимски салон (Галерија "Јосип Бепо Бенковић").

295. Zdravko VUČINIĆ: Stevan Luketić – snažna stvaralačka ličnost. - *Večernji list*, Zagreb, 22.III 1985.

296. Л.С.: Скулптура XXXI/84: 18. херцеговски ликовни салон. - *Стварање*, бр.5, Титоград, 1985.

297. ANONIM: Funkcija (odbačenog) predmeta u umjetnosti.- *Oko*, Zagreb, 14-28. оžujка 1985.

298. (R.V.): Kakav položaj stvaralaca. - *Vjesnik*, Zagreb, 22. svibnja 1985.

299. Stevan LUKETIĆ: Natječaj – da, ali... – *Večernji list*, Zagreb, 20.V 1985.

300. (C): Otvoren 2. triennale hrvatskog kiparstva. - *Večernji list*, Zagreb, 15.XI 1985.

301. (S.MI.): Dotrščina. - *Večernji list* (9.izdanje), Zagreb, 7. V. 1985. O bronзаном Spomeniku autora S.Luketića, visokom 5,20m, teškom 6 tona.

302. S.MLINAREVIĆ: Oživotvoriti historijske poruke. - *Večernji list*, Zagreb, 22.II 1985, str.9. Spomenik antifašistima Dotrščana, Maksimirска šuma, Zagreb 1985.

303. (I.B.): Park šuma Dotrščina – Spomenik palima. - *Vjesnik*, Zagreb, 12. V 1985, str.[1].

304. S. MLINAREVIĆ: Spomen obilježje žrtvama. - *Vjesnik*, Zagreb, 12. svibnja 1985, str.6-7. Spomen obilježje žrtvama anifašista u Maksimiru (rad S.Luketića).

305. S.MLINAREVIĆ: Spomenik antifašistima Dotrščana. - *Vjesnik*, Zagreb, 22.V 1985. Rad S.Luketića.

306. R.V.: Kakav položaj stvaralaca.-*Večernji list*, Zagreb, 20.V 1985. Intervju sa S.Luketićem.

307. Dubavko HORVATIĆ: Stevan Luketić. - U: "Pleter oko slike", eseji, Zagreb, 1985, str.116. (*Večernji list*, Zagreb, 7.IV 1985).

308. Здравко Вучинић: Стеван Лукетић – снажна стваралачка личност.-*Стварање*, Титоград, 1985, бр. 5, стр.[608]-616.

309. Zdravko POZNIĆ: Predgovor Katalogu Luketić, Salon Galerije KARAS – HDLUZ, Zagreb, 14.4-28.4.1986.

310. Ognjen RADULOVIĆ: Svijet Stevan Luketića. - *Vjesnik*, Zagreb, 14.IV 1986. Povodom Luketićeve izložbe.

311. Ђ.М.: Luketićevi crteži i skulpture.-*Večernji list*, Zagreb, 14.IV 1986. Povodom izložbe u Galeriji Karas, u Zagrebu.

312. Ђ.М.: Luketić trideseti put.-*Vjesnik*, Zagreb, 23.IV 1986. Salon Galerije Karas (Zagreb).

313. Josip ŠKUNCA: Habitus avangardiste.- *Pobjeda*, Titograd, 24.V 1986. Povodom izložbe S. L. *Crteži i skulpture* (Salon Galerije Karas, u Zagrebu).

314. Jovanka VUJAČIĆ: Meštar bez pedigrea.-*Danas*, Zagreb, 20.V 1986. Intervju sa S.Luketićem.

315. Станка БРДАР: Мештар без педигреа. - *Побједа*, Титоград, 24. мај 1986, стр.11. У посјети вајару Стевану Лукетићу.

316. D.M.: Luketić – trideseti put. - *Večernji list*, Zagreb,14.IV 1986.

317. Josip ŠKUNCA: Habitus avangardista. - *Vjesnik*, Zagreb, 23. travnja 1986.

318. ANONIM: Trodimenzionalni enformel. - *Danas*, Zagreb, br.222, 20.V 1986.

319. Josip DEPOLO: Dostojanstvo degradiranog predmeta. - *Oko*, Zagreb, 22.svibnja – 5. lipnja 1986, str.24. O izložbi S. Luketića u Galeriji “Karas” u Zagrebu.

320. Jure ILIĆ: Uzbudljivo istraživanje. - *Oko*, Zagreb, 22.V - 5.VI 1986. Povodom Luketićeve izložbe “Crteži i skulpture”, u Salonu Galerije “ Karas“ (Zagreb).

321. Ljerka GAŠPAROVIĆ: “Drugi triennale hrvatskog kiparstva u organizaciji Gliptoteke JAZU”. - *Vijesti JAZU*, Zagreb,1986, br.15, str.14.

322. ANONIM: Skulpture Stevana Luketića. - *Odjek*, Sarajevo, 1986, br.21,1-15.XI, str.26; *Večernji list*,Zagreb, 4.II 1986.

323. Nada BEROŠ: Neslani kongres u gradu soli. - *Oko*, Zagreb, 22.svibnja – 5. lipnja 1986, str.16. O 10. kongresu Saveza likovnih umjetnika Jugoslavije, Tuzla, 24-26. travnja.

324. Stevan LUKETIĆ: Krepana atmosfera. - *Oko*, Zagreb,22. svibnja – 5. lipnja 1986, str.16.O propustima 10.kongреса SLUJ.

325. Josip DEPOLO: Kvaka 69. Protiv jedne geste staleškog izolacionizma.-*Oko*, Zagreb,22.svibnja -5.lipnja 1986,str.16.Reagovanje.

326. ОГЊЕН РАДУЛОВИЋ СВИЈЕТ СТЕВАНА ЛУКЕТИЋА.- *Стварање*, Титоград, 1986, бр.12, стр.1530-1536.

327. Josip ŠKUNCA: Presentacija osamdesetih .- *Vjesnik*, Zagreb, 22.III 1987. Umjetnost koja se mijenja i teče, Galerija Karas, Zagreb.

328. (N.G.V.): Nagrade za spomenik Titu. - *Večerni list*, Zagreb, 26.V 1987, str.6.

329. Vesna KUSIN: Zagrebov spomenik Titu. - *Nedjeljni vjesnik*, Zagreb, 17.V 1987, str.20.

330. ANONIM: Nedorečena monumentalnost. - *Danas*, Zagreb, 1987, br. 287, 18.VIII, str.43.

331. ANONIM: O razvoju kulture i umjetnosti. - *Večernji list*, Zagreb, 30.IX 1987, str.3.

332. (Đ.M.): Obavljeno žiriranje. - *Večernji list*, 9.izdanje, Zagreb, 19.III 1987, str.18. Za 22. Zagrebački salon.

333. (N.O.): Za zagrebački salon odabrana samo 154 rada.- *Večernji list*, Zagreb (9.izdanje), 9.III 1987, str. 15. Među njima i Stevana Luketića.

334. N.G.V.: Nagrade za spomenik Titu. - *Danas*, Zagreb, 18.III 1987. Otkup: Stevan Luketić, Umjetnički paviljon – Zagreb.

335. ANONIM: Nedorečena monumentalnost. - *Danas*, Zagreb, 30.IX 1987. Umjetnički paviljon u Zagrebu.

336. (P.T.) :Otvorena Galerija “Terra”.-*Vjesnik*, Zagreb, 27.III 1987, str.15. U Kikindi.

337. Zdenko RUS: Hamletovske dileme. - *Samoupravna kultura*, Zagreb, 1987, br.72, travanj, str.8.

338. E. CVETKOVA: Kad telefoni sloniraju. - *Vjesnik*, Zagreb, 20.III 1987, str.15.

339. Josip ŠKUNCA: Prezentacija osamdesetih. - *Oko*, Zagreb, 22.listopada - 5.studenog 1987, br.407, str. 25.

340. Božica BRKAN: Bronca druguje s vjetrovima. - *Nedjeljni vjesnik*, Zagreb, 22. ožujka 1987, str. 9; *Vjesnik*, Zagreb, 27.III 1987. Radionica za ljevanje umjetnina Vladimir Šeb.

341. ANONIM: "Snovi u kamenu" - TERRA 88' VII internacionalni simpozij skulptura u terakoti, Kikinda.- *Večernji list*, Zagreb, 17. IV 1988.

342. Vesna KARUSIN: Otkupljeni prijedlozi. - *Oko*, Zagreb, 25. X-5.XI 1987. Natječaj za spomenik J.B. Titu u Zagrebu.

343. Nikola Racković: *Luketić Stevan*. - U: Prilozi za leksikon crnogorske kulture, Cetinje, 1987, str.115-116.

344. Vesna KUSIN: Susreti. - *Vjesnik*, Zagreb, 13.VI 1988. Dotrščina Zagreb.

345. ANONIM: Stvaralačka moć. III triennale hrvatskog kiparstva. Gliptoteka JAZU, Zagreb. - *Nonvi list*, Rijeka, 13.VI 1988.

346. ANONIM: III triennale hrvatskog kiparstva, Gliptoteka JAZU, Zagreb. - *Slobodna Dalmacija*, Split, 4.VI 1988.

347. ANONIM: III triennale hrvatskog kiparstva, Gliptoteka JAZU, Zagreb. - *Večernji list*, Zagreb, 17.VI 1988.

348. ANONIM: Treći trijenale hrvatskog kiparstva. - *Odjek*, Sarajevo, 1.jul, 1988.

349. Maja KODŽIĆ: III triennale hrvatskog kiparstva: Slika o kipu.- *Večernji list*, Zagreb, 17.VI 1988, str. 12; *Oslobođenje*, Sarajevo, 18. V 1988. I 18.VI 1988. Gliptoteka JAZU, Zagreb.

350. Darijan ZADRAVEC: Živa i znatiželjna kreacija. - *Dnevnik*, Нови Сад, 24. јули 1988. Трећи тријенале хрватског кипарства, Глиптотека ЈАЗУ, Загреб.

351. ANONIM: III triennale hrvatskog kiparstva, Gliptoteka JAZU, Zagreb. - *Vjesnik*, Zagreb, 27. VI 1988.

352. Огњен РАДУЛОВИЋ: Стеван Лукетић, ателе "Павловић", Будва. - *Приморске новине*, Будва, 29. август 1988.

353. Гроздана ШАРЧЕВИЋ: Одсуство стилова. - *Дневник*, Нови Сад, 27. јул 1988. Поводом 3. тријенала хрватске скулптуре у Загребу.

354. Aleksander BASSIN: V znamenju kiparske tradicije. - *Naši razgledi*, Ljubljana. 29. VII 1988.

355. R.T.: "Simpozij terra 88", VII Internacionalni simpozij skulptura u terakoti, Kikinda. - *Večernji list*, Zagreb, 11. VIII 1988.

356. Tonko MAROEVIĆ: Slika nam kiparstva. - *Danas*, Zagreb, 1988, br. 339, 16. VIII, str. 40. O 3. trijenalu hrvatskog vajarstva, Gliptoteka JAZU.

357. Josip ŠKUNCA: Pogled na esenciju. - *Vjesnik*, Zagreb, 27. VI 1988, str. 8. Treći trijenale hrvatskog vajarstva (Gliptoteka JAZU).

358. (N.O.): Stvaralačka moć. - *Vjesnik*, Zagreb, 13. VI 1988, 8. Treći trijenale hrvatskog kiparstva.

359. Božena KLIČINOVIĆ: Treći triennale hrvatskog kiparstva. - *Vijesti JAZU*, Zagreb, 1988, br. 21, str. 36.

360. Josip ŠKUNCA: Prema vlastitoj tradiciji. - *Vjesnik*, Zagreb, 25. VII 1988, str. 8. O 3. trijenalu hrvatskog kiparstva (Gliptoteka JAZU).

361. Darjan ZADRAVEC: Živa i znatniželjna kreacija.- *Oslobođenje*, Sarajevo, 18.VI 1988. Povodom 3.trijenala hrvatskog kiparstva.

362. Darjan ZADRAVEC: Dobni i stilski likovi. Nagrade trijenala. - *Oslobođenje*, Sarajevo,18.VI 1989.Potpis: D.Z.Povodom 3. trijenala hrvatskog vajarstva.

363. X. РАДОВАНОВИЋ: “Тера 88”. Са свих страна свијета.- *Комуна*, Кикинда, 30.јун 1988.7. интернационални симпозијум скулптура у теракоти.

364. (P.T.): Traje Terra.- *Večernji list*,Zagreb,4.VII 1988,str.12.

365. (P.T.): Simpozijum “Terra 88” .- *Vjesnik*,Zagreb, 12.VII 1988, str.8.

366. Љ.М.: Кикинда.Скулптуре у парку.- *Политика експрес*, Београд, 20.јула 1988

367. ANONIM: Simpozij terakote. - *Vjesnik*, Zagreb, 6. VIII 1988,str.6.

368. АНОНИМ: Завршено дружење.- *Комуна*, Кикинда, 4. август 1988.

369. (P.T.): Završena “Terra 88”.- *Večernji list*, Zagreb, 9.VIII 1988, str.15.

370. ANONIM: Skupen nastop slovenskih in hrvaških likovnikov, ”10+10”, Mestna galerija, Ljubljana.- *Delo*, Ljubljana,9.IX 1988.

371. ANONIM: Otvorenje izložbe “Međurepublička suradnja SHDLU-ZDSLJU 10+10”, Galerija Karas, HDLU, Zagreb. - *Dnevnik*, Ljubljana 15.IX 1988.

372. X. РАДОВАНОВИЋ: Враћања на место сусрета. - *Комуна*, Кикинда, 6. октобар 1988. Потпис: Х.Р. Изложбе "Тера 88".

373. X. РАДОВАНОВИЋ: Изложба скулптура "Тера 88". Прави облици рада. - *Комуна*, Кикинда, 9. октобар 1988.

374. Sava STEPANOV: Dvostruki rezultat. - *Odjek*, Sarajevo, 1. XII 1988. O kikindskom vajarskom simpozijumu "Terra 88".

375. (P.T.): Odgovarat će roditelji. - *Večernji list*, Zagreb, 17. XII 1988, str. 41. Otkriveni skrivatelji (identifikovani maloljetnici) skulptura u Kikindi.

376. Vesna KUSIN: Otkupljeni prijedlozi. - *Večernji list*, Zagreb, 6. IX 1988, str. 19. Projekat na konkursu za spomenik Josipu Brozu u Zagrebu.

377. (S.Sm.): Bolnička galerija. - *Večernji list*, Zagreb, 17. IV, 1988, str. 7.

378. АНОНИМ: Снови у камену. - *Побједа*, Титоград, 8. август 1988. Даниловградска умјетничка колонија.

379. АНОНИМ: Skupna razstava slovenskih in hrvaških likovnikov. - *Delo*, Ljubljana, 9. IX 1988.

380. АНОНИМ: Skupen nastop slovenskih in hrvaških likovnikov. - *Dnevnik*, Ljubljana, 15. IX 1988.

381. Josip ŠKUNCA: Modernost u punom smislu "10+10". - *Vjesnik*, Zagreb, 22. XI 1988.

382. Aleksander BASSIN: Med tradicijo in novim trendom. - *Naši razgledi*, Ljubljana, 23. IX 1988.

383. Franc ZALAR: Deset za deset I. - *Dnevnik*, Ljubljana, 28. IX 1988.

384. Branka HLEVNJAK: Zagrebačke izložbe – usporedbe.- *Oko*, Zagreb, br. 435,17. studeni-1.prosinca 1988, str.25.

385. Stevan LUKETIĆ: “Čudni borac ”1957-1987.- *Lovački vjesnik*, Zagreb, 1988, br.1/2 (sjećanj-veljača).

386. (đ.m.):Luketić 33. put.-*Večernji list*, Zagreb, 25.IV 1989. Priprema samostalnu izložbu u Galeriji “Forum”.

387. Zvonko MAKOVIĆ: Nova skulptura Stevana Luketića.- Predgovor Katalogu Stevan Luketić, Galerija Forum 11.5-3.6.1989,str.[1.3].

388. Nevenka MIKAC: Uvjerljiva vještina. - *Večernji list*, Zagreb, 12.V 1989, str.21.Povodom Luketićeve 33.samostalne izložbe u Galeriji “Forum”.

389. Ljiljana DOMIĆ: Sjaj estetike prolaznog.-*Vjesnik*,Zagreb,3. VI 1989.Luketićeve izložba u Galeriji “Forum” – “za antologiju suvremenosti”.

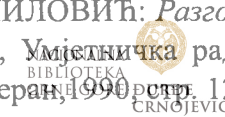
390. Tonko MAROEVIĆ: Sam svoj uzor.-*Danas*, Zagreb,6.VI 1989.Povodom izložbe S.Luketića u Galeriji “Forum”.

391. Nevenka MIKAC: Mag starog metala.-*Večernji list*,Zagreb, 3.i 4.VII 1989, str. 12.

392. ANONIM: Što o projektu “Djeca Kozare –djeci svijeta” misle. Znamo što. - *Večernji list*, Zagreb,15.VII 1989.

393. M[иланка] ВУЈОВИЋ:”Вјенчање с каменом”.-*Цетињски лист*, 1. фебруара 1989, стр.8.Мишљење С.Лукетића о пројекту споменика “Ловћенском партизанском одреду”.

394. Јевто М.МИЛОВИЋ: *Разговор са Стеваном Лукетићем*.- У: Јевто Миловић, Умјетничка радионица.Разговори са умјетницима, Будва: Медитеран, 1990, стр. 121-137.

395. Драган НОВАКОВИЋ: Цртежи и рељефи Стевана Лукетића. - *Побједа*, Титоград, 5.април 1991. Потпис: Д.Н. Поводом предстојеће изложбе С.Лукетића у Модерној галерији у Будви.

396. Драгана ИВАНОВИЋ: Љубав и искреност. (Рељефи и цртежи у Модерној галерији у Будви).- *Приморске новине*, Будва,25. маја 1991.Уз изложбу Стевана Лукетића.

397. Nada BEROŠ: Tonko Maroević: Magistrale i marginalci.- *Panorama*, Zagreb, 29. оžujka 1991, str.3.

398. Мирослав ЛУКЕТИЋ – Велибор Золак: Лукетић Стеван.-: У: Ко је ко у Црној Гори, ”Золак и Золак” –”Архе”,Будва, I издање,1993, стр.173.

399. Gjuro KRASNOV: Spomeničko-skulpturalna strukturalna vizija medalje S.Luketića.-*Numizmatičke vijesti*,Zagreb,1994, [6 ненум. стр.].

400. Gjuro KRASNOV: Spomeničko-skulpturalna vizija medalje S.Luketića.-*Hrvatska kniževna revija “Marulić”*, Zagreb, 1993, br.6 (studeni), str.999-1001.

401. Анастасија ВУКОТИЋ: Челик као тијело. *Побједа*, Подгорица,7.септембар 1996, стр.15.Слике и скулптуре С.Лукетића у атељеу-галерији “Павловић” у Будви.

402. Branka PLAMENAC: Da je i Mikelandelo mnogo bi ga bilo.-*Borba*, Zagreb 18.XI 1994.Izjava S.Luketića o skulpturama Ratka Vulcanovića na trgu u Budvi.

403. Бранка ПЛАМЕНАЦ: Трг притиснут громадама.- *Борба*, Београд, 20-21. август 1994. Поводом скулптура Ратка Вулановића на Тргу у Будви.Уз то, и мишљење С.Лукетића.

404. Наташа НИКЧЕВИЋ: Изложба Слободана - Пура Ђурића. - *Побједа*, Подгорица, 20.маја 1996.Потпис: (Н.Н.).У Титограду. Отворио ју С.Лукетић.

405. Наташа НИКЧЕВИЋ: Изложба Стевана Лукетића.- *Побједа*, Подгорица, 27. септембра 1996. Потпис: Н.Н.У Титограду.

406. ANONIM: U mediteranskom krugu. - *Monitor*, Podgorica, 27.IX 1996, str.24-26. Intervju sa S.Luketićem.

407. Vesna KUSIN: Udar na Galeriju "Forum".- *Vjesnik*, Zagreb, 12.IV 1996, str.15.

408. Olga PEROVIĆ: Maslina i kamen.- [Tekst u:] Katalogu Stevan Luketić: Skulptura, crteži, reljef, Budva-Nikšić jul-avgust 1997.

409. Milan MAROVIĆ: Povratak izvorima.- U: Katalogu Stevan Luketić: Skulptura, crteži, reljef, Budva-Nikšić jul-avgust 1997.

410. Ognjen RADULOVIĆ: [Tekst u:] Katalogu Stevan Luketić: Skulptura, crteži, reljef, Budva - Nikšić jul-avgust 1997.

411. Olga PEROVIĆ: Masline i kamen.- *Monitor*, Podgorica, 11.X 1996, str.51. Осврт на изложбу скулптура и цртежа-слика С.Лукетића у Титограду.

412. Наташа НИКЧЕВИЋ: Ритам коријена. - *Побједа*, Подгорица, 1996. Интервју са С.Лукетићем.

413. Луција БУРАШКОВИЋ: Искристалисано искуство ликовне поезике Стевана Лукетића. - *Приморске новине*, Будва, 29. августа 1997, стр.10. Поводом изложбе у Галерији "Санта Марија" у Будви.

414. Olga PEROVIĆ: Raznovrsnost formi i materijala. - *Monitor*, Podgorica, 25.jul 1997, str.47. Осврт на изложбу "Рецентна црногорска скулптура" у Галерији "Арт" у Подгорици.

415. Olga PEROVIĆ: Forme i boje. - *Monitor*, Podgorica, 5. septembar, str.41. Осврт на изложбу слике и скулптуре S.Luketića u Galeriji "Nikola I" u Nikšiću.

416. Луција ЂУРАШКОВИЋ: Смисао димензије. - *Побједа*, Подгорица, 9.август 1997, стр.10.Поводом изложбе С.Лукетића у Галерији “Санта Марија” у Будви.

417. Branko MRKUŠIĆ: Vitalne forme usputnih predmeta. - *Glas Istre*, 6.IV 1998;*Novi list*, Rijeka,6.VI 1998.О изложби S.Luketića u Poreču.

418. Драгана ИВАНОВИЋ: Камена шкољка. - *Побједа*, Подгорица,11.октобар 1997,стр. 10.Будва као инспирација ликовних умјетника.

419. В.М.С.: Умјетник у завичају .- *Приморске новине*, Будва, 29.окт О изложби С.Лукетића у Галерији “Црвена комуна” у Петровцу / М.

420. Огњен РАДУЛОВИЋ: Ново на основи старог. - *Приморске новине*, Будва, 29.октобар 1996. Поводом изложбе С.Лукетића у Петровцу / М.

421. Милан МАРОВИЋ:Повратак изворима.- *Приморске новине*, Будва,29.октобар 1996. Поводом изложбе С.Лукетића у Петровцу / М.

422. Драгана ИВАНОВИЋ: Камена шкољка.- *Побједа*, Подгорица, 11.октобар 1997,стр.10.О Будви као инспирацији ликовних умјетника.

423. Zvonko MAKOVIĆ: Novija skulptutra Stevana Luketića.- U: Katalogu Stevan Luketić 25.3-11.4.'98, Mala galerija Poreč.

424. S. MATEJČIĆ: Estetski naboj odbačenih predmeta.- *Glas Istre*,travanj 1998. О изложби “Nova skulptura S.Luketića” u Maloj galeriji u Poreču.

425. P. KIŠ: Luketić izlaže u Galeri Grubić. - *Jutarnji list*, Zagreb, 20.VI 1998, str. 27.

426. Драгана ИВАНОВИЋ: Дах медитерана.- *Побједа*, Подгорица, 4. децембар 1999. Осврт на изложбу “Завичајни ствараоци” у будванској “Модерној галерији”.

427. Мирослав ЛУКЕТИЋ- Велибор Золак: Лукетић Стеван.- У: Ко је ко у Црној Гори, АМЦ –”Золак и Золак”, ”Архе”, Будва, II издање, 1999, стр 176-177.

428. D. NOVČIĆ: Radoznalost će pobuđivati gospodstvena i državnički spokojna figura vladara. - *Vijesti*, Podgorica, 2 .III 2000. Otkupljen rad S. Luketića na konkursu za spomenik kralja Nikole I u Nikšiću.

429. Ivica ŽUPAN: Umjetnost se ponovo pretvara u sluškinju, ali nema jasnoga gospodara. *Novi list*, *Mediteran*, Rijeka, 2001, str.3.

430. Marina BARIČEVIĆ: Neponovljiva izložba – doživljaj i događaj! – *Novi list*, Rijeka, 2001; *Приморске новине*, Будва, 31. август 2002. Енформел и одједи енформела, Дом ХДЛУ-а, Загреб.

431. Саво ГРЕГОВИЋ: Завичај све више вуче.- *Приморске новине*, Будва, 31. августа 2001. стр.7. Интервју са С. Лукетићем.

432. Огњен РАДУЛОВИЋ: Скривено и недосађано. - *Побједа*, Подгорица, 1. децембар 2001, стр.29. Наднаслов: Путеви скулптуре: Стеван Лукетић.

433. Наташа НИКЧЕВИЋ: Материјал, ја и ватра.- *Побједа*, Подгорица, 2. март 2002. Интервју са Стеваном Лукетићем.

434. Р.К.: Retrospektiva Stevana Luketića večeras u HDLU-u.- *Novi list*, Rijeka, 11.IV 2002. Retrospektiva 1955-2002.

435. Mirjana DUGANDŽIJA: Majstor skulptura od otpada. - *Nacional*, Zagreb, 2002, 9/4, str.70-72; *Jutarnji list*, Zagreb, 11.IV 2002. Stevan Luketić: Retrospektiva 1955-2002.

436. Zvonko MAKOVIĆ: [Vajar Stevan Luketić].- *Nacional*, Zagreb, 9/4/ 2002, str.72.

437. (P.K.): Retrospektiva Stevana Luketića večeras u HDLU.- *Jutarnji list*, Zagreb, 11.IV 2002, str.50.

438. R.R.: Retrospektiva Stevana Luketića u HDLU-u. - *Vjesnik*, Zagreb, 2.IV 2002.Retrospektiva 1955-2002.

439. V.TOLIĆ: Otvorena retrospektivna izložba Stevana Luketića.-*Vjesnik*, Zagreb,12.IV 2002.

440. (A.L.): Od agresivnog do lijepog.- *Večernji list*, Zagreb, 12. IV 2002, str.17.

441. A.L.: Od agresivnog do lijepog.- *Novi list*,Rijeka, 13.,IV 2002.

442. NCL: Portfolio. Kiparska krema na Luketićevoj izložbi. - *Novi list*, Mediteran, Rijeka, 28. IV 2002. Stevan Luketić:Retrospektiva 1955 - 2002.Dom HDLU-a Zagreb.

443. Romina PERIĆ: Rukopis u strukturi metala.-*Novi list*, Rijeka,13.travnja 2002, str.51.

444. N.: Kiparska krema na Luketićevoj izložbi. - *Nacional*, Zagreb,16/4/2002, str. 88.

445. Marina BARIČEVIĆ: Reprezentativan zbir za upoznavanje čovjeka. - *Novi list*, Rijeka, 28.travnja 2002, br.367, str.6-7. O Luketićevom vajarskom opusu.

446. Tomislav PRGOMET: Luketićev željezni svijet.- *Hrvatsko slovo*, Zagreb,3. svibnja 2002, str.18.

447. Ive Šimat BANOV: Kako se kalio čelik. - *Nedjeljni vjesnik*,Zagreb,5.svibnja 2002,str.20.Nadnaslov: Stevan Luketić:prepoznavanje rada, energije i ljudskog života.

448. Elena CVETKOVA: Metal pun prepoznavanja. - *Vijenac*, Zagreb, 16.svibnja 2002, br.14, str.13.O retrospektivi Stevana Luketića 1955-2002 (HDLU,Zagreb,travanj 2002).

449. Mira Babić-ŠUVAR: Odbranio sam se od svake mržnje.- *Blic*,Beograd, 30.maj 2002,str.12.Intervju sa S.Luketićem, između ostalog, i o uništavanju spomenika u Hrvatskoj čiji je autor (Spomenik u Kukunjevcu kod Pakraca i dr.).

450. Т.В.: Цртежи Стевана Лукетића. - *Побједа*, Подгорица, 1.августа 2002, стр.15. Поводом отварања изложбе на Светом Стефану.

451. Olga PEROVIĆ: Vidik koji iščezava. - *Monitor*, Podgorica, 9. avgust 2002, str.41.Riječ na otvaranju izložbe S.L.u Galeriji "Sv.Stefan" na Svetom Stefanu.

452. Павле ПЕЈОВИЋ:Дневник: Форма Божишићеве мудрости.-*Побједа*,Подгорица, 18.август 2002,стр.11.Поред остаслог, о посети породици Лукетић у Будви 13.августа 2002.

453. Наташа НИКЧЕВИЋ: Умјетност је једина религија у коју вјерујем.- *Побједа*, Подгорица,14.септембар 2002, стр.37. Скица за портрет италијанског професора и вајара Ђанкарло Маркезе,пријатеља С.Лукетића.

454. Томислав ПРГОМЕТ: Жељезни свијет Стевана Лукетића.- *Побједа*. Подгорица, 10.август 2002. Прештампано из листа *Hrvatsko slovo*.

455. Stipe ŠUVAR: Stevan Luketić (1925-2002).- *Hrvatska ljevica*, Zagreb,1-31.X 2002,str.32.In memoriam.

456. Mira ŠUVAR: Sudbina umjetnika. - *Hrvatska ljevica*, Zagreb, 1-31. X 2002, str.32 - 34 *Razgovor sa S. Luketićem uoči umjetnikove smrti, a objavljeno posthumno*

457. Jure KAŠTELAN: Od vida i nevida. - *Hrvatska ljevica*, Zagreb, 1-31. X 2002, str.34. Pjesma koju je pjesnik J.K. posvetio vajar S.L..

458. Zvonko MAKOVIĆ: Osjećaj za tragično iza mediteranske vedrine. - *Jutarnji list*, Zagreb, 3. X 2002, str. 44. Nadnaslov: U Zagrebu je u utorak umro Stevan Luketić, jedan od najznačajnijih hrvatskih kipara dvadesetog vijeka.

459. P.KIŠ: Kipar koji je napravio revoluciju u upotrebi materijala. - *Jutarnji list*, Zagreb, 2.X 2002, sr.34. In memoriam Stevanu Luketiću.

460. D. JENDRIĆ: Odlazi mjestor metala. - *Večernji list*, Zagreb, 3.X 2002. U spomen vajar S.Luketiću.

461. Станко ПАПОВИЋ: Умро вајар Стеван Лукетић. - *Политика*, Београд, 3. октобар 2002. Потпис: С.П.

462. Наташа НИКЧЕВИЋ: Јуче у Загребу умро Стеван Лукетић. - *Побједа*, Подгорица, 3. октобар 2002, стр.15.

463. Luka TRIPKOVIĆ: Suze za Stevu. - *Večernji list*, Zagreb, 4.X 2002, str.16. Razgovor sa umjetnikom Edom Murtićem u Parizu.

464. Ive Šimat BANOVIĆ: Skulptor drame bivanja. - *Vjesnik*, Zagreb, 16. listopada 2002, str.17. Sjećanje. Uz smrt Stevana Luketića (1925-2002).

465. Olga PEROVIĆ: Ritam vremena. - *Monitor*, Podgorica, 11. oktobar 2002, str.49. In memoriam: Stevan Luketić (1925-2002).

466. ANONIM: Stevan Luketić. - *Vijesti*, Podgorica, 19.X 2002, str.17. Biografska skica.

467. Наташа НИКЧЕВИЋ: Жељезни свијет. - Подгорица, 5. октобар 2002, стр.34. In memoriam: Стеван Лукетић, вајар.

468. Т.П.: Кошеморација поводом смрти Стевана Лукетића.- *Побједа*, Подгорица, 7.октобар 2002,стр.13.У Подгорици 7.октобра.

469. Наташа НИКЧЕВИЋ: Ризница за будућа истраживања.- *Побједа*, Подгорица, 8.октобар 2002,стр.16. Поводом кошеморације Стевану Лукетићу, одржане 7.октобра у Подгорици, на којој су говорили Олга Перовић и Павле Пејовић.

470. Slobodan SLOVINIĆ: Duhovna vezanost za rodni kraj.- *Monitor*, Podgorica, 11.X 2002.

471. К.Ј.: Rodonačelnik apstraktne vajarske misli u Crnoj Gori. - *Vijesti*, Podgorica, 8.oktobar 2002, str. 12. Кошеморација поводом смрти S.Luketića u Podgorici.

472. Д. ЦВИЈОВИЋ: Полагање урне на Светом Стефану.- *Побједа*, Подгорица, 1.новембар 2002, стр.5. Потпис: (Д.Ц.) Стевана Лукетића.

473. Луција ЂУРАШКОВИЋ: У медитеранском кругу. - *Побједа*, Подгорица, 2. новембар 2002, стр. 35. Сјећање на Стевана Лукетића.

474. Gianfranco RAVASI: [In memoriam:Stevan Luketić].-*Nuova meta, rivista di critica e delle arti diretta da Claudio Cerritelli*, Milano, 12. novembre 2002, str.76-77. Memoria continua.

475. ANONIM: Retrospektivna izložba djela Stevana Luketića. *Publika*, Podgorica, 18.maj 2003, str. 12.

476. Д. ЦВИЈОВИЋ: Медитерански круг. - *Побједа*, Подгорица, 24.јул 2003, стр.13.О великој ретроспективи С.Лукетића у Старом граду у Будви.

477. Ж.Ј.: Ретроспектива радова Стевана Лукетића. - *Дан*, Подгорица, 24. јул 2003. Наликонијесцени Града театра у Будви.

478. V.L.: Djela Stevana Luketića. - *Vijesti*, Podgorica, 24. jul 2003, str.10.Povodom predstojeće retrospektive u Budvi.

479. B.P.: Retrospektiva Stevana Luketića.- *Publika*, Podgorica, 24. jul 2003,str.12.

480. Д. ЦВИЈОВИЋ: Ретроспективна изложба Стевана Луке тића. - Подгорица, 25.јул 2003, стр.30. Потпис:Д.Ц. На ликовној сце ни Будва град театра.

481. Branka POPOVIĆ: Dug velikom umjetniku. - *Publika*, Podgorica, 26. jul 2003, str. 12.Povodom predstojeće retrospektivne izložbe S.Luketića u Budvi

482. P. ПАВИЋЕВИЋ:Вајарска етика. - *Дан*, Подгорица, 26. јул 2003, стр. 31. Наднаслов:Град театар – Лукетићева постхумна ре троспектива.

483. Звонко МАКОВИЋ: Од одбачених предмета скулптор је створио ремек дјела. - *Побједа*, Подгорица, 26.јул 2003, стр.43. Поводом прве ретроспективе Стевана Лукетића у Црној Гори.

484. V.L.: Budvanin čija veličina širi poimanja grada i umjetnosti. -*Vijesti*, Podgorica, 26. jula 2003. Nadnaslov: Retrospektivnom izložbom Stevana Luketića zaokružen likovni program festivala Grad teatra.

485. Саво ГРЕГОВИЋ: На сценама Града театра у Будви: Програм све богатији. - Београд, 25. јул 2003. Потпис: С.Г. О ре троспективи С.Лукетића у Модерној галерији у Будви и Спомен дому “Стефан Митров Љубиша”.

486. Драган ЦВИЈОВИЋ: Ретроспективна изложба Стевана Лукетића.-*Побједа*, Подгорица,25.јул 2003. Потпис: Д.Ц.

487. Станко ПАПОВИЋ: Изложба Стевана Лукетића. - *Поли тика*, Београд, 25. јул 2003, стр. 5. Потпис: С.П. У организацији Гра да театра у Будви.

488. (D.De.): Stevan Luketić vraća se rodnoj Budvi.- *Večernji list*, Zagreb, 26. VII 2003, str. 20. Povodom retrospektive u “Modernoј galeriji” u Starom gradu Budva.

489. Olga PEROVIĆ: Hrabri tragalac.- *Monitor*, Podgorica, 15. avgust 2003, br.669, str.53. O retrospektivnoj izložbi Stevana Luketića.

490. Луција ЂУРАШКОВИЋ: *Стеван Лукетић (1925-2002)*. - Приморске новине, Будва, 2002, бр.479, 26.X, стр.15.

491. Луција ЂУРАШКОВИЋ: Земља архетипски симбол Велике мајке. - *Побједа*, Подгорица, 23. август 2003, бр. 13540, стр. 36 -37. Стеван Лукетић: Слутња о сопственом нестанку.

492. Наташа НИКЧЕВИЋ: Жељезни свијет. - Подгорица, 19. новембар 2003, стр. 13. Ретроспектива С.Лукетића у Дворцу Петровића у Подгорици.

493. Наташа НИКЧЕВИЋ: Скулптуре Стевана Лукетића.- *Побједа*, Подгорица, 21. новембар 2003, стр.12. Потпис: Н.Н. Поводом отварања у Подгорици.

494. С.Ћ.: Скулптуре Стевана Лукетића. - *Дан*, Подгорица, 21. новембар 2003, стр.32. У Дворцу на Крушевцу (Подгорица).

495. Је. Р.: Retrosperktivna uzložba Luketićevih skulptura .- *Vi-jesti*, Podgorica, 21. Novembar 2003, стр.12. U Podgorici.

496. Наташа НИКЧЕВИЋ: Ретроспектива Стевана Лукетића. - *Побједа*, Подгорица, 22. новембар 2003, стр. 32. Потпис: Н.Н. У Подгорици.

497. Наташа НИКЧЕВИЋ: Мајсторска ода металу. - *Побједа*, Подгорица, 29. новембар 2003, стр. 42. О предстојећој ретроспективи С.Лукетића у Подгорици.

498. Slobodan SLOVINIĆ: Jutro sa Luketićem. - *Vijesti*, Podgorica, 6. decembar 2003, str. XIII. Povodom retrospektive velikog crnogorskog vajara S.Luketića u Podgorici.

499. Olga PEROVIĆ: Ljepota običnih stvari. - *Monitor*, Podgorica, 12. decembar 2003, str.59. O retrospektivi S. Luketića u galeriji "Dvorac Petrovića" Centra savremene umjetnosti u Podgorici.

500. Dragan RADOVANOVIĆ: Stevan Luketić, Retrospektiva 1955 - 2002.- U: Stevan Luketić, Retrospektiva 1955 - 2002, Podgorica, 2003, str. [1-9]. Summary str. [1-9].

МАРКО ЦАР

(Херцег-Нови, 30.августа 1859 - Београд,1. новембра 1953)⁴⁶

I БИОГРАФИЈА

Породица Цар се из Конавала доселила у Херцег Нови. Ту се родио Марко Цар у породици Јована Цара и мајке Франке, рођене Клисуре. У родном мјесту завршио је италијанску основну школу, а шест разреда класичне гимназије у Котору (1879). Школовање је прекинуо због породичних неприлика. У Херцег Новом се дружио са Симом Матавуљем и Томом К.Поповићем. Од 1879. до 1919.године живио је у Задру, гдје је показао журналистичко - књижевни дар.

⁴⁶ Био-библиографију Марка Цара урадио сам 2003. године уз педесетогодишњицу пишчеве смрти и доставио је Уредништву књижевног часописа Стварање, али овај најстарији књижевни часопис црногорски је престао са излажењем, јер су му ускраћена финансијска средства због "непријатељског става" Уредника према Црној Гори., како ми у једној прилици рече један од оних "моћника" који је учествовао у Комисији Министарства културе за додјелу средстава. И тако, како код нас неријетко бива, умјесто да се замијени уредник новим "погодним" лицем – укида се часопис на перфидан начин. Куку ти га Црна Горо, док се год тако ради!

Био је сарадник *Српског листа*, а затим је од 1. јануара до 10. јуна 1885. године издавао часопис *Вук*, од којег је изашло десетак бројева. Од 1884. је радио као чиновник у Покрајинском вијећу Далмације, потом до 1919. године као шеф Саборске канцеларије. Године 1886. у Оребићу на Пељешцу оженио се Маријом Канту, са којом је у браку имао троје дјеце: Јосипа, Лидију и Максима. Док је живио у Задру доста је путовао: у Венецију (1888), Умбрију и Тоскану (1892), Босну, Србију и Бугарску (1898. и 1904) и са тих путовања оставио више занимљивих путописа.

Послије италијанске окупације Задра (1919), преселио се у Београд, гдје је живио и радио до краја живота. У Београду је био инспектор Умјетничког одјељења Министарства просвјете Србије, све до пензионисања (1921). У Србији је добио низ признања: Дописни члан Српске академије наука постао је 1923. године; десет година доцније, изабран је за почасног члана Матице српске у Новом Саду, а 1937. године за предсједника Српске књижевне задруге. Све су то била велика признања за његов стваралачки рад и његову личност.

Марко Цар је био врло плодан писац. Књижевношћу се почео бавити као гимназијалац у Котору. Почео је са преводилаштвом. Најприје је штампао превод на италијански приповијетке Ђуре Јакшића *Рањеник* у листу *Il Movimento* (Венесија, 1878); први оригинални рад, пјесму, *Прољетна ружа* обзнанио је у дубровачком *Slovincu* (I, 10, 1878). Потом је писао пјесме, цртице, новеле, приповијетке, путописе и приказе. Највећи број радова Марка Цара чине, међутим, књижевне критике и есеји о домаћим и страним писцима, посебно италијанским и француским. Као познавалац страних језика, нарочито италијанског и француског, "он је његовао врсту есеја искључиво естетичког карактера. Импресиониста по методу са идејама неоидеализма, Цар је писац лаког стила, повремено козер. С посебном пажњом је писао о еволуцији критике у француској литератури, о природи есеја, критике, поезије, о друштвеном задатку уметности, о укусу и неговању лепога" (Б.Новаковић). Пишући о писцима великих страних литература : Кардучи, Бајрон, Хајне (написао је предговор Хајнеовом *Лирском интермецу* у преводу Алексе Шантића, Мостар, 1898. и Сарајево, 1918), Димасин, Тен, Мисе, Кастелар, Де Вогије итд., чинио је то, по ријечима Бошка Новаковића, више као популаризатор, него као научник.

Његови есеји о нашим писцима (Петру II Петровићу Његошу, Љуби П.Ненадовићу, Јовану Јовановићу Змају, Војиславу Илићу и др.) “инспирисани су тежњом за мирном и објективном оценом њихове вредности”. Са највише познавања и присности писао је о писцима свога ужег завичаја – Симу Матавуљу, Стефану Митрову Љубиши, Јовану Сундечићу и Меду Пуцићу.

Умро је 1. новембра 1953. године у Београду и земни остаци су му пренесени у родно мјесто и сахрањени на гробљу испред манастира Савине.

Писао је предговоре и припремио за штампу следеће књиге: Његошев *Горски вијенац* (Херцег Нови, Књижара Секуловића, 1913; поновљена издања Београд 1921, 1922. и 1939), *Приповијести црногорске и приморске* Стефана Митрова Љубише (Београд, 1924), *Бакоња – фра Брне*, роман Сима Матавуља (Задар, 1918), од истог писца *Биљешке једног писца* (Београд, 1923, 1939), *Из разлијех крајева* (Београд, 1923) и *Дела* (Београд, 1934); *Међу својима* Светозара Ћоровића (Београд, 1921); *Мој живот* Влаха Буковца (Београд, 1925); *Маргиналије* М. Стајића (Београд, 1931) и *Песме и проза* Ћ. Леопардија у преводу С.Миличића (Београд, 1937).

Његов есеј *Величина Његошева духа* ушао је у *Антологију српске критике* Љ. Петровића (Београд, 1929).

Марко Цар је као плодан писац, због разноврсног књижевног стваралаштва, радо прихватан од редакција серијских публикација. Сарађивао је у листовима и часописима: *Slovinac* (1878-1884), *Српски лист* (1880-1882), *Scintille* (1886), *Fanfulla della domenica* (Roma, 1887), *Rivista contemporanea* (Firenze, 1888), *Nouvele Revue* (1888), *Немања* (1888), *Стражилово* (1888), *Јавор* (1889-1893), *Коло* (1889-1903), *Летопис Матице српске* (1889-1913, 1930-1939, 1952), *Нова Зета* (1890), *Босанска вила* (1892-1914), *Дело* (1895-1896), *Бранково коло* (1895-1910), *Nada* (1896), *Narodni list* (1901-1914), *Srđ* (1902), *Глас Црногорца* (1903), *Слога* (1903), *Народ* (1908), *Српски књижевни гласник* (1908-1911, 1920-1938), *Дан* (1912), *Вечерње новости* (1913), *Савременик* (1917-1918), *Hrvatska njiva* (1918), *Политика* (1919-1933), *Мисао* (1921-1929), *Братство* (1923-1933), *Време* (1923- 1937), *Покрет* (1924), *Венац* (1924-1925), *Novo doba* (1926), *Реч и слика* (1926), *Јужњак* (1926), *Воља* (1928), *Критика* (1930-1932), *Књижевна Крајина* (1931-1932), *Новости* (1931),

Правда (1933-1934), *Народна одбрана* (1934-1938), *Годишњак Матице српске* (1936-1939), *Нова стена* (1938), *Прилози* (1938), *Глас Матице српске* (1940), *Република* (10.VI 1947; XVI,181, 1949; XIX,335,374,1952; XX,400-401,416, 1953), *Погледи* (I,1,1952).

Чланке и прилоге у периодици Марко Цар је потписивао пуним именом и презименом, иницијалима С.М и псеудонимима: *Saphir* и *Максим Балиић*.

М. Цар је преводио с француског и италијанског језика, док су његови радови превођени на француски, италијански, њемачки, мађарски и чешки језик.

II БИБЛИОГРАФИЈА РАДОВА МАРКА ЦАРА

II -1 *Монографске публикације (књиге и брошуре)*

1. ZA KIŠLJIVE DNEVI. Književni pokušaji.- U Dubrovniku. Nakl.Knjižare D.Pretnera (Tiskarnica D.Pretnera), 1883, 8°, VII str.+ 1 l + 215 + [1] str. [Na omotu:] Narodna biblioteka. Knj.XIV.

Sadržaj. - Mileva. Minijaturni roman.Pečeni golubi. Novela. Jedan posjet na otoku Lokrumu.Besmrtna strana. (Po tuđem motivu).Glagol "tljati".Jezikoslovna bilješka u prilog akad. rječnika.Muzika - zadnja boginja. Franjo Krežma.Vlaho Bukovac. (Biografične crte.) Đuro Jakšić. (Pjesnik i književnik.) Medo Pucić Dubrovčanin.U Savinskoj dubravi. Prijatelju R.Giljanoviću. Приповијетке.

2. GIOSUÈ CARDUCCI, italijanski pjesnik.Biografično-kritična crtica.Napicao –U Dubrovniku. Nakl. tiskarnice D.Pretnera, 1884, 8°, 41 str.

3. STUDI SLAVI DI LITERATURA ED ARTE.- Zara (Zagreb), Tipografija di G.Woditzka, 1890, m 8°, 200 str.+ 1.l.

Sadržaj.- Gli Slavi al secolo XIX.Principi poeti del Monténégro. I.Pietro II ed ilsuo "Gorski vienaz".II. Nikolò I e la "Czarina de'Balcani". Vuk Stefanović Karadžić e la poesia popolare serba.Zmaj Jovan Jovanović, poeta serbo.Matia Ban. Leone Tolstoj e il romanzo russo.Vasil Vereschciaghin (Schizzo).Marko Zar = Marco Car: bibliografija i bilješke uiz tekst.

4. ВЕНЕЦИЈА. Успомене с пута у Италију. Написао.- У Задру, Печатњом П. Водицке 1888; м 8° 1 л. + 125 + [1] л.

5. ВЕНЕЦИЈА. Успомене с пута. 2. поправљено издање.- У Новом Саду: Браћа М. Поповићи, 1891 (У Новом Саду: Браћа М. Поповићи), 104 стр.; 18 цм. Издавач, штампар и година издања на корицама: У Новом Саду, Српска књижара и штампарија Уч. к. друштва “Натошевић”, 1927. Садржај. - I. Из Тријеста у Млетке. Опћи поглед на варош. II. Горедоље па “Великом каналу”. III. Дуждева палата. IV. У Светога Марка. Остале цркве. V. Једна културна свечаност. VI. Славни гости у Млецима. VII. Млетачки сликари. VIII. На изложби. Италијанска краљица. Живот у Млецима. Уочи поласка. IX. На повратку. Осврт на прошлост. Како је моје путовање свршило. Под V о открићу споменику Giuseppe Garibaldiju; Биљешка, 126 стр.; биљешке уз текст.

6. У ЛАТИНИМА. Утисци с пута... – У Задру, Изд. Штампарије С. Артале, 1894, 8°, 108 стр. + 1 л. + [4] табле. Углавном о Риму.

7. VUK KARADŽIĆ E LA POESIA SERBA / Marko Zar.- [S.l. : s.n., s.a. (S.l.: s.n.)], 26 str.; 22 cm. Na nasl.str. (Estratto dalla *Rivista contemporanea* [1888]).- Objavljeno u istom opsegu i u *Studi slavi* / Marco Zar, Zara, 1890, pod naslovom *Vuk Stefanović Karadžić e la poesia popolare serba*.

8. МОЈЕ СИМПАТИЈЕ. Књижевне слике и студије.- У Задру: С. Артала, 1895 (У Задру: С. Артала), 186 стр.; 20 цм.

Садржај. - Ђозе Кардући; Хиполит Тен; Ђорђе лорд Бајрон; Алфред де Мисе; Хенрик Хајне; Теофил Готје; Петар Петровић Његуш; Стјепан Митров Љубиша.

9. МОЈЕ СИМПАТИЈЕ. Књижевне слике и прилике. Коло II.- У Мостару: Пахер и Кисић, 1897 (У Мостару: Пахер и Кисић), 235 стр.; 18 цм. Садржај (на насл. стр.).- Војислав Илић; Змај Јован Јовановић; Симо Матавуљ; Лаза К. Лазаревић; Емилио Кастелар; Александар Дима Млађи; Е. Мелхиор де Вогије.

10. МОЈЕ СИМПАТИЈЕ. Књижевне слике и студије. Коло III. Дубровник: Српска дубровачка штампарија А. Пасарића, 1904 (Дубровник: шт. А. Пасарића), 190 стр. + 1 л.; 22 цм. Библиографија и биљешке уз текст.

Садржај.- Јован Сундечић, Љубомир П. Ненадовић, Љубомир Недић, Медо Пуцић, Никола Томасевић

11. S MORA I PRIMORJA / u koautorstvu sa J.Bersom. Sa ilustr. Josipa Berze. - U Zadru, Izd.Štamparije S.Artale, 1896, 8°, 217 str. + 2 l.; omot i nasl. str. ilustrovani. Sadržaj. - M.Car: Angjelijin slučaj; J.Bersa: Moja nekrologija; M.Car: Na Badnji dan; J.Bersa: Iz Lazareva dnevnika; M.Car: Aćim krijumčar; J.Bersa: Gospar Gjivo.

12. ОД ЈАДРАНА ДО БАЛКАНА. Утисци с Вукове славе. Прештампано из “Српског гласа”.- У Задру, Штмпарија Спира Артале, 1898, 8°, 71 стр.

13. НИЗ РОДНО ПРИМОРЈЕ: слике и утисци с Јадрана.- У Мостару: Пехер и Кисић, 1899 (У Мостару: Пехер и Кисић), 118, IV стр.; 20 цм.П.о. Год.18/1897, бр.40-50.

14. ЈОВАН СУНДЕЧИЋ.- Нови Сад, 1902 (б.и.), (Нови Сад: шт. Браће Поповић), 32 стр.

15. О КЊИЖЕВНОЈ КРИТИЦИ: теоријско - практична разматрања. [Б.м.: б.и., б.г. (Б. м.: б.и.)] , 24 стр.; 8° П.о.: Летопис Матице српске, 1906, 240.

16. С БОЈНОГ И ЉУБАВНОГ ПОЉА. Пригодне приче. - У Мостару: Пахер и Кисић, 1904 (У Мостару: Пахер и Кисић), 80 стр.; 15 цм. (Мала библиотека / уредник Ристо Кисић; св.74)

17. НАШЕ ПРИМОРЈЕ. Слике и утисци с Јадрана. - У Дубровнику : Матица српска, 1910 (Дубровник: Српска дубровачка штампарија), 131, 29 стр., 1 лист с таблом; 19 цм .- (Матица српска у Дубровнику, књ.1.Садржи и: Запис свечане инаугурације Матице српске у Дубровнику 19. јула (1. августа) 1909. Живот и рад Константина Вучковића, оснивача Матице српске у Дубровнику. Унутрашњи правилник Матице српске у Дубровнику. Поновљено издање и у Београду (1923).

18. PRIMORKE. Nove pripovijesti. - Zadar, Izd. Knjižarnice S.Artale, 1911, m8°,183 str. + 1 l. На полеђини насл.листа попис дјела аутора.

Sadržaj.- Na Jadranu.Kraljevi u izgnanstvu.Vojna i mir --- u braku. In hora mortis. Glumci u Kaštelribniku. Uz veliku misu. (Trenut-slika.) Tranfarina Odiseja. Gdje kosovci sude. Stojanka. Додан листић errata.

19. МАЛА БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ У ДУБРОВНИКУ. Књ.2.САВА БЈЕЛАНОВИЋ.Један поглед на писца.Написа -. (У Дубровнику, Изд.Матице српске). Штамп Српске дубровачке штампарије, 1911, 8°, 78 стр.с [2] сл. Сл. Саве Бјелановића и Константина Вучковића.

20. MOJE SIMPATIJE. Književne slike i studije. Odabrano ko-
lo. P.P.Njegoš, L.J.P.Nenadović, Medo Pucić, St.M.Ljubiša, Zmaj. J.
Jovanović, Vojislav Plić, Milorad Mitrović, L.K.Lazarević, N.Tommaseo,
Ljubomir Nedić, Natko Nodilo. - Zadar, Izd. "Međunarodna knjižarnica"
E. de Schönfeld, (Štamparija Schönfeld & Co), 1913, 8°, 2 l. + VIII
+ 318 str. О овој књизи аутор стр. [III] – VIII. Садржај (на насл.
стр.). - П.П.Његош, Љ.П.Ненадовић, М.Пуцић, Ст.М.Љубиша, Змај
Ј.Јовановић, В.Илић, М.Митровић, С.Матавуљ, Л.К.Лазаревић, Н.То-
масео, Љ.Недић, Н.Нодило. Осим прве студије све су друге према
подацима у самој књизи изашле прије у часописима, и то: у *Летопису*
Матице српске о Ненадовићу 1903, Пуцићу 1904, Љубиши 1905,
Томасеу 1904, Недићу 1903; у *Бранковом колу*, о Јовановићу 1895,
Илићу 1895. и 1902, Лазаревићу 1895; у *Српском гласу*, о Јовановићу
1900; у *Пријегледу о Матавуљу 1908*; у *Српском књижевном гласни-*
ку о Нодилу 1913. Библиографија и биљешке уз текст.

21. NACIONALNI DUH U LITERATURI I UMETNOSTI.-
Rijeka. Izd. Knjižare G. Trbojevića, (Riječka dionička tiskara), 1914, m 8°,
53 str.

Sadržaj. - Literatura i narodnost. Narodna književnost i "naciona-
lizam". Nacionalna umjetnost. Библиографија уз текст.

22. IZRATNIH ZAPISA (1914-1918). I deo. Besmrtna Francuska.
U Zadru, Izd. Megjunar, knjižarnica E. de Schönfeld, 1918, 44 str.; 8°.
Пишчев предговор Читаоцу, 3-4 str.

23. ЕСТЕТИЧКА ПИСМА.- Београд, Геце Кон 1920 (Београд:
Савић и комп.), 204 + [2] стр., 13 цм. Попис дјела аутора на стр. [2].

24. НАШЕ ПРИМОРЈЕ. Сlike и утисци с Приморја. Друго
допуњено и прерађено издање. - Београд: Српска књижевна задруга,
1923; стр. 159+[1]; 8°. Српска књижевна задруга. Коло XXVI.

Садржи: Далмација.- На Јадрану.- Дубровник.- На острву
Локруму.- Пут Боке Которске.- Херцег-Нови.- Утисци с Корчуле.-
Сплетске старине.- Трогир и Каштела.- Утисци с Хвара.- Шибеник.-
Задар.

25. ДУБРОВНИК И ОКОЛИЦА. DUBROVNIK A OKOLI.-
Beograd, Jadranska straža, 1928, str. 54; 8°.

26. DUBROVNIK I OKOLICA. = Dubrovnik und Umgebung.-
Beograd : Jadranska straža, 1928 (Ljubljana: Jugoslovenska tiskarna), 54

str.; 8°. s tablama, 2 str. s kartama: ilustr.; 16 cm.- (Jadranska biblioteka; 3). Упоредни текст двојезични: на српско-хрватском и њемачком језику.

27. DUBROVNIK ET SES ENVIRONS = Dubrovnik and environs.- Београд: Јадранска стража, 1928 (Лјубљана : Југослованска тискарна), 54 str.; 64 str.s tablama; (Јадранска biblioteka ; 3) + [2] lista s kartama.

28. ОГЛЕДИ И ПРЕДАВАЊА, I.- Београд, Геце Кон, 1931 (Београд: Привредник), 212 + [2] стр., 1 л. с таблом (ауторова слика); 20 cm.

Садржај (на насл.стр.): Еволуција критике у Француској; Друштвени задатак уметности; Литерарна уметност; *Alma poesis*; Есеј о “есеју”; О појму “класично”; Дечја поезија и Чика Јова Змај; Бакоња фра Брне; Римска невеста / о прослави Дантеове шестогодишњице); Један крунисани естетa; Око писаћег стола; Укус и неговање лепога; “Салони” и конверзација / ; Демократизам и уметност; Стендал, поклоник енергије и магистар љубави. О овој књизи / М.Цар: стр.[3-4].

29. МОЈЕ СИМПАТИЈЕ. Књижевни огледи (Серија прва). - Београд: “Скерлић”, [1932], (Београд: Нова штампарија), 215 + [1] стр.; 20 cm.

Садржај.- Петар Петровић Његош; Стјепан Митров Љубиша; Љубомир П. Ненадовић; Змај Јован Јовановић; Славуљев излет; Лаза К. Лазаревић; Симо Матавуљ; Војислав Илић; Милорад Митровић; Алекса Шантић; Петар Кочић.- Напомена аутора : стр. [3-4].

30. МОЈЕ СИМПАТИЈЕ .Књижевни огледи (Серија друга). - Београд, “Скерлић”, [1934], (Београд: Графички институт), 145 стр. + [1]; 21 cm.

Садржај.- Никола Томазо: (према Српству и Словенству); Петар Прерадовић; Љубомир Недић; Никола Ђорић; А.Г. Матош; Јован Дучић; Јован Скерлић: (О двадесетогодишњици његове смрти); Мирко Королија; Иво Ћипико : (1869-1923); “Успомене” Тодора Виловског.

31. ЕСЕЈИ.- Београд : Српска књижевна задруга, 1936 (Београд: Д. Грегорић), 225 стр.; 19 cm. .- (Српска књижевна задруга; коло 39, књ. 266.). Садржи: 1. Књижевна теорија, критика, укус: “Есеј о есеју”. Књижевност и критика - Литерарна уметност. - Поезија не

умире. - Опојму “класично”. - Укуси неговање лепог. - 2. Из литературе и живота: Квалитет и квантитет. - Дечја поезија Чика Јове Змаја. - Бакоња фра - Брне. - Римска невеста. - Један поглед националног епа. - Вергилије. - Хорацијева двохиљадита. - Сумрак идеала. - 3. Поводом превода са страних језика: Карлајлови “Хероји”. - ”Лирски интермецо”. - Ревидирани Пушкин. - ”Божанствена комедија”. - Успомене Ренанове. - Ханрих Хајне путописац.

32. ЈЕДАН ЗАБОРАВЉЕНИ ПЕСНИК МОРА (Јосип Берса). - Београд, (б.и.) 1937 (Београд : “Скерлић”, 13 стр.; 24 цм. Слика Јосипа БЕРЗЕ.

33. БЕСМРТНА ФРАНЦУСКА (Забелешке из Светског рата). (Прештампано из *Годишњака Матице српске*). - Нови Сад, Штампарија и књиговезница Љубомир Богданов, 1939, стр.32, 8°.

34. ИСТИНЕ И ПОЛУИСТИНЕ. Афоризми и забелешке. - Београд, (б.и.), 1940 (Београд: Драг.Грегорић), 164 стр.; 18 цм. Предговор / Марко Цар: стр. 5-8.

Садржај. - 1. Бог, Васељена, религија, смрт. 2. Човек и његова судбина. 3. Друштвени живот, политика, рат. 4. Карактер (морални човек). 5. Жена и љубав. 6. Пријатељство. 7. Језик и стил. 8. Литература. 9. Уметност. 10. ”Esprit” хумор. 11. Модерност и мода. 12. Расуто зрње. 13. Додатак (Из бележака мога друга Х). [Текст посвете: “Онима који су ме волели и које сам волио”].

II – 2

Књижевни радови (пјесме, приповијетке, романи, драме, есеји); расправе и чланци у периодици; предговори и поговори у књигама

1877.

1. *Ерцег-Нови*. - Застава, Нови Сад, 1877, бр.71, стр.3. Критички осврт на папину туркофилску политику.

2. *Херцег-Нови*. - Отворено писмо. - Застава, Нови Сад, 1877, бр.155, стр.3. О тиражу њемачког листа *Garten Labus* и листа *Српска зора*.

3. *Пакосна и дјетињаста копрцања новосадског листа*. - Застава, Нови Сад, 1877, 2019

4. *Dr Kosto Voјnovић према српству.*-Застава, Нови Сад, 1877, 26.09. Потпис:Млади Србин.

1878.

5. *Прољетна ружа. (Имитација).* - Slovinac,Dubrovnik, I /1878, бр.10, стр.95.

6. *Zašto se ljudi ljube (po Stobitzeru o poljursu).* - Slovinac, Dubrovnik, 1878,br.12, str.184-185.

7. *Из Далмације.* - Застава, Нови Сад, 1878, 9.04.

8. *Прољетна ружа (имитација).*- Завичај, Нови Сад, I/1878, бр.26, стр.407.

1879.

9. *Сјећај ме се...* – Slovinac,Dubrovnik,II/1879, br.4, str.53.

10. *Vlaho Bukovac.*Biоgرافیчне crte. - Slovinac,Dubrovnik, 1879, br.19, str.26.

11. *Pečeni golubi.* - Slovinac, Dubrovnik, 1879, br.23, str.356 - 360; br.24, str.370 - 372.

1880.

12. *Предговор.*- У: Edmondo de Amicis, *Različiti spisi*, Novi Sad, Tiskara A.Pajeвића,1880, str.5-9.

13. *Čitanje rječnika napisao.Edmondo de Amicis.*- Slovinac, Dubrovnik, 1880, 16.03., str.106-107.

14. *Mladenost (L'Adolescenzia).* - Slovinac, Dubrovnik, 1880, 16. 05, str.195.

15. *Kokotinje bitke u Španjolskoj.*Talijanski napisao Edmondo de Amicis. - Slovinac, Dubrovnik, 1880, br.19, str.369-371.

16. *Ljubav za knjige.*Napisao talijanski Edmondo de Amicis.- Slovinac, Dubrovnik, 1880, br.6, str.106-107.

1881.

17. *Vlaho Bukovac.* Biоgرافیчне crte. - Slovinac, Dubrovnik,1881, br.6, str.104-106.

18. *Franjo Krežma.* - Slovinac, Dubrovnik, 1881, br.13, str.255-256. In memoriam.

19. *Prvi prosjaci.(Prijatelju Simu Matavulju).* - Slovinac, Dubrovnik, 1881, br.24,стр.509-510.

1882.

20. *Đuro Jakšić (pjesnik i književnik).* - Slovinac, Dubrovnik, 1882, br.20, str.306-311. Потпис: M.J.G.

1883.

21. "Listići iz književnosti" od prof. Svet. Nikolajevića. Biograd, 1883.-Slovinac, Dubrovnik, 1883, br.34, str.530-532.

22. Анђелија Косорића. (Пјесничка прича Ј.Сундечића).- Српски лист, Задар, 1883, бр.49, стр.1-3.Потпис: Максим Балшић.

23. Анђелија Косорића. - Застава, Нови Сад, 1883,стр.191-193.

24. Милева (Роман у минијатури). - Slovinac, Dubrovnik,1883, br.3, str.42-45; br.4, str.58-61; br.5, str.74-78; br.7, str.110-113; br.8, str.126-129; br.9, str.140-142; br.10, str.157-159.

1884.

25. Чежња-Slovinac, Dubrovnik, VII/1884, br.7, str.110.

26. Nova sistema književne kritike. - Iskra, 1884, br.13, str.49-50.Potpis: M.C.O Ipolitu Tenu i Sent-Bevu.

27. "Gospođa Sabina" (Roman J.Sisolskog). - Iskra, 1884, br.14, str.55.J.Sisolski – pseudonim Evgenija Kumičića.

28. Меду Пуцићу. - Slovinac, Dubrovnik,II/1884, br.7, str.110.

29. La grande Iza.(Slika V.Bukovca.). - Slovinac, Dubrovnik, VII/1884, br.8, str.123.

30. Mignon. - Slovinac, Dubrovnik,VII/1884, br.8, str.123.

31. Euphorionovoj sestri. (Gospođici...)- Slovinac, Dubrovnik, VII/1884, br.13, str.201. Iz knjige "Suze i osmijesi".

32. Kroza san i javu. - Slovinac, Dubrovnik, VII/1884, br.13, str.201.

33. Spomen .- Slovinac, Dubrovnik,VII/1884, br.13, str.201. Iz knjige "Suze i osmijesi".

34. Iz Hajneova "Lirišes intermeco".- Slovinac, Dubrovnik, 1884,br.13, str.201.

35. Pornografija. – Slovinac, Dubrovnik, VII/1884, br.14, str. 218 - 220
Одговор на критике пишчеве пјесме: Чежња која је објављена у Slovincu, VII/1884, бр.7, 110

36. Jedna «Mlada sila» - Slovinac, Dubrovnik, VII/1884, br.5, str. 74 – 77. Осврт на чланак: М. Сабих, За кишљиве дневи, Књижевни покушаји Марка Цара. – Народни лист,Задар, XXII/1883, бр. 96-100, стр. б.

37. *Из посмрцади једног прозаичног пјесника. (Посвећено пријатељу Јосипу Берси).*-Slovinac, Dubrovnik, 1884, br.23, str.257-258.

38. *Giosuè Carducci. Italjanski pjesnik. Biografično - kritička crtica.*-Slovinac, Dubrovnik, 1884, br.26, str.401-411.

1885.

39. *Biagio Bukovac, pittore Dalmata.* - Annuario Dalmatico, 1884, br.1, str. 69-78.

40. *U majčinom krilu.* - Vuk, Zadar, 1885, br.1, str..7.

41. *Jula se šali.* - Vuk, Zadar, 1885, br.2, str.15-16. Потпис: Максим Балшић.

42. *Lični trenutak. Proljeće.* - Vuk, Zadar, 1885, br.7, str.52-53. Потпис: Maksim Balšić.

43. *Odi profanum vulgus... (Oproštajna).*- Vuk, Zadar, I/1885, br.10, str.74-75. Potpis: Uredništvo *Vuka*. Поводом обуставе излажења часописа *Vuk*.

44. *U majčinom krilu.* - Vuk, Zadar, I/1885, br.1, str.7.

45. *Mi pjevamo gluhijema.* - Vuk, Zadar, 1885, br.2, str.10.

46. *Proti smokovu listu. (Pobratimu Josipu Bersi).* - Vuk, Zadar, 1885, br.2, str.11-14. Odbrana naturalizma u književnosti.

47. *Saturnalija.* - Vuk, Zadar, 1885, br.3, 21-22. Потпис: Maksim Balšić. Esej o italijanskim karnevalima.

48. *O kritici.* - Vuk, Zadar, 1885, br.5, str.33-35. O Sent - Bevu kao osnivaču novog pravca u kritici.

49. *Iz Geteove mladosti.*- Vuk, Zadar, 1885, br.5, str.33-35

50. *O ukusu.*- Vuk, Zadar, I/1885, br.7, str.51-52; br.8, str.60-61.

51. *Polemika.* - Vuk, Zadar, I/1885, br.10, str.78-80.

Упућено Pavlu Relji Ohmučeviću, пуна два подлистка у *Nar. listu* у вези са Царевим чланком *Proti smokovu listu.* - Vuk, Zadar, I/1885, br. 2, str.11-14.

52. *Lirični trenutak. - Proljeće.*- Vuk, I/1885, br.7, str.52 - 53. Потпис: Maksim Balšić.

53. *Victor Hugo.* - Vuk, Zadar, 1885, br.10, str.75-76. Потпис: Maksim Balšić. In memoriam.

54. *Слике из новије италијанске књижевности.*- Стражилово, Нови Сад, 1885, бр.29, стр.911-916; бр.31, стр.975-980; бр.36, стр.1137-1144; бр.39, стр.1227-1232; бр.42, стр.1329-1334. Посебно о стваралаштву: Lorenza Steketić, Dozue Kardučija, Emila Prage, Edmonda de Amicisa, Đovania Verga

1886.

55. *На гробу Меда Пуџића.* - Стражилово, Нови Сад, 1886, бр.13, стр.413-415.

56. *Оригиналност позоришних дјела и «Проводације» Милана Савића.* – Стражилово, Нови Сад, II/1886, бр.31, стр.1035-1038.

57. *Слике из новије италијанске књижевности.* - Српски лист, Задар, 1886, бр.6, стр.1-2; бр.8, стр.1-2; бр.9, стр.1-2; бр.10, стр.1-2; бр.11, стр.1-2; бр.13, стр.1-2; бр.18, стр.1-2; бр.30, стр.1-2.

58. *Лав Толстој и психолошки роман у Русији.* - Српски лист, Задар, 1886, бр.35, стр.1-2; бр.36, стр.1-2; бр.37, стр.1-2.

59. *Leone Tolstoi e il romanzo psicologico in Russia.* - Scintille, 1886, br.7, str.1: br.8, str.1-2.

1887.

60. *Un principe poeta.* - Fanfulla della Domenica, 1887, br.45, 6.11, str. 2 - 3.

61. *Потоњи Абенсераж, по Шатобријану спјевао Књаз Никола.* – Глас Црногорца, Цетиње, XVII/1888, бр.27, стр. 3-4. Податак о писцу из текста чланка.

1888.

62. *Књаз пјесник.* - Немања, Беч, II/1888, бр.1, стр. 7-12. О расправи о П.Петровићу Његошу штампаној на талијанском језику у листу Fanfulla della Domenica.

63. *Vuk Stefanovich Karadzic e la poesia popolare serba. Estratto dalla "Rivista contemporanea" – Firenze 1888. Tip. Edit. L. Niccolai. - Il Dalmata, XXIII/1888, br.17, str.1.*

64. *О Бајроновој стогодишњици, 1788.*-Стражилово, Нови Сад, 1888, бр.7, стр.106-107.

65. *Црте из дубровачке књижевности. I-II. Кратак преглед дубровачка књижевности.*- Стражилово, Нови Сад, 1888, стр.12. и 92.

66. *Сава Бјелановић.* - Немања, 1888, бр.1, стр.13. и 21. Потпис: М.Ц.

67. *Vuk Stefanović Karadžić e la poesia popolare serba.* - Rivista contemporanea, 1888, str. 232-255.

1889.

68. *Отворено писмо коректору "Јавора".* - Јавор, Нови Сад, XVI / 1889, бр.46, стр.35-736. Писац се жали због крупних

штампарских грјешака, које су настале кривицом коректора *Јавора*, у његовом приказу Николајевићевих *Листића из књижевности*. – Уз то, исправка Уредништва.

69. *Доменико Чамполи (Domenico Ciampoli), италијански критичар и новелиста*. - Јавор, Нови Сад, 1889, бр.6, стр.90-93; бр.7, стр.103-105.

70. *Errata corrige*. - Јавор, Нови Сад, 1889, бр.14, стр.222 - 223. Полемика о штампарским грјешкама.

71. "*Листићи из књижевности*" од проф. Свет. Николајевића. *Књига Београд, Кр.срп.држ. штампарија 1888*. - Јавор, Нови Сад, 1889, бр.44, стр.700-703. Са посебним освртом на Бајрона и Монтескијеа.

72. *Ђордано Бруно*. - Јавор, Нови Сад, 1889, бр.24, стр.378 - 379.

73. *Трагови јелинског генија*. - Коло, Београд, 1889, бр.2, стр. 20-22.

74. *Италијански ренесанс*. - Коло, Београд, 1889, бр.11, стр. 173 - 175.

75. *Бајрон у Италији*. - Летопис Матице српске, Нови Сад, 1889, CLX/4, стр.92-101.

76. *Песме Војислава Ј.Илијића. Београд, у штампарији Краљевине Србије, 1889*. – Коло, Београд, I/1889, бр.24,стр. 386-389.

77. *На муци се познају јунаци*. Шала у три чина.- Коло, Београд,1889, бр.25, стр.393-299; бр.26, стр.409-412; бр.27, стр. 428-433; бр.28/29, стр.444-450.

78. *Још о "Матици далматинској"*. - Српски глас, Задар, 1889, бр.18, стр.2-3. Потпис:***

79. *Враћајмо се старијима*. - Зета, Цетиње, 1889, бр.4, стр. 141-145. Приказ *Мемоара* Александра Диме.

80. *Principi poeti del Montenegro*. - Scintille, 1889, br.22, str.23.

81. *Niccoló I.Del Montenegro e la Carina de' Balcani*. - Il Diritto croato, II/1889-90, br.41, 43, 44.

1890.

82. *Književna kritika u Francuskoj*. - (C.A.Sainte-Beuve – H. Taine). - Јавор, Нови Сад, 1890, бр.7, стр.109-110; бр.8, стр.125-126; бр.9, стр.141-143.

83. *Iz italijanske književnosti. In libro dell' Amore, poesie italiane raccolte e stanière, raccolte e tradotte de Marco Antonio Canini, Venezia, vol.IV, e V, 1889,1890.* - Нова Зета, Цетиње,1890, бр.2, стр.63-65.

84. *Из витешког доба.* - Нова Зета, Цетиње, 1890, бр.8, стр. 276-284.

85. *Народна појезија и појезија умјетна.* - Нова Зета, Цетиње, II/1890, стр.113-118.

86. *Le prince Nicolas de Monténégro poète.* - La Nouvelle Revue, 1890, str.30-40.

87. *Треба ли да нам је књижевност патриотична.* - Летопис Матице српске, Нови Сад, 1890, бр.162/2, стр.55-68.

88. *"Цармен".*-Коло, Београд, 1890, бр.38, стр.208-210.

1892.

89. *Смије ли бити тенденције у лирици? Писмо уреднику "Стражилова".*- Стражилово, Нови Сад, V/1892, бр.2, стр.26-28.

90. *Мајске ноћи. Пјесме Андре Гавриловића.* Београд, Штамп. Светозара Николића 1891. – Босанска вила, Сарајево, VII/1892, бр.4, стр.58-59. Податак о писцу.- Годишњи извјештај.

91. *Са Јадрана.* Приче Сима Матавуља. Издање књижаре Љ. Јоксимовића у Београду, 1891. – Босанска вила, Сарајево, VII / 1892, бр.17, стр.265-267.

92. *Смије ли бити тенденције у лирици? Писмо уреднику "Стражилова".* - Стражилово, Нови Сад, 1892, бр.2, стр.26-28.

93. *Славни људи у историји и биографији.* (Поводом Милутиновићеве стогодишњице.) – Стражилово, Нови Сад, V/1892, бр.23, стр.361-363; бр.24, стр.376-378; бр.25, стр. 394-396; бр. 26, стр.410-412.

1893.

94. *Књижевност као главан и споредан посао.* - Јавор,Нови Сад, XXII/1893, бр.1, стр.23-25.

95. *Радован Кошутих: "Критика и књижевност", студија.* Београд, Државна штампарија Краљевине Србије, 1893. - Јавор, Нови Сад, XXII/1893, бр.8, стр.254-256.

96. *Лудвиг Бетовен.* - Јавор, Нови Сад, 1893, бр.18-19, стр. 583-586.

97. *Хиполит Тен и модерна критика у Француској.* - Стражилово, Нови Сад, 1893, бр.18-19, стр.248-254.

98. *Алфред де Мусе (Alfred de Musset)*. - Стражилово, Нови Сад, 1893, бр.26, стр.410-412; бр.28, стр.443-447.

99. *Моје симпатије*.-Стражилово, Нови Сад, 1893, бр.35, стр.552-554; бр.36, стр.572-576; бр.44, стр.702; бр.45, стр.712-715; бр.46, стр.729-731; бр.47, стр.746-748. Хајнрих Хајне и Теофил Готје.

100. *Un barde montégnin*. - Nouvelle Revue internationale, 1893.

1894.

101. “Књижевничко уметничкој заједници” приликом прославе 50-годишњице “Ђачког растанка”. - Бранково вече, Споменица о прослави педесете године “Ђачког растанка”, јануара 1844 - 1894, Београд, Издање Коларчеве задужбине, 1894, стр.30.

1895.

102. *Емилио Кастелер*. - Бранково коло, Нови Сад, 1895, бр.1, стр.15-19; бр.2, стр.47-52.

103. *О поезији Војислављевој*. Критичне билешке. – Бранково коло, Сремски Карловци, I/1895, бр.10, стр.305-309; бр.11, стр.337-341; бр.12, стр.372-378. О Војиславу Илићу.

102. *О поезији Змајевој*. Критичке примједбе. – Бранково коло, Срем. Карловци, I/1895, бр.21, стр.655-660; бр.22, стр.690-694. О Змају Ј.Јовановићу.

103. *Зашто је Војислав био слабо популаран?* – Војислављева споменица, 1895, стр.210 –212. О Војиславу Илићу.

104. *Кроз Умбрију и Тоскану*. - Дело, Београд, 1895, бр.1, стр.9-19; бр.2, стр.220-229; бр.3, стр.409-418.

105. *Мелхиор де Воגיע. (Melchior de Vogüe)*, српској омладини приказује *Марко Цар*. - Летопис Матице српске, Нови Сад, 1895, св.184/4, стр. 37-53.

106. *Торквато Тасо*. Приликом његове тристагодишњице. - Српски преглед, 1895, бр.8, стр.246-249.

107. *Против парламентаризма*. - Српски преглед, 1895, бр.7, стр.24.

108. *Trijumpf muzike*. - Nada, Sarajevo, 1895, br.18, str.339-340 i 342.

109. *Umjetnost u Mlecima*. - Nada, Sarajevo, 1895, br. 21, str. 407 - 408; br. 23, str. 448 - 450. О Вијеналу у Венецији 1895. године.

1896.

110. *Melchior de Vogüe*. - Dubrovnik, Dubrovnik, 1896, br 4, 5,7,9.

111. *На острву Локруму (Из рукописа Низ родно приморје)*. - Дубровник.Календар за 1897. годину. Дубровник, 1896, стр.79-84.

112. *Л.К. Лазаревић*. - Бранково коло, Сремски Карловци, II/1896, бр.30, стр.949-954; бр.31, стр.974-978.

113. *Марија с Лопуда 1896*. Дубровачка приповијест, саопћио Лујо В. Адамовић. Прештампано из *Братства*, књ. VII. Београд. Штампано у Држ. штамп. Краљевине Србије 1896. - Бранково коло, Сремски Карловци, II/1896, бр.43, стр.1371. Потпис: Ц.

114. *Уздисаји*. Пјесме Новице Ј. Николића. Цетиње у књ. Црн. државној Штампарији 1896.- Бранково коло, Сремски Карловци, II/1896, бр.43,стр.1372.Потпис:Ц-р.

115. *Завет*. Комедија у 4 чина од С. Матавуља. - Бранково коло, Сремски Карловци, II/1896, бр.44, стр.1408. Потпис: Ц.

116. *Из Мостара, цртице од Св. Ђоровића*. Издање књижаре Д. Ђорића у Београду. – Бранково коло, Сремски Карловци, Сремски Карловци, II/1896, бр.50, стр.1598 - 1599. Потпис: Ц.

117. *"Из Херцеговине"*. Приповјетке Свет. Ђоровића. У Београду, штампано у Краљевско - српској државној штампарији, 1896. - Dubrovnik, Dubovnik, V/1896, br.51/52, str.6.

118. *Симо Матавуљ*.- Зора, Мостар, I/1896, бр.3, стр.114-121; бр.4/5, стр.160-164.

119. *Александар Дима млађи. (Успомене и белешке)*. - Бранково коло, Нови Сад, 1896, бр.1, стр.23-27; бр.2, стр.52-58.

120. *Бијесни Орландо, витешки еп у 46 пјесама. Спјевао Lodovico Ariosto, пренјевао српски Драгиша Станојевић*. - Изд. Српска књ.Београд. - Дело, Београд, 1896, X, стр.320-326.

121. *Старе мисли о укусу*. - Зора, Мостар, 1896, бр.1, стр.26-28; бр.2, стр.64-66.

122. *Don Quoyote. Prevod Đorđa Popovića. Ilustracije Tona Johannota*. - Nada, Sarajevo, 1896, br.1, str.3-4 i 6-7.

1897.

123. *Из српских крајева. Пут Боке, Херцег - Нови*. - Бранково коло, Срем.Карловци, 1897, бр.2, стр.370-375; бр.13, стр.434-439.

124. *Јосип Берса: С мора и приморја*. - Летопис Матице српске, Нови Сад, 1897, св.190/2, стр.165-166.

125. *Како се Љубиша упознао са Ђуром Јакишићем*. - Србобран. Народни српски календар за 1898. годину, Загреб, 1897, стр. 110-117.

1898.

126. *Предговор*. - У: Хајнрих Хајне, Лирски интермецо. Пјесме. Друго поправљено, допуњено и илустровано издање./ Превоо Алекса Шантић. Мостар.Издање и штампа Пахер и Кисић,1898, стр.7-14.

127. *О negovanju narodne književnosti*. - Dubrovnik, Kalendar за 1899, Dubrovnik,1898, str.109-117.

128. *Занатска посла*.Књижевна козерија. - Зора, Мостар, 1898, бр.4, стр.131-134; бр.5, стр.170-174; бр.6, стр.202-206. О Љубомиру Недићу,Каменку Суботићу и Богдану Поповићу; о књижевним листовима, критици и критичарима.

129. *Хајне у српском преводу*. - Бранково коло, Нови Сад, 1898, бр.2, стр.60-63. Хајнрих Хајне: *Лирски интермецо / превоо Алекса Шантић*, Мостар, 1897.

130. *Под Висом. Цртице с Приморја*. - У: Србобран. Народни српски календар. Загреб, 1898, стр.63-68.

1898.

131. *Леопарди.Поводом стогодишњице му*. - Зора, Мостар, 1898, бр.9, стр.290-292.

132. *Велики варварин (Теодор Михајловић Достојевски)*. - Летопис Матице српске, Нови Сад, 1898, св.193/ 1, стр.87-102.

133. *"Au Monténégro"*. - Srpski glas, 1898, br.44, str.1-2. Prikaz putopisa Juliette Adam, objavljenog u *Nouvelle Revue* 15. 7. 1898.

1899.

134. *Змајеви идејали*. - Бранково коло, Сремски Карловци, 1899, бр.23/24, стр.731-733. О Јовану Јовановићу-Змају.

135. *На Бадњидан*. - У: Божићне приче. Од српских приповедача. Мостар, 1899, стр.133-170.

136. *Споменик Владици Раду*. - Бранково коло, Нови Сад, 1899, бр.8, стр.250-252. О пројекту Анастасија Боцарића.

137. *У Змајеву споменицу*. Записи српских књижевника. - Зора, Мостар, IV/1899, бр.6, стр.197-207. Поједине записе написали:

Mileno R. Vesnić, Radivoj Vrhovac, Vid Vuletić- Vukasović, Milka Grgurova, Luka Grdić-Bjeloksić, Hajim S. Davičo, Jelena Dimitrijević, Nićifor Dučić, Osman A. Đikić, Stevan Žakula, Ivan Ivanić, Momčilo Ivanić, Slobodan Jovanović, Darinka Kalićeva, Laza Kostić, Andra P. Lukić, Velja Miljković, Borislav Sl. Minić, Aleksandar Lj. Mitrović, Boža S. Nikolajević, Stojan Novaković, Milorad Pavlović, Sergije Popić, Jovan Protić, Jovan Radivojević-Vačić, Milivoj Radović, Milan Savić, Jovan Skerlić, Čiča Ilija Stanojević, Svetozar Ćorović, Antonije Hadžić, Marko Car, Miloš Cvetić, Bor. L. Cenić, Jovan Simeonović-Čokić, Aleksa Šantić.

138. *Војвода Максим Баћевић*. - Србобран. Народни српски календар за 1900. годину, Загреб, 1899, стр.75-80.

139. *Тицијан у Дубровнику*. - Српска звезда. Српски илустровани календар за 1901. годину. Београд, 1899, стр.27-30.

1900.

140. *Пјесме Милете Јакшића*. - Зора, Мостар, 1900, бр.1, стр. 35-37.

141. *Quo vadis?* – Srpski glas, Zadar, 1900, br.18, str.1-3. Приказ романа Хенрика Сјенкјевића у преводу Аугустас Харамбашића.

142. *Iz arhive nesuđenog "Književnika"*. (*Jedan neštampani pri-log M.Đ.Milićevića.*). - Srpski glas, Zadar, XXI/1900, br.36, str.1. Коаутор Милан Ђ. Милићевић. О припремању ревије у Загребу, која није изашла. У другом дијелу објављен чланак Милана Ђ. Милићевића: "Књижевниче", снаго наша, добро нам дошао.

143. *Нови звуци*. - Бранково коло, Срем. Карловци, VI/1900, бр.2, стр.57-61. О позитивизму и реализму у књижевности.

144. *Капетан Латонер*. - У: Србобран. Велики српски народни календар за 1901. Загреб, 1900, стр.163-173.

145. *Тицијан у Дубровнику*. - У: Приповедач. Календар за просту 1901. годину. - Београд, 1900, стр.27-30.

1901.

146. *Критика или шиканерија*. - Бранково коло, Срем. Карловци, VII/1901, бр.47, стр.1503-1506; бр.48, стр.1537 – 1540; бр.49, стр.1561-1565; бр.50, стр.1598-1604. О критици Богдана Поповића.

147. *Новији српски писци*. Критичке студије дра Љубомира Недића. Прво коло. Београд, штампано у штампарији Краљевине Србије, 1901.- Летопис Матице српске, Нови Сад. 1901, бр.207, стр. 92-102.

148. *Алекса Шантић: Пјесме*. У Мостару 1901. Издавачка штампарија Пахера и Кисића. - Летопис Матице српске, Нови Сад, 1901, бр.209, стр.89-94.

149. *У пјесников вијенац*. О 50-тој обљетници Његошеве смрти.- Зора, Мостар, VI/1901, бр.10, стр.341-343+1 табла.

150. *Iz novije književnosti*.- Glasnik Matice dalmatinske, Zadar, I/1901-02, бр.2, стр.193-200. Потпис: М. С. О недовољном познавању српске књижевности у Хрватској и обратно.Обрађују се писци: Aleksa Šantić, Mileta Jakšić, Milorad J. Mitrović, Stevan Sremac, Branislav Nušić, Borisav Stanković и неки други.

151. *Noviji pjesnici*.- Glasnik Matice dalmatinske, Zadar, I/1901-02, 4, 422-426. Потпис: М.С.Приказ: Јован Дучић, *Пјесме*.

152. *Дон Рамонде Компоамор.Књижевни профил*.-Летопис Матице српске, Нови Сад, 1901, св.210/6, стр.54-70.

153. *Фразерство у језику*.-Коло, Београд, 1901, бр.10, стр.610-612.

154. *Како да прославимо 19. октобар ? Писмо уреднику "Зоре" Атанасију Шоли*. - Зора, Мостар, 1901, бр.5, стр.157 - 158. 50.годишњица Његошеве смрти.

1902.

155. *Pietro II et il suo Gorski Vienaz*.- *U: Il serbo della Mopntagna. Quadro storico del secolo XVII di Pietro Petrovich-Njegus*. Traduzione dal serbo dr Giovanni Nikolić.Fabriano, prem.stob. tip. Gentile,1902, str.5-16.

156. "Зора".- Пријеглед, 1902, бр.5/6, стр.84-88. О часопису *Зора (1896)*. Аутор идентификован из текста чланка

157. *Павле Поповић о "Горском вијенцу"*. - Српски глас, Задар, 2.12.1901.

158. *Pro domo*.- *Novi književni listovi*.- *Proslava 50.godišnjice Petra II Petrovića Njegoša*.- "S mora i s planine" od Sima Matavulja. - Glasnik Matice dalmatinske, Zadar, II/1902/03, br.1, str. 68-72.Potpis: С.М.О часописима *Pokret (1896)*, *Srpska domaja, Srđ* и о прилозима посвећеним Петру II Петровићу Његошу у *Бранковом колу, Зори (1896) и Колу (1902)*.

159. *Изјава Марка Цара*.- Народност, VI/1902, бр.70, стр.3.

160. *Из новије српске лирике*. Милорад Ј. Митровић.- Бранково коло, Нови Сад, XVIII/1902, бр.1, стр.16 - 22. Приказ дјела: *Књига о љубави*.

161. *Владика Раде и Срби католици*. О Божићу 1901.- Бранково коло, XVIII/1902, бр. 4/5, стр.131-136. Уз текст је штампана Његошева пјесма: *Србин Србима на части захваљује*.

162. *Омладина и књижевност*.- Бранково коло, VIII/1902, бр.14, стр.417-421. Савјети омладини, како треба писати. Поводом покретања омладинског часописа *Покрет*.

163. *Племенски дух у књижевности*.- Бранково коло, Нови Сад, VIII/1902, бр.31/33, стр.961-967.О особинама појединих народа како се рефлектују у њиховим књижевностима.

164. *Жена у књижевном животу*.- Бранково коло, Нови Сад, VIII/1902, бр.34/36, стр.1057-1061.

165. *Књижевност и политика*.- Бранково коло, Нови Сад, 1902, бр.39, стр.1217-1223.

166. *Критика и критичари*. -Бранково коло, Нови Сад, VIII/1902, бр.42/43, стр.1313-1316.

167. *Антологија српске критике*. - Бранково коло, VIII/1902, бр.46, стр.1414-1444. О потреби издавања антологије српске књижевне критике и о начину како би требало да буде редигована.

168. *За еманципацију књижевника*. - Бранково коло, VIII/1902, бр.50, стр.1569-1574.Уопште и посебно у Србији.

169. *Тицијан у Дубровнику*.-У: Одабране песме и приповетке. Београд, Издање Т. Чађеновића, 1902, стр.27-30.

170. *Двострука завјера*. Приповијетка из приморске прошлости. - Србобран. Српски народни календар за 1903. годину. Загреб,1902, стр.67-78.

171. *Римска невеста (Franceska da Rimini)*. - Коло, Београд, 1902, бр.4, стр.225-230.

172. *Petronius integer*. (Један латински рукопис из Далмације). - Коло, Београд, 1902, бр.7, стр.404 - 413; бр.8, стр.479 - 483. О Петронију Арбитру и његовом дјелу *Сатирикону* сачуваном у рукопису *Codex Traguriensis*.

173. *Поглед на данашњу француску књижевност, од дра Јована Скерлића*. У Новом Саду, *Штампарија српске Браће Поповића*, 1902.- Коло, Београд, 1902, бр.8, стр.523-526.

174. *L'Opinion publique en France d'après la poésie politique et sociale 1830 a 1848. Dissertation de doctorat présentée a la Faculte des Lettres de l' Université de Lausanne par Jean Skerlich, licencié*

és lettres .Lausanne,imprimiere Constant Pache - Varidel,1901. - Srđ, Dubrovnik,1902, br.1, str. 29 - 32.

175. *Victor Hugo.- Srpski glas, Zadar, 1902, br. 8, str.1-2.*

176. *Емил Зола.- Српски глас, Задар, 1902,бр.39, стр.1-2.*

1903.

177. *(Један српски епос.).- Глас Црногорца, Цетиње, XXII/ 1903, бр.3, стр.2.Приказ књиге: Никола Ђорић, Косово. – Епопеја о боју на Косову пољу.*

178. *Jöachim der Schuggler. Deutsch von M.Sardelić.-Mitt- heilungen des Vereins zur Förderung der Volkswirtschaftlichenn Interessen des Königreiches Dalmatien in Wien, 1902, Nr 7 - 8. Prevod pripovijetke Аćим Крјумћар.Štampano i као Р.о.*

179. *Régi iasmerösök.Szinhuzban.Prev.T.Scribics..-Pésci Napoló, 1903, 50.*

180. *Љубомир П. Ненадовић. Књижевни есеј.- Летопис Мати- це српске, Нови Сад,1903, св.219, стр.1-29.*

181. *Љубомир Недић. - Летопис Матице српске, Нови Сад, 1903, св.222, стр.1-15.*

182. *Косово, епопеја о боју на Косову. - Трговински гласник, Београд, XIII/1903,бр.5, стр.3.*

183. *Косово, епопеја о боју на Косову. - Слога, 1903,бр. 8, стр.3. Приказ књиге Николе Ђорића. – Податак о писцу из садржаја чланка.*

184. *Laza Kostić: O Jovanu Jovanoviću Zmaju. – Glasnik Matice dalmatinske, Zadar,III/1903-04, br.2, str.211-214.*

1904.

185. *Живот. - Босанска вила, Сарајево, XIX/1904, 12, 235. Приказ књиге: Симо Матавуљ, Живот. Издање књижарнице Све- тислава Б.Цвијановића, Београд, 1904.*

186. *„Са острва“, приповјетке Ива Ђипка.- Босанска вила, Сарајево,XIX/1904, бр.15/16, стр.207-209.*

187. *С бојног и љубавног поља. Пригодне приче.- У: Мала библиотека. Уредник Ристо Кисић, Мостар, 1904, стр.94.*

188. *За критику и за истину.- Бранково коло, Нови Сад, X/1904,36, 1143-1147. Осврт на књижевну студију: Милан Бог- дановић, Милан Беговић, Војислав Илић, Мостар 1905.*

1905.

189. *Светле слике.* (Светле слике, написао Драгутин Илић. Издао Срп. књ. задруга: Београд, штампарија "Доситеј Обрадовић", 1903.) - Босанска вила, Сарајево, XX/1905, бр.6, стр.92-93.

190. *Стјепан Митров Љубиша.* - Летопис Матице српске, Нови Сад, 1905, св. 232, стр.67-97.

191. *Iz srpske književnosti.* (Pro domo mea. Sadašnji momenat u srpskoj književnosti. Simo Matavulj. Ivo Ćipiko. Petar Kočić. Pozdrav "Lovoru". - Lovor, 1905, бр. I/1, стр.27-29.

192. *Iz srpske književnosti.* (Carlyle u srpskom prevodu. Svetle slike od Dragutina Ilića. Svetozar Ćorović i njegove hercegovačke priče.) - Lovor, 1905, I/4, 123-125.

193. *Дијалектоманија.* - Бранково коло, Нови Сад, XI/1905, бр.3, стр.65-70. О употреби дијалеката и турцизма у српској књижевности.

194. *Под Висом. Цртице с Приморја.* - У: Петар Николић, Светосавски дар српској деци. Загреб, 1905, стр.63-68.

1906.

195. *О књижевној критици.* Теоријско-практична расправа. - Летопис Матице српске, 1906, св.240, стр.1-24. У кривој употреби фразе "Еолова лира" код Војислава Илића и Владимира Ђоровића.

196. *"Опште тајне и једнаке".* - Бранково коло, Нови Сад, 1906, бр.22, стр.29-30.

197. *Опјесмама Светислава Стефановића.* - Летопис Матице српске, Нови Сад, 1906, св.235; стр.95-103; св.236; стр.80-92. Осврт на збирку *Песме оригиналне и преведене, I-III*, Мостар, 1903-1905.

198. *Приповјетке Светозара Ђоровића.* - Летопис Матице српске, Нови Сад, 1906, 237, 100-107. Осврт на Ђоровићеве приповијетке: *У часовима одмора.* Књига прва. У Мостару 1903; *У часовима одмора.* Књига друга. У Мостару 1904; *Женидба Пере Карантана.* У Мостару 1905.

199. *Милан Будисављевић: Тмурни дани.* Приповијести. У Мостару, 1906. Штампарско-умјетнички завод Пахера и Кисића. Св. 116-118 „Мале библиотеке“ - Летопис Матице српске, 1906, св.238, стр. 89-95.

200. *Прогнани краљеви Сликe из живота.* - Летопис Матице српске, Нови Сад, 1906, бр.237, стр. 69 - 79.

1907.

201. "Еолова лира" у српској поезији и у српској критици.- Српски књижевни гласник, Београд, 1907, бр. 8, стр.606 - 609. Приказ пјесама:Светислава Стефановића, *Песме оригиналне и преведене*. У Мостару. Изд.и штампа Издавачке књижарнице Пахера и Кисића у Мостару 1903, 1904. и 1905.године

202. *Деветнаести вијек (или Васкресеније аристократије)*. Од Оскара Левија. - Народ, 1907, бр. 2 Додатак ускршњем броју Листа.

203. *Др јур. Александар Митровић: Један јубилеј. (Cesare Lombroso)*. Прештампано из "Архива за правне и друштвене науке", Београд, 1906. - Српски књижевни гласник, Београд, 1907, бр.18/4, стр.299-302.

204. *Војна и мир... у браку*. - Летопис Матице српске, Нови Сад, 1907, св.245,стр. 85 - 99.

205. *In extremis. Слика из живота*. - Летопис Матице српске, Нови Сад, 1907, бр. 243, стр. 80-86.

1908.

206. *Глумци у Кастилрибнику*. - Летопис Матице српске, Нови Сад, 1908, св.251, стр.28-47.

207. *Tiziano a Ragusa. Dal libro: "S bojnog i ljubavnog polja" dfi Marco Car. (Versionedi G.de P.)*.- Smotra dalmatinska, 1908, br.36, str. 1-2.

208. *Kapetan Latoner (La Tonnerre), crta iz bojeva na Jadranu*.- Бока, Котор, Велики илустровани календар за 1909. годину. Котор, 1908, стр. 25-26.

209. "Енејида" у српском народу. Г.Николе Вулића.- Српски књижевни гласник, Београд, 1908, бр. 20/1, стр.5; бр.2, стр.140 - 142. Превод дјела Публија Вергилија Марона.

210. *Едмондо Деамићис (1846-1908)*.- Српски књижевни гласник, Београд, 1908, бр.20/7, стр.502-505.

211. *Missa solemnis*.- Српски књижевни гласник, Нови Сад, 1908, бр.20/10, стр.721-727.

212. *Војислав Илић у издању С.К. Задруге*.- Босанска вила, XXIII/1908, бр.26, стр.413-415.

213. *Пошљедње виђење*. - Народ, II/1908, 87, Прилог Ускршњи, стр.1.Опис потоњег виђења са Симом Матавуљем.

214. *Dalmatia –for ever!* – Savremenik, 1908, br.2, str.94-96.
Prikaz djela Maude M.Holbach: *Dalmatia the Land where East Meets West*. London, 1908.

215. *Sa umjetničke izložbe u Spljetu. (Utisci jednog laika).*-
Dubrovnik, 1908, Dubrovnik, str.50-53. Povodom prve dalmatinske
izložbe u Splitu (1908).

1909.

216. *Алекса Шантић: Пјесме.У Мостару 1908. Издање
мишчево.*- Босанска вила, Сарајево,1909, бр.2, стр.28-29.

217. *Јован Дучић.*-Босанска вила, Сарајево, 1909, бр.5, стр.
65-67.

218. *Јован Скерлић: Књиге и писци.III.Београд, 1908. –*
Босанска вила, Сарајево,1909, бр.6, стр.92-95.

219. *Светозар Ђоровић.*-Босанска вила, Сарајево, 1909,
бр.13/14, стр.193-194.

220. *Његош у чика-Љубиним писмима.*-Босанска вила,
Сарајево, 1909, бр.19/20, стр.305-306.

221. *Симо Матавуљ у Херцег-Новом.Успомене и белешке.*-
Летопис Матице српске,- Нови Сад, 1909, св.253, стр.1-27.

222. *Са Јадрана. Пјесме Рикарда Каталинића Јеретова
(1902-1908).*-Летопис Матице српске, Нови Сад, 1909, св.255, стр.66-
67.Потпис: М.Ц.

223. *Војислав Ј.Илић Млађи.Чачак.Штампарија Стевана
Матића,1909.*-Летопис Матице српске, Нови Сад, 1909, св.256,
стр.71-72.Потпис: М.Ц.

224. *Гдје Косовци суде.Слика из живота.*-Летопис Матице
српске, Нови Сад, 1909, св.258, стр.40-45.

225. *Прогони краљева.Слика из живота.*-Српска ријеч, 1909,
св.254, стр.1-2; бр.256, стр.1-2.

226. *Божидар Петрановић.* Поводом стогодишњице његова
рођења.- Летопис Матице српске, Нови Сад,1909, 255, 82-83. Потпис:
М.Ц.

227. *Горски вијенац владике црногорскога Петра Петровића
Његоша.* Пето издање с коментаром Милана Решетара. У Београду,
издање књижаре С. Б. Цвијановића, 1909.- Летопис Матице српске,
Нови Сад,1909, св.256, стр.80-82.

228. *Dalmatien das Land Wo Ost und West sich begegnen.* Von Maude M. Holbach. Deutsch von Marie Seifert. Wien, A. Hartleben's Verlag, 1909. - Летопис Матице српске, Нови Сад, 1909, св. 260/8, стр. 70-72.

229. *По Равним Котарима и кршиној Буковици.* Написао Иван Андровић. Друго допуњено издање. Задар, брзотискара „Католичке хрватске тискарне”, 1909. – Летопис Матице српске, Нови Сад, 1909, св. 260, стр. 72-73. Потпис: М. Ц.

230. *Далматинска путовања Хермана Бара.* - Српски књижевни гласник, Београд, 1909, бр. 23/8, стр. 589-592. Hermann Bahrt, *Dalmatinische Reise*, Berlin, 1909.

231. *Далматинска путовања Херманна Вахра.* - Народни лист, 1909, бр. 89, стр. 2.

232. *Уметничка Далмација у Сплиту.* - Летопис Матице српске, Нови Сад, 1909, св. 253/1, стр. 89-95; бр. 2, стр. 71-75. Прва далматинска изложба у Сплиту, 1908.

233. *О језику и за језик.* - Летопис Матице српске, Нови Сад, 1909, св. 10, стр. 146-147.

1910.

234. *Тодор Стефановић Виловски.* Моје успомене. (1867-1881). Прештампано из „Бранкова кола“. Сремски Карловци 1907.- Бранково коло, Сремски Карловци, XVI/1910, бр. 8, стр. 125-126.

235. *Јади Грга Танфаре.* - Летопис Матице српске, Нови Сад, 1910, св. 265, стр. 14-30.

236. *Српска књижевна задруга.* Књ. 121. *Пауци* од Ива Ћипика. 1909. - Летопис Матице српске, Нови Сад, 1910, св. 261, стр. 83-84.

237. *Око писаћег стола. Козерија.* - Српски књижевни гласник, Београд, 1910, бр. 25/2, стр. 81-87

238. *Стојанка. (Из посмрчади пријатеља Богдана).* - Летопис Матице српске, Нови Сад, 1910, св. 25/11, стр. 8012-812; св. 12, стр. 881-892.

239. *Дубровник у Наполеоновој епонеји.* - Летопис Матице српске, Нови Сад, 1910, св. 279/9, стр. 49-61. Приказ дјела др Л. Војновића: *Пад Дубровника*. Загреб, 1908.

1911.

240. *Pisa desideria*. - Српски књижевни гласник, Београд, 1911, XXVI/10, стр.760-764. О потреби књижевног часописа који би његовао књижевно јединство Срба и Хрвата. Поводом чланка у *Бранковом колу* о развоју епских пјесама код Срба и Хрвата.

241. *Мала библиотека „Матице српске у Дубровнику“*. Књига I Доситије Обрадовић. Споменица о посмртној му стогодишњици 1811-1911. Написао Данило Петрановић. - *Летопис Матице српске*, Нови Сад, 1911, св.277, стр.71. Потпис: М. Ц.

242. *Denkmäler der Kunst in Dalmatein, herausgegeben von Georg Kowalczyk, mit einer Einleitung von Cornelius Gurlitt. Berlin, MCMIX, Verlag für Kunstwissenschaft*. - *Летопис Матице српске*, Нови Сад, 1910, св.277/7, стр.71.

243. *Дон Рамон од Кампоамора. (Пјесник шпањолски)*. - Босанска вила, Сарајево, 1911, бр.19, стр.299 - 300; бр.20, стр.317 -318; бр.23, стр.253-256; бр.24, стр.366-368.

244. *Доситеј и Томазео*. - *Летопис Матице српске*, Нови Сад, 1911, св.278, стр.62-67. Доситеј Обрадовић и N. Tommaseo.

245. *Дубровачка јесен*. - *Летопис Матице српске*, Нови Сад, 1911, св.283/284, стр.1-9.

246. *А.Г. Матош: Наши људи и крајеви (Портрети и пејзажи)*. У Загребу 1910. Власник и накладник Ј. Сокол. - *Летопис Матице српске*, Нови Сад, 1911, св. 281, стр.63-68.

247. *На римском форуму*. - *Народ*, 1911, бр.155, стр.2-3.

248. *Шантићева „Хасанагиница“*. (Утисци једног читаоца). - Српски књижевни гласник, Београд, 1911, XXVII/5, стр.388-394.

249. *Умјетност у литератури*. - *Дан*, 1/1911, бр. 1/2, стр. 8 - 13.

250. *Литература и народност*. - *Летопис Матице српске*, Нови Сад, 1911, св. 282, стр.1 - 11.

251. *С јубиларне изложбе у Риму. Рим, јуна 1911.* - *Летопис Матице српске*, 1911, св.279/7, стр.64-72. *Esposizione di Roma 1911. Paviglione delle belle arti del Regno di Serbia*.

252. *Мала психологија укуса. Српској омладини приказао Марко Цар*. - *Летопис Матице српске*, Нови Сад, 1911, св.280/8, стр.1-12.

253. *Наше приморје. Приказ проф. Паренте*. - *Бранково коло*, Нови Сад, 1911, бр.1, стр.1-3.

254. *Приморке.Књижевне белешке.* - Бранково коло, Нови Сад, 1911, бр. 32, стр.509 - 510.

255. *Физичко васпитање и демократија.* - Народ, 1911, бр. 144, стр.1 - 2.

256. *У знаку ћесара Диоклецијана. (Археолошка изложба у Риму).*-Српски књижевни гласник, Београд, 1911, бр.27/3, стр.208-213.

1912.

257. *Литература према животу и народности.*-Србобран. Народни српски календар за 1913. годину. Загреб, 1912, стр.71 - 82.

258. *Сава Бјелановић као путописац.* - Бока (календар), 1912, стр.4-5.

259. *Нова жетва.* - Народ, Мостар-III/1912, бр.178, стр.1. Приказ збирке пјесама: Rikard Nikolić, Kroz svjetlost i sjenu.

260. *Мала библиотека Матице српске у Дубровнику.* Књига 3. Др. Франо Кулишић: *О Меду Пуцићу.* У спомен тридесете обљетнице смрти (1882-1912). Штампa Српске штампарије у Дубровнику. - Народ, Mostar-Sarajevo, III/1912, бр.213, стр.1-2.

261. *За српску књигу и за истину.* - Народ, Mostar-Sarajevo, III/1912, br.237, str.1-2; br.238, str.1. Полемика с Франом Кулишићем око Кулишићева рада о Меду Пуцићу.

262. *“Књижевни часови“ од Луја Војновића.*- Преглед, III/1912, бр.3, стр.146-149.Приказ дјела: Лујо Војновић, Књижевни часови (1890-1905). Наклада књижаре М. Breuera. Zagreb 1912.

263. *Једна презрива истина? (Из моје бележнице).* - Народ, Mostar - Sarajevo, 1912,бр. 257 (божићни прилог).

264. *Monsieur Denisot.*- Narod, Mostar-Sarajevo, 1912, br.196, str.1.Prikaz romana Georges Lecomte:*Les Valets*, Paris,1898.

265. *Народна књижевност и “национализам”.* - Летопис Матице српске, Нови Сад, 1912, св.281/2,стр.1 - 8.

266. *Политика и књижевност.* - Народ, Мостар - Сарајево, 1912, бр. 179, стр.1.

267. *Култ непозваности.* - Народ, Мостар - Сарајево, 1912, бр. 185, стр. 1 - 2. Осврт на књигу Emilia Farea *Le cultede l'incompetence*, Paris, 1911.

268. *Italijansko vaskresenje.* - Народ, Мостар - Сарајево, 1912, бр.193, стр.2 - 3.Приказ дјела Henri Béranger: *Les résurrectiones italiannes*, Paris, 1912.

269. *Pro nascituro.*-Dubrovnik, Dubrovnik, 23. VI 1912.

1913.

270. *Предговор.*-Петар Петровић Његош: Горски вијенац владике црногорског Петра Петровића Његоша. Ново издање с уводном ријечи Марка Цара.-Херцег-Нови: Јово Секуловић, 1913, стр.5 - 15.

271. *Na Jadranu.*- Samostalnost, Praha, 1913, 32. Prilog: Naše nedele.

272. *Pietro Kasandrić: Canti popolari serbi e croati, tradotti et annotati da – Venezia, Istituto veneto di arti grafiche, 1913.*- Летопис Матице српске, Нови Сад, 1913, ССХСIV /4, стр.90-95.

273. *О појму „класично“.*- Босанска вила, Сарајево, XXVIII /1913, бр. 11 - 12, стр.161 - 163.

274. *О појму “класично”.*- Вечерње новости, 21/1913, бр. 188, 12.7, стр. 1 - 3.

275. *Литерарна умјетност.*- Летопис Матице српске, Нови Сад, 1913, св. 295, стр. 1 - 12.

276. *Естетичка писма из Рима.* - Српски књижевни гласник, Београд, 1913, бр. 30/12, стр. 926 - 931; бр. 31/1, стр. 43-52; бр. 2, стр.134-141; бр. 3, стр.205 -2 10; бр. 5, стр.373 - 379; бр. 6, стр. 445-450; бр.7, стр.531 - 542; бр. 8, стр. 613 - 619; бр.9, стр.674 - 684; бр.10, стр. 770 - 781; бр.11/12, стр.873 - 878.

277. *Натко Нодило.* - Српски књижевни гласник, Београд, 1913, бр. 30/4, стр. 265 - 276. Некролог.

278. *Dioklecijanova palača.* - Narodni list, 1913, 62.Prikaz djela Jacques Zeiller i Ernst Hébrad: *Le Palis de Dioclétien à Spalato.*

279. *Spalato, de palais de Dioclétien relevés et restauration par Ernst Hébrad, archit. di Gouvernement; texte par Jacques Zeiller, professeur à l' Université de Freiburg (Suisse). Préface de Charles Diehl, profeseur a la Sorbone. Libraire générale de l'architecture et des art décoratifs. Ch. Messin, éditeur 1912.* - Српски књижевни гласник, Београд, 1913, бр. 31/1, стр.75 - 77.

1914.

280. *Војислав Ј. Илић Млађи: „Крвави цветов“.* Београд, Штампарија „Штампе“, 1914. - Босанска вила, Сарајево, XXIX/1914, бр.1/6, стр. 82.

281. *Претече националног јединства.* Фра Андрија Качић.- Народни лист, LIII/1914, 34.

282. *Фра Андрија Качић. (Претеча националног јединства).*- Народ, 1914, бр. 386, стр. 2.

283. *Јован Скерлић.* - Народни лист, LIII/1914, 39. Потпис: М. Ц. In memoriam.

1916.

284. *Monsignor Frano Bulić.* - Narodni list, 1916, br. 103. Potpis: M. C.

1917.

285. *Sitne pare pjesnikova blaga.* (Pismo uredniku „Savremenika“). - Savremenik, 1917, str. 130 - 132. У тексту два писма Змајева, Каменица, 13.IV.1902 и 9.IV.1902, с текстом пјесама: *Пеџан, Неваљанац, и Шеџе* (по Uhlandu).

1918.

286. *Simo Matavulj: Bakonja fra - Brne. Njegovo đakovanje i postrig. Za štampu priredio i s uvodom propratio Marko Car.* - Zadar, Međunarodna knjižara E. de Schönfelda, 1918, str. III-XIV.

287. *Okolo „Bakonje fra Brne“.* - Savremenik, 1918, str. 26 - 32. Приказ дјела С. Матавуља.

288. *Prežvakani simbolizam.* - Hrvatska njiva, II/1918, 36, 623 - 624. О погрешном гледању на различите смјерове европске књижевне дјелатности.

289. *Nov nazadak u jeziku.* - Savremenik, 1918, br. 1, str. 45 - 47. О језику књижевних дјела.

290. *Psihologija modernizma.* - Savremenik, 1918, br. 3, str. 149 - 151.

1919.

291. *Хајнрих Хајне: Лирски интермеџо / Преџео Алекса Шантића.* - Издање И. С. Ђурђевић, Београд - Сарајево, 1919, стр. 3 - 11. Мала библиотека, 199.

292. *У знаку лепоте.* - Политика, 1919, бр. 4274, стр. 1 - 2. О љепоти у књижевности.

293. *Предратна продукција и наша књижевна обнова.* - Политика, 1919, бр. 4213, стр. 1-2.

1920.

294. *Kvantitet i kvalitet ili preobrat jednog filozofa.* - Jugoslovenska obnova – njiva, 1920, br. 12, str. 249 - 251. О Guljelmu Fereru.

295. *Подгрејани симболизам.* - Српски књижевни гласник, НС, 1920, 1/2, стр. 120 - 123. О симболизму југословенских пјесника.

296. *Једнострани мозгови*. - Нови живот, 1920, бр.2, стр. 33 - 36. О једностраним виђењима југословенске стварности у иностранству.

297. *Истинити Пушкин*. - Нови живот, 1920, бр.7, стр.214 - 221. О реализму у Пушкиновим дјелима.

298. *Друштвени задатак уметности*. - Нови живот, 1920, бр.7, стр.214 - 217; бр. 8, стр.249 - 252.

299. *Alta poësis. Госпођи О.Л.* - Мисао, Београд, 1920, бр.1, стр. 409 - 415. *Идеал цивилизације некад и сад. Поводом најновијих публикација Гуљелма Ферера*. - Просветни гласник, бр. 1, стр.1 - 5.

300. *Друштвени задатак уметности*. - Просветни гласник, 1920, бр. 4, стр. 201 - 209.

1921.

301. *Горски вијенац владике црногорског Петра Петровића Његоша. С предговором М.Цара*. - Херцег-Нови, Ј.Секуловић, 1921, стр.5 - 15. Библиотека за народ, књ.3.

302. *Потоњи критичари Стјепана М. Љубише*. - Мисао, III/1921, бр.V/6, стр.401-411. Поводом новог издања III књ. Скерлићевих есеја: *Писци и књиге. Изд. књижарнице Геце Кона, Београд 1920*.

303. *Аванградска поезија и аванградска критика*. - Мисао, III/1921, бр.45, стр. 367 - 375. Осврт на студију Светислава Стевановића о Љубомиру Недићу.

304. *Песме Мирка Королије*. - Српски књижевни гласник, НС, 1921, св. III/3, стр. 201 - 209.

305. *Светозар Ђоровић: Међу својима*. - Београд, Српска књижевна задруга, 1921. Предговор М.Цара, стр. III - VIII.

306. *О писцу и преводу ове књиге*. - У: Ги де Мопасан. На води / превео Марко Цар. - Београд, Издање Књижаре Здравка Спасојевића, 1921, стр. III - X.

307. *Anatol France dans les Mēmoires d'un conteur serbe*. - Jugoslavia, 1921, br. 4, str.7 - 8.

308. *Слике из приморског живота од Јурија Царичића*. - Српски књижевни гласник, Нови Сад, 1921, бр.4, стр.126 - 127.

309. *За наше Приморје*. - Братство, Београд, 1921, стр.85 - 95.

310. *Далмација у Наполеоновој епопеји*. - Братство, Београд, 1921, стр.123 - 133.

311. *Дубровник, уметничко насеље*. - Политика, Београд, 1921, бр. 4835, 9.10, стр.3. Додатак.
312. *Лудвиг Баварски*. - Политика, Београд, 1921, бр. 4884, 27. 11, стр. 4 - 5.
313. *Нови васпитач*. - Политика, Београд, 1921, бр. 4898, стр. 4. Кинематограф.
314. *Из моје бележнице*. - Венац, 1921, бр.4, стр. 274 - 275. Рефлексије.
315. *Наш споразум с Италијом*. - Нови живот, 1921, бр.1, стр. 9 - 11.
316. *Колесников*. - Време, 1921, бр.11, стр.2.
317. *Le jubilé d'un savant. Monsigneur Bulich*. - Jugoslavia, 1921, br. 8, str. 5 - 6.
318. *Оделење за уметност у Министарству просвете*. - Просвјета. Народни календар за 1922. годину. Сарајево, 1921, стр.92 - 94. **1922.**
319. *Једна књижевна принова. Три приповетке Вељка Петровића*. - Политика, 1922, бр. 5083, 20.6, стр.3 - 4. Приказ приповиједака у издању књижаре С. Б. Цвијановића, Београд 1922.
320. *Петар Хекторовић (1572-1922)*. - Политика, Београд, 1922, бр.5144, стр.1 - 2.
321. *Померене савести и десет приповедака Вељка Петровића*. - Политика, 1922, бр.5193, стр.3 - 4.
322. *За слободу критике и лојалност полемике*. - Политика, 1922, бр. 5042, 8.5, стр.3 - 4. Odgovor na članak: Svetislava Stefanovića, Književna pozadina protiv književne avangarde. - Misao, IV/1922, knj. VIII, br. 2, str.228 - 232.
323. *Теофил Готје (Један значајан јубилеј)*. - Политика, Београд, 1922, бр. 5207, стр.3- 4. Поводом 50-годишњице смрти.
324. *Горски вијенац владике црногорског Петра Петровића Његоша*. - Херцег-Нови: Јово Секуловић, 1922, стр.5 - 14. Библиотека за народ, књига 3.
325. *Са Јадрана*. - Политика, Београд, 1922, бр.5116, стр.4 - 5.
326. *Писма с мора. Утисци из Сплита*. - Политика, Београд, 1922, бр.5130, стр.1 - 2.
327. *Бесмртна прељубница. Анализа једне епизоде из Дантеовог „Пакла“*. - Српски књижевни гласник, НС, 1922, бр.6, стр.448 - 453.

328. *Буковчеви мемоари.*- Политика, Београд,1922, бр. 5214, стр.7. Приказ књиге *Мој живот* у издању СКЗ.

329. *Влахо Буковац, академски сликар.*- Илустровани лист, 1922, бр.20, стр. 8.

330. *Влахо Буковац.* - Српски књижевни гласник, НС, 1922, бр.1, стр.78 - 80.Потпис: М.Ц. Некролог.

331. *Једна прегршт истина.* - Политика, Београд, 1922, бр. 5070, 5.7, стр. 7. Мисли и афоризми.

332. *Једна васкрсла слика.*- Политика, Београд, 1922, бр.5062, 28.5, стр.5 - 6. О слици Марка Мурата „Долазак цара Душана у Дубровник” која је била нестала у вријеме Првог свј.рата.

333. *Изложба сунца и мора.*- Политика, Београд, 1922, бр. 5067, стр.2 - 3. Изложба Пашка Вучетића у Београду 25.5.1922. год.

334. *Мушка мода.*- Политика, Београд,1922, бр.5152, стр.1-2.

335. *Једна сугестивна књига.*- Политика, Београд, 1922, бр. 5228, стр.6 - 7.Приказ књиге *Salons ValerianaTorniusa* (Leipzig,1913).

336. *Грчка култура. Сан једног зимског јутра.*- Просветни гласник, 1922, бр.3/4, стр.129 - 133.

337. *Културни дефетизам.*-Американски Србобран, Питсбург, 1922, бр.81-82.

338. *Културни дефетизам.*- Политика, Београд, 1922,бр. 5049, 15.5, стр.7-8.

339. *Шибеник и Шибеничани.*- Политика, Београд,1922, бр.4935, стр.2.

340. *Краљев двор у Дубровнику.*- Ново доба,1922,бр.9, стр.2.

341. *Краљев двор у Дубровнику.*-Политика, Београд,1922, бр.4924, стр.9 - 10.

342. *Буковчев Краљ.*- Политика, Београд, 1922, бр.4970, стр. 3. Портрет краља Александра Карађорђевића који је урадио Влахо Буковац.

1923.

343. *Иво Ћипико (1869-1923).*-Политика, Београд, 1923, бр. 5542, стр.3 - 4. Некролог.

344. *Књижевна експресија и њени најновији тумачи.* - Политика, 1923, бр.5366, стр.2 - 3.О експресионизму у књижевности.

345. *На горњем Јадрану.* - Политика, Београд, 1923, бр.5283, стр.11 - 12.

346. *Белешке о критици*. - Српски књижевни гласник, НС, 1923, VIII/2, стр.126 - 132.

347. *Предговор*. - У: Симо Матавуљ, *Биљешке једног писца*, Београд, Време, 1923.

348. *Симо Матавуљ (1852-1908)*. - У: Симо Матавуљ, *Из разнијех крајева*. - Приповијетке. Београд, Српска књижевна задруга, 1923, стр. III - XVIII. Коло 27. број 177.

349. *Динко Шимуновић: Породица Винчић*. Београд, *Књижевна Радеца Кона 1923*. - Српски књижевни гласник, НС, 1923, бр. 2, стр. 156-157. Potpis: М. Ц.

350. *Једна добра књига за децу*. - Српски књижевни гласник, НС, 1923, бр. 8, стр. 630 - 631. Књига Данице Бандић: *Тера баба козлиће*, Београд, 1923.

351. *Прослава Петра Хекторвића (1572-1922)*. - Вардар (календар), 1923, бр. 12, стр. 66-67. Поводом 350-годишњице смрти.

352. *Једна прегршит истина*. - Американски Србобран. Календар за 1923. годину. Питсбург, 1923, стр. 110 - 111.

353. *Белешке о критици*. - Српски књижевни гласник, НС, 1923, бр. 2, стр. 126 - 132.

354. *Јубилеј једна краљице*. *Кармен Силвиа*. - Време, 1923, бр. 378, стр. 22.

355. *Андрија Качић - Миошић*. (*Један претходник народног једињења*) . - Братство, 1923, XVII, стр. 166 - 170.

356. *Војновићева "Историја Далмације"*. - Dubrovnik, Dubrovnik, 1923, br. 1 - 2, str. 88 - 93.

357. *Povodom jednog prevoda. Utisci jednog čitaoca*. - Просвета. Календар за 1924. Сарајево, 1923, стр. 183 - 190. Д. С. Мерешковски: *Ускрсли богови*, превео Исо Великановић.

358. *Проналажење Далмације*. - Политика, Београд, 1923, бр. 5372, 7 - 9. 4, стр. 13 - 14.

359. *Дубровачки двор*. - Српски књижевни гласник, НС, 1923, бр. 1, стр. 49 - 52. Приказ дјела Божа Цвјетковића: *Dubrovački dvor*, Zagreb, 1922.

1924.

360. *О уметничкој критици и о ширењу уметности*. - Српски књижевни гласник, Нови Сад, 1924, бр. 8, стр. 595 - 604.

361. *Покрет*, I/1924, 12, 19 - 22.

362. *Томазео и Доситије*. (О 50-годишњици Томазеове смрти.)- Покрет, Београд, I/ 1924, бр. I/14, стр. 222 - 223. N. Tomaseo и Д. Обрадовић.

363. *Божидар Петрановић (1874-1924)*.- Политика, Београд, 1924, 5898, б. Потпис: М. Ц. Поводом 50-годишњице смрти.

364. *Никола Томазео*. О педесетогодишњици његове смрти. – Српски књижевни гласник, НС, 1924, XII/1, стр. 24 - 29.

365. (*О Јовану Скерлићу*).- Српски књижевни гласник, НС, 1924, XII/2, стр. 124 - 125. Поводом 10-годишњице смрти.

366. *Књижевно првенче Петра Кочића*.- Вардар (календар), Скопље, XIII/1924, стр. 92 - 98. О Кочићевим приповијеткама.

367. *Стјепан Митров Љубиша (1824-1924)*.- У: Стјепан Митров Љубиша, Приповијести црногорске и приморске. - Београд: Српска књижевна задруга, 1924, стр. III - XXX. Коло XXVII. бр. 177.

368. *Нове књиге Српске књижевне задруге*. - Мисао, Београд, 1924, бр. 6, стр. 1574 - 1579. Приказ Кола за 1924.

369. *Криза идеала*. - Мисао, Београд, 1924, бр. 1, стр. 1109 - 1112.

370. *Новине и новинари*.- Покрет, Београд, 1924, бр. 23/24, стр. 392 - 394.

371. *Укус и неговање лепота*. - Мисао, 1924, бр. 4, стр. 280 - 291. Предавање на Народном универзитету у Београду 12. јануара 1924. године.

372. *Геније и лудило*.- Српски књижевни гласник, НС, 1924, бр. 3, стр. 346 - 349.

373. *Демократизам и уметност*.- Демократија, 1924, бр. 1202, 11.5, стр. 2 - 4.

374. *Иво Ћипико*. - Просвјета (календар). Сарајево, 1924, стр. 201 - 202. Некролог.

375. *Херцег-Нови*.- Мисао, Београд, 1924, бр. 5, стр. 1490 - 1491. Приказ истоимене књиге Тома Поповића.

376. *Никола Томазео и српскохрватски језик*.- Гласник Професорског друштва, Београд, 1924, бр. 4/5, стр. 249 - 253.

1925.

377. *Стјепан Митров Љубиша (1824-1924)*.- Братство, Београд, 1925, XIX, стр. 321 - 325.

378. *Влахо Буковац (1955-1922)*. - У: Влахо Буковац, Мој живот. Београд: Српска књижевна задруга, 1925, стр.V-XVI. Коло XXVIII. Број 186.

379. *По Јужном Јадрану*. - Алманах Јадранске страже, Београд, 1925, стр. 530 - 532. Из књиге *Наше приморје*.

380. *Пут Боке Которске*. - Политика, Београд, 1925, бр. 6194, 24. VII, стр.10. Из књиге *Наше приморје*.

381. *Алекса Шантић*. - Венац, Београд, X/1924-25, бр. 4/5, стр. 330 - 338. Предавање 15.III. 1925. у Матици српској у Новом Саду.

382. *Говор г. Марка Цара одржан у сали Дома Слободе приликом давања „Горског вијенца“*. - Црна Гора, Цетиње, VI/1925, бр. 41, стр.3. Поводом преноса Његошевих костију на Ловћен, 21. IX 1925.

383. *Дубровачке елгије*. - Мисао, Београд, VII/1925, XVIII/129, стр.679 - 681.Prikaz књиге: Лујо Војновић, *Dubrovačke elegije*. Izd. knjižare J. Тошковића. Dubrovnik 1925.

384. *Класици литерарне уметности*. - Мисао, Београд, VII/1925, XIX/137, стр.1143 - 1147. Доказује да Ђура Јакшић није класик.

385. *У славу Његошеву*.- Мисао, Београд, VII/1925, XIX/139 - 140, стр.1363-1366. Говор приликом преноса Његошевих земних остатака са Цетиња на Ловћен 21.септембра 1925. год.

386. *„Бакоња фра Брне“*. Књижевна студија.- Српски књижевни гласник, НС, 1925, XIV/6, стр.417 - 425. Приказ дјела Сима Матавуља.

387. *Вештина разговарања*.- Мисао, Београд,1925, бр. 18/2, стр. 699 - 705.

388. *Херцег-Нови*.- Весник културе, Београд, 1925, бр.3, стр. 57 - 59. Приказ истоимене књиге Тома Поповића (Дубровник, 1924).

389. *Пашко Вучетић (1871-1925)*.- Мисао, Београд,1925, бр. 7, стр.521 - 524. Некролог.

390. *Један скроман просветни пионир*.-Покрет, Београд, 1925, бр. 39/40,стр. 252. О Јову Секуловићу, књижару из Херцег - Новог.

391. *Главне зимнице и летовалишта на Јадранском приморју*.- Алманах Јадранске страже, Београд, 1925, стр. 65 - 90 + 27 сл.

392. *Kriza ideala*.- Jugoslavija. Veliki ilustrovani kalendar za 1925. Џикаго 1925, стр. 53 - 56.

393. *Истински успех Школе за ритмику и пластику г-ђе Маге Магазиновић (маја у Манежу).*- Мисао, Београд, 1925, бр.18/2, стр. 776 -777 . Потпис: Ц.

1926.

394. *Пут Боке Которске.*- Американски Србобран. Српски народни календар за 1927. годину. Питсбург 1926, стр.115 - 117.

395. *Велики морски паук.*- Српски орао. Народни календар за 1927. годину. Велика Кикинда, 1926, стр.75 - 76.

396. *S Matavuljem u Šibeniku.*- Novo doba, Split, IX/1926, бр. 296, стр.30-31.

397. *Јурај Царић: „Слике из приморског живота”.* Књига прва: Преко Средоземног мора; књига друга: Преко Црног мора и Атлантика. Сарајево, 1926. - Српски књижевни гласник, НС, 1926, XVIII/4, стр.311 - 312. Потпис: М. Ц.

398. *Ђока Јовановић.*- Реч и слика, Београд, Земун, 1926, стр. 3-16.

399. *Влахо Буковац.*- Реч и слика, Београд, Земун, 1926, V, стр. 11 - 14.

400. *Литература и критика. Шта би требало да ради наша критика?* - Реч и слика, Београд, Земун, 1926, VI, стр.154 - 157.

401. *Цвијета Зузорић.*- Посвјета. Календар за 1927. годину. Сарајево, 1926, стр.162 - 165.

402. *Четрдесетогодишњи јубилеј српског вајара господина Ђоке Јовановића из Београда.*- Српско Косово, Косовска Митровица, 1926, бр.18, стр.3 - 4.

403. *Салони и конверзација. Предавање г. Марка Цара.*- Политика, Београд, 1926, бр. 6469, 27.4, стр.5. На Народном универзитету у Београду.

404. *Естетика улице. Услови о којима се мора водити рачуна при подизању модерног града.*- Политика, Београд, 1926, бр. 6493, 23.5, стр.7.

405. *У знаку лепоте. Апологија женског одела.*- Политика, Београд, 1926, бр. 6500, 30.5, стр.5.

406. *Монсињор Булић.*- Политика, Београд, 1926, бр. 6623, 2.10, стр.4. Поводом 80-годишњице др Франа Булића.

1927.

407. *Вече српских народних мотива обрађених ритмиком и пластиком. (Јавни час Школе г-ђе Маге Магазиновић, Манеж 14. II.1927).*- Мисао, Београд, 1927, бр. 2173-4, стр.253 - 255.

408. *Сава Бјелановић. О тридесетогодишњици његове смрти. 1897 - 1927.*- Политика, Београд, 1927, бр. 6783, 15.3, стр.7.

409. *Апостол енергије и магистар љубави.*- Политика, Београд, 1927, бр.6784, 15.3, стр. 7. Предавање М.Цара о Стендалу на Народном универзитету у Београду.

410. *Шетње кроз Београд. У дасингу и на улици.*- Политика, Београд, 1927, бр. 6802, 2.4, стр. 6.

411. *Сава Бјелановић.О тридесетогодишњици његове смрти: 1897 - 1927.*- Држава, Сплит, 1927, стр.289.

1928.

412. *Љубав у књигама и љубав у животу.* Козерија.- Воља, Београд,1928, бр.11/1, стр.1 - 6.

413. *Сава Бјелановић.О тридесетогодишњици његове смрти: 1897 - 1927.*- Братство, Београд,1928, XXII, стр. 157 - 165.

414. *Психологија једне кризе.*- Воља, Београд, 1928, бр.1/2, стр. 111 - 115.

415. *Стендал. Поклоник енергије и магистар љубави.*- Воља, Београд, 1928, I/4, стр. 257 - 266.

416. *Коста Петровић: Француски државници. Са предговором Пола Пенлевеа, Београд, 1928.* - Мисао, Београд, 1928, бр.26/1-2, стр. 95 - 98.

417. *Романизоване биографије: "Живот Гетеов" од Жана Марије Кареа.* - Мисао, Београд,1928, 28/7-8, стр. 492 - 495.

418. *Последња љубав Хајнриха Хајнеа.* - Мисао,Београд, 1928, 26/3-4, стр. 211 - 218. Према књизи Camille Seldon: *Les Derniers jours de Henri Heine* Paris, 1884).

419. *Стјепан Митров Љубиша.*- Политика, Београд, 1928, 25. новембра.

420. *Дух и култура XIX века.*- Мисао, Београд, 1928, 27/1-2, стр. 38 - 50.

421. *Национална борба у предратној Далмацији.*- Народна одбрана, Београд, 1928, бр. 33, стр. 532 - 533; бр. 34, стр. 547 - 551.

422. *Влахо Буковац (1855-1922).*- Алманах Јадранске страже, Београд, 1928-29, стр. 583 - 588.

1929.

423. *Милан Кашанин: Заљубљеници.* Приповетке. Београд „Народна мисао“ 1928.- Мисао, Београд, II/1929, XXIX/1 - 2, стр.120-121.

424. *Предговор*. - У: Савремене италијанске приповетке / Превели М. Цар и П. Буђић. Београд СКЗ, 1929, стр. III - XIV. Српска књижевна задруга. Забавник XXI.

425. *Славујев узлет*. (О 25-годишњици Змајеве смрти.). - Мисао, Београд, II/1929, XXXI/1 - 4, стр. 108 - 111. О Змају Јовану Јовановићу.

426. *Вида*. - Мисао, Београд, 1929, бр. 30/3-8, стр. 199 - 201.

427. *Зрнца необјављеног Змаја*. - Мисао, Београд, II/1929, XXXI/5 - 8, стр. 367 - 371. Четири писма Ј. Јовановића Змаја с коментаром М. Цара и три пјесме Змајеве: *Невалалац*, *Реџан* и *Шеве*.

428. *Одговор Марка Цара М. Црњанском*. - Време, Београд, IX/1929, бр. 2562, стр. 4. Полемика поводом одбијања Српске књижевне задруге да штампа *Путописе* М. Црњанскога.

429. *Због чега Марко Цар сматра да „Путописе“ Црњанског не треба примити за издања Српске књижевне задруге*. - Време, Београд, IX/1929, бр. 2567, стр. 6. Реферат Српској књижевној задрузи.

430. *За слободу критике и за истину*. - Време, Београд, IX/1929, бр. 2579, стр. 4. Полемика поводом одбијања СКЗ, да штампа *Путописе* М. Црњанскога.

431. *Да ударимо тачку*. - Време, IX/1929, бр. 2593, стр. 6. Полемика поводом одбијања СКЗ, да штампа *Путописе* М. Црњанскога.

432. *Зар још једном?... Па нека буде*. - Време, Београд, IX/1929, бр. 2609, стр. 4. Полемика поводом одбијања СКЗ, да штампа *Путописе* М. Црњанскога.

433. *Ivi Vojnoviću o dvadesetpetgodišnjici književnikovanja*. - *Savremenik*, VI/1911, 1, 11-28. - *Riječ*, Zagreb, XXV/1929, 27, 6. Прилоге написали: М. Strozzi-Ružička, Fr. Marković, Vl. Mažuranić, K. Lucerna, Fr. Plešić, J. Skerlić, I. Meštrović, M. Rački, I. Borštnik, N. Andrić, M. Begović, M. Ogrizović, M. Nikolić, M. Gorlović, A. Fijan, F. D. Marušić, M. Nehajev, I. Čipiko, R. Nikolić, D. Šimunović, A. Šantić, F. Hrčić, J. Miličić, M. Car, I. Krnic, R. Kolarić-Kišur, J. Milaković, D. Domjanić, M. Uskoković, V. Car Emin, P. Petrović-Pecija, B. Lovrić, Lj. Dvorniković, R. Katalinić-Jeretov, D. Prohaska, J. Benešić, A. Milčinić, B. Livadić. *Riječi naslov odlomka: Na rubu Vojnovićeve smrti*. (Priopćio): Art.

1930.

434. *Предговор*. - У: Хајнрих Хајне, Идеје./ Превели с њемачког: Никола С.Половина и Паулина Албала.Београд: Савремена библиотека, 1930, стр. VII-XI.

435. *К. Н. Милутиновић*. (Поводом „Прегорелих горчина”). - Критика, Београд, I/1930, бр.2, стр.1 - 2.

436. *Сто година књижевне критике у Француској (1830 - 1930)*. - Критика, Београд, 1930, I/3, стр.2-3, II/1, стр.2-5; бр.3, стр.33-35.

437. *“Ликови из стране књижевности” К.Н.Милутиновића*. - Критика, Београд, 1930, II/2, стр. 50-52.

438. *Афористички огледи*. (Из одељка “Литература и уметност”). - Критика, Београд, 1930, бр.1, стр.3.

439. *Вергилије*. (О 200-годишњици његовог рођења). - Летопис Матице српске, Нови Сад, 1930, 326/3, стр. 203 - 211.

1931.

440. *“Наша народна поезија” Милана Н.Милошевића*. - Критика, Београд, II/1931, бр. III/1, стр.16 - 19.

441. *Уводна реч*. - У: Миодраг Стајић, Маргиналије.Београд: Књижарница “Скерлић”, 1931.

442. *Јован Дучић*. - Књижевна крајина, Ванја Лука, 1931, I/6, стр. 221 - 223.

443. *Петар Кочић*. - Књижевна крајина, Ванја Лука, 1931, II/8, стр.313 - 315. У тексту објављено писмо Петра Кочића из Беча, 9.II.1903.

444. *„Писма из Париза“ Момчила Милошевића*. - Критика, Београд, II/1931, III/5-6, стр. 206 - 207.

445. *Сима Пандуровић: „Богдан Поповић“*. Издавачка књижара браће Каваја. Никшић, 1931. - Критика, Београд, II/1931, IV/4, стр. 143 - 48.

446. *Petar Kočić. Povodom 15-godišnjice pjesnikove smrti*. - Novosti, Novi Sad, XXV/1931, br. 250, str. 8.

447. *Апологија романа*. - Књижевна крајина, Ванја Лука, 1931, II/9, стр. 363 - 364. Уз дјело: Francois Mauriac, Le roman, Paris 1931.

448. *Две врсте критике*. - Критика, Београд, II/1931, III/2, 41 - 45.

449. *Књижевност и критика*. - Критика, Beograd, II/1931, IV/1, 1 - 12.

450. *Трка за новостима*. - Критика, Београд, II/1931, IV/3, 89 - 94. Однос публике и књижевности.
451. *Књижевна синтеза*. - Критика, Београд, II/1931, IV/4, 129 - 131. О смјени књижевних генерација.
452. *Лесинг*. - Критика, Београд, 1931, III/4, стр. 121 - 127; бр. 5-6, стр. 161 - 170. О Готхолду Ефраиму Лесингу.
453. *"Наша народна поезија"* Милана Н. Милошевића. - Критика, Београд, 1931, III/1, стр. 16 - 19.
454. *За хегемонију разума*. - Критика, Београд, 1931, II/3, стр. 49 - 53.
455. *Модерност и мода*. - Критика, Београд, 1931, III /3, стр. 84 - 86.
456. *Anatole France dans le Mémories d'un chanteur Ygoslave*. - La Yougoslavie, 1931, br. 26, str. 2.
457. *Афористички огледи*. (*Из одељка "Жена и љубав"*). - Правда, Београд, 1931, бр. 6/9, 6-9.1, стр. 24 - 25.
- 1932.**
458. *Увод*. - У: Миливоје М. Миленковић, *Море и наши песници*. Београд: Издавачка књижарница "Скерлић", 1932.
459. *„Есприт“ и „хумор“*. (Из афористичких есеја). - Критика, Београд, III/1932, V/1-2, стр. 4 - 7.
460. *Д-р Миливоје М. Миленковић: Море и наши песници*. Издање Обласног одбора Јадранске страже у Ваљеву. Београд, 1932. - Летопис Матице српске, Нови Сад, 1932, СССXXXV/1, стр. 1 - 5.
461. *Др Ђока Видковић*. (Један сведок Џика - Лjubина смраја и његове смрти). - Књижевна крајина, Вања Лука, 1932, III/3, str. 192 - 196. Подаци о животу Љубомира П. Ненадовића, на темељу писма Ђорђа Видковића од 29. IX 1902. Текст писма објављен у чланку.
462. *Деса Дугалић: „Забелешке с пута кроз Палестину, Сирију и Египат“*. Штампарија „Привреда“, 1931. год. - Критика, Београд, III/1932, V/1 - 2, стр. 48 - 50.
463. *Драгиша Васић: Пад са грађевине*. Приповетке. Београд, 1932. (Савременик Српске књижевне задруге, коло II, књ. 6.) - Летопис Матице српске, Нови Сад, 1932, СССXXXIII/1-2, стр. 148 - 149. Потпис: М. Ц.

464. *Богдан Поповић у Српској књижевној задрузи*. - Летопис Матице српске, Нови Сад, 1932, СССXXXIV/3, стр.255 - 258. Приказ књиге: Богдан Поповић, *Чланци и предавања о књижевности, уметности, језику, моралу*. Београд 1932. Издање СКЗ.

465. *Опсежна студија једног Италијана о Л. К. Лазаревићу*. - Политика, Београд, 1932, бр. 8622, 13.5, стр.8. Поводом књиге Arturo Cronie.

466. *Емилио Каstellар. (О педесетогодишњици његове смрти)*. - Политика, Београд, 1932, бр. 8765, 5.10, стр.1 - 2.

467. *Успомене Ренанове*. - Летопис Матице српске, Нови Сад, 1932, 331/1-3, стр.137 - 143.

468. *“Есприт” и “хумор”*. (Из афористичких њесеја). - Критика, Београд, 1932, V/1-2, стр. 4 - 7.

469. *Око Гетеа*. - Летопис Матице српске, Нови Сад, 1932, 332/1-3, стр. 29 - 37.

470. *Најновији Наполеонов биографи*. - Летопис Матице српске, Нови Сад, 1932, 334/3, стр.245 - 254. О Е.Лудвигу, Д.Мерешковском и Ж.Бивинсу.

471. *Arturo Cronia: Лаза К.Лазаревић*. - Летопис Матице српске, Нови Сад, 1932, 333, стр. 153 - 154.

472. *Панорама садашњице у свету*. - Народна одбрана, Београд, 1932, бр.34, стр. 530 - 531. Поводом књиге Maurice Simart-a: *Interpretation du monde moderne (Paris, 1932)*.

473. *Педесетогодишњица једног успеха*. - Политика, Београд, 1932, бр. 8612, 304, стр.4. О В. Буковцу и његовој слици “La grande iza” у Паризу 1882.

474. *Прва српско-хрватска антологија пред италијанском јавношћу*. - Политика, Београд, 1932, бр.8665,27.6, стр. 4. Arturo Cronia: *Antologia serbocroata*, Roma.

475. *“Летопис Матице српске”*. Споменица Буре Јакшића, Нови Сад, септембар 1932. - Народна одбрана, Београд, 1932, бр. 44, стр. 694 - 695.

1933.

476. *Уводно писмо*. - У: Тихон Хацић, Капи утехе. Препев из новије француске лирике. I (Рецитације). Београд: Издање преводиоца, 1933, стр.3-6.

477. *Четрдесетгодишњица Српске књижевне задруге.*- Летопис Матице српске, Нови Сад, СССXXX/1933, стр. 89 - 90.

478. *Јован Јовановић Змај.* О стогодишњици његова рођења.- Братство, Београд, XVII/1933, XXVII, стр 88 - 91.

479. *Јован Радуловић: Сумрак на Неретви.* Издање књижаре „Скерлић“. Београд, 1933. - Летопис Матице српске, Нови Сад, 1933, СССXXXV/3, стр.146 - 247. Потпис: М. Ц.

480. *Дечја литература и чика Јова Змај.*- Летопис Матице српске, Нови Сад, 1933, СССXXXVI/3, стр. 193 - 199.

481. *Змајеви идеали.* - Летопис Матице српске, Нови Сад, 1933, СССXXXVII/1-3, стр. 31 -3 4. О Ј. Ј. Змају.

482. *Симо Матавуљ.* 1908 - 1933.- Политика, 1933, бр. 9124, 8.6, стр. 14.

483. *Језик и књижевна проза.*- Летопис Матице српске, Нови Сад, 1933, 107/1, стр. 1 - 5.

484. *Мало репризе или проза која има да дође.*- Летопис Матице српске, Нови Сад, 1933, СССXXXVI/1, стр. 36 - 40.О изграђивању наше књижевне прозе. Уз то, примједба Уредништва.

485. *Пушкин.(Како нам га приказује Д.С.Мерешковски).*- Правда, Београд, 1933, бр. 10214-10217, 15-18.4, стр. 8. Пушкин у дјелу Дмитрија С. Мерешковског: *Вечние спутњики.*

486. *Четрдесетогодишњица Српске књижевне задруге.*- Летопис Матице српске, Нови Сад, 1933, бр. 335/1, стр. 89 - 91.

487. *Сумрак филозофије.(Поводом књиге Вили Дуранта: Ум царује).*- Летопис Матице српске, Нови Сад, 1933, 336/3, стр. 273-276.

488. *Наполеон велики и православна Далмација.*- Народна одбрана, Београд, 1933, бр. 15, стр. 230 - 231; бр.16/17, стр.252 - 253; бр. 18, стр. 285; бр. 19, стр. 301 - 302.

489. *Морално разоружање.*- Народна одбрана, Београд, 1933, бр.21, стр. 322 - 323.

490. *За ћирилицу.*- Народна одбрана, Београд, 1933, бр. 26/27, стр. 413 - 414. Одломак из чланка објављеног у “Народној одбрани” бр. 26-27/ 1933.

491. “*За историју славистике у Италији*”.- Народна одбрана, Београд, 1933, бр .44, стр 684-685. Collezione di studi slavi.Arturo Cronia: *Per la storia della slavistica in Italia*, Zara, 1933.

1934.

492. *Наполеон и демократија*.- Народна одбрана, Београд, 1934, бр. 14/15, стр. 226.

493. *Садашњица*.- Народна одбрана, Београд, 1934, бр. 18, стр. 280 - 281.

494. *Сумрак идеала*.- Народна одбрана, Београд, 1934, бр. 25, стр. 391 - 392.

495. *Духовна култура и спорт*.- Народна одбрана, Београд, 1934, бр.22, стр. 344 - 345.

496. *"Буди скроман"*.- Народна одбрана, Београд, 1934, бр. 24, стр. 376 - 377. Потпис: М. Ц.

497. *Књижевност и омладина*. - Народна одбрана, Београд, 9/1934, бр.31, стр. 489 - 490.

498. *Предговор*.- У: Симо Матавуљ, Дела.Београд: Народно дело, 1934, стр.VII - XIV. Библиотека Класици југословенски.

499. *„Мисли и рефлексије“ Богдана Поповића*. Сабрао Љубомир Петровић. Београд, 1933. - *Летопис Матице српске*, Нови Сад, 1934, СССXXXIX/1, стр. 122 - 124.

500. *Мара Ђорђевић – Малагурска: Вита Ђанина и друге приповетке из буњевачког живота*. Београд, 1933.- *Летопис Матице српске*, 1934, СССXXXIX/2, стр. 252 - 253. Потпис: М. Ц.

501. *Јован Скерлић*. (О двадесетогодишњици његове смрти).- *Летопис Матице српске*, Нови Сад, 1934, СХL/2, стр. 129 - 132.

502. *Драмска прича Николе Трајковића*.- *Летопис Матице српске*, Нови Сад, 1934, СССХL/2, стр. 220 - 222. Приказ дјела: Никола Трајковић, *Девојка бржа од коња*. Изд. Геце Кона, Београд 1934.

503. *Његошев споменик у Београду*. (Дивна замисао; али какав?).- Народна одбрана, Београд, IX/1934, бр. 26, стр. 406 - 407.О споменику Петру Другом Петровићу Његошу.

504. *Богдан Поповић*.- Правда, Београд, ХХХ/1934, 10480-10483.

505. *О рђавом издању једне добре књиге*. - Правда, Београд, ХХХ/1934, стр.10.567 - 10.570. Критика издања Матавуљевог *Баконја фра-Брне* у издању "Луче" ..

506. *Да пређемо на документацију*. (Писмо г. уреднику «Правде».)- Правда, Београд, ХХХ/1934, бр.10.581, стр. 9. Одговор на чланак: М. Савковић, Одговор г. М. Савковића г. Цару.- Правда, ХХХ/1934, бр. 10.574, стр. 9. Поводом издања Матавуљева *„Ваконје fra Brne“*.

507. *Апологија ружнога*.- Наш језик, 1934, II/1, стр. 9 - 12.
508. *Франо Булић*.- Народна одбрана, Београд, 1934, бр.32, стр. 516. Некролог.
509. *Мир и спремање рата*.- Народна одбрана, Београд, 1934, бр. 44, стр.685 - 686.
510. *Петар Петровић Његош*.- Зетски гласник, Цетиње, 27. 5. 1934.
11. *На Акрополи*.- Летопис Матице српске, Нови Сад, 1934, бр. 341, стр.230 - 235
- 1935.**
512. *Афористички огледи и књижевна иверје*. (Из одељка „Литература”).- Летопис Матице српске, Нови Сад, 1935, CCC-XLIV/2, стр. 129 - 137. О антагонизму “старих” и “младих” у српској књижевности.
513. *Дубровник, најлепши украс Јужног Јадрана*.- Годишњак Матице српске, календар за просту, 1935. годину. Нови Сад, 1935, стр. 46 - 61
514. *Хорацијева 2000. годишњица рођења*.- Летопис Матице српске, Нови Сад, 1935, бр. 342/2, стр.12 - 167.
515. *Влахо Буковац*.(Поводом осамдесетогодишњице његова рођења).- Летопис Матице српске, Нови Сад, 1935, бр. 344/1, стр. 29 - 34.
516. *Колико наши писци зарађују? Како се може помоћи нашим књижевницима и нашој литератури?* – Политика, Београд, 1935, бр. 9727, 21.6, стр. 10.одговор на анкету Листа.
517. *Натко Нодило*.- Правда, Београд, 1935, бр.10841.
518. *За језик француски!*- Народна одбрана, Београд, 1935, бр.25, стр. 396 - 397.
519. *Женско право гласа*.- Народна одбрана, Београд, 1935, бр. 35/36, стр. 561 - 562.
520. *Једно културно питање које би могло бити чисто трговачко*.- Народна одбрана, Београд, 1935, бр.30, стр. 478 - 479. Потпис: М. Ц.
521. *Из наше крваве прошлости*.- Народна одбрана, Београд, 1935, бр. 47, стр. 758 - 759. Приказ књиге Тоше Искруљева: *Распеће српског народа у Срему 1914. и 1915.*

522. *Једна значајна облетница. (Урош Тројановић и његова "Бокељска ноћ")*.- Народна одбрана, Београд, 1935, бр.49, стр. 813 - 814.

1836.

523. *Дум Иван Стојановић. (Дубровачки Сократ)*.- Годишњак Матице српске, Нови Сад, 1936, 67 - 73. О књижевном раду.

524. *Другарска сећања на Симу Матавуљу*.- Народна одбрана, Београд, II/1936, бр .46, стр. 830 - 832.

525. *Застој и тапкање на месту*. - Летопис Матице српске, Нови Сад, 1936, СССXLVI/3, 229 - 232. О застоју у југословенској књижевности.

526. *Михаило Полит - Десанчић као историчар. (Историјска студија Косте Н.Милутиновића)*.- Народна одбрана, Београд, 1936, бр. 14, стр. 302 - 303. Потпис: М. Ц.

527. *Разговори о језику*. - Правда,Београд, 1936, бр.11496, 25. 10, стр. 11.

1937.

528. *Један претходник народног уједињења. Андрија Качић-Миошић*.- Годишњак Матице српске, Нови Сад, 1937, бр. 52/56 стр. 58 - 60.

529. *Ђакомо Леопарди (1837-1937)*.- У: Ђакомо Леопарди, Песме и проза. Предео Сибе Миличић. Београд СКЗ, 1937, стр.9-23. Српска књижевна задруга. Коло XL. Књига 275.

530. *Пушкинов бронзани споменик*. - Летопис Матице српске, Нопви Сад, 1937, бр 348/1, стр. 1 - 4.

531. *Поводом стогодишњице смрти једног од највећих италијанских пјесника.Ђакомо Леопарди (1837 - 1937)*.- Време, Београд, 1937, бр. 5532, 10.6, стр. 4.

532. *Један међународни филозофски часопис у Београду*.- Летопис Матице српске, Нови Сад, 1937, бр.348/1, стр. 62 - 65. О часопису *Philosophia* који уређује др Артур Либерт.

533. *Једна значајна појава*. - Политика, Београд, 1937, бр. 10337, 4.3, стр. 11. О часопису *Philosophia* који излази у Београду под уредништвом др А.Либерга.

534. *Ricardo Micelli di Serradileo: Filosofia 1937. Milano. Casa editre e Valentino Bonpicini VII, und 381 Seiten*.- *Philosophia*, 1937, br. 1/4, str. 322 - 323.

1938.

535. *О овој књизи.*- У: Морис Палеолог, Кавур. Превео с француског Брана И. Марковић. Београд, 1938, стр.5 - 10. Српска књижевна задруга. Коло ХLI. Књига 284.

536. *Иван Гундулић. (О тристапедесетој годишњици његова рођења.)*.- Летопис Матице српске, Нови Сад, 1938, CCCL/1-3, стр. 45 - 49.

537. *Матија Бан. О 35-годишњици његове смрти.*- Народна одбрана, Београд, XIII/1938, бр. 38, стр. 595 - 597.

538. *Сима Матавуљ (1908-1938).* Једна значајна 30-годишњица.- Народна одбрана, Београд, XIII/1938, бр. 39, стр. 611 - 612.

539. *О тристогодишњици смрти Ивана Гундулића (1638 - 1938).*- Народна одбрана, Београд, XIII/1938, бр. 40, стр. 628 - 629.

540. *Писмо уреднику.*- Народна одбрана, Београд, XIII/1938, бр. 44, стр. 691 - 692. О књижевном раду Josipa Verse – поводом чланка у истој ревији бр. 43/1938.

541. *Милан Ракић. Један прилог мојим младалачким „Симпатијама”.*- Српски књижевни гласник, НС, 1938, LIV/6-7, 401 - 406.

542. *Млади Матавуљ. Другарска сећања.* - Вардар (календар), Београд, XXVII/ 1938, бр. 26, стр. 101 - 107.

543. *Сахрана Милана Ракића.* Београђани су се јуче опростили са великим песником Миланом Ракићем. - Правда, 1938, бр.12112. С текстом опроштајних говора Александра Белића и Марка Цара.

544. *За рехабилитацију критике.* Немамо критике! Општи поклик. - Летопис Матице српске, Нови Сад, 1938, CCCXLIX/2, стр. 73 - 76.

545. *Криза инвентивног стваралаштва.* (Актуелна разматрања.) - Летопис Матице српске, Нови Сад, 1938, CCCXLIX/6, стр. 415 - 420.

546. *Италијанска ренесанса и наше Приморје.* - Нова смена, I/1938, бр. 3, стр. 130 - 132.

547. *Афоризми и забелешке.* (Из одељка „Језик и стил”).- Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор, Београд, XVIII/1938, бр. 18/1-2, стр. 330 - 333.

548. *Тихон Ђ.Харић. „Мајска киша”. Песме за децу омладину са села.* Београд, 1938. – Време, Београд, 1938, бр. 5893, 18.6, стр.2.

549. *Дух и култура италијанске ренесансе.* - Летопис Матице српске, Нови Сад, 1938, 349/4, стр. 281 - 285.

550. *Сумрак старих идеологија и рађање нових.*- Летопис Матице српске, Нови Сад, 1938,350/5-6, стр. 421 - 431.О расизму.

1939.

551. *Дон Кихот. Превод Ђорђа Поповића Даничара. Илу-страције Тониа Жоаноа.*- Летопис Матице српске, Нови Сад, 1939, 351/5-6, стр. 361 - 373.

552. *Симо Матавуљ.*- У: Симо Матавуљ,Биљешке једног писца / у редакцији и с предговором М.Цара.- Београд, 1939, стр.7 - 14. Српска књижевна задруга. Коло XLII.Књига 290.

553. *Петар Петровић Његош.*- У: Горски вијенац владике црногорског Петра Петровића Његоша, Херцег - Нови, Ј.Секуловић, 1939, стр. 5 - 15.Тир. и лат. Библиотека за народ, св. 2.

554. *Крize и услови за обнову демократије.*- Летопис Матице српске, Нови Сад, 1939, 351/1, стр. 16 - 20. Поводом предавања Тома-са Мана: "Vom Zukünfitgen Seiger der Demokratie".

555. *Светли дани француског народа.*- Летопис Матице срп-ске, Нови Сад, 1939, бр. 352/2, стр.

556. *Италијанске и југословенске културне везе.*- Српски књижевни гласник, НС, 1939, бр. 58/8, стр. 488 - 490.

557. *О овој књизи.*- У: Dr Olga Polić, Na putovanju... misli i doživljaji. Beograd: Izdanje pisca, 1939, str. 3 - 6.

558. *Симе Матавуља „Биљешке једног писца”.* (О тридесетој годишњици његове смрти.)- Годишњак Матице српске, Нови Сад, 1939, стр. 65 - 71.

559. *Милутин Гарашанин: Доколице.* Књига 291 Српске књижевне задруге. Београд, 1939.- Летопис Матице српске, 1939, CCCLII/6, стр. 491 - 492.

560. *Сахрана Павла Поповића.*- Политика, 1939, бр. 11139, стр. 7 - 8. Са посмртним говорима М. Цара, В.Ђоровића и др.

561. *Wieder frei.Preveo Sava Davidović Zeremski.* - Deutsche Volksblatt.22.2.1939. Prevod pripovijetke:"Gdje Kosovci sude".

562. *“Кавур” од М.Палеолога.*- Гласник Српске књижевне задруге, Београд, 1939, стр. 54 - 55. Приказ дјела Maurice Paléologue: *Kavur* / превео Брана И. Марковић, с предговором М. Цара, Бео град, 1938.

563. *Јавна штампа драгоцена културна тековина. Новинарски посао, сам по себи, не само да не крњи нечију репутацију, него може чак и да послужи као доказ за нечију уметничку настројеност и духовну гипкост.*- Правда, Београд, 1939, бр. 12360/12363, 8 - 11.4, стр. 6.

564. *Разговори са Гуљелмом Ферером.*- Народна одбрана, Београд, 1939, бр. 25/27, стр. 412 - 414. Приказ књиге разговора Богдана Радице.

565. *Разговори са Гуљелмом Ферером.* - Правда, Београд, 1939, бр. 12523, 17.9, стр.16. Приказ књиге Богдана Радице: *Colloqui con Guglielmo Ferrero. Nuove edizioni Capalago, 1939.*

1940.

566. *Бесмртна Француска. (Забелешке из доба Светског рата).*- Годишњак Матице српске. Календар за преступну 1940. годину. Нови Сад, 1939, стр. 111 - 149.

567. *Поводом објављивања расправе о „Бесмртној Француској”.* Изјава г. Марка Цара.- Глас Матице српске, VII/1940, 109, 59 - 60; - Правда, XXXVI/1940, 12.734. Одговор на чланак Јован Кршић, *Povodom jedne knjižice M. Cara.- Pregled, 1940, knj. XVI, sv. 195, 184 - 186.* – О књизи М. Цар, *Besmrtna Francuska*, у којој су према Кршићевим тврдњама све мисли посуђене из дјела: Fr. P. Guizot, *Historie générale de la civilisation en Europe.*

568. *Изјава г.Марка Цара.*- Правда, Београд, 1940, бр. 12734, 14.4, стр. 16. Поводом чланка Јована Кршића у сарајевском *Прегледу: "Поводом једне књижице г. Марка Цара"*.

569. *Италија и Француска.*- Летопис Матице српске, Нови Сад, 1940, бр. 353, стр. 242 - 248.

570. *Расуто зрње.*- Годишњак Матице српске.Календар за 1941. годину, Нови Сад, 1940, стр. 70 - 74.

571. *Никола Томазео, апологет српског народа.* - Српски глас, 1940, бр. 17, 7.3, стр. 3.

572. *Мали и велики народи. Плашљивост и нејунаштво.*- Гласник Подмлатка Црвеног крста, 1940, бр. 9, стр. 10 - 11.

573. *Мали и велики народи.Плашљивост и нејунаштво.*- Правда, Београд, 1940, бр. 1235 - 1238, 6 - 9.1, стр. 8.

574. *Војновићева "Историја Далмације". (Conte L.de Voinovitch: "Histoire de Dalmatie", Paris, Hachette).*-Правда, Београд, 1940, бр. 12866, 25.8, стр.11; бр.12873, 1.9, стр.10; бр.12894, стр.22.9, стр.14.

575. *За најплеменитију од свију слобода, за слободу штампе.*- Правда, Београд, 1940, бр. 12747/12750, 27 - 30.4, стр. 12.

1941.

576. *За легитимност полемике.*- Летопис Матице срске, Нови Сад, 1941, бр.353, стр. 20 - 22.

577. *Мој црвени прсник.*- Српски књижевни гласник, НС, 1941, бр. LXII/1, стр. 152 - 156. У вези приговора Јована Скерлића Марку Цару за плагијат у књизи: *Моје симпатије, II, 1897.*

578. *Г.Марко Цар одговара на једну белешку "Срског књижевног гласника"*.- Правда, Београд, 1941, бр. 13040, 16.2, стр.15. У вези са приговором Ј.Скерлића за Царев плагијат у књизи *Моје симпатије.*

579. *Из књиге "Истине и полуистине"*.- Гласник Подмлатка Црвеног крста, 1941, бр. 6, стр. 11.

1946.

580. *Осврти.*- Република, Београд, 1946, бр. 29, 21.5, стр. 1. Наднаслов: Шта се поднело да бисмо остали људи.

581. *Расизам у огледалу данашњице.*- Република, Београд, 1946, бр. 32, 11.6, стр. 3.

582. *Ђорђе Јовановић, нестор српских уметника.*- Република, Београд, 1946, бр. 39, 30.6, стр. 2 - 3.

583. *Слобода.*- Република, Београд, 1946, бр. 43, 27.8, стр. 1. Наднаслов: Ни праве слободе без рада, ни правог рада без слободе.

584. *Начео народности и национални фронтови.*- Република, Београд, 1946, бр. 50, 15.10, стр. 3; бр. 54, 12.11, стр. 4.

585. *Ка истинском демократству.*- Република, Београд, 1946, 25,23.4, стр. 7.Наднаслов: Гесло данашњице.

1947.

586. *Зашто волимо Француску.*- Република, Београд, 1947, бр. 62, 7.1, стр. 3.

587. *Његошева духовна величина.*- Република,Београд, 1947, бр. 84,10.6, стр. 4.

589. *Вук и његови најближи сарадници и следбеници.*- Република, Београд, 1947, бр. 96,2.9, стр. 1.

1948.

590. *"Извртање стварности"*. ("Једна футуристичка теорија" из доба фашизма). Република, Београд, 1948, бр.115, 13.1, стр.4.

О ставовима А Lencionia изложеним у чланку *La rivolta capo - volta. Ossia il falso eretto a canone d'arte*" из 1935. године.

591. Милићевићев "Јован Ђук".(Једно слабо запаженодобро дело наше књижевности).- Република, Београд, 1948, бр. 127,6.4, стр. 2. О дјелу Милана Ђ.Милићевића.

592. 70 - годишњица Стјепана Митрова Љубише (11.новембар 1878 - 11.новембар 1948).- Република, Београд, 1948, бр.160, 23.11, стр. 2.

593. Емилио Кастелар, шпански политичар, револуционар и књижевник.- О педесетогодишњици његове смрти 1899 - 1949. - Република, Београд, 1949, бр.181, 19. 4, стр. 2 - 3.

594. Бајрон, борац за слободу Грчке. О 125-годишњици његове смрти (1824 - 1949).- Република, Београд, 1949, бр. 195, 26.7, стр.1.

1950.

595. Оноре де Балзак. (Поводом књиге др Душана Милачића о његовом животу и раду). - Република, Београд, 1950, бр. 248,1.8, стр. 3. Наднаслов: Почасни грађанин наше књижевне републике.

596. Наш књижевни путопис.- Република, 1950, бр. 254, 12. 9, стр. 3.

1971.

597. Др Лујо Војновић.- Република, Београд, 1971, бр. 288, 8. 5, стр. 5. Потпис: М. Ц.

1952.

598. Војновићева "Историја Далмације".- Летопис Матице српске, Нови Сад, 1952, бр. 369, стр.147 - 148. Приказ дјела др Луја Војновића.

599. Проблем облика у књижевности животу. - Гласник Српске академије наука, Београд, 1952,IV/2, стр.340.

600. Натко Нодило. Поводом 40-годишњице његове смрти. - Република, Београд, 1952, бр.335, 1.4, стр.2. Један југословенски историчар светског гласа.

601. Стеван Митров Љубиша.- Република, Београд, 1952, бр. 374, 30.12, стр. 5. Наднаслов: Из прошлости приморских Срба.

602. Стјепан Митров Љубиша.- Погледи, Сарајево, 1952, бр. 1, стр. 7.

603. О писцу и јунакињи овог романа.- У: Александар Дима – Син: Госпођа с камелијама/превод Марко Цар. Београд, Народна техника. 1952.Предговор: стр. 2

1953.

604. *Академски сликар и аутобиограф.* - Република, Београд, 1953, бр. 400, 30.6, стр. 2 - 3. О Влаху Буковцу.

605. *Бранко Радичевић.* - Република, Београд, 1953, бр. 40, 7.7, стр. 4.

606. *Борци за нашу народну културу. Доситеј – Вук – Даничић – Бранко.* - Република, Београд, 1953, бр. 416, 20.10, стр. 4.

1960.

607. *Evropo pazi što radiš.* - *Zadarska revija*, 1960, br. 6, str. 419 - 423. О Томасу Ману.

1961.

608. *Доситеј Обрадовић.* - Браничево, Пожаревац, 1961, бр. 1/2, стр. 124 - 135; бр.3, стр. 61 - 67.

609. *Психоанализа и панеротизам.* - Браничево, Пожаревац, 1962, бр. 4, стр. 62 - 68.

1963.

610. *Војновићева "Историја Далмације".* - Dubrovnik, Dubrovnik, 1963, br. 1/2, str. 88 - 93.

611. *Књижевни историчари критичари. I. Избор и предговор Ђуро Гавела.* - Нови Сад - Београд: Матица српска, Српска књижевна задруга, 1963. Српска књижевност у сто књига. Књига 63. Марко Цар заступљен прилозима: *Вергилије* (стр.337 - 345); *Песме Војислава Илића*, Београд, 1889 (стр. 346 - 364); Љубомир Недић: *Новији српски писци* (стр. 365 - 379).

1975.

612. *Критика у Скерлићево доба. Приредио др Драгиша Витошевић.* - Нови Сад - Београд: Матица српска - Институт за књижевност и уметност, 1975. М. Цар заступљен прилозима: *Есеј о "есеју"* - Стјепан Митров Љубиша; *Бакоња фра-Брне*; *Војислав Илић*; *Критика и шиканерија?*; *О песмама Светислава Стефановића*; *А. Г. Матош*; *Еволуција критике у Француској*.

1980.

613. *Ideje srpske umetničke kritike i teorije 1900/1950.* Књ.1 -3. Београд, Музеј савремене уметности, 1980. М. Цар заступљен прилозима: I том – стр. 55 - 57, 298 - 299 (Есеј "Друштвени задатак уметности"); Том III, стр. 33 - 35; 227 - 228 ("Друштвени задатак уметности").

II-3. Преводилачки радови

II-3.1 С француског језика:

1. Александар Дима Син: *Госпођа с камелијама* .- У Дубровнику, 1883 (Дубровник : Д.Претнер), XI, 234 стр.; 20 цм.

2. Ги де Мопасан: *На води*, Београд, 1921, Издање Књижарнице Здравка Спасојевића, стр. 133 + [2]; 8

3. Александар Дима Син: *Госпођа с камелијама*.- Београд, Време, 1923, стр. 232; 8

4. Ги де Мопасан: *Водом Приповетке* / превели Марко Цар и Миодраг Рајичић, Београд, Савремена библиотека, 1933, стр. [7] + 316 + [1]; 8 Сабрана дјела Ги де Мопасана.Књига дванаеста.

Садржај: Водом.- Страх.- Курјак.- На ријечи.- Незнанка.- На продају.- Луд?- Гроб.- Берта.- Успавача.- Орла.- Плетеница.- Развод брака.- Он?- Ноћ.- Спасена.- Страст.- Пустуњак.- Торбар.- Поклони.- Полова љубав.

II-3.2 С талијанског језика:

5. *Različiti spisi/ Edmondo de Amicis; s piščevom privolom preveo Marko Jov. Car.- U Novom Sadu; s.n. 1880 (Novi Sad: A.Pajević), 160 str., M 8°*

Садржај.- Љубав за књигу; Читање рјечника; Један посјет Александру Манзони-у; Из албума једног пријатеља; Младеност; Емилио Кастелар; Духовна клонућа; Војничкијем новацима; Куба Светога Петра у Риму; Кокотиње битке у Шпањолској.- Преводилац читаоцима : стр. [5-9].

6. *Савремене италијанске приповетке* / превели М.Цар и П.Бућин. Предговор написао Марко Цар. Београд, 1929, стр.129 + [3]; 8. Српска књижевна задруга. Забавник XXI.

Садржи: Предговор.- Луиђи Пиндарело: *На путу. Ђакомо, пази шта радиш!* Један мио глас.- Луциано Цуколи: *Колмар, Туђа љубав.* - Саватије ди Ђаково: *Она што воли трешње. Златни Тото.* - Роберто Брако: *Брачне теразије.* - Амалија Гуљелминети: *Уљеза, Бетовенова маска.* - Вирђидио Броки: *Чудо лепе Мадоне.* Питигрили: *Чишћење од греха.*

7. *Италијански хумористи*. Књига прва. Београд, Издање “Време”, [s.n.], стр.151 +[1]; 8. Хумористичка библиотека. Друго коло. Књ.III.

Садржи: Луиђи Пирандело: *Мртва и жива*.- Вирђилио Броки: *Ђефови уобразиље*.- Лучиано Вуколи: *Очима срца*.- Алфредо Пауини: *Остриге Светог Дамјана*.- Салваторе ди Такомо: *Мој пријатељ Тото*. - Арнолдо Фракароли: *Мојих сто милиона*. - Алфредо Пауини: *Циноберско руменило*. - Питигрили: *Сонети чежње, На клизавом путу*.

8. Александар Дима Син: *Госпођа с камелијама*.- Предео и поговор написао Марко Цар.- Београд, Народна техника, 1952, стр. 227; 8.

II-3.3 На чешки језик:

9. *Na Jadranu*. - Samostalnost, Praha, pril. Naše nedele, 32, 1913, prev. A.

II-2.4 На француски језик:

10. *Le prince Nicolas de Monténégre poète*. - La Nouvelle Revue, mart 1890, str. 30 - 40.

II-3.5 На мађарски језик:

11. *Régi ismerosök* (Stari poznanici).- *Színházban* (U pozorištu). - Pécsi Napló, 50, 1903. prev. T. Skrbics.

II-3.6 На њемачки језик:

12. *Joachim der Schmuggler* (Аџим Кријумџар), Wien, 1902. deut. fon (prev.) M. Sardelić (Wien: Mechitaristen), 40 str.; 20 cm. Na nasl. str. : Separat - Beilage zu Nr. 7 - 8, (1902), der *Mitteilungen des Vereines zur Förderung der Volkswirtschaftlichen Interessen des Königreiches Dalmatien in Wien*, 1 Freitag, 3.

13. *Erlebnis Dalmatien* (Gdje Kosovcu sude), Berlin, 1938, prev. S. Davidović Zeremski.

II-3.7 На талијански језик:

14. Il serbo della montagna: quadro storico del secolo XVII di Pietro Petrovich – Njegus / traduzione dal serbo di Giovanni Nikolic.- Fabriano: Prem.stab. tip. Gentile, 1902, 175 str.; m 8° Pietro II ed il suo *Gorski vienaz* / Marco Zar: str. 5 - 16.

15. *Vuk Karadžić e la poesia popolare serba*, Firenze, 1888.

16. *Studi slavi di letteratura ed arte*, Zara (Zagreb), 1890.

Преводи у периодици

17. *Blizanci* (Pripovijetka gospođice F.Bramer-a).- Slovinac, Dubrovnik, 1879, br. 20, str. 312 - 315; br. 21, str. 328 - 331.

18. Alfred de Musset: *Gospođici...*- Slovinac, Dubrovnik, 1881, br. 8, str. 136.

19. Giosue Carducci: *Oda kraljici talijanskoj*.- Slovinac, Dubrovnik, 1882, br. 19, str. 289.

20. Giosue Carducci: *Josipu Gribaldiu* /s tal. preveo Maksim Balšić.- Srpski list, Zadar, 1882, br. 42, str. 1, „Maksim Balšić – pseudonim M. Cara.

21. Aleksandar Dima – Sin: *Gospođa s kamelijama*. - Slčovinac, Dubrovnik, 1882, br. 8, str. 122 - 127; br. 9, str. 140 - 142.

22. [Hajnrüh Hajne]: *Iz Heineova "Lyrische Intermezzo"*.- Slovinac, Dubrovnik, 1884, br. 13, str. 201.

23. Уго Фосколо: *О гробовима.Иполиту Пиндемонту*. - Стражилово, Сремски Карловци, 1887, бр. 38, стр. 594 - 598.

24. [Никола Томазо]: *Томазо Далмацији*. - Глас Црногорца, Цетиње, 1896, бр. 21, 25.05.

25. Никола Томазо: *О српскијем народнијем пјесмама*. - Српски глас, Задар, 1896, бр. 20, стр. 1 - 2; бр. 21, стр. 1; бр. 22, стр. 1 - 2; бр. 23, стр. 1; бр. 24, стр. 1 - 2. Превод студије “*Dei canti del popolo Serbo e Dalmata*”.

26. [Александар Дима – Син]: *А. Дима Млађи Марку Цару, 15. децембра 1882*. - Бранково коло, Срем. Карловци, 1896, бр. 5, стр. 159 - 160. Поводом превода романа *Дама с камелијама*.

27. Edmondo de Amicis: *Љубав према књизи*.- Зора, Мостар, 1898, бр.12, стр. 413 - 417.

28. Доменико Ровета: *Јунак нашег доба*. - У: Приповетке. Преводи из туђих књижевности, књига друга. - Београд, Српска књижевна задруга, 1988, стр.27 - 44. Забавник Српске књижевне задруге, књига шеста.

29. Domenico Oliva: *Dramatska umjetnost – niža umjetnost*. - Босанска вила, Сарајево, 1907, бр. 21/22, стр.345 - 346.

30. [Данте Алигијери]: *Римска невјеста (Franceska Rimini)* (Из Дантеова "Пакла"). - Бранково коло, Сремски Карловци, 1911, бр. 3, стр. 40.

31. Ivan Turgenjev: *Hamlet i Don Kihot*. - Nova Evropa, Zagreb, 1920, br. 1/6, str. 242 - 252.

32. Nikola Tomazeo: *O srpskim narodnim pesmama*. - Misao, Beograd, 1924, br. 15/109 - 110, str. 854 - 866.

33. Simo Matavulj: *Anatole France dans les memoires d'un con-
teur Yougoslave*. - Yougoslavie, 1931, br. 26, str. 2.

III

БИБЛИОГРАФИЈА О МАРКУ ЦАРУ

(Литература и извори)

1. А.: *Дима млађи Марку Цару 15. децембра 1882*. - Бранково коло, Сремски Карловци, II/1896, бр. 5, стр. 159 - 160.

2. А.: *Марко Цар*. - Годишњак Српске краљевске академије, XXXII/1923, стр.166 - 168.

3. А.: *Кишљиви дневи* – Књижевни покушаји. У Дубровнику. Наклада књижаре Драгутина Претнера. 1883. (Народна библиотека. Књига XIV.) - Српски лист, IV/1883, бр. 36, стр. 4.

4. А.: *Venecija, uspomene s puta u Italiju, napisao Marko Car*. U Zadru, реџатом I. Vodичке 1888. - Male novine, I/1883, br. 214, str. 3.

5. А.: (*Један куриозум!*). - Црногорка, Цетиње, 1884, бр. 44, стр.370 - 371. Поводом књиге *Rosa Mystica* Марка Цара.

6. А.: *Giosue Carducci, талијански пјесник. Биографично-критична цртица. Написао Марко Цар*. Дубровник, наклада тискарнице Д. Претнера, 1884. Црногорка, Цетиње, 1884, бр. 37, стр. 316.

7. А.: “О гробовима” Уга Фоскола.- Јавор, Нови Сад, 1887, бр. 39, стр. 623 - 624. Коментар о преводима ове поеме Марка Цара (“Стражилово”1887) и ранијих превода др Лаза Томановића и Луке Свиловића.

8. А.: *Марко Цар о Змају Јовану Јовановићу*.- Јавор, Нови Сад, 1888, бр. 32, стр. 527.

9. А.: *Venecija, uspomene s puta u Italiju, napisao Marko Car. U Zadru, pečatom I.Vodicke 1888.*- Male novine, 1888, br. 214, str. 3.

10. А.: *Marco Zar, Vuk Stefanovich Karadžić e la poesia popolare serba.Estratto Dalla “Rivista contemporanea”- Firenze,1888.Tip.Edip. L.Niccolai.*- Il Dalmata, 1888, br. 17, str. 1.

11. А.: *Studi slavi di letteratura ed arte Marco Zar.* Zara tipografia du G.Voditzka.1890.- Нова Зета, II/1890, str. 350 - 351. Studi di Litteratura ed arte. Zara 1890.

12. А.: *У Задру је из ашла из штампе књига нашег врлога књижевника Марка Цара...*- Јавор, Нови Сад, 1890, бр. 29, стр. 462.

13. А.: *Књижевне белешке*.- Јавор, Нови Сад, 1892, бр.29, стр. 462.

14. А.: “*Стражилово*”.- Јавор, Нови Сад, 1893, бр.2, стр. 69. Преглед најновијег броја са освртом на објављене радове М. Цара.

15. А.: “*Српски глас*”.- Дело, Београд, 1894, бр. 4, стр. 526. Биљешка о расправи М. Цара “*Стефан Митров Љубиша*”.

16. А.: “*Бранково коло*”...- Браник, Нови Сад,1895, бр. 74, Приказ првог броја часописа у коме је објављен есеј М. Цара о Емилију Кастелару.

17. А.: “*С мора и приморја*”.- Босанска вила”, Сарајево,1896, бр. 5, стр. 82. Биљешка о појави књиге М. Цара и Ј. Берсе.

18. А.:(*Prikaz knjige pripovjedaka Marka Cara i Josipa Berse „S mora i Primorja”*).- Vienac, Zagreb, XXVIII/1896, br. 40, str. 639.

19. А.: *Наша вриједна српска књижара*.- Зора, Мостар, 1896, бр. 3, стр. 127. Биљешке о књизи М.Цара у издању књижаре Владимира М. Радовића у Мостару.

20. А. “*С мора и приморја*”.- Зора, Мостар,1896, бр. 6, стр. 236. Биљешка о књизи М.Цара и Ј.Берсе.

21. А.:*Knjigarna Paher i Kisić u Mostaru*.- Ljubljanski zvon, Ljubljana,1896, br. 6, str. 388 - 389.

22. А.: “*Моје симпатије*”.- Босанска вила, Сарајево, 1897, бр. 6, стр. 94. Биљешка о књизи М. Цара (Мостар, 1897).

23. А.: *Са Јадрана и Балкана*. - Дело, Београд, 1897, бр. 16, стр. 345. Биљешка о прилозима М. Цара у *Српском гласу*.

24. А.: "Велики варварин".- Зора, Мостар, 1897, бр. 6, стр. 219. Биљешка о расправи М.Цара припремљеној за *Летопис Матице српске*.

25. А. : *М. Цар и Ј. Берса. С мора и приморја*. Са илустрацијама Јосипа Берсе. У Задру, изд. штамп. С. Артале 1896.- Летопис Матице српске, 1897, бр. 190, стр.164 - 165.

26. А.: *Моје симпатије*. - Зора, Мостар, 1897, бр. 5, стр. 183. Биљешке о изласку из штампе књиге *Мојих симпатија М. Цара (Мостар, 1897)*.

27. А.: *Критика*.- Зора, Мостар, 1897, бр. 12, стр. 411. Осврт на Скерлићев приказ књиге *Моје симпатије*, II, Марка Цара (Мостар, 1897).

28. А.: *Моје симпатије.Књижевне слике и студије од Марка Цара. Коло. Издање и штампа књижаре и штампарије Пахер и Кисића. Мостар, 1897.- Просвјета,1897, бр.V,стр.326; бр.VI, стр. 376.*

29. А.: "Од Јадрана до Валкана".- Босанска вила, Сарајево, 1898, бр. 4, стр. 62. Биљешка о појави из штампе књиге М. Цара.

30. А.: "Низ родно Приморје". - Дело, Београд, 1898, бр.19, стр. 518. О књизи путописа М. Цара.

31. А.:*Марко Цар...*- Зора, Мостар, 1898, бр.12, стр.12, стр. 420. Биљешка о приповиједи "Дум Баришини јасли", која је на "Бадње вече" ушла у збирку *С мора и Приморја*.

32. А.:*Лирски интермецо, пјесме Хајнриха Хајнеа. Предео А.Шантић Друго попуњено,поправљено илустровано издање с приказом Марка Цара.-* Невесиње, Никшић, 1898, бр.31, стр. 4. Биљешка о појави књиге.

33. А.: *Моје симпатије, књижевне слике и студије Марка Цара.-* Невесиње, Никшић, 1898, бр.31, стр. 4.

34. А.: *Madam J.Adam о Црној Гори.-* Дело, Београд,1899, бр. 21, стр. 511.

35. А.: "Низ родно Приморје".- Зора, Мостар, 1899, бр. 2, стр. 77.

36. А.: *На приједлог..-* Зора, Мостар, 1901, бр.7, стр. 275. О предлогу М.Цара да се поводом 50-годишњице Његошеве смрти оснује Народна библиотека на Цетинју.

37. А.: *У 207. свесци Летописа...*- Зора, Мостар, 1901, бр. 6, стр. 235. Одломак из приказа М. Цара књиге Љубомира Недића *Новији писци српски*.

38. А.: *У другој свесци "Гласника Матице далматинске"...*- Зора, Мостар, 1901, бр. 7, стр. 275. Биљешка о прилогу М. Цара "Прилог из новије српске књижевности".

39. А.: *Важнији радови српских књижевника*. - Босанска вила, Сарајево, 1902, бр.14/15, стр. 290. Биљешка о раду М. Цара и Ј. Сундечићу.

40. А.: *Прештампано*. - Босанска вила, Сарајево, 1902, бр. 126/17, стр.323. Студија М.Цара о Јовану Сундечићу из *Летописа Матице српске*.

41. А.: *О Јовану Сундечићу*.- Дело, Београд, 1902, бр. 23/3, стр. 499. Биљешка о студији Марка Цара.

42. А.: *Са новом годином "Бранково коло" ступило је у своју осму годину*.- Коло, 1902, бр. 2, стр. 130. У првом броју највише се истиче карактеристика пјесама М. Митровића од М.Цара.

43. А.: *"Бранково коло" (бр.14)*..- Коло, Београд, 1902, бр. 8, стр. 531. Доноси одломак из чланка М. Цара "Омладина и књижевност" у коме поздравља појаву часописа *Покрет*.

44. А.: *Матица српска*.- Коло, 1902, бр. 11, стр. 691 - 692. Информација да је на сједници од 21. новембра 1902. примљена за штампу расправа М. Цара "Љубомир П. Ненадовић".

45. А.: *Добили смо прву свеску друге књиге "Гласника Матице далматинске"...*- Коло, Београд, 1902, бр. 1, стр. 733. Истиче се које је прилоге објелоданио М.Цар.

46. А.: *Из 215. књиге "Летописа Матице српске"*.- Коло, Београд, 1902, бр. 3/4, стр. 239. Посебно одштампана студија М.Цара о пјеснику Ј. Сундечићу.

47. А.: *"Бранково коло" у свом 34, 35. и 36. броју...*- Коло, Београд, 1902, бр. 6, стр. 373. Посебно о раду М.Цара "Жена у књижевном животу".

48. А.: *Из Летописа Матице српске одштампана је критичко-биографска студија М. Цара : ЈОВАН СУНДЕЧИЋ (У Новом Саду, 1902, стр .32)*. - Српски књижевни гласник, Београд, 1902., бр.8, стр. 1277 - 1278.

49. А.: *Naš zemljak i poznati kritičar g. Marko Car...* – Srđ, Dubrovnik, 1902, br. 13, str. 610. Pripremio biografsko - kritičku studiju o Jovanu Sundečiću.

50. А.: *Марко Цар. 1878-1903.*- Бранково коло, Срем. Карловци, IX/1903, 36, 1121 - 1123. Поводом 20-годишњице књижевног рада.

51. А.: *Двадесетпетогодишњица.* - Босанска вила, Сарајево, 1903, бр. 17/18, стр. 327.

52. А.: *Књижевна 25.годишњица.* - Браник, Нови Сад, 1903, бр.110, стр.3.

53. А.: *Марко Цар (1878-1903).* - Бранково коло, Сремски Карловци, 1903, бр. 36, стр. 1121 - 1123.

54. А.: *У задарском "Приморском српском листу".*- Коло, Београд, 1903, бр. V/2, стр. 125. М. Цар приказао Ћорићев спјев *Косово*.

55. А. *16. овог мјесеца навршио је г. Марко Цар...* – Срђ, Дубровник, 1903, бр. 18, стр. 872. 25 година књижевног стваралаштва. Први преводилачки рад *Дама с камелијама* објавио је у часопису *Словинац*.

56. А.: *У Летопису Матице српске...* – Срђ, Дубровник, 1903, бр. 24, стр. 1167 - 1168. Објављен одломак из студије М. Цара о Љубомиру Недићу.

57. А.: *Марко Цар написао је за Летопис Матице српске...*- Срђ, Дубровник, 1903, бр.24, стр. 1168. Расправу "Никола Томазео према српству".

58. А.: *Књижевна 25-годишњица.* - Цариградски гласник, IX/1903, бр. 39, стр. 4. О књижевној дјелатности М. Цара.

59. А.: *Мала библиотека.*- Дело, Београд, 1904, бр.31/3, стр. 426. Биљешке о књизи М. Цара *С бојног и љубавог поља*, објављеној као 77 свеска ове библиотеке.

60. А.: *Цареве симпатије.* - Дело, Београд, 1904, бр. 33/1, стр.137. Биљешке о књизи М. Цара *Моје симпатије* (Дубровник, 1904).

61. А.: *Цареве симпатије.* - Дело, Београд, IX/1904, XXX-III/ 1, стр. 37. Примједбе уз књигу: Марко Цар, *Моје симпатије*.

62. А.: *U 225. knjizi "Letopisa Matice srpske..."* - Srđ, Dubrovnik, 1904, br.12, str.574.

63. А. : *Kao 7. knjiga "Srpske dubrovačke biblioteke"*.- Srđ, Dubrovnik, 1904, br. 16/17, str. 813.

64. А.: *О Ћоровићевим приповијеткама*. - Срđ, Dubrovnik, 1906, бр. 3, стр. 145. У трећој свесци *Летописа Матице српске* за 1906. М. Цар написао опширну студију о приповијеткама С. Ћоровића.

65. А.: *О књижевној критици*. - Народ, Сарајево, 1907, бр. 5, стр. 2. Биљешка о прештампавању студије М. Цара под горњим насловом.

66. А.: *Марко Цар: Наше Приморје*. - Дело, Београд, XVI/1911, LIX/1, стр. 158 - 159. Издање Матице српске, 1910.

67. А.: *Marko Car. Primorke. Nove pripovijesti*. Izdanje knjižarnice S. Artale. Zadar 1911.-Dubrovnik, XX/1911, br. 51, str. 6.

68. А.: *Marko Car, Moje simpatije. Književne slike i studije, odabrano kolo*. - Zadar. Izd. Međunarodna knjižarnica E. de Schonfeld, 1913. Dubrovnik, 1913, br. 44, str. 3.

69. А.: *Удружење српских књижевника*. - Народ, Сарајево, 1921, бр. 101, стр. 1. О избору М. Цара за предсједника новоконституисаног Удружења.

70. А.: *Марко Цар*. - Годишњак САН, Београд, XXXII/1924, стр. 166 - 168. Био-библиографија поводом избора за ванредног члана САН.

71. А.: *"Воља"*. - Мисао, Београд, 1928, 27/1, стр. 116. Биљешка о појави априлског броја за 1928. са коментаром чланка М. Цара "Стендал, поклоник енергије и магистер љубави".

72. А.: *М. Цар и послератни нараштај*. - Правда, Београд, 1929, бр. 339, стр. 10. Осврт на чланак М. Цара о роману Лучио Дамбре: *Девојачки начин преживљавања двадесете године* (Мисао, Београд).

73. А.: *Марко Цар, Моје симпатије, књижевни огледи (серија прва), треће издање*. Београд 1932, стр. 215.- Венац, Београд, 1932, бр. 3, стр. 237 - 238.

74. А.: *Прослава г. Марка Цара* - Глас Матице српске, Нови Сад, I/1934, бр. 16, стр. 122 - 123. Поводом 75-годишњице живота и 60-годишњице књижевног рада.

75. А.: *Јубилеј г. Марка Цара*. - Народна одбрана, Београд, Поводом 75-годишњице живота и 60-годишњице књижевног рада.

76. А.: *Прослава седамдесетпетогодишњице г. Марка Цара*. - Правда, Београд, XXX/1934, 10.795 (21.11), стр. 11. Академија Матице напредних жена у Новом Саду

77. А.: *Свечана академија у част г. Марка Цара у Новом Саду*. - Политика, Београд, 1934, бр. 9547 (14.12), стр. 7.

78. А.: *Шездесетогодишњица књижевне делатности г. Марка Цара прослављена је јуче у Новом Саду иницијативом Матице напредних жена*. - Политика, Београд, 1934, бр. 9549 (16.12), стр. 13 - 124.

79. А.: *Седамдесетогодишњи јубилеј књижевника г. Марка Цара*. - Политика, Београд, 1934, бр. 9441 (30.8), стр. 4.

80. А.: *Стјепан Митров Љубиша*. - Радио Београд, 1936, бр. 29, стр. 2. Поводом предавања М. Цара 23.7.1936. године.

81. А.: *Марко Цар*. - Свезнање, Београд, 1937, стр. 2586.

82. А.: *Марко Цар, Један заборављени песник мора. Јосип Берса*. - Српски Књижевни гласник, Београд, 1937, бр. 52, стр. 72 - 73.

83. А.: *Смрт Марка Цара*. - Република, Београд, ХХ/1953, бр. 419, стр. 4

84. А.: *Literarno veče u čast 100-godišnjice rođenja Marka Cara*. - Zadarska revija, X/1961, br. 1, str. 79.

85. А.: *Осамдесетогодишњица г. Марка Цара*. - Политика, Београд, 1940, 11.583 (1.9), стр. 11.

86. А.: *Осамдесетогодишњица г. Марка Цара*. - Правда, Београд, ХХХVI/1940, 12.901 - (29.9), стр. 12.

87. А.: *Цар Марко (1960-1953)*. - У: Мала енциклопедија Просвета, II, Београд, 1959, стр. 966.

88. А.: *Цар Марко (1860-1953)*. - У: Мала енциклопедија Просвета, 2, друго издање, Београд, 1974, стр. 878.

89. А.: *Marko Car*. - У: *Ideje srpske umetničke kritike i teorije 1900/1950*, Knj. 1 - 3, Beograd, knj. III 1980, str. 340.

90. АЛИМПИЋ, Добривоје: *Марко Цар као путописац*. - Воља, Београд, II/1928, бр. 1, стр. 33 - 40.

91. АЛИМПИЋ, Добривоје: *Марко Цар као есејиста*. - Књижевни север, Суботица, VII/1931, бр. 6, стр. 203 - 205. Поводом књиге "Огледи и предавања I" Београд, 1931.

92. АЛИМПИЋ, Добривоје.: *Марко Цар*. - Осврти, Пирот, II/1935, бр. 3, стр. 23 - 38.

93. [АНТУЛА, Никола]: *Г. Марко Цар, С бојног и љубавног поља*. 77. свеска "Мале библиотеке" Мостар, издање Пахера и Кисића. - Српски књижевни гласник, Београд, 1904, бр. 12/3, стр. 877 - 878. Без потписа.

94. АРАНИТОВИЋ, Добрило: *Био - библиографија Марка Цара (1859-1953). Поводом педесетогодишњице смрти (1953-2003)*. - Библиографски вјесник, Цетиње, 2004, бр. 2/3, стр. 31 - 91.

95. ARGUS: *Низ родно Приморје, слике и утисци с Јадрана од Марка Цара. Издање Пахер и Кусића.* - Зора, Мостар, 1900, бр.3, стр. 116. Превод приказа из чешког листа *Sovensky prehled*. Преводилац Ј.Т.(Лудмила Тесаи).

96. БАБИЋ, Владимир Ђ.: *Два мемоара.* - Венац, Београд, 1925/1926, бр. 8, стр. 603 - 606. Осврт на аутобиографију Влаха Буковца *Мој живот*, с предговором и коментаром М. Цара, Београд, 1925.

97. БАБИЋ, Владимир Ђ.: *Marko Car, Ogledi i predavanja I.* - Narodne novine, Požarevac, XCVIII/1932, br. 133, str. 2 - 3.

98. BARAC, Antun: *"Naše primorje"* (Marko Car: Naše Primorje. Srpska književna zadruga, 1923). - Jugoslovenska njiva, Zagreb, 1924, br. 4, str. 147 - 148.

99. БАБИЋ, Владимир Ђ.: *Simpatije Marka Cara.* - Narodne novine, Пожаревац, XCIX/1933, br. 10, str. 2 - 3.

100. БАБИЋ, Владимир Ђ.: *Огледи Марка Цара.* - У: Владимир Ђ. Бабић, Наши писци. Књижевне белешке II. Београд, 1935.

101. BARAC, Antun: - *Naše primorje*, - Jugoslovenska njiva, Загреб, II/1924, br. 4, str. 147 - 148.

102. В[ARTULICA], М[ilostislav]: *Među svojima. Roman Svet. Ćorovića. Predgovor napisao Marko Car. Izdala Srpska književna zadruga, kolo 23, br. 156, Beograd, 1921.* - Novo doba, 1921, br. 167, str. 2.

103. BARTULOVIĆ, Niko: *Marko Car: Moje simpatije.* - Narodni list, LII/ 1913, br. 87, str. 1 - 2.

104. BERIC, Dušan: *Car Marko (Herceg Novi, 30.VIII 1859 - Beograd, 1.XI 1953).* - Leksikon pisaca Jugoslavije, I, [Novi Sad]: Matica srpska, 1972, str. 418 - 420.

105. БЕРСА, Јосип: *Марко Цар.* - Стражилово, V/1889, бр. 15, стр. 233 - 237.

106. BERSA J. i M.C.: *"S mora na primorja"*. - Dubrovnik, V/ 1896, br. 43, str. 4.

107. БЕШЕВИЋ, М. Стеван: *Писмо пријатељу М[арку] Ц[ару] (О шатровцима у "Граду радости")*. - Народна одбрана, Београд, 1936, бр. 11, стр. 172-173.

108. BIBLIOGRAFIJA RASPAVA, ČLANAKA I KNJIŽEVNIH RADOVA I. Nauka o književnosti, I/4, I/5, I/6, II/1 - Zagreb, Leksikografski zavod, 1956, str. 95, 368, 376 - 379.

109. BIBLIOGRAFIJARASPRAVA, ČLANAKA I KNJIŽEVNIH RADOVA II Jugoslovenske književnosti, II-1 Poezija A-F, Zagreb, Leksikografski zavod, 1959, str. 18.

110. Б[ОГДАНОВИЋ], В[ладимир]: *Јован Скерлић и "плагијатор" Марко Цар.*- Критика, III/1931, бр. 4, стр. 159 - 160. Одговор Вл. Вујићу на оптужбе М. Цара као плагијатора.

111. Б[ОГДАНОВИЋ], М[илан]: *Случај М. Црњански – Марко Цар.*- Српски књижевни гласник, Београд, XXVI/1929, бр. 4, стр. 310 - 311.

112. Б[ОГДАНОВИЋ], Милан: *Случај М. Црњански и М. Цар.*- Српски књижевни гласник, 1929, бр. 36, стр. 310 - 311.

113. БОГДАНОВИЋ, Перо: *Књижевни преглед.* - Браник, Нови Сад, 1895, бр. 52, стр. 1 - 2. И о књизи *Моје симпатије* Марка Цара.

114. BORKO, Božidar: *Knjige Srpske književne zadruge.*- Jutro, 1936, br. 256, str. 7. Sa osvrtom na knjigu *Eseji* Marka Cara.

115. БУД[ИСАВЉЕВИЋ], М[илан]: *Марко Цар, Моје симпатије. Књижевне слике и студије* - Летопис Матице српске, Нови Сад, СС XXIX/1905, бр. 229/1, стр. 90 - 93.

116. [BOŽIĆ, Đildo]: "*Za kišljive dnevi*".- Slovinac, Dubrovnik, VI/1883, br. 29, str. 447 - 449. Potpis: Pavo Orlović.

117. V.P.: *S mora i primorja. M. Car i J. Bersa. Zadar, 1896.*- Dubrovnik, Dubrovnik, 1896, br. 37, str. 3.

118. ВЕЛЯЕВА.Ю.: *Йован Скерлич - литературный критик.*-Литература славянских народов, АНСССР, Москва, 1961, бр.6, стр. 57.

119. ВЕСИН, Маринко М.: *Прослава 75.годишњице живота једног плодног и заслужног писца. Творцу есеја у нашој књижевности одличном и истрајном књижевнику г.Марку Цару одато је признање за његов предани рад.*- Југословенски дневник, 1934, бр. 259, стр. 4.

120. ВИНАВЕР, Станислав: *Књижевни Београд 1934. године.*- Вардар, IV/1935, бр. 341 - 344, стр. 2. И о М. Цару.

121. VIOKOVIĆ, I.: *Uspomeni Marka Cara.*- Oslobođenje, XII /1954, br. 2526.

122. ВИТОШЕВИЋ, Драгиша: *Критика у Скерлићево доба.*- [Предговор за књигу]: *Критика у Скерлићево доба / приредио др Драгиша Витошевић.*- Београд – Нови Сад, Српска књижевна задруга – Матица српска, 1975, стр. 7 - 61.

123. ВУЈИЋ, Владимир.: *Смисао спора Цар – Црњански.*- Време, IX/1929, бр. 2588, стр. 4.

124. ВУЈИЋ, Владимир: *Писаћи сто из прошлог века (Марко Цар: Огледи и предавања, Геџе Кон, Београд, 1931).*- Народна одбрана, VI/1931, бр. 14, стр. 230 - 231.

125. ВУКОВИЋ, Радован В.: *Маргиналија о “Маргиналијама” М. Стајића.*- Млада Босна, 1931, бр. V, стр. 135 - 136. Приказ књиге са предговором М. Цара.

126. ВУЛЕТИЋ, Саво П.: *Не са сваким у књижевнике.*- Срђ, Дубровник, II/1903, бр. 18, стр. 825 - 826. Уз чланак М. Цара “Књижевност и политика”.- Бранково коло, бр. 39/1902.

127. ГАВЕЛА, Ђуро: *Марко Цар 1859 -1 953.*- У: Књижевни историчари и критичари, I, Нови Сад - Београд, Матица српска – Српска књижевна задруга, 1963, стр. 335 - 336.

128. GALVI, В.: *Giosue Carducci pressogli Slavi meridionali Torino, 1933, str. 21 - 34.*

129. [ГАВРИЛОВИЋ, Светозар Љ.]: *Госпођа с камелијама (La Dame aux camelias).*- Александар Дима син. Превео с француског Марко Јов. Цар. У Дубровнику. Наклада књижаре Драгутина Претнера 1883.- Гусле, Београд, I/1883, бр. 8/9, стр. 248 - 249, 280-287. Потпис: - ВР-

130. [ГЛИГОРИЋ, Велибор]: *Велибор Глигорић одговара Милану Кашанину.* - Време, 1929, бр. 2600, стр. 4.

131. GRAĐA ZA HRVATSKU RETROSPEKTIVNU BIBLIOGRAFIJU KNJIGA: 1835 – 1940.- Књ. 2: Белј - Са.- Zagreb, Nacionalna i sveučilišna biblioteka, str. 209 - 210.

132. [ГРОЈ, Милан]: *Успомене о Матавуљу.*- Српски књижевни гласник, 1909, бр. 22/3, стр. 237. Потпис: Л. Биљешке о чланку Марка Цара “Симо Матавуљ у Херцег-Новом”, објављеном у Летопису Матице српске.

133. ГРЧИЋ, Јован: *Марко Цар.*- Нови Сад, VIII/1931, стр. 13 - 47. Фелџон у 24 наставка

134. GRČIĆ, Jovan: *"Moje simpatije Marka Cara"*.- Jugoslovenski dnevnik, V /1933, br. 1, str. 4. Полемика.

135. ГРЧИЋ, Јован: *Друга серија "Мојих симпатија"*, књижевних огледа Марка Цара.- Југословенски дневник, VI/1934, бр. 114, стр. 8.

136. ГРЧИЋ, Јован: *Красна студија о Скерлићу као књижевном и културном историчару*.- Југословенски дневник, 1934, бр. 135, стр. 12. Приказ студије К. Милутиновића са предговором М. Цара.

137. ДЕВРЊА, Милутин: *Марко Цар, Истине и полуистине.-(Афоризми и забелешке)*.- Хришћанска мисао, VI/1940, бр. 7/8, стр. 88.

138. ДЕРЕТИЋ, Јован: *Историја српске књижевности*, Београд, 1983. О М. Цару / стр. 439.

139. ДИМИТРИЈЕВИЋ, Мића: *Књижевне шетње. I. Венеција*.- Браник, Нови Сад, IV/1888, бр. 143, стр. 1 - 3. Потпис: М. Д-ћ.

140. ДИМИТРИЈЕВИЋ, Рашко Д.: *Есеји Марка Цара*.- Преглед, XIII/1937, бр. 159, стр. 173 - 176.

141. Д[УКИЋ], С[елена]: *Пре и сад*. - Време, 1929, бр. 2624, стр. 4.

142. [ДУЧИЋ, Јован]: *Од Јадрана до Балкана. Утисци с Вукове славе. Задар, Штампарија Шпира Артале, 1898*.- Зора, Мостар, III/1898, бр.1, стр. 41 - 42. Потпис: Д-ћ.

143. [ДУЧИЋ, Јован]: *Патриотизам у књижевности*.- Зора, Мостар, 1899, бр. 3, стр. 81 - 85. Са освртом и на дјело М. Цара.

144. ŽARKOVIĆ, V.: *Marko Car, paljetkar*. - Novi viek, II/1898, br.1, str. 51-52.

145. ЖИВАЉЕВИЋ, Данило А.: *Венеција .Успомене с пута из Италије. Написао Марко Цар. У Задру, печатњом И. Водицке-Стражилово, IV/1888, бр. 48, стр. 778 - 780.*

146. ЖИВАЉЕВИЋ, Данило А.: *Талијански преводиоци српских народних песама*. - Јавор, Нови Сад, 1892, бр.11, стр. 171 - 173. Помиње се и М. Цар.

147. ЖИВАЉЕВИЋ, Данило А.: *Његош у талијанској књижевности*.- II/ Коло, 1901, бр. 8, стр. 445 - 448.

148. Ж[ИВОЈИНОВИЋ], В[елимир] Massuka: *Есеји г.Марка Цара*.- Мисао, Београд, XXXVII/1931, бр. 287/288, стр. 504 - 505.

149. Z.: *Jedna interesantna knjiga. (Marko Car: "Ogledi i predavanja")*. Beograd, 1931. Izd. Riječ, 1931, br. 1, str. 15 - 16.

150. ZLOKOVIĆ, Maksim: Bibliografija Marka Cara.- Boka, Herceg-Novi, 1977, br. 9, str. 351 - 377.

151. ZORE, Luko: *Marko Car, Jovan Sundečić - kritičko biografska studija, Novi Sad (Preštampano iz Letopisa Matice srpske, 1902).* - Srđ, Dubrovnik, I/1902, br. 16, str. 744 - 746.

152. I.Š.: *Marko Car, Od Jadrana do Balkana. Utisci s Vukove slave. Zadar 1898.* - Vienac, Zagreb, 1898, br. 6, str. 95.

153. I[BLER],J[anko]: *Književni pabirci.* - Narodne novine, 1895, br. 219. Osvrt na članak M. Cara o poeziji Vojislava Ilića.

154. IBLER, Janko: "*S mora i primorja*". *Napisali M.Car i J.Bersa.*- Narodne novine, LXII/1896, br. 242, str. 1 - 2.

155. IBLER, Janko: *Majka i djeca. (Prilog dioničarskom shvatanju kritike)* - Narodne novine, LXII/1896, br. 246, str. 4 - 5. Povodom Obzorovog napada na Iblerovu kritiku knjige M. Cara i J. Berse u *Narodnim novinama br. 242/1896.*

156. [IBLER, Janko]: *Literatura i narodnost.*- Narodne novine, 1911, br. 281. Potpis: -r-. Prikaz studije M. Cara u Летопису Матице српске 1911. године.

157. ИВАНИЋ, Душан: *Часопис "Вук" Марка Цара.* - Зборник о Србима у Хрватској, 1989, стр. 245 - 255.

158. ИВАНИШИН, Никола: *Марко Цар у дубровачком "Словинцу".*- Браничево, VII/1961, бр.5/6, стр. 43 - 47.

159. ИВАНОВИЋ,Д.: *Откривена биста Марку Цару.Поред откривања спомен обиљежја Марка Цара,организована је изложба његових књига, а планирано је и штампање обимне студије.*- Побједа, 1990, бр. 8950, 31.X, стр. 11.

160. ИВЕЉИЋ, Митар: *Отворено писмо Грофици Мејреми – Задар.*- Драшков рабош, Сплит, 1885, бр. 37. Потпис: Сестра Батрићева.

161. ИВОШЕВИЋ, Василије: *Религиозна мисао Марка Цара.*- Весник Савеза удружења православних свештеника ФНРЈ, Београд, XI/1959, 237 (1.5).

162. [ИЛИЋ, Драгутин Ј.]: *Марко Цар и Ј.Берса, С мора и приморја.*- Бранково коло, Сремски Карловци, II/1896, бр. 44, стр. 1397 - 1403. Потпис: Цензор.

163. ИЛИЋ, Драгутин Ј.: *Наша критика.* - Зора, Мостар, VI/1900, бр.7, стр. 244 - 248. Садржи осврт на критички рад М. Цара.

164. Ј.: “Воља”.- Мисао, Београд, 1928, бр.26/5-6, стр. 378 - 379. Приказ фебруарског броја за 1928. са опширним коментаром чланка М. Цара “Психологија једне кризе”

165. ЈАКОВЉЕВИЋ, С.: *Марко Цар* 3.VIII 1860 – 2.XI 1953.- Гласник САН, Београд, V/1954, бр. 2, стр. 379 - 380.

166. ЈАКЏИЋ, Zlatan: *Marko Car esejist*. - *Zadarska revija*, 1960, бр. 6, стр. 424 - 431.

167. ЈАНИЋ, Ђорђе Ј.: *Биобиблиографски подаци о Марку Цару*.- У: *Критика у Скерлићево доба / приредио Д. Витошевић*, Београд - Нови Сад, 1975, стр. 557 - 563.

168. ЈЕВТИЋ, Б.: *Спор Цар - Црњански*.- Преглед, III/1929, бр. 63, стр. 166 - 167.

169. К.: *Марко Цар, Наше Приморје. У: Дубровнику, 1910. Издање Матице српске. Књига I*. - Дубровник, 1911, бр.8, стр. 12.

170. К.: *Поводом седамдесетпетогодишњице једног плодног писца. Г. Марко Цар и Војводина*. - Југословенски дневник, 1934, бр. 257, стр. 2.

171. К.М.:*Преглед савремене српско-хрватске књижевности. IV књига. Критичари и књижевни историчари*. - Браник, Нови Сад,

172. КАРАЛИЋ, Предраг: *Изложба г. Илије Шобајића. Дворана Друге мушке гимназије од 1-16. маја, отворена бесједом Марка Цара*.- Мисао, Београд, 1926, бр. 21/3-4, стр. 243 - 245.

173. KARASEK, Josef: *Marko Car, Moje simpatije, književne slike i studije. Srpska dubrovačka biblioteka, broj 7. Dubrovnik, 1904.- Slovansky Prehled, Praha, 1904/1905, br. 8, str. 382 - 384.*

174. КАШАНИН, Милан: *Тутори и творци*. - *Летопис Матице српске*, Нови Сад, СССХИХ/1929, бр. 319/3, стр. 321 - 324. О.Ј. Скерлићу, Б. Поповићу, М. Црњанском и М. Цару.

175. K[ELMINA] J[acob]: *Heine Heinrich, Lirski intermeco. Preveo Aleksa Šantić. Predgovor M. Cara. Beograd - Sarajevo, J.Đ. Đurđević, 1919*. - *Ljubljanski zvon*, 1919, бр. 7, стр. 447 - 448.

176. Кнез Роган (псеудоним): *Царски “Вук”*.- Драшков рабош, Сплит, 1885, бр. 33.

177. КОВАЧ, А.: *Дијамантни јубилеј Марка Цара*. - Република, Београд, XX/1953, стр. 403 - 404.

178. КОВАЧЕВИЋ, Божидар: *О Марку Цару*.- Гласник САН, Београд, V/1954, бр. 2, стр. 444 - 445.

179. KOSTIĆ, Vasko: *Marko Car*. - Вока, ревија, Котор, 1998, април - мај, бр. 833/834, стр. 22.

180. [КОСТИЋ, Драгутин]: *"Наше Приморје"*. - Српски књижевни гласник, 1911, бр. 26/3, стр. 250 - 251. Потпис: К.

181. КОСТИЋ, Марко: *Марко Цар и српска поезија у италијанској књижевности*. - Јавор, Нови Сад, XV/1888, бр. 1, стр. 13 - 15. О расправи М. Цара "Un principe poeta". - *Fanulla della domenica*, бр. 45/1888.

182. КОСТИЋ, Марко: *Срби у италијанској књижевности*. - Јавор, Нови Сад, XV/1888, бр. 16, стр. 252 - 255. О расправи М. Цара "Vuk Stefanović Karadžić e la poesia popolare serba". - *Rivista contemporanea 1888*".

183. КОСТИЋ, Марко: *Срби у италијанској књижевности*. - XVII/1890, бр. 4, стр. 58 - 60. Потпис: Дијете Грујица јун. О студији М. Цара "Nicolo e la Czarina de Balcani".

184. K[RKLEC], G[ustav]: *Jedna simpatija*. - Glas Slovenaca, Hrvata i Srba, 1918, бр. 73, стр. 2. О Matavuljevom *Vakonji fra Brni*, priredio i uvodnu studiju napisao M. Car.

185. [КРКЛЕЦ, Густав]: *Густав Крклец против Књижевног одбора С. К. задруге*. - Време, 1929, бр. 2578, стр. 4.

186. КРШИЋ, Јован: *Поводом једне књижице Марка Цара*. - Преглед, Сарајево, XVI/1940, бр. 195, стр. 184 - 186.

187. КРШИЋ, Јован: *Истина и г. Марко Цар*. - Преглед, Сарајево, XVI/1940, бр. 196/197, стр. 283 - 284.

188. Л.: *Братство – 36. књига Друштва св. Саве, Београд*, 1928. - Мисао, Београд, 1928, бр. 27/5-6, стр. 378. Приказ броја са освртом на прилог М. Цара "Ђуро Матијевић".

189. ЛАЗАРЕВИЋ, Бранко: *Из студије "Марко Цар"*. - Ново време, II/1910, бр. 98, стр. 1 - 2. Одломак из студије.

190. ЛАТКОВИЋ, В[идо]: *Миодраг Стајић, "Маргиналије"*. (Уводна реч Марка Цара, Београд, 1931). - Записи, Цетиње, 1931, бр. 4, стр. 255 - 256.

191. LAUER, R.: *Marko Car (1856-1953)*. - Heine in Serbien, Meisenheim am Glán, 1961, стр. 155 - 161.

192. [LJUBIĆ, Josip]: *Marko Car i Josip Bersa, "S mora i primorja"*. - Dubrovnik, V/1896, бр. 45, стр. 4. Потпис: Ild Bogdanov.

193. М.: „*S mora i primorja*“. *Napisali M. Car i J. Bersa s ilustracijama J. Berse. U Zadru, 1896, izd štamparije S.Artale.*- Obzor, Zagreb, 1896, br. 245.

194. М.: *Лирски интермецо. Песме Хајнриха Хајнеа у прев. Алексе Шантића. Друго допуњено, попуњено и илустровано издање с приказом Марка Цара. Изд. и штампана Књижарнице Пахера и Кисића у Мостару.*- Застава, Нови Сад, 1898, бр. 179, стр. 4.

195. М.: *Марко Цар, Моје симпатије. Књижевне слике и студије, одабрано коло. Задар. Издање Међународне књижарнице E. de Schonfeld, 1913.*- Бранково коло, 1913, бр. 14, стр. 446.

196. М.: *Естетичка писма од Марка Цара.* - Мисао, 1920, бр. 3 - 4, стр. 1221. Биљешка о појави књиге у издању Геце Кона (Београд, 1920).

197. М.: *Симо Матавуљ, Биљешке једног писца. Предговор написао Марко Цар. Издавач "Време".*- Нови живот, 1923, бр. 9, стр. 287 - 288.

198. М.: *Александар Дима - Син: Госпођа с камелијама. Прево Марко Цар. Издавач "Време".*- Нови живот, 1923, бр. 8, стр. 255.

199. М.: *Змај код Италијана.* - Летопис Матице српске, 1933, бр. 337/1-2, стр. 250 - 251. Спомињу се и радови М. Цара на италијанском језику.

200. М.: *Прослава седамдесетпетгодишњице г. Марка Цара. Нови Сад, 10.децембра.*- Правда, Београд, 1934, бр. 10815 (11.12), стр. 6.

201. М. М.: *Le jubile de M. Marko Car.* - L'Echo de Belgrade, 1934, br. 47, str. 2. 75-godišnjica života i 60-godišnjica književnog rada.

202. МАРКОВИЋ, Милан И.: *Шездесетогодишњица књижевне делатности г. Марка Цара.* - Политика, Београд, 1934, бр. 9549, стр. 13. Поводом прославе у Матици српској у Новом Саду.

203. МАРКОВИЋ, Милан И.: *Седамдесетогодишњица Марка Цара.* - Страни преглед, V/1934, бр. 1/4, стр. 194.

204. МАРКОВИЋ, Милан И.: *Седамдесетогодишњица Марка Цара.* - Венац, 193, бр. 20/4-5, стр. 370.

205. МАРКОВИЋ, Милан И.: *Марко Цар.*- Летопис Матице српске, Нови Сад, 1935, 342/1, стр. 61 - 72.

206. МАРКОВИЋ, Милан И.: *Марко Цар*. (Прештампано из "Летописа Матице српске"). - Нови Сад, Штампарија Јовановић и Богданов, 1935, стр. 14. Предавање одржано на Народном универзитету Матице напредних жена у Новом Саду, 15.12.1934. год.

207. МАНОЈЛОВИЋ, Тодор: "Савремене италијанске приповетке".- Српски књижевни гласник, XXVIII/1929, бр. 28/2, стр. 153 - 154.

208. МАТОЏ, Gustav Antun.: *Marko Car: Moje simpatije*. Књижевне слике и студије. Коло II. У Mostaru. Izd. i štamparija Knjižarnice Paher i Kisića, 1897.- Nada, Sarajevo, III/1897, br. 24, str. 478 - 480. Potpis: A. G. M - š.

209. [МАТОШ, Антун Густав]: *Нове симпатије Марка Цара*. - Самоуправа, 1905, бр. 21, стр. 3. Потпис: Хоп - Фрог. Приказ III кола.

210. МАТОЏ, Gustav A.: *Naše Primorje*. - Savremenik, VI/1911, br. 4, str. 263 - 264.

211. МАТОЏ, Gustav A.: *Primorke*.- Savremenik, VI/1911, br. 9, str. 543 - 545. Приказ књиге М. Цара (Задар, 1911).

212. МАТОЏ, Gustav Antun: *Pisma Marku Caru*. - Život, 1958, br. 2/3, str. 174 - 177. i 213.

213. МАШИЋ, В.: *Књижевни југ*. - Република, Београд, 1956, бр. 544 (3.4), стр. 6. И о Марку Цару.

214. МИЛАКОВИЋ, Богдан: "Моје симпатије" Марка Цара. - Луча, Цетиње, 1895, бр. 5, стр. 352. Потпис: Богдан Крајишник.

215. [МИЛИЋИНОВИЋ, Андрија]: *Marko Car, Besmrtna Francuska*.- Savremenik, 1919, br .2, str. 97. Prikaz knjige M. Cara, Zadar, 1918.

216. МИКОВИЋ, Дионисије: *Војвода Максим Баћевић*.- Србобран, календар за 1906. год. Загреб, стр. 121 - 123. Исправка истоименог чланка Марка Цара.

217. МИЛУТИНОВИЋ, Коста Н.: *Савремене италијанске приповетке*. - Друштвена обнова, I/1929, бр.6, стр.7. У преводу и редакцији Марка Цара и Петра Бучића, Београд, 1929.

218. МИЛУТИНОВИЋ, Коста Н.: "Италијански хумористи".- Критика, III/1931, бр. 3, стр. 115.

219. МИЛУТИНОВИЋ, Коста Н.: *Марко Цар, Огледи и предавања, Београд, 1931, Издање Гете Кона*. - Књижевна Крајина, II/1931, бр.10, стр. 446 - 447.

220. МИЛУТИНОВИЋ, Коста Н.: *Ђура Јакшић на италијанском*. - Летопис Матице српске, Нови Сад, СССХХХИИИ/1932, бр. 333/3, стр. 314 - 315. М. Цар превео приповјетку *Рањеник* у листу II Movimento. У тексту објављено и Јакшићево писмо тим поводом.

221. МИЛУТИНОВИЋ, Коста Н.: *Моје симпатије Марка Цара* (књига прва, треће издање). - Народна одбрана, VIII/1933, бр. 4, стр.64.

222. МИЛУТИНОВИЋ, Коста Н.: *Марко Цар и наш књижевни нараштај*. - Правда, Београд, 1934, бр. 10819, бр. 9.

223. МИЛУТИНОВИЋ, Коста Н.: *Господин Марко Цар и наш млађи књижевни нараштај*. - Правда, Београд, ХХХ/1934, бр. 10826, стр. 8.

224. МИЛУТИНОВИЋ, Коста Н.: *Моје симпатије*. (Треће издање, друга серија). - Глас Матице српске, Нови Сад, 1934, бр. 7.

225. МИЛУТИНОВИЋ, Коста Н.: *Прослава г.Марка Цара*. - Глас Матице српске, Нови Сад, 1934, бр. 16, стр. 122 - 123. 75-годишњице живота и 60-годишњице књижевног стваралаштва.

226. МИЛУТИНОВИЋ, Коста Н.: *Јубилеј Господина Марка Цара*. - Глас Матице српске, Нови Сад, I/1934, бр. 9/10, стр. 79.

227. МИЛУТИНОВИЋ, Коста Н.: *Господин Марко Цар и Војводина*. - Глас Матице српске, I/1934, бр. 15, стр. 116 - 117.

228. МИЛУТИНОВИЋ, Коста Н.: *Марко Цар, Моје симпатије* (серија друга). - Народна одбрана, IX/1934, бр. 33, стр. 531 - 532

229. МИЛУТИНОВИЋ, Коста Н.: *Прослава Господина Марка Цара*. - Глас Матице српске, Нови Сад, I/1934, бр. 16, стр. 122 - 123.

230. МИЛУТИНОВИЋ, Коста: *Ново коло Српске књижевне задруге*. - Глас Матице српске, Нови Сад, 1936, бр.60, стр. 156 - 157. Потпис: К.М.

231. МИЛУТИНОВИЋ, Коста Н.: *Есеји Марка Цара*. - Правда, Београд, ХХХИИ/1936, бр. 11537.

232. МИЛУТИНОВИЋ, Коста Н.: *“Есеји” Марка Цара у издању СКЗ*. - Народна одбрана, XII/1937, бр. 10, стр. 159 - 160.

233. МИЛУТИНОВИЋ, Коста Н.: *Марко Цар и Војводина*. - Дан, III/1937, бр. 270, стр. 2.

234. МИЛУТИНОВИЋ, Коста Н.: *Марко Цар*. - Српски књижевни гласник, Београд, LXII/1940, стр. 91 - 97.

235. МИЛУТИНОВИЋ, Коста Н.: *Марко Цар 1859 - 1953.*-
Летопис Матице српске, Нови Сад, ССCLXXIII/1954, бр. 1, стр. 81
- 82.

236. MILUTINOVIĆ, Kosta: *Marko Car kao kulturni borac u
Dalmaciji.*- Zadarska revija, IV/1955, br. 3/4, str. 167 - 177, 270 - 278.

237. МИЛУТИНОВИЋ, Коста: *Стогодишњица рођења Мар-
ка Цара.*- Сусрети, Титоград, 1961, бр. 2, стр. 119 - 129.

238. МИЛУТИНОВИЋ, Коста: *Кад је рођен Марко Цар.*-
Сусрети, Титоград, IX/1961, бр. 11/12, стр. 988.

239. MILUTINOVIĆ, Kosta: *Književni lik Marka Cara.*- Вока,
Herceg Novi, 1977, br. 9, str. 157 - 217.

240. MILČINOVIĆ, A.: *Marko Car, Besmrtna Francuska.*- Sa-
vremenik, XIV/1919, br. 2, str. 97.

241. МИЉКОВИЋ, Бранко: *XXI коло СКЗ (1923).*- Гласник
Професорског друштва, IV/1924, бр. 2, стр. 117 - 119.

242. МИХАЈЛОВИЋ - Световски М.: *Марко Цар – Естетска
писма.*- Прогрес, I/1920, бр. 94, стр. 3.

243. MLADENOVIC, Živomir: *Car Marko.*- U: Enciklopedija
Jugoslavije, 2, Zagreb, MCMLVI (1956), str. 323.

244. MLADENOVIC, Živomir: *Car Marko.*- U: Enciklopedija
Jugoslavije, 2, Zagreb, 1982, str. 609. Potpis: Ž. Ml.

245. MODRIĆ, Josip: *O književnim pokušajima gospodina Mar-
ka Cara.*- Primorac, Већ, I/1883, br. 2, str. 30 - 31, br. 3, str. 47. О књизи
М.Цара *За кишљиве дневи.*

246. MORTIĐIJA, Tias: *“Letopis Matice srpske o Gunduliću i
Dubrovniku”.*- Hrvatska revija, 1938, 12723 - 12724. Потпис: М.

247. MORTIĐIJA, Tias: *Ljetopis Matice srpske” o Gunduliću i
Dubrovniku.*- Gundulićev zbornik, Dubrovnik, 1938, str. 131 - 132. Potpis:
М.Критички осврт на чланак М.Цара “Иван Гундулић”.- Летопис
Матице српске, Нови Сад, 1938, бр. 350/1-3, стр. 45 - 49.

248. Н.: *Марко Цар и Црна Гора.*- Сусрети, Титоград, I/1953,
бр. 10/11, стр. 748 - 749.

249. [НЕHAJEV, Milutin]: *Marko Car: “Moje simpatije”.*Knji-
ževne slike i studije. Kolo II. Vojislav Ilić, Zmaj Jovan Jovanović, Simo
Matavulj, Laza K.Lazarević, Aleksandar Dima mlađi, E.Melhor de
Vogue. U Mostaru, Izdanje inštanca Knjižarnice Paher i Kisića, 1897.-
Nova nada, I/1897, br. 1, str. 42-43.

250. НИКОЛИЋ, Владимир: *Венеција. Успомене с пута. Написао М.Цар. Друго поправљено издање. Из српске књижаре и штампарије Браће М.Поповића у Новом Саду, 1891.-Ново време, III/1891, бр.59,стр.4; бр.60, стр.3-4.Потпис: Др.В.Н.*

251. НИКОЛИЋ, Милоје Р.: *Шест писама Богдана Поповића.*- Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор, Београд, 1966, бр. 3 - 4, стр. 265 - 270. Пет писама упућених Марку Цару (1894, 1895, 1929. и 1935).

252. НИКОЛИЋ, Рикард: *Марко Цар, Моје симпатије.*- Бранково коло, X/1904, бр. 49, стр. 1571 - 1573.

253. NOVAKOVIĆ, Boško: *Ogledi predavanja Marka Cara.*- Savremenik, XXIV/1931, br. 11, str. 87 - 89.

254. NOVAKOVIĆ, B[oško]: [*Car*] *Marko.*- U: Jugoslovenski književni leksikon, Matica srpska 1971, [Novi Sad], str. 60.

255. [B.BORKO]: *Knjige SKG (Marko Car: Eseji)* .- Jutro, 4.XI 1936.

256. ОДАВИЋ, П. Ј.: *Смисао спора Цар - Црњански.*- Време, Београд, IX/1929, бр. 2590, стр. 6. Одговор на истоимени чланак Владимира Вујића у *Времену* бр. 2588/1929.

257. ОРУМОС, А.Н.: *Венеција. Успомене с пута у Италију.*- Босанска вила, Сарајево, IV/1889, бр. 8, стр. 124 - 125.

258. П.: *Нове књиге.*- Време, 1923, бр. 476, стр. 5.Биљешка о појави књиге С.Матавуља “Биљешке једног писца”, са предговором Марка Цара.

259. П. К.: *“Савремене италијанске приповетке”.*- Мисао, XXX/1929, бр. 225/226, стр. 189 - 190. У преводу и редакцији Марка Цара и Петра Бучића, Београд 1929.

260. PAVLINOVIĆ, Marin: *Odgovor Marku Caru na članak o S. Bjelanoviću.*- Obzor, Zagreb, 1927, br. 98, str. 2 - 3. Odgovor na članak “Sava Bjelanović (o tridesetogodišnjici njegove smrti 1897 - 1927).- Политика, Београд, 1927, бр. 6783, стр. 5.

261. PAVLINOVIĆ, Marin: *Značaj Marka Cara i značenje njegova Save Bjelanovića. Kritički, političko kulturni esej (napisan pred 40-godišnjicu smrti M.Pavlinovića 18.6.1887. u Podgori).*- Obzor, Zagreb, 1927, br. 135, str. 6; br. 136, str. 6; br. 137, str. 6. Osvrt na monografiju M. Cara “Sava Bjelanović”, *Quotidian*, 1911.

262. PAVLOVIĆ, Dragoslav: *Car Marko*. - U: Hrvatska enciklopedija, Svezak II, Zagreb, 1942, str. 60. Potpis: D. P.

263. ПАРЕЖАНИН, Р.: *Марко Цар redivivus*. - Прогрес, I/ 1920, бр. 111, стр. 2 - 3. Осврт на чланак М. Цара *Подгрејани симболизам*, објављен у Српском књижевном гласнику, бр. 1/1920.

264. ПАРЕНТА, Милош: *Марко Цар, Наше приморје*. - Бранково коло, Сремски Карловци, XVII/1911, бр.1, стр.12 - 13; бр. 2, стр. 29 - 30.

265. PARNIČEVIĆ, Stjepan: *Naš predratni mikrokozam*. - Novosti, XXXII/1938, br. 353, str. 8 - 9. Iz neobjavljenih pisama A. G. Matoša, ćirilskim pismom i na francuskom jeziku.

267. ПЕРКОВИЋ, Љубо: *Естетичко писмо, Београд августа 1920*. - Ново доба, III/1920, бр. 214, стр. 2 - 3. Приказ књиге М. Цара *Естетичка писма*.

268. ПЕРКОВИЋ, Љубо: *Естетичка писма г.Марка Цара*. - Мисао, 1920, бр.5, стр. 1299 - 1301. Приказ истоимене књиге у издању Геце Кона (Београд, 1920).

269. [ПЕРОВИЋ, Лазар Т.]: *Моје симпатије, Марка Цара*. - Луча, Цетиње, 1897, бр. 5, стр. 135. Позив на претплату.

270. [ПЕРОВИЋ, Лазар Т.]: *Марко Цар, Низ равно Приморје*. - Луча, Цетиње, 1898, бр. 8, стр. 349.

271. [ПЕРОВИЋ, Лазар Т.]: *"Лирски интермецо", пјесме Хајдриха Јансена*. - Луча, Цетиње, 1898, бр. 11/12, стр. 502. Приказ другог издања с предговором М. Цара.

272. [ПЕРОВИЋ, Лазар Т.]: *Марко Цар, Низ родно Приморје*. - Луча, Цетиње, 1899, бр. 5 - 6, стр. 261. Биљешка о појави књиге.

273. П[ЕТКОВИЋ], Влад[имир] Р.: *Моје симпатије*. - Будућност, III/1895, бр. 18, стр. 3. Потпис: Влад Р.П.

274. ПЕТРАНОВИЋ, Данило: *Марко Цар: књижевник српски*. - Босанска вила, Сарајево, XIX/1904, бр. 2, стр. 21 - 22. Поводом 25-годишњице књижевног рада.

275. ПЕТРОВИЋ, В[ељко]: *Цар Марко*. - У: Народна енциклопедија српско-хрватско-словеначка, IV књига, Загреб, 1929, стр.860.

276. ПЕТРОВИЋ, Вељко: *Цар Марко, књижењевник, књижевни критичар, естет и приповедач (Херцег Нови, 3/8. 1860)*. У: Вељко Петровић, Српски писци и сликари. Приредио Љубисав Андрић, Сомбор, Библиотека "Карло Бјелички", 1994, стр. 244 - 245.

277. ПЕТРОВИЋ, Илија М.: *Лорд Бајрон и наша књижевна критика*. - Живот и рад, XIV/1933, бр. 14/82, стр. 100 - 109. И о радovima М. Цара о Бајрону.

278. ПЕТРОВИЋ, Љубомир: *Марко Цар, Есеји*. - Летопис Матице српске, Нови Сад, CCCXLVI/1936, бр. 346/2, стр. 224 - 225.

279. ПОПОВИЋ, Богдан: *Марко Цар, "Моје симпатије"*. Књижевне слике и студије. У *Задру*, 1895. - Српски преглед, I/1895, бр. 4, стр. 124 - 127.

280. ПОПОВИЋ, Јован: *Марко Цар, Огледи и предавања*. - Стожер, II/1931, бр. 5, стр. 147 - 148.

281. П[ОПОВИЋ], П[авле]: *Марко Цар у Латинима*. - Ред, I/1894, бр. 17, стр. 1 - 3.

282. ПОПОВИЋ, Павле: *Наш језик. Издаје Лингвистичко друштво у Београду*. - Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор, Београд, 1937, XVIII, стр. 130 - 131. С посебним освртом на чланак М. Цара "Апологија ружнога".

283. ПОТОКАР, Tone: *Voj dveh pokolenj*. - Slovenec, Ljubljana, LVII/1929, br. 76, str. 6. О спору Цар - Црњански.

284. ПОТОКАР, Tone: *Marko Car osamdesetletnik*. - Modra ptica, XI/1939/40, br. 11, str. 348.

285. ПРОТИЋ, М.: *Beleške o nekrološkom načinu mišljenja i pisanja*. - Nova misao, II/1954, br. 1, str. 98 - 102.

286. - р.р.-: *У Латинима, утисци с пута. Написао Марко Цар. У Задру, изд. штампарије С. Артале, 1894.* - Омладина, 1894, бр. 5, стр. 112 - 113.

287. R.: *Marko Car, Moje simpatije. Književne slike i studije. Odabrano kolo. Međunarodna knjižarnica E. de Schonfelda. Zadar, 1913.* - Vjesnik, 1914, br. 11, str. 3.

288. РАДНИЋ, Јован: *О рукопису Марка Цара "Petronius arbiter"*. - У: Рад и именик Матице српске, Нови Сад, 1930, сдтр. 59 - 60.

289. РАЈИЋ, М. Л.: *Наличје нашег јавног и књижевног живота*. - Живот и рад, V/1930, бр. 27, стр. 161 - 178.

290. РАСКОВИЋ, Nikola: *Car Marko*. - У: Prilozi za leksikom crnogorske kulture, Cetinje, 1987, str. 29.

291. РИБНИКАР, Владислав: *Моје симпатије. Књижевне слике и студије. Коло. Написао Марко Цар. У Мостару, Издање и штампана Књижарнице Пахер и Кисића, 1897.* - Зора, Мостар, III/1897, бр. 12, стр. 409 - 411.

292. РИСТИЋ, Марко: *Маргиналије.* - Летопис Матице српске, Нови Сад, СССХХ/1929, бр. 319/3, стр. 340 - 342; бр. 320/2, стр. 205 - 219; бр. 321/1, стр. 54 - 69; бр. 322/2, стр. 184 - 196.

293. S.: *Marko Car, Besmrtna Francuska. (Iz ratnih zapisa. I deo. Izd. knjiž. Schonfeld, Zadar, 1918).* - Књижевни југ, 1919, бр. 5, стр. 240.

294. S.: *Око писаћег стола г. Марка Цара.* "Огледи и предавања" у издању Геце Кона.- Југословенски гласник, 1931, бр. 174 (26.3), стр. 9.

295. С.М.: *Две књиге о Далмацији.* - Нови живот, 1924, бр. 4, стр. 127 - 128. Са освртом на књигу М. Цара *Наше приморје*, у издању СКЗ.

296. SAVIĆ, Marin: "Za kišnjive dnevi".- Narodni list, XXII/1883, br. 93/94, str. 96 - 100; XXIII/1884, br. 1/8. Prikaz knj. M.Cara (Dubrovnik, 1883).

297. С[АВИЋ], М[илан]: "Венеција", *Задар, 1888.* - Јавор, Нови Сад, XVI/1889, бр. 1, стр. 13 - 15.

298. САВИЋ, Милан Р.: *На Фрушкој гори. Пријатељу Марку Цару.* - Летопис Матице Српске, Нови Сад, 1894, бр.180/4, стр.29-32.

299. С[АВИЋ], Милан: *Марко Цар, Моје симпатије.* - Летопис Матице српске, Нови Сад, CLXXXII/1895, бр. 182/2, стр. 127 - 128.

300. С[АВИЋ], М[илан]: *Марко Цар, Наше Приморје.* - Летопис Матице српске, Нови Сад, ССLXXV/1911, бр.275/3, стр. 73 - 74.

301. САВИЋ, Милан: *Марко Цар, Приморке.* - Летопис Матице српске, Нови Сад, ССLXXXI/1911, бр. 281/9, стр. 69.

302. САВКОВИЋ, Милош: *Одговор г.М.Савковића г. Цару.* - Правда, Београд, XXX/1934, бр. 10574, стр. 9. Одговор на чланак "О рђавом издању једне добре књиге".- Правда, 1934, бр. 10567/10570. О роману С. Матавуља *Бакоња фра Брне* у редакцији М. Савковића.

303. САВКОВИЋ, Милош: *Одговор господину Цару.* - Правда, /1934, бр. 10588, стр. 9. Одговор на чланак "Да пређемо на документацију".- Правда 1934, бр.10584, стр. 9.

304. SAVKOVIĆ, Miloš: *L' influencedi réalisme français dans le roman serbocroate, Paris, 1935, str: 418 - 420.*

305. СВЕТОВСКИ, М[иодраг Михајловић]: *Марко Цар, Естетичка писма. Изд.књижаре Геце Кон, Београд.- Прогрес, 1920, бр. 94, стр. 3.*

306. С [ЕКУЛИЋ], И [сидора]: “Биљешке једног писца”.- Српски књижевни гласник, Нови Сад, 1923, бр. VIII/7, стр. 555. Приказ дјела С. Матавуља у редакцији и са предговором М. Цара.

307. СЕКУЛОВИЋ, Душан Ј.: *Један угашени свет у делу Сима Матавуља у Марка Цара.- Глас Боке, Котор, VII/1938, бр. 307; VIII/1939, стр. 308 - 313.*

309. СК[ЕРЛИЋ], Ј[ован]: *Марко Цар, Моје симпатије, књижевне слике и студије. Коло II. Мостар. Изд.и штампа Књижарнице Пахер и Кисића, 1897.- Дело, Београд, 1897, бр. 16/1, стр. 328 - 329.*

310. СКЕРЛИЋ, Јован: *Марко Цар (Писци и књиге, II, 1955, стр. 405 - 426).*

311. СКЕРЛИЋ, Јован: *Писци и књиге, Београд, II/1926, стр. 124 - 143.*

312. [СКЕРЛИЋ, Јован]: *Г. Марко Цар објавио је ...- Српски књижевни гласник, 1903, X/7, стр. 538 - 540. Непотписано. Расправу “Љубомир Недић” у Летопису Матице српске.*

313. СКЕРЛИЋ, Јован: *Марко Цар, Моје симпатије.- Одјек, III/1904, бр. 21, стр. 1 - 3.*

314. СКЕРЛИЋ, Јован: *Марко Цар, Моје симпатије. Књижевне слике и студије. Коло III. Српска дубровачка библиотека 7, Дубровник, 1904.- Српски књижевни гласник, 1904, бр. XIII/7, стр. 555. Без потписа.*

315. С[КЕРЛИЋ], Ј[ован]: *Две нове књиге г.Марка Цара.- Српски књижевни гласник, Београд, XXVII/1911, бр. 27/5, стр. 397 - 398. Приморке (Задар,1911); Саво Бјелановић (Дубровник,1911).*

316. СКЕРЛИЋ, Јован: *Марко Цар, књижевне слике и студије. Коло II. Мостар. Издање и штампа књижарнице Пахер и Кисић, 1897.-У: Јован Скерлић, Писци и књиге, VIII, Београд, Геце Кон, 1926, стр. 124 - 143.*

317. СКЕРЛИЋ, Јован: *Марко Цар, Стјепан Митров Љубиша.Књижевне расправе. Књ. 232 (стр.67-97).- Летопис Матице српске, Нови Сад, у: Јован Скерлић, Писци и књиге, II, 1967, стр. 224 - 227.*

318. СКЕРЛИЋ, Јован: *Марко Цар*.- У: Јован Скерлић, Историја новије српске књижевности, Београд, 1931, стр. 240 - 241.

319. СКЕРЛИЋ, Јован: *Марко Цар*.- У: Јован Скерлић, Историја нове српске књижевности, Београд, 1967, стр. 426 - 427.

320. СМЕРДЕЈ, Тон: *Ђакомо Леопарди, Песме и проза, превео Сибе Миличић, предговор написао Марко Цар, 1937*. Издање СКЗ, 1938.- Јужни преглед, 1938, бр. 3, стр. 129 - 130.

321. СОКОЛОВ, Вук.: *О критици г. Модрића на "Кишљиве дневи" од Марка Цара*.- Приморац, Беч, II/1884, бр. 4, стр. 63 - 64. Објављена у бр. 2.и 3/1883. год.

322. SRPSKA BIBLIOGRAFIJA. Књиге 1868-1944. Књ. 2.- Београд 1989, стр. 159 - 162. Bibl. јединице 6775 - 6810.

323. СТАЈИЋ, Миодраг: *Марко Цар, Моје симпатије. Серија прва. Треће издање*.- Летопис Матице српске, Нови Сад, СССХХ-ХV/1933, бр. 335/2, стр. 165 - 166.

324. СТАЈИЋ, Миодраг: *"Истине и полуистине" Марка Цара*.- Српски књижевни гласник, Београд, LX/1940, бр. 6/7, стр. 517 - 522.

325. СТЕФАНОВИЋ, Светислав: *Књижевна позадина против књижевне авангарде*.- Мисао, 1922, бр. 8/3, стр. 228 - 232. Полемички осврт на текст М.Цара "Узбуне критике и наша најмлађа модерна" у истом часопису од 1.11.1921. године.

326. СТИПЧЕВИЋ, Светлана: *Књижевни архив Српске књижевне задруге 1892-1970*.- Београд, Српска књижевна задруга, 1982 О Марку Цару / стр. 403 - 416, 420 - 421.

327. СТОЈАКОВИЋ, П.Д.: *Ново коло Српске књижевне задруге*.- Народна одбрана, 1937, бр. 12, стр. 191 - 192. Са освртом на Есеје М. Цара.

328. С[ТОЈИМИРОВИЋ] – Јовановић, М.: *Предавање о Стендалу*.- Нови живот, Бања Лука, VII/1927, бр.12, стр. 188 - 189.

329. СТОЈКОВИЋ, Андрија: *У: Еклектик Марко Цар (1860-1953)*.- У: Андрија Стојковић, Развој филозофије у Срба 1804-1944, Београд, 1972, стр. 211, 234, 460, 509.

330. СТОЈКОВИЋ, Боривоје С.: *Миодраг Стајић, Маргиналије I с предговором г. Марка Цара, 1931, изд. Књижарнице "Скерлић"*.- Живот и рад, 1931, VII/40, стр. 307 - 309.

331. СТРАЖАРЧИЋ, Антоније А.: "Предговор на оцјену".- Босанска вила, Сарајево, III/1888, бр. 11, стр. 175; бр. 12, стр. 190 - 191. Приказ књиге Марка Цара *Из нове Италије*.

332. СКЕРЛИЋ, Јован: *Марко Цар, Моје симпатије II*.- Дело, Београд, XVI/1897, бр. 1, стр. 328 - 339.

333. СТУПАРЕВИЋ, Олга: *Царев портрет Љубомира Недића у Летопису Матице српске*. - Летопис Матице српске, 1988, бр. 441 /1, стр. 159 - 164.

334. [СУБОТИЋ, Каменко]: *Марко Цар, Моје симпатије. Књижевне слике и студије. Коло II. У Мостару 1897, (Пахер и Кушић)*.- Летопис Матице српске, Нови Сад, СХСIII/1898, бр. 193/1, стр. 176 - 184.

335. [СУБОТИЋ, Каменко]: *Какав је књижевник Марко Цар*.- Илустровани гласник, Праг, II/1905, бр.3, стр. 21 - 22. Приказ Скерлићевог чланка о Царевом дјелу *Моје симпатије* (Дело, Београд, 1897, бр.16/1, стр. 328 - 339. Потпис: Спектатор.

336. ТАВАК, Josip: *Knjiga eseja*. - Hrvatska revija, Zagreb, X/1937, br. 5, str. 262.

337. ТАРАНОВСКИ, Кирил: "Огледи и предавања" *Марка Цара*.- Критика, Суботица, III/1931, бр. 5/6, стр. 202 - 203.

338. ТОМАНОВИЋ, Лазар: *Бранко и порнографија*.- Вук, Задар, 1885, бр. 45 - 46. Осврт на чланак Марка Цара "Порнографија" у часопису *Slovinac* br. 14/1884.

339. TOMANOVIĆ, Lazar: *Studi Slavi di letteratura e d'arte, Marco Zar .Zara, Tipografia di G.Woditzka, 1890*.- Нова Зета, Цетиње, 1890, стр. 350 - 351.

340. У.: *Једна улица у Херцег Новом зваће се именом књижевника Марка Цара*.- Правда, Београд, 1935, бр. 10887(19.2), стр. 13.

341. FINCI, Eli: *Marko Car, Oglеди i predavanja, I*.- Život i rad, VIII/1931, br. 48, str. 953 - 954.

342. FRANCHINI, P.D.: "*Primorke*" di Marko Car, 1952 (dis. na Padovanskom univerzitetu, rkp.)

343. HALER, Albert: *Čudnovat književni pojav*.- Savremenik, VII/1912, br. 11, str. 681 - 682. Tvrdi da je pripovijetka M. Cara "Tanfarina Odiseja" iz zbirke *Primorke* plagijat pripovijetke Emila de Marchi "Carlisepe della Coronata" iz zbirke *Dononti*.

344. HRANILOVIĆ, Jovan: "Knjiga Boccadoro" i hrvatski dekadenti.- Vienac, Zagreb, XXXII/1900, br. 32, str. 502 - 503. Osvrt na članak M. Cara o knjizi "Boccadoro" Milana Begovića, objavljen u *Српском гласу* бр. 29/1900.

345. *Цар Марко*.- У: Свезнање. Општи енциклопедијски лексикон, Београд, 1937, стр. 2586.

346. *Car Marko*. - U: Leksikon JLZ, Zagreb, 1974, str. 150.

347. *Car Marko*. - U: Enciklopedija Leksikografskog zavoda, Zagreb, MCMLXVI, str. 565.

348. *Car Marko*.- U: Opća enciklopedija JLZ, 2, Zagreb, 1977, str. 18.

349. *Цар Марко*.- У: Мала енциклопедија Просвета. Треће издање, Београд, 1978, стр. 620.

350. *Цар Марко*.- У: Нова енциклопедија у боји. Вук Караџић. Larousse, Београд, 1978, стр. 1898.

351. ЦРНОГОРСКА БИБЛИОГРАФИЈА. Том I, књ. 3. *Монографске публикације 1834-1918*. [Аутор] Видак Рајковић.- Цетиње, 1989, стр. 1068, 1069, 1093 - 1100, 1250, 1271, 1464 - 1468, 1492 - 1498.

352. ЦРНОГОРСКА БИБЛИОГРАФИЈА. Том I, књ. 4. *Монографске публ. 1919-1944* [Аутор] Видак Рајковић. Цетиње, 1990, стр. 1314, 1315, 1415, 1416, 1681, 1682, 1693, 1861, 1899, 2120, 2121, 2199.

353. ЦРЊАНСКИ, Милош: *Одговор Милоша Црњанског Марку Цару*.- Време, Београд, 1929, бр. 2569, стр. 4. Одговор М. Црњанског М. Цару – на реферат: "Због чега М. Цар сматра да путописе М. Црњанског не треба примити за издање СКЗ".- Време, Београд, 1929, бр. 2567, стр. 6.

354. ЦРЊАНСКИ, Милош: *Зашто ћу тужити суду Марка Цара и Књижевни Одбор Српске књижевне задруге*.- Време, Београд, 1929, бр. 2573, стр. 4; бр. 2574, стр. 4.

355. ЦРЊАНСКИ, Милош: *Le petit comite. Одговор Црњанског*.- Време, Београд, 1929, бр. 2589, стр. 4. Полемика с М. Царом и СКЗ.

356. ЦРЊАНСКИ, Милош: *Мој случај са Књижевном задругом*.- Време, Београд, 1929, бр. 2596, стр. 2.

357. ЦРЊАНСКИ, Милош: *Лице и наличје критике*.- Време, Наставак полемике с М. Царом.

358. ЦРЊАНСКИ, Милош: *Џан Медичи*. - Време, Београд, 1929, бр. 2605, стр. 4. Наставак полемике с М. Царом.

359. ЦРЊАНСКИ, Милош: *Ко је Марко Цар*. - Време, Београд, 1929, бр. 2617, стр. 5.

360. ЦРЊАНСКИ, Милош: *На адресу Српске књижевне задруге*. - Време, Београд, 1929, бр. 2633, стр. 3. Закључна ријеч поводом полемике с Марком Царом.

361. Č[ERINA], V[ladimir]: *Primorke*. - Val, Zagreb, I/1911, br. 1, str. 6. Prikaz zbirke M. Cara (Zadar, 1911).

362. ČUKA, Jakov: *Kritički rad Marka Cara*. - Novi viek, Split, Zagreb, I/1897, br. 11/12, str. 725 - 731. Potpis: Jakša Čedomil.

363. ЋИРИЋ, Ђорђе: *Наше Приморје. Слике и утисци с Јадрана од Марка Цара*. Дубровник, 1911.- Српска војска, Београд, 1911, бр. 23, стр. 179.

364. ЋОРОВИЋ, Владимир: *Два нова издања Горског вијенца*. - Летопис Матице српске, Нови Сад, 1913, бр. 294, стр. 88 - 89. Издања шт. "А. Рајнвајн" на Цетињу и Књижаре Јова Секуловића у Херцег Новом, са уводном ријечи М. Цара.

365. ЋОРОВИЋ, Владимир: *Анкета о јужном или источном наречју у српско - хрватској књижевности*. - Српски књижевни гласник, Београд, 1914, бр. 32/2, стр. 114 - 115. Наводи и мишљење Марка Цара.

366. ЋОРОВИЋ, Владимир: *Хоће ли Марко Цар објавити свој реферат о "Путописима" Милоша Црњанског*. - Време, Београд, 1929, бр. 2563, стр. 7. Изјава поводом полемике М. Цар - М. Црњански.

367. ŠERCER, I.: *Marko Car, Od Jadrana do Balkana*. - Vienac, Zagreb, XXX/1898, br. 6, str. 95.

368. ŠIJKOVIĆ, Miodrag: *Nad književnom zaostavštinom Marka Cara*. - Naši dani, II/1954, br. 3 (22.1).

369. ШИЈАКОВИЋ, Миодраг: *Шантићева преписка са Марком Царом*. - Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор, Београд, XXI/1955, бр. 1/2, стр. 111 - 115.

370. ŠIJKOVIĆ, Miodrag: *Matoševa pisma Marku Caru*. - Život, X/1958, br. 2/3, str. 174 - 177.

371. ШИЈАКОВИЋ, Миодраг: *Кад је рођен Марко Цар*. - Сусрети, Титоград, IX/1961, бр. 11/12, стр. 988.

372. ŠIMUNOVIĆ, Dinko: *Čudnovat kritičarski pojav*. - Savremenik, Zagreb, 1923, br. 352. Osvrt na prikaz Marka Cara: "Dinko Šimunović, Porodica Vinčić, Beograd 1923", - objavljen u *Српском књижевном гласнику* 1923, бр .2, стр. 156 - 157.

373. ШОЋ, Перо: *Посљедњи ретци Марка Цара о Његошу*. - Весник Савеза удружења православног свештенства ФНРЈ, Београд, X/1958, бр. 212/213.

374. Š[URMIN], Đ[uro]: *Moje simpatije*. - Vienac, Zagreb, XXIX /1897, br. 35, str. 566

375. CALVI, B.: *Giosuè Carducci presso gli Slavi meridionali*, Torino, 1933, str. 21 - 34.

376. CRONIA, A.: *Italianizzani all'estero: Marco Car.* - Leonardo, Milano, I/1925, стр. 10.

377. CRONIA, Arturo: *Italianizzanti all'estero*, Leonardo, Firenze 1925, 10.

378. CR[ONIA], A[rturo]: *Car Marco*. - In: *Enciclopedia italiana*, VIII, Rim, 1930, str. 919 - 920.

379. X.: *Марко Цар, "Моје симпатије"*. - Српски књижевни гласник, 1913, бр. 37/7, стр. 560. Приказ књиге М.Цара објављене у Задру 1913. године.

380. X.: *Ново коло Српске књижевне задруге*. - Српски књижевни гласник, НС, 1924, бр .1, стр. 76 - 77.

381. X.: *У Латинима. Утисци с пута Марка Цара. (У Задру, изд. шт. С. Артале 1894)*. - Босанска вила, Сарајево, 1894, бр. 6, стр. 92.

382. Хyl.: *Iz dubrovačkog književnog svieta*. - Novi list, 1906, br. 131. Приказује и књижевни рад М. Цара.

ДОДАТАК

БАКИЋ, Митар

Уп.: ПОРТРЕТИ IX, стр. 7 - 15

II

Црна Гора новијег времена / превео с руског Мирољуб Ралевић.- Побједа, Подгорица, LXI/2005, бр. 14066, 5.И, стр.22; бр. 14067, 6.И, стр. 24; бр. 14068, 7.И, стр. 20; бр. 14069, 8.И, стр. 25; бр. 14070, 9.И, стр. 23; бр. 14071, 10.И, стр. 23; бр. 14072, 11.И, стр. 20; бр. 14073, 12.И, стр. 23; бр. 14074, 13.И, стр. 24; бр. 14075, 14.И, стр. 21; бр. 14076, 15.И, стр. 24; бр. 14077, 16.И, стр. 23; бр. 14078, 17.И, стр. 24; бр. 14079, 18.И, стр. 21; бр. 14080, 19.И, стр. 21; бр. 14081, 20.И, стр. 24; бр. 14082, 21.И, стр. 19; бр. 14083, 22.И, стр. 24; бр. 14084, 23.И, стр. 20; бр. 14085, 24.И, стр. 23; бр. 14087, 26.И, стр. 22; бр. 14088, 27.И, стр. 24; бр. 14089, 28.И, стр. 21; бр. 14090, 1.ИИ, стр. 24; бр. 14091, 2. ИИ, стр. 21; бр. 14092, 3.ИИ, стр. 23; бр. 14093, 4.ИИ, стр. 21; бр. 14094, 5.ИИ, стр. 22; бр. 14095, 6.ИИ, стр. 24; бр. 14096, 7.ИИ, стр. 19; бр. 14097, 8.ИИ, стр. 24; бр. 14098, 9.ИИ, стр. 24; бр. 14099, 10.ИИ, стр. 24; бр. 14100, 11.ИИ, стр. 22; бр. 14101, 12.ИИ, стр. 22.

БАКИЋ, Радован

Уп.: ПОРТРЕТИ IX, стр. 16 - 44

II Оригинална дјела

ГОРЊЕ ПОЛИМЉЕ. *Природа, становништво и насеља.*-
Никшић: Географски институт Филозофског факултета; Андријевица:
Конови, 2005 (Пријепоље: Графокартон).- 492 стр; илустр.; 24
цм.

Тираж 700

ПОМОРСКА ГЕОГРАФИЈА.- Никшић: Географски институт
Филозофског факултета, 2005 (Цетиње, "IVPE").- 587 стр.; коаутор
др Мирослав Додеровић

Тираж 700. – Биљешке уз текст.- Библиографија / стр. 568 -
583.

ОПШТА ДЕМОГЕОГРАФИЈА.- Никшић: Географски инсти-
тут Филозофског факултета: Издавачка кућа "Комови" Андријевица,
2006 (Цетиње: "IVPE").- 203 стр.; 24 цм.

Тираж 500.- Биљешке уз текст,- Библиографија: стр. 199 - 201.

II-1 Расправе и чланци

*Prostorni aspekti turističkog razvoja Crne Gore u drugoj polovini
XX vijeka.*- У: Turizam Crne Gore u drugoj polovini XX vijeka. Zbornik
radova sa naučnog skupa 23-24. maja 2002. na Cetinju. Cetinje, 2004,
str. 33 - 44.

Искусства и поуке из црногорског земљотреса 1979. године.-
У: Актуелна питања управљања сеизмичким ризиком у Црној Го-
ри и окружењу. Радови са међународне научне конференције Под-
горица 15. април 2004.- Подгорица, ЦАНУ, Универзитет Црне Горе,
Грађевински факултет. Научни скупови, књ. 72, стр. 17. 34.

У коауторству са: Браниславом Главатовићем, Василијом Ра-
дуловићем, Владимиром Станковићем, Вељком Беладом и Васили-
јем Ђуровићем.

Промјене у просторном размјештају становништва Црне Горе у другој половини 20. вијека – узроци и посљедице.- У: Демографска кретања и популациони проблеми Црне Горе. Радови са научног скупа, Подгорица, 1.и 2.децембар 2004. ЦАНУ, научни скупови, књ.74. Одјелење друштвених наука, књ. 29. Подгорица, 2005, стр. 121 - 137. Summary.

ОРОВИЋ, Саво

Уп.: ПОРТРЕТИ II, стр.197-223

Душан Мартиновић: *Тестамент генерала Сава Оровића.- Гласник Одјелења друштвених наука ЦАНУ, Подгорица, 2006, бр. 17, стр. 306 - 308*

ВАСОВИЋ, Милорад

Уп.: ПОРТРЕТИ IV, стр. 246 - 263

Слободан КАСАЛИЦА: *Одлазак говорника географије .-Побједа, Подгорица,2006, бр. 4.VI, стр.*

Умро 22.марта 2005. године у Београду.

Раденко ЛАЗАРЕВИЋ: у – Политици.

ЦАКОВИЋ, Вукоман

Уп.: ПОРТРЕТИ V, стр. 223 - 242

Живко Ђурковић: *Вукоман Цаковић.Живот и дјело.- Београд: Интерпрес, 2006, 218 стр.*

ЈОКАНОВИЋ, Владимир

Уп.: ПОРТРЕТИ IX, стр.

Raskršće nesreća.- Novi Sad: Bistrica, 2006 (Novi Sad: Aleksandre), 119 str.

КОСТИЋ, Васко

Уп.: ПОРТРЕТИ IX, стр. 93 - 129

Монографске публикације

1. ТРАГАЊЕ ЗА ИСТИНОМ О ЗБИВАЊИМА У БОКИ 1893.-
Пожега, 2005, 14,5 x 20,3 цм; 118 стр.

2. ТРАГАЊЕ ЗА ИСТИНОМ О ЗБИВАЊИМА 1894. У БОКИ.-
Пожега, 2005, 120 стр.; 14,5 x 20,3,

3. ТРАГАЊЕ ЗА ИСТИНОМ О ЗБИВАЊИМА У БОКИ 1895.
Г.- Пожега, 2005, 143 стр.; 15 x 21 цм

4. ТРАГАЊЕ ЗА ИСТИНОМ О ЗБИВАЊИМА У БОКИ 1895.
Г.- Тиват, 2006, 148 стр.; 16 x 21,3 цм.
Приватно издање аутора.

5. ТРАГАЊЕ ЗА ИСТИНОМ О ЗБИВАЊИМА У БОКИ 1896.
Г.-Тиват,2006, 144 стр.; 15 x 21 цм.
Приватно издање аутора.

6. ТРАГАЊЕ ЗА ИСТИНОМ О ЗБИВАЊИМА У БОКИ 1897-
1898. Г.- Тиват, 2006,152 стр.; 15 x 21 цм.
Ауторово издање.

7. ТРАГАЊЕ ЗА ИСТИНОМ О ЗБИВАЊИМА У БОКИ 1899
- 1900. Г.- Тиват, 2006, 152 стр.; 15 x 21 цм.
Приватно ауторово издање.

8. ВИТЕЗ МАЛТЕШКОГ РЕДА БИЈЕЉАНИН КАПЕТАН
ПЕТАР ЖЕЛАЛИЋ И Његови ПОДВИЗИ.- Бијела, 2006, 151 стр.;
21 цм.

Расправе и чланци у серијским публикацијама

1. *Обновљен рад Михољског збора.*- Матица Боке, Херцег-Нови, 2005, бр. 2 (март), стр. 4.
2. *Јуче у кругу породице и пријатеља обиљежена годишњица смрти првоборца и поборника очувања Југославије.*- Дан, Подгорица 26. маја 2005. Наднаслов: Власт заборавила Тонка Шурана.
3. *Глас народа : Васко Костић, публициста.*- Дан, Подгорица, 3. септембра 2006. Наднаслов: *Присвојили Боку.* Потпис:”Б.Ч.”.
4. *Анка Тројановић (1892-1971).*- Добровољачки гласник, Београд, 2002, стр. 207 - 210.
5. *“Референдум дум-дум...”*.- Покрет, Подгорица, 2005, бр. 8, стр.10. Наднаслов: “Кампања која траје”.
6. *Неколико разлога против најављеног референдума.*- Покрет, Подгорица,2006, бр. 9, стр. 11.
7. *Српство краља Николе. Уз годишњицу црногорског парламентаризма.*- Покрет, Подгорица, 2006, бр. 9, стр. 19.
8. *Да има у виду међународна заједница.*- Глас Боке, Херцег Нови, 2005, бр. 1, стр. 19.
9. *Да има у виду међународна заједница.*- Глас Боке, Херцег Нови, 2006, бр. 2, стр. 19. Наднаслов: Опасне игре дукљанске властеле.
10. *Да има у виду међународна заједница.*- Глас Боке, Херцег Нови, 2006, бр. 3, стр. 19. Наднаслов: Бокелјима иста права као Црногорцима.
11. *Да се не забораве знаменити свештеници.*- Светигора, Цетиње, 2005, бр. 159/160, стр. 38 - 40. Наднаслов: “Систематска политика искључивања из историографије, I дио”. Поднаслов: “Поп Филип Костић (1785-1866)”.
12. *Да се не забораве знаменити свештеници.*- Светигора, Цетиње, 2005, бр. 161, стр. 46 - 48. Наднаслов: Систематска политика искључивања свештенства из историографије, II дио. Поднаслов: “Поп Филип Костић” (1785-1866).
13. *Да има у виду међународна заједница.*- Глас Боке, Херцег Нови, 2006, бр. 4, стр. 10. Наднаслов: “Зашто већина Бокела неће више да буду Црногорци”. Поднаслов: “Бока никада кроз своју прошлост није дијелила судбину са неким сувереном Црном Гором”.

14. *Да има у виду међународна заједница.*- Глас Боке, Херцег-Нови, 2006, бр. 5, стр. 8 - 9. Наслов: “Какав ће бити референдум”.

15. *Који Бокељ је као навигатор први опловио земаљску куглу? (прилог историјским расправама).*- Свеске Матице српске, грађа и прилози за културну и друштвену историју, бр. 44. Серија друштвених наука, св. 11, Нови Сад, 2005, стр. 111 - 147. Стеван Вукотић из Грбља.

16. *Културно - историјски значај Михољског збора. Први дио.* - Светигора, Цетиње, 2005, бр. 165, стр. 54 - 55.

17. *Културно-историјски значај Михољског збора. Други дио.*- Светигора, Цетиње, бр., стр.

18. *Грбаљ нема зелену мрљу.*- Исток, Подгорица, 2006, бр. 92 (април), стр. 35. Наднаслов: “Реаговање ‘Михољског збора’ на карту Вијећа народних скупштина Црне Горе објављену у претходном броју ревије “Исток”.

18. *О љепоти српског језика.*- Распеће језика српског, Никшић, 2006, бр. 6 (април), стр. 58 - 60.

20. *Црногорци нису ослободили Боку.* - Глас Боке, Херцег Нови, 2006, бр. 5, стр. 25. Поднаслов: За њено ослобођење нису опалили ни метка, нити капи крви пролили.

21. *“Zašto sam...” “Ne mogu svi da pobijede”.*- Vijesti, Podgorica, 2006. Анкета од 10. априла 2006.

22. *Да има у виду међународна заједница.*- Глас Боке, Херцег Нови, 2006, бр. 6, стр.10. Наслов: “Историја најправеднији судија”. Наднаслов: “Послије сатанизације Срба”.

23. *Злочина је било много.*- Глас Боке, Херцег Нови, 2006, бр. 6, стр. 11. Наднаслов: “Историјски проблеми Бокеља са неким Црногорцима”.

24. *Историјско знамење Зетске епископије.*- Глас Боке, Херцег Нови, 2006, бр. 7, стр. 27.

25. *Да има у виду међународна заједница.*- Глас Боке, Херцег Нови, 2006, бр. 8, стр. 14. Наслов: “Однос Дукљана према Бијелићанима”. Поднаслов: Фалсификати “Историјског лексикона Црне Горе”.

26. *Нову или стару.*- Глас Боке, Херцег Нови, 2006, бр. 9, стр. 8/9. Поднаслов: “Крајње је вријеме да суверенисти објасне какву државу желе”.

27. *“Распопу и Дукљанима судиће Бог”*. - Глас Боке, Херцег Нови, 2006, бр.10, стр. 10. Наднаслов: “Коме је потребно сијање нових клица раздора по Боки?”

28. *“Петар Желалић пренио реликвије?”*. - Српски глас Боке, Котор, 2006, бр. 1, стр. 13. Наднаслов: “Како је рука која је крстила Христа стигла у Петроград? “.

29. *“Потомци Срба а не Дукљана!”*. - Српски глас Боке, Котор, 2006, бр. 2, стр. 14. Наднаслов: “Историјске везе српске Боке и Космета”.

30. *Обнављали српска светилишта*. - Српски глас Боке, Котор, 2006, бр. 2, стр. 15. Наднаслов: “Пећка и Михољска метохија биле најчвршћа брана исламској најезди и ватиканским насртајима”.

КОСТИЋ, Милица

Стваралаштво и допринос академика Душана Мартиновића развоју науке и библиотекарске дјелатности, с нагласком на економске науке. - Библиолошки гласник, Подгорица, 2006

МАРТИНОВИЋ, Јован-Јовица

Уп. ПОРТРЕТИ IX, стр. 218 - 230

Неадекватна клима у области археолошке науке. - Побједа, Подгорица, 2006, бр. 14647, 16. IX. Културни додатак, стр. III

МИЉАНИЋ П.Михаило

ПОРТРЕТИ IX, стр. 231 - 245.

1. ЦРНОГОРСКИ ЛЕКАРИ ДО 1918.- *Прилог историји црногорске медицине*. - Подгорица, 2006, 288 стр.

2. АНОНИМ: *Поводом јавног представљања књиге репортажа Црном Гором у Подгорици.*- Дан, Подгорица,1999, 30. септембар, стр. 12.

3. Сн. Баковић: *О централној информативној емисији Новости дана Радија Црне Горе.*- Побједа, Подгорица, 2001, 19. октобар, стр. 27.

4. Ј.В.: *Поводиом јавног представљања књиге “Новинарске подуке и доуке” у Подгорици.*- Побједа, Подгорица, 2001, 27. новембар, стр. 12. Мих. Миљанића.

5. АНОНИМ: *Поводом јавног представљања књиге “Новинарске подуке и доуке” у Подгорици.*- Побједа, Подгорица, 2001, 28. новембра, стр. 24. Приручник М.Миљанића.

6. АНОНИМ: *Приказ књиге “Новинарске подуке и доуке.”* - Побједа,Подгорица, 2001, 29. новембар, стр. 28.

7. АНОНИМ: *Поводом јавног представљања књиге “Новинарске подуке и доуке” у Подгорици.*- Дан, Подгорица, 2001, 29. новембар, стр. 14.

8. *Обавјештење да у Институту за медије Црне Горе почиње основни курс Вијести који држи М. Миљанић .*- Побједа, Подгорица, 2002, 7. март.

9. *Плакат на београдском Факултету политичких наука да ће гост студената бити М.Миљанић 18. априла 2002. године.*

10. Неда ТОДОРОВИЋ: *Приказ књиге “Новинарске подуке и доуке”.*- Политика, Београд, 2002, 25. април, стр. IV. М. Миљанића.

11. АНОНИМ: *Најава јавног представљања књиге књиге “Новинарске подуке и доуке” у међународном пресс центру у Београду.*- Данас, Београд, 2002, 27. јун.

12. ТАНЈУГ: *Најава јавног представљања књиге “Новинарске подуке и доуке” у Међународном пресс центру у Београду, 2002, 27. јун*

13. Иван ЦВЕЈИЋ: *Поводом јавног представљања књиге “Новинарске подуке и доуке” у Међународном пресс центру у Београду.*- Јутарњи дневник Радија Црне Горе, 2002, 28.јун.

14. Драго ЋУПИЋ: *Приказ књиге “Новинарске подуке и доуке”.*- Борба, Београд, 2002, 14. новембар, стр. IV. Аутор М. Миљанић. 15. З. Б.: *О додјели Награде за животно дјело УНЦГ.* - Побједа, Подгорица, 2003, 30. јануар, Михаилу Миљанићу.

16. М. П.: *О додјели награде за животно дјело УНЦГ.*- Блиц, Београд, 2003, 20.јануар, стр. 6. М. Миљанићу.
17. Б. К.: *О додјели Наградње за животно дјело УНЦГ.- Дан, Подгорица, 2003, 20.јануар, стр. 8. Мих. Миљанићу.*
18. *Ђоко МИРКОВИЋ.: Сусрети новинара на Цетињу.- Побједа, Подгорица, 2003, 23. јануар. Учествовао и Мих. Миљанић.*
19. В.Р.: *Свечана сједница УНЦГ и уручење Награде у Бару.- Побједа, Подгорица, 2003, 23. јануар, стр. 9.Михаилу Миљанићу.*
20. В. К. В.: *О додјели награде за животно дјело УНЦГ.- Блиц, Београд, 2003, 24. јануар, стр. 6. Михаилу Миљанићу.*
21. Г. К.: *Уручење Награде за животно дјело УНЦГ.- Побједа, Подгорица, 24. јануар, стр. 9.М.Миљанићу.*
22. Д. С.: *Уручење Награде за животно дјело УНЦГ.- Дан, Подгорица, 2003, 24. јануар.М.Миљанићу.*
23. *Богић РАКОЧЕВИЋ: Подсјећање на учитеља младих новинара.- Република, Podgorica, 23. februar, str. 9. Михаила Миљанића.*

МАРКОВИЋ, Чедомир

Уп.: ПОРТРЕТИ IX, стр. 200 - 217

CRNA GORA.Kroz kulturnu baštinu = MONTENEGRO.Trough cultural heritage.-Cetinje: Obod, 2006 (Beograd: Gramomarket).- 120 str.; ilustr.; 29 cm. Koautor Rajko Vujičić

Edicija: Freska u kamenu.-Tekst uporedo na srpskom i engleskom jeziku.Engleski preveli: Angelina Čanković-Popović i Dragan Vugdelić. Fotografije Č.Marković. Tiraž 500.

ARHEOLOGIJA CRNE GORE

Spomenici kultrure i turizam.- U: Turizam Crne Gore u drugoj polovini XX VIJEKA.- Zbornik radova sa naučnog skupa 23 - 24. maj 2002. na Cetinju.- Cetinje, 2004, str. 141 - 150.

Praistorijski lovac na području Cetinja.- U: Lov i organizacija lovaca u crnogorskoj prijestonici Cetinju. Zbornik radova, Cetinje, 2005, str. 91 - 100.

Душан Мартиновић о споменицима културе.- У: Зборник посвећен Душану Мартиновићу.- Подгорица: ЦАНУ, 2005, стр. 129 - 141.

Заштита споменика културе у Црној Гори (историјат развоја, садашње стање, перспективе).- Библиографски вјесник, Цетиње, 2005, бр. 1/2/3, стр. 67 - 84.

Био-библиографија Чедомира Марковића (1937-).- Библиографски вјесник, Цетиње, Цетиње, 2005, бр. 1/2/3, стр. 179-202.

Аутор био-библиографије Љ. Липовина.

ПАСИНОВИЋ, Миленко

Уп.: ПОРТРЕТИ IX, стр. 246 - 267

ХРВАТИ У ЦРНОЈ ГОРИ С ПОСЕБНИМ ОСВРТОМ НА БОКУ КОТОРСКУ И ДРУГУ ПОЛОВИНУ XX СТОЉЕЋА.- Котор, 2005, стр.

МЕНАџМЕНТ ПРИРОДНИХ И КУЛТУРНИХ РЕСУРСА.- Подгорица: Универзитет Медитерана; Бар: Факултет за туризам, хотелијерство и трговину, 2006, стр.

ПИЖУРИЦА, Крсто

Уп.: ПОРТРЕТИ IX, стр. 268 - 292

1. **ВЕЛИЧИНА ОДАБРАНИХ.**- Подгорица: Унирекс, 2005 (Краљево: АДМ графика).- 424 стр.; 21 цм. Есеји.

Тираж 500.

2. *Два свештена лица у умјетничкој прози Михаила Лалића.*-Побједа, Подгорица, 2000. бр. 1. VII, стр. ; бр., 2. VII, стр.

3. *Льекар о болести у пјесничким сликама: Доц.др sci Божо Вуковић “Шекспир и Његош о сифилису”*, Подгорца, 2001.- Просвјетни рад, Подгорица, 2002, бр., 8. II, стр.

4. *Лирика Ђузе Радовића*.- Гласник Одјељења умјетности ЦАНУ, књ. 22, Подгорица, 2004, стр.

5. *Винстон Черчил о ратним жртвама: Савременици ослободили два милиона руских заробљеника*.- Дан, Подгорица, 2004, бр., 21.XII, стр.

6. *Југословени у Черчиловим мемоарима*.- Побједа, 2004, бр. 14028, 26.XII, стр. 19; бр. 14029, 27.XII, стр. 19; бр. 14030, 28.XII, стр. 23; бр. 14031, 29.XII, стр. 24; бр. 14032, 30.XII, стр. 24; бр. 14033, 31.XII 2004, 1, 2, и 3. I 2005; бр. 14034, стр. 21; бр. 14035, 4. I, стр. 20; бр. 14036, 5.I, стр. 24; бр. 14037, 6.I, стр. 23; бр. 14038, 7.I, 24; бр. 14039, 8.I, стр. 24; бр. 14040, 9.I, стр. 24; бр. 14041, 10.I, стр. 21; бр. 14042, 11.I, стр. 24; бр. 14043, 12.I, стр. 22; бр. 14044, 14.I, стр. 21; бр. 14045, 15.I, стр. 23; бр. 14047, 17.I, 19; бр. 14048, 18.I, стр. 25.

7. *У сјајном огледалу: Миладин Вуковић Miscelleae (ИТП “Змај”*, Нови Сад 2004.- Побједа, Подгорица, 2005, бр., 8. I, стр.

8. *Геније на длану читалаца: Николај Насеткин “Достојевски-енциклопедија”*, Подгорица: ЦИД, 2004.-Побједа, 2005, бр., 2. IV, стр.

9. *Великани ријечи у духовном сазвјезђу Михаила Лалића*.- Васпитање и образовање, Подгорица, 2005, бр. 1,стр. 205 - 223; бр. 3, стр. 93 - 104.

10. *Проблеми морала у прози Михаила Лалића*.- Васпитање и образовање, Подгорица, 2006, бр. 1, стр.

11. *Пословице, идиоматична пјесма у Черчиловим мемоарима*.- Васпитање и образовање, Подгорица, 2006, бр. 3, стр. 123 - 136.

ЧАЂЕНОВИЋ, Јован

Уп.: ПОРТРЕТИ IX, стр. 33 - 372

II

1. *Необична књига из расијања. Сачувано памћење за историју. Биљана Белевић: Први Дражин ађутант Јакша В. Белевић Братоножић, Подгорица 2004.- Дан, Подгорица, 30. новембар 2004.*

2. *Племе као завичај.- Камен, Подгорица, 2005, бр. 1, 3. II, стр.*

3. *Да ли је Горски вијенац геноцидно дијело?- Исток, Подгорица, 2005, бр. 88 (март).*

4. *Марко Миљанов у историји српске књижевности.- Камен, Подгорица, 2005, бр. 2 (мај), стр. 28 - 29.*

III

5. ЈАЊУШЕВИЋ, Ж.: *Јован Чађеновић, "Нови Црногорац је ругло славне Црне Горе".- Дан, Подгорица, 30. новембар 2004. Интервју.*

6. ЛАЗАРЕВИЋ, В.: *Јован Чађеновић, Преломна времена, Подгорица, 2004.- Дан, Подгорица, 26. јун, стр. 38. Приказ.*

регистри

(саставила Марија Мартиновић)

РЕГИСТАР АУТОРА

- А.** 301, 384-390
А.Л. 322
Ајдачић, Дејан 159
Алекс, Ратко 304
Алимпиић, Добривоје 390
Андрија, 286
Андријашевић, Живко 72, 73
Андрић, Љубисав 167, 403
Андровић, Иван 354
Анђелковић, Мирјана 167
Антула, Никола 390
Аранитовић, Добрило 129-141,
142, 143, 146, 147, 150, 152-
156, 172, 175, 391
Аргус 391
Аронсо, Лери Ф. 289
Аџић, Марија 89, 90, 91
- Б.** Г. 302
Б. К. 421
Б. П. 326
Б. Х. 290, 295
Б. Ш. С. 301
Бабић, Владимир Ђ. 391
- Бабић, Милан 89-95
Бакић, Миле 71
Бакић, Митар 413
Бакић, Радован 414
Баковић, Сн. 420
Балдани, Јурај 260
Балдани, Јурај 288, 293, 306
Балић, Сулејман 89, 91-95
Банов Шмит, Иве 322, 324
Бањај, Звонимир 286, 291
Барац, Антун 391
Баричевић, Марина 321, 322
Баришић, Павао 162
Бартулица, Милостислав 391
Бартуловић, Нико 391
Басин, Александер 290, 291,
296, 314, 316
Батрићевић, Ђуро 198
Баћовић, Чедомир 44
Бахорић 266
Бацетић, Тома 174
Бек, Божо 257
Бек, Бојо 284
Бек, Стјепан 304

Белада, Вељко 414
Берза, Јосип 334, 391
Берић, Душан 391
Берош, Нада 311, 318
Бећковић, Матија 138
Бешевић, Стеван М. 391
Бешић, Илијас 89-95
Бјелица, Душко 54, 55
Бјелица, Спасоје 32
Бобанац-Сачер, Мирјана 306
Богдановић, Владимир 392
Богдановић, Милан 392
Богдановић, Перо 392
Богетић, Бошко 299
Божих, Ђилдо 392
Божовић, Гојко 161
Божовић, Григорије 138
Божовић, Ратко Р 43
Бојић, Никола 158
Бојовић, Војкан Т 141
Бојовић, Драгослав 159
Бољевић, С. 300
Бонора, Густаво 307
Боричић, Драгиша 170
Борко, Божидар 392, 402
Бошковић, Слободан 302
Брајовић, Велизар 242
Брајовић, Драгољуб 115
Брдар, Станка 310
Бркан, Божица 313
Бубања, Војислав 169
Будисављевић, Милан 392
Бузаљко, Радмила 147
Буковац, Влахо 361
Булатовић, Мићо 237
Бургер, Камило 291
Бућин, П. 381

В. Б. 300
В. К. В. 421
В.Л. 326
В. М. 292, 294, 302
В. М.С. 320
В. П. 392
В. Р. 421
Васић, Мирољуб 172
Веденов Сенко, Арсен 32
Вејновић, Славко 176
Вељајева, Ју 392
Весин, Маринко М. 392
Вешовић, Марко 147
Вигано, В. 275
Вилотијевић, Младен 247
Винавер, Станислав 392
Висковић, И. 392
Витић, Иво 276, 277
Витошевић, Драгиша 393
Вишеславцев, Борис Петрович
136
Влаховић, Петар 49, 157
Внук, Рада 304
Војиновић, Драгица 96
Војиновић, Живана 159, 164,
168, 174
Војиновић, Љиљана 84, 195
Војиновић, Станиша 162, 168
Вотијех, Делфин 275
Вранеш, Александра 137
Вугделић, Драган 421
Вујачић, Јованка 31
Вујић, Владимир 393
Вујичић, Рајко 421
Вујовић, Миланака 317
Вујовић, Сретен 43

Вујошевић, Ново 80
Вукановић, Слободан 33,97
Вукићевић. Ј 96
Вукмировић, Олга 88,90
Вуковић, Божидар 209
Вуковић, Ненад 238
Вуковић, Радован В.393
Вуковић, Слободан 299
Вуковић, Тихомир 48
Вукотић, Анастасија 318
Вукотић, Бојана 170
Вуксановић, Миро 173
Вукчевић, Славко 88
Вулевић, Милош 166, 170, 173
Вулетих, Саво П. 393
Вучинић, Здравко 309, 310
Williams, H.W. 289

Г. К. 421
Габршек, Мета 305
Гавадини, Луиђи 307
Гавела, Ђуро 393
Гавриловић, Светозар Љ. 393
Гагрица, Јован 163
Гагричић, Драгољуб 175
Газивода, Павле 249
Галви, Б. 393
Гашпаровић, Љерка 311
Главатовић, Бранислав 414
Главаш, Сандра 158
Глигорић, Велибор 393
Глушчевић, Божидар 79, 80
Готовац, Владо 296
Грбић, Душица 211
Греговић, Саво 97, 300, 307, 321,
326
Грол, Милан 393

Грубор, Александра 170
Грчић, Јован 393, 394
Giace, Mario 275

Д-а 285
Д. Г. 304
Д. Де. 327
Д. М. 311
Д. П. 291, 296
Д. С. 421
Дамјановић, Радован 248
Дашић, Миомир 131, 164, 166,
172
Деврња, Милутин 394
Девура, Никола 173-176
Делетић, Драшко 165, 170
Делибашић, Раде 32
Деполо, Јосип 258, 285, 286,
288, 291-293, 305, 308, 311
Деретић, Јован 394
Димитријевић, Мића 394
Димитријевић, Рашко Д. 394
Додеровић, Мирослав 414
Домић, Љиљана 317
Домјан, Жарко 286
Драшковић, Чедомир 95, 96,
157
Дуганџија, Мирјана 321
Дукић, Селена 394
Дучић, Јован 394

Ђ.М. 310, 312, 317
Ђерковић, Раде 170, 174
Ђорђевић, Драгослав 290, 296
Ђорђевић, Радован Б 33
Ђукановић, Бојка 43

Ђукановић, Ратко 42
Ђурашковић, Луција 319, 320,
325, 327
Ђурковић, Живко 161, 415
Ђуровић, Богдан 33
Ђуровић, Василије 414
Ђуровић, Загорка 88
Ђуровић, Момир 90

Ђраковић, Драган 164
Ђрчић, Властимир 145

Ж. В. 290, 295

Ж.. Ж . 301

Ж.. Ј. 325

Живаљевић, Данило А. 394

Живанов, Миодраг 130, 168

Живановић, Илија 94, 95

Живановић, Јелена 94, 95

Живојиновић, Велимир 394

Жупан, Ивица 321

Жупанов, Јосип 31, 43

З. З. 297

Здравец, Даријан 314, 315

Задрима, Антон 291

Залар, Франц 316

Зечевић, Милорад 159

Зима, Здравко 303, 304

Злоковић, Игњатије 96

Злоковић, Максим 395

Золак, Велибор 91, 92, 321

Зоре, Луко 395

И. Б. 309

И. Ш. 395

Иблер, Јанко 395

Иванић, Душан 395

Иванишин, Никола 395

Ивановић, Божица М 48

Ивановић, Драган 320, 321, 395

Ивановић, Радомир 137

Ивељић, Митар 395

Ивић, Павле 164

Ивошевић, Василије 395

Илић, Драгутин Ј. 395

Илић, Јуре. 308, 311

Ј. 396

Ј. В. 420

Ј. П 298

Је. П. 327

Јаблан, Лидија 305

Јагаринац, Маријан 288, 293

Јаковљевић, С. 396

Јакшић, Златан 396

Јанић, Ђорђе 396

Јањатовић, Ђорђе 285

Јањушевић, Ж. 424

Јевтић, Ђ. 396

Јевтић, Милош 142

Јелушић, Божена 96, 97

Јелушић, Мато 97

Јелушић, Синиша 238

Јендрић, Д. 324

Јовановић, Бојан 137

Јовановић, Николина 92, 93, 95

Јовановић, Новак 54, 55, 157

Јововић, Василије 88

Јокановић, Владимир 415

Јокић, Бранко 299

Јокнић, Милорад 159, 161, 162, 164-168, 170, 171, 173-176
Јоксимовић, Људмила 137
Јоксимовић, Милорад 161
Јоханота, Тон 345
Југ, Славко 287, 292
Јурчић, Зринка 304

К. 308, 396

К. Ј. 325
К. М. 396
К. П. 308
Калуђеровић, Лидија 216
Каралић, Предраг 396
Караматијевић, Јевстатије 138
Карамехмедовић, Мухамед 297
Карашек, Јосеф 396
Карусин, Весна 313
Касалица, Слободан 415
Кашанин, Милан 396
Каштелан, Јуре 275, 324
Келеман, Борис 286, 292
Келмина, Јакоб 396
Килибарда, Новак 137, 159, 161
Кинел, Марио 94
Кисић, Ристо 334
Киш, Данило 276
Киш, П. 320, 324
Клаић, Весна 302
Клеменчић, Б. 301
Кличиновић, Божена 314
Кнежевић, И. 306
Кнез Роган 396
Ковач, А. 396
Ковачевић, Божидар 396
Ковачевић, Бранислав 73, 146
Ковачевић, Бранка 89

Ковачевић, Небојша 134, 137
Косановић, Ј 161
Костић, Васко 397, 416
Костић, Драгутин 397
Костић, Душан 129, 164
Костић, Марко 397
Костић, Милица 79, 80, 81, 419
Коцић, Маја 313
Краснов, Гјуро 318
Кржишник, Зоран 294, 297, 298
Кривокапић, Петар 54, 55
Крклец, Густав 397
Крњевић, Хатица 158
Кронија, Артуро 411
Крстић, Ђурица 128, 158
Крстић, Небојша 171
Крцић, Шефкет 158
Кршић, Јован 397
Кузњецова, Делфуза 81
Кусин, Весна 312, 313, 316, 319

Л. 397

Лазаревић, Бранко 397
Лазаревић, В. 424
Лазић, Младен 43
Лаинович, Цвјетко 293
Лалић, Милан 163
Лалић, Милутин 97
Ласта, Вишња 283
Латковић, Видо 397
Латковић, Сенка 195, 217
Лауер, Р. 397
Левицки, Сергеј Александрович 136
Лединек-Мунда, Соња 89
Лесковић, Крсто 118
Лештрај, Ана 304

Липовина, Љиљана 198, 422
Лончар, Драгомир 158, 159, 163,
165, 166, 171
Лукетић, Мирослав 88, 89-95,
165, 318, 321
Лукетић, Стеван 88, 266, 267,
275, 309, 311, 317

Љ.М. 315

Љубић, Јосип 397
Љубиша, Стефан Митров 90
Љубљановић, Срећко 300

М. 398

М. Б. 289
М. Б. М 288,294
М. В.В.299
М. Ј. 304
М. Ј. М 171
М. Ја. 303
М. Ј. К. 292
М. М 398
М. П 284, 421
М. С. К 287
Маковић, Звонко 263, 306, 317,
320, 321, 324, 326
Максимовић, Иван 43
Малековић, Владимир 261, 287,
291, 295, 297, 301, 303, 305, 307
Манојловић, Радоман Ристо 139
Манојловић, Тодор 399
Мантова Салатино, Гино 275
Маринковић, Б. 211
Марић, Илија 152
Марић, Милун 163
Маркезе, Ђанкарло 272, 275
Марковић, Брано 376

Марковић, Живко 145
Марковић, Марко 167
Марковић, Милан 398, 399
Марковић, Радивоје 173
Марковић, Ратко 130, 161
Марковић, Чедомир 421
Маркушић, Бранко 320
Маровић, Бранка 89
Маровић, Милан 261, 297, 298,
299, 319, 320
Мароевић, Тонко 307, 314, 317
Марсенић, Драгутин 80
Мартиновић, Весна 84, 198
Мартиновић, Душан 90, 114,
136, 160, 164, 165, 167, 173,
210, 250, 415
Мартиновић, Јован-Јовица 419
Мартиновић, Невенка 84, 195
Мартиновић, Нико Симов 91
Маскарели 266
Матејчић, С. 320
Матицки, Миодраг 128, 176
Матош, Густав Антун 399
Машановић, Божо 305
Медаковић, Дејан 130, 171
Меденица, Владимир 134
Меденица, Радосав 137, 146
Месеснел, Ј. 290, 295, 296
Микац, Невенка 317
Миковић, Дионисије 399
Милаковић, Богдан 399
Милићевић, Милан Ђ. 347
Миличиновић, Андрија 399,
401
Миловић, Јевто М. 317
Миловић, Милорад 195, 221
Милошевић, Зоран 169, 172

Милутиновић, Коста 399, 400, 401
Миљанић, Михаило П. 419
Миљић, Марјан-Машо 72, 73
Миљковић, Бранко 401
Мимица, Ватрослав 284
Минић, Војислав 145
Мирановић, Биљана 250
Мирковић, Ђоко 421
Митровић, Гојко 94, 95
Михајловић Световски, М. 401
Михичић, Андро-Вид 286
Мишић, В. 399
Младеновић, Живомир 401
Млинаревић, С. 309, 310
Модрић, Јосип 401
Мортиђија, Тиас 401
Мудреша, Љубо 246
Мулагановић, М 160
Муњић, Стана 162, 173, 176
Муртић. Едо 267, 282
Мусовић, Богдан 309
Мутњаковић, Андрија 275

Н. 322, 401

Н. Г. В. 312
Н.О. 312, 314
Н. Ц. Ј. 322
Недељковић, Миле 177
Нехајев, Милутин 401
Николић, Владимир 402
Николић, Милоје Р. 402
Николић, Рикард 402
Никчевић, Наташа 318, 319, 321, 323, 324, 325, 327
Новаковић, Бошко 402
Новаковић, Драган 307, 318

Новаковић, Мато 89-95
Новаковић, Стојан 153
Новчић, Д. 321

О. П. 298

О.Р. 301, 302
Обрадовић-Минчић, Ксенија 211
Одавић, П. Ј. 402
Орумос, А. Н. 402
Остојић, С 298

П. 402

П. К. 321, 322, 402
П. Т. 312, 315, 316
Павићевић, Р. 326
Павлиновић, Марина 402
Павловић, Драгослав 403
Пајић, А 299
Паповић, Станко 301, 302, 324, 326
Парежанин, Р. 403
Парента, Милош 403
Парначевић, Стјепан 403
Пасиновић, Антоанета 303
Пасиновић, Миленко 422
Пејовић, Павле 323
Пејчић, Н 174
Перић, Ромина 322
Перковић, Љубо 403
Перовић, Лазар Т. 403
Перовић, Миленко 157, 158
Перовић, Олга 261, 297, 298, 319, 323, 324, 327, 328
Перовић, Славица 81
Петровић, Владимир Ј. 403

Петрановић, Данило 403
Петровић, Гајо 162
Петровић, Д. 287
Петровић, Ђ. 292
Петровић, Илија М. 404
Петровић, Љубомир 404
Петровић, Милић Ф 175
Пешут, Петар С 114
Пижурица, Крсто 422
Пинтарић-Хорват, Вера 259
Пламенац, Бранка 318
Познић, Здравко 310
Поповић, Богдан 404
Поповић, Бранка 326
Поповић, Бранко 145
Поповић, Ђорђе 89-95,345
Поповић, Јован 404
Поповић, Павле 404
Поповић, Радован 166, 174
Поповић-Чанковић, Ангелина 421
Потокар, Тоне 404
Пргомет, Томислав 322, 323
Прица 267
Протић, М. 404
Путар, Радослав 285, 286, 291
Пушоњић, Бошко 293

Р. 404

Р. К 285
Р. В. 309, 310
Р. Н. К 287
Р. Р. 322, 404
Р. Т. 314
Раваси, Ђанфранко 325
Рагон, Михаел 285
Раде, А. 303

Радњић, П 300
Радовановић, Драган 328
Радовановић, Х. 315, 316
Радовић, Ђуза 130
Радојчић, Бранко 81
Радојчић, Мирослав 289, 294, 296
Радонић, Јован 404
Радоњић, Велибор 115
Радосављевић, Јован 172
Радуловић, Василије 414
Радуловић, Здравка 84, 167, 169, 198
Радуловић, Јелена 33
Радуловић, Огњен 262, 314
Радуловић, Огњен 310, 311, 319, 320, 321
Рађеновић, Богољуб 88-95
Рајић, М. Ј. 404
Рајковић, Видак 83, 84, 165, 198, 409
Рак, Н 279
Ракочевић, Богић 421
Ралевић, Миролуб 413
Ранковић, Здравко 176
Растодер, Рифат 71
Ратковић, Милан 246
Ратковић, Ристо 137
Рацковић, Никола 43, 163-165, 167, 169, 172, 174, 220, 313, 404
Рашовић, Драгиша 116
Рибинкар, Владислав 266, 405
Ристић, Марко 405
Ритиг, Јосип 92, 93, 94
Ружић 267
Рус, Зденко 303, 307, 312

С. 405
С. М. 300, 405
С. К. 299
С. Па. 303
С. См. 316
С. Ћ. 327
Савељић, Биљана 249
Савић, Марин 405
Савић, Милан 405
Савковић, Милош 405,406
Световски, Миодраг 406
Секулић, Исидора 406
Секуловић, Душан Ј. 406
Сјенкјевич, Хенрик 347
Скерлић, Јован 336, 347, 406-408
Словинић, Слободан 325, 328
Смердел, Тон 407
Соколов, Вук 407
Соколовић, Милан 308
Софта, Ратомир 307
Стајић, Миодраг 331, 407
Станишић, Вања 137
Станишић, Марко 280
Станишић, Славко 71
Станковић, Владимир 414
Становчић, Војислав 43
Станојевић, Драгиша 345
Станојевић, Илија Чича 347
Станојчић, Илија 31, 32
Старчевић, Саша М 141
Стевовић, Саво 118
Степанов, Сава 316
Стефановић, Димитрије 172, 173
Стефановић, Светислав 407

Стипетић, Радован 307
Стојаковић, П. Д. 407
Стојимировић Јовановић, М. 407
Стојковић, Боривоје С. 407
Стојовић, Милан 44
Стражарчић, Антоније А. 408
Ступаревић, Олга 408
Суботић, Каменко 346, 408
Сундечић, Јован 331, 333, 339

Т. Б 297
Т. В. 323
Т. П. 325
Т. Х. 290
(Th) 296
Табак, Јосип 408
Тадић, Божидар 80
Тарановски, Кирил 408
Тасовац, Антун 89-95
Таутовић, Радојица 157
Тен, Хиполит 333, 343
Терзић, Славенко 175
Тешић, Гојко 130, 169
Туминиецка, Анна-Тереза 146
Тодоровић, Александар 44
Тодоровић, Неда 420
Толер 288
Толић, В. 322
Толстој, Лав 332, 341
Томазео, Никола 333, 335, 336
Томановић, Лазар 408
Торман, Милинко 163
Трајковић, Борјанка 130, 168
Трипковић, Лука 324
Трифунковић, Ђорђевић 165
Тумиканац, Перивој 276

Ђипико, Иво 336
Ђирић, Ђорђе 410
Ђорак, Жељко 299
Ђорић, Владимир 410
Ђоровић, Светозар 331,345,347
Ђулафић, Јека 116
Ђупић, Драго 420

Угрин, Оливера 248
Ускоковић, Борислав 80

Фабечић-Хорватић. Бранка 94
Филиповић, Б.- Фило 266, 267,
287, 293
Финци, Ели 408
Franchini, P. D. 408
Фулановић, Бранка 157

Х. 411

Хавранек, Д. 308
Хајне, Хенрих 330, 333, 337,
344, 346
Халер, Алберт 408
Харамбашић, Аугустас 347
Хацић, Антоније 347
Хлевњак, Бранка 317
Хорватић, Дубравко 287, 288,
290, 292-294, 296, 310
Хорват-Пинтарић, Вера 287,
291
Храниловић, Јован 409
Хрушковец, Т. 298

Ц. 286, 309
Цалви, Б. 411
Цар, Јован 329

Цар, Јосип 330
Цар, Лидија 330
Цар, Максим 330
Цар, Марко 329, 331-384, 391,
409
Цвејић, Иван 420
Цветић, Милош 347
Цветкова, Елеонора 260, 286-
288, 292 - 294, 303, 304, 312,
323
Цвијовић, Владета 72, 73
Цвијовић, Д. 247
Цвијовић, Драган 325, 326
Цекић, Миодраг 129, 146, 160,
163
Ценић, Бор Ј. 347
Цмиљанић, Милан 160
Цмиљановић, Милан Р 172
Црнојевић, Ђурђе 305
Црњански, Милош 409, 410
Чабрило, Љиљана 243
Чађеновић, Јован 160, 162, 166,
424
Чамполи, Доменико 342
Черина, Владимир 410
Чобелић, Душан 80
Чокић Симеоновић, Јован 347
Чолак, Тоде 128
Чука, Јаков 410

Џамоња 267
Џуверовић, Радисав 160

Ш.К 287, 292
Шарчевић, Гроздана 314
Шерцер, И. 410
Шијаковић, Миодраг 410

Шимуновић, Динко 411
Шипек, Младен 94
Шкорић, Катица 211
Шкулетић, Сретен 43
Шкунца, Јосип 297, 298, 303 -
306, 308-314, 316
Шоћ, Перо 411
Шоштарић, Ч. 306
Шувар, Стипе 323
Шувар-Бабић, Мира 323
Шуковић, Мијат 91
Шуковић, Радивоје 22,88,89,96,
115,116,118,175
Шурмин, Ђуро 411
Шушњић, Ђуро 44

ПРЕДМЕТНИ ИМЕНСКИ РЕГИСТАР

Абрахам, Павел 135
Adam, Juliette 346, 386
Адамовић, Луј В. 345
Адорно, Теодор 124
Албала, Паулина 368
Алекс, Ратко 304
Алигијери, Данте 336, 384
Амичис, Едмондо де 383, 340
Ангели Радовани, Коста 254
Андрија, 286
Андрић, Н. 367
Анђус, Нико 257, 275
Антонов, В.В. 204, 230
Аполонович, Павле 10
Аранитовић, Данило 119
Аранитовић, Добрило 7, 13, 25,
119, 121, 125-127, 130, 154, 157-
177
Аранитовић, Петар 119
Аранитовић, Симеун 119
Аранитовић, Урош 119
Ариосто, Лодовико 345
Асановић, Сретен 181
Атанасијевић, Ксенија 124, 152
Аугустинчић, Антун 253

Ацић, Марија 7, 24, 45, 96, 180

Б. П 293

Бабић, Владимир Ђ. 391
Бабовић, Милосав 37
Баварски, Лудвиг 360
Бајза, Јожеф 11, 73
Бајрон 330, 379
Бајрон, Ђорђе - Лорд 333, 342,
404
Бакић, Војин 255
Бакић, Мило 61
Бакић, Митар 13
Бакић, Радован 13, 16
Баковљев, Милан 239
Балзак, Оноре де 379
Балшић, Максим 339, 340, 383
Баљевић-Стефановић, Јован
(Шћепан Мали) 5, 12, 16, 21
Бан, Магија 332, 375
Бањевић, Бранко 45
Бар, Херман 354
Баранин, Душан 123
Баричевић, М. 263
Барјактаровић, Мирко 124

- Баћевић, Максим 347, 399
 Бахорић, 284, 285
 Бахтин, Михаил 132
 Бацетић, Тома М. 135, 142, 143,
 154, 175
 Башмаков, А. 221
 Беговић, М. 367
 Беговић, Милан 350, 409
 Бели 134
 Белић, Александар 375
 Бендер, Остап 135
 Бенеша, Ј. 367
 Бењамин, Валтер 125
 Берангер, Хенри 356
 Бергсон, Анри 125
 Берђајев, Николај 125, 134, 135,
 148
 Берза, Јосип 334, 337, 340, 346,
 375, 385, 386, 390, 392, 395,
 397, 398
 Бетовен, Лудвиг ван 343
 Бећковић, Матија 170
 Бивинс, Ж. 370
 Бјелановић, Сава 334, 341, 356,
 365, 402
 Бјелоксић-Грдић, Лука 347
 Блок, Александар 134
 Блох, Ернст 124
 Богдановић, Милан 350
 Богићевић, Мирко 241
 Божовић, Григорије 138
 Божовић, Стојан Б 11
 Бојовић, Аранит 119
 Бојовић, Војислав 19
 Бојовић, Јован Р 9,12,124
 Бољевић, Драго 250
 Бољевић-Вулековић, Војислав
 С. 12, 16
 Бољшев, Александар Олегович
 134
 Бомпиани, Валентино 374
 Боричић, Драгиша 124
 Боричић, Драгиша Н
 138,169,170
 Борозан, Љубомир 248
 Борштник, И. 367
 Боцарић, Анастасија 346
 Бошковић, Мило 123
 Брако, Роберто 381
 Брамер, Ф. 383
 Брацановић, Бајо 14
 Брашанац, Сретен 123,144
 Бркић, Зорка 139
 Брновић, Бранко М.13,53
 • Бродел, Фернандо 221
 Броз, Јосип Тито 282,301
 Броки, Вирђилио 381,382
 Будисављевић, Милан 351
 Буковац,Биагио(Влахо)331,332
 ,338,340,361,364,366,370,373,,
 391
 Булајић, Вељко 255
 Булатовић, Љубомир Ибријски
 12,14,16,21
 Булатовић, Машан 124
 Булгаков, Михаил 123, 125, 135,
 174
 Булић, Франо монсињор 358,
 360, 365, 373
 Бурзановић- Мартиновић, Вес-
 на Вељкова 195
 Бучић, Петар 367,399,402
 Валентинели, Ђузепе 11,15,17

- Ванлић, Милорад 156
 Васиљевић, Алимпије 156
 Васиљевић, Миливоје 124,151
 Васиљенко, Л. И. 133
 Васић, Драгиша 369
 Васовић, Милорад 11,415
 Вачић-Радивојевић, Јован 347
 Вековић, Дивна 156
 Великановић, Исо 362
 Велимировић, Милош 156
 Велц, Фердинанд 11
 Верга, Ђовани 340
 Вергилије, Марон Публије 337,
 352
 Vereschciaghin, Vasil 33
 Веселиновић, Владислав Тмуша
 156
 Веснић, Миленко Р. 347
 Вешовић, Радомир 12,16
 Вешовић, Радоња 124,150,
 Вешовић, Радосав-Јагош 11
 Видаковић, Ђорђе 369
 Видаковић, Милош 124, 156
 Вилотијевић, Младен 247, 248
 Винавер, Станислав 107, 123,
 126
 Витгенштајн, Лудвиг 125
 Витошевић, Драгиша 380, 393,
 396
 Вишеславцев, Борис 125, 136,
 150
 Вишеславцев, Борис Петрович
 133
 Вишњић 143
 Владиславић, Сава Херцеговац
 231
 Влаховић, Митар 124,156
 Влаховић, Михаило-Мићо 156
 Влаховић, Петар 21,45,123,156
 Водицка, Г. 385
 Водицке, И. 384, 385, 394
 Војиновић, Драгица 19, 20
 Војиновић, Милета 156
 Војиновић, Станиша 135
 Војиновић, Страхиња 156
 Војиновић, Филип 156
 Војновић, Иво 108
 Војновић, Косто 338
 Војновић, Лујо 354, 356, 377,
 379, 380
 Волтер 125
 Вранеш, Мирко 156
 Врбица, Блажо С. 12,16
 Врбица, Јован (Јабуд) М 12, 18,
 20
 Врховац, Радивој 347
 Вујадиновић, Радован 156
 Вујачић, Милан М. 11,15
 Вујачић, Мирко 108
 Вујић, Владимир 156,392,402
 Вујић, Михаило В. 156
 Вујовић-Узелац, Олга 12,16
 Вукановић, Татомир 156
 Вукићевић, Милан 11,20
 Вукићевић, Слободан 13, 29,
 30, 31, 43, 44
 Вукмановић, Јован Л. 9,11
 Вукмановић, Лука 124,156
 Вукмановић, Саво Л. 5,11,20
 Вукмировић, Олга-Цана 13, 96,
 179,180,181
 Вуковић, Божидар Подгорича-
 нин 205,249
 Вуковић, Вићенцо 205,209

Вуковић, Гавро 156
Вуковић, Каја-Каћуна 156
Вуковић, Миладин 423
Вуковић, Милан М Црноврш-
анин 124,156
Вуковић, Ненад 249
Вуковић, Раде 7,9,19,243
Вуковић, Чедо 123
Вуковић-Лукетић, Драгица 85
Вуколи, Лучиано 382
Вукосављевић, Сретен 123, 139,
144,157
Вукотић, Стеван 418
Вуксан, Душан Д. 11
Вуксановић Вулетић, Вид. 347
Вуксановић, Миливоје 156
Вукчевић, Јован-Јозо 117
Вукчевић, Михаило 117
Вулановић, Ратко 318
Вулевић, Милош 156
Вулетић, Саво П. 11,20,250
Вулић, Никола Г. 352
Вучетић, Пашко 361, 364
Вучинић, Слободан 156
Вучковић, Константин 334

Гавела, Ђуро 380
Гавриловић, Андро 343
Гаврјушин, Н. К. 133
Гаврјушин, П. К. 133
Газивода, Павле 13, 19, 20, 27,
28, 233, 236, 240, 242, 246
Гајбенко, В.П. 133
Гарашанин, Милутин 376
Гарибалди, Јосип 383
Гвозденовић, Анто М. 11
Гвозденовић, Душан П. 13, 15,

Гвозденовић, Милан П. 11
Гвозденовић, Мирко П. 12,16
Гиљановић, Р. 332
Гинами, Бартоломеј 205
Гинами, Марко 205
Глигорић, Велибор 393
Глушчевић, Окица 124
Гогољ 132
Гозман, Л.Ј. 133
Горановић, Максим 117
Горловић, М. 367
Готје, Теофил 333,344,360
Грамуши, Антонио 124
Грбовић, Душан 123
Гргурова, Милка 347
Грим, Јаков 190
Грујичић, Ксенија 181
Губеринић, Радомир 124,149
Губин, В.Д. 133
Guizot, Fr. P.377
Гуљелминети, Амалија 381
Гундулић, Иван 375
Гусејнов, А.А. 133
Gurlitt, Cornelius 355

Давидовић - Зеремски, Сава
376, 382
Давичо, Хајим С. 347
Даковић, Анте 108
Дамбре, Лучо 389
Дамњановић, Милан 124, 149
Даниловић, Фима 119
Даничић, 380
Дачић, Милан 155
Дашић, Миомир 9, 19, 123, 129,
131, 161

Дворниковић, Љ. 367
Деамићис, Едмондо 352
Девура, Никола 142
Декарт, Рене 125
Делетић, Здравко 19
Делетић, Ратко 19
Дентон, Виљем 184
Дидроа, Дени 125
Дима, Александар 383, 342
Дима, Александар млађи 333,
379, 381 - 338, 393, 401
Димитријевић, Јелена 347
Дјуи, Џон 125
Добричанин, Секуле 14
Домјанић, Д. 367
Достојевски 134
Достојевски, Феодор Михајло-
вич 346
Драгићевић, Ристо Ј. 11
Драговић, Марко 11, 21
Драговић, Петар 13
Драшковић, Чедомир 9, 19, 24,
86
Дрљевић, Секула 66
Дубровина, И.М.134
Дугалић, Деса 369
Дурковић - Јакшић, Љубомир
7, 123
Дучић, Јован 336, 348, 353, 368
Дучић, Нићифор 11, 20, 347

Ђаковић, Ђуро 257, 277
Ђаково, Салваторе ди 381, 382
Ђанин, Вито 372
Ђелевић, Биљана 424
Ђелевић, Јакша В. Братоножић

Ђикић, Осман А. 347
Ђилас, Милован 64, 65, 71, 72,
124
Ђинђић, Зоран 124,152
Ђоновић, Јанко 123,130,166
Ђоновић, Јован 12
Ђордано, Бруно 342
Ђорђевић-Малагурска, Мара
372
Ђорђевић, Босилка 247
Ђорђевић, Љубица 84
Ђорић, Никола 336
Ђукановић, Бојка 13, 25, 183
Ђукановић, Ратко 42
Ђукић, Трифун 123, 147, 160
Ђурашковић, Луција 325, 327
Ђурђевић, Ј. Ђ. 396
Ђурић, Слободан-Пуру 318
Ђуришић, Павле 66
Ђуровић, Димитрије П 124
Ђуровић, Душан 124, 150
Ђуровић, Момир 249
Ђуровић, Ратко 12, 20

Ђрић, Добрица 124, 149
Ђрић, Милина 26
Ђрчић, Властимир 124, 148
Ђфраим, Лесинг Готхолд 369

Жакула, Стеван 347
Жегарац, Петар Р. 156
Желалић, Петар 416
Живковић, Драгиша 112
Живковић, Милош 73
Живојиновић, Слободан 156
Животић, Миладин 124

Жоаноа, Тони 376
Жугић, Нешо Ж 156

Загуровић, Јеролим 205
Зејак, Бранко 156
Зековић, Радосав 156
Зелер, Жан 357
Златаров, Никола 84
Златичанин, Илија П. 11, 20, 73
Злоковић, Игњатије 16
Злоковић, Игњатић-Игњо 12
Зоговић, Бранко 84
Зоговић, Радован 123, 130, 150,
166
Зола, Емил 350
Зузорић, Цвијета 365
Зуковић, Радоман 156

Ибзен 134
Иванић, Иван 347
Иванић, Момчило 347
Иванишевић, Јован-Јошо Ф.
Доњокрајски 11, 15
Ивановић, Александар-Лесо
123
Ивановић, Божица М 9, 13, 24,
45-47, 49
Ивановић, Васко И. 13,20
Ивановић, Крсто 96
Ивановић, Радомир 112, 147,
149, 151, 198
Ивелић, Митар 11,17
Ивошевић, Василије-Васо Ј. 12
Иго, Виктор 340, 350
Илешкић, Фр. 367
Илић, Војислав Ј. 331, 333, 335,

336, 342, 344, 350 - 353, 380,
395, 401

Илић, Војислав Ј. млађи 357,
380
Илић, Драгутин 351
Илић, Крстивоје 140, 141, 143
Иличковић, Бранко 240
Иљин, Иван Александрович
127, 134,153, 170, 171, 173, 174
Ингарден, Роман 124
Искруљева, Тоше 373

Ј. К. 324
Јаблан, Радован 246
Јаков од камене реке 205
Јакшић, Ђура 330, 332, 338, 346,
364, 370,400
Јакшић, Милета 347,348
Јанчић, С. 303
Јањушевић, Милан 238
Јасперс, Карл 125
Јаћимовић, Милојица 45
Јевтић, Милан 124
Јевтић, Павле 123,146
Јевтовић, Димитрије Полимац
124, 155
Јелић, Илија 124
Јерговић, Франо-Филип 12,16
Јеремић, Драган М 124
Јеротић, Томислав 148
Јовановић, Драгољуб 124
Јовановић, Ђорђије 365, 378
Јовановић, Јагош 11
Јовановић, Јован 11
Јовановић, Јован В. 138
Јовановић Змај, Јован 331-333,
335-337, 344, 346, 350, 367, 371,

- 385, 401
 Јовановић, Новак 9, 13, 19, 24, 51, 52, 53
 Јовановић, Радоман 9
 Јовановић, Слободан 347
 Јовановић, Спасоје Марков 53
 Јовићевић, Андрија П. 11, 15, 17, 20, 244
 Јовичић, Владимир 123, 145, 148
 Јововић, Лука 11, 20
 Јововић, Радоје 118
 Јокановић, Владимир 13
 Јокнић, Милорад 140
 Јоксимовић, Љ. 343
 Јоната, Фридрих Карол 189
- К**
 Кажич, Марко 12, 13, 20
 Калезић, Слободан 9, 16, 19, 21
 Калићева, Даринка 347
 Калпачина, Исак В. 154
 Ками, Албер 125, 149
 Кампоамор, Дон Рамонде 348
 Кампоамор, Роман де 355
 Кант, Имануел 124
 Кант, Марија 330
 Кантор, В.К. 133
 Капралов, Л.Ф. 204, 230
 Кара Жан, Марија 366
 Карађорђевић, Александар 361
 Караман, Гордан 45
 Караматијевић, Јевстатије 138, 141
 Караџић, Вук Стефановић 123, 125, 130, 147, 158, 190, 332, 333, 341, 380, 383, 385, 409
 Кардући, Ђозуе 330, 332, 333, 340, 383, 384, 393
 Касандрић, Петар 357
 Кастелар, Емилио 333, 344, 370, 379, 381, 385
 Каталинић-Јеретов, Рикард 353, 367
 Катанић, Томаш 124
 Кафка, Франц 124, 145
 Качапору, Саиту 160
 Качић, Андрија 357, 358
 Качић - Миошић, Андрија 362, 374
 Кашанин, Милан 366, 393
 Каштелан, Јуре 276
 Килибарда, Весна 13, 25, 185, 186
 Киркегор, Серен 124
 Кићовић, Мираш 124
 Клисуре-Цар, Франка 329
 Кнежевић, Божидар 123, 140, 145, 155
 Коваљевски, Јегор 72, 355
 Ковачевић, Предраг 13
 Ковачевић, Бранислав 9, 13, 19, 57, 58-68, 70, 73, 74
 Ковачевић, Милутин - Мило 10
 Ковачевић, Новица Граовски 11, 21
 Ковачић, Горан 108, 115
 Ковијанић, Гаврило 19
 Козелек, Карел 224
 Кокел, Пјер 73
 Колаковски, Лешек 124
 Коларић-Кишур, Р. 367
 Комарчић, Лазар 123, 145
 Комненић, Петар 124, 148
 Кон, Геца 393

Константиновић, Зоран 192
Конфин, Жак 123, 126
Копривица, Јован 12, 20
Корабљов, А 135
Королев, Д. Г. 230
Королија, Мирко 336, 359
Корољев, Д. Г. 204
Корш, Карло 124
Косик, Карел 124
Косорић, Анђелија 339
Костић, Васко 13, 417
Костић, Душан 123, 131, 147,
161, 173
Костић, Лазо 110, 347, 350
Костић, Милица 13, 16, 24, 75 -
79
Костић, Филип 417
Кочић, Петар 336, 351, 363, 368
Кошутић, Радован 343
Крајков, Јаков 205
Краузе, Фридрихилде 13, 25, 189-
192
Крежма, Фрањо 332, 338
Крезовић, Димитрије 140
Кривокапић, Бајо 12, 16
Кривокапић, Петар 24, 27, 51,
53, 236
Кривокапић, Радомир Орлински
11, 20
Крлежа, Мирослав 281
Крнић, И. 367
Кроние, Артур 370, 371
Крстић, Љубиша 33
Кршинић, Франа 253, 255
Кршић, Јован 377
Кујачић, Јован 11
Кујачић, Ст. 14

Кујовић, Драган 45
Кујовић, Светозар 116
Кулишић, Франо 356
Кумичић, Евгеније 339
Кунке, Ингрид 190
Курашов, В.И 133, 153
Кустудић, Раде 19

Лазаревић, Лаза К. 123, 145,
333, 335, 336, 345, 370, 401
Лазаревић, Лука И. 124, 151
Лазаревић, Раденко 415
Лаиновић, Андрија 73
Лајбниц, Готфрид Вилхелм 124
Лакић, Зоран 20, 58
Лалевеић, Богдан 14
Лалевеић, Илија 124
Лалевеић, Миодраг С. 124
Лалић, Михаило 123, 131, 145,
149, 174, 423
Лалић, Радован 124
Лангребе, Лудвиг 124
Лapidус, А. Д. 230
Лapidуса, А. Ј. 204
Лапин, Николај Иванович 132,
157, 158
Латковић, Сенка 13, 83
Латонер капетан 347
Лебок, Морван 149
Левина, Л.А 135
Лединек-Мунда, Соња 95
Лекић, Данило 11, 15
Лекић, Саво 250
Лековић, Милисав Б 154
Lecomte, Georges 356
Ленциони, А. 379
Леонтјев 134

Леопарди, Ђ. 331
Леопарди, Ђакомо 374, 407
Леснаја, Г. М 134
Лефевр, Анри 124
Либерт, Артур 374
Ливадић, Б. 367
Липовина, Љиљана 13, 193
Лихачев, Дмитриј Сергеевич 135
Ловрић, Б. 367
Лопичић, Ђорђе Ф. 11, 20
Лопуда, Марија С. 345
Лотман, Јуриј Михаилович 132, 136, 176
Лубурић, Андрија 124
Лудвиг, Е 370
Луи, Анте 11
Лука Улцињанин 11, 15
Лукач, Ђерђ 124
Лукетић, Елеонора 284
Лукетић, Лука 85, 254
Лукетић, Мирослав 7, 13, 24, 85 -88, 95 - 97, 80, 181
Лукетић, Стеван 13, 28, 253 - 257, 259 - 264, 274, 283 - 288, 290 - 293, 295 - 311, 314, 317 - 328
Лукетић-Вуковић, Драгица 254
Лукић, Андра П. 347
Лутовац, Милисав 124, 166
Лутовац, Момчило 13
Луцерна, К. 367

Љвович, Борис Кандељ 19
Љепава, Јово 20
Љубиша, Стефан Митров 90, 331, 333, 335, 336, 351, 359, 363, 366, 379, 380, 390, 406

М. Д-ћ. 394
Магазиновић, Мага 365
Мажуранић, Вл. 367
Максимовић, Десанка 107
Ман, Јуриј Владимирович 132
Ман, Томас 376, 380
Мандић, Петар 247
Манзони, Александар 381
Маринковић 209
Маринковић, Боривоје 112
Маринковић, Иво 279, 301
Маринковић, Томислав 155
Мариновић, Стефан 205
Марјановић, Батрић 123
Маркезе, Ђанкарло 323
Маркиш, М 134
Марковић, Брано И. 375
Марковић, Марко 19, 20, 247
Марковић, Миленко 155
Марковић, Филип 12
Марковић, Фр. 367
Марковић, Чедомир 9, 13, 16, 422
Маркс, Карл 157
Маркузе, Херберт 124
Мароевић, Тонко 318
Мартиновић, Александар 124
Мартиновић, Божо 8
Мартиновић, Војо В 16
Мартиновић, Душан Ј. 5 - 7, 9, 13 - 15, 18 - 22, 82, 113, 116 - 118, 134, 141, 198, 203, 213, 217, 245, 251, 419, 422
Мартиновић, Јован-Јово С. 12
Мартиновић, Јово Војинов 12
Мартиновић, Марко Драгов 8

- Мартиновић, Митар Бошков 5, 8, 12, 17, 21
 Мартиновић, Нико Симов 5, 7, 8, 12, 20, 21, 91
 Мартиновић, Петар 15, 16
 Мартиновић, Петар Милов 12
 Мартиновић, Петар Н. 12, 18
 Мартиновић, Петар-Шако 11
 Мартиновић, Саво Матов 5, 21
 Мартиновић, Урош К. 11
 Мартиновић, Филип-Ацо С. 13
 Мартиновић, Шпиро Митров 8
 Мартиновић - Бурзановић, Весна 13
 Мартиновић-Поповић, Јелена 11, 15
 Марушић, Ф. Д. 367
 Маскал, Марио 285
 Маслов, В. П. 135
 Масловарић, Вукић 14
 Матавуљ, Симо 329, 331, 333, 336, 338, 343, 345, 348, 350 - 353, 358, 362, 364, 365, 371, 372, 374-376, 384, 393, 397, 401, 402
 Матић, Стеван 353
 Матлина, Слава Грирорјевна 154
 Матош, Антун - Густав 336, 355, 380, 410
 Mauriac, Francois 368
 Машановић, Димитрије Л 13, 20
 Машановић, Јово 11, 15
 Меденица, Владимир 135
 Меденица, Радосав 11, 20, 123, 158, 159
 Медичи, Џон 410
 Међедовић, Јунуз 108
 Melhior de Vogue E 333, 401
 Мемедовић, Богдан Дробњак 12
 Мењ, Александар 134, 135, 153, 169, 173
 Мерешковски, Д. 370
 Мерешковски, Д. С. 362, 371
 Меркуклова, Т. И 134
 Мерло Понти, Морис 124
 Мертваго, Софија Петровна 12
 Mechthilda Goczewskog 192
 Мештровић, И. 367
 Мијушковић, Владимир 11, 20, 108
 Мијушковић, Мирко 11
 Милаковић, Димитрије 108
 Милаковић, Ј. 367
 Миленковић, Миливоје М. 369
 Милић, Војин 40
 Милић, Саша 28
 Милићевић, Милан Ђ. 347, 379
 Миличић, Душан 379
 Миличић, Ј. 367
 Миличић, С. 331
 Миличић, Срба 374, 407
 Миловић, Милорад 13, 87, 197, 220
 Милошевић, Зоран 153, 169
 Милошевић, Милан Н. 368, 369
 Милошевић, Милош 96
 Милошевић, Момчило 368
 Милутиновић 343
 Милутиновић Сарајлија, Сима 127, 137, 139, 142, 143, 147, 161, 162, 163
 Милутиновић, Драгутин - Драгуша 12

Милутиновић, К. Н. 368, 394
Милчиновић, А. 367
Миљанић, Павле П 12,16
Миљанић, Михаило 420, 421
Миљанић, Михаило - Коқан П.
13
Миљанић, Нико П. 12,16
Миљанић, Новак 7
Миљанић, Новак Р. 7, 11
Миљанић, Петар С. 12
Миљанов, Марко 108, 283, 424
Миљковић, Веља 347
Минић, Борислав. Сл. 347
Минић, Никола Р. 14
Миразовић, Радован 146
Мирковић, Н. 53
Мирковић, Радоје 123
Мирковић, Тодор 12
Мисе, Алфред де 333, 344
Митровић, Александар Љ. 347,
352
Митровић, Вукица 257, 275
Митровић, Милорад Ј. 335, 336,
348, 387
Митровић, Стефан 123
Мићић, Загорка 123
Мићковић, Радун 45
Мићуновић, Милутин 40
Михаиловић, Дража 66, 424
Михаиловић, Душан 19, 21, 22
Мојашевић, Миљан 191, 192
Монтескије, Шарл 125, 342
Московљевић, Милош 124
Мочуљски, Константин 132
Мурат, Марко 361
Муртић, Едо 263, 324

Назор, Владимир 276
Најдановић, Милорад 9
Насеткин, Николај 423
Натошевић, Ђорђе 247
Недић, Љубомир 333, 335 - 347,
350, 359, 380, 387, 388
Немировски, Евгениј Љвович
11, 19, 25, 116, 117, 134, 201 -
204, 206, 207, 213
Ненадовић, Љубомир П. 331,
333, 335, 336, 350, 369, 387
Нехајев, М. 367
Nicollai, L. 385
Николајевић, Божо С. 347
Николајевић, Свет. 339, 342
Николић, Ђовани 348, 383
Николић, М. 367
Николић, Новица Ј. 345
Николић, Петар 351
Николић, Рикард 356, 367
Николић, Светозар 343
Никољски, Сергеј Васиљевич
135
Никчевић, Томица 72, 73
Ниче, Фридрих 124
Новаковић, Бошко 330
Новаковић, Стојан 144, 167, 347
Нодило, Натко 335, 373, 379
Нолет, Арис 73
Nuova meta, rivista di critica
delle arti diretta Claudio Cerritelli
(Милано) 325
Нушић, Бранислав 348
Његош, 147, 151, 353

О. Л. 359
Обилић, Милош 125
Обрадовић, Вукић 155
Обрадовић, Доситеј 143, 355,
363, 380
Обрадовић, Стојан 155
Овакимјан, Ашот 132, 152, 153,
164, 166
Огњеновић, Милена 15
Огризовић, М. 367
Одавић, Петар Ј. 155
Окановић, Стеван 155
Олива, Доменико 384
Опачић Лекић, Вукосава 155
Опачић, Станко Ћаница 155
Ораовац, Томо П. 11,20
Орбини, Мавро Дубровчанин
231
Орбовић, Марија 155
Орловић, Паво 392
Оровић, Саво 11, 415
Остојић, Драгољуб 155
Остојић, Ђоко 155
Остојић, Ђорђије 155
Остојић, Милош 155
Остојић, Радивоје 155
Отавић, Видак 14
Оташевић, Вукман 155
Охмучевић, Павле-Реља 340

Павићевић, Вуко 123, 129, 155,
166

Павићевић, Славко 155

Павлиновић, М. 402

Павловић, Драгомир З. 155

Павловић, Јеремија 155

Павловић, Јован 5, 11, 20, 21,
22, 109, 110, 114, 245

Павловић, Коста Ст. 155

Павловић, Љубомир Р. 155

Павловић, Марко 155

Павловић, Мила Ј 11

Павловић, Миле 15

Павловић, Милика 155

Павловић, Милорад 347

Павловић - Огњеновић, Милена
11

Падеревски, Игњац Јан 283

Пажанин, Анте 155

Пајковић, Михаило-Баћо 11, 15

Пајовић, Арса 73

Пајовић, Радоје 9

Палавичинија, Петар 253

Палеолог, Морис 375, 376

Палташић, Андрија - Которанин
11

Пандуровић, Сима 368

Панић, Даница 155

Панић, Милорад Суреџ 123,
155

Панџо, Шукрија 155

Парежанин, Ратко 155

Пасиновић, Миленко 13,16

Пастернак, Борис Леонидович
123, 125, 134

Паунини, Алфредо 382

Паунић, Драгољуб 155

Пејановић, Глигорије 11

Пејатовић, Ристо 155

Пејатовић, Танасије 123, 146,
155

Пејовић, Данило 155

Пејовић, Миленко 155

Пејовић, Миливоје 155
Пејовић, Павле 325
Пелагић, Васа 123
Пенлеве, Пол 366
Пењин, Драгиша 155
Перовић, Драго 118
Перовић, Лазар Т. 11, 20
Перовић, Латинка 152,155
Перовић, Милош 155
Перовић, Миодраг 24
Перовић, Олга 325
Перовић, Радослав 155
Перуновић, Петар Перун 142,
155
Перуновић, Станко 155
Петковић, Властимир 155
Петрановић, Богољуб Теофило
155
Петрановић, Божидар 155, 363
Петрановић, Бранко 58
Петрановић, Герасим 155
Петрановић, Стево 155
Петрић, Мирко 155
Петрић, Р. 303
Петрић - Башовић, Љубинка
155
Петровић, Божидар 353
Петровић, Бранислав Тика 155
Петровић, Вељко 360, 403
Петровић, Гајо 155, 162
Петровић, Данило 355
Петровић, Драгољуб 106, 155
Петровић, Дражен 282
Петровић, Јован 155
Петровић, Коста 366
Петровић, Љубомир 331, 372
Петровић, Милан М. 155

Петровић, Милић Рајом 155
Петровић, Милић Ф. 135
Петровић, Милоје 124,155,168
Петровић, Михаило Мика Алас
155
Петровић, Надежда 155
Петровић, Ненад В. 155
Петровић, Радослав М 155
Петровић, Растислав 155
Петровић, Светислав А. 155
Петровић Његош, Никола I 187,
198, 282, 321, 332, 342, 343, 417
Петровић Његош, Петар II 49,
88, 143, 180, 187, 227, 331 - 333,
335, 336, 341, 348, 349, 353, 357,
359, 360, 372, 373, 376, 383, 411
Петровић - Пеција, П. 367
Петроније, арбитар 349
Петронијевић, Бранислав 155
Пешић, Звонко 155
Пешута, Петар С 113
Пивљанин, Ранко 155
Пижурица, Крсто Р 13, 16, 118,
155
Пижурица, Мато 106
Пијаде, Давид 155
Пијаде, Моша 155
Пирандело, Луиђи 381, 382
Пирјевац, Душан 155
Плаовић, Радомир Раша 155
Подерегин-Бајић, Милка 155
Подруговић (Гавриловић),
Тешан 155
Подхајецка, Т. 223
Полит Десанчић, Михаило 374
Полић, Олга 376
Подовина, Никола С. 368

Поп Марко 8
Попић, Сергије 347
Поповић, Богдан 346, 347, 370-
372, 396, 402
Поповић, Бранко 124, 151, 155
Поповић, Владимир Б. 155
Поповић, Војислав М. 155
Поповић, Вук 155
Поповић, Гаврило 155
Поповић, Душан В. 155
Поповић, Ђорђе 376
Поповић, Ђуро 10
Поповић, Живорад Жика 156
Поповић, Златица 156
Поповић, Јустин 156
Поповић, Лазо Ђ. 11
Поповић, М. 73
Поповић, Марко Родољуб С.
124, 140, 156
Поповић, Павле 348, 376
Поповић, Предраг Драган 156
Поповић, Сава 156
Поповић, Симо 12, 20, 109, 110
Поповић, Слободан 156
Поповић, Тадија 124, 156
Поповић, Томо К. 14, 329, 363,
364
Поповић Липовац, Јован 10, 20
Потпарић, Чедомир 156
Прага, Емило 340
Првуловић, Живојин Р. 156
Прерадовић, Петар 336
Претнер, Драгутин 381, 384,
393
Прица, Огњен 156
Продановић, Радомир 156
Прокић, Лазар Д 156

Протић, Јован 347
Протић, Коста С. 156
Протић, Љубомир М. 156
Протић, Паун 156
Протић, Филип М. 14
Прохаска, Д. 367
Прохић, Касим 156
Прстојевић, Новица 156
Пулевић, Вукић 45
Пурић, Божидар 156
Путилов, Борис Николаевич
132
Пуцић, Медо - Дубровчанин
331, 333, 335, 339, 341, 356
Пушкин, Александар Сергејевич
337, 359, 371
Пушоњић, Бошко 123, 156

Рабле 132

Радауш, Вања 253
Раденковић, Ђорђе 156
Радица, Богдан 377
Радичевић, Бранко 380
Радичевић, Филип 1, 21
Радовановић, Драган 264
Радовановић, Јанко 156
Радовановић, Маринко 156
Радовић, Благота 12
Радовић, Владимир М. 385
Радовић, Ђуза 124, 130, 156,
166, 423
Радовић, Миљивој 347
Радоњић, Светозар Рас 5
Радосављевић, Павле-Паја 156
Радосављевић, Стеван - Бдин
156
Радошевић, Бранко 156

- Радуловић, Здравка 7, 8, 13, 215
 Радуловић, Јевто 198
 Радуловић, Јован 371
 Радуловић, Филип 156
 Радусиновић, Павле С. 13,16,19
 Ражнатовић, Михаило 108
 Раичевић, Светозар Р. 124, 156
 Рајић, Драгољуб 156
 Рајић, Милан М. 156
 Рајић, Негован Љ. 156
 Рајичић, Миодраг 381
 Рајковић, Видак 13, 217, 219-221, 228
 Рајковић, Милисав М. 156
 Рајнвајн, Љубомир 19
 Ракић, Вићентије В. 156
 Ракић, Милан 375
 Ракочевић, Марко Ж. 124, 156
 Ракочевић, Новица 124
 Ракочевић, Томислав 156
 Рампацет, Ђовани-Антонио 205
 Ранитовић, Горан 156
 Расел, Бертранд 125
 Ратковић, Миленко 21
 Ратковић, Ристо 123, 137, 146, 151, 156
 Рахункова, Зденка 13, 25, 223, 226
 Рацковић, Никола 7, 11, 13, 14, 19, 25, 26, 87, 217
 Рачки, М. 367
 Рехакова, Микела 13, 25, 223-226
 Решетар, Милан 353
 Рибар, Вељко 156
 Рикер, Пол 124
 Рилник, Милица 285
 Ристић, Михаило Христифор 156
 Ристић, Светомир 156
 Ристић, Тома Ст. 156
 Ристовић, Зоран 5
 Рмуш, Петар 156
 Ровета, Доменико 384
 Ровински, Павел Аполонович10, 12, 136, 153
 Рогановић, Јован 11, 21
 Рогановић, Радоје Црногорац 11, 18, 20, 21
 Розанов 134
 Роловић, Владимир 239
 Росандић, Тома 253
 Росић, Драгиша 156
 Ружичић, Гојко 124, 156
 Ружичић, Марко 156,
 Ружичић, Никанор 124, 151, 156
 Ружичић, Урош 124, 128, 156, 164, 165
 Ружичић, Урош С. 139
 Рукавина, Јован 156

С. Г. 326
 С. М. 332
 Сабић, М. 339
 Савић, Љубомир М. 156
 Савић, Милан 341, 347
 Савићевић, Душан М. 241
 Савковић, Душан 156
 Савковић, М. 372
 Садагић, Изет 156
 Самарџић, Марија - Мара 139,
 Самарџић, Стеван 156, 168

- Самоковлија, Исак 123, 126, 156
 Сарделић, М. 350
 Сартр, Жан Пол 124, 144, 152
 Свиловић, Лука 385
 Секулић, Момир 116, 117
 Секуловић, Горан 19
 Секуловић, Јово 359, 360, 364
 Семјонова, Т. Н. 204, 230
 Сијарић, Тамил 123, 145, 147, 156
 Силвиа, Кармен 362
 Симић, Борислав-Бора 156
 Симић, Драган 156
 Симоновић, Будимир-Будо 156
 Сисолски, Ј. 339
 Сјеклоћа, Бранко 156
 Сјенкјевич, Хенрик 347
 Скарић, Саво-Зембил 156
 Скерлић, Јован 336, 347, 349, 353, 358, 363, 367, 371, 378, 386, 392, 394, 396, 407
 Скорини, Франциско 205
 Скородумова, О. Б. 154
 Skribics, Т. 382
 Сладе, Јосип 10
 Сланкаменац, Првош 156
 Сокол, Ј. 355
 Соколов, Б. В. 135
 Солжењцин, А. 221
 Солоњенко, Лесја Васиљевна 154
 Спасић, Крунослав 13, 25
 Спасић, Крунослав Ј. 227, 228
 Спиноза, Барух 124
 Спиридиновић-Савић, Јела 124, 151
 Србљановић, Витомир 124, 148, 156
 Сремац, Стеван 348
 Срегеновић, Михаило 156
 Стајић, Миодраг 331, 368, 393, 397
 Стајић, Миодраг 407
 Станимировић, Владимир 124, 152, 156
 Станић, Милија 11, 20, 15
 Станишић, Васо 156
 Станишић, Марко 280
 Станишић, Славко 61
 Станковић, Борисав 348
 Станковић, Бранко 123, 146
 Станковић, Миле 156
 Станојевић, Драгиша 345
 Станојевић, Илија - Чича 347
 Старчевић, Милица - Мила 156
 Стевановић, Светислав 359
 Стевовић, Саво 118, 156
 Стекетија, Лорензо 340
 Степановић, Живорад 156
 Стерјопул - Апостолос, Елена 136
 Стефановић, Виловски Тодор 354
 Стефановић, Мила 156
 Стефановић, Светислав 351, 352, 360, 380
 Стефановић-Пишчевић, Симеон 12
 Стипчевић, Светлана 407
 Стојановић, Иван 374
 Стојановић, Новак 240
 Стојановић, Петар 11
 Стојановић, Светозар 124

Стојковић, Андрија 407
Стојковић, Андрија Б. 156
Стојковић, Андрија Б. К. 124,
131
Стојовић, Милутин - Милан П.
11, 15
Стрози, Ружички М. 367
Стругар, Владо 21
Стругар - Поповић, Михаило
Крцунов 14
Суботић, Каменко 346
Сундечић, Јован 10, 18, 21, 110,
331, 333, 339, 387, 388, 395
Schuggler, Joachim der 350

Тадић, Божидар 24, 99, 100,
101
Тадић, Раде 100
Тадић, Радоје 100
Тадић, Тадија 100
Тен, Хиполит 333, 343
Теодоридес, Клеант 11
Тесаш, Лудмила 391
Толингер, Роберт 11
Толстој, Лав Николајевич 134,
135, 332, 341
Томазео, Никола 333, 335, 336,
355, 363, 377, 383, 384
Томановић, Лазо 385
Томашевић, Душан – Ђирко 156
Томић, Светозар 124
Томић, Светозар Б. 156
Тондини де Кваренга, Ђезаре
187
Торниус, Валеријан 361
Тороман, Милинко 156
Тошковић, Јово 124, 156

Тошовић, Ј. 364
Трајковић, Никола 372
Тројановић, Анка 417
Тројановић, Урош 374
Тунгуз Перовић, Данило 11
Тунгуз Перовић, Радован Неве-
сињски 11
Тургењев, Иван 384
Туфегџић, Драгутин 156
Туфегџић, Јанко 124, 151, 156
Ћипико, Иво 336, 354, 361, 363,
367
Ћирковић, Јован М. 140
Ћорић, Никола 350, 351, 388
Ћоровић, В. 376
Ћоровић, Светозар 331, 345,
347, 351, 353, 359, 389, 391
Ћосић, Добрица 108, 115
Ћупић, Драгутин - Драго 124,
131, 175

Уисманс 134
Ускоковић, М. 367

Ферер, Гиљермо 358, 377
Фијан, А. 367
Филип други 221
Филиповић, Филадельфа Б. 287, 293
Финк, Еуген 124
Фихте, Јохан Готлиб 125
Фјодоров, Иван 202
Флоренски, Павле 135
Фосколо, Уго 383
Фракароли, Арнолдо 382
Франс, Анатоли 359
Фрицханд, Марек 124
Фром, Ерих 124

Хабермас, Јирген 124
Хајдегер, Мартин 124,145,162
Хајдуковић, Божур 123
Хајне, Хенрих 330, 333, 337,
344, 346, 358, 366, 368, 383,
386, 396
Харамбашић, Аугустас 347
Hartleben's, Verlag A. 354
Хацић, Антоније 347
Хацић, Тихон 370
Хацић, Тихон Ђ. 375
Хегел, Георг Фридрих 125, 162,
164
Хекторовић, Петар 360, 362
Хербард, Ернест 357
Хјум, Дејвид 124, 146
Хобс, Томас 124
Холбах, Мауде М. 353, 354
Хоркхајмер, Макс 124, 144
Хрчић, Ф. 367
Хусерл, Едмунд 124, 147

Цајић, Радосав-Мићо 25, 26
Цар, Емин В. 367
Цар, Јован 329
Цар, Јосип 330
Цар, Лидија 330
Цар, Максим 330
Цар, Марко 13, 28, 124, 151, 329,
331, 332, 334, 339, 344, 347, 348,
355, 357 -359, 364-368, 372, 375-
382, 384 - 398, 399, 400 - 411
Царић, Јурај 365
Царичић, Јура 359
Цветић, Милош 347
Цветкова, Елеонора Фјодоровна

13, 25, 204, 229, 230, 231
Цвијетић, Љубомир 108, 123
Цвијић, Јован 123
Цвијовић, Владета 66
Цвијовић, Драган 325, 326
Цвјетковић, Божо 362
Цекић, Миодраг 123, 144, 145
Цемовић, Марко П. 124, 148
Ценић, Бор Л. 347
Цимбаев, Н. И. 133
Црногорчевић, Младен 14
Црнојевић, Ђурђе 10, 21, 205,
207, 209, 212, 305
Црњански, Милош 367, 392,
396, 404, 409
Цуколи, Луциано 381

Чађеновић, Јован 9, 13, 16, 21,
22, 147, 166, 424
Чамполи, Доменико 342
Черчил, Винстон 423
Чокић Симеонович, Јован 347
Чубровић, Павле 124
Чукић, Алекса 14
Чупић, Стојан војвода 142
Чупић Поповић, Павле 14
Чурсина, В. Д. 204, 230
Чурчић, Лазар 203

Цаковић, Вукоман 12, 15, 20,
415
Цојс, Кери 184
Цуверовић, Борисав 124

Шајковић, Иван 124
Шатић, Вукоман 124, 15

OPHALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE
BIBLIOTEKA
CRNOJEVIC

Шантић, Алекса 330, 336, 346,
 347, 348, 353, 355, 358, 364, 367,
 386, 396, 410
 Шапошњиков, Л.Е. 152
 Шарановић, Милинко 45
 Шарова, С. П. 204, 230
 Шаулић, Новица 124, 156
 Шаф, Адам 124
 Швајполта, Фиола 202, 203
 Шевић, Милан 156
 Шекуларац, Божидар 9
 Шелдон, Камила 366
 Шелер, Макс 124
 Шелинг, Јозеф 125
 Шерер, Ј. 133
 Шестов, Лав 125, 134, 136, 152
 Шешић, Богдан 123, 156
 Шиљак, Мићун 124, 150, 156
 Шиљак, Михаило Милан С .
 156
 Шимуновић, Динко 362, 367
 Шиндель, Александар 135
 Шлегел, К. 133
 Шљивић, Михаило 156
 Шљивић, Чедомир 156
 Шобајић, Бекица С. 12, 20
 Шобајић, Илија С. 12, 396
 Шобајић, Максим М. 12, 20
 Шобајић, Петар 12
 Шобајић, Симо П. 12, 20
 Шоња, Шимун 18
 Шопенхауер, Артур Б. 124, 146
 Шоћ, Перо 11
 Шпадијер, Ђуро 11, 15
 Шпадијер, Марко 24, 45
 Шпенглер 134
 Штампар Макарије 10, 21, 209

Шћепановић, Блажо 123, 156

Шћепановић, Жарко 58

Шујић, Милован 156

Шуковић, Радивоје К. 5, 9, 12,
 13, 15, 19, 22, 24, 103, 113, 118,
 198, 245

Шуковић, Стана 104

Шуран, Тонка 417

РЕГИСТАР КОРИШЋЕНЕ ПЕРИОДИКЕ

- А**лманах јадранске страже (Београд) 364, 366
Annuario (Dalmatico) 340
Американски Србобран (Питсбург) 361, 362, 365
Арена (Нови Сад) 307
Арс (Цетиње) 244
Археографски прилози (Београд) 209, 210, 211
- Б**алканика (Београд) 158
Београдска недјеља (Београд) 291, 294
Београдска отворена школа (Београд) 41
Библиографија (Москва) 211
Библиографски вјесник (Цетиње) 84, 95, 96, 117, 157 - 163, 165, 167, 169 - 172, 174, 175, 186, 187, 198, 209 - 212, 245, 391, 422
Библиолошки гласник (Подгорица) 117, 419
- Библиотекар (Титоград) 161
Билтен Републичког завода за унапређивање школства (Титоград) 240
Блиц (Београд) 323, 421
Бока (календар) 356, 395
Бока (Ривија) (Котор) 397
Бока (Херцег Нови) 401
Борба (Београд) 38, 159, 164, 167, 169, 173-175, 246, 288, 289, 292, 294-296, 298, 299, 318
Борба (Загреб) 287, 290, 291, 297, 307, 318
Босанска вила (Сарајево) 343, 350, 352, 353, 357, 384 - 388, 402, 403, 408, 411
Браник (Нови Сад) 385, 388, 392, 394, 396
Браничево (Пожаревац) 380, 395
Бранково коло (Нови Сад) 344-346, 348-351, 355, 356
Бранково коло (Срем. Карловци)

345-347, 354, 383, 384, 388, 393,
395, 398, 402, 403
Братство (Београд) 362, 363,
366, 371
Брезнички записи (Пљевља)
161, 168, 175
Будућност (Београд) 403

Вал (Загреб) 410

Вараждинске вијести (Вараж-
дин) 306

Вардар (календар) (Београд)
362, 363, 375

Васпитање и образовање
(Титоград- Подгорица) 36, 37,
41, 42, 116, 117, 240, 241, 243-
246, 248-250, 423

Венац (Београд) 360, 364, 389,
391, 398

Весник културе (Београд) 364

Весник Савеза удружења
православних свештеника ФНРЈ
(Београд) 395, 411

Вести, гласило Библиотеке
Матице српске (Нови Сад) 173

Вестник Московског универ-
зитета (Москва) 39, 42

Вечер (Марибор) 289, 296

Вечерње новости (Београд) 163,
300, 357

Вечерњи лист (Загреб) 286, 287,
288, 289, 291, 292, 293, 294, 295,
298, 300, 301, 302, 304, 306, 308,
309, 310, 311, 312, 313, 314, 315,
316, 317, 322, 324, 327

Вијенац (Загреб) 323, 385, 395,
409, 411

Вијести (Подгорица) 96, 321,
324, 325, 326, 327, 328, 418

Вијести JAZU (Загреб) 311, 314

Вјесник (Загреб) 285 - 295, 297
- 302, 304, 305, 307 - 317, 319,
322, 324, 404

Вјесник у сриједу (Загреб) 300

Војска (Београд) 173

Воља (Београд) 366, 390

Време (Београд) 362, 367, 374,
375, 393, 394, 397, 402, 409, 410

Вук (Задар) 340, 408

Washington post (Washington
USA) 289

Глас Боке (Херцег Нови) 406,
417, 418, 419

Глас Истре 320

Глас Матице српске (Нови Сад)
377, 389, 400

Глас Подриња (Београд) 159,
162, 164, 168, 170, 173, 174, 176

Глас Полимља (Пријеполје) 160

Глас Славоније (Осијек) 302

Глас Словенаца, Хрвата и Срба
(Загреб) 397

Глас Црногорца (Цетиње) 341,
350, 383

Гласник Антрополошког
друштва Југославије (Београд)
49

Гласник матице Далматинске
(Задар) 348, 350

Гласник народне библиотеке
Србије (Београд) 117, 173

Гласник Одјељења друштвених
наук ЦАНУ (Подгорица) 38,

39, 40, 42
Гласник Одјељење друштвених наука ЦАНУ (Подгорица) 116, 415
Гласник Одјељење умјетности ЦАНУ (Подгорица) 423
Гласник Подмлатка Црвеног крста (Београд) 377, 378
Гласник професорског друштва (Београд) 363, 401
Гласник САН (Београд) 396
Гласник Српске академије наука (Београд) 379
Гласник Српске књижевне задруге (Београд) 376
Гледишта (Београд) 128
Годишњак Матице српске (Нови Сад) 373, 374, 376, 377
Годишњак Педагошке академије (Никшић) 33
Годишњак Поморског музеја (Котор) 96
Годишњак САН (Београд) 389
Годишњак Цетињске гимназије (Цетиње) 239
Град Подгорица (Подгорица) 249
Градина (Ниш) 135
Грлица (Цетиње) 238
Гусле (Београд) 393

Дан (Подгорица) 173, 325-327, 355, 400, 417, 420-424
Данас (Београд) 420
Данас (Загреб) 310-312, 314

Дело (Београд) 344, 345, 385-389, 406, 408
Дело (Љубљана) 286, 287, 289, 290, 292, 294, 295, 296, 298, 304, 315, 316
Демократија 363
Дијалектика (Београд) 129
Директор школе (Београд) 38, 245, 246
Дневник (Љубљана) 315, 316
Дневник (Нови Сад) 163, 314
Драшков рабош (Сплит) 395, 396
Држава (Сплит) 366
Друштвена обнова (Београд) 399
Дубровник (Дубровник) 345, 357, 362, 380, 389, 391, 392, 396, 397
Дубровник, календар (Дубровник) 346

Енциклопедија Југославије 2 (Загреб) 401

Живот (Сарајево) 399
Живот и рад 404, 408, 410

Завичај (Нови Сад) 338
Задарска ревија (Задар) 380, 390, 396, 401
Задужбина (Београд) 164, 168, 176, 177
Запис (Цетиње) 397
Заслон (Шабач) 176
Застава (Нови Сад) 337, 338,

339, 398

Зборник Матице српске за славистику (Нови Сад) 210

Zeitschrift fur Slavistik (Berlin) 211

Зета (Цетиње) 342

Зетски гласник (Цетиње) 373

Златарске новости (Нова Варош) 160, 175

Зора (Мостар) 345-348, 383, 385-387, 394, 395, 405

Илустровани војни вјесник (Загреб) 284

Илустровани гласник (Праг) 408

Илустровани лист (Београд) 361

Индекс (Никшић) 38

Иновације у настави (Крушевац) 243, 244, 245

Институт за социологију – Филозофски факултет (Ниш) 41, 43

Институт за педагогију и андрагогију Филозофског факултета (Београд) 37

Искра 339

Искуства (Београд) 41

Исток (Подгорица) 418, 424

Историјски записи (Подгорица) 38, 116, 166, 210

Јавор (Нови Сад) 341, 342, 343, 385, 394, 397, 405

Јединство (Приштина) 170, 305

Југославија (Чикаго) 359, 360

364, 384

Југославија на размеђу епоха (Подгорица) 40

Југословенска конференција за социјални рад (Скопје) 34

Југословенска обнова – њива 358, 391

Југословенски гласник (Београд) 405

Југословенски дневник (Нови Сад) 392, 394, 396

Југословенски историјски часопис (Београд) 172

Јужни преглед 407

Јутарњи лист (Загреб) 320, 321, 322, 324

Јутро 392

Камен (Подгорица) 424

Книжное обозрение (Москва) 209, 211, 212

Књижевна крајина (Бања Лука) 368, 369, 399

Књижевне новине (Београд) 170

Књижевни југ (Загреб) 405

Књижевни север (Суботица) 390

Коло (Београд) 342, 343, 348, 349, 363, 364, 387, 388, 394

Колубара (Ваљево) 142, 176

Комуна (Кикинда) 315, 316

Кораци (Титоград) 239, 240

Критика (Београд) 368, 369, 370, 392, 399, 408

 La Nouvelle Revue 343, 344
La Yougoslavie 369

Лексикон писаца Југославије I
(Нови Сад) 391

Летопис Матице српске (Београд) 163,

Летопис Матице српске (Нови Сад) 342-344, 346-348, 350-357, 368-379, 386, 392, 396, 398, 400, 401, 404, 405, 407, 410

L'echo de Belgrade (Београд) 398

Литература Славјанских народа, АНСССР (Москва) 392

Ловачки вјесник (Загреб) 317

Луча (Никшић) 35, 36, 37, 38, 39, 40, 42, 43, 44, 158

Луча (Цетиње) 399, 403

Љубљански дневник
(Љубљана) 289, 290, 296

Љубљански звон (Љубљана) 385, 396

Мале новине (Задар) 384, 385

Марксистичка мисао (Београд) 37

Марксистичке теме (Београд) 242

Матица Боке (Херцег Нови) 417

Милешевски записи
(Пријепоље) 143

Мисао (Београд) 359, 363-367, 384, 394, 396-398, 402, 403, 407

Млада Босна (Сарајево) 393

Младост (Београд) 238

Модра птица (Љубљана) 404

Мозаик, информативногласнило
Градске библиотеке (Нови Сад) 167

Монитор (Подгорица) 319, 323-325, 327, 328

Мостови (Пљевља) 38, 128, 129, 157, 159, 165

Нада (Сарајево) 344, 345, 399

Народ (Мостар – Сарајево) 355, 356, 358, 389

Народна армија (Београд) 284

Народна одбрана (Београд) 370, 371-375, 377, 391, 393, 400, 407

Народне новине (Пожаревац) 391, 395

Народни лист (Задар) 339, 354, 357, 358, 391, 405

Народни Српски календар (Загреб) 356

Народност (Панчево) 348

Настава и васпитање (Београд) 240, 241

Научни скуп социолога (Београд) 35

Национал (Загреб) 321, 322

Наш језик (Београд) 373

Наше теме (Београд) 157, 158

Наши дани (Београд) 410

Наши разгледи (Љубљана) 291, 305, 314, 316

Невесиње (Никшић) 386

Newsweek (New York) 294

Недјељни вјесник (Загреб) 312, 313, 322

Нешања (Беч) 341

Никшићке новине (Никшић) 37, 300

Нин (Београд) 159

Нова Европа (Загреб) 384

Нова Зета (Цетиње) 343, 385, 408

Нова мисао (Београд) 404

Нова нада (Загреб) 401

Нова просвјета (Београд) 243

Нова смена (Београд) 375

Нови вијек (Сплит - Загреб) 394, 410

Нови живот (Бања Лука) 359, 360, 398, 405, 407

Нови лист (Ријека) 288, 290-296, 313, 320-322, 411

Нови лист Медитеран (Ријека) 321, 322

Ново време (Земун) 397, 401

Ново доба (Београд) 361, 391, 403

Новости (Београд) 97, 307, 403

Нумизматичке вијести (Загреб) 318

Обзор (Загреб) 398, 402

Овдје (Титоград) 34-36, 161, 209, 240, 297, 298, 299

Одзиви (Бијело Поље) 116

Одјек (Сарајево) 313, 316, 406

Око (Загреб) 304-306, 308, 309, 311, 313, 317

Омладина 404

Омладински покрет (Титоград) 241

Осврти (Пирот) 390

Ослобођење (Сарајево) 161, 297,

304, 305, 313, 315, 392

Панорама (Загреб) 318

Педагогија (Београд) 240, 242, 244, 248

Педагошка стварност (Нови Сад) 243

Пљеваљске новине (Пљевља)

129, 140, 159-161, 163-168, 171, 173-176

Побједа (Подгорица) 38, 39, 97, 162, 165, 238, 240-242, 244, 247-250, 287, 291, 293, 297-300, 302, 305, 308-310, 316, 318-321, 323-327, 395, 419-423

Погледи (Сарајево) 379

Подрински телеграф (Прњавор Мачвански) 174

Покрет (Београд) 362, 363, 364

Покрет (Подгорица) 417

Полет (Загреб) 302

Полиграфија 209

Политика (Београд) 160, 166, 169-172, 174, 244, 287, 289, 292-294, 296-299, 301, 324, 326, 358, 360-363, 365, 366, 370, 371, 373, 374, 376, 390, 398, 402, 415, 420

Политика експрес (Београд) 299

Правда (Београд) 369, 371, 372, 374, 375, 377-390, 398, 400, 405, 408

Пракса (Титоград) 34, 35, 239, 242, 244

Преглед (Београд) 356, 394, 396, 397

Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор (Београд)

375, 402, 404, 410
Приморац (Беч) 401, 407
Приморске новине (Будва) 96,
97, 299-302, 307, 314, 318-321,
327
Приповијести црногорске и при-
морске 363
Pro Arte u svijet biznisa (Никшић)
39
Прогрес 401, 403, 406
Просвета II (Београд) 390
Просвета календар (Сарајево)
360, 362, 363
Просветни гласник 361
Просветни преглед (Београд) 163,
243
Просветни рад (Подгорица-
Титоград) 38, 96, 97, 117, 160,
165, 238-250, 299, 423
Просвјета (Сарајево) 365, 386
Публика (Подгорица) 325, 326,
421
Путеви (Никшић) 34, 36
Путовима Револуције (Загреб)
299
Philosophia (Београд) 374

Р

Рад (Београд) 242
Радио Београд (Београд) 390
Разлог (Загреб) 287, 288, 292
Распеће језика српског (Никшић)
418
Ред (Београд) 404
Република (Београд) 378-380,
396, 399
Реч и слика (Београд) 365

Ријеч (Београд) 394

Савез самосталних синдиката
Црне Горе (Подгорица) 38
Савременик (Загреб) 353, 358,
399, 401, 402, 408, 411
Савременост (Београд) 157, 158,
242
Самоуправа (Београд) 399
Самоуправна култура (Загреб)
312
Свезнање (Београд) 390
Светигора (Цетиње) 417, 418
Светозареви сусрети (Свето-
зареву) 35
Слобода (Беране) 161, 164, 166
Слободна Далмација (Сплит)
306, 313
Slovansky Prehled (Praha) 396
Словенец (Љубљана) 404
Словинац (Дубровник) 338, 339,
340, 383, 392, 408
Слово, Часопис Старословенског
завода (Загреб) 210
Слога (Београд) 350
Смотра Далматинска 352
Solanus. International journal for
russian and European bibliographic,
library and publishing studies
(London) 211
Социјализам (Београд) 37
Социјална политика (Београд)
34
Социологија (Београд) 37, 40,
41
Социолошки преглед (Београд)
38, 39, 41, 129

Споменица Педагошке академије
(Никшић) 34

Споне (Никшић) 34, 35, 37

Срђ (Дубровник) 388, 389, 393,
395

Српска војска (Београд) 410

Српска књижевна задруга
(Београд – Нови Сад) 359, 364,
393

Српска ријеч (Београд) 353

Српски глас (Задар) 342, 348,
350, 377, 383, 409

Српски Глас Боке (Котор) 419

Српски књижевни гласник
(Београд) 352, 354 - 357, 387,
390 - 393, 397, 399, 400, 403,
406, 407, 410, 411

Српски књижевни гласник
(Нови Сад) 352, 358 - 365, 376,
406

Српски лист (Задар) 341, 383,
384

Стражилово (Нови Сад) 340,
341, 343, 344

Стражилово (Сремски Карлов-
ци) 383, 391, 394

Студио (Загреб) 306

Сусрети (Титоград) 401, 410
Scintille 341, 342

Телеграм (Загреб) 286, 288, 290,
291, 293, 294, 296-298

Титоградска трибина (Титоград)
243, 293

Трговински гласник (Нови Сад)
350

Тренд (Подгорица) 170

Трећи програм Радио - Београда
(Београд) 132, 133

Универзитет данас (Београд)
35

Универзитетска ријеч (Титоград-
Никшић) 34, 137, 161, 241

Fanfulla della domenica 341, 397

Филозофска истраживања
(Београд) 162

Филозофски алтернативи
(Софија) 43

Фронт (Загреб) 285, 286

Хрватска књижевна ревија
Марулић (Загреб) 318

Хрватска љевица (Загреб) 323,
324

Хрватска њива (Загреб) 358

Хрватска ревија (Загреб) 401,
408

Хрватско слово (Загреб) 322

Хришћанска мисао (Београд)
394

Цариградски гласник 388

Цетињски лист (Цетиње) 84, 95,
317

Црногорка (Цетиње) 384

Четврти јул (Београд) 304

Човјек и простор (Загреб) 285,
286, 291

Шабачка ревија 166

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE

ДУКОВИЋ
CRNOJEVIC

Шуме (Београд) 42

САДРЖАЈ

ПРЕДГОВОР: Проф. др. РАДИВОЈЕ К. ШУКОВИЋ.....	5
УВОД.....	23
САРАДНИЦИ.....	25
I ЧЛАНОВИ РЕДАКЦИЈЕ (ЦРН. БИБЛ 1494-1994).....	29
Проф. др СЛОБОДАН ВУКИЋЕВИЋ.....	29
АКАДЕМИК БОЖИНА М. ИВАНОВИЋ.....	45
Др НОВАК ЈОВАНОВИЋ.....	51
Проф. др БРАНИСЛАВ КОВАЧЕВИЋ.....	57
Др МИЛИЦА КОСТИЋ.....	75
СЕНКА ЛАТКОВИЋ.....	83
Др МИРОСЛАВ ЛУКЕТИЋ.....	85
Проф. др БОЖИДАР ТАДИЋ.....	99
Проф. др РАДИВОЈЕ К. ШУКОВИЋ.....	103
II САРАДНИЦИ.....	119
ДОБРИЛО АРАНИТОВИЋ.....	119
ОЛГА-ЦАНА ВУКМИРОВИЋ.....	179
Проф. др БОЈКА ЂУКАНОВИЋ.....	183
Проф. др ВЕСНА КИЛИБАРДА.....	185
Dr FRIEDHILDE KRAUSE.....	189
ЉИЉАНА ЛИПОВИНА.....	193
ВЕСНА В. МАТИНОВИЋ - БУРЗАНОВИЋ.....	195
МИЛОРАД МИЛОВИЋ.....	197
Проф. др ЕВГЕНИЈЕ ЉВОВИЧ НЕМИРОВСКИ.....	201
Мр ЗДРАВКА РАДУЛОВИЋ.....	215
ВИДАК Б. РАЈКОВИЋ.....	219
Dr ZDENKA RACHUNKOVA.....	223
Dr MIHAELA RENAKOVA.....	225
Др КРУНОСЛАВ СПАСИЋ.....	227
ЕЛЕОНОРА ФЈОДОРОВНА ЦВЕТКОВА.....	229
III ОСТАЛИ.....	233
Проф. др ПАВЛЕ ГАЗИВОДА.....	233
СТЕВАН ЛУКЕТИЋ.....	253
МАРКО ЦАР.....	329

ДОДАТАК.....	413
БАКИЋ МИТАР.....	413
БАКИЋ РАДОВАН.....	414
ОРОВИЋ САВО.....	415
ВАСОВИЋ МИЛОРАД.....	415
ЦАКОВИЋ ВУКОМАН.....	415
ЈОКАНОВИЋ ВЛАДИМИР.....	415
КОСТИЋ ВАСКО.....	416
КОСТИЋ МИЛИЦА.....	419
МАРТИНОВИЋ ЈОВАН - ЈОВИЦА.....	419
МИЉАНИЋ МИХАИЛО П.	419
МАРКОВИЋ ЧЕДОМИР	421
ПАСИНОВИЋ МИЛЕНКО	422
ПИЖУРИЦА КРСТО	422
ЧАЂЕНОВИЋ ЈОВАН	424
РЕГИСТРИ (саставила Марија Мартиновић)	425
РЕГИСТАР АУТОРА.....	427
ПРЕДМЕТНИ ИМЕНСКИ РЕГИСТАР	439
РЕГИСТАР КОРИШЋЕНЕ ПЕРИОДИКЕ	459

ЦЕНТРАЛНА НАРОДНА БИБЛИОТЕКА
ЦРНЕ ГОРЕ
”ЂУРЂЕ ЦРНОЈЕВИЋ”

Др Душан Ј. Мартиновић

ПОРТРЕТИ X
Био - библиографски преглед

За издавача
Јелена Ђуровић

Лектор
Драгица Ломпар

Компјутерска обрада
Павле - Мићо Новаковић

Тираж
500

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE

ĐURĐE
CRNOJEVIĆ

1. БУДВАНСКА РИВИЈЕРА Туристичко-географска монографија - Цетиње Обод, 1973, 278 стр Резюме
2. ЦЕТИЊЕ постанак, функције и туристичке могућности - Цетиње Обод, 1977, 376 стр
3. ПРОСВЈЕТА 1889-1901 БИБЛИОГРАФИЈА - Цетиње Централна народна библиотека СР Црне Горе "Ђурђе Црнојевић"; Титоград: Републички завод за унапређивање школства, 1979, 339 стр. Резюме: стр. [341]-344
4. СТИЛИ у промени архитектуре - Цетиње; Обод, [1981], 167 стр. Коаутор проф. Урош Мартиновић
5. ЦРНОГОРСКИ УЏБЕНИЦИ 1836-1981. Историјски преглед са библиографијом - Титоград: Републички завод за унапређивање школства ООУР Издавање уџбеника и уџбеничке литературе, 1982, 201 стр. Коаутор Марко Марковић
6. ЦЕТИЊЕ, град-херој - Пожаревац: Просвета, 1983, 232 стр.
7. ПОРТРЕТИ (Биобиблиографски преглед). - Цетиње: Централна народна библиотека СР Црне Горе "Ђурђе Црнојевић", 1983, 361 стр.
8. ПОРТРЕТИ II - Цетиње: ЦНБ СРЦГ "Ђурђе Црнојевић", 1987, 347 стр
9. ЈОВАН ПАВЛОВИЋ. Живот и дело.-Нови Сад: Матица српска; Цетиње: ЦНБ СРЦГ "Ђурђе Црнојевић", 1988, 274 стр. Коаутор проф. др Радивоје Шукловић.
10. ЦРНОГОРСКА БИБЛИОГРАФИЈА 1494-1994 - Цетиње. ЦНБ СРЦГ "Ђурђе Црнојевић", 1989, 30 стр.: 29 цм
11. ПОРТРЕТИ III - Цетиње: ЦНБ СРЦГ "Ђурђе Црнојевић", 1990, 480 стр.
12. ЕВГЕНИЈ ЛЬВОВИЧ НЕМИРОВСКИИ.- Москва. Отдел оперативной полиграфии. НПО ВКП. 1991, 104 стр.
13. ПОРТРЕТИ IV - Цетиње: ЦНБ СРЦГ "Ђурђе Црнојевић", 1991, 325 стр.
14. ЦРНОГОРСКА БИБЛИОГРАФИЈА Историјски развој. Библиографија - Цетиње, 1992, 208 стр.
15. СТУДИЈА О СПОМЕНИЦИМА И СПОМЕН-ОБИЉЕЖИМА ЦЕТИЊА СА ПРЕДЛОГОМ МЈЕРА - Цетиње: "Цетињски лист", 1992, 16 стр. А-4 Коаутор др Чедомир Марковић.
16. DICI MILLENAIRE DU LIVRE IMPRIME MONTENEGRO [Титоград, 1992] Republicki zavod za međunarodnu kulturno-prosvjetnu, naučnu i tehničku saradnju, 15 p.
17. ЦРНОГОРСКА БИБЛИОГРАФИЈА. Том III књ. 2: Расправе, чланци и књижевни радови у серијским публикацијама 1885-1905 - Цетиње: ЦНБ СРЦГ "Ђурђе Црнојевић", 1993, 516 стр.: 29 цм. Коаутор проф. др Радивоје Шукловић.
18. ПОЛА МИЛЕНИЈУМА ШТАМПАНЕ КЊИГЕ У ЦРНОЈ ГОРИ - Подгорица: ЦАНУ, 1994, 34 стр.
19. ПЯТИСОЛТИЕТИЕ КНИГОПЕЧАТАНИЈА В ЧЕРНОГОРИИ - Подгорица: ЦАНУ, 1994, 34 стр
20. HALF MILLENIUM OF PRINTED BOOKS IN MONTENEGRO - Podgorica: CANU, 1994, 34 p.
21. EN HALVBES MILLENIUM MONTENEGRINISCHEN BUCHDRUCKER KUNST. Zum bevorstehender 500 jahriden Jubiläum de Crnojevic Druckerei - Podgorica: CANU, 1994, 34S.
22. DICI MILLENAIRE DE L'APPARITION DU PREMIER IMPRIME AU MONTENEGRO. - Podgorica: CANU, 1994, 34 S.
23. MEZMILLENIUMO DILEBROSTAMPANIJAMONTENEGRO - Podgorica: CANU, 1994, 34 p.
24. MEDIO MILLENIUMO DE LA IMPRENTA DE LIBROS EN MONTENEGRO - Podgorica: CANU, 1994, 34 P.
25. ЦРНА ГОРА У ГУТЕНБЕРГОВОЈ ГАЛАКСИЈИ Историја црногорског штампарства с краја XV вијека до краја самосталности црногорске државе 1916. године. - Подгорица: ЦАНУ, Одбор за обиљежавање 500 годишњице Октобра првоазласника, 1994, 168 стр.
26. ЛУЧА ТАМОМ ОБУЗЕТА Библиографски есеји. - Цетиње: ЦНБ СРЦГ "Ђурђе Црнојевић" Обод, 1995, 536 стр
27. ПОРТРЕТИ V - Цетиње: ЦНБ СРЦГ "Ђурђе Црнојевић", 1995, 317 стр.
28. ДР НИКО С. МАТИНОВИЋ (1914-1975). Живот и дело. Опште генеалогско стабло Мартиновића. Родослов Шпирковића - Цетиње. ЦНБ СРЦГ "Ђурђе Црнојевић", 1995, 265 стр
29. САВО МАТОВ МАТИНОВИЋ (1806-1896). Живот и стваралаштво. - Цетиње: ЦНБ СРЦГ "Ђурђе Црнојевић", 1996, 166 стр.
30. ЦРНОГОРСКА БИБЛИОГРАФИЈА. Том III књ. 7: Расправе, чланци и књижевни радови у серијским публикацијама 1945-1950 - Цетиње: ЦНБ СРЦГ "Ђурђе Црнојевић", 1996, 486 стр. Коаутор проф. др Радивоје Шукловић.
31. ЦРНОГОРСКА БИБЛИОГРАФИЈА Том III књ. 8: Расправе, чланци и Књижевни радови у серијским публикацијама 1951-1955. - Цетиње: ЦНБ СРЦГ "Ђурђе Црнојевић", 1997, 445 стр.: 29 цм.
32. ТУГА ФЕНИКСА. Мирнодопска деградација Цетиња. - Цетиње: ЦНБ СРЦГ "Ђурђе Црнојевић", 1997, 226 стр
33. ПОРТРЕТИ VI - Цетиње: ЦНБ СРЦГ "Ђурђе Црнојевић", 1997, 325 стр.
34. CERNA HORA 500 LET KNJITISKU 1494-1994. - Cetinje, Praha, 1997, 58 str. Коаутор Чедомир Драшковић.
35. ЦЕТИЊСКА ЧИТАОНИЦА (1868-1915, 1928-1940) ГРАДСКА БИБЛИОТЕКА "ЊЕГОШ" (1945 - 1998) - Цетиње: Градска библиотека и читаоница "Његош", 1998, 423 стр.
36. ДИВИЗИЈАР МИТАР БОШКОВ МАТИНОВИЋ (1870-1954). Живот и рад - Подгорица: Културно-просвјетна заједница, 1998, 277 стр.
37. КАМЕНИ ПРЕСТО СЛОБОДЕ. Географско-историјска студија Цетињског краја. - Цетиње: Издавачки центар Цетиње, 1999, 163 стр.
38. ПОРТРЕТИ VII - Цетиње: ЦНБ СРЦГ "Ђурђе Црнојевић", 2000, 333 стр
39. ПРОСВЈЕТНО-ПЕДАГОШКА ДЈЕЛАТНОСТ СИМА МАТАВУЉА У ЦРНОЈ ГОРИ - Подгорица: Културно-просвјетна заједница, 2001, 55 стр.
40. ЊЕГОШЕВИ ЈУБИЛЕЈИ И ЊЕГОШЕВИ СПОМЕНИЦИ - Цетиње: ЈУ Маузолеј "Петар Други Петровић Његош", 2001, 309 стр. Резюме: стр 287-289; Summary: стр. 290-293.
41. ДР ЈОВАН СТЕФАНОВИЋ БАЉЕВИЋ (или Шћепан Мали). Живот и рад. - Подгорица: ДОБ (Друштво за очување црногорске културне баштине), 2002, 240 стр Резюме: стр 225-228; Резюме: стр 229-231; Zusammenfassung: стр 232-235; Summary: стр. 236-239
42. 160 ГОДИНА ДРЖАВНЕ (НАЦИОНАЛНЕ) БИБЛИОТЕКЕ ЦРНЕ ГОРЕ 1838-1998 - Подгорица: ЦАНУ, 2002, 586 стр. Резюме: стр. 505-52; Резюме: стр. 521-536; Summary: стр. 537-551.
43. 160 ГОДИНА ДРЖАВНЕ (НАЦИОНАЛНЕ) БИБЛИОТЕКЕ ЦРНЕ ГОРЕ 1838-1998. II ДИО [Библиографија] - Цетиње: 2002, 145 стр.
44. ГЕНЕРАЛИ ИЗ ЦРНЕ ГОРЕ У РУСКОЈ ВОЈСЦИ - Подгорица: ЦИД, 2002, 326 стр Резюме: стр 301-324
45. ПОРТРЕТИ VIII. Цетиње, 2003, 332 стр
46. ЦЕТИЊЕ бунтовно и револуционарно. Цетиње, 2003, 318 стр
47. АУТОБИОГРАФИЈА. Ужице, 2004, 379 стр
48. ПОРТРЕТИ IX, Цетиње, 2006, 418 стр
49. НАУКА О КЊИЗИ ЦРНЕ ГОРЕ, Подгорица: Национална библиотека Црне Горе, 2006, 425 стр
50. ПЈЕВАЧКА ДРУШТВА ЦРНЕ ГОРЕ С ПОСРЕДСТВОМ КУЛТУРНОГ ЦЕНТРА КЊЕГОШ Цетиње. Подгорица: ЦАНУ, 2006, стр 1-10
51. КЊИЖАРСТВО ЦРНЕ ГОРЕ ДО 1941. ГОДИНЕ. Подгорица: ЦАНУ, 2007, 205 стр.
52. СВЕТОЗАР РАДОЊИЋ Рас. Уз седамдесетогодишњицу живота и педесетогодишњицу стваралаштва Подгорица: ЦИД, 2008, стр 180
53. ЗОРАН РИСТОВИЋ - Живот и рад. Цетиње, 2008
54. Проф. др Радивоје К. Шукловић Живот и рад. Уз 80-годишњицу рођења. Цетиње, 2008. године
55. ПОРТРЕТИ X, Цетиње 2009
56. ТЕСТАМЕНТИ знаменитих личности и црквених великодостојника Црне Горе. Подгорица: ЦАНУ, 2009